Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Summula

https://hdl.handle.net/1874/343326

Misc. Th.
4to 394

Miscellanea Theologica
Quarto nº. 394

646. **Raymundus** de Pennaforti, Summula sacramentorum metrice ex Summa Raymundi de Pennaforti auctore Adamo Scoto. Delft, [Chr. Snellaert] 1497. 4o. F. 4o. 394

Typen 2, 7, 8. — HMT 84 (107) a1, c1, d2. — Rubr. γ, ε. — HC 13708. — CA* 1468.

7

Prologus

[C]Irca initium ſumme

le Raymundi de ſumma. Omē ſcientiā ꝛ do-
ctrinam ſacra ſcriptura trāſcēdit. verꝫ ꝑdicat. ꝛ
ad celeſtē vitā inuitat. Iſtā ꝓpōem ſcribit ſan-
ctus Ambroſius in moralib⁹ ſuis. In qua ꝓ-
poſitione tria tangunt̄. Primo tāgitur ꝙ ipa
ſacra ſcriptura trāſcendit oēs alias ſciētias in
dignitate. Scđo tangit̄ ꝙ ipa ſacra ſcꝑtura pre-
dicat vera. Tercio ꝙ ipa ſacra ſcriptura reducit ꝛ inuitat ad celeſtem pa-
triam. Primum patet in verbis predictis cum dicit ſacra ſcriptura (oēs
ſcientiā ꝛ doctrinam tranſcendit) Scđm tangitur cum dr̄ (verum pre-
dicat) Tercium tangit̄ cuꝫ dr̄ (ꝛ ad celeſtē patriā inuitat) Nō licet illa
tria iam dicta d̄ ſe ſunt nota ꝛ manifeſta. tn̄ poſſunt ꝓbari autoritatib⁹ ꝛ
rōnib⁹. Primū videlꝫ ꝙ ſacra ſcriptura excellit ꝛ trāſcendit oēs alias ſciē-
tias. ꝓbat̄ ſic. Quia illa ſciētia eſt nobilior alijs ſciētijs ꝛ doctrinis q̄ eſt d̄
nobiliori ꝛ dilectiori ſbiecto: ſed ſacra ſcꝑtura eſt hmōi. g̊ ꝛc̄. Maior rōis
patet ꝑ phm̄ ꝑmo d̄ anima vbi dr̄ ꝙ vna ſcientia eſt nobilior alia eo ꝙ eſt
de nobiliore ſbiecto. Sed minor rōis pꝫ. quia ſbiectum ſacre ſcripture ē
ipe deus. ꝛ nihil eſt excellentius deo. vt dr̄ Areſtoteles in ꝓhemio meta-
phiſice. vbi dr̄. Deus eſt optimū eoꝝ que in natura ſunt. ¶ Scđo ꝓbat̄
hoc idem ſic. illa ſciētia trāſcendit oēs alias ſcias cui⁹ autoritas trāſcen-
dit humanū intellectum ſed autoritas ſacra ſcripture eſt hmōi. ergo ꝛc̄.
Maior illius rationis patet. quia tranſcendit humanū intellectum ſm
ꝙ cōmentator ſcđo metaphyſice loquēs d̄ rebus immaterialibus vbi dr̄
Compꝛhenſio veritatis eſt nobis impoſſibilis in multis rebus. Sed mi-
nor rōnis patet per autoritatē beati Auguſtini ſup Geneſim vbi dr̄ Ma-
ior eſt ſacre ſcripture autoritas. q̄ꝫ toti⁹ humani generis intellect⁹ ꝑſpicu-
itas. ¶ Tercio ꝓbatur hoc idē ſic. Illa ſciētia eſt dignior ꝛ excellentior
alijs que magis deſideratur ꝛ eſt dulcior in intellectu. ſed ſacra ſcriptu-
ra eſt hmōi. ergo ꝛc̄. Maior rōnis eſt nota: eo ꝙ obiectū appetitus ē bo-
num. vt habetur ꝑmo phyſicoꝝ ꝛ quāto aliquid magis deſiderat̄ tanto
magis eſt bonum vel apparet bonum: ideo inq̄ntū aliq̄d maxime deſide-
ratur in tantū maxime eſt bonū ꝑ regulā topicalē ſcđo topicoꝝ. Sicut ſe
hꝫ ſimile ad ſiſe vel alias ſimplr̄ ad ſimplr̄. ſic ſe hꝫ maxime ad maximuꝫ
ꝛ minime ad minimū. Sed minor pꝫ ꝑ Huguitōem in libro ꝑmo d̄ aia
vbi dr̄. de quāto aliquid ſentitur dulcius de tanto auidi⁹ ſumit̄ ꝛ cū ma-
iori deſiderio. ſed nihil magis mentem ab amore mūdi ſepat. nihil eādeꝫ
magis corroborat. nihil etiā tantū hoīes ad dilectionem dei excitat ꝛ ad
opus celeſte adiuuat q̄ꝫ ſtudiū ſacre ſcripture. g̊ excellit omēs alias
¶ Scđa ꝯcluſio prefate ꝓpoſitōis videlꝫ ꝙ ſacra ſcriptura ꝑdicat veruꝫ.
ꝓbatur ſic. Illa ſcientia ꝑdicat verum in qua nihil docet̄ niſi veritas. ſꝫ
ſacra ſcriptura nihil docetur niſi veritas. ergo. ꝛc̄. Maior patet ex termi-
nis. Sed minor pꝫ ꝑ Huguitōem ꝑmo d̄ anima vbi dicit. quicquid doce-
tur in ſacra ſcriptura eſt niſi veritas. quicquid ꝑcipit̄ ē niſi bonitas. ꝛ q̄ꝫ

Prologus

quib᷑ ꝓmittitur eſt felicitas. ¶ Scđo illa ꝯcluſio ſic ꝓbatur. Illa ſciētia
predicat verum cui᷒ ſbiectum eſt ipa veritas. ſed ſubiectum ſacre ſcripture
eſt hmōi. ergo ꝛc. Maior pȝ. q2 omnis ſcientia habet denoīatōem a ſuo ſbie-
cto. vt pȝ pmo poſterioꝝ. Sed minor pȝ p Ruguitōem in libro pallega-
to dicente. Subiectū ſacre ſcpture eſt de᷒. mō de᷒ ē ipa veritas. videlȝ ſine
fallacia: bonitas ſine malicia. felicitas ſine miſeria ꝛ triſticia.
¶ Tercia ꝯcluſio que tacta eſt in pfata ꝓpōne. videlȝ ꝙ ſacra ſcptura inui-
tat nos ad celeſtē patriā. ꝓbatur ſic. Illud inuitat hoīem ad celeſtē pa-
triā cui᷒ intētio ſiue poſſeſſio reddit eū btm̄. ſed intētio ſiue poſſeſſio ſa-
cre ſcripture reddit hoīem btm̄. ergo ꝛc. Conſequentia tenet. Maior pȝ per
Boetiū tcio ꝯſolatione vbi dt. Beatitudo eſt ſtat᷒ bonorum omnium
aggregatione pfect᷒. ſed hoc non eſt intelligēdum pfectiſſime niſi ī celo.
ibi eſt ſtat᷒ oīm bonorum. Minor pȝ p Salomonem in pabolis vbi dicit.
Nulla alia ſapia meretur dici ſapientia niſi phia ſacra. Et ſanct᷒ Paul᷒
loquens de ſapientia dicit. Beat᷒ homo qui inuenit ſapiētiam ꝛ qui affu-
it prudentia melior eſt acquiſitio eius negotiatione. i. lucratione auri et
argenti puriſſimi. fructus vero ei᷒ precioſior cunctis operib᷒ ꝛ oīa alia
opera non valeant huic compari. ¶ Scđo ꝓbatur hoc idem Prouerbioꝝ
viij. ſic. Illa ſcientia inuitat nos ad celeſtē patriam in qua tanq̄ in ſpe-
culo videm᷒ bona noſtra ꝛ multa in quibus ꝓficim᷒ ꝛ deficimus. ſȝ ſacra
ſcriptura eſt huiuſmodi. ergo ꝛc. Maior patet. quia per bona noſtra opa nos
appropinquamur celeſti patrie. ſed per mala opa elōgamur ab ipa. quia
oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt. vt dicitur ſecundo elencorum.
ꝛ pmo Topicorum. Sed minor patet p btm̄ Gregorium in ſecūdo mora-
lium vbi dt. Sacra ſcriptura tanq̄ ſpeculum mentis noſtre opponitᷣ ocu-
lis vt ibi eterna ſcientia videatur. ibi enim fetida. i. mala noſtra ꝓſpicim᷒
ꝛ bona vberi᷒ conſideramus. Quare dicit ſanct᷒ Auguſtin᷒ in ſmōe quē
fecit de laude ſacre ſcripture cui ſbordinatur ius canonicum. qui primo
ſic incipit. Hodie decet fratres chariſſimi ſacras paginas laudare. ꝛ ſb-
dit. rogo vos diſcite ſacram ſcripturam ꝛ ſepe legite eū que dulcior ē mel-
le. fortior vino. ſuauior oleo. ſblimior auro. precipue enim deum inuocat
diligentes inuitat. corda illuminat. fidem corroborat: linguam certificat
diabolum reijcit. peccata ſpernit. animas frigidas lumine ſcientie calefa-
cit. tenebras ignorantie expellit. triſticias ſeculi extinguit. leticiā ſancti
ſpirit᷒ accendit. ſomnolentos excitat. ocioſos increpat. quāobrem q̇ hanc
diligit ꝛ legem ei᷒ diligent̄ adimplere curauerit in regno celorum maxi-
mus vocabatur. Cum ergo ſit tāta dignitas ꝛ ſacre ſcripture autoritas.
ergo audi᷒ ſup eā eſt differendum.
¶ Vlteri᷒ ſciēdum. ex quo iſte liber (quem pre manib᷒ habem᷒) ſumma
Raymundi intitulatur. in quo ptractat ius canonicum ꝛ ea que perti-
nent ad pſbyterum. que oīa ſacre ſcripture ſbijciunt̄. Nā hic agitur de
miſſa ꝛ d ſeptem ſacramentis. vt plenarie videbitur in ꝓceſſu. Ergo ad
quedam generalia accedam᷒ ſine quib᷒ prelibatis nō poſſum᷒ ſcire ea q̄ in
iſto libro traduntur. Primum quod requiritur ad preſbyterum eſt ſcia.
vt ſcilȝ ſeipm̄ cognoſcat ꝛ vt ſuos ſbditos debite valeat in bonis operib᷒
informare ꝛ inſtruere. Quadruplex autem ſcientia eſt neceſſaria cuilibȝ

Prologus

ſacerdoti. Prima eſt ſcientia grāmaticalis vt verba ſacre ſcripture poſſit
bene intelligere et in ꝓprijs ſenſibꝰ ꝓpalare. Secunda ſcientia eſt muſica
qꝛ illa eſt ei neceſſaria ad decātādum laudē dī. Tercia ſcientia eſt com-
putꝰ ad diſtinctōem tp̄m faciendam. Quarta ſcientia eſt ius canonicū
quia illa eſt ei neceſſaria ad ſb̄ditos bene et rarionabiliter regendos et īfor-
mandos. Et hec q̄ttuoꝛ habentur per beatum Auguſtinū d̄ ciuitate dī.
Etiā conueniēter in his metrꝭ habentur. Clericꝰ in eccleſia ſibi q̄ttuoꝛ ē
tenenda. Grāmaticā. neuma. ius canonis atq̧ galēdas. Scd̄m qd̄ requi-
ritur ad ſacerdotem eſt d̄bita eloquētia. ſcꝫ. q̄ inter ſuos ſubditos valeat
rite et bene exprimere et declarare ea que in ſacra ſcriptura cōtinētur. Ter-
cium principale (qd̄ omnia alia minus principalia ad ſe trahit) eſt bona
vita. ſcꝫ. q̄ ſb̄ditis p̄beat bonum exēplum moꝛum et virtutum. Et iō p̄ſ-
bytꝰ dꝛ a p̄beo. es. ere. quia p̄bere debet viam ſuis ſb̄ditis et̄ne ſalut. Nū
ſc̄m btm̄ Auguſtinum via et̄ne ſalutꝭ conſiſtit in dei charitate. in ꝓximi
dilectione. in mādatoꝛum dī executione. et in errātium correctione.

¶ Scd̄o p̄libātur q̄ttuoꝛ cauſe ſcientie huius libri. qꝛ ſcd̄m philoſophū
primo phyſicoꝛum et primo poſterioꝛum. Scire eſt rem ꝑ cām cognoſce-
re: iō ꝓprie loquendo tātum due ſunt cauſe ſcientie huiꝰ libꝛi: Prima ē
cā efficiens principalis et eſt d̄s qui omnium eſt ꝓductoꝛ. vt d̄s Joh̄. ꝓmo
omnia ꝑ ip̄m fctā ſunt. Sꝫ cā efficiens minuo principalis eſt Raymun-
dus frater oꝛdinis p̄dicatoꝛum. qui videns imperitoꝛum clericoꝝ paup-
tatem intātum q̄ non poterāt eis libros emere in iure canonico in q̄ ſtu-
dere poterāt hāc ſummulā compilauit in q̄ ſb̄ breuibus continent̄ plu-
ra omnibus ſacerdotibus ſcire neceſſaria. Sꝫ aliqui alij dicunt q̄ Ray-
mundus hāc ſummulā non fecit. ſꝫ fecit quādā magnā ſummā ꝓſaicam
ex qua quidā verſificatoꝛ hāc ſummulā extraxit volēs ſb̄ breuibus comp̄-
hēdere ea que ibi ad longum continētur. qui ꝓpt̄ arrogātiā euitādā. no-
men ſuum exprimere noluit. qꝛ ſc̄m dictum Senece d̄ cā efficiente non ē
multum curādum. ergo hic non eſt aliq̄ difficultas vel mentio facienda
d̄ cā efficiēte. Secunda cauſa finalis dꝛ. et ē duplex. ſcilꝫ. finis intra et finis
extra. Finis intra. eſt cognitio ſeptem ſacramētoꝛum: Sꝫ finis extra. ē
ip̄e d̄s omnipotens et glorioſus ad quem omnes alie ſcientie oꝛdinantur
Sꝫ improprie poteſt aſſignari cā foꝛmalis. que etiam eſt duplex. ſcilicet.
foꝛma tractatus. et foꝛma tractādi. Foꝛma tractatus conſiſtit in diuiſio-
ne. Scd̄o Foꝛma tractādi conſiſtit in modo agendi qui in hoc libro eſt q̄ꝛ
duplex. ſcilicꝫ diffinitiuus. diuiſiuus. d̄monſtratiuus. et expoſitiuus. Sꝫ
cauſa materialis improprie loquendo eſt ſb̄iectum huius libꝛi. quod eſt
ius canonicum a doctoꝛibus et ſanctis patribus inſtitutum. d̄ quo ampli-
us poſtea patebit. ¶ Tercio prelibatur titulus. Unde primo iſte liber ſic
intitulatur. Incipit ſumma Raymundi. Et ſumma dicitur om̄is li-
ber qui extractus eſt de alio libꝛo. vt ſumma dictandi que extracta eſt
a magnis libꝛis rhetoꝛicalis ſcientie. ſic ſimili modo dicitur de iſta ſum-
ma Raymundi. quia raymundus in alio opere poſuit magnum et lon-
gum proceſſum ꝓſaicum a quo iſte liber eſt extractus. Aliter etiam iſte
liber intitulat̄ ſc̄m aliquos. ſcꝫ ſumma paupꝫ. quia paupes clerici n̄ va-
lētes ſibi libꝛos magnos compare et ꝓlixos vt decreta. decretalia et huiuſ-

Prologus

modi.debent emere p̄ſentē libꝝ ⁊ eum ſtudere cum diligentia.ꝛc.
¶ Poſtq̄ dictū eſt de quibuſdā generalibꝰ que debitus ordo procedēdi
in libris exigit.ſcꝫ themate.cauſis ⁊ titulo. Nunc ꝯñr ꝓpter maiorē ꝫ eui-
dentiam ⁊ declaratōem infraſcriptos aliqua ſunt prenotanda. Vnd̄ exq̄
p̄ſens liber eſt de ſacramentis:ergo aliqua de ſacramentis in generali vi-
denda ⁊ p̄mittenda ſunt. Et primo quid ſit ſacramentū. Scd̄o de diuiſi
one ſacramenti. Tercio accedēdum eſt ſpecialiter ad ipa ſacramenta: et
de vno quoqꝫ determinare per ſe. Quarto dōm eſt de ornamētis ſacer-
dotum miſtice exponendis. ¶ Quantū ergo ad primū reſpondetur ꝙ
ſacr̄m per mgr̄m quarto ſentētiarum ſic diffinitur. Sacr̄m eſt viſibilis
forma inuiſibilis gratie anime collata.quia in omnibus ſacramentiꝫ for
ma dumtaxat eſt viſibilis.vt in ſacro baptiſmi forma aque ſolūmō ē vi-
ſibilis.ſed gratia illius ſacramenti eſt inuiſibilis.videlꝫ abſolutio pecca-
ti. Simili modo dici poteſt de ſacramēto euchariſtie. Nam ibi ſoluꝫ vi-
demus formam panis.ſed gratia illius ſacr̄i inuiſibilis eſt.ſcꝫ ipe dn̄s no
ſter Ieſus chriſtus:qui ſua gratia reficit animam purgat ⁊ letificat. Itē
etiam ſacramētum a ſolo deo glorioſe inſtitutum eſt.quia ſacr̄m eſt ſi-
gnum rei ſacre.ſed ſignum ab homine poſitum ē falſibile.ſed ſacramen
ta debent eſſe firma ⁊ infallibilia.ergo ſacramenta a ſolo dn̄o dō ſunt in
ſtituta: Et dicitur ſacr̄m quaſi ſacrans mentē.vel ſanctificans animam
vel quaſi ſignum ſacre rei.⁊ ſic manifeſte patet diffinitio ſacr̄i. ¶ Quā
tum ad ſecundū ſcꝫ diuiſione ſacramēti reſpondet ꝙ ſeptem ſunt ſacr̄a
videlꝫ.ordo.matrimoniū.baptiſmus.confirmatio vnctie.euchariſtia.⁊ cō
feſſio.vnde ſunt tales v̄ſus. Ordinat.adiungit:baptizat.criſmat.⁊ vngit
Peccatum plangit.⁊ in altari ſacra tangit. Et iſtis ſeptem ſacr̄is aſſimi
lantur ſeptem virtutes.quarum tres ſunt theologice.⁊ quattuor politi
ce ſiue formales. Tres virtutes theologice ſunt fides.ſpes.⁊ charitas Vn̄
ſacramento baptiſmi coaptatur fides.quia in baptiſmo excitatur fides
chriſti. Sed ſacramento ꝯfirmationis coaptatur ſpes.quia ibi ſpes ro-
boratur in futuro. Sed ſacramento euchariſtie coaptat̄ charitas.q: eu-
chariſtia eſt ſignum maxime charitatis ⁊ vnionis inter deum glⁱoſuꝫ ec
cleſiam ⁊ ſanctā fidem catholicā. Sed quactuor v̄tutes pollitice ſiue for-
males ſunt prudentia.tꝑantia.fortitudo.⁊ iuſticia. Iſte q̄ttuor v̄tutes
coaptantur quattuor ſacramentis p̄dictis. Nam ſacramēto ordinis coa
ptatur prudentia.quia illi q̄ debent ordinari ad aliquos ordines tenent̄
eſſe prudētes. Et ſacro matrimonij coaptatur tꝑantia.quia vt dt̄ Aplūs
cuilibet licet accipere ꝓpriam vxorem ꝓpter fornicatiōem euitandam.
Et ſacramento extreme vnctionis coaptatur fortitudo.quia per ſacraꝫ
vnctōem infirmi fortificant̄ ⁊ roborantur. Sed ſacramento penitentie
coaptatur iuſticia.quia iuſtum eſt vt quicunqꝫ peccata cōmiſerit ꝙ ille
debite peniteat. Item aduertēdum eſt ꝙ inter ſeptē ſacr̄a quinqꝫ ſunt
neceſſaria ⁊ generalia.duo tm̄ voluntaria ⁊ particularia. Primum ſacr̄m
neceſſarium ⁊ generale eſt baptiſmus.per quod tanquam per portā vni
tatem eccleſie intramus.⁊ ideo baptiſmus dicitur ſacramentū intranti
um. Secūdum eſt confirmatio.que fit per impoſitionem manꝰ in qua
datur gratia ad reſiſtēdum hoſti ſcilꝫ diabolo.quare illud ſacr̄m dicitur

pugnãtium.quod neceſſarium eſt magis viuis q̃ mortuis. Ideo ſtul
tiſſime ⁊ inſipienter agunt homines qui vſq; ad tp̃s mortis expectãt an
teq̃ confirment̃. Terciũ ſacr̃m neceſſarium eſt. ſacramentũ cadenciũ in
pugna. videlȝ ſacramentum penitentie. Nã ſicut corpus in pugna vul
nerantium curatur medicina.ſic anima peccatrix ſacramento peniten
tie curatur. Sed quartum eſt ſacr̃m ꝓficientium videlȝ eucharistia.qḋ
interpretatur quaſi bona gratia. Sed quintum ſacramentum neceſſari
um eſt diſcedentium a vita iſta ⁊ morientium.ſcȝ ſacra vnctio infirmorũ
hec enim quinq; pretacta ſacramenta ſunt om̃ibus chriſtifidelib⁹ ad ſa
lutem neceſſaria. ¶ Duo aũt ſunt ſacramenta preter predicta. videlicet.
ordo ⁊ coniugium.que dicuntur ſacramenta particularia ⁊ voluntaria
quia nemo abſq; conſenſu ⁊ iudicio romane eccleſie eſt cogendus ⁊ com
pellendus ad ea.quia ſtant ſb̃ ꝓprio arbitrio vniuſcuiuſq;.
¶ Ex iſtis vlterius eſt ſcieudum ꝙ inter iſta p̃dicta ſeptem ſacramẽta ec
cleſiaſtica aliqua ſunt reiterabilia ⁊ aliqua ſunt non reiterabilia. Sacra
menta reiterabilia ſunt.ſicut penitentia.que reiterari debet dummõ re
iteratur peccatum: Etiam ſacramentũ euchariſtie reiteratur.quia qui
libet bonus ⁊ deuotus chriſtianus poteſt ad minus ſi ꝯfeſſus ⁊ contritus
fuerit ſemel in anno ſumere corpus dñi ieſu chriſti vł om̃i die dñico. Etȝ
confeſſio reiteratur.quia homo poteſt continue confiteri quãdo ſcȝ no
uerit ſe oppreſſum peccatis. Similiter etiam iterari poteſt ſacr̃m matri
monij.vt latius patebit in ſequentibus. Sed ſacr̃a irreiterabilia ſtȝ ba
ptiſmus.confirmatio.⁊ ordo.quia nullus debet bis baptizari. ordinari.
vel confirmari. Vnd̃ aliquo caſu contingeret ꝙ aliq̃s poſtpoſita chriſtia
na religione hereſim incideret.⁊ poſtea hereſi poſtpoſita fidem ꝓſtinaȝ
intraret.vel ſi moreretur ⁊ rei urgeret non eẽt talis rebaptizãdus nec re
ordinandus. Ratiõ huius eſt.quia vt dicit magiſter ſentẽtiaꝝ libro q̃rto
diſtinctione.vij.ꝙ per illa tria predicta ſacramenta imp̃mit̃ ipi aĩe cara
cter indebilis.quare non reiterãtur. ¶ Quãtum ad tercium articulum
reſpondetur ꝙ ex quo ſacramenta ſpecialiter peraguntur in miſſa tũt ꝓ
mo videamus de corpore dñi Jeſu chriſti. Nam vt dicit Alexander ni
hil in ſacramento maius eſſe poteſt q̃ corpus ⁊ ſanguis Jeſu chr̃i.nec ali
qua oblatio poteſt eſſe dignior. maior.⁊ melior.quare debem⁹ eũ p̃cipue
venerari:quia omnia alia ſacramenta dependẽt ab ip̃o. Vnde dicit Ri
chardus ꝙ illud ſacramẽtum om̃ibus alijs ſacramentis eſt efficatius. ⁊
ab iſto ſacramẽto omnia alia ſacramenta dependent .q̃ꝛ ordo fit in miſ
ſa quando aliquis ordinatur ſimiliter quando conſecratur baptiſm⁹ etȝ
fit in miſſa ⁊ ſic de alijs ſacramentis.ita ꝙ om̃ia fiunt in miſſa.ergo de il
lo ſacramento debemus principaliter ſcire ꝙ hoc eſt p̃figuratũ in veteri
lege multipliciter. Primo p̃figuratum eſt quãdo melchizedech ſacerdos
ſummus obtulit panem ⁊ vinum. Secundo p̃figuratum fuit hoc ſacra
mentum quando filij iſrael mactabant agnum paſchalem. Tercio prefi
guratum fuit quando filijs iſrael pluebat manna de celo. Quarto in
virga ionate. Quinto p Ezechielẽ. Primo d̃t ꝙ h̃ ſacr̃m eſt p̃figuratũ p
melchizedech q̃ obtulit panẽ ⁊ vinũ.vbi exp̃mit̃ ſenſus ſacramti.q̃ꝛ d̃r in
decretis.nullum dubium eſt quin ſb̃ panis ⁊ vini verum corpus chriſti ⁊

ſanguis continetur vnđ ꝓfiguratum eſt ꝑ panē ⁊ vinum ad refectionē
quia ibi ſumitur corpus chriſti ſꝫ ſpecie panis⁊ ſanguis chriſti ſꝫ ſpē vi-
ni.ꝙ bene ꝓfiguratum eſt.qꝛ ſicut panis ⁊vinum ſunt nutrimenta cor-
poris humani.ſic etiam corpus⁊ ſanguis Jhu chriſti ſunt nutrimenta
anime.Nam panis cor hominis conformat.⁊vinum cor hominis letifi-
cat.Per que datur intelligi ꝙ ſicut panis ⁊vinum ſunt nutrimēta ⁊ re
fectiones corporis humani.ita corpus chriſti⁊ ſanguis eiꝰ ſunt nutrimē-
ta⁊ refectiones anime.Vnđ đr Prouerbiorum nono. Venite comedite
panem meum.Scđo illud ſacramentum ꝓfiguratum fuit in eſu agni
paſchalis.vt hꝛ Exođ.xij.Et rō eſt.qꝛ in eſu agni paſchalis fuit inſtitu-
tum ꝙ iudei illum comedebāt accinctis renibus.calciatis pedibus. ba-
culos hn̄tes in māibus.cum lactucis agreſtibus feſtināt comedēdo Sic
pariformiter eſt đ ſacramēto euchariſtie quod nos ſuſcipere debemꝰ tan
ꝗ agnum paſchalem:Nā ad ipſum accedēdum eſt accinctis renibus. ꝙ
eſt per puritatem mentis.Vnđ dicitur in Euangelio.Luce duodecio
Sint lumbi veſtri precincti.id eſt renes.Sed per ſecundū videlicꝫ(Cal-
ciatis pedibus)đſignatur đuotionis affectus⁊ đſiderium.Vnđ in Cā-
tić.ſeptimo capitulo đr.ꝗ pulchra es in calciamentis tuis filia hieruſalē.
Sed per tercium videlicꝫ(Baculos in māibus hn̄tes)intelligitur paſſi
onis memoria domini noſtri Jhu chriſti.Vnđ in Geneſi đr.In bacło
meo iordanē trāſiui.Sed per quartum videlicꝫ(Lactutis aggreſtibus
comedendo.amaritudo correctionis đſignatur.Vnđ Pſalmiſta.Ciba
uit eos in pane lachrymarum Sꝫ per quintum videlicet ꝙ comedebant
feſtināter promptitudo bonevoluntatis ⁊virtuoſe oꝑationis itelligitur
Vnđ in ꝓuerbijs đr Vidi hominem velocem in opibus ſuis corā regibꝰ
ſtare. ¶ Scđa rō eſt.nam eſus agni paſchalis fuit inſtitutus propter re-
fectionem iſraeliticorum quādo fuerunt redempti a captiuitate Phara
onis⁊ prexerunt per mare rubrum:⁊ ſic ad reuerētiam huiꝰ trāſitus ce-
lebrauerunt paſcha.quia paſcha grece idem eſt quod trāſitus latine. ita
etiā nos per agnum ab infernali captiuitate liberati ſumus.Johis pmo
Ecce agnus đi.Quia ſicut agnus eſt mundus⁊ purus.ſic corpꝰ đn̄i no-
ſtri Jhu chriſti mđm eſt⁊ purum.q̄re merito per agnum fuit figuratuꝫ.
Tercia rō eſt.quia ſicut agnus edebatur ab hebreis quādo trāſierūt per
mare rubrum.ita chriſtus verum agnum inſtituit⁊ comedit quādo exi
uit đ hoc mundo ad p̄rem. Tercio fuit figuratum per māna quod plu-
ebat đ celo de quo dicit ſacra ſcriptura panē celi ꝓſtitiſti eis.Nađ poſtꝗ
abierunt mare rubrum ſiccis pedibus⁊ pharo cum om̄ibꝰ ſuis eqs⁊ cur
ribꝰ fuit ſꝫmerſus tūc iſtꝫ pluebat māna đ celo.⁊ ſic̄ mare rubꝝ filij i rł trā
ſier̄t ſiccis pedibꝰ ſic nos qn̄ ſumꝰ ſꝫmerſi ꝑ baptiſmum tunc ſuſcipimꝰ
corpꝰ chriſti.qꝛ qui non eſt baptizatꝰ non ſumet illud.Alia rō.qꝛ ſicut plu
ebat māna đ celo.ita corpus chriſti porrigit̄ nobis ſꝫ ſpē panis:vn̄ Ego
ſum panis viuus qui đ celo deſcendi Jo.vi. Alia rō eſt.qꝛ ſicut māna qđ
pluebat đ celo hāuit ſuauē ſaporē⁊ dulcē ſic corpꝰ chr̄i hꝫ oēꝫ v̄tutē⁊ dul
cedinē aie.Alia rō.qꝛ ſic̄ illis q̄tidie pluebat manna de celo.ita ꝙ quilibet
colligeret tantum quātum ſibi ſufficeret ꝑ diem.ſic in chriſtiāitate quoſ-
libꝫ die ſacerdotes ſumūt corpꝰ chriſti ad nutrimētū aie cuiuſlibꝫ fidelis

Prologus

Alia ſimilitudo. qꝛ ſicut pluebat eis manna ď celo cū trāſierūt ꝑ terraꝫ.
⁊ in trāſitu fuit eis viaticū. ita corpꝰ chriſti eſt nobis viaticum ad terrā pro
miſſionis ď hoc mundo ad regnū celeſte vt poſſimus viriliť reſiſtere ad
uerſariis noſtrꝫ. ¶ Quarto. corpꝰ chriſti fuit figuratū in vga ionate mel
lica. Et ꝑ hoc deſignať refectio huiꝰ ſacrī ⁊ eiꝰ deuota oblatio. ⁊ idō figura
ſanguinis chriſti eſt vinum ad deſignādum refectōem. vñ in Cātic. caº.
pmo. Introduxit me rex in cellā ſuā. ¶ Quinto ꝓfiguratū eſt ꝑ aquaꝫ
nā aqua deſignat oblatōem. vñ Ezechiel. Vidi aquā egredientē. ⁊c. Et lꝫ ꝑ
ter has figuras alie in ſcripturꝭ ꝯtineať multe tamē he nunc breuiť ſuffi
ciūt ꝓ gñali introductione. ¶ Quātum ad quartū ďr ꝙ ſacdos volens ſꝫ
ſacrm̄ celebrare pmo induit humerale ſup caput ſuum ad denotādū di
uinitatē eē circūdatā humanitate. Sed alba ⁊ cingulꝰ chriſti caſtitatem
⁊ ſue mrīs vginitatē demonſtrāt. Stola circa collum obedientiā chriſti
deſignat. Caſula officiū diuinū cum caſtitate deſignat eē ꝑagendū. Sꝫ
ꝑ maniculū in manu leua humilitas chriſti deſignať. Introitꝰ ꝓpharū
exclamatōem ⁊ chriſti aduētum deſignat. kyrieleyſon miſcďiam dei ꝑfi
gurat. Glīa in excelſis cāticum angelicū in natiuitate deſignat: Sꝫ Epla
Joānis pdicatōem ⁊ magoꝝ apparitōem deſignat. Graduale cum alle
luya ꝯuerſionē diſcipuloꝝ ad chrm̄ deſignat. Euāgeliū chriſti pdicatōeꝫ
demōſtrat. Credo fidē chriſtianā fidei ꝟcat. Caput nudū ſacerdotꝫ. me
ram veritatem chriſti demonſtrat. Sed offertorium ꝟcat ꝙ ſicut chriſtꝰ
ſe obtulit ꝓ nobis in ara crucis. ita ⁊ nos corpꝰ noſtrum ad patienduꝫ ꝓ
chriſto offeramus. ⁊ non ſolum corpus. ſed animaꝫ dei imagine inſigni
tā offeramus in odorem ſuauitatꝫ. quod ꝟcat nummꝰ queꝫ offerimꝰ qui
imagine eſt inſignitus: que imago numini imaginē noſtre aīe ꝟt que do
ꝓ omni ſacrificio qđ in hac vita offerre pōt maxime eſt acceptabilis. Si
letium poſt offertorium chrī paſſionē ⁊ iude traditōem deſignat. Eleua
tio crucꝭ eleuatōem repſentat. Siletium poſt eleuatōem chrī mortē ⁊ de
poſitōem chrī a cruce deſignat. Percuſſio pectorꝫ indulgētiā ⁊ dñi nrī je
ſu chrī clamorē in cruce. clamātꝫ. ely. ely. ⁊c. Pax gaudiū reſurrectōis ꝓ
nunciat. Cōmunio ꝯſolatōem diſcipuloꝝ ď reſurrectōe deſignat. Pro
nes vltime deſignāt orōnes chrī in fra ꝓ nobis facte. Ite miſſa eſt. bene
dictōem in die iudicij prefigurat. videlꝫ. Venite benedicti in regnū pa
trꝭ mei. Matthei. xxv.

Queritur Utrum ſeptem ſunt ſacramenta in nūero. qꝛ expe
ditis ꝑoribꝰ generalibꝰ nunc ad qſdā queſtiones gña
les ⁊ ad dubia generalia intentio noſtra eſt vertenda
Et quia hic determinatur de ſacramentis. ideoqꝫ queſtio pdicta ꝯueniē
ter hic eſt mouenda. ¶ Et videť primo ꝙ non. quia tot ſunt ſacramenta
quot ſunt vaſa gratie ſuſceptiua. ſꝫ vas ſuſceptiuum gratie ē tm̄ vnum g̊
erit tm̄ vnum ſacrm̄. Maior patet per mgrm̄ ſentētiarum. Minor patꝫ
qꝛ ſola euchariſtia eſt vas grē. cū ipa includit totum chrm̄ doctorē ⁊ auto
rem oīm reꝝ. ¶ Scďo ſic. tot ſunt ſacra quot ſunt effectꝰ ſacramenti. ſed
effectus ſacri ſunt ſolum duo. g̊ ſacramenta erunt tm̄ duo. Maior eſt no
ta in iure vbi agitur de ſacramentis. Sed minor patet ex quarto ſenten
tiarum. Sꝫ ꝙ ſolum ſunt duo effectꝰ patet. qꝛ ſacra ordinata ſunt prop

ter delectōem culpe ⁊ pene. mō culpa ⁊ pena tm̄ ſunt duo effect⁹. ḡ ⁊c.
¶ Tercio arguitur. plura ſunt ſacramēta q̄ȝ ſeptē. igit. ⁊c. Añs ꝓbatur.
quia oratio ⁊ elemoſyna ſunt ſacramenta. ⁊ non ſunt enumerata int' pre
dicta ſeptem. ergo ſunt plura. Añs ꝑ prima parte patet. quia illud quod
liberat a penis ⁊ a culpis hoc eſt ſacramētum: ſed miſſa ořo ⁊ elemoſyna
ſunt hmōi. ḡ ⁊c. Maior patet ex quarto ſententiaꝝ. etiā minor. quia ele
moſyna extinguit pcc̄m. ſicut aqua ignem. ¶ In oppoſitū ē Raymū
dus in lr̄a ⁊ mgr̄ in quarto ſententiaꝝ q̇ ponūt eē ſeptē ſacr̄a dumtaxat.
Q̄d etiā rōne ꝓbatur ſic. tot ſunt ſacr̄a quot ſunt pctā capitalia. ſȝ ſeptē
ſunt pctā capitalia. ergo ſeptem ſunt ſacr̄a. Maior pȝ ex quarto ſententi
arum. Minor pȝ ꝑ fidem eccleſie. quia dr̄ ꝙ contra peccati vulnus domi
nus remedia inſtituit. ſed ſeptem ſunt peccati vulnera que patēt in hac
dictione ſaligia. cuius dictōis quelibet lr̄a deſignat vnū d' ſeptē peccatis
capitalibus. vñ dr̄ meſtrita. Vt tibi ſit vita ſemꝑ ſaligia vita. ¶ Pro eui
dentia queſtionis rememorandū eſt quid ſit ſacr̄m. Vnde ſacr̄m ꝓut ſu
pra patuit per mgr̄m in ſententijs ſic dicitur. ſacramētum eſt ſacre rei ſi
gnū. ⁊ ſcđo ibidē dr̄ ſic. Sacr̄m eſt ſignum ſacre rei gr̄e inuiſibil'. ¶ Sed
contra illas diffinitiones inſtatur ſic. nam ſi p̄ma eſſet bona ſequeret' ꝙ
imagines ſanctoꝝ depicte eſſent ſacr̄a. quod eſt fl̄m ſm oēs doctores ſa
cre ſcripture. ſed ꝯñ͂a tenet. quia ſunt ſigna ſacrarum rerum. ¶ Contra
ſcđam diffinitōem ſic inſtatur. ſi eſſet bona ſequeret' ꝙ euchariſtia ñ eſſȝ
ſacr̄m quod eſt fl̄m. cum ſit p̄mum ſacr̄m in ordine dignitatꝫ ex quarto
ſententiarum. Probatur tamen ſequela. quia euchariſtia eſt viſibil' res
quia obiectum viſus. ¶ Pro illo eſt notandum ꝙ triplex eſt ſacr̄m. naȝ
quoddā eſt ſignificatiuū tm̄. aliud eſt effectiuū tm̄. ſed terciū ſcatiuum
⁊ effectiuū ſimul. Tunc ad ꝓpoſitum dr̄. ꝙ p̄ma deſcriptio q̄ non ē defi
nitio ſed nōis interptatio intelligit' de ſacr̄o primo modo. nam tali mo
do res ſacras ⁊ cetere imagines ſanctoꝝ poſſunt appellari ſacr̄a. ſȝ tamē
non ſunt ſacra effectiue. Sed ſacr̄a ſcđo modo dicta in veteri lege habe
bant' in ceremonijs. videlȝ ante tpūs chr̄i ⁊ gratie. Sed tercio mō ſacr̄m
ſumit' ſtrictiſſime. ⁊ ſic capitur in ꝓpoſito. ¶ Ad rōem autē ꝯtra ſcđam
definitōem habitam negatur ꝯñ͂a. videlicet. ꝙ euchariſtia eſt viſibil' res
quo ad effectum. quia alias ibi ſenſus non deciperetur ſuum obiectum
quod eſt fl̄m. ⁊ de tali ſacramento ꝓprie habemus fidem. ¶ Iſtis nota
tis ſic concluſio iſta. ꝙ ſacr̄a in ſacroſancta eccl̄ia non ſunt plura q̄ȝ ſeptē
Probatur illa concluſio p̄mo ſic. quia tot ſunt ſacr̄a quot ſunt vicia eis
oppoſita. ſed talia vicia ſunt ſeptem. ergo ſeptē erunt ſacr̄a. Maior nota
eſt ex p̄mo topicoꝝ. Sed minor ꝓbatur. quia omne ſacr̄m vel eſt ordina
tum contra peccatū culpe vel contra pctm̄ pene. ſi contra pctm̄ culpe. ſic
eſt tripl'r ſm ꝙ triplex eſt culpa. ſcȝ. originalis. moralis. ⁊ actual'. Cōtra p̄
mā culpā ordinat' baptiſmus. q2 ſicut pctm̄ originale eſt peccatū omniū
peccatoꝝ inceptiue. ſic baptiſmus ip̄m delens eſt initium oīm ſacramen
toꝝ. Contra ſecundā culpā ſcȝ peccatū mortale ordinat' ꝯfeſſio oris. Sȝ
ꝯtra terciā ſacra vnctio. Si aūt eſt contra pctm̄ pene hoc eſt quadrupl'r.
quia talia pctā ſunt q̄drupliciа. ſcȝ infirmitas. ignorātia. malicia. ⁊ ꝯcu
piſcentia. Contra p̄mum ordinatur ſacr̄m cōfirmatiōis qđ eſt ſtabilitas

Prologus

chriſtiane fidei: Cōtra ignorātiā ordinatur ordo ſacramētalis in quo cō-
fertur grā ⁊ ſcia: Sed ɔtra maliciā ordinat̄ euchariſtia in qua eſt pleni-
tudo gratie ⁊ malicie expulſio Sed ɔtra ɔcupiſcentiā ordinat̄ matrimo
nium. quod ē ſacr̄m illicitas concupiſcētias expellēs. ⁊ licitas permittēs
¶ Scdo ꝓbatur illa concluſio ſic. tot ſunt ſacra quot ſunt finaliter vtu-
tes q̄ ꝑ ea inducunt̄. ſed tales vtutes ſunt ſeptē. g̊ ſeptem erūt ſacrame-
ta. Maior ē nota. qꝛ ſufficiētia ſacramētorum ē ſumēda ſm̄ fines ipoꝝ.
Minor ſic ꝓbatur. baptiſmus ordinatur in fidē. extrema vnctio in ſpē3.
euchariſtia in charitatē. ordo in prudētiam. matrimonium in temperā-
tiam. confeſſio cū penitētia in iuſticiā. ſ3 confirmatio in fortitudinē. Iu-
xta materiā pn̄tē alia orit̄ dubitatio. videl3. vtꝝ corpus chriſti ſit nobiliſ-
ſimum ſacr̄m. Et arguit̄ ꝙ non. qꝛ om̄is cā nobilior eſt ſuo effectu. ſ3 ita
eſt ꝙ ſacr̄m ordinis eſt cā corꝑis chriſti. g̊ ē melius ⁊ nobilius ſacramētū.
Maior p3. quia cā dat ꝑfectōem ſuo effectui. Minor probat̄. quia null⁹
non ordinatus p̄t conficere corpus chriſti. In oppoſitū arguitur. qꝛ vt
volunt oēs doctores theologie. ⁊ habet̄ in iure ꝙ nihil in ſacramēt3 ma-
ius eſſe poteſt q̄ȝ corpus chriſti. qꝛ ibi ɔtinet̄ dꝰ ⁊ homo. ¶ Deinde tunc
arguit̄. ꝙ ſacr̄m baptiſmi ſit nobiliſſimū. ⁊ hoc ſic. illud ſacr̄m eſt nobili-
us ſine quo nullus hōim poteſt ſaluari. ſed ſacr̄m baptiſmi eſt hmōi. igi
tur. ⁊c̄. Maior patet ex t̄minis. Sed minor ꝓbat̄. quia nullus homo p̄t
intrare regnū celoꝝ ſine baptiſmate. ſed tn̄ ſine corꝑe xp̄i adhuc poſſunt
aliqui intrare in regnū celoꝝ. vt ꝑui qui moriunt̄ infra ſeptimum annū
vel adhuc citra. videl3 interim ꝙ nō ſint ꝑticeps rōis. Itē videt̄ ꝙ ſacra-
mentū penitētie qḋ contin3 in ſe cordis ɔtritōe in oris ɔfeſſionē ⁊ reatus
ſatiſfactōem ſit nobilius baptiſmate. qꝛ illud quod delet pecc̄m actuale ē
melius q̄ȝ illud quod delet pecc̄m originale. ſ3 pn̄ia delet pecc̄m actuale. et
baptiſmus originale. ergo ſacr̄m pn̄ie ſacramēto baptiſmi eſt nobilius.
¶ Itē arguitur ꝙ ſacr̄m confirmationis ſit digniſſimum. quia illḋ eſt
digniſſimum ſacr̄m quod ɔfert̄ a digniori miniſtro. ſed ſacramēta cōfir-
matōis eſt hmōi. igit̄. ⁊c̄. Maior p3. qꝛ dignitas ſacri dependet a dignita-
te miniſtri: Minor ꝓbatur. quia ſacr̄m confirmatōis confertur ab epō.
qꝛ ſimplex ſacerdos nō p̄t ɔfirmare. ¶ Pro ſolutōe argumētoꝝ diligent̄
ē notāda vna diſtinctio bona de dignitate ſacroꝝ. vn̄ vnum ſacramentū
dꝛ nobilius ⁊ dignius alio ſeptē modis. Primo quātū ad rē ⁊ ad effectu3
⁊ ſic baptiſmus eſt dignius ſacr̄m. qꝛ delet oē3 culpā ⁊ penā quod nō fac̄
aliud ſacramentū. Scdo. ſacr̄m dꝛ eſſe dignus q̄ntū ad miniſtrū ⁊ q̄ntū
ad cōem materiā. ⁊ ſic confirmaio eſt ſacr̄m digniſſimū qꝛ ſolus preſul
porrigere h3 illḋ. Et eius materia eſt nobiliſſima. videl3 balſam⁹ ⁊ oliu3
oliue. Tercio ſacr̄m dꝛ dignius in q̄ntū conſtituit̄ a gradu digniori ex ꝑ
te ɔferenti. ⁊ ſic ſacr̄m euchariſtie ē digni⁹. vn̄ dꝛ in iure nihil in ſacramen
tis maius niſi in quo ɔtinet̄ dꝰ ⁊ hō. Quarto ſacr̄m dꝛ dignius in q̄ntu3
ꝑ ipm offenſum diuine maieſtatis magis placat̄. ⁊ ſic pn̄ia eſt dignius ⁊
nobilius ſacr̄m. qꝛ infinita pccā mortalia delent̄ ꝑ pn̄iam ⁊ non ꝑ aliḋ ſa-
cramētū. Quinto in q̄ntū cauſat vnionē in mēte ⁊ in corde rōe ſig̅ti vꝫ ſi-
gni. ⁊ ſic mr̄imoniū ē nobiliſſimū ⁊ digniſſimū omniū ſacroꝝ qꝛ nobiliſ

ſima ſigt. vnio eĩn inter ſpõſum ⁊ ſpõſã ƀt vnionẽ hũane nature cũ xp̃o
Etiã ſignificat vnionẽ chriſti cũ eccleſia q: ſicut maſculus vnit̃ femine
ſic ſpõſus chriſtus vnitur ſue eccleſia. Etiam ƀt vnionẽ anime btẽ cum
deo in etña beatitudine ſed nullũ aliud ſacr̃m talia ƀt. g̊ eſt nobiliſſimũ
¶ Sexto vnum ſacr̃m dicitur nobilius ⁊ dignius rõe ꝯtenti vel ratione
ꝓmiſſionis patris celeſtis. ⁊ ſic extrema vnctio eſt nobiliſſimum. q: rele-
uat infirmitatẽ mẽtis ⁊ corpis. nã legitur in ſcriptura q̃ ap̃li vngebant
infirmos ſacro oleo ⁊ curabant̃ vndiq̃ etiã corpalit̃. ¶ Septimo vnum
ſacr̃m dicit̃ dignus alio quãtum ad prudentiam miniſtri. et ſic ordo eſt
nobiliſſimũ ſacr̃m. quia ſolũ prudẽtes ⁊ ſapiẽtes ſunt ordinãdi. ¶ Per h̃
ad rõnes principales, ad p̃mã trãſeat maior: ſed negat̃ minor. Et ad ꝓba
tõem d̃r. licet euchariſtia ꝯtinet totum chriſtum eſſentialit̃. tñ non cõti
net ip̃m cauſaliter. quia adhuc in alijs ſacr̃is p̃ infuſionẽ gratie p̃t cauſa
ri. ⁊ ſic quodammodo ſunt plura vaſa formal̃r gr̃e ſuſceptiua. ido etiam
plura erunt ſacramenta. ¶ Ad ſc̃dam d̃r. ꝙ effect⁹ ſacr̃oꝝ triplic̃ capi-
unt̃. Uno mõ generaliſſime. ⁊ ſic ſunt tm̃ duo. ſcꝫ. delere culpã et delere
penã. Sc̃do capiunt̃ in eſſe ſbalterno. ⁊ ſic ſunt ſeptem. Tercio capiunt̃
in eſſe ſpecialiſſimo. ⁊ ſic ſunt multiplices. ⁊ hec eſt diſtinctio ſancti Tho
me ſuper quartũ ſententiaꝝ. Et p̃ hoc r̃ndet̃ ad rõem. ꝙ ſi maior intel-
ligitur de effectibus p̃mo mõ. tũc ꝯcedet̃ minor. Si aũt intelligit̃ de ef-
fectibus ſc̃do mõ tunc ꝯcedit̃ maior ⁊ negatur minor. Si aũt tercio mo
do. ſic totum eſt fl̃m. ¶ Ad terciã rõem d̃r. ꝙ lꝫ miſſe or̃ones ⁊ elemoſy-
ne deleãt nr̃a pcc̃a rõne meriti ⁊ hũilitatis. tamen cũ nõ ſint alicui⁹ gr̃e
collatiue. tunc non erunt ſacr̃a. Sed diceret quis. tũc humilitas ⁊ deuo-
tio eſſent etiã ſacr̃a. Reſpondetur ꝙ non. quia non ſunt viſibiles forme.
⁊ ſic non conuenit eis deſinitio ſacr̃i. Et tm̃ de prima queſtione.

Querit̃ ſecundo. Utrũ ius canonicũ a lege et ab euãgelio et
a ſanctis patrib⁹ inſtitutũ ſit hic ſbiectũ. ¶ Et arguit p̃mo ꝙ nõ: q: illõ
q̃d ſubijcit̃ in decretis h̃ nõ eſt ſbiectũ hui⁹ ſciẽtie. ſꝫ ius canonicũ ẽ hm̃õi
igit̃. ⁊c̃. Maior pꝫ. q: diſtincte ſciẽtie requirũt diſtincta ſbiecta. vt pꝫ. ſ̃c̃i̊o
de aĩa: Sed minor pꝫ in decretalib⁹. ¶ Sc̃do illõ q̃d non p̃dicatur de oĩ
bus in aliquo libro ꝯtentis. hoc non eſt ſbiectũ hui⁹ libri. Sed ius cano
nicũ non p̃dicat̃ de om̃ib⁹ ꝯtentis in alio libro. g̊ non eſt hic ſbiectũ. Ma-
ior eſt nota de ſe. Minor aũt ꝓbat̃: quia hic tractat̃ de vſuris furtis ⁊ ra-
pinis. de q̇bus ius canonicũ nõ p̃dicat̃. ¶ Tercio arguit̃. ſbiectũ alicui⁹
libri eſt eternũ. ſed ius canonicũ nõ eſt eternũ. ergo non eſt ſbiectũ. Ma-
ior declarat̃ p̃mo poſteriorũ. Sed minor ꝓbat̃: q: iura canonica p̃ papas
ſunt inſtituta. ip̃i ãt pape nõ fuer̃t ab etño. ig̊t̃. ⁊c̃. ¶ Pro euidentia q̃õ-
nis ẽ notãdũ. ꝙ duplex ẽ ſbiectũ q̃ntũ h̃ ſuffic̃. ſcꝫ ſbiectũ p̃dicatiõis: ⁊ eſt
q̃d p̃dicat̃ d̃ oĩb⁹ ꝯſiderat̃ in aliq̃ ſc̃ia Aliõ ẽ ſbiectũ attributõis. ⁊ ẽ illõ ad
q̃d oĩa ꝯſiderata in illa ſc̃ia hñt attributõem. ¶ Iſtĩ notatĩ ſit h̃ ꝯcluſio.
ius canonicũ ñ ẽ h̃ ſbiectũ p̃dicatõis. q: ſi ſic ſequeret̃ ꝙ officiũ miſſe ra-
pina ⁊ furtũ ñ eẽnt d̃ eẽ libri. ꝯñs ẽ fl̃m. ꝓbatur tamẽ ꝯſeq̃ntia. quia ius
canonicũ non poteſt vere ⁊ affirmatiue de predictis p̃dicari vt patꝫ d̃ ſe.

Prologus

¶ Scd̄a cōcluſio eſt. Jus canonicū ē hic ſbiectū attributōnis. Probat
illō ad quod ordinatur ⁊ cui om̄ia attribuunť p̄ncipalit in aliq̄ libro tra
dita hoc eſt ſbiectum attributōis. ſed ius canonicum ē hm̄oi. g̊ ⁊c. Ma
oī nota eſt d̄ ſe. Minor p̄batur. qꝛ in hoc libro conſiderātur quedā regu
le in iure. quia ius canonicon d̄r a canon in greco quod eſt regula in lati
no. eo q̄ datur hic nobis regule de vita clericiꝛ quid ſit faciendum de ra
pina ⁊ furto. ¶ Per hoc ad rationes. Ad p̄mam conceditur maior. ſ3 mi
nor eſt falſa. qꝛ ius canonicum hic conſideratur p̲ modū introductionis
⁊ ſb compēdio in decretis ⁊ decretalibꝰ conſideratur adequate. ¶ Ad ſe
cundam p3 ex diſtinctione. Ad terciā p̄cedatur maior. ⁊ negatur minor.
Ad p̄batōem d̄r. q̄ ius canonicum ꝯſideratur dupl̄r. Uno mō ad ſe ⁊ q̄
ad magiſtros iuſticiā ſtatuentes. Alio mō conſideratur quo ad veritatē
in euāgelio expſſam. tunc d̄r q̄ p̄mo mō depēdet a papa. ⁊ ſic non ē eťnū
ſecundo aūt mō eſt hic ſbiectum ⁊ etiā taliter eſt eťnum. Et hoc d̄ que
ſtione ⁊ alia que p̄us p̄poſita fuerunt circa declaratōem thematis huius
libri modo ſufficiant.

puus liber sᵉ p̄ſaica illius
Summula de ſumma ray
mgr̄i venit sᵉ poſtpoſita
mundi prodiit iſta
.i. nō ex graui ſeu difficili .i. facili
Non ex ſubtili ſed vili
.i. cōponimꝰ. sᵉ ſummulā
ſcribimus iſtam
tenore .i. valet. sᵉ ſummula. clericis .i. ardua volumina
Eloquio placet hec ſociis quia magna ſtudendi
.i. intētio. sᵉ paupibꝰ clericis sᵉ paupibꝰ clericis
Cura ſibi non eſt modus his valet ergo loquendi
.i. multa intelligētes .i. nō volumꝰ sᵉ p̄ntem
Inter doctores hunc nolumus ire libellum
iuuenibꝰ sᵉ libꝝ p̄poſuimꝰ
Paruis et rudibus quem duximus eſſe legendum
sᵉ ſtudētes sᵉ libello multa documēta vtilia
Inuenient in eo quicquid iuuet vtilitatis
sᵉ ſeptē .i. in p̄mo tractatu huiꝰ ſummule .i. poſt hoc
ſc3 d̄ his q̄ ptinēt ad miſſam
De ſacramentis primo tractatur. et inde
.i. d̄ eiꝰ effectu tali ſacr̄o tali pccō
Hic de baptiſmo de cōiugio ſymonia
d̄ iſtꝫ om̄ibꝰ hr̄ in ſeq̄ntibꝰ tractatibꝰ
Furtis et ſpoliis vſuris atq3 rapinis

Prologus

de talib⁹ vicijs   sc iſte
Sortilegis vicijs carnis tractatus habetur
Hinc ſequitur finis confeſſorum ſimul actus
sc breuia   .i.ꝓlōgaui   .i.ñ ignorant   sc ꝓducēda
Quedam longaui non iniuſte et breuiaui
.i.ꝑfecti⁹   .i.ſnia   pateat   sc libro
Ut melius metro ſenſus tibi luceat iſto

¶ Iſte liber (cuius ſbiectum eſt ius canonicū a ſanct; patrib⁹ inſtitutū) qui diuidit in duas ꝑtes. ſcz in ꝑtē ꝓhemialē ꝛ ꝑtē executiuā. Pars ꝓhemialis. ibi (In ſummis feſtis) Prima ꝑs adhuc diuidit in duas partes. Nam in ꝑma parte autor premittit intentū ſuū. In ſcda parte oſtēdit facilitatē hui⁹ libri. Et in tercia ꝑte oñdit ea que dicēda ſunt per ordinē. Scda pars erit. ibi (Inter doctores) Tercia. ibi (Hic de baptiſmo) Intendens dicere hec ſummula ꝓcedit de ſumma ꝓlixa Raymundi: ꝛ ſcripta eſt cum verbis facillimis ꝛ leuiter intelligibilibus. ꝛ iſte modus loquendi ſeu ꝓcedendi in ſummula pñti placet ꝛ valet iſtis ſocijs ſuppl ꝛ clericis ꝛ ſtudentib⁹ qui nolunt ſeu ex pauꝑtatꝫ oppreſſione non poſſunt magna ſtudere. Sed ibi (Inter doctores) oñdit autor ꝙ ex quo iſte liber facilis eſt ꝛ leui ſtilo compilatus. ideo dꝫ legi paruis ꝛ rudibus: ꝛ non debet iſte liber computari inter alios libros doctorum ſacre ſcripture. quia inueniunt in iſto libello quid vtilitatꝫ eccleſiaſticus ordo continet. ꝛ inueniant etiā lectores in iſto quomodo ſtat⁹ clericalis debeat regere diuina ꝛ ſecularia officia. ¶ Sed. ibi (Hic de baptiſmo) oſtendit autor ꝯſequenter ꝙ in hoc libro determinabitur d baptiſmo. ꝯiugio. ſymonia. furtis. ꝛ ſic de alijs. ¶ Sed. ibi (Quedam longaui) intendit autor ꝯſequenter dicere ꝙ in hoc libro aliqua ꝓlongātur hic que in magna ſumma ſb breuibus continentur. ꝛ aliqua hic abbreuiantur. vt fiat ſenſus lucidior ꝛ metrum lucidius ꝛ delectabilius.

¶ Sciendū circa litteram ꝙ miſſa habet multa ꝓrogatiua. Primo ꝙ celebratur ſolum a ieiunis. Scdo ꝙ ſolum in eccleſia celebratur ꝛ ſuꝑ altare. ita ꝙ ſemꝑ in locis ꝯſecratis celebrari debeat niſi qñꝗ fieret ex ſpēali gratia ꝛ diſpenſatione pape ꝓpter reuerētiā magnorum dñoꝝ ꝛ principum. ſed tamē ad min⁹ oportet ꝙ talis celebratio fiat ſb teutorio. Tercio oportet celebrantem eē ſacerdotē. Quarto oportet ſacerdotem eē ſacris veſtibus indutū. Quinto ꝙ tantummō celebratur in die accēſo lumine. etiam ſi mille ſoles lucerent ſuꝑ terrā adhuc de neceſſitate ad miſſe officium peragendū lumen incēſum requiritur. Sexto: ꝙ ibi ſolēt ſonare bona ꝛ diuina verba cum cantatur pater noſter. ꝛ verba angelica cū cantatꝰ gloria in excelſis. ꝛ humana verba vt in collectis ꝛ in ſequentijs. Septimo ibi audiuntur tria bona ꝛ nobiliſſima idiomata que mundus habet. ſcz hebraicū. vt patet. ibi. ſabaoth. ꝛ oſanna. Grecū cū dr. kyrieleyſon. alleluya. Latinū auditur in omnib⁹ alijs dictionib⁹ ꝛ orationibus. Octauo. ꝙ miſſa eſt completa tot miſterijs qd mare guttis firmamentū

Prologus

ſtellis.ſol athomis.ꝛ celuꝫ empireum angelis.ꝛ ſra arenis Nono.ꝙ ſa-
cerdos in ſolemnioribus ꝛ maioribus eccleſijs in miſſa hꝫ plures mini-
ſtros.ſcꝫ.dyaconū.ſbdiaconū:ꝛ acolitū.Decimo.qꝛ angelis ibidem exiſtenti
bus hmói non ſufficerent niſi in pñtia tãte maieſtatis eẽnt vnus vł duo
adiutores ſuientes miſſe.ſcꝫ.ſcholares vel alij litterati.ꝛ rõ eſt. qꝛ ibi ẽ ds
ꝛ dñs ops oim rerum creator.ſcꝫ.celi ꝛ terre.ꝛc. Undecimo .ꝙ anime in
purgatorio purgende ex miſſa remiſſionem ꝛ veniã conſequuntur. Et
ſacroſancta mater eccleſia ſupaddit duodecimum.ſcꝫ.ꝙ quilibet catho-
licus ꝛ bonꝰ chriſtianꝰ ad minꝰ die dominico tenetur audire vnã integrã
miſſam .niſi aliqua ſingulari neceſſitate prepeditus fuerit.puta infirmi
tate.vel aliquid hmói.

¶ Item poſſet aliquis dubitare.in qua lingua ꝑma ꝯſecratio corporis
chriſti fuit celebrata Rñdetur ꝙ lingua ſeu ideoma eſt triplex.ſcꝫ.hebrai
ca.greca.ꝛ latina.modo dico ꝙ ꝑma ꝯſecratio fuit celebrata in lingua he
braica. Et rõ huiꝰ eſt.qꝛ chriſtꝰ fuit ꝑmus ſacerdos ꝛ in cena dñi ꝯſecrauit
hoc ſacr̃m ꝛ dedit ſuis diſcipulis.ꝛ qꝛ ꝓ tunc erat inter iudeos. iõ vtebat̃
hebraico ideomate Scdo dr.ꝙ illa conſecratio ſecundo celebrata fuit in
lingua greca. vt pꝫ Actuum ſexto capitulo.vbi dr. factus eſt murmur
grecorum aduerſus hebreos ꝛ altricabãtur mutuo.i.litigabãt ad inui-
cem. Tercio dicitur.ꝙ tercia celebratio fuit facta in lingua latina quan-
do ſanctus Petrus fuit electus in apoſtolum Qꝫ aũt his tribus linguis
ſolum corpus dñi Jhu chriſti conficitur.pꝫ ex titulo crucis qui erat ſcri-
ptus tribus ideomatibus.ſcꝫ.hebraice.grece.ꝛ latine.videlicet. Jeſus.
nazarenus.rex iudeoꝝ.

¶ Item notãdum eſt ꝙ in hoc ſacramento euchariſtie quod in miſſa
celebratur ex virtute verborum que a ſacerdote proferuntur eſt verum
corpus chriſti.quia verba conſecrationis faciunt mẽtõem de chr̃o ꝛ ſan-
guine eius.ſed ſanguis eſt ibi ex quadam cõcomitantia neceſſaria. quia
corpus viuum ꝛ animatum non eſt ſine ſanguine. Et nullo modo con-
cedendum eſt.ꝙ in hoſtia conſecrata non ſit verus ſanguis chriſti.qꝛ ali-
as animatum corpus ſtaret ſine ſanguine.quod eſt impoſſibile ꝺ anima
to rõnali. Unde dt ſacra ſcꝑtura. Anima eius in ſanguine ſuo. Iteꝫ ibi
eſt aĩa chriſti ex quadã concomitãtia.qꝛ impoſſibile eſt corpꝰ chriſti ꝑſi
ci niſi ſit diſpoſitum ꝛ organizatum.quia ſine anima nullum corpus vi-
uere poteſt. Iteꝫ ibi eſt deitas ex quadã concomitãtia.qꝛ vnitate remo-
ta corpus ꝛ deitas ſtꝫ diſparata entia. Qꝫ ãt iſta oĩa ibi ſtꝫ manifeſte ꝓ-
bat btũs Joãnes capitulo ſexto ſic dicẽs. Ego ſum panis viuus.ꝛc. In
quibus verbis omnia ea que dicta ſunt tanguntur. Nam primum tan-
gitur cum dicitur. Ego ſum panis viuus.ꝛ ſic etiã corpus chriſti ẽ ibi ꝛ
anima cum ſanguine.nam anima viuificat corpus mediante ſanguine
Item per hoc quod dicit (qui de celo deſcendit) tangit̃ ipa deitas chri-
ſti circũdata humanitate.

¶ Item euchariſtia diffinitur ſic. Euchariſtia eſt ſenſibilis ſpecies pa-
nis ꝛ vini poſt conſecrationem facta a ſacerdote ſꝫ certa et debita forma
verborum prolata. cum intẽtione debita conficẽdi ex inſtitutiõe diuina
ſcans veraciter corpꝰ ꝛ ſanguinẽ bñdictũ ſꝫ illis ſpẽbꝰ realiter continere

Prologus

In p̄dicta deſcp̄tōe q̄ttuor ↄcurrūt q̄ hn̄t hoc ſacr̄m integrare. Primū eſt cā materialis. q2 ꝑ materiā hui9 ſacr̄i dat̄ intelligi panis ⁊ vinū: ⁊ vnū iſtoꝝ non ſufficit ꝑ ſe in miſſe celebratōe. ſed ambo ſimul ↄcurrūt. Cā efficiens eſt duplex. ſcꝫ p̄ncipalis ⁊ inſtrumētalis. Principalis ē ds glorioſus. Inſtrumētalis vo eſt quilibet ſacerdos rite ⁊ debite ordinat9. Cā formalis in debita ꝓlatione orōnis cōſiſtit. Cā āt finalis. eſt intētio ↄſecrātꝫ
¶ Ultimo eſt notādum d̄ quibuſdā caſibus. Primus eſt. vtrum in hoſtia conſecrata ſit aliud q̄ꝫ qd̄ cernitur ⁊ aliud q̄ꝫ creditur. Ad hoc rn̄det̄. ꝙ verum corpus chriſti non videtur. ſed ſola ſpēs panis videtur. Et rō ē quia ſi non. tunc non deciperentur quinqꝫ ſenſus circa illud ſacramentum. quod eſt falſum: ⁊ ergo d̄t btūs Gregorius aliud eſt quod cernitur ⁊ aliud eſt quod creditur. Sꝫ diceres circa caſum. que eſt ratio ꝙ non videmus verum corpus chriſti ibi. Reſpondetur ꝙ nullum corpus videtur niſi quod habet accidentia ſibi exiſtentia ⁊ niſi ſit coloratum. vt patꝫ de pariete. ſed color albus in hoſtia non eſt corpus chriſti. nec ineſt ei. ſꝫ accidētia ſtāt ibi ſine ſb̄iecto. ꝓ tāto corpus chriſti nō videtur neqꝫ ſanguis
Scd̄ꝫ caſus. an iſti homines dicentes ſe vidiſſe corpus chriſti in manib9 ſacerdotis errāt vel male loquuntur. Rn̄r ꝙ non errāt. q2 null9 errat cui9 verba in theologia verificātur. ſed ea que habentur d̄ viſione corpis chr̄i ſtꝫ in ſacra ſc̄ptura verificata. ergo ſtꝫ vera. Minor pꝫ in Geneſi. ⁊ Apocalipſi. vbi d̄r ꝙ homines multotiens viderunt angelos non inq̄ntum ſpiritus. ſed inq̄ntum aſſumpſerunt corp9 aereū. in hoc repn̄tauerūt deū. ergo dixerunt vidim9 deum ⁊ ſacra ſc̄ptura in hoc non errat. Tunc ſoluēdo iſtum caſum d̄r ꝙ ſicut hoīes dixerunt ſe vidiſſe angelos ⁊ non errauerūt ſic ⁊ nos corpus chr̄i videm9 ⁊ non erram9. ſed tn̄ videre capit̄ ibi valde improꝑe. q2 nihil ꝓꝑe videt̄ niſi coloratū ſeu color. vt pꝫ ſcd̄o d̄ aīa. mō corp9 chr̄i non eſt coloratum.
¶ Tercius caſus eſt. vtꝝ ſanguis chr̄i. ſupple aliquis flux9 ſanguis chr̄i remāſit in terra. Hic rn̄dent aliqui doctores ſacre ſc̄pture ꝙ non. q2 chrūs Ihs totum ſanguinē aſſumpſit quem p̄us in amara paſſione dimiſit. ſꝫ chr̄s in ſua paſſione totuꝫ ſanguinē effudit. ḡ ī ſua reſurrectōe totū ſanguinem reaſſumpſit.
Alij āt doctores dicunt. ꝙ ſanguis effuſus d̄ venerabili corꝑe chr̄i fuit calidus. ⁊ ꝓpter ꝑditōem caloris remāſit aliqua humiditas in terra. vt maniſeſte oſtēditur in peplo virginis marie cū ſb̄ cruce ſteterat ſanguis filij totum amictum album eius irrigauit ⁊ rubricauit. Hoc ideꝫ aliter ꝓbatur ſic. omne corruptibile plus indiget de ſanguine q̄ꝫ incorruptibile. ſed chriſtus ante paſſionem erat corruptibilis. ergo ante paſſioneꝫ plus indiguit d̄ ſanguine. q2 ꝑ nutrimētū ſanguinis corp9 augmētat̄. ſꝫ immortale non indiget d̄ tali nutrimēto. ḡ non eſt neceſſe ꝙ chr̄s aſſumpſit totum ſanguinē quē ꝓ nobis effudit.
¶ Quart9 caſus. ponat̄ ꝙ aliqd̄ remāſit d̄ ſanguine corꝑis chr̄i poſt ſuā reſurrectōem hic in terra. vt cernit̄ maniſeſte in peplo btē marie v̄ginis. Nunc dubitatur. vtꝝ talis ſanguis qui fluxerat d̄ corꝑe chr̄i in ara crucis debeat haberi in tali ⁊ tanta reuerentia ſicut iſte ſanguis qui a ſacerdote in calice conſecratur. Reſpondetur ꝙ nō. q2 ponatur in caſu. ꝙ to-

requiſita ad ɔſecratōem. habet em̄ caracterem indebilē q̇ eſt fundamen
tum totius ordinis ſacerdotalis. ⁊ talis caracter non tollit̄ ꝑ mortez. Et
ratio eſt. quia talis caracter eſt impſſus ipi anime. ergo p̄t conficere.
¶ Quintꝰ caſus eſt. vtrꝫ cōcubinariꝰ poteſt celebrare miſſam ⁊ conficere
corpus chr̄i. R̄ndetur ꝙ ſic. imo ḋ iure ⁊ ḋ facto niſi manifeſte eēt abiectꝰ
ab eccl̄ia. ¶ Sextꝰ caſus. vtrum ſacerdos ſciſmaticꝰ poteſt conficere. da/
to ꝙ habet debitā materiā ⁊ formam. R̄ndet mgr̄ ſententiaꝝ ꝙ non. ⁊ rō
eius eſt iſta. qꝛ quādo aliquis conficit corpus chriſti. tunc deus ⁊ angeli
aſſiſtunt confitenti: ſed ds ⁊ angeli non aſſiſtunt ſciſmatico ſacerdoti. igit̄
ꝛc̄. Etiā ſciſmaticus ſacerdos non poteſt abſoluere. ergo nec conficere.
In iſto articulo recedunt doctores ſacre ſcripture a magiſtro ſententi
arum dicentes. q̄uis ſacerdos ſciſmaticus ḋ iure non p̄t ɔficere corpꝰ xp̄i
poteſt tamen de facto conficere corpus chr̄i. Et rō theologoꝝ eſt. qꝛ ha
bet caracterem indebilem qui ab eo non poteſt tolli. igit̄ p̄t ɔficere.
¶ Ad rōnes r̄ndetur ad p̄mam. ꝙ q̄uis ds ⁊ āgeli non ſint p̄ntes quo ad
meritum ɔficientis. tamen ſt; vtiqꝫ ibi quo ad meritum ⁊ effectum ſacra
menti. Ad ſcd̄am r̄ndetur ꝙ non eſt ſimile ḋ poteſtate abſoluendi ⁊ confi
ciendi ¶ Septimus caſus eſt. vtrum ſacerdos degradatus poteſt ɔfice
re corpus chriſti. R̄nr ꝑ mgr̄m ſentētiarum ꝙ non. ⁊ cum eo cōcordant
omnes iuriſte. ſed doctores ſacre ſcp̄ture ab eo recedunt. quia debemus
magis pie q̄ꝫ crude ⁊ impie loqui cum theologis. ꝙ degradatus p̄ſbyt̄ p̄t
conficere corpus chriſti. dummō habeat debitā materiā ⁊ formā vboꝝ
Vel dicatur ꝓpter iuriſtas. ꝙ ſacerdos degradatus poteſt ad minus con
ficere corpus chriſti ḋ facto ſi in cāu non poteſt ḋ iure. ¶ Octauꝰ caſus
eſt. vtrum ſacerdos portat ſpēm panis vel corpus chriſti. Ibi r̄ndetur. ꝙ
ſacerdos portat ſolum ſpēm panis. ſꝫ chriſtus ibi ſeip̄m portat mouet et
leuat. Et rō ē. qꝛ indiuiſibile ⁊ ſupernaturale ꝓpe non poteſt portari: mo
ueri: vel leuari altero. Ex iſto ſequitur. ꝙ ſacerdos in altari eſt eleuans
ꝓpe ſpēm panis ſolum.

.i. in celebratōe ꝓ defunctꝫ ſc̄ vnā legere
In defunctorum collectam dicere miſſa
vel ḋ ſctō
ſc̄ collecta .i. dꝫ legi an̄ vltimā
De ſanctis poteris. tamen illa penultima fiet
tu ſacerdos
ſc̄ miſſam
Sic e conuerſo dum pro viuis celebras fac

¶ In iſta parte autor determinat ḋ collectis dicendis in miſſis defun
ctoꝝ. Et diuidit̄ in duo. p̄mo facit hoc qḋ dictum ē. ſcḋo determinat de
collectis dicendis in miſſis viuorum. Scḋa. ibi (Sic ⁊ e conuerſo) Quo
ad p̄mam partem ḋr ſic. quicunqꝫ celebras miſſam ꝓ ḋfunctis tu potes
dicere vnam collectam ḋ ſanctis. ſic tn̄ ꝙ illa ſit penultima. i. vltima ſine
vna. ⁊ hoc ſic ſꝫ hac forma. ꝙ ſacerdos p̄mo habeat collectam ḋ mortu
is quam totaliter debet concludere. ⁊ poſt hanc iterum vnam ḋ mortu
is. ⁊ vnam ḋ ſanctis. ⁊ demum vltimam pro defunctis. Sic e conuerſo qn̄
celebratur miſſa pro viuis: tunc poteſt interponi vna collecta ꝓ mortuis

ſta tamen ꝙ etiam ſit penultima. ¶ Notãdum exquo hic facit mentio-
nem de miſſa defunctorum. Dubitaret ğ quis. vtꝝ miſſe d̃ ſanctis cele
brate ꝓſunt ipis mortuis intãtum acſi miſſe legerentur ꝓ defunctꝭ. Rñ
detur ꝙ q̃ntũ ad oblatõem ſacrĩ. tunc equevalet miſſa de ſanctis ipis de
functis ſicut miſſa ꝓ defunctis. Sed q̃ntũ ad om̃ia alia. tunc plus valet
miſſa defunctoꝝ ipis defunctis q̃ꝫ miſſa de ſanctis. In his tñ pẽſanda ẽ
deuotio ſacerdotis celebrãtis.

¶ Item queritur. vtrum miſſa vel bona opera ꝓ defunctis valent ani-
mabus que ſunt in celo. vel in terra. vel in inferno. Et videt̃ ꝙ nõ valent
aliquibus illarũ. ꝙ non iſtꝭ que ſtꝭ in celo pꝫ. qꝛ anime in celo exiſtentes ñ
indigent ſuffragio: exquo ſtꝭ in ꝑfecto gaudio ſine omni pena. Vnde in-
iuriã facit ſanctis qui orat ꝓ eis. vt dicitur extra de celebratione miſſarũ
quia anime in celo exiſtentes non indigent aliquibus remedijs. qꝛ ſunt
ſine omni peccato. ⁊ cum hoc in maxima ſaturitate dilectõis perſiſtunt
Nec illa ſuffragia valent his animabus que ſtꝭ in inferno. quia tales nõ
habent aliquam ſpem redemptionis. eo ꝙ in inferno nulla ẽ redemptio
Nec illa ſuffragia valẽt animabus que ſtꝭ in terra. ſiue in purgatorio. qꝛ
nullibi in theologia expreſſum eſt ⁊ approbatum ꝙ aliquod ſit purgato
rium. ¶ Sꝫ in oppoſitũ illius eſt ordinatio ſancte m̃ris eccľie. que ordi-
nauit ꝙ quotidie fierent ſuffragia ipis defunctis in ſalutem. de quo ha-
betur ſcđo Machabeoꝝ duodecimo. Sancta ⁊ ſalubris eſt cogitatio pro
defunctis orare. ¶ Pro quo notãdum. ꝙ multi heretici exiſtimãt ſoluꝫ
eſſe duas vias poſt hanc vitã. vicꝫ ad celum. vel ad infernum. ſic ꝙ quan
docunqꝫ aliquis moreretur. ꝙ tunc immediate anima eius vel aſcende
ret in celum vel deſcenderet ad infernum. ⁊ terciã viã. videlꝫ: purgatorij
negabant. Dicebant em̃ ꝙ talia ſuffragia mortuorum ſacerdotes ꝓpter
lucrum inueniſſent. Et ſi dicitur eis ꝙ hoc ſit approbatum per docto-
res ſacros. tunc ipi dicunt ꝙ tales doctores qui poſuerunt fuerũt ſacer-
dotes. ⁊ iõ ſuſpecti ſunt in hac parte. Sed tamen oppoſitum eſt tota di-
ſpoſitio ſancte matris eccleſie que ꝯceſſit terciam viam. videcꝫ. purgato
rium. Et hoc poteſt perſuaderi tali ratione, qꝛ ſi non eẽt purgatoriũ de-
uſſet iniuſtus iudex. conſequens eſt falſum. Sed ꝙ hoc ſequeretur ꝓba
tur ſic. ⁊ ponatur talis caſus ꝙ ſint duo homines quoꝝ vnus ſit bonus
⁊ ſine omni peccato. ⁊ alius malus ⁊ occiſor per totum tempus vite ſue.
⁊ ꝙ idem malus homo in extremo termino ſue vite confiteretur omnia
peccata ſua. Et tunc vlterius ponatur ꝙ ambo moriantur. tunc queri-
tur an anima iſtius mali hominis tranſit ad celum vel ad infernũ. Non
poteſt dici ꝙ tranſit ad celum: quia tunc ſequeretur ꝙ d̃s eẽt iniuſtꝰ iu-
dex. quia iſte qui fuerat bonꝰ ꝑ totã vitã ſuã. ſicr ⁊ ille qui malus fuit per
totam vitam. ⁊ ſic haberent ſimile meritum. qđ eſſet iniuſtum. Nec po
teſt dici ꝙ anima iſtius mali homini trãſiret ad infernum: quia ꝯfeſſus
fuit peccata eius grauiſſima ⁊ penituit ⁊ contriuit de om̃ibus forefactis
atqꝫ delictis. ſed ſatiſſactionem pro his nondum fecit. Et ğ reliquitur
ꝙ vtiqꝫ eſt dare medium per quod ſit ſatiſfactio pro peccatꝭ mortalibus
oblitis. ⁊ pro omnibus alijs peccatis hic confeſſis ⁊ contritis pro quibus
tamen non eſt adhuc ſatiſfactum. Et illud medium ſm ſanctam m̃rem

eccleſiam eſt purgatoriũ in quo purgantur anime poſtq̃ decedũt q̃ hic
ꝓ peccatis non ſatis fecerunt. ¶ Iſtam rõem heretici ſbtiliter ſoluunt.
nam quãdo arguitur ꝙ ſic ſequeretur ꝙ deus eẽt iniuſtus iudex. ipi he-
retici negãt ꝯñam ad ꝓbationem. vt ſi ponatur ꝙ ſint duo homines. ⁊c.
vt ſupra qui ſimiliter tranſeunt ad celum. dicunt ꝙ licet tranſeãt ambo
ad celum ꝓpterea ds̃ non eſt iniuſtus iudex. quia tales non habent eq̃-
lem grãm. eo ꝙ non habent equale meritum. ⁊ ſic heretici dicunt vlteri
us ꝙ iſte ſint rationes ſophiſtice quas non curãt. ⁊ ido ꝓpter tales here
ticos ſumme neceſſariũ eſt oẽs ſacerdotes eſſe logicos. quia alias multũ
faciliter deciperent̃ ab hereticis: vnde p̄ſbyteri habent ꝙ gratia dei nul
li debetur niſi qui ſua pecccata deplanxit. addita ſatiſfactione. et g̊ ſi his
ſit ſola confeſſio ⁊ peccatoꝝ contritio ⁊ homo tũc moritur adhuc gratia
dei hmõi non debetur niſi etiã cum hoc ſit ſatiſfactio. mõ illa ſatiſfactio
poſt receſſum in viam vniuerſe carnis non poteſt fieri in celo. nec etiam
in inferno. ergo oportet ꝙ vtrię ſit ibi mediuꝫ ꝑ quod talis ſatiſfactio p̄t
fieri. ⁊ illud eſt purgatorium. ¶ Unde fundamẽtum hereticorum ẽ. ꝙ
purgatorium non eſt approbatum in ſacra ſcp̄tura. ſed tamen hoc ẽ fĩm
Unde ad hoc ꝙ purgatorium ſit tenẽdum multipliciter adducit̃ ſcp̄tu
ra. Primo patet autoritate veteris teſtamenti. vt legitur in libro ſecũdo
Machabeorum duodecimo vbi dicitur. Sancta ⁊ ſalubris eſt cogitatio
ꝓ defunctis exorare vt a peccatis abſoluantur. ſed notũ eſt ꝙ tales orõ-
nes non ſbueniũt animabus beatis que ſunt in celo. q2 ille ſunt in ſem-
piterna requie. nec etiam ſbueniunt animabus que ſunt in inferno. nã
tales redemptõem non ſperãt aliquã. Relinquitur ergo ꝙ orationes ꝓ
defunctis facte ꝓſint animabus in purgatorio exiſtentibus. Et patet h̄
idem autoritate ſancti Auguſtini. Euſebij. ⁊ alioꝝ doctoꝝ qui ꝑ multa
mirabilia miracula declarant eſſe purgatorium. Unde dr̄ btũs Grego-
rius in libro de allegorijs. ꝙ purgatorium ſupat oẽm penam corpalem.
quia nulla pena eſt maior purgatorij pena. ergo mãifeſte concluditur ꝙ
purgatorium eſt ponẽdum.

¶ Item dubitatur in quo loco eſt pugatorium. Ad hoc reſpõdẽt do-
ctores ſacre ſcripture diſtinguendo quattuor habitacula ⁊ manſiones.
Prima manſio eſt inferius ſimpliciter. ſcꝫ in centro terre in q̊ ꝯcurrunt
omnes putredines totius mundi. que quidam mãſio infernus nũcupa-
tur. in qua manſione detinentur anime peccatrices decedẽtes in pecca-
tis mortalibus. ⁊ iſte eternaliter ſtꝫ damnate ⁊ perpetuis cruciatibꝰ debite
quia ibi inhabitat horror ſempiternus. Secunda mãſio eſt ſup̄ infernũ
in qua habitant ſeu detinentur paruuli non baptizati morientes in pcc̄o
originali. ⁊ iſti non puniunt̃ aliqua pena ſenſibili. ſed eoꝝ pena eſt ſoluꝫ
illa ꝙ eternaliter carent viſione dei. Tercia mãſio eſt purgatoriũ. in qua
manſione ſunt illi qui moriuntur ſeu decedunt in peccatis venialibꝰ vel
in peccatis mortalibus oblitis: vel qui ꝓ omnibus peccatis commiſſis ⁊
confeſſis penitentiam non compleuerunt. ⁊ ſi cõpleuerunt. non tam̄ ſa
tis deuote ⁊ contrite. ⁊ iſti habent ſpeꝫ redemptionis. ⁊ iſti ſunt ꝓ quibus
celebrantur miſſe ⁊ ꝓ quibus fiunt ſuffragia. elemoſyne. et cões ſemper
in eccleſijs orationes. Quarta mãſio eſt alijs beatior. dr̄ ſinus abrahe. ⁊

ad iſtam venerunt ante legem nouam patres antiqui moriẽtes ſine pec
cato mortali. de q̃ dt dñs in Euãgelio d diuite ⁊ leproſo. Luce. xvj. Scḋm
eſt aũt vt moreretur mendic⁹ ⁊ portatus ẽ ab angelis in ſinum abrahe
Sed tamen illa mãſio deſtructa ẽ per chr̃m. quia chr̃s poſt ſuã reſurre⸗
ctõem illam mãſionem deſtruxit ⁊ oẽs animas ibi deꝑhenſas in vitam
eternam ꝑduxit. ¶ Itẽ ex quo hic fit mentio de ſuffragijs mortuorum.
tunc dubitaret quis que tamẽ ſꝫ illa ſuffragia que animab⁹ ꝓdeſſe pñt.
Rñdet beatus Gregorius. ꝙ ſꝫ quattuor: vicꝫ. ꝑces. miſſe. elemoſyne. et
ieiunia. Per iſta enim quattuor minuuntur peccata in purgatorio. vñ⁹
Miſſa. ꝑces. dona. ieiunia quattuor iſta. Abſoluũt animas quas ardẽs
detinet ignis. ¶ Itẽ dubitatur. vtrum pena purgatorij ſit equalis pene
infernali. Reſpondetur ꝙ ſic quãtum ad tormenta. ſed tñ illa eſt dr̃ña qꝛ
pena purgatorij eſt tꝑalis ⁊ trãſitoria. infernalis vero eterna. Etiam iſte in
purgatorio habent ꝯſolatõem ꝓpter ſpem redemptõis. iſte aũt que ſꝫ in
inferno nullam habent conſolatõem. qꝛ ſciunt ſe eẽ eťnalit̃ dãnatus.
¶ Item q̃ritur. vtrum pena in purgarorio ſit maior pena totius mũdi.
Rñdetur communiter loquendo. tunc pena purgatorij eſt maior ⁊ cru⸗
delior om̃i pena huius mundi. ſed tamen poteſt eſſe minor quãdoqꝫ iu⸗
xta quãtitatem criminis. ¶ Itẽ vtrum ignis purgatorij ſit corꝑalꝭ vl̃ ſpi⸗
ritualis. Rñdetum ſḃm btm̃ Gregorium. ꝙ in purgatorio eſt ignis corpo
ralis qui eſt idem ignis in ſpecie cum igne infern - li. ¶ Sed diceret qs.
inter agens ⁊ patiens debet eſſe ꝓportio ꝑmo d gñatiõe. ſed inter corꝑale
⁊ ſpũale non eſt ꝓportio. ꝰ anima non punitur igne corporali. Rñdet na
turaliter hoc bene eẽt verum qd concluditur ꝑ argumẽtum. ſed aie pati
untur ibi ex diuina admiſſione ⁊ ordinatõe ⁊ non noturaliter.
¶ Itẽ q̃rit̃. vtꝝ purgatoriũ maneat poſt nouiſſimũ diẽ. Rñr ſimplr ꝙ
non. qꝛ de⁹ ⁊ natura nihil faciunt fruſtra. ꝑmo celi ſed poſt nouiſſimũ diẽ
nulla erit pena trãſitoria. ſed ois aia aut ſaluat̃. aut dãnat̃. ſi ſaluat̃. tunc
aſcẽdet in altitudinẽ ſumme deitatꝭ ⁊ vite beatitudinis. ſi damnat̃. tũc de
ſcẽdit in ꝓfunditatẽ inferni: igit̃ ꝓ tũc poneret̃ fruſtra purgatoriũ.
¶ Etiã q̃rit̃. vtꝝ celebrare miſſam ꝓ aia vna iuuet oẽs alias aias. Rñr
ꝙ celebratio ꝓ vna ſpeciali aia gñaliter ꝓdeſt oib⁹ animab⁹ exñtib⁹ in pur
gatorio quo ad liberatõem. ſꝫ tñ illi aie ſpẽaliter ꝓdeſt quo ad honorẽ. Ex
emplum. ſicut candela ponitur ante ꝑncipem ad eius honorem. tñ omi⸗
bus aſſiſtẽtibus lucet.
¶ Item queritur. vtrum peccator exiſtens in mortali peccato bonam
operationem ꝓ defunctis faciendo poſſit animas abſoluere a pena pur
gatorij. Rñdetur. aliquem facere bona opa ꝓ defunctis intelligitur du⸗
pliciter. Vno mõ ſḃm ſe ⁊ abſolute. Alio mõ inq̃ntum eſt miniſter eccłie
ꝑmo mõ ſi pctõr exñs in peccato mortali facit aliqua bona opa ꝓ defun
ctis ſḃm ſe ⁊ ꝓpo nutu. ⁊ motu ⁊ non in ꝟtute eccłie. tunc illa ſuffragia nõ
proſunt animabus in purgatorio exiſtentibus vt dt ſctũs Thomas de
aquino. Si vero illa operatio per huiuſmodi hominem fieret inquan⸗
tum eſt miniſter eccleſie. ⁊ eſt in numero fidelium. tũc eius ſuffragia ꝓ⸗
ſunt anime.
¶ Item queritur. vtrum purgatorium ſit pars inferni. Reſpondetur

ꝙ purgatoriū eſt duplex.ſcꝫ ſpēale ⁊ ꝑuatm̄. Et tunc vlteri⁹ dicat̄ ꝙ pur
gatoriū ſpeciale eſt ꝯiunctū ipi inferno ⁊ ad illū mittunt̄ aīe que de ꝯmu
ni lege ſunt puniēde. Et illud pꝫ ꝑ btm̄ Gregoriū in libro de allegorijs
vbi dt.ꝙ cū eodē igne purgātur. Sed purgatoriū ꝑuatm̄ ſꝫ btm̄ Grego
riū eſt in diuerſis ꝑtib⁹ mūdi.nā quedā aīe purgunt̄ in glacie.q̄dā in aere
q̄dā in ſiluis.q̄dā in deſerto:quedā in ſterquilinijs ⁊ ſic de alijs ꝑtibus hui⁹
mūdi. ¶ Itē q̄rit̄ q̄re chr̄s deſcendit ad inferna. Rn̄det ſctūs Thomas
de aq̄no dicens.ꝙ ſicut chr̄s verus homo factus venit in hunc mūdum
vt ꝑ pniam corꝑalem eſſet lumen mundi.ſic ad infernū venit ꝑ diuinita
tis maieſtatē vt eſſet lumen ſanctoꝝ patꝝ in limbo inferni exiſtentiū. qꝛ
chr̄s defunct⁹ ſꝫ in hūanitatē iuit ad inferna potenter ⁊ redemit omnes qui
in hoc mundo n̄ ꝓpria voluntate.ſed hūanitas fragilitate ceciderūt in pec
cata ſicut erāt ſcti pr̄es ⁊ ꝓphete ⁊ ꝯſimiles. ¶ Itē q̄ritur q̄liter chriſt⁹
deſcendit ad inferna.an tunc defuit angelis in celo. Ad hoc rn̄det ſanct⁹
Auguſtin⁹.ꝙ q̄uis chriſtus verus deus ⁊ homo fuit in hoc mūdo tamē
ꝑſentia diuitatis ⁊ claritatꝫ ei⁹ nunq̄ꝫ defuit angelis in celo ⁊ ergo vt vult
ſctūs Auguſtinus.ꝙ tali etiā chriſtus deſcendit ad inferna claritate ⁊ po
tentia quali corā angelis fulgebat in celeſti hiererachia. ¶ Item q̄ritur
vtꝝ hij q̄ non ꝯplēt ſatiſfactōe in vita pn̄ti ⁊ cū hoc moriunt̄.an iuſte pu
niatur. Rn̄detur.ꝙ illi qui nō cōplent pniam in pn̄ti vita ⁊ ſi moriuntur
iuſte.puniētur pena purgatorij.qꝛ dicit magiſter in ſentētijs. Purgādus
eſt igne purgatōis qui in aliud ſeculū detulit fructā ꝯfeſſionis. De illo
igne purgatorij dt btūs Aug⁹.ꝙ ignis purgatorij ſi non ſit et̄nus.miro
tn̄ mō grauis eſt. ſupat em̄ oēm penā quaꝫ homo vnq̄ꝫ paſſus eſt vel pati
poteſt in hac vita. Sicut em̄ depictus ignis ad ignē realē ſe hꝫ.ſic ſi ignis
pn̄tis ſeculi infernali ꝯpatur.ſed de carcere infernali eterne dānatiōis dr
in quodā ſmone. Carcer eſt homini qn̄ māibus ⁊ pedibus vinculat̄.ſꝫ pe
nalioꝛ qn̄ tenebris ꝯtinuis includitur. Penaliſſim⁹ tn̄ qn̄ ꝯtinue fletibus
⁊ dētiū ſtridoribus anguſtiat̄. Talis erit carcer infernalis de q̄ dr Math.
viceſimo ⁊°.ligatis māibus ⁊ pedib⁹ mittite eū in tenebras exteriores. ibi
erit flet⁹ ⁊ ſtridoꝛ dētium. In iſto igne et̄no diuerſi ſꝫ tortores. vn̄ me
trice dr. Sunt tibi tortores ſpētibus horridiores. Deformes nigri.ſꝫ n̄ ad
verbera pigri. Nunq̄ꝫ laſſant̄.ſꝫ ſꝑ ad hec renouāt̄. De tali em̄ igne nl̄la
ē redēptio abſolute loq̄ndo.lꝫ bn̄ de igne purgatōis vt ſup̄ dcm̄ eſt.
Itē q̄ritur q̄re ſacerdos ante collectā ſalutat populum dicendo.domi
nus vobiſcū.populus rn̄det.⁊ cum ſpū tuo. Ad hoc eſt dicēdum.ꝙ hec ſa
lutatio domin⁹ vobiſcum ſumpta eſt ex libro Ruth.capitulo ſcdo.vbi le
gitur.ꝙ boos ſalutauit meſſores ſuos. Et eſt ſnīa illius dominus vobi
ſcum.id eſt in petitionibus bonum tribuat affectum vt in vobis manē
at ꝑces veſtras exaudiat.grām conferat ⁊ p̄mia tribuat ⁊ chorus reſpon
det ⁊ cum ſpiritu tuo. id eſt dominus ſit in te qui ſpiritum tuum inno
uat qui ſit in viſceribus tuis.quia non exaudiātur preces illius q̄ nō ſpi
ritum ſctm̄ rectū hꝫ q̄ſi chorus ⁊ populus dicat.tu nobis hoc optas dicē
do dominus vobiſcum.ideo nos dicimus ⁊ cum ſpiritu tuo. ſic domin⁹
vt valeas nobis hoc impetrare.vel poteſt dici.ꝙ ꝑ hoc quod dicit chorus
⁊ cum ſpiritu tuo datur intelligi ꝙ ſacerdos deb̄ eſſe totus ſpiritualis.

vt ſit ſenſus ⁊ cū ſpū tuo.i.dn̄s q̇ eſt in ore tuo ſit et̄ in corde tuo ⁊ in mē-
te tua. ¶ Deinde ſacerdos dīt Oremꝰ in ſignū ꝙ chr̄s in orto triſtis ⁊ me-
rens patrēq; rogās vt auferret a ſe calicē paſſionis amariſſime quē bibi-
turꝰ erat dixit diſcipulis ſuis.orate ne intret̄ in tentatōem.vt hr̄ Matth.
xxvj.capitulo.

¶ Item q̄rit̄.q̄re collecta ſequit̄ kyrieleyſon ⁊ gl̄ia in excelſis cū legit̄ miſ-
ſa.Dōm.ꝙ rō ordinis illiꝰ ē iſta.qm̄ nūq̄ fieri pōt recta aut v̄a petitio ad
dn̄m deū.niſi mens p̄cāt̄ ſuerit hūiliata ⁊ ꝓrſus ab om̄i ſupbia atq; vana
cogitatōe alienata qm̄ hūiliatū cor deꝰ nō ſp̄nit.ſ; exaudit.iuxta illō̄. ps.
Cor ꝯtritū ⁊ hūiliatū deꝰ nō deſpicies.Sz hmōi hūiliatio p̄cat̄ cū canit̄.
aut legit̄ kyrieeleyſon.qō̄ interp̄tat̄.dn̄e miſere. ¶ Scdo dz fieri q̄dā ele
uatio ment̄ petent̄ in deū.vt tota eiꝰ cogitatio in deū flectat̄ qō̄ p̄cat̄ cū
legit̄ aut canitur:gloria in excelſis.quod eſt laus angelorum per quam
laudem mens hominis eleuatur ⁊ in deum totaliter tendit ⁊ tunc ſequi
tur petitio que fit in collecta.

eſt ſc̄ aliq̄ ſc̄ in diuinis .i.p̄nōiat .i.poſtea
Si collecta patrem pronunciat vt tamen infra
.i.memoria .i.filij ſc̄ collecte .i.ꝯcludas.ſc̄ dn̄m nr̄m ih̄m.ꝛc̄.
Mentio fit prolis in fine legas per eundem
.i.memoria. .i.filij ſc̄ nr̄m ih̄m.ꝛc̄.i.ꝯclude
Mentio ſi nulla ſit prolis per dominum dic
.i.p̄ponit̄ ſc̄ coll̄a .i.filij .i.ſine mētōe fc̄tā de p̄re
Si precedit in hac nomen nati ſine patre
ſc̄ ⁊ regnas.ꝛc̄. .i.finit̄ ſc̄ coll̄a
Qui cum patre deo viuis concluditur iſta
ſc̄ ſpūs ſc̄ti deꝰ.i.ꝯcludas .i.ſi mētio fit de ſpū ſc̄tō
Eiuſdem dicas ſi ſpiritus intus habetur

¶ In hac p̄te raymundꝰ determinat de collectis dicendis.etiā in alijs
feſtiuitatibꝰ.⁊ diuidit̄ in duas p̄tes. In p̄ma det̄minat d̄ fine collectaꝝ
in ſcd̄a det̄minat de p̄ncipijs collectarum.Scd̄a ibi. Omnibus oremꝰ
q̄ntum ad p̄mā p̄tem ex littera eliciuntur quattuor regule. Quarum p̄
ma talis eſt.ſi aliqua colllecta dirigitur ad p̄rēm ⁊ in ea fit mentio de per
ſona filij.tunc debet ꝯcludi p̄ illud relatm̄ p̄ eundem dicendo p̄ eundem
dn̄m nr̄m ih̄m chr̄m.ꝛc̄. ¶ Scd̄a regula.ſi in aliq̄ collecta fit mētio de ſo
lo p̄re ⁊ non de filio.tunc in fine illiꝰ collecte dz legi p̄ dn̄m nr̄m .vt p; in
omnibꝰ collect; dn̄icalibꝰ ⁊ ferialibꝰ ſicut in parce dn̄e.parce pc̄tis.ꝛc̄ Ter
cia regula ē.ſi in aliq̄ collecta mentio fit de ſolo filio ⁊ non de p̄re.tunc ta
lis collecta debet ſic concludi.qui cum p̄re deo viuis ⁊ regnas.vt pat;.ibi
Deus qui crucem ſanctam aſcendiſti.ibi ſolum fit mentio de filio. quia
filius aſcendit crucem.ergo debet ſic ꝯcludi ſicut dicit regula. ¶ Quar-
ta regula.quādocunq; fit mentio d̄ ſpiritu ſancto,tūc in fine illiꝰ collecte

debet poni illud relatiuū eiuſdē. vt pꝫ in hac collecta. deꝰ qui corda fideli
um: ibi nunq̄ fit mētio de ſpūſctō. ģ debet ſic ꝯcludi. ꝑ dñꝫ nr̄m ihm̄ chri
ſtum filium tuum. q̄ tecū viuit ꝛ regnat in vnitate eiuſdem ſpiritus ſā
cti. ꝛc̄.
¶ Notādū. ꝙ vltra illas regulas in lrā poſitas ponunt̄ alie regule q̄ꝝ ꝓ
ma eſt iſta. quādo in ꝓncipio collecte fit mentio de prē. ꝛ in fine de filio.
ꝛ de ſpiritu ſctō. tunc t. lis collecta debet concludi per eundem quo ad
filium ꝛ debet addi eiuſdem quo ad ſpiritum ſctm̄ vt ſic. ꝑ eundem dñm
noſtrum ieſum chriſtum filium tuum. ſic ꝙ in fine addatur eiuſdē ſpi
ritus ſācti. ꝛc̄. vt patet: ibi. omnipotens ſempiterne deus.
¶ Scōa regula eſt. qñcunq̄ in aliq̄ collecta fit mentio de filio ꝛ de ſpūſā
cto. tunc talis collecta debꝫ concludi ꝑ eundem quo ad filium ꝛ dꝫ addi
eiuſdem quo ad ſpiritum ſctm̄. vñꝰ. Per dominum dicat cum pr̄ pſbyt
orat. Cum chriſtum memorat per eundem dicere debes. Filio ſi loquit
ris qui viuis dicere debes. Qui tecum ſi ſit collecta finis in illo. Si ſpiri
tus almus eiuſdem dicere debes.
¶ Alia regula. in quacunq̄ collecta ponit̄ illa dictio. vbū redēptor. r. vni
genitꝰ. tūc ſꝑ t. lis collecta dꝫ ꝯcludi eundē. ꝛ rō illiꝰ eſt iſta. q2 illa mentōeꝫ
faciunt de filio.
¶ Itē notādū. ꝙ oēs collecte ſimul ꝯcludunt̄ ꝑ illā clauſulā. ꝑ dñꝫ nr̄m
Et rō ē. q2 et ſoro nrā dꝫ fieri in noīe filij ad prēm vñ in Euāgelio Joānis
decimoſexto dt dñs. Si qd petierit prēm in noīe meo dabit vobis.
¶ Itē notādū collecta ꝓpe dr̄ eo vocabulo. q2 antiquitꝰ qñ rhomāi volu
erunt trāſire cū reliquijs. tunc ipis venientibꝰ ſuꝑ ppl̄m collectum talis
collecta dicebatur ſicut verba orōnum dicebātur que verba poſtmoduꝫ
dicta collecte a populo appellabātur vel aliter de collecta. quia ipē ſacer
dos collegit omnes orationes chriſtifidelium ꝛ petiuit ꝓ omnibus chri
ſtifidelibus in fide catholica exiſtentibus ꝛ ſic rōne illius petitionis in cō
cluſione dr̄ collecta.
¶ Itē ex quo hic fit mētio ꝺ collectꝭ dicēdis in miſſa. tūc neceſſariū ē vt
ſciat̄ numerus collectaꝝ in diuino officio dicendaꝝ ꝛ aliquis ex ignoran
tia hmōi numeri in errorem incidat qui ſūmope in tā ſumno diuinoq̄ꝫ
officio ꝑcauendꝰ eſt.
¶ Pro quo ſciēdū. ꝙ numerꝰ collectarum in diuino officio miſſe dicen
darum ſemper debet eſſe impar ſic ꝙ nunq̄ dicātur due collecte quat
tuor vel ſex: ſed vna vel tres vel quinq̄ꝫ vel ſeptē vna ſꝑ vnitatē eccclie ſꝫ tres
ꝓpter reuerentiā trinitatis. Sed quinq̄ꝫ ꝓpter quinq̄ꝫ vulnera ieſu chrī.
ꝛ ſeptem ꝓpter ſeptem petitiones quas chriſtus docuit ꝛ illum numerū
nullus excedere debet ne aſtātes attediātur. Sed tamen btūs gregoriꝰ
facit exceptionem dicens. ſi in ſummo feſto occurrit aliquod feſtuꝫ. tūc
poſſunt legi due collecte ſub vna concluſione ſicut in die ſtephani ꝓtho
martyris vbi prima collecta legetur de ſancto. ſecunda ꝺ natiuitate xp̄i.
ſimiliter in die innocentum leguntur quattuor collecte. prima de inno
centibus. ſecunda de natiuitate chriſti. tercia de ſctō Joāne. quarto ꝺ ſā
cto Stephāo.

¶ Item notãdū.ſacerdos dicens aliquã collectã diſcooꝑto capite dice
re debet. Et ſimiliter p̄ſul ſiue Ep̄s infulã deponere debet⁊ debet tenere
vultū vſus oriētē⁊ ſtãs eleuatis mãibus. Dicitur ꝑmo.ꝙ dꝫ ſtare diſcoo
ꝑto capite in ſignum illius.ꝙ mundus debet eſſe ab om̄i pctō⁊ debꝫ ha
bere vnam intentōem ad ipm̄ deum⁊ ſpeãliter ꝓpter illō ꝙ inter deū⁊ ſa-
cerdotē nullū debet eſſe mediū.ſed dn̄t eē vniti in celebratōne tãti diuini
officij.ido in ſignum huiꝰ vnionis diſcooꝑtus eſſe dꝫ. ¶ Item dr̄ reti-
nere vultum in vſus orientem in ſignū ortus ipſius filij dei.qꝛ pr̄ in diuinis
non iudicat quenq̄̄.ſed omne iuditiū dedit filio ſuo.ideo ad reuerentiaꝫ
ſui ortus⁊ natiuitatis.tunc omnes orōnes in diuino officio miſſe fiunt
verſus orientem ¶ Item debet ſtare extenſis mãibus.quia ſicut quãdo
moyſes orabat ꝯtra aduerſarios ſuos.Exodi.vij.tunc duo tenuerunt ei
brachia.⁊ ſic adhuc in rhomana eccl̄ia cum dominus Apoſtolicus cele-
brat.tunt duo ſuſtinent ei manus in ſignum huiꝰ ꝙ chr̄s filius dei pēde
bat in cruce extēſis mãibus.

¶ Item notãdum.ꝙ in fine cuiuſlibet collecte dicit̄ ꝑ om̄ia ſecl̄a ſecl̄o-
rum quod multis mōis exponit̄.vno mō conſecutiue vt ꝑ omnia ſecula
ſeculoꝝ.i.ꝑ oēs generationes nunc⁊ in futuro.quia filius dei ſemper re-
gnat cum pr̄e ſuo in qualibet generatiōe. Alio mō ſic exponitur ꝑ om
nia ſecula ſeculorum.ꝙ fiat ibi anthonomaſia.i.excellentia vt dicimꝰ cã-
tica cãticorum.ſecula ſeculoꝝ. Tercio mō ſic exponitur ꝑ oia.⁊c.i.ſic̄ filiꝰ
regnat ab eterno cum pr̄e.ſic adhuc regnat ꝑ om̄ia ſecula ſeculoꝝ.id eſt
in eternū ⁊ vltra. Et tunc chorus rn̄det Amen.⁊ hoc modo exponit̄ du-
plr̄.vno mō ꝓut reſpicit ipam orōem⁊ tūc eſt ſenſus.ſicut vos optatiſ in
orōne petēdo ſic etiã opto ꝙ fiat Alio mō exponit̄ ꝓut reſpicit ꝯcluſionē
orōis.⁊ tunc eſt ſignū ꝯfirmatio vt amen.i.vm̄ eſt qō tu dicis.videlicꝫ.ꝙ
filiꝰ in etn̄um regnat cū pr̄e. ¶ Sed diceres q̄re hoc additur in collectis
Rn̄detur.ꝙ hoc additur ꝓpter aliquos viles hereticos q̇ dicunt ꝙ lucifer
qui detentus ē in ꝓfundo inferni adhuc ſit regnaturꝰ.⁊ ꝯleuari debeat
ad aſtra⁊ regnare in ſecula ſeculorū.mō ꝓpt̄ illã hereſim deſtruēdã addi
tur illa clauſula collectis in quibꝰ ꝯcludit̄.ꝙ chr̄s cū pr̄e ſit regnaturꝰ in
ſecula ſeculoꝝ. ¶ Vltimo ē notãdū de caſibus. Primꝰ caſus eſt iſte.ſi ſa
cerdos infra canonē ꝓpt̄ aliquã magnã debilitateꝫ corpis recederet d̄ al
tari vtꝝ alter ſacerdos p̄t ꝓ ipo miſſam ꝑficere. Rn̄r.ꝙ ſi dubiū eſt an ta
lis hoſtia ſit ꝯſecrata a tali ſacerdote an non.⁊ ſi in cāu eſſet ꝯſecrata.tunc
ipſa debet reſuari in loco ꝯſecrato.ſic ꝙ tunc alter ſacerdos p̄t incipe de
nouo miſſam ⁊ ꝯficere alterã hoſtiã cum ꝑma ꝓpter dubium remouen-
dum⁊ ratio eſt.qꝛ vnū ſacr̄m debet confici ab vno ſacerdote vl̄ miniſtro.
⁊ ſic tunc eodem mō dicēdum eſt de ſanguine chriſti. ¶ Scd̄s caſus eſt.
iſte.ſi ſacerdos ꝯficeret corpus chriſti⁊ ſi eum inuaderet magna infirmi-
tas.ita ꝙ moreret̄ circa altare.tunc dubiū eē vtꝝ alter ſacerdos poſſꝫ ac
cedere ꝯplendo ꝑtē miſſe. Ad hoc rn̄dent antiqui ꝙ non eſt neceſſe in ta
li cāu miſſaꝫ a ꝑncipio inchoari. Si aūt aliquis ſine neceſſitate abſqꝫ pe-
riculo mortis non ꝑficeret miſſam inceptam.tunc talis peccat mortali-
ter⁊ deberet excommunicari. Alij reſpondent ad caſum⁊ melius.ꝙ ſi ſa
cerdos moreretur poſt ꝯſecratōem.tunc talis hoſtia debet ꝯſeruari.⁊ loco

ↄſecrato⁊ tunc alter ſacerdos poteſt accedere⁊ incipe miſſam de nouo.
Ex quo ſequit̃. ꝙ ſi ſacerdos añ eleuatõem hoſtie interficeret̃. tũc tal' ho
ſtia deberet reſuari in loco ↄſecrato⁊ nõ deberet alter accedere ad ꝑficiẽ
dum iſtam miſſam. ¶ Tercius caſus: ſi animal brutum tãgeret hoſtiã
ↄſecratã ⁊ cõmederet ipam: vtrum talis animal cõmederet verum corpꝰ
chriſti. R̃n̄r ſm̃ d̃m̃ Innocẽtium ꝙ non. quia ꝗ̃cito mus vel aliqͦd aial'
brutum commederet. tunc amplius deſinit eſſe corpus chriſti vbi nota.
ꝙ quicunqȝ non bene cuſtodiret ſacr̃m. talis debet penitere quadragin-
ta diebus. Sed quãdo tale ſacr̃m ꝑdiderit. tunc debet penitere vltra: vt
habetur extra in decretis. ¶ Quartus caſus. ſi ſacerdos leuaret corpus
chriſti ⁊ veniret columba vel alia auis ⁊ reciperet corpus chriſti de mani-
bus ſacerdotis. vtrum talis auis eẽt excommunicanda. ⁊ videtur ꝙ ſic.
quia omne committens ſacrilegium eſt excommunicandum. Sed illa
la auis eſt huiuſmodi. ergo. ⁊c̃. Ad hoc reſpondetur. ꝙ illa auis nõ ſit ex-
cõmunicãda. ⁊ rõ eſt iſta. qꝛ ſola animalia rationabilia ſunt excommuni
cãda. ſed hic auis non eſt huiuſmodi. igitur. ⁊c̃. ¶ Quintus caſus ẽ iſte.
vtrum aliqua ſunt impedimenta que poſſunt impedire ſacerdotem ne
corpus chriſti digne conficeret. Reſpondetur ꝙ duplex eſt impedimẽtũ.
nam ꝓmum impedimẽtum oritur ex pena. Scdm̃ ãt ex culpa: modo pe
na eſt duplex. ſcilȝ. canonica. ⁊ naturalis. nam pena canonica d̃r excõmu
nicatio eccl'ie ꝓhibitõ ⁊ officij expenſio. ſed pena naturalis illa fundatur
ſup defectꝰ naturales iſtiꝰ corꝑis ſicut eſt carentia brachij ⁊ cecitas viſus.
Sed culpa etiam eſt duplex. nã quedã eſt culpa mortalis ⁊ quedã venia-
lis. mõ ſm̃ hoc r̃ndetur ad caſum ꝑ̄dictum ꝙ culpa mortalis impedit ſa-
cerdotem ꝙ non p̃t digne celebrare. Nam ſi celebraret in culpa morta-
li. tunc ip̃e duplicaret peccatum mortale. nã vnum pcm̃ mortale ↄmit
teret in ſumendo ⁊ aliud cõmitteret in ↄficiendo. ¶ Sed culpa venialis
non impedit ſed de ꝓmo impedimẽto dcm̃ ẽ ꝓus in caſibus quo ad pri-
mã ꝑtem. Sed ſcd̃a eius ꝑs nota eſt de ſe. ¶ Sextus caſus. vtꝝ viciatus
vel mutilatus in vna manu p̃t celebrare. R̃ndetur. ꝙ ſi talis mutilatio
ſit notabilis. tunc non p̃t celebrare. niſi papa ſecum diſpenſauerit. ſi autẽ
illa mutilatio non eſt notabilis ſic ꝙ p̃t ſtare ſine ſcãdalo populi. tunc p̃t
celebrare miſſam. Et ſpecialiter ſi illa mutilatio eẽt in pollice. tunc ille
non debet celebrare ⁊ illud h̃r pleniꝰ extra de corꝑe viciato caͦ. glorificato
vbi legitur de quodaȝ abbate qui fuit ꝓuatus officio ſuo ꝓpt defectum
manus. ¶ Septimus caſus vtum mutilatio digitorum impediat cele-
bratõem. Reſpondetur. ꝙ ſicut extra de corꝑe viciato p̄ſbyter ꝙ nõ. naȝ
ibidem d̃r. ꝙ ſi aliquis caret pollice vel indice. ꝙ non poſſet celebrare. qꝛ
nõ poſſet fieri ſine ſcãdalo populi. ſed carentia alioꝝ digitorum ſiue mu
tilatio non obſtat.

¶ Septimus caſus. vtrum carens teſticulis ſiue virilibus ꝑ abſciſionẽ
poteſt celebrare miſſam. Reſpondetur. ꝙ aliquis caret virilibus duplici
ter. vno modo ꝓpter medicinam. vicȝ. vt poſſet euadere lepram vel ali
am infirmitatem. ita ꝙ teſticuli ſunt abſciſi gratia neceſſitatis. tunc po
teſt celebrare miſſam. Alio modo aliquis caret virilibus ſine neceſſitate
ita ꝙ ꝓuatꝰ eſt eis ꝓpter euitare fornicatõem ſiue actꝰ meretricarios. tũc

talis debet licentiari ab om̄i officio ꝛ dignitate ſacerdotali vt habeť extra de corpe viciato p̄ſbyter. ¶ Non⁹ caſus evtꝫ macula oculi vel claudicatio pedū impediat celebratōnem: Ad hoc rn̄detur. ꝙ ſi talis claudicatio pedum eſſet valde notabilis videlꝫ. ꝙ non poſſet bene ſtare p̄ſbyter ſine baculo circa altare. tunc impedit celebratōem. Si aūt claudicatio ei⁹ nō eēt notabilis. nec eſſet ſcandalum populo: tunc non impedit. Similiter dꝛ: ſi macula in oculis eſt notabilis. ita ꝙ ipſe ſacerdos non p̄t diſcernere lr̄as. tūc impedit celebratōem. Si āt illa macula non eſt notabilis. tunc etꝫ non impedit celebratōem miſſe. Itē ex quo dꝛ in cātico: q̄lis pať etiā filius talis ſpūſſanctus. ꝛ paulopoſt. ōps pater. ōps filius. ōps ſpūſſanct⁹. Quare g̊ aliqua ōr̄o non dirigitur ſpirituiſancto. ita bene ſicut patri ꝛ filio. Rn̄detur ꝙ ſpūſſanctus donum dꝛ. Vnde illud donum ꝓmittēs chr̄s diſcipulis dixit. ſi ꝑaclitus. i. ſpūſſanctus queꝫ pater mittet in noīe meo. mō a dono non petitur. ſed a largitore doni quare ꝛc̄.

¶ Itē diceret quis q̄liter ſacerdos ſe habere debeat legens collectaꝫ in miſſa. Rn̄detur ꝙ debet eam legere in dextra parte altaris. cuius rō eſt qꝛ ꝑ dexteram bona eterna. ꝛ ꝑ ſiniſtram bona tꝑalia deſignātur. vt deſignet: g̊ ꝙ eterna ꝛ ſpūalia dona petere debem⁹. Iuxta illud ꝓmū q̄rite regnū dei. iō dꝛ in dextra ꝑte. vel etꝫ iō. qꝛ ōr̄ones in noīe chr̄i fiunt qui ſedet ad dexterā dei. vt hr̄ ꝑ btm̄ Matheum. idō in dextra ꝑte dꝫ dici. Etiā ad partē orientalē eleuatis māibus ꝛ capite denudato vt dcm̄ ē. Et ꝙ dꝫ dici verſus partē orientalem quod fit ꝓpter multas cauſas. Primo propť illuminatōem vt ꝺcemus ꝙ illuminatio mentꝫ noſtre eſt a deo ſicut lumen venit ab oriēte. Scdō. qꝛ oriēs ē nobilioꝛ ꝑs orbis. Tercio ꝓpter oꝑa nobiliora q̄ magis apparēt in oriēte. qꝛ ibi motus celi incipit. Aliť dꝛ ꝺm damaſcenum ꝙ oramus verſus oriētē triplici d cā. ꝓmo vt terrā nr̄ām. ſcꝫ ꝑadiſum terreſtrē vbi poſit⁹ fuit ꝓm⁹ hō nos affectare denotem⁹. q̄ ē in ꝑte oriētali. ſcdō vt chr̄m crucifixum q̇ fuit ſtās in cruce verſus oriētē attendamus. tcio vt ipm̄ veniētē ad iudiciū ſibi expectare intēdamus de quo dꝛ aſcēdit ſuꝑ celum ab oriētē ꝛ ab illa ꝑte dꝛ ds. venite ad extremū iudicium. iuxta illō veniet queadmodum vidiſtis eū. ꝛc̄.

¶ De Conſecratione corpis et ſanguinis chriſti.

i. oib⁹ ꝯſtitutꝫ dicere — inhibem⁹
Omnibus oremus exorciſtis prohibemus
ſᶜ collecte — ſᶜ nr̄m — i. nō admitto
His ego nō finem cōcludere per dn̄m do
Sed ꝑ eum qui venturus eſt iudicare ꝑ ignem
Per dn̄m ꝓma finita quattuoꝛ ad das
ſᶜ collectas — ſꝺ vna ꝯcluſione — ſummū
Siue duas miſſe collectas ſi tibi feſtum
collectas — ſᶜ in ſummis feſtꝫ
Occurrit nullus vt ſupra diximus ad das

¶ In iſta pte mgr̃ dẽminat ꝺ ꝓncipijs collectaꝝ ⁊ diuidit lrã in duas p
tes. Nã pmo facit qꝺ dcm̃ ẽ. in ſcda pte dẽminat ꝺ collect ꝯ cõib⁹ dicẽdis
in cõib⁹ feſtiuitatibus. Scda ps ibi. p dñm pma. ⁊c. Et legat lrã ſi volens
nos inhibere ſm q̇ dr in decret ⁊ in iure ꝙ null⁹ exorciſta dꝫ dicere in pn
cipio collecte orem⁹: nec in fine debet dicere dominũ noſtrum: ſed in fi
ne collecte debet dicere per eum qui venturus eſt iudicare viuos ⁊ mor
tuos ⁊ ſeculum per ignem. Deinde magiſter ſbdit de collectis dicendis
in cõmunibus feſtiuitatibus dicens. quãdo pſbyter in cõmunibus feſti
uitatib⁹ finit pmã collectã ad quã ſibi reſponſum eſt amẽ. Si tũc quat
tuor vel duas vult legere collectas hoc dꝫ fieri ſb vna concluſione: Et h
nunꝙ debet fieri in ſummis feſtis. quia ibi tãtum vna collecta debet di
ci vt ſupra dictum eſt. ¶ Circa litteram notãdum. Ordines ſunt dupli
ces. nam quidam vocantur ordines minores ⁊ reliqui vocantur ordines
maiores. ¶ Ordines minores ſunt quattuor quorum pmus vocat hoſ
ſtiarius ⁊ ille hꝫ nomen ſuum ab hoſtio ſiue a ianua. Et officium illorū
ꝙ eſt. debent hoſtium ſancte matris eccleſie cuſtodire ne heretici excom
municati ⁊ iudei per illam ianuam intrant. Et hunc ordinem chriſt⁹ in
ſtituit quando eiecit ementes ⁊ vendentes de templo. ¶ Secũdus or
do minor vocatur lectionatus habens nomẽ a lectione. Et officiũ illoꝝ
eſt ꝙ debent legere lectiones ⁊ ꝓphetias ⁊ illum ordinem chriſtus inſtitu
it quando ipſis ſanctis prephetis per ſpiritum ſanctum ſapientiam inſpi
rauit. ¶ Tercius ordo minor dicitur exorciſatus. Exorciſo grece idem
eſt ꝙ depellere vl ꝯiurare latine ⁊ illorum officium eſt ꝙ debẽt depellere
ſiue ꝯiurare demones ab obſeſſis ⁊ illum ordinẽ inſtituit chriſtus quã
do plures demones expulit ab obſeſſis. ⁊ ſic tũc aliqui ꝯſequenter dicũt
ꝙ iſte ordo nõ diſtinguitur ꝯtra ordinem accolitatus ꝙ intantum valet
ſicut ceroferarius ⁊ dr quaſi portans ceram vel candelam. ⁊ hunc ordinē
inſtituit chriſtus cum dixit. ego ſum lux mundi. Ioannis. ix. ¶ Et di
cuntur iſti quattuor ordines minores. quia non legant aliquem haben
tem eos. quia ille qui eos habꝫ adhuc poteſt vxurare ſiue ſe in matrimo
nium transferre. ¶ Sẽd ordines maiores etiam ſunt quattuor quoꝝ p
mus vocatur ſbdiaconus ⁊ hunc chriſtns inſtituit qñ precinxit ſe linteo.
officium illorum eſt legere Epiſtolas Ioannis. xj. ¶ Secund⁹ ordo ma
ior dr dyaconatus ⁊ officium illorum eſt ꝙ legere dñt Euãgelia. Et hũc
ordinem dominus inſtituit qñ autoritatem Apoſtolis in ꝑdicando do
nauit Marci. vj. ¶ Tercius vocatur pſbyteratus. Et officiũ illoꝝ eſt. ꝙ
poſſunt conſecrare corpus domini. Et hunc inſtituit cum panẽ ⁊ vinũ
benedixit ⁊ ſuis diſcipulis ad mãducãdũ porrexit. Matth. xxvj ¶ Quar
tus vocatur Epiſcopatus. ⁊ hunc chriſtus inſtituit qñ ſe pro redemptio
ne humani generis offerebat in ara. ⁊c. Marci. ij. Et officiũ illoꝝ eſt of
ferre chriſtum. Sꝫ diceret quis. vtrum ne ordo epiſcopatus ſit diſtinct⁹
ab alijs ordinibus maioribus. Reſpondetur ꝙ non. qꝛ habet conſecrare
corp⁹ dñi ꝯficere ſicut ſimplex ſacdos ſꝫ bñ dignitas q̄ ſibi ẽ ſupaddita. il
la ẽ diſtincta lꝫ nõ ſpẽalis ordo. Et dicunt maiores ꝑtãto qꝛ ñ pñt retro
cedere. ita ꝙ aliq̇s habens vnũ ex ipſis non ꝑt vxorari. Et inter omnes il
los exorciſtis ſolũmõ inhibet. ꝙ non dñt dicere oremus in principio col

lectaꝝ. ſic ꝙ ꝑ exorciſtas intelligimꝰ qttuor ordines minores.
¶ Ultimo notādū de caſibus. Primus eſt iſte. vtrum ſacerdos faciens
pollutōem nocturalem die ſequente poſſit celebrare miſſam. Ad h̄ rn̄-
detur cum diſtinctione nam illa pollutio quandoqꝫ ꝓuenit ex ſupabun
dātia materie non potentis retineri in vaſis ſeminalibus ꝓpter debili-
tatē vtutis retentiue. Et quando talis pollutio ſic cauſatur. tunc nō ꝓ
hibet celebratōem miſſe ¶ Alio modo ꝓuenit talis pollutio ex crapula
⁊ ex ſupflua commeſtione ⁊ illa cauſat peccatum mortale ⁊ ꝓhibet cele-
bratōem miſſe niſi ſolennitates ex neceſſitate occurrerent. ¶ Tercio ꝓ-
uenit talis pollutio ex p̄cedēti cogitatōe ⁊ illa pollutio tātum peccat qn̄-
tum p̄cedens cogitatio ꝓmeruit. nam ſi p̄cedens cogitatio fuit peccatū
venialis. tunc talis pollutio etiam erit veniale peccatum. ⁊ tunc illa pol
lutio non prohibet celebratōem miſſe. ſi aūt precedens cogitatio fuit pec
catum mortale. tunc talis pollutio etiam erit peccatuꝫ mortale. Et tūc
illa pollutio prohibet celebrationem miſſe. ¶ Secundus caſus. vtrum
quilibet ſacerdos curatus peccat denegando corpus chriſti deuote petē
ti. Uel ſic. vtrum ſacerdos peccat denegando corpus chriſti deuote pe-
nitenti. Ad hoc reſpondetur ꝙ ſic. Et ratio illius eſt talis. nam qui retinꝫ
rem alterius ſine voluntate eius. ille dicitur eſſe fur ⁊ peccat. Sed petens
corpus chriſti. ille petit rem ſuam ꝓpꝛiam. ergo talis ſacerdos ſic dene-
gando corpus chriſti fur reputatur. ¶ Minor probatur. quia qui deuo-
te petit corpus chriſti. ille petit ſalutem ꝓpꝛiam. ergo ſi ſacerdos ſibi dene
gauerit. tunc grāde committit peccatum. ¶ Sed ſi deuotus penitēs ſin
gulis diebus peteret corpus chriſti vtrum eēt ſibi ꝓhibēdum vel non. Rn̄-
detur ꝙ licite poteſt ei abnegare. quia dicit beatus Auguſtinus. ꝙ ſingu
lis diebus ſumere corpus chriſti non laudo nec vitupero. ſꝫ quilibet chri
ſtianus exiſtens deuotus ⁊ ſine peccatis mortalibus ſingulis diebus do
minicis poteſt ſumere corpus chriſti. ¶ Tercius caſus eſt iſte. vtruꝫ cor-
pus dominicū poſſit denegare petenti exiſtenti in peccato mortali. Ibi
reſpondetur cum diſtinctōe. nā ſi hoc peccatum mortale ſit publicū. tūc
p̄t illi denegare corpus dominicum alias non. Et hoc pꝫ ſic. quia chriſtꝰ
in cena dedit corpus ſuum iude Mathei. xxvj. quem iudaꝫ immediate
diabolus intrauit ſic etiam eſſet de alio homine qui illud venerabile cor
pus ſumeret in peccatis mortalibus. Si autem tale pctm̄ eſt occultum
tunc non debet illi denegare corpus chriſti ⁊ ratio eſt. quia ſancta mater
eccleſia non iudicat de occultis. ſed tantum de māifeſtis. Alij ſic reſpon-
dent pariformit̄ ad cām. vel talis eſt in peccato mortali occulte vl̄ māi-
feſte. ſi māifeſte. tunc debet ſibi denegare corpꝰ dn̄icum. quia alias facerꝫ
irreuerentiam tali ſacramento Si aūt fuerit occulte in tali peccato mor
tali. tunc nō debet illi denegare. ¶ Quartus caſus eſt iſte. ſacꝫdos vidēs
vſurarium in multitudine populi accedere ad altare timens ſcādalū in
populo abnegādo ſibi corpꝰ chriſti ⁊ recipiens duas hoſtias nō ꝯſecratas
dās inter illas vnū groſſum huic vſurario. ipe em̄ recedēs ab altari perci-
piens groſſum in ore incipiens penitere ⁊ flere propter peccata ſua pu-
tans corpus chriſti eſſe tranſmutatum in groſſum propter ſua peccata.
ſic incipiat ſe conuertere ad chriſtum omnia ſua bona diſtribuēs pauꝑ

bus ſaciendo emendã.tũc querit̃ vtrũ ſacerdos ille ſit degradãdus vel ab
officio deponend⁹.⁊ videt̃ ꝙ non.qꝛ ꝯuertẽdo peccatorẽ maximũ gaudiũ
deo ⁊ angelis ꝑparat.ḡ ille ſacerdos potius eſt colendus q̃ꝫ deponend⁹ ab
officio ⁊ excõmunicãdus.Rñr.ꝙ talis ſacerdos eſt ſuſpendend⁹ ab officio
ſuo.qꝛ hoſtias nonꝯſecratas tradidit cõicanti idolatriam cõmittẽdo.nã
hoies aſtantes adorauerunt iſtas hoſtias tanq̃ꝫ ꝯſecratas.ḡ talis ſacdos
maxime peccauit.⁊ ḡ ipe tenetur ꝯfiteri.pnia aũt cõpleta eps ſuus miſe
ricorditer pt ſecum ⁊ pulchre diſpenſare. ¶ Quintus caſus eſt iſte.vtruꝫ
ſacerdos non ieiun⁹ in aliquib⁹ caſibus poſſit celebrare.Rñr.ꝙ ſic.Et ſūt
tres caſus in numero.quoꝝ ꝑmus eſt iſte.Si ſacerdos lauaret os:ſiue fa
ciẽ ſuam ⁊ eo neſciente deglutiret tres guttas vel q̃ttuor.tunc poſt h̃ cele
brare poſſit.ſed ſcient̃ facere non dꝫ.Scd̃s eſt.qñ ſacerdos guſtat vinum.
⁊ ſi immediate ſpueret adhuc poſſit celebrare.Tercius.ſi ſacerdos caret
hoſtijs ⁊ poſt prandiũ deberet ire ag infirmos ſiue ad aliquẽ agonizãteꝫ.
tunc poſſet celebrare ⁊ etiã ꝯſecrare.Et rõ hui⁹ ẽ iſta.qꝛ lꝫ talis ſacerdos de
bilẽ ad tm̃ diuinũ officiũ exeq̃ndũ ⁊ indiſpoſit⁹.tñ vtiq; meli⁹ eſt infringe-
re ſtatutum inferioꝝ q̃ꝫ ſupioris.nã p̃ceptũ ẽ celebrare ieiuno ſtomacho.
⁊ hoc inſtitutũ eſt a ſede aplica.Sed p̃ceptum ſupioꝝ eſt p̄bere infirmis
ſalutẽ ⁊ antbiodotũ.i.remediũ q̄ð eſt vm corp⁹ chr̃i.
¶ Sext⁹ caſus.vtrum ſacerdos incidens paraleſim in mãib⁹ vl̃ aliã gra
uem infirmitatẽ:ſic ꝙ hoſtia non poſſet eleuare an hmõi ſibi eẽt peccatũ
Rñdet̃ ꝙ non.qꝛ eleuatio hoſtie ꝯſecrate non ẽ ð eẽntia illi⁹ ſacramenti.
Sed ſi quis temerarie omitteret.ille mortaliter peccaret.qꝛ infringeret
formã ſctẽ matrĩ eccl̃ie a ſede romana inſtitutã.Sed diceres.qũo ḡ ſacer
dos q̇ incidit in paraleſim in mãib⁹:ita ꝙ non p̄t eleuare hoſtiã ꝯſecratã
dꝫ ſe habere.an dꝫ ſumere corp⁹ chriſti cum tñ man⁹ non poſſet mouere.
Rñdetur breuiter.ꝙ dꝫ ſumere cum ligua. ¶ Septim⁹ caſus eſt iſte vtꝝ
ſacerdos veniens ad medietatẽ miſſe.vl̃ vſq; ad canonẽ.⁊ ſi tũc miniſter
ꝯteru⁹ ab eo recederet.an tunc vlteri⁹ poſſit miſſam celebrare.Rñr:ꝙ ſic
vicꝫ.ꝙ licite ⁊ cõuenienter poſſet celebrare.qꝛ maior eſt vtilitas ꝑficiendi
miſſam q̃ꝫ in reſpiciendo miniſtrum q̇ receſſit.Et ſi ſimõ eſt dõm ſi fuerit
incendium alicui⁹ edificij ſꝫ tali cõditione ſi iſte miniſter recederet ab eo:
ipe vlteri⁹ poteſt celebrare miſſam. ¶ Octau⁹ caſus.vtrum ſacerdos tene
tur ſingulis dieb⁹ celebrare miſſam.Rñdetur ſꝫ tali diſtinctõe.ꝙ ſi ſacer
dotes ſint ꝓducti ꝑ p̄mio ad celebrãdum miſſam.tunc dñt cotidie celebra-
re.nã ſacerdotes neminẽ debẽt defraudare.Si aũt ſacerdos eſt curatus
tunc dr̃ ꝙ ſp̄ dꝫ celebrare.niſi obſtaret notabile impedimentũ.nã in ſacra
ſcꝑtura drõmis viuens de altari.debet ſuari altari.ſꝫ talis ſacdos viuit
de altari tollẽs p̄rimoniũ chr̃i ⁊ laute viuẽs de altari.ḡ etiã debet ſuire al-
tari ⁊ miſſam cotidie celebrare.vt pꝫ extra de celebratõne. ¶ Non⁹ caſus
eſt iſte.ſi ſacerdos intẽderet ꝯſecrare ſex hoſtias.⁊ eo neſciente poſtea in-
ueniret ſeptẽ vel octo.tũc q̄rit̃.vtrũ oẽs illas hoſtias ꝯſecrauit vel tm̃ ſex.
Rñdetur ſm̃ aliq̃s doctores.ꝙ q̇libet ſacerdotum ꝑ eccl̃iaſtica doctrina
dꝫ ſuare.ꝙ in ꝯſecratõe hoſtiaꝝ nunq̃ꝫ dꝫ ſe limitare ad aliquẽ certũ nu
meꝝ ꝑpter tale dubiũ remouẽdum.ſed ſua intentio dꝫ eẽ illa.ꝙ oẽs ho-
ſtias ibi poſitas vult conſecrare.Alij dicunt.ꝙ tales hoſtie debent ſumi

cū ꝯditoe ſcʒ ſic dđo. ſi nō es corp⁹ chr̄i. tc vt panē mādu co. Si vo es corp⁹ chr̄i. mihi ꝓficias in vitā eternā.

ſc tu ſacerdos ꝑpas ſc clari⁹ ſc calici
Quando paras calicem tunc vinū purius illi
.i. puā guttā đ aq̄ .i. nō fetida
Infundas et aque modicum ꝙ et illa recens ſit
.i. pura .i. hoſtia ꝯſecrāda ſc incēſo .i. celebras
Munda ſit oblata. nunq̄ʒ ſine lumine cantes
.i. oblata ꝯſecrāda ſacerdotes ſc hoſtiā
Hoſtia ſit modica ſic p̄ſbyteri faciant hanc
.i. mūda expoſitio hui⁹ lr̄e clari⁹ pʒ in punctis
Candida triticea tenuis non magna rotunda
fuga ire ſc ꝯſecrāda
Expers fermenti. non ſalſa. ſit hoſtia chriſti

Spernitur oblata duplex vel terra leuata

Fracta vel inflata vel diſcolor aut maculata

¶ Pu⁹ autor determinauit de miſſis ⁊ iſtis que ꝑtinēt ad miſſā q̄ ad nūerū collectar̄. Hic iā deťminat de iſtꝫ que ꝑtinēt ad ꝯſecratōem corpis et ſāguinis chr̄i. Et ponit q̄ttuor regulas. q̄ꝝ ꝑma talis eſt. Qn̄ tu paras ſeu diſponis calicem ad ꝯficiēdū ſāguinē chr̄i. tunc ꝑus infundas c. ari⁹ vinū qđ poteris repire ⁊ tūc ſupaddes modicū de aq̄ que recēs ē ⁊ mūda:
¶ Scđa regula eſt. ꝙ oblata dʒ eē munda ⁊ figurata q̄ dʒ ꝯſecrari. g̊ ſacerdos volens celebrare miſſā. debet eligere oblatā purā ⁊ mūdā non fractā Et t̄tis oblata debet eēt de tritico. ⁊ nō de filigine. nec đ alio frumēto.
¶ Tercia regula eſt talis. ꝙ ip̄e p̄ſbyter dʒ facere ⁊ pinſere oblatā.
¶ Quarta regula. ꝙ ip̄e ſacerdos nunq̄ʒ debet celebrare diuinū officiū miſſe ſine lumine.
¶ Notādum circa lrām ꝙ lrā dt (Qn̄ pas calicē) vn̄ hoc nomē calix hʒ plura ſignificata vt pʒ in equiuocis. omiſſis quo ad pn̄s oib⁹ alijs ſignificatis hoc nome calix ſumit̄ hic dupl̄r. vno° capit̄ ꝓ paſſione chr̄i. vnđ in paſſione hr̄. Matth. xxvj. Pr̄ ſi fieri ꝑt trāſeat a me calix. ⁊c. Itē alibi in ſacra ſc̄ptura. Poteſtis bibere calicē quē ego bibitur⁹ ſum. ibi ꝑt paſſionem. Alio° calix accipitur ꝓ iſto vaſe in quo ꝯficitur corp⁹ ⁊ ſanguis chr̄i ⁊ ſic capitur hic.
¶ Scđo notādū. ꝙ tal̄ calix ꝑʒ deťminatōeʒ romāe eccl̄ie dʒ ĩ ſe hr̄e materiā q̄ ē aur̄ ⁊ argētū. ⁊ n̄ dʒ in ſe hr̄e materiā ligneā. i. ꝙ tal̄ n̄ dʒ eē fctūs đ ligno. ⁊ hoc ꝑpt poroſitatē ligni. q̄ꝛ al̄s ſāguis chr̄i per poros trāſiret. q̄ꝛ materia lignea eſt poroſa ⁊ aerea. g̊ calix non dʒ eē ligne⁹. ne ſāguis chriſti ſbintrās illos poros lateat ibi ⁊ putreſcat vt fuit tpe bonifacij. Nec etiaʒ calix debet eſſe de vitris ꝑpter eius fragilitatem vt fuit tempore Seuerini. Etiā calix non debet eſſe lapide⁹ ꝑpter groſſiciē ⁊ ineptitudinē illi⁹ materie. Nec etiā dʒ eē de plūbo vl̄ đ auricalco vel đ cupro ꝑpter putrefa-

ctōez illoꝝ metalloꝝ.qꝛ illa metalla ſꝫ fetida ꝛ mali odoꝛꝫ.ḡ ex eis n̄ dꝫ fie
ri calix.ne ſacerdos ꝓuocet̄ ad vomitū.ſꝫ dꝫ eē ō argētoꝛ auro.vt vrban⁹
inſtituit.vn̄⁹.Ligna bonifati⁹.vitꝛ ſeuerin⁹ hēbat.Poſt hoc vrban⁹ argē
tea vaſa tenebat.Sed ſi pauptas eccl̄ie intm̄ in aliq̄ regione dilataretur
ita ꝙ nec hr̄et auꝝ nec argētum:tunc ex diſpenſatōe ipi⁹ pape calix p̄t fie
ri de ſtānovel auricalco.Sed in multis regionib⁹ calices ſꝫ de cupro.qd
licet bn̄.ſed tn̄ adhuc requirit̄ ꝙ ſint deaurati.

Tercio notādū.qre in ꝯſecratōe ſanguis mixtio fit vini cuꝫ aq̄.ō h̄ pn̄t
aſſignari qttuoꝛ cāc.Quaꝝ pma ē.qꝛ chr̄s h̄ inſtituit in cena qn̄ inſtitu
ebat corp⁹ ꝛ ſanguinē.ḡ vt ipm imitamur.tūc vinū cōmiſcet̄ aq̄ in ꝯſecra
tōe ſanguinis chr̄i.Scda cā ꝙ h̄ fit ꝓpt vnionē chr̄iāitatis cū chr̄o.vel
ꝓpt h̄ ꝙ ꝑ iſtā ꝯmixtōem ſcat vnio chr̄i cū eccl̄ia:Nā tūc ꝑ vinū intelli
git̄ corp⁹ chr̄i.ꝑ aquā āt q̄ addit̄ intelligit̄ eccl̄ia.i.chr̄iāitas.Tercia cā eſt
iſta ꝙ h̄ fit ꝓpt memoriā corpis chr̄i qn̄ ō vēcrabili ſuo corpe ꝓ ſalute hūa
ni gn̄is emanauit ſanguis ꝛ aq̄.Quarta ē iſta.ꝙ ibi deſigt̄ vnio deita
tis cū hūanitate q̄ ſꝫ ꝑmixta in deo.Nā ꝑ vinū intelligit̄ deitas.ꝑ aquā
āt hūanitas q̄ ve ſꝫ ibi qꝛ ſicut vinū in ſua natura ē vigoroſi⁹ ꝛ forti⁹ aq̄ ita
etꝫ deitas ē fortioꝛ huānitate.

Quarto notādū.ꝙ plus ō vino admiſcet̄ q̄ꝫ ō aq̄.qd fit triplici de cā.
Prima.qꝛ ꝑ modicum aq̄ intelligit̄ huānitas.ſed ꝑ vinū intelligit̄ deitas
mō deitas ē multū maioꝛ hūanitate vigoroſioꝛ ꝛ dignioꝛ:ḡ etꝫ multū ad
dit̄ de vinoꝛ modicū de aq̄.Scda cā:ꝑ vinū intelligit̄ ſāguis chr̄i ꝛ ꝑ aquā
intelligit̄ ppl̄s dei ſiue eccl̄ia.mō modicū aq̄ dꝫ infundi ꝛ multū vini.ꝓ eo
ꝙ vinū trāſmutat aquā in ſe.Sic etꝫ deitas ꝯuertit ad ſe hūanitatē ꝛ n̄ ecō
uerſo.Lō multū ō vinoꝛ modicū ō aq̄ infundit̄.Tercia cā.qꝛ ſi multū
infunderet̄ de aq̄ ꝛ modicū de vino.tūc ſbſtātia vini mutaret̄ in ſubām aq̄
Et tūc non fieret ſāguis chr̄i ſc̄m inſtitutōem chr̄i.Vn̄ ōt Innocenti⁹
vinū in q̄ntū vigoroſi⁹ ꝛ forti⁹.in tāto etꝫ meli⁹ ē ad ꝯficiēdū ſāguinē chriſti
ꝛ etiā eius venerabile corp⁹.Nec dubitādū ē.qn̄ inſit vm corp⁹ ꝛ verus
ſāguis dn̄i nr̄i ih̄u chr̄i.ita ꝙ ibi panis trāſmutat̄ in corp⁹ chr̄i.ꝛ vinū i ſā
guinem chr̄i.qꝛ ſi quis dubitaret eēt re⁹ corpis ꝛ ſāguinis dn̄i ꝛ eēt dānād⁹
vn̄ ōt qdā ſbtilis metriſta.Conſtat in altari ꝑ carnem de pāe creari. Il
la caro de⁹ ē qui dubitat re⁹ eſt.

Quinto notādū.autoꝛ ōt in lrā.ꝙ vinū debet eē claꝝ ꝛ puꝝ.Dubitat̄
circa hoc:vtꝝ cū agreſta aliquis poſſet celebrare vl̄ de ſucco p̄ſſo ō botris
Rn̄r.ꝙ non.qꝛ agreſta ſiue ſucc⁹ non hꝫ purā ſubām vini.Et ꝯſecratō ſā
guinis chr̄i dꝫ fieri ꝑ vm ꝛ puꝝ vinū q̄re ſeq̄t̄ ꝙ non p̄t fieri in ſucco nec i
agreſta.Itē materia ſanguinis dꝫ eē vm vinū ꝛ puꝝ ꝛ eiuſdē ſpēi.ſed agre
ſta nō ē va ſpēs vitis.igit̄.ꝛc.Diceret quis.qūo ḡ agreſta ꝛ vinū dn̄t:ōr
ſicut cōpletum ꝛ incōpletū.vel dn̄t ſicut magis ꝛ min⁹.ſed talia diuerſi
ficāt ſpēm.ḡ ꝯficiens cū his ſpēbus ḡuiſſime peccat.Dubitaret quis
qd ōr ō feſto ſcti ſixti cū ibi celebrat̄ ſāguis chr̄i cum ſucco p̄ſſo ō botr̄
Rn̄det ſctūs Innocenti⁹.qd ill̄d non eſt ſatis cautū.ſed tn̄ regionibus ca
lidis in quibus ſuccus vini cito matureſcit:ibi poteſt conſecrari corpus
chriſti ꝛ ſāguis mediāte ſucco depreſſo.qꝛ talis ſuccus magis aſſimilatur
vino in iſtis regionib⁹ ſupple ꝑtibus calidis q̄ꝫ in ꝑtibus frigidis.Aliter

eſt et ꝫ dt innocenti⁹. ꝙ forte illō non admittit̄ ꝓpt̄ feſtū ſcti Sixti. ſed ma
gis ꝓpter trāſfiguratōem dñi q̄ ſꝑ agit̄ iſto die. Uñ et ꝫ chr̄s dt Mat. xxvj
Amen amen dico vobis āmodo non bibā de genimine vitis ibi fuit me
moria vitis. ⁊ ſic forte ꝓpter hoc in iſtis ꝑtib⁹ ſiue regionib⁹ calidis admit
titur. ꝙ ſanguis celebrat̄ cū ſucco depſſo. Sed loquēdo quo ad alias re
giones p̄t r̄nderi ſm innocentiū. ꝙ p̄t fieri. ⁊ hoc tp̄e neceſſitatis ⁊ al's nō.
Sic ſil'r. ſi aliq̄s q̄reret an cū muſto poſſet fieri ꝯſecratio ſanguinis. eo ꝙ
adhuc non h̄ꝫ cōplexionē vini. Ubi iteꝝ aliqui dicunt. ꝙ ſi vet⁹ vinū nō h̄r
tunc talis ꝯſecratio ſāguinis p̄t fieri cum muſto.

¶ Sexto notādum an ꝯſecratio ſanguinis chriſti poſſꝫ fieri cū pura aq̄
ſiue cū puro vino: Ubi r̄ndetur ꝙ non. eo ꝙ ſi illud qđ magis videt̄ ineē
non ineſt. ḡ nec illud qđ min⁹. ſed magis videtur ineſſe ꝙ cum aceto poſ
ſet ꝯfici. ⁊ illud ſm mādata romāa eccl'ie non dꝫ fieri. Et ḡ multominus
debet fieri cū ſola aq̄ vel cū ſolo vino. Maior pꝫ ꝑ locū a maiori. ſꝫ minor
pꝫ. q2 acetū non p̄t trāſmutari in ſanguinē chr̄i. nā ex aceto non fit vinū
ſed bene ecōuerſo. ex vino fit acetum.

¶ Septimo notādū. ſacerdos ꝯficiēs corp⁹ chr̄i volens ſumere ſanguinē
chr̄i et in calice inueniat purā aquā, tunc dubitatur an ip̄e ſacerdos debꝫ
ſumere aquā aut audeat reinfundere vinū cum aq̄ ⁊ intendat cōſecrare
ita ꝙ iſta occaſio fit ex q̄dā negligentia. ⁊ videtur ꝙ non de nouo debeat
ꝯſecrare nec infundere vinū cu aq̄ cū corp⁹ ⁊ ſanguis chr̄i dn̄t ſumi a ie
iunis. mō ſi ꝑus ſumpſit aquā ⁊ poſtea de nouo vellet ꝯſecrare. tūc ip̄e nō
ſumeret corp⁹ ⁊ ſanguinē chr̄i ieiun⁹. qđ tamen determinatum ē a ſede
ap̄lica ſicut hoc pꝫ in natiuitate chr̄i qñ ſacerdos ꝑmam lotōem ſumpſit
tunc non ſumit vltimā ꝓpter hoc ꝙ poſſit iterato celebrare. Ad hoc rñ
det quidā doctor in theologia. ⁊ dt ꝙ ſine om̄i dubio reiterāda eſt ꝯſecra
tio vini ⁊ aq̄. Et hoc ꝓbat ſic. q2 multū plus ligat p̄ceptū ſup̄ioris q̄ꝫ infe
rioris: ſed p̄ceptū ſup̄ioris vicꝫ chr̄i eſt ꝙ ſacerdos debeat ꝯficere corpus
chriſti ⁊ ſanguinē. q2 non debet ſanguis diuidi a corp̄e. ſed p̄ceptū inferio
ris ſcꝫ ap̄lici eſt ꝙ ip̄e ſacerdos dꝫ ſumere corp⁹ chr̄i ieiun⁹. ḡ melius eſt. ꝙ
iterato ꝯficit. q̄ꝫ diuideret corp⁹ ⁊ ſanguinē chr̄i. Sed p̄nia ei⁹ ſm eundeꝫ
eſt ꝙ debet ſe abſtinere a celebratōe miſſe ꝑ vnū annū. Alia de iſto facto
patebunt infra infra in caſibus.

¶ Ultimo notādū de caſib⁹ quoꝝ ꝑmus eſt. Itē ſacerdos mittēs vnaꝫ
guttā aque in magnū vas vel in magnū doleū plenū vino. vtrū poſſꝫ cō
ſecrare ſanguinē chriſti. Ibi rñdet ſctūs Thomas. ꝙ remoto om̄i dubio
talis ſacerdos p̄t ꝯſecrare ſanguinē chriſti. q2 illa modica aqua ꝯuertitur i
ſb̄am vini qñ ſaltē eſt forma vboꝝ ſuata a recta intentione. tunc fit con
ſecratio ſanguinis chriſti. Scd's caſus eſt. ſacerdos non h̄ñs vinum vtruꝫ
poſſet celebrare cū muſto. Et videt̄ ꝙ non. q2 muſtū nō h̄ꝫ naturā cōple
tā vini. q2 non eſt puꝝ neq̄ claꝝ. Deſuꝑ dt quidā magiſter in expoſitiōe
miſſe. ꝙ ſi eſſet aliq̄ terra in q non h̄r vetus vinū. tunc ip̄e ſacerdos p̄t ce
lebrare cū muſto. ⁊ alias neq̄q̄. ¶ Tercius caſus eſt. an ſacerdos poſſet
celebrare ſine vino vel in ſola aqua. ita intelligendo. ꝙ talis ꝯſecratio non
poſſet fieri ſine vino. Ad hoc p̄dictis non obſtātibus rñdet q̄dam doctor
ſb̄tilis. ꝙ ꝓpter carentiā vini non eſt abſtinēdū a miſſa. ⁊ hoc cū ſit cū li

centia ſed apoſtolice. q2 in corpe chriſti ⁊ ſanguis ex quadā comitantia. q2
q̄n ↄficit corp⁹ dn̄i noſtri ieſu chriſti ex pane tritico. tūc ibi ē xp̄m corpus xp̄i
⁊ etiā ſanguis chriſti. ex quo ibi eſt corpus chr̄i ſicut erat in vtero virginis
Marie ⁊ ſicut etiā ꝓ nobis pepēdit in ara crucis ſʒ ꝙ fide credimus: mō
tale corpus non eſt ſine ſanguine. ex eo ꝙ eſt vinū. ğ ſacerdos p̄t celebra
re miſſam ſine vino. ¶ Quart⁹ caſus eſt. ponat̄ ꝙ ſint duo ſacerdotes q̄
rum vnus cotidie celebrat cum deuotōe ⁊ alter abſtineat ſe quādoqꝫ ꝓpt̄
timorē a tali celebratione. tunc q̄ritur quis illorum ſalubrius opet̄. Ad
hoc rn̄dent theologi ⁊ oēs doctores theologie ꝑ tres bonas ↄcluſiones. q̄
rum p̄ma talis eſt. ꝙ de facto cotidie ꝑ ſe celebrare ⁊ deuote eſt laudabile.
rō eſt. quia hoc fit ꝓ remedio humani gn̄is. Scd̄a ↄcluſio talis. ꝙ quādo
qꝫ abſtinere ꝓpter metum ⁊ non celebrare eſt laudabile. Rō eſt. quia fit
ꝓpter reuerentiā ſaī ⁊ indiſpoſitōem celebrātis. ¶ Tercia ↄcluſio ē qui
cotidie ex amore dilectione ⁊ deuotione pura celebrat eſt melior eo q̇ pro
pter metum abſtinet. Et p̄ma ↄcluſio ſic ꝓbatur videlʒ ꝙ de facto coti
die ꝑ ſe celebrare ex deuotione ē laudabile. Nam ſicut eſt de nutrimen
to corꝑali. ſic etiam eſt de nutrimēto ſpūali. Sed ſic eſt de nutrimento
corꝑali. ꝙ ip̄ius cotidie habem⁹ indigentiā ad reſtauratōem vite noſtre.
ğ etiā ita eſt de nutrimento ſpirituali. id eſt de nutrimento anime ⁊ tale
nutrimētum anime non eſt aliud hic in ꝓpoſito ⁊ in ſancta matrʒ eccl̄ia.
niſi celebratio miſſe cotidiana. igit̄ ⁊c̄. Scd̄a ↄcluſio ſic ꝓbatur. ſcʒ. ꝙ ali
quādo abſtinere ꝓpter metum ⁊ non celebrare eſt laudabile. nam illud ē
laudabile quod facit aliquē laudabilē cum reuerētia. ſed aliquē abſtine
re ꝓpter timorem a celebratōe miſſe ē hm̄oī. igit̄. ⁊c̄. ¶ Sʒ tercia ↄcluſio
ꝓbatur ſic. ſcʒ ꝙ qui cotidie ex amore ⁊ deuotiōe pura celebrat ē melior
eo qui ꝓpt̄ metum abſtinet. nam omne bonum ꝑ ſe ē melius ꝑfectius ⁊
dignius qꝫ bonum ꝑ accidens. ſed cotidie celebrare ē bonum ꝑ ſe ⁊ aliq̄n
do abſtinere ē bonum ꝑ accidēs. ğ ⁊c̄ ¶ Quint⁹ caſus iſte. vtrum in vua
ſiue in botris p̄t ↄfici ſanguis chriſti ſi integre ponerētur vue ad calicem
Ad hoc rn̄detur ꝙ non. quia ſanguis non debet eē edibilis: ſed tātū ꝑo
tabilis. quia chriſtus poſt ↄſecratōem ſanguinis accipite ⁊ bibite hoc oēs
⁊ non dixit ↄmedite. ſed integre vue non ſunt potabiles. ſed edibiles. igit̄
⁊c̄. ¶ Sext⁹ caſus. quare hoc eſt. ꝙ ſanguis chriſti non habet ſpēm vi ſan
guinis. nec corpus chriſti habet ſpēm carnis ſuꝑ hoc magiſter ſentētiarū
aſſignat tres rōnes. q̄rum p̄ma eſt. ꝙ hoc ſit idō. ne fiat nauſea et horror
ip̄is hominibus ad ſumēdum ſanguinē vel ad ſumēdum carnē crudam
quia homo naturaliter abhorret ſanguinē bibere. ⁊ ↄmedere carnē hūa
nam ⁊ crudā. ¶ Scd̄o ratio ē noſtra chriſtiana fides derideatur ſarrace
nis. iudeis. ⁊ hereticis qui dicerēt ꝙ ſumerēt carnē crudā ⁊ crudū ſagui
nē. ¶ Tercia ratio ē iſta. vt fides noſtra hr̄et aliquod meritum in cōſpe
ctu diuine maieſtatis. Vn̄ ſi crederemus hoc. ꝙ nobis apparerʒ ad ſen
ſum ex hoc nullū meritū haberemus. ſʒ ſi hoc credim⁹ ꝙ nō videt̄ vt ̄ m
vinum trāſmutari in xp̄m ſanguinē chriſti ⁊ xp̄m panē in x̄am eius carnēʒ
tunc ex illo augmētat̄ meritū nr̄m. q2 d̄t btūs Gregori⁹ Fides nō hʒ me
ritū vbi rō humana p̄bet expimētum. ¶ Septim⁹ caſus ē iſte. ſi ſacdos
heretic⁹ leuaret vinum non ↄſecratū ⁊ hoſtiā nō ↄſecratā. ita ꝙ ppl̄s circū

ſtans eēt. tūc q̄rit̄ vtꝝ talis ppl̄s ꝯmittat idolatriā. Ad hoc r̄n̄bet ſcūs Innocentı⁹ ſup decretalia. ꝙ talis ſacerdos male facit ⁊ iniq̄ opat̄. Sꝫ ꝙ popul⁹ circūſtās diuinū officiū miſſe ſp dꝫ ſic orare. adoro te ıħu xp̄e q̄ amara tua paſſione mōm redemiſti ex hoc tūc ppl̄s non ꝯmittit idolatriā. et licet ibi ſit ſol⁹ panis. tn̄ non adorāt. ſed adorāt illū qui redemit mōm. ħ ē Jħm chr̄m. ¶ Ultim⁹ caſus eſt iſte. ſi miraculo ꝯtingeret. ꝙ ꝯmunicās videret ſpēm iuuenis in hoſtia ꝯſecrata ⁊ p ſpēm viniveꝝ ſanguinē vel videret hoſtiā ꝯſecratā eē mutatam in vıam carneꝫ vt ſctō Gregorio ſemel ꝯtingebat. tunc querit̄ an ille cōmunicās dꝫ ſumere vel non. Ad hoc r̄n̄dent cōiter oēs doctores ſacre ſcripture ꝙ n̄: debet expectare donec trāſmutetur. ⁊ ſi nollet trāſmutare. ſic videlicet ꝙ illa apparicio non deſineret. tunc corpus dn̄icum in loco ꝯſecrato firmiter dꝫ conſuari ad confirmatōem chriſtiane fidei.

¶ Notādū. ꝙ aliq̄ text⁹ hn̄t hūc vſum loco duoꝝ vltimoꝝ. hec ⁊ triticia p̄ſbyt̄ faciāt hāc vbi vult ꝙ null⁹ dꝫ facere oblatas niſi p̄ſbyt̄ ⁊ hoc ē intelligendū ꝙ ſic erat tpib⁹ mgr̄i in cōpilatione hui⁹ libri ꝓpt̄ iſtā cām. ne aliq̄ negligētia ex tali factōe ꝯtingat. videm⁹ tn̄ oppo^m fieri nūc ⁊ pmittit̄ ꝙ vgines religioſe cuſtodes eccl̄iaꝝ: qui q̄n̄qꝫ ſꝫ accoliti. q̄n̄qꝫ vxorati. faciūt oblatas ⁊ bn̄ p̄nt dummō tamen fiunt munde.

¶ Itē text⁹ d̄t cādida triticia. ⁊c̄. vn̄ in talib⁹ vſib⁹ innuunt̄ q̄ꝺ ā ꝯditōes reqſite ad hoſtiam ꝯſecrādā q̄b⁹ hō dꝫ frui ſpūalit̄ volēs corp⁹ chr̄i digne māducare. ¶ Primo em̄ hoſtia dꝫ eē mūda ⁊ cādida. ħ ē pure alba ad deſignādū ꝙ chr̄i vm corp⁹ in hoſtia ꝯficit̄ q̄ natus ē de vgine pura ⁊ immaculata ſit volens digne accedere ad hoc ſacr̄m dꝫ eſſe cādidus ⁊ pur⁹. ſcilicet mūdi cordis ⁊ bone ꝯſcientie p pniam ꝯfeſſionē purgat⁹. q꜡ p cādorem deſignat̄ caſtitas que opponit̄ luxurie. ¶ Scđo hoſtia dꝫ eē d̄ puro tritico. q꜡ triticū ē dulci⁹ alijs frumētꝭ. vel q꜡ triticū ē nobiliſſimū granorū ⁊ fructuoſiſſimū cū hoc ſuaue ſit. ſic chr̄s etꝫ ꝯn̄debat nobis dulcedinē fruct⁹ ⁊ grām. g̊ hō accedens ad hoc ſacr̄m etꝫ debet eē dulcis oēm rācorem ⁊ om̄e odiū poſtponēdo ⁊ hoſtiā eſſe triticeā p hmōi deſignatur manſuetudo oppoſita inuidie. ¶ Tercio. hoſtia debet eſſe tenuis ad deſignādū magnā chr̄i humilitatē. nā ſeipm exinaniuit formā ſui accipiēs fact⁹ ꝓ nobis obediens vſqꝫ ad mortē. ſic etiā homo volens digne accedere dꝫ eē tenuis. i. ſobrius. non ſolū a cibis corpalis. ſed etiā ab omnib⁹ peccatis mortalib⁹. vn̄ in Exodo d̄r. non hꝫ poteſtatē edendi agnū paſcalē q̄ ſuit tabernaculo. i. voluptatib⁹ mundi. Et p hoſtiā tenuē deſignat̄ abſtinētia oppoſita gule. ¶ Quarto. hoſtia dꝫ eē pua ſic hō accedens ad corpus chr̄i debꝫ eē puus. i. hūilis humiliter imitando exempla chr̄i. vn̄ dn̄s in euāgelio. Matth. xj. d̄t. diſcite a me. q꜡ mitis ſum ⁊ hūilis corde. Per ħ ꝙ hoſtia non dꝫ eē magna humilitas deſignat̄ oppoſita ſupbie. ¶ Quinto hoſtia debet eſſe rotunda. vn̄ om̄e rotūdū faciliter eſt mobile ⁊ volubile. ſic hō accedēs ad corpus chr̄i dꝫ eē facilit̄ mobilis ⁊ volubilis d̄ vno bono ope in aliud. Etꝫ ſicut rotūditas ſiue circul⁹ rotund⁹ caret pncipio ⁊ fine. ſic etiā deitate non p̄t dari pncipium neqꝫ finis. Etiā habet̄ ex mathematica. ꝙ figura rotunda ē oim̄ aliaꝝ pfectiſſima. ſic etiā deus ē pfectiſſimū ens oim̄. ⁊ p figurā rotūdā intelligit̄ velocitas hois in in ſuitio di q̄

exponit̃ accidie. ¶ Sexto dz eſſe ſine frumēto: hoc ē ſine amaritudine q̄
ſt ſupbiā. ğ hō accedēs dz eē ſine ſupbia. Septimo hoſtia non dz eē ſal-
ſa. ſal em̄ ꝺ q̄nto plus cōmedit̃. detāto plus ꝓuocat ſitim ⁊ ꝑ ſal auaricia
intelligit̃. qꝛ de q̄nto magꝫ aliq̇s inſiſtit auaricie. de tōto plus deſiderat ci
inſiſtere. ſic̃ ğ hoſtia ñ dz eē ſalſa. ſic hō accedēs ad mēſam dei ñ dz eē ſal-
ſus. i. auarꝰ. ſꝫ dz totā mētē ⁊ cogitatōem erigere in deū. ¶ Itē q̄lis debe
at eſſe oblata ⁊ q̄ dz reici ⁊ ſpni in ꝯſecratōe. pꝫ hoc in metrꝫ ſb̄ſeq̄ntibꝰ. vñ
Spernit̃ oblata duplex de t̃ra leuata. Fracta vł inflata aut diſcolor aut
mutilata. Per hos em̄ v̄ſus innuit̃ ꝙ ſacerdos volēs ꝯſecrare dz reſpicere
oblatā ne ſit duplex. i. due oblate ꝯdepēdēt. nā tal' oblata ñ dz ꝯſecrari. etꝫ
oblata ꝓiecta ad t̃rā nō dz ſcient ꝯſecrari. etꝫ oblata fracta in circūferētia
nec inflata. nec mutiloſa. ſic ꝙ hꝫ eleuatōes in ſupficiebꝰ ſuis nec diſcole
rata. Diceret q̇s. vtꝝ in ſolo pane tritico ⁊ nō alio ꝯficiat̃ corpꝰ chr̄i. Ad hꝫ
rñdēt antiqui doctores ⁊ ſctūs Thomas ⁊ alij multi dicentes. ꝙ ſi q̇s in ſa
cramēto vteret̃ de pane alterius grani dēptis granis tritici. talis nō ꝯſe-
craret corpus chr̄i. ſicut nec ꝯſecraret ſanguinē q̇ tātummō haberꝫ aquā
in calice. qꝛ ſicut deficeret debita materia ꝯficiēdi ſanguinē chr̄i. ſic etꝫ de-
ficeret debita materia ꝯficiēdi corpus. Ratio ꝯcluſionis illoꝝ doctorū eſt.
qꝛ chr̄s vt pꝫ ꝑ ſctm̄ Iohēm ꝯpauit ſe grano tritici vñ de ſeipo loq̄ns ait:
granū tritici cadēs in terrā. niſi mortuū fuerit ip̄m ſolū manet. qđ v̄buꝫ
tractās btūs Augꝰ. ſup iohēm đt. cum ſint multa grana frugū nulli ſe
ꝯpauit chr̄s niſi grano tritici. vñ mos ecc̄ie cepit ortū de hoc ſolo grano
ꝯficeret. dicatur em̄ finaliter q̇đ ꝯſultum ē. ꝙ in ꝯſecrādo corpus chr̄i ſacer
dos vtatur illo pane quē multi doctores reputāt ꝯuerti in corpꝰ chr̄i dictꝫ
v̄bis ꝯſecrationis ab ip̄o ſacerdote. q̄ꝫ ꝙ illo pane vtat̃ quē multi docto-
res non reputāt ꝯuerti in corpus chr̄i. ¶ Diceret q̇s. an ex pane frumen
tato poſſit ꝯfici corpus chr̄i. dōm ē ꝙ ſic. ſed ſacerdos q̇ hoc facit ḡuit pec
cat ꝯtra conſuetudinē ecc̄ie. qꝛ ſm̄ ſctm̄ Thomā. panis aſimꝰ ē coueniēs
ꝓ tāto. qꝛ chr̄s panē aſimū cōſecrauit. nā ꝑ panē aſimū ſimplicitas ſince
ritas ⁊ paupꝑtas chr̄i ſ̄catur. vñ btūs Paulꝰ. epulemur in aſimis. ⁊c̄. alia
multa dubia ꝺ p̄ntis rei materia in ſeq̄ntibꝰ patebunt.

.i. cū duobꝰ pānis linteis .i. mēſa đi tecta
Sit binis mappis altare tuum cooptum
sᶜ altare .i. femine ꝓ vel .i. v̄gineis
Nolo tegant illud mulieres ſiue puelle
.i. v̄ba tu p̄ſbyt̃ .i. nimis velocit̃
Canonis eloquia recites ne p̄cipitanter
sᶜ tu ſb̄trahatis sᶜ v̄ba canonis cōmitteres
Nec fureris ea quia crimen grande creares
sᶜ dōm ē ſacerdoti .i. valde diu .i. in legēdo. i. durās. sᶜ v̄bis canonis
Hinc tibi nec nimium recitando moreris in illis
.i. murmuratōes nō cōmittas. sᶜ ip̄o sᶜ canonē
Murmura non ſacias in canone dum legis illum

¶ Poſtq̄ȝ autor poſuit q̄ſdā regulas obſuādas ad ꝯficiēdum corp⁹ chri-
ſti ⁊ ſanguinē. Hic modo ponit quaſdā regulas obſuādas circa altare
Et diuiditur illa ꝑs in duas ꝑtes. in ꝑma autor facit quod dictum eſt.
in ſcd̄a autor ponit quaſdam regulas obſuādas circa canonem. ſcd̄a ibi
canonis eloquia. Et ſtat virtus littere in quinqȝ regulis. q̄rum ꝑma ta-
lis eſt. ꝙ altare in quo corpus dominicum ē ꝯficiēdum dȝ eē coopertum ſi-
ue tectum ad minus cum duabus mappis. i. cum duob⁹ pannis linteis.
¶ Scd̄a regula. ꝙ illud altare non dn̄t tegere mulieres ſiue puelle. ſȝ de-
bet tegi ab hominibus qui ſtȝ ꝺ ſexu maſculino. hoc ē ſolū ab ip̄is viris.
¶ Tercia regula ē. ꝙ v̄ba canonis dn̄t ornate ⁊ debite ꝓnunciari. ita ꝙ ni-
hil ſb̄trahit̄ ſeu diminuitur ⁊ cum hoc nihil apponat̄ quia ſi hoc facerȝ ſa-
cerdos. tūc ꝯmitteret grāde pctm̄. ¶ Quarta regula ē. ꝙ v̄ba canonis n̄
dn̄t nimis tarde. nec nimis velociter ꝓferri. ſȝ dn̄t eē integra ⁊ indiuiſa. ne
ſenſus ꝑuertatur. ¶ Quinta regula. ꝙ v̄ba canonis non dn̄t murmura-
ri nec alta voce ꝓferri. ſȝ dn̄t dici ſb̄ ſilētio ꝙ nullus audiat ea alius a ſac-
dote. ¶ Circa lr̄ām ē ꝑmo notādum a quo ritus altaris ꝑncipalit̄ ē in-
uētus. Ad hoc rn̄detur. ꝙ ꝑmus ritus altaris humanitus loquēdo fuit
inuēt⁹ ab ip̄o noe. quia noe edificauit altare domino. vt hr̄ in Geñ. viij.
¶ Scd̄s ritus altaris ē inuētus ab ip̄o Jacob ⁊ ab ip̄o Abraam ⁊ ab ipſo
Moyſe. vn̄ꝺ erexit Jacob lapidē. ⁊c̄. ⁊ hoc totum fuit in ātiquo teſtamē-
to. Scd̄o ē notādum. ꝙ altare ꝺr quaſi alta res. quia in altari conſecrat̄.
ſcȝ corpus ⁊ ſanguis dn̄i ihu chr̄i qꝺ ē ſacramētum altiſſimum. vel ꝺr al-
tare quaſi alta res quo ad aſcēſum. qr ē eleuatum ſuꝑ t̄rā. Vel ꝺr ara iꝺo
ab ardore vt ꝺt Innocētius. qr ſuꝑ altare antiquit⁹ vituli ꝯburebātur ad
reuerētiā ꝺi. ¶ Tercio notādum ꝺ materia altarꝫ q̄ fit. Rn̄det Innocēti⁹
ꝙ ip̄m altare dȝ fieri ꝺ mat̄ia lapidū ꝑpt̄ tres cāſ. ꝑmo ꝑpt̄ debilitatē. qr
res q̄ fit ꝺ lapidibus diutius durat q̄ȝ q̄ fit ꝺ lignis. ¶ Scd̄a rō. quia alta-
re ꝯſecratur: mō ne ꝯſecratio ſꝑ reiteretur. tunc altare dȝ fieri ꝺ lapidib⁹ ⁊
non ꝺ lignis. qr lignum cito putreſcit. iō tūc opterȝ ſꝑ reiterari ꝯſecratio-
nē. ¶ Tercia rō ē ſpūalis. qr ꝑ altare ſpūalit̄ deſignatur chr̄s qui dictus
ē lapis. iuxta illꝺ. ꝑs. lapidē quē reprobauerunt iudei. ⁊c̄. ¶ Quarto no-
tādum ꝺ figura altaris q̄lis ſit. Rn̄detur. ꝙ altare dȝ eē q̄drāgularꝫ figu-
re. Et rō illius ē duplex. ꝑma. ꝙ altare non dȝ eē quadratum. quia illꝺ
(qꝺ ē quadratum) magis ē immobile ⁊ inuolubile. ſȝ in altari ꝯficitur ex
pane ꝺs. Et ſic inquātum ꝺs ē immobilis. ḡ altare dȝ eē immobile. qr ꝑ-
mus motor ē immobilis ⁊ immutabilis vt pȝ. viij. phyſycoꝝ. Et ibi ꝑ pri-
mum motorē merito quo ad p̄ns poſſumus intelligere ip̄m chriſtuȝ per
quē omnia facta ſtȝ Joannis ꝑmo. ⁊ ſic ꝑ ꝯn̄s altare habȝ quadratā figu-
ram ꝑpt̄ ei⁹ immobilitatē quā dȝ habere ad reuerētiam ſacramēti chri-
ſti. q̄ chr̄s inquātum ꝺs immutabilis ē. Et lȝ hoſtia ꝯſecrata ibi eleuat̄.
tamē ꝑ hoc ꝺs non mouetur. qr mouere ē de t̄mino a quo ad terminuȝ
ad quē alit̄ſe hr̄e ⁊ hoc ꝓꝑe non ꝯpetit ꝺo. ¶ Scd̄a ratio ē. ꝙ altare ē qua-
dratū in ſignum dn̄ice paſſionis. qr qn̄ chr̄s fuit oblat⁹ ꝓ ſalute humana
in cruce. tunc illa crux habuit q̄ttuor cornua. Et ḡ in ſignum illius alta-
re ē quadratum. ¶ Quinto notādum. ꝙ ip̄m altare fit ꝓpter tria. ſicut
etiā fuit antiquit⁹ in vetere teſtam̄to. ꝑmo fit ꝑpt̄ ſacrificia offerēda. qr an-

tiqui offerebāt ſua ſacrificia ſup altaria ⁊ ñ ſup aliū locū. Scdo fit altare
ꝓpt nomē dei inuocādū. q₂ ibi chr̄s pl⁹ inuocat̄ ꝙ in aliq̄ alio loco. Ter
cio fit altare ꝓpt cātores. q₂ cātores offerūt melodiā dō omipotenti
¶ Sexto notādū. qñ altare ꝯſecrat̄ tūc ſepties cū aq̄ bn̄dicta aſpgit̄ Cui⁹
ro ħm innocētiū eſt. q₂ chr̄s gl̄ioſus ſepties emiſit ſuū ſanguinē ꝓ nobis.
⁊ ꝓpt hoc ſeptēvicib⁹ altare cū aq̄ bn̄dicta aſpgit̄ Nā chr̄s ꝑmo emiſit ſu
um ſanguinē in circūciſione. Scdo tpe paſſionis in eius orone. Qui bꝫ
aliq̄s erat ſudor eius. Tercio in ipius arduа flagellatōe. Quarto in eius
coronatōe. Quinto in ipius man⁹ perforatōe. Sexto in ipius pedū ape-
ritione. Septimo in ipius latteris lāceatiōe. Et in ſignū illi⁹ altare in ei⁹
ꝯſecratōe ſeptēvicib⁹ aſpergit̄ cum aqua bn̄dicta.
¶ Septimo notandū. ꝙ ſi diceret q̇s. que eſt rō ꝙ altare dꝫ eē tectū cuꝫ
duab⁹ mappis. Reſpondetur ꝙ hoc eſt in ſignū antique legis. q₂ ſic̄ vna
mappa tecta eſt ſb alia in altari. ſic antiqua lex eſt tecta ſb noua. Sꝫ alij
aſſignant aliā rōem ⁊ dicunt q₂ quandoqꝫ ꝯtingit ex cāu ꝙ ſacerdos im-
prouidus effundit de calice ſanguine chriſti. Jdō altare dꝫ tegi duplici
mappa ſic ꝙ iſte gutte immediate non cadāt ſup altare ſed ꝙ cadūt ſup
mappas ex quib⁹ pn̄t extrahi. Unde ſanct⁹ Innocentius dt. altare dꝫ eſſe
duplici mappa tectū. ⁊ ħ ſemp eſt verū niſi in die paſceues tūc denudāt al-
taria ꝓpt reuerētiā chr̄i ⁊ memoriā eius paſſionis. Nā chr̄s in cruce fuit
denudat⁹. vt legit̄: ibi Diuiſerūt ſibi veſtimēta mea. ⁊c̄. quare merito in ec
cleſijs chriſtifideliū altare iſto die denudat̄. in ſignū hui⁹ ꝙ ipe chr̄s Je-
ſus in ara crucis fuit denudatus. ¶ Item notandū q̄re mulieres nō de
bēt regere altaria neqꝫ puelle. Rn̄detur q₂ hoc ob reuerētiā illius ſacra-
menti in tali altari ꝯſitēdi vicꝫ q₂ mulieres qn̄qꝫ patiunt̄ mēſtruū ⁊ ſunt
valde immūde. Vel hoc fit ꝓpt ſpecialē effluxū embrionis ipaꝝ: ⁊ qñ hn̄t
illum effluxū tunc inhibite ſunt ab ingreſſu eccl̄ie. ⁊ ſi non dn̄t habere in
greſſum eccleſie. eo minus dn̄t vti preꝑatione altariū niſi in clauſtꝛ͡ȝ mo-
nialium vbi bene poteſt fieri.
¶ Notandū. lrā dt (canonis eloquia) vñ canon in greco idē ē qd regula
in latino. inde deriuat̄ canonicus. ⁊ dr̄ a canon. i. regula ⁊ icos cuſtos q̄ſi
cuſtos regularis ſiue cuſtos regulaꝝ. q₂ canonicus dꝫ eē regular͡ȝ ⁊ obſ-
uator ſuaꝝ regulaꝝ ⁊ eas nō excedere: vñ illa verba dicunt̄ canon q₂ regu
lariter canon dꝫ ꝓferri ⁊ ſine alta voce. Cuius rō eſt. q₂ ſi ſacerdos ꝓferꝛꝫ al
ta voce tunc layci circūſtātes ex continua auditōe pn̄t addiſcere ⁊ ꝓfer-
re illa verba in cōmeſtionib⁹ ipoꝝ. ſic ꝙ tunc fierēt in aliq̄ incōuenietia. ſi
cut legit̄ ꝙ tpe bti Gregorij pape q̇dā ſacerdos erat q̇ ſp alta voce canonē
ꝓferebat ita ꝙ circūſtantes addiſcebāt talia vba canonis ⁊ poſtea in eoꝝ
comeſtionib⁹ qñ comedebant ꝓferebāt vba canonis ibi miraculo ſe pāis
conuertebat̄ in carnē. ita ꝙ illi ex iracundia dei fuerūt ꝯſumpti ꝑ ignem
iehenne. Sitr vba canonis nō dn̄t nimis tarde ꝓferri. ⁊ illi⁹ duplex eſt rō.
Prima ē ꝑfiguratio antiq̄ legis in q̄ eſt mādatū comedere agnū paſcha
lem feſtinant. Scda rō eſt. nā ſi nimis tarde legeret̄ canon tūc diabolus
mille artifex poſſet inducere ſacerdoti malas cogitatōes: g̊ ſacerdos de
bet eſſe caut⁹ in legēdo canonē ſic ꝙ medio mō ſe hꝫ ⁊ ordinate legat. ſic
ꝙ nō nimis cito leget. nec etꝫ nimis diu in eodē morat̄.

¶ Ultimo notādū de caſibus. quoꝝ pmus eſt iſte. ſi ſacerdos ꝯſecraret oblatā ſctām de tritico mixtā cū ſiligine miſſam totaliter perficiēdo tūc dubitat̄ vtꝝ ſit credēdum illā hoſtiā eſſe conſecratā. Rñr hoſtiā de tritico conſecrari ⁊ ſiligine intelligit̄ tripl̄r. Primo mō ꝙ ibi plus eſt ꝺ ſiligine q̄ꝫ de tritico. tunc ꝺꝛ ꝙ talis panis non p̄t conſecrari. Scōo ꝙ in tātuꝫ ſit de ſiligine quātū de tritico ita ꝙ ſint ineq̄li mēſura tunc ꝺꝛ ꝙ iterum talis pāis non p̄t conſecrari. Tercio ꝙ plus hꝫ de tritico ⁊ min⁹ de ſiligie ita ꝙ ſiligo non p̄t iudicari in pane tunc p̄t confici a ſacerdote ⁊ ꝯſecrari. ſed tñ eo ſciente ip̄e ſacerdos peccat mortal̄r ⁊ eum oportet penitere. Et tenetur ꝯfiteri ⁊ pñiam agere. ¶ Scōs caſus eſt iſte. erḡ corpus ⁊ ſanguis chriſti apparent ſꝫ ſpecieb⁹ certꝭ ſenſibilibus vt corp⁹ ſꝫ ſpecie pāis ⁊ ſanguis ſꝫ ſpecie vini. tunc dubitatur vtrum fractio ⁊ ille ſonus ibi fit in corpore chriſti vel in pāe vel in accidentibus: Non in corpore chriſti. qꝛ illud eſt indiuiſibile. nā in q̄libet p̄te hoſtie conſecrate eſt integer ⁊ totus chr̄s ſicut ꝓ nobis pependit in ara crucis. imo ſi in partes mille diuideret̄ tal̄ hoſtia. tunc in qualibet parte chriſtus eſt integer ſicut in tota hoſtia. ergo ſonus non cauſatur in corp̄e chr̄i. ſil̄r nec fractio. Nec etiā in pāe cuꝫ pāis ſit trāſmutatus in verum corpus chriſti. Neqꝫ in accñtibus. qꝛ accidentia de ſe non faciūt ſonū. Ad hoc rñdent doctores ſacre ſcp̄ture ꝙ fractio ſeu ſon⁹ eſt in accñtibus. ¶ Tunc ad rōem in oppoſitū q̄ ꝺꝛ tñ accidentia ꝑ ſe non faciunt ſonum niſi cum coꝝ ſꝫiectis. Ubi rñdet̄ ꝙ hoc naturaliter eſt veꝝ vbi accñtia inheſiue ſunt in ſꝫiectis. Sed eſt ſec⁹ in hoſtia conſecrata. qꝛ in talia hoſtia ꝯſecrata accidētia ſupnaturalit̄ ſtāt ſine ſꝫiectis. ¶ Terci⁹ caſus eſt. vtrū ſacerdos poſſet ſaciari ⁊ inebriari ex corpore ⁊ ſanguine chriſti. Reſpondetur ꝙ non. quia iam panis tranſmutatus eſt in corpus chriſti ⁊ vinum in ſanguinem. Et hoc non inebriat nec faciat cum ſit ſpūale quoddā. Sed tñ ſi fieret inebriatio tunc hoc eſſet ex accñtibus ⁊ ex ſolo ſapore pāis ⁊ vini. Et non eſſet de ſꝫſtātia pāis ⁊ vini. qꝛ ſtꝫ trāſmutata in corpus ⁊ ſanguinem chr̄i.

¶ Quart⁹ caſus. vtrum ſacerdos diuidēs hoſtiā conſecratā an ibi corp⁹ chriſti diuidit̄ accidentia ⁊ non corpus chriſti. qꝛ eſt indiuiſibile ⁊ incorruptibile. Et etiā non accidentia. qꝛ talia ſtāt ſine ſꝫiecto ſupnaturaliter. Rñdetur ꝙ corp⁹ chr̄i diuiditur ſed non diuiſione reali. qꝛ talis apō xp̄m glorificatum ē impoſſibilis. Sed diuidit̄ diuiſione que q̄ſi intellectui humano eſt ſupueniēs. Nā in qualibet parte hoſtie ꝯſecrate ē integꝝ corp⁹ chriſti. Et illud p̄t etiā ex naturalibus pſuaderi: qꝛ videm⁹ ad ſenſum ꝙ ſi frāgatur ſpeculum in plures p̄tes tunc in qualibet p̄te ſpeculi manet integra imago. tñ ſpeculum diuidit̄ non imago ſic accñtia non corp⁹ xp̄i diuidunt. Sic eodē mō in diuiſione hoſtie manet integꝝ corp⁹ chr̄i. vnꝺ ſumit vnus ſumunt mille tātum iſti quātuꝫ ille nec ſumpt⁹ abſumitur

¶ Quint⁹ caſus eſt. vtrum corp⁹ chr̄i conſumitur dum a multis accipitur. Rñdetur ꝙ chriſtus non ꝯſumit̄ ſed manet integer. ſed ſola ſpecies pāis conſumit̄. nec chriſtus diminuit̄ ex multitudine pſonaꝝ recipiētiū

¶ Pro declaratōe iſtius p̄t ſic ſumi exemplum. vt ſi incendātur vna cādela ⁊ vlteri⁹ multe alie cādele incendātur ab eadē cādela tūc illa cādela non diminuit̄. ḡ a fortiori. ſic fit in corp̄e chr̄i ¶ Sext⁹ caſus. qūo corpus

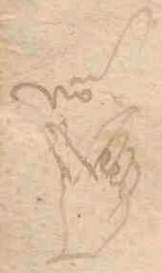

chriſti ſumit᷑ a bonis ⁊ a malis cum tñ chriſtus in ſe eſt bon᷒. Rñdetur ꝙ
corpus chriſti ſumit᷑ a bonis ad ſalutē ⁊ a malis ad eternā dānatōez dāna
tionē. Sed diceret quis ſic oppoſite cauſe erunt in vna ⁊ eadē re. Rñdet᷑
ꝙ hoc non videt᷑ eē inconueniēs ꝙ oppoſite cauſe ſint in vna ⁊ eadē re vt
pꝫ in naturalib᷒ ⁊ ꝓncipalr̄ pꝫ in flore q̄ ꝓbet apib᷒ ſuccū quo ad ꝓductio
nem mellis. ⁊ ꝓbet aranee ſuccū quo ad generatōe veneni. ⁊ ſic in vna et
eadē re ſtꝫ oppoſite cāc. Silr̄ hoc pꝫ i igne q̄ diſſoluit ⁊ ꝯgregat ſiue ꝯglu
tinat. q: ignis diſſoluit plumbum ⁊ congregat ſiue ꝯglutinat lutū. lꝫ hoc
ſit reſpctū diuerſoꝝ obiectoꝝ. Et cū iſtud ſit in naturalib᷒. g̊ multū ma
gꝭ pt fieri in ſupnaturalib᷒. vt pꝫ 2° de gñatiōe. Vel dōm ꝙ hoc nō eſt ex
ꝑte corꝑis chr̄i. ſed ex ꝑte ſumentiū aliter ⁊ aliter diſpoſitoꝝ.

¶ Septimus caſus. quare ſacerdos habeat ſpeciales geſtus quādo velit
ꝯſecrare hoſtiā ſic ꝙ tunc facit plura ſigna vicꝫ eleuādo eā. ſimiliter ⁊ cali
cem. Ibi dt̄ Innocentius ſuꝑ expoſitōem miſſe ꝙ fctā conſecratōe ipe
ſacerdos eleuat corp᷒ dñi noſtri Jhu chr̄i in ſignū cuius ꝙ corpus chriſti
fuit eleuatū in ara crucis. Unde etiā dt̄ Innocenti᷒ Eneus ſꝑpens fuit
extēſus in colūna. vt quicunqꝫ intueretur illum ſꝑpentem liberet᷑ a mor
ſu ſꝑpentino. i. a diabolo. ſic chriſtus fuit extenſus in ara crucis vt quicū
qꝫ intueretur eum liberetur a morſu ſꝑpentino. i. diabolo. Unde ſubdit
Innocētius. cauēdum eſt ne ſacerdos eleuat corpus chriſti alter ⁊ ſignā
ter hoſtiā niſi ꝑus fuerit conſecrata. quia ſi antea eleuaret tunc populus
adorare poſſet ⁊ ibi cōmittere idolatriā. quia ibi adhuc non eſt ꝯſecratuꝫ
corpus chriſti. ¶ Octauus caſus eſt iſte. an ſacerdoti dubitāti quō poſſꝫ
fieri trāſmutatio panis in corpus ⁊ trāſmutatio vini in ſanguinem chr̄i.
Aliqua perſuaſio illi poteſt dari quomodo pāis trāſmutat᷑ in corp᷒ chr̄i
⁊ vini in ſanguinem chr̄i. Et hoc ſic. quia quicquid poteſt virtus inferior
hoc etiā poteſt virtus ſuperior. vt dicit autor libri cauſarum. ſed virt᷒ in
ferior poteſt ꝙ mutat vnā ſpeciem in aliā. q: mutat nutrimentū pāis in
carnem. ⁊ nutrimētū vini in ſanguinē. ergo ꝓculdubio multo magis pt
virtus ſuꝑior facere que eſt ipſius.

¶ Ultim᷒ caſus. quomodo poteſt fieri ꝙ non ad ſenſum videmus trāſ
mutationem vini nec realiter ſentimus cum tamen viſus nō decipitur
circa proprium ſuum obiectum. Ubi reſpōdetur ꝙ ſenſus decipit᷑ mul
tipliciter circa ſuum obiectum. Nam videmus ipm̄ ſolem maiorem eſſe
de mane ⁊ de veſpere q̄ꝫ in meridie cū tamen ſit eiuſdez magnitudinis ſic
etiam illi hiſtriones ⁊ incantatores decipiunt viſum quādo faciūt ex ca
lamo ſꝑpentem ſicut patet de magis pharaonis qui hoc mō conuerterūt
virgas in ſꝑpentes. Et idem apparet in baculo qui ſtat in aqua. licꝫ ſit in
ſe rectus tamen apparet eſſe curuus. cum ergo facit hoc creatura inferi
or. ergo multo magis deus hoc facere poteſt. Et ſic eſt hic finaliter dōm
ꝙ non eſt incōueniēs ꝙ aliud videm᷒ q̄ꝫ ē q᷑ videm᷒ albedinē. ⁊ tñ ibi ē verꝫ
corpus dñi noſtri Jhu chriſti. q̄re dt̄ ſacra ſcriptura. A dño factum eſt il
lud. ⁊ eſt mirabile in oculis noſtris.

De variis periculis incidentibus circa Officium miſſe.

.i.tpatū s^c aromatic;
Vinum conditum vel commixtum ſpeciebus
.i.ad celebratōez diuini officij .i.vinū acetoſum
Ad domini menſam non accipias. nec acetum
venenoſus .i.aliqd hmōi
Si crinis vermis vel tale quid in calicem ſit
.i.cecidit s^c tūc tu ſacerdos. s^c ꝛ ego raymundꝰ
Lapſum ſepe laues que dico loco tantū
ſacerdote .i.nō materia v̄miū vel crinīū
A te ſumatur et non ſubſtantia rerum
s^c ſbam ego raymundꝰ s^c ardentē
Hanc in piſcinam volo proicies vel in ignem
narraui ex cāu .i.faceres
Si deglutires que dixi forte creares
nauſeā s^c aliqd aliud offendere
Inde tibi vomitum vel quod te ledere poſſet
.i.officiū miſſe aliq̄ tpe
Non celebras miſſam ſine libro canonis vnq̄
s^c ſacerdos s^c vinū in calice ꝯſecratū. madefctā
Si ſuper altare fundas calicem ſuge tincta
s^c ſuge. s^c madefctās
Lintea vel mappas ſacras quas ſepe lauabis
s^c ipſius s^c linteis vl' mappis madefact;
In calicis vaſe quod ab his fluit hoc bibe totum
ſcꝫ illas pticulas s^c tu ſacerdos .i.pfudiſti
Fruſtra reſeruari debes ea que maduiſti
s^c fruſtra .i.in loco ꝯſecrato abſconde
Ac ea ppetua ſub claue reconde. ſed illud
s^c s^c miſſam s^c de tali crimine
Conſulo ne celebres donec facias ſatis inde

¶ In hac pte autor ponit alias reglas obſuādas circa ꝯſecratiōeꝫ corporis ꝛ ſanguinis. ꝛ diuidit illa ps in duas ptes. In pma pte fac̄ h̄ qd dictū ē. In ſcda pte ponit aliq̄s reglas d celebratōe miſſaꝝ: ſcda ibi (Non celebras) Et ſtatvtus lr̄e ſit in q̄nqꝫ regul'. Quaꝝ pma ē tal'. ſacerdos volens celebrare nō dꝫ celebrare cū vino ꝯdito .i. cū vino mixto ſpēbꝰ. nec cū vino acetoſo. ſꝫ dꝫ ſp recipe vinū puꝝ ex̄ns in ſua natura v̄a. Scda regula talis eſt. ſi crinis aliq̄s vel aranea vel aliquis alius vermis venenoſus inueniretur in vino conſecrato tunc ip̄e ſacerdos dꝫ lauare caliceꝫ ꝛ hūc vermē vel crinē pijciat in piſcinā ſiue in aquā fluuialē vel in ignē ꝛ capiat ſolū lotionē ꝛ nō crinē vel vermē. qꝛ ex hoc incideret in nauſeā vomitū faciendo. Et ſic tunc fieret maius ſcandalū vel crinis dꝫ cōburi cū lumine altaris. Et extra lr̄ām dꝫ poni in loco ꝯſecrato ꝛ reſuari p reliquijs.

¶ Tercia regula ē talis. ꝙ ſacerdos nunq̄ dꝫ celebrare miſſam ſine libro
in quo hͣbbētur v̄ba canonis. poſito etiā illo. ꝙ ſacͤdos ſciat canonē cordete
nus ſeu exterius. Et rō ē. qꝛ ſacerdos ex cogitatōe mentꝭ rūpitur ꝛ agitat̄.
ita ꝙ non p̄t ordinate dicere illa v̄ba ꝓpt̄ illō ſcādalum euitādū: tūc ſacer
dos dꝫ hr̄e miſſale. Alia rō. qꝛ diabolꝰ q̄ ē milleartifex inducit diuerſas co
gitatōes ſacerdoti faciens eū errare. ğ ſacerdos dꝫ hr̄e librꝫ. Quarta regu
la ē talis. Si ſacerdos ex negligentia effunderet ſanguinē chr̄i ſup̱ linte
amina altaris. tunc ip̄e ſacerdos debet fugere ꝛ multotiens lauare p̱tes
madefactas. ꝛ illam lotōem debet ebibere. Et poſt hoc particulas map
pe dꝫ abſcindere ꝛ in loco ꝯſecrato reſuare. ¶ Quinta regula ē talis. ꝙ
ſacerdos q̇ p̱agit illam negligētiam non dꝫ celebrare: niſi p̾us peniteat ꝛ
ſatiſfaciat ꝓ tali negligentia.

¶ Circa lrām p̾mo ē notādum. ꝙ doctores ſacre ſcp̄ture tractātes illam
materiā circa quartū ſententiaꝝ dicunt. ꝙ materia hm̄ōi ſacr̄i q̄ ē ꝯuertē
da in ſanguinē chriſti eſt naturale vinum vitis. ꝛ illa ꝯcluſio ꝓbat̄ ſic. Qꝛ
cum vino chriſtꝰ hoc ſacr̄m ꝯſecrando inſtituit. vt habetur. Matth. xxxj.
ꝛ p̾mo ad Corīdtheos. xj. igitur hm̄ōi vinum debet obſ̄uari in celebrati
one miſſarum. Ex quo ſequit̄ correlarie. ꝙ de vino pomoꝝ vel piroꝝ non
debet fieri ꝯſecratio huius ſacramēti. Et rō ē. qꝛ non ē naturale vinum.
Scd̄o correlarie ſeq̄tur. ꝙ ð vino vere acetoſo non dꝫ fieri ꝯſecratio huiꝰ
ſacramēti: qꝛ vinū v̄e acetoſum non ē vinum. idō nō ē naturale vinum. ğ
ex ꝯn̄ti cum eo non dꝫ fieri celebratio miſſe. dcm̄ ē notāter (v̄e) qꝛ ſi vinuꝫ
eēt aliquo mō ſtipticum ſiue pēduloſum ꝛ non totalit̄ eēt acetoſum: tūc
tp̄e neceſſitatꝭ cum eo licitū ē celebrare. Tercio correlarie ſequit̄. ꝙ cum
agreſta non dꝫ fieri ꝯſecratio ſanguinis chr̄i. Hoc correlariuꝫ ꝓbat̄ ſic. qꝛ
agreſta ſolū ē in viridi vino ꝛ de facto non eſt vinū. iō non dꝫ fieri celebra-
tio miſſe cum agreſta. quia agreſta nondum matureſcit. Et illa matia
ē doctoꝝ circa quartum ſentētiaꝝ.

¶ Scd̄o ē notādum: ꝙ hm̄ōi naturali vino dꝫ modicū ð aqua admiſce-
ri. Et rō ſ̄m aliquos doctores ē. qꝛ dn̄s Jh̄s chr̄s creditur hoc ſacramen-
tum ita ꝯſecraſſe. ſed Damaſcenꝰ d̄t. ꝙ hec ē rō: qꝛ cōis ꝯſuetudo terre ſctē
ē non bibere vinum. niſi limphaticum ꝓpt̄ eiꝰ fortitudinē excellētē. ꝛ iō
dn̄s in cena qn̄ hoc ſacr̄m inſtituit: fecit ſ̄m vſum regionis. ita ꝙ dedit di
ſcipulis ſuis vinum limphaticum. ꝛ iō eādem formam (quā dn̄s inſtitu-
it) etiam tenemur ſ̄uare.

¶ Tercio notādum. ꝙ ſi crinis vel vermis venenoſus (ſicut aranea vel
muſca) inueniret̄ i calice ꝯſecrato. hoc ſ̄ꝫ ſctm̄ Thomā ꝯtingit dupliciter
vel an̄ ꝯſecratōem vel poſt. ſi ante ꝯſecratōem. tunc illō vinū effundit̄ ꝛ ali
ud vinū accipit̄ ꝛ de nouo celebrat̄. ſic tn̄ ꝙ ſacerdos p̾us dꝫ mūdare ſuuꝫ
calicē valde diligēt̄ ꝛ bn̄. Si aūt hoc ꝯtingit poſt ꝯſecratōem. tunc ſacͤdos
dꝫ facere ſ̄m ꝙ autor in lrā docet. ſcꝫ. ꝙ debet ꝯburere illum v̄mem vl̄ ad
aquā fluxibilē ꝓijcere. ꝛ ſolā lotōem dꝫ ſumere. ſed tn̄ ſi ſic eēt ꝙ ſacerdos
eſſet tam groſſe cōplexionis: ita ꝙ non timeret vomitū. tunc p̄t ſumere
ſ̄bam illoꝝ v̄mium. qꝛ d̄t miraculoſe ꝙ quōdā ſacͤdos in ꝯſecratiōe deglu
tiuit araneā. ꝛ poſtea p̱ multos dies in minutione ſanguinis aranea exi-
uit de vulnere. Sed ſi ſacerdos non ē groſſe complexionis ꝙ timet nau-

ſcam.tunc non dꝫ ſumere ſcdam eoꝝ.ſed tm̄ lotōem vt ſupra dcm̄ eſt.
¶ Quarto ē notādū.ſi ſacerdos inueniret venenū in calice.tūc ibi dubi
um eēt q̇d eēt faciēdū. Ad h̄ rn̄det ſctūs Thoās.ꝙ ſacerdos nullo° dꝫ ſu-
mere tale venenū.ſꝫ dꝫ fundere in vaſculū ꝛ valde caute reſuare.ꝛ ad lo-
cum ſacꝝ reponere.ꝛ dꝫ valde bn̄ calicē mūdare:ꝛ calice mūdato d̄ nouo
infundat vinū ꝯſecratꝛ poſtea aſſumat. Sꝫ tn̄ aliq̇ doctores dicūt.ꝙ ip̄e
ſacerdos dꝫ ſumere illud venenū. In oppo^m^ ē ſctūs Thoās ꝓpter huma-
ne nature fragilitatem.

¶ Quinto ē notādū.ſi ſacerdoti ex negligētia accideret ꝙ effunderet vi
nū ꝯſecratū ꝑ duas mappas.q̇d debeat facere. Rn̄r. ꝙ ip̄e ſacerdos ꝑtes
mappe madefactas dꝫ ſepi⁹ lauare ſup̄ calicē.ꝛ dꝫ illā lotōeꝫ ſumere ad ſe.
ꝛ illā negligentiā dꝫ ꝑus ꝯfiteri.ꝛ non celebrare.niſi ꝑus ſatiſfaciat penitē
do.que āt ſit pn̄ia patebit infra.

¶ Sexto notādū.ad q̇d valꝫ miſſa ip̄is hominib⁹ deuotꝛ ſine pctō mor
tali ad miſſam venientib⁹. Rn̄r.ꝙ ip̄is ſpēalit̄ decē gr̄e inferunt̄. Quarū
ꝑma talis ē.ꝙ pctā eis ibi dimittunt̄. Scd̄a.ꝙ ibi ſpū ſctō replebūt̄. Ter-
cia.ꝙ ip̄oꝝ or̄o corā dei pietate exaudit̄. Quarta.ꝙ or̄o ip̄ius ſacerdotis
ꝓ eis exaudit̄. Quinta.ꝙ ip̄i in ꝑiculo mortꝫ ſecuriores erūt illō atēden
do. Sexta.ꝙ purgatoriū illoꝝ hoim minorat̄. Septima.ꝙ angeli cum
his hominibus habitare ſolent. Octaua.ꝙ v̄tutes illoꝝ hoim augmētat̄
Nona.ꝙ iſti hoies in ſide catholica roborant̄. Decima.ꝙ magnū gaudi
um corā deo eis impetrabunt.

¶ Septimo notādū.Irā d̄t (fundas) vn̄ effuſio calicis ſit multis modis.
Uno° ſic.ꝙ effundit in tāta q̄ntitate.ꝙ ſtillā ſup tabulā altaris vł effun
dit in modica q̄ntitate ꝙ non ſtillat ſup tabulā altaris.ſi ꝑmo mō.tūc ta
bule altaris dn̄t lingi.ꝛ poſtmodū dn̄t radi cū cultello. Et poſt hoc cine-
res illi⁹ abſciſionis vel abraſionis dn̄t in loco reliquiaꝝ reſuari. Et ſic eo
dē mō ē faciēdum de corpe chr̄i ſup terrā ceciderit. Si āt ſtillat in modi
ca q̄ntitate.ita ꝙ non ꝑtrāſeat niſi ꝑ vnā mappā. tunc ſacerdos ſic negli
gens debet penitere tres dies in paneꝛ aqua.ꝛ dꝫ ſe abſtinere a celebrati
one miſſaꝝ donec peniteat. Si āt ꝑtrāſeat duas mappas.tunc ip̄e ſacer-
dos debet ieiunareꝛ penitere ſex dies in pane ꝛ aq̄.ꝛ iterum ſe abſtinere
a celebratōe miſſaꝝ donec ſatiſfecit de crimine ꝑpetrato.ſi āt ꝑ tres map
pas. tunc ip̄e ſacerdos debet ieiunareꝛ penitere nouem dies in paneꝛ aq̄
ꝛ ſe iterum abſtinere a celebratione miſſaꝝ. Si aūt ſanguis chr̄i ſtillaue
rit per quattuor mappas vel per plures.ita ꝙ attingit tabulam altaris.
tunc ip̄e ſacerdos debet ieiunare in pane ꝛ aqua triginta dies.ꝛ ſe iteruꝫ
abſtinere a celebratione miſſarum donec peniteat. Si autem ſanguis
chriſti ceciderit ſuper terram.tunc ip̄e ſacerdos debet ieiunare in pane ꝛ
aqua quadraginta diebus.ꝛ ſe abſtinere a diuino officio miſſe donec pe
niteat. Si autē corpus domini noſtri Jhu chriſti caderet ſup terrā.tunc
iterum ip̄e ſacerdos debet penitere ꝑ quadraginta diesꝛ ieiunare in pa-
neꝛ aquaꝛ abſtinere ſe ab officio miſſe donec peniteat. Et hoc ē de intē-
tione ſancti Innocētij.

¶ Item nontādum.dubitaret quis vtrum in trāſmutatiōe vini in ſan
guinem vinum totaliter annihiletur. ſimiliter in trāſmutatōe panis in

carnem. Ad hoc rñdetur. ꝙ licet vinum deſinit eē: nõ tñ annihilaẗ in trãſ
mutatione totaliter. quia in tali trãſmutatione termin⁹ trãſmutationis
eſt ens. quia corpus ⁊ ſanguis chriſti. ſed in naturali tranſmutatione ſiue
annihilatione terminus trãſmutatõis eſt ſimplr̃ non ens. ¶ Sed dice-
res. omne quod deſinit eſſe hoc annihilabitur. ſed vinum deſinit eſſe. er-
go ꝛc. Rñdetur. ꝙ aliquid deſinere eſſe intelligiẗ dupl̃r: vel in ſe vel in or-
dine ad aliud. modo dicitur ꝙ in trãſmutatione vini in ſanguinẽ vinum
deſinit eſſe in ordine ad aliud. quia in ordine ad corpus chriſti. Et ꝓba-
tur hoc in ſimili. ponatur ꝙ deus faciet hanc diſpoſitionem cum hũana
natura. qȝ ꝙ cito homo moriatur incipit creare angelũ. ⁊ tunc hominis
ſtructio eſt angeli creatio. ⁊ ſic tunc illa deſtructio non eſt ꝓp̄e annihila
tio. quia eſt in creatura eo ꝙ ſuccedit homini. ⁊ ſic etiam fit in trãſmuta
tiõe vini ⁊ panis.

¶ Ultimo notãdũ d̃ caſibus. Primus eſt iſte. An angelus poſſet mo-
uere corpus domini noſtri Jeſu chriſti localiter. Et videtur ꝙ ſic. q2 q̇cq̇d
quid poteſt virtus inferior. hoc multomagis p̃t virtus ſuperior. ſȝ virtus in-
ferior poteſt mouere corpus chr̃i localiter. ſcilicet homo. ergo multoma-
gis p̃t virtus ſupior. ſcȝ angelus. Sed in oppoſitũ arguitur. quicquid non
habet virtutem conficiendi corpus chriſti. hoc non poteſt mouere corpus
chriſti. ſed angelus eſt huiuſmodi. igitur non poteſt mouere corp⁹ chriſti
Maior eſt nota. ſed minor probatur. quia angelus non poteſt conficere
corpus chriſti vt ſupra dictum ẽ. g̊ neqȝ poteſt mouere localiter. Intel-
lige. ꝙ non mouet motu confectionis. tamen p̃t mouere aliter ſicut ⁊ re
liqua corpa. ſicut mouet celum ⁊ ꝯtenta in ip̄o que tamẽ non creauit.
¶ Ad rõem ꝯcedaẗ maior ⁊ negatur minor: ſcilȝ ꝙ homo mouet corpus
chr̃i. ſed bene mouet ſpẽm panis ⁊ non corpus chr̃i. cum ip̄e de⁹ ẽ immo
bilis. vt patet octauo phyſicoꝝ. Et ex illo tunc patet ꝙ non verũ eſt dice-
re ꝙ ip̄e homo eleuat corpus domini noſtri Jhu chr̃i. ſed eleuat ſpeciẽ
ſb̄ qua compꝛehenditur verum corpus chriſti. ¶ Secundus caſus eſt iſte
an anima chriſti poſſet mouere corpus chriſti. Ad hoc breuiter rñdeẗ ꝙ
non. quia anima chriſti eſt ens naturale. corpus aũt chriſti. ibi eſt ſupna-
turale. modo ens naturale non poteſt mouere ens ſupnaturale. Quia aũt
naturale non poteſt mouere ſupnaturale. pȝ ex dictis Phi in varijs phie
paſſibus. ꝙ inter agens ⁊ patiens debet eſſe proportio que inter iſta non
repiẗ. ¶ Tercius caſus eſt iſte: ſi vna hoſtia eſſet tecta ſb̄ mappa ⁊ ſacer-
dos deſup ꝯſecrat duas vel tres. tunc dubitaẗ vtrũ illa hoſtia tecta ſb̄ map
pa etiã eēt ꝯſecrata. Ad hoc rñdetur ꝙ non. q2 cõſecratio non hȝ effectũ.
niſi ad intentõem cõſecrãtis. Sed ad illã hoſtiã ibi tactã ſb̄ mappa conſe-
crãs nõ habuit intẽtõem. iõ nec cõſecraẗ. Et iõ qñ greci cõſecrãt. tũc acci-
piũt panẽ quẽ cauãt ſeu pforãt in medio. ⁊ q̇cq̇d in circlo cõtineẗ ſȝ repu-
tant ꝓ corpe chr̃i. ⁊ hoc dant pp̄lo tanq̃ȝ panes bñdictos. ⁊ ſi aliq̇d extra
circulũ inueniretur: tũc illud corã eis non eſt panis bñdict⁹. ¶ Quart⁹ ca-
ſus vtrũ ſacerdos p̃t cõſecrare vnã guttã vel duas in calice ⁊ alias nõ. Si-
militer an poſſet cõſecrare vnã ptẽ hoſtie ⁊ aliã nõ. Ibi eſt magna dubita-
tio ſiue difficultas ratione conſluxibilitatis vini ⁊ ratione compactionis
panis. ¶ Dicit tamen in veritate. Si ſacerdos intendit conſecrare vnã

guttā tūcꝯſecrat vnā ſolā guttā. ſiſr ſi intenditꝯſecrare ſolā vnā ptē in hoſtia: tūcꝯſecrat ſolā vnā ptē. Sed diceres. qñ tñ ibi ptes in vnūꝯfluūt. Rñr ꝙ hoc ñ impedit. q2 adhuc do glioſo ꝯſtat que ps ſitꝯſecrata ⁊ que non. ¶ Quintus caſus. ſi aliqs ſacerdos ex negligētia effunderet ſanguinē xp̄i ad palleū paupis vel vent⁹ flaret hoſtiāꝯſecratā in palleū paupis. tūc ex lrā hr̄. ꝙ loca tacta dñt radi ⁊ in locū reliqaꝝ reponi. ¶ Tūc dubitatur an ſacerdos tenet̄ paupi pſoluere palleū vel illi ꝓ illo aliqd facere. Rñr. ꝙ paup ſi nollet carere palleo ⁊ ipo ſacdote aliqd hñte: tunc ſacdos tenet̄ paupi pſoluere l' illi ꝓ illo ſatiſfacere. Si āt ſacdos eēt ñ hñs ⁊ tñ ipe paup nollz carere palleo. tūc ipi xp̄ifideles faciētes remedia aiaꝝ dñt pauperi palleū pſoluere. ¶ Sext⁹ caſus. ſacdos ieiuno ſtomacho in cellario alicuius ciuis exñs indut⁹ habitu ſacdotali tegeret vinū cū mappis modicū d aq̄ infundēs in plenū vas vini legēdo miſſam ⁊ꝯſecrando vas vini. tūc dubitat̄ qd ſit faciēdū d vino. ⁊ vtꝝ tale vas vini ſitꝯſecratū. Rñr. ꝙ ſi ipe ſacdos debitā ꝓlatōem verboꝝ ſuauerit ⁊ intentōnem ꝯſecrandi habuerit. tunc illud vinū totaliter eſtꝯſecratum in vaſe. ſed illud vas dz p pſbyteꝝ ⁊ ſuos parrochiales ꝯpari ⁊ inꝯmunionē xp̄ifidelium miniſtrari. Et ciuis non debet vendere vinūꝯſecratum. q2 tunc ꝯmitteret ſymoniā: ex eo ꝙ res ſacras vēderet. ¶ Non⁹ caſus eſt. ꝙ ſacerdos indut⁹ veſtimētꝭ glorie ſiue eccl'ie intrās foꝝ vbi panes vēduntur. ⁊ incipiat loqui vba canōis bñdictiones faciēdo ſup panes. tūc dubitatur an iſti panes ſint ꝯſecrati. Rñdetur ad hoc. ꝙ ſi ipe debite ꝓlatōem vborum ⁊ intentōem ꝯſecrandi habuerit. tunc iſti panes oēs ſtꝯſecrati. ¶ Sed diceres. an pñt tūc piſtores illos panes vēdere. Rñdetur ꝙ nō. ſed xp̄ifideles dñtꝯpare illos panes cum plebano ⁊ ſacerdotes pñt nutriri ex eiſdē panibus. ¶ Septim⁹ caſus eſt. ſacerdos volēs bñdicere placētas ⁊ incipiat ⁊ꝯſecrat oēs placentas in corp⁹ xp̄i: tūc dubitat̄ vtrum ſacerdos tenet̄ ſoluere placentas. Ad hoc rñdetur ꝙ ſic. ſi ipe ſacerdos eſt habēs. ſi vo non habet. tūc ipi xp̄ifideles dñt pſoluere vt ſupra dictum ē. Sed oēs talee grauiſſime peccāt ¶ Ultim⁹ caſus. vtꝝ ſacerdos cecus poſſet celebrare miſſaz dummō debite ꝯplete ſciat officium ſuum exterius. Rñdetur ſm plures ꝙ ſic. ſed tñ ipe debet hr̄e ſacerdotē vidētem ⁊ aſtantē ſibi qui dirigat ⁊ regat ipz adiungēdo ei hoſtiā ⁊ calicē vt debite valeat eleuare ⁊ alia que dinoſcuntur diuinum officium miſſe pficere.

s^c tu ſacdos   s^c dñi   .i. ſacrificatū
Quando leuas calicem poſt corpus ſanctificatum
s^c in tali calice   .i. repis   ꝯueniēti⁹
Si vinum vel aquam non inuenis. aptius illa
.i. cito   in celebrādo   .i. ꝯſuetudo
Protinus infundas et procedas velut eſt mos
s^c corp⁹ diuinū   .i. reſumēdo   .i. ſcdario
Unā ſuper oblatum textum recitando ſecundo
s^c ex tali negligētia
Canonis inſpicias. ne plebi ſcandala fiat

ſcʒ vinū ꝛ aquā
Canonis ad finem ſi veniſti duo dicta
.i. bn̄dictōes ſᶜ dimittas
Infundas dimitte cruces panis. calicis non
ſᶜ ego raymundꝰ .i. ꝯſecratū
Nolo leues corpus domini niſi ſit benedictum
.i. i altū mādat ſᶜ eccl̄ie. i. ſuari
Aut calicem ſurſum. ſic precipit ordo tueri
ſᶜ tu ſacerdos tale vas ſacri .i. ſcd̄ario
Quando leuas calicem ſi vis celebrare ſecundo
ſᶜ d̄ tali lotōe ſᶜ tuos ſcʒ ſugēdo
Non ſumas quicq̄ʒ. digitos nec in ore lauabis
.i. nō ad ſcd̄am miſſam ſcʒ ꝑme miſſe
Non ad opus reliquum ſeruetur lotio prima
ſᶜ ꝑma ſcʒ xp̄iano
Lotio nam talis dabitur cuicunqʒ fideli
.i. feſta dies .i. bina vice .i. celebrare
Officiata dies vult te bis dicere miſſam
corpꝰ mortuū ſᶜ ſit ſᶜ funꝰ ſᶜ miſſa
Si funus preſens. ſi nullum ſufficit vna

¶ Hic autor ponit alias regulas ſiue pſuaſiones circa ſacr̄m euchari-
ſtie obſuandas. Et diuidit iſta ps in duas. nā in ꝑmo autor fac̄ qd̄ dc̄m
eſt. In ſcd̄a autor pōit aliq̄s regulas d̄ eleuatōe corpis xp̄i. Scd̄a ps ibi
(Nolo leuas) Prima ps adhuc in duo. Nā pᵒ pōit q̄ſdā pſuaſiōes cir-
ca ſacr̄m euchariſtie In ſcd̄a pte ponit q̄ndā doctrinā que ſuanda eſt
in celebratōe miſſarum. Scd̄a. ibi (Officiata dies) Et ſtatvtꝰ lr̄e in q̄t
tuor regulis. Prima. ibi (Qn̄ leuas calice) ꝛ eſt talis. Qn̄cūqʒ leuas ca-
licem poſt corpꝰ xp̄i ꝯſecratū oſtēdēdo ipi pplo ſm qd̄ mos eſt. ſi tunc non
inuenias vinum vel aquā in calice. tunc repēte ꝛ ſecrete debes infunde-
re vinum ꝛ aquā. ꝛ debes reſumere vba canonis que ſpectāt ad ꝯſecratio
nem vini. ꝛ hoc fiat ſecrete ne ſcādala fiāt in populo. ꝛ tunc vlteriꝰ debes
ſigna ꝛ caracteres facere que ſpectāt ad calicē: ſʒ illa ſigna q̄ ſpectāt ad ho
ſtiā debes omittere. Scd̄a regula tāgitur. ibi (Nolo leuas. ꝛc̄) q̄ eſt talis
Nunq̄ʒ debes leuare hoſtiā niſi ꝯſecratā. nec calicē niſi ſit ꝯſecratus. Ra-
tio huiꝰ eſt. q2 ſi leuares ante ꝯſecratōem tunc hoīes aſtātes adorarent il
lum panem tāq̄ʒ deum. ꝛ ſic ꝯmitterent idolatriam. ꝛ g̊ ſi hoīes ſtātes pn̄
tes in diuino officio miſſe ſuſpitōem haberent d̄ aliquo ſacerdote pecca
tore ꝙ non ꝯſecraret corpꝰ xp̄i. illi deberent ſic orare. adoro te Ihū xp̄e q̇
redemiſti mōm quē credo latere ſb̄ ſpecie panis quā video. ꝛc̄. Tercia re
gula tāgitur. ibi (Quādo lauas calicem) que eſt talis. Si laueris calicē
poſt cōmunionem ꝛ vis adhuc in eadem die ſemel celebrare. tūc nō de-
bes ſumere lotōem vltimā. nec debes ſugere digitos. ſed da ſcholari mi-
niſtranti. Ratio huius eſt. quia ſacerdos debet ieiuno ſtomacho celebra

re.⁊ ſi tūc ſumerȝ illā lotionē.tūc ibi eſt vinū incōſecratū⁊ illō qō ꝑus ſum pſerat fuit ſanguis dn̄i⁊ corp⁹ xp̄i.mō ſi ſumeret inconſecratū nō maneret ieiunus. ¶ Quarta regula tangit̄.ibi(Officiata dies)q̄ talis ē.ꝙ ipſe ſacerdos in die officiata/ſicut eſt in feſto btē katherine.ſancti nicolai.⁊cijs Etiā ſi aliqō fun⁹ ē pn̄s p̄t duas miſſas celebrare.vnā d̄ ſanctis⁊aliā pro defunctis.⁊ caute ſe regat ita ꝙ ablutōem ꝑme miſſe non ſumat.

¶ Circa lrām ē notādū.ꝙ poſtq̄ꝫ ſacerdos eleuauit corpus xp̄i. tunc ſtat in altari cū duob⁹digitis ꝯiunctis.ſcȝ cū pollice⁊ indice.Et hui⁹ aſſignat̄ multiplex rō.quaꝝ ꝑma talis eſt.nā ſi aliqua pticula corpis xp̄i adhuc ad hereret digitis ꝙ tunc ſacerdos cauti⁹⁊ ſecuri⁹reſuaret illā pticulā cum digitis ꝯiunctis.Scd̄a rō eſt ob reuerentiā Ihu chri. eo ꝙ nihil tangat ante lotōem niſi corpus chr̄i:ex quo eſt nobiliſſimum.Tercia rō eſt .q2 ꝑ indicem qui longior eſt pollice intelligitur deitas.⁊ ꝑ pollicem intelligit̄ ip̄a hūanitas.ſed illa duo ibi ꝯiungunt̄.ideo in ſignū illius fit ꝯiunctio il loꝝ duoꝝ digitoꝝ.Quarta rō eſt.q2 ꝑ indicem intelligi⁹ fili⁹dei⁊ ꝑ polli cem intelligitur pr̄.mō pr̄ ꝯiuugitur filio⁊ econuerſo fili⁹patri.q2 fili⁹fuit obediens patri vſq3 ad mortem Phillippen̄.ij.Quinta rō eſt ſpſtalis. Nā ꝑ ꝯiunctōem illoꝝ duoꝝ digitoꝝ intelligit̄ ꝙ aīa cuiuſlibet chriſtifidelis inſepabiliter eſt ꝯiuncta charitati dei.⁊c̄.

¶ Scd̄o notādum.ꝙ ip̄i ſacerdotes habent diuerſas ꝯſuetudines in eleuando calicē.nā aliqui eleuant eū cooptū.⁊ aliqui eleuāt eū diſcooptuȝ. Diceret ergo aliquis vnde ꝯſurgit illa diuerſitas R̄ndetur ꝙ illi ſacerdo tes qui eleuāt calicem ꝑmo mō faciunt hoc in ſignū huius. q2 qn̄ chriſt⁹ inſtituit illud ſacr̄m in cena.tunc iſte ſanguis non fuit viſibilis.ita ꝙ ad huc eius ſanguis latuit in corpe ſuo. ⁊ ergo aliqui memorantes h̄ leuāt calicem cooptum.Sed poſt cenā vt in die paraſceues tūc ille ſanguis pa tuit ad oculū.⁊ ergo aliqui ſacerdotes memorantes hoc leuāt calicez diſcooptum.in ſignum huius ꝙ ſanguis chr̄i in die paſceues patuit⁊ reſplenduit cunctis hoibus.

¶ Tercio notādum.ꝙ vinum fundere in calicē intelligit̄ mľtipľr.Pria ꝙ nihil inueniat in calice vel ꝙ tm̄ inueniat aquā.vel ꝙ tm̄ inueniat vinū.Si ip̄e ſacerdos nihil inueniat in calice.tunc ip̄e dȝ infundere vinuȝ cū aq̄.Si tm̄ inueniat vinū.hoc ē dupľr.vel ante ſumptōem corpis chr̄i vel poſt ſumptōem:Si inueniat tm̄ vinū an̄ ſumptōeȝ corpis chr̄i. tunc ip̄e ſacerdos dȝ infundere aquā⁊ dicere v̄ba canonis q̄ ptinēt ad cōſecratōem ſanguinis.Si aūt poſt ſumptōem corpis chr̄i inueniat tm̄ vinum tūc non ē nc̄cariū vt infundat aquā.q2 ibi adhuc eſt corp⁹⁊ ſanguis chr̄i. nā ip̄m vinū maxime facit ad ꝯſecratōem ſanguinis:aqua aūt non habet tātā eſſentiā.Si āt inueniat ſolā aquā ante ſumptōem corpis xp̄i.tūc ip ſe ſacerdos debet infundere vinum .ne illud ſacr̄m diuidatur.q2 in ſola aq̄ ſacerdos non p̄t ꝯſecrare ſanguinē chr̄i.Si āt ſumpſit illā aquā quaȝ inuenit eē ſolā.tunc non dȝ apponere vinū⁊ a ꝑncipio ꝯſecrare.q2 hoc ſacr̄m ſolum a ieiuno eſt ſumendum.

¶ Quarto notādū. ꝙ ip̄e ſacerdos nunq̄ꝫ p̄t cōplete celebrare tres miſſas in vno die niſi in natiuitate chr̄i.⁊ hoc eſt ꝓpt certā cām quia prima miſſa que cātatur illa die deſignat tp̄s legis. ⁊ tp̄s legis eſt illō tp̄s, quod

fuerat anteq̄ chr̄s fuit natus ſiue incarnatus. q2 tūc ipi hoīes abſolute
vixerunt ſm legem ⁊ gratia nō dabat̄ eis. cum oēs ad limbū infernivene
runt. q2 nullus potuit intrare regnum celoꝝ. ⁊ iō illa miſſa cātat̄ in tene
bris. ſcȝ in media nocte. Scḋa miſſa q̄ cātatur in diluculo ſiue in ortu di
ei repſentat tp̄s gratie. q2 diluculū eſt mediū noctis ⁊ diei. ⁊ ſic ipm tpūs
gratie eſt mediū ſaluatōis ⁊ damnatōis. q2 poſſum⁹ declinare ad diem vl
ad noctem. i. ad ſaluatōem ⁊ dānatōem interim ꝙ ſum⁹ in tp̄e gr̄e ⁊ in il
lo tp̄e ſum⁹ iā. q2 ḋt btūs Joānes in apocalipſi. Uidi angelum vnū pedeȝ
in celo ⁊ alium in t̄ra hn̄tem. ⁊ iurauit p̄ celum ⁊ p̄ t̄raȝ ⁊ p̄ oīa q̄ in eis
ſunt. ꝙ poſt illud tp̄s non eſſet tp̄s gratie Apocal. x. Etiā illa miſſa can
tat̄ in ortu diei. iō ꝙ deſignat eccl̄iaȝ militantē. q2 debem⁹ hic militare vt
ambulemus ḋ tenebris ad lucem. Uel ſic. illa miſſa ideo deſignat eccle
ſiā militātē. q2 tp̄s gratie eſt nobili⁹ ⁊ efficatius q̄ tp̄s legis. q2 tp̄s legȝ nō
fuit figura reſpectu tp̄is gratie. Et in tali tp̄e gratie debem⁹ fortiter mi
litare ⁊ pugnare ꝯtra antiquum hoſtē. i. diabolū. vt poſt tp̄s gratie ad tp̄s
glorie p̄uenire mereamur. ⁊ ergo ſcḋa miſſa cātatur in orto diei. ꝑpt̄ tpūs
gratie. ⁊ talis miſſa debet cum maiori ſolennitate celebrari q̄ p̄ma. aut
ſaltē cum tāta. Tercia miſſa deſignat tp̄s gl̄ie ⁊ eccl̄iam triumphantem
in celeſti patria. Et q2 ibi ē ſumma claritas. ideo illa miſſa dȝ cātari ī me
ridie ⁊ cum maxima ſolennitate.

¶ Quinto notādum. ꝙ ip̄e ſacerdos p̄t duas miſſas celebrare ſex mōis
in vno die. Primo in die natiuitatȝ chr̄i: tunc pōt celebrare tres miſſas ⁊
nūq̄ in alio tp̄e. Scḋo p̄t celebrare duas miſſas in dieb⁹ officiatȝ ḋ quib⁹
ḋt p̄ūs lrā. ſaltem ſi fun⁹ ē p̄ūs ⁊ non habuerit aliū ſacerdotē. tunc p̄t cele
brare duas miſſas. Tercio qn̄ adueniunt hoſpites. ⁊ ſi tunc ſacerdos cele
brauit vnā miſſam ſine lotōe manuū p̄t celebrare ſcḋam miſſam cū ho
ſpitum. Quarto ꝑpt̄ infirmos. vt ſi eēt aliq̄uis infirm⁹ quē ſacerdos de
beret cōicare ⁊ non hr̄et hoſtias ꝯſecratas. ⁊ ſi celebraſſet vnā miſſam pōt
tn̄ in eodē die celebrare ſcḋam ꝑpter infirmos vt ꝯſecraret hoſtias et eos
cōicare. ne fieret negligentia in populo. Quinto ꝑpter p̄egrinos. vt ſi ve
nirent p̄egrini tunc etiā poteſt ſacerdos p̄ficere ſcḋam miſſam. Sexto p̄t
duas miſſas celebrare ꝑpter nuptias. q2 ſi ſacerdos celebraſſet vnā miſ
ſam ⁊ aduenire⁊ ſpōſus cū ſponſa ⁊ rogarent ꝓ miſſa. tunc licitū eſt ipi ſa
cerdoti miſſam ſcḋario ꝓ eis celebrare. Vnḋ ſūt tales x̄ſus. Natal. fun⁹.
hoſpes. languens. p̄egrinus. Nubentes faciūt miſſas celebrare ſecūdas.
Uel ſm alios dātur iſti x̄ſus. Mortu⁹. infirmus. ſponſus. p̄egrinus. ⁊ ho
ſpes. Iſta ſinunt binas celebrare. dies dn̄i tres. Solum p̄ſbyteꝝ. ſcḋ lo
tio ſumpta ſemel ſit. Septimus modus ſup̄addit̄. ⁊ eſt cōis in ſctā mat
eccleſia. ſcilicet ꝙ oēs illi ſacerdotes poſſunt vno die bis celebrare miſ
ſam qui duas eccleſias ſeu villas gubernant quando alios ſacerdotes ha
bere non p̄n̄t.

¶ Ultimo notādū eſt ḋ certis caſib⁹. Prim⁹ caſus eſt iſte. ſi tp̄e hyemali
ꝯtingeret ꝙ ſanguis xp̄i in calice ꝯgelarȝ ꝑpt̄ frig⁹ intēſum. qḋ cēt facien
dum. Rn̄det btūs Innocenti⁹. ꝙ quādo ſic euenerit. tunc ip̄e ſacerdos
d3 ꝯiūgere man⁹ ſuas calici ⁊ multū exaltare cū flatu ⁊ anhelitu ſuo ita ꝙ
ex calore naturali diſſoluat̄ glacies.

Scđa cā eſt. ponat̄ ꝙ aliq̄s ſacerdos infirmus celebraret ꝛ poſt ꝯſecrationem intantū debilitet̄ ꝙ vlterius nō poſſit celebrare. quid ḡ faciendū eēt Rñdet̄ ꝙ ſi eēt aliq̄s ſacerdos circūſtans ille dꝫ ꝯſiderare puncta vbi dimiſit. ꝛ ibi debet inciperet ꝛ adimplere miſſam. Si sūt ibi non eēt ſacđos tunc corpus xp̄i debet ſuari iſſis infirmis ꝛ porrigi qñ eſt nc̄carium.

Tercius caſus. ponat̄ ꝙ ſacerdos inueniat hoſtiā cruentantē ꝓpt̄ miraculū aliqđ. quid eſt ibi faciendum Rñdet ſctūs Hieronymus. ꝙ hoſtiaꝫ ſanguinolenta apta non eſt ſumenda a ſacerdote. ſed inter reliqās ſctōꝝ rum ē tenēda ꝛ tāq̄ꝫ reliquie in ſanctuario reuerenter ē habēda.

Quartꝰ caſus. ſi ſacerdos volens ꝯſecrare corpus chr̄i dicat hoc eſt corpus meū dimittēs ly eñi. tūc dubitat̄ an ꝯſecrat corpus xp̄i. Rñet̄ ꝙ ſic. qꝛ ly eñi non eſt đ nc̄citate ꝯſecratōis. qꝛ Ap̄ls ꝑmo ad Corinthios. xj. nō ponit. Et rō eſt. qꝛ ſi đ neceſſitate poneret̄ tūc añ appoſitiōeꝫ illius dictionis ſacerdotꝫ nō vez ꝯſecraſſent corpus xp̄i. ſed hoc eſt hereticū dicere. Sꝫ diceret aliqs. quid tunc facit ly eñi inter illa vba ꝯſecratōis. Rñr. ꝙ nihil aliud. niſi qđ ponit̄ ibi ꝓpter vboꝝ p̄cedentiū ꝯnectōem. dđo. accipite ꝛ mādu cate ex hoc oēs. hoc eñi eſt corpus meū. Et lꝫ eñi đ neceſſitate non ponitur inter vba ꝯſecratōis. tñ ſi aliquis omitteret friuole ꝛ ex intentiōe peccaret mortalit̄. qꝛ faceret ꝯtra ſtatuta rhomane eccl̄ie.

Quintꝰ caſus ē. quare ſacerdos đt. hoc eñi eſt corpꝰ meū: ꝛ nō. hoc eñi fit corpꝰ meū Rñdet̄ ꝙ hoc vbū fit importat q̄ndā ſucceſſionē ſeu trāſmutatōem. ſed hoc ē importat ꝑmanentiā. ſed in deo nulla eſt trāſmutatio. nec vlla ſucceſſio. ſed pura ꝑmanentia. Jđo ꝯuenientiꝰ ſacerdos đt. h̄ eñi eſt corpꝰ meū. q̄ꝫ ꝙ diceret. hoc eñi fit corpꝰ meū.

Sextꝰ caſus ē. ponat̄ ꝙ ſacerdos leuādo calicē cū ſanguine ꝯſecrato incidat in magnā infirmitatē. ſic ꝙ calix cadat ꝛ tāgit coronā capitis ipiꝰ ſacerdotis. vtꝝ tunc corona ſacerdotis ꝛ cutꝫ corone debeat abradi. Itē ponat̄. ſi euenerit caſualiter. ꝙ turbo vel aliꝰ ventꝰ impetuoſus in eleuatōne fugaret hoſtiā ꝯſecratā. ſic ꝙ ꝑtes hoſtie caderēt ſuꝑ coronā ſacerdotꝫ vtꝝ eēt corona ipiꝰ abradenda an non. Ad ꝑmū rñdet̄. ſi talis ſanguis ſine calix tetigerit crines. tunc ſtꝫ decidendi ꝛ ꝯcremandi Si vo tetigerit coronā tunc ſumat lotōem cū vino ꝛ bibat. vel ſaltē lotionē ponit ad locū ſanctuarioꝝ. Alij rñdent ſi fiat hm̄oi negligentia ex ꝑte corꝑis xp̄i vel ex ꝑte ſanguinis xp̄i. tunc crines beberent abradi. ſed corona ſacerdotꝫ creberrie debet lauari: ꝛ lotio illa ſumenda eſſet a ſacerdote: ſi tā fortꝫ nature eēt ꝙ ñ timeret nauſeam. vel illa lotio firmiter cuſtodienda eſt in loco ꝯſecratꝫ cū alijs reliquijs. Et ſilr̄ eēt faciendum: ſꝫ ſacerdos circa ſumptōem ſanguis vel circa eleuationem calicꝫ dormierit. ita ꝙ calix cadit ei ſuꝑ caput. Sic eodem mō đr đ ſcđo.

Septimꝰ caſus ē: vtꝝ ſacerdos faciēs de ſpelta panes poſſit đ tali pāe corpus chr̄i ꝯficere. ꝛ ſpelta ſm aliquos appellat̄ ligumen ad modum tritici diſpoſitum. ꝛ creſcit de tritico ꝓpter ignobilitatem agri. Ad hoc quidā rñdent. ꝙ cum ea poteſt celebrare. Et ratio eſt. quia generatur de tritico. ꝛ panis tritici ꝯſecrat̄. ergo ꝛ panis ſpelte: Alij dicunt oppoſitum ꝛ ꝓbant ſꝫ ſic. qꝛ generans ꝛ generatū debent eſſe eiuſdē ſpēi. ſed ſpelta ꝛ triticū ſunt diuerſaꝝ ſpērum. idō vnum non generat ex alio. Ad rōem ꝯcedat̄ maior

Sed negat̃ minor.qꝛ ſpelta generat̃ indirecte ꝓpt̃ groſſaȝ natnrã ipſius
terrevel agri.ꝛ ꝑ̃ꝯñs relinquit̃ ꝙ cũ ea nõ pt fieri ꝯſecratio corporis chriſti.
Cõtrariũ tñ tenet Albert⁹magn⁹ q̇ dĩt ꝙ ſpelta ñ differt a tritico ſpecifice
¶ Octau⁹caſus. Si aliq̃ vetula fingeret ſe eẽ infirmã ꝛ peteret corp⁹ dñi
iudeis traderet vel vẽderet.tũc dubitat̃ q̇d huic vetule ſeu mulieri eẽt fa
ciẽdũ. Rñr breuit.ꝙ talis mulier ẽ ꝯcremãda.eo ꝙ talis mulier ei⁹ crea
torẽ ꝛ q̇ ſanguinẽ ſuũ ꝓ ea effudit ad crucifigẽdũ ſcd̃ario tradidit.
¶ Non⁹caſus ẽ. Si ſacerdos eleuat corp⁹ chr̃i ꝛ i eleuãdo i duas ꝑtes di
uidat.tũc dubiũ ẽ q̇d ibi ſit faciẽdũ. Rñr.ꝙ vnã medietatẽ circa agn⁹ dei
in duas ꝑtes diuidat.ꝛ vnã medietatẽ in calicẽ ponat.
¶ Decim⁹caſus ẽ. Si ſacerdos eleuando calicẽ gladio ꝑforat̃ ꝛ retro ca
des ſanguinẽ effuderit ad faciẽ homicide ꝛ cũ h̄ tãgeret man⁹ ei⁹.tũc du
bitat̃ q̇d ſit ibi faciẽdũ. Rñr.ꝙ man⁹ ei⁹ ꝛ facies ei⁹ lauẽtur ꝛ lotio a ſacer
dotib⁹ ſumat̃ vel ad locũ ſanctuarioꝝ refũdat̃.
¶ Vndecim⁹caſus.ſacerdos leuãs calicẽ ꝛ ſi auis ſtercorizat in calicẽ ſa
cta ꝯſecratõe.tũc dubitat̃.vtꝝ ſacerdos dȝ totũ ſumere. Rñr ſi ipe ſacdos
nõ adhorret:tũc ſumat in noĩe dñi.ſi vo adhorret.ponat totũ ad locũ ſan
ctuarioꝝ ꝛ vinũ ꝛ aquã icipiat d̊ nou ꝯſecrare.
¶ Duodecim⁹caſus. Ex quo in p̃cedẽti ſnĩa ꝛ ſiſr p̃ſenti dictũ ẽ d̊ miſſa.q̃
rit q̃re miſſa q̃ ſit in die paraſceues.nec hȝ ꝑ̃ncipiũ nec ſinẽ.qꝛ nec introi
tus ꝑ̃ncipiat̃ nec bñdicam⁹ finit̃. Rñr.ꝙ illd ſit ad innuẽdũ.ꝙ ille q̇ ẽ ꝑ̃n
cipiũ ꝛ finis tũc a nobis receſſit. Etiã ex eo.qꝛ ille q̇ ẽ in tribulatõe nõ in
diget bñdictõe.ſed cõpaſſione.ꝛ ideo nõ dicim⁹ bñdicam⁹. Etiã iſta miſſa
non hȝ mediũ.qꝛ hoſtia nõ ꝯſecrat̃.ex eo.qꝛ vba hoſtia tũc fuit immolata
Vel pt etiã dici.ꝙ talis miſſa nõ hȝ ꝑ̃ncipiũ nec finẽ nec mediũ.qꝛ ille tũc
a nobis receſſit q̇ ẽ ꝑ̃ncipiũ a quo oĩa.ꝛ q̇ ẽ mediũ ꝑ quẽ oĩa.ꝛ q̇ ẽ finis ad
quẽ oĩa.ſcd̃m Aplm rhoma.xj.
¶ Decimustercı⁹caſus eſt.quare in die paraſceues altaria ſunt denuda
ta. Rñr.ꝙ tũc chr̃s ſuis veſtibus fuerat denudatus:habebat eñ tria gñã
veſtimentoꝝ.ꝑ̃mũ gen⁹ fuerat materiale ſeu veſtes materiales q̃s vt alij
hoies ferebat.ꝛ illis veſtib⁹ fuit denudat⁹. Vñ Pſal. Diuiſerunt ſibi veſti
mẽta mea. Scd̃o habuit veſtimẽta aĩe.ſcȝ corp⁹ ꝓpriũ.qd̊ erat veſtimẽtũ
deitatis.iſto veſtimẽto aĩa chr̃i fuerat ſpoliata ꝛ corꝑe ſuo denudata Vñ
in paſſione Math.xxvij.dr. Et inclinato capite emiſit ſpm̃. Tercio chr̃s
habuit veſtes ſpũales.i.ſctõs aplõs.q̇ eũ quodãmõ veſtiebãt ꝛ ornabant.
iſtis veſtib⁹ chr̃s etiã fuerat denudatus.qꝛ ab omnib⁹ erat derelict⁹ Vñ d̊
ſacra ſcꝑtura. Ecce venit hora vt oẽs diſpergemini vnuſquiſqȝ in locũ ſu
um ꝛ me ſolũ derelinquetis.

ſ͗ chr̃i fidelis ſ͗ mẽte ſcȝ chr̃m
Omnis homo purus et confeſſus ſit vt illum
ſcȝ ad eťnã ſaluatõem
Digne ſuſcipiat qui dignos nos iubet eſſe
ſ͗ q̇cũqȝ p̃lat⁹ .i.ſbiect⁹ mortali pctõ
Preſbyter oppreſſus mortali crimine.miſſam

.i.fecerit ꝯfeſſionē debitã
Non celebrat niſi ſit confeſſus crimine primo
ſʒ habeat intētōem nunq̄ʒ incidēdi pctm̄ mortale
Aut ſit contritus ſe nunq̄ʒ velle redire

¶ Poſtq̄ʒ autor poſuit documēta ſcḋm iuxta ꝯſecratōem corpis chriſti In hac pte oñdit a quib⁹ corp⁹ chr̄i ſit ſumēdū. Et p̄mo facit hoc. Scḋo oñdit quib⁹ ſit denegãdū. ibi (Qū vomit infirm⁹) Primo ḋt ſic. hō chriſtianus volēs ſuſcipe corp⁹ chr̄i dʒ ee mund⁹ a peccatis ⁊ debet ee ꝯfeſſus ⁊ ꝯtritus. Et reddit cām que eſt talis. vt iſte ſcʒ qui reddit nos dignos digne ſuſcipiatur a quolibet. Subdit etiã ꝙ nullus p̄ſbyter debet celebrare miſſam niſi ſit ꝯfeſſus. ⁊ hoc eſt verum ſi ipe ē ꝯſtitut⁹ in peccato mortali. ⁊ debet habere ꝓpoſitum ammodo ſe a peccatis abſtinere.

¶ Sciēdum p̄mo. ꝙ ratō littere pt capi in ſimili. quicunq̄ʒ enim inuitat aliquem honeſtum hominem ad hoſpitium ſuum. ille diſponit hoſpitiū ſuum q̄nto curialius ⁊ puri⁹ pt. ⁊ ergo multomagis debet hoc fieri iuxta creatorē nr̄m. ſcʒ. ꝙ hō ipm inuitat in domū ſuã. i. in aiam ſuã quã maxime dʒ purgare a peccatis mortalibus vt ipe creator celi ⁊ terre digne ſuſcipiatur. Et rō hui⁹ ē. qꝛ ſi illḋ qḋ min⁹ videt ineſſe ineſt. g̃ illḋ qḋ magis videtur ineſſe ineſt. ſed magis videt ineſſe ꝙ hō magis dʒ purgare ſuū hoſpitiū aduerſus ſuum creatorem q̄ʒ ꝓximū ſuū.

¶ Scḋo notãdū. autor ḋt in lrã (Omis hō pur⁹) ꝙ hō etiã debet ee pur⁹ ⁊ mund⁹ in volūtate ſua. ſic ꝙ ipe ſit in firmo ꝓpoſito dimittēdi ampli⁹ pctã: qꝛ licet hō eēt ꝯfeſſus ſua pctã ⁊ non ꝓponeret ea dimittere. ipe indigne capet hoc venerabile ſacr̄m. Et ipe debet eēt mund⁹ a cibo corꝑali. qꝛ debet ee ieiunus ⁊ ſobrius vt ſupꝰ viſum eſt. niſi hō eēt in magna infirmitate poſitus. Itēʒ autor ḋt in lrã (ꝯfeſſus ſit) Rō quare hō debʒ ꝯfiteri pctã ſua volens ſumere corp⁹ dn̄i ē iſta. qꝛ ſcḋm Apl̄m p̄ma Corinth. xi Siqs corp⁹ dn̄i manducat ⁊ ſanguinem indigne bibit. iudiciū ſibi mãducat ⁊ bibit. ſed hō ꝯſtitut⁹ in pctō mortali non ē dign⁹ ſumere corp⁹ chriſti ⁊ g̃ ſi ſuſcipit. indigne ſuſcipit. ⁊ ꝑ ꝯñs ſumit etnã dãnatōem. Unde notãdum: ꝙ illud non eſt inſtitutū ꝓpterea ne hoc venerabile ſacr̄m maculetur. qꝛ in malo homine ita purum ⁊ verum eſt ſacramētuʒ ſicut in bono homine. Hoc pt declarari in hac ſimilitudine. qꝛ ſol ſplendet ſuꝑ omnia mūda ⁊ immunda. ſcilicet ſuꝑ aurum ⁊ lapidem p̄cioſum ⁊ etiam ſuꝑ lutū. ⁊ tñ ſol non maculat ꝓpter lutū magiſq̄ʒ ꝓpt aurū. Sic ē de recipiētib⁹ corp⁹ dn̄i indigne. De quib⁹ canit eccl̄ia. Sumunt boni ſumūt mali. ſorte tñ inequali: vite vel interit⁹. Itē nota. ꝙ hoies accedūt ad hoc ſacr̄ʒ trib⁹ mōis. Quidã accedūt digne. q̇dã indigne. q̇dã nec digne nec indigne. Illi accedūt digne q̇ abſq̄ʒ omi pctō accedūt in timore ⁊ reuerētia ⁊ in amore. ⁊ ſūt illi q̇ ſatiſfaciūt ſcḋm vitatē. ⁊ illis auget grã. Quidã accedūt nec indigne. nec digne. ⁊ ſūt iſti qui ſatiſfaciunt. ſed non cum tanta ꝯtritione q̄nto merito deceret. ⁊ illud nihil vel parum augetur gratia. Quidaʒ accedunt indigne ſimpl̄r. ⁊ ſūt iſti qui nec ſatiſfaciunt ſcḋm vitatem nec ſcḋm ꝓbabilitatem ſicut dixit Apl̄s ad Cor. loco p̄alle. Probat autem ſeipm ho

mo.&c.

¶ Dubitat̄ circa p̄dicta.qꝛ videt̄ ꝙ null⁹ digne p̄t accedere ad hoc vene-
rabile sacr̄m vt h̄r p̄ma ep̄la Jo.p̄mo ca. Si dixerim⁹ ꝙ pcm̄ non habe-
mus noſmetip̄os ſeducimur.igit̄ videt̄ ꝙ null⁹ ē ſine peccato. g̃ null⁹ p̄t
accedere digne.ex quo debet eſſe purus vt vult littera. In oppoſitum ē
gloſa ſup̱ iſto v̄bo accipiens Jh̄us.qꝛ d̄t gloſa.felix eſt ebrietas ꝛ ſacietas
qꝛ q̄nto plus ſumitur.tanto ſobri⁹ fit. R̄n̄r ꝙ pcm̄ ē duplex:ſcꝫ veniale.ꝛ
mortale.m̄ō ſctūs Joānes tangit hoc q̇d dcm̄ ē de pctō veniali.qꝛ de iſto
nullus p̄t ſe p̄cauere.ſed a peccato mortali p̄t ſe quilibet abſtinere ſi vult
Uel ſoluit̄ ſic ꝙ ꝯtritio eſt duplex. Quedā eſt certitudinis.ꝛ ex iſta ꝯtri-
tione null⁹ p̄t agnoſcere vtꝝ ſit dign⁹ vel indign⁹. Alia ē ꝯtritio que fit ex
ſignis.ꝛ ſc̄m illud quilibet p̄t ſcire an ſit dign⁹ vel indign⁹ non tn̄ certitu
dinaliter. Pro quo notādū.ꝙ q̄ttuor ſūt ſigna p̱ que hō p̄t ſcire an ſit di-
gnus ad ſumēdum corp⁹ dn̄i ꝯiecturaliter: Primum ē.ſi libent̄ ꝛ deuote
ſine tedio audit v̄bum dei.vt habetur in Joanne. Qui ex deo ē v̄bū dei
audit. Scd̄m ſignū eſt.ſi hō inuenit ſe ꝓmptū ad oīa que req̄runt̄ ad ſer
uitiū dei:ſcꝫ ad orare.miſſas audire.ieiunare.elomoſynas dare.ꝛ c̄ijs:igi
tur d̄t btūs Gregori⁹. Exhibitio opis ē ſignū charitatis. Tercium ſignū
eſt.ſi hō ex toto corde ꝛ ex tota aīa ꝛ ex omnib⁹ virib⁹ ſuis dolet d̄ peccatꝭ
ꝯmiſſis Quartū ſignū ē.ſi hō vult ſe firmit̄ abſtiere ab om̄ib⁹ pctis crimi
nalib⁹ ne poſtea cadat in aliq̇d pcm̄ ſaltē̄ mortale. Itē nota ꝙ autor in
bet ſacerdotē ē ꝯtritū ꝛ ꝯfeſſum.ħ non ſp̱ req̇rit̄ de ꝯfeſſione opis.qꝛ ſi de-
ficit ꝯfeſſor ſufficit ꝙ ſacerdos ſit in firmo ꝓpoſito ꝯfitēdi ꝛ ſatiſfaciēdi ꝓ
peccatis.ꝛ omnia peccata intendit dimitter ꝛ ſic poterit celebrare. Et ex
illo queritur vtrum ſacerdos ex̄n̄s ſine mortali pctō poſſit ſine ꝯfeſſione
celebrare miſſam. Et videtur ꝙ non.qꝛ dicunt doctores ꝙ null⁹ ſacdos
p̄t eē taꝫ ſanctus volens celebrare miſſam q̇n oportet ꝙ p̄us ꝯfiteat̄ ꝓpt̄
maiorē cautelam ꝛ etiā ob reuerētiā venerabilis ſacramēti ꝛ ꝓpt̄ ecc̄liaꝫ
¶ In iſta p̱te mgr̄ dem̄inat d̄ p̄ncipijs collectaꝝ ꝛ diuidit̄ lrā in duas p̱
tes. Nā p̄mo facit q̇d dcm̄ ē.in ſc̄da p̱te dem̄inat d̄ collectꝭ cōib⁹ dicēdis
in cōib⁹ feſtiuitatibus. Sc̄da p̱s ibi.p̱ dn̄m p̄ma.&c. Et legat̄ lrā ſic volens
nos inhibere ſc̄m q̇ d̄r in decretꝭ ꝛ in iure ꝙ null⁹ exorciſta dꝫ dicere in p̄n
cipio collecte orem⁹:nec in fine debet dicere dominū noſtrum:ſed in fi-
ne collecte debet dicere per eum qui venturus eſt iudicare viuos ꝛ mor-
tuos ꝛ ſeculum per ignem. Deinde magiſter ſb̄dit de collectis dicendis
in cōmunibus feſtiuitatibus dicens.quādo p̄ſbyter in cōmunibus feſti
uitatib⁹ finit p̄mā collectā ad quā ſibi reſponſum eſt amē. Si tūc quat-
tuor vel duas vult legere collectas hoc dꝫ fieri ſb̄ vna concluſione: Et ħ
nunq̄̃ debet fieri in ſummis feſtis.quia ibi tātum vna collecta debet di-
ci vt ſupra dictum eſt. ¶ Circa litteram notādum. Ordines ſunt du pli
ces.nam quidam vocantur ordines minores ꝛ reliqui vocantur ordines
maiores. ¶ Ordines minores ſunt quattuor quorum p̄mus vocat̄ ho-
ſtiarius ꝛ ille hꝫ nomen ſuum ab hoſtio ſiue a ianua. Et officium illoruꝫ
ꝙ eſt.debent hoſtium ſancte matris eccleſie cuſtodire ne heretici excom
municati ꝛ iudei per illam ianuam intrant. Et hunc ordinem chriſt⁹ in
ſtituit quando eiecit ementes ꝛ vendentes de templo.

Rñr. ꝙ alij ſancti paſſi ſꝫ ꝓpter ſe. ſcȝ. vt ꝑ ſuas paſſiões acq̄rerēt celeſtē gl̄iam. ⁊ ideo in paſſionibꝰ eoꝝ eis ꝯgaudēdū ē. ex eo ꝙ ad eternā beatitudinē ꝑuenerūt. Chr̄s āt nō paſſus ē ꝓpter ſe. ſcȝ vt gl̄iam acq̄reret. ſȝ ꝓpt pctā noſtra delēda. ⁊ ido tunc flere debemus. Scd̄a rō ē. q̄ꝛ tali die fleuit terra. quādo ꝯtremuit. fleuit ſol quādo obſcuratꝰ fuit: fleuerūt ⁊ ſctē mulieres. Vñ d̄t btūs Lucas. xxij. Filie hirl̄m nolite flere ſuꝑ me. etiā fleuit Petrꝰ aplūs. vñ h̄r Matth. xxvj. Fleuit amare. etiā fleuit Maria doloris gladio ꝑforata. fleuit ⁊ chr̄s. q̄ꝛ dixit. triſtꝭ ē aīa mea vſqȝ ad mortē. Unde iſaie. xxxiij. Angeli pacꝭ amare flebūt. ⁊ ſi poſſibile fuiſſet ⁊ d̄s pr̄ cū vidit filiū ſuū vnigenitū tā irreuerēter tractari. int̄ tot ḡ flētes nullꝰ dȝ gaudere. ḡ tūc ⁊ ſp ꝓ pcc̄is debemꝰ flere.

s^e hō pctō̄ꝛ pie correctꝰ s^e ſacerdote
Eger vel ſonus monitus ſi ſepius a te
.i. pctā poſtponere
Occultam culpam ſuā dimittere non vult
occulta eiꝰ pctā .i. dimittit s^e pctō̄ꝛ
Egreſſus propos nec deſerit ille latentes
poſtulatt affectuoſe s^e pctō̄ri
Et petit inſtanter domini des corpus eidem
.i. ꝯſiliū da huic pctō̄ri s^e iſte occultꝰ pctō̄ꝛ
Conſule quod poteris iudex ſuus ipe ſibi ſit
.i. abnegatōem corꝑis dñi ꝓ pcc̄is aptꝭ
Juditium legis da pro vicijs manifeſtis

¶ Hic autoꝛ ponit alias cautelas iuxta adminiſtratōem corꝑis chr̄i ſeruādas. Et diuiditur in tres ꝑticulas ſ̄m ꝙ tria ponit documēta. Scd̄a ps (Qui cum videris. ⁊c̄) Tercia. ibi (Nō pueris āńis. ⁊c̄) dicēs ꝑmo ſic. ſi aliquis peccatoꝛ qui nō vult deſiſtere a pctō. quis tamē ſepe a ſac̄dote monitꝰ ē vt deſiſtat a tali peccato. et ſi tale pctm̄ occultū fuerit ⁊ petierit a te corpus chr̄i. tūc nō debes illud denegare. ſed debes dicere ꝙ iudicꝫ ſeipm̄ ⁊ dare ſibi ꝯſilium bonum. Sed ſi pctm̄ fuerit māifeſtum. tūc debes ſibi denegare corpus chr̄i. q̄ꝛ ꝓ tali peccato ſ̄m inſtitutiones eccleſie deberet grauiter puniri.

¶ Notādū autoꝛ d̄t in littera ꝙ corpꝰ chr̄i nō ſit denegādū iſti qui confitetur pctm̄ occultū. Cōtra hoc diceret q̇s. nulli indigno d̄ꝫ dari corpꝰ dñi. ſed ille ē indignus. ḡ ſibi nō dȝ dare corpꝰ dñi. Maioꝛ habet̄ in canone: vbi d̄ꝛ. Sacrificia hec dona ſꝫ illibata ⁊ ſine malo. Minoꝛ pȝ. q̄ꝛ hȝ occultū pctm̄. ḡ ē indignus. Rñr. ꝙ corpus dñi nō ē ſibi denegādum: quia ſi nō daret̄ ſibi. tūc ppl̄ꝫ ſuſpitōem incideret. q̄ꝛ ppl̄s forte diceret iā apparet pctm̄ notoꝛium in eo. q̄re propter tale ſcādalum euitādū nō ē ſibi denegādum. Vñ ſcādalū ſic diffinit̄. ē dictum vel factum non recte ꝑbens ruinā. id eſt cauſam: Reſpōdetur ad argumētum: aliquem eē dignum corꝑe chr̄i intelligit̄ dupl̄r. Vno° ſ̄m veritatē. Alio° ſ̄m eſtimatōeȝ. mō licet talis non ē dignus ſ̄m veritatē. tñ ē dignus ſ̄m eſtimatiōem. quia

26

eſtimaт̄ a pluribꝰ dignus. Ex illo ſoluit̄ talis dubitatio. ſi aliq̄s vidiſſet ſacerdotē peccare mortal̄r. ⁊ poſt hoc cito legere miſſaȝ. an debeat illā ſpernere. Solutio. iſta miſſa ꝓpter hoc non eſt ſpernēda. Rō huiꝰ ē. q₂ tal̄ ſacerdos poſſet h̄re tātā deuotōem in agreſſu altaris ꝑ quē d̄s dimitteret ſibi om̄ia peccata. ꝯ illa hebemꝰ xp̄m exemplum. xp̄s em̄ b̄n ſciuit iudaȝ eē eum traditur̄um. illo t̄n non obſtāte xp̄s dedit ſibi ſuum ſanctiſſimū corpus. q₂ tale peccatum erat occulum. ex eo ꝙ nullus ſciuit niſi ſolꝰ xp̄s ꝙ iudas eēt eum traditurus. Itē peccatoribꝰ non exiſtentibus in ꝓpoſito pctā dimittendi p̄t denegari corpus xp̄i ꝓpter duas cās. Prima eſt. q₂ ꝑ sacr̄m eucharistie delentur pctā venialia ⁊ mortalia oblita ſed ſi aliq̄ pctā ſt̄ſcienter ꝑpetrata. tunc in cōmunicato nihil deletur. ſed tales ſumunt euchariſtiā ad mortem eternā. q₂ datur om̄ibus vel in vitā eťnam vel in mortē eternā. vt pȝ ꝑ hos v̄ſus. Sivis in altari de xp̄o ſanctificari. Corpus exterge ⁊ mundꝰ ad ſacra ꝑge. In d̄ni menſa q̄d ſumis ſedule penſa. Viuere vel mori ꝓfert q̄d ꝑcipis ore. ¶ Scda cā eſt. ex quo ſacr̄m euchariſtie ceteris ſacr̄is eſt nobilius: iō ꝓuat indigne māducantes vita eterna ſimpl̄r. ſicut facit baptiſmus. idō peccatoribus publicis eſt denegādum corpus xp̄i donec peniteāt. ¶ Item nota. autor intelligit lr̄am ꝺ raptoribus. ⁊ vſurarijs publicis ⁊ quodāmō ꝺ om̄ibus exn̄tibus in peccatis mortalibus publicis. rō eſt. q₂ eccl̄ia non iudicat ꝺ occultis. ſed t̄m ꝺ māifeſtis. ⁊ ideo ſi peccator eēt occultus ⁊ confeſſus non debet ſibi denegari corpꝰ d̄nicum.

hoies cū tali pctō | reice | sᵉ eos nō cōicādo
Qui cum iudeis habitant expelle foras hos
.i. ꝯfeſſis | .i. ſacꝝ corpꝰ xp̄i
Non inconfeſſis des ſanctum ſumere paſcha
.i. ex iuſta cā | .i. tales hoies ignoti
Non niſi prouiſa peregrinus et aduena cauſa
paſtore | .i: euchariſtiā
A te ſuſcipiant corpus domini caueas ne
sᵉ hoies | .i. nō ſuſcipiāt a te euchariſtiā niſi ex iuſta cā
Vicine ville veniant ad te fugientes

¶ Hic autor ponit ꝺm documētum. ⁊ h₃ tria mēbra. Primū mēbrum eſt tale. quicunq₃ morātur cū iudeis illis non debes dare corpꝰ d̄ni. Rō illius ē. q₂ forte tales inducerent̄ a iudeis. ita ꝙ p̄nt illud corpꝰ d̄ni abſuare ⁊ iudeis p̄ntare. ⁊ ip̄i poſtea cum iſto ſacr̄o p̄nt nephas ꝑpetrare ſicut ꝑꝰ expertum eſt: ⁊ tunc poſſet contingi renouatio paſſionis xp̄i a iudeis: ⁊ poſſet hoc nobiliſſimum corpꝰ ꝑ iudeos irreuerentialr̄ tractari. quod eſt euitādum. Subdit ſcōm membrum. cauēdum eſt ne aliqui inconfeſſi ⁊ incontriti veniant ad te p̄ſbyterum corpus chr̄i poſtulādo. Subdit tercium membꝝ. ꝙ ꝑegrinis ꝺ allijs ꝓuintiaꝝ ꝑtibus venientibus ⁊ aduenis et₃ non debet dari corpus xp̄i. niſi hoc eſſet ex iuſta cauſa. etiā ſi vicini alterius ville venirent ad te: non debes eis dem dare corpus xp̄i niſi ex iuſta cauſa. ¶ Notandum. diceret quis. tu dic₃ ꝙ illis non debet dari cor=

pus chr̄i qui moratur cum iudeis.cur ergo hoc eſt ꝙ iudei admittūt ab
eccl'ia. Rñdetur.ꝙ hoc fit ꝓpter q̄ttuor cās. Prima cā eſt lex.quia lex fu
it priꝰ data iudeis.ſcȝ moyſi. Scḋa cā ꝓpter ſctōs patres.⁊ ex eo ꝙ chr̄s
naſci voluit ex iudeis.vnde Hieremia. Salus ex iudeis eſt
Tercia cā eſt.qꝛ iudei ſꝑant adhuc vnū fieri in fide.⁊ habet̄ ꝑ btm̄ Ioā
nem decimo capitulo.⁊ fiat vnꝰ paſtor ⁊ vnū ouile. Quarta cā eſt.qꝛ om
nis chriſtianus fidelis quādo videt iudeū dȝ recordari ḋ paſſione chriſti q̇
ꝓ nobis ab eis pependit in ligno crucis⁊ ſua morte mortē nr̄am deſtru
xit:⁊ vitā reſurgēdo reparauit:ſicut hr̄ in ꝑfatione. Et hoc idē pȝ in his me
tris. Lex.patres.extrema fides.mortatio chr̄i. Quattuor his cauſis per
mittunturq̨ȝ iudei. Item ḋr in lrā ꝙ chr̄s non debet miniſtrari niſi cō
feſſis. Rō eſt.qꝛ ꝯfeſſio eſt ſignū contritōis.vnde qui ſe hūiliat ad ꝯfeſſio
nem ſignū eſt maxime ꝯtritōis. Vnḋ ꝯtritio ſic diffinit̄. Eſt dolor volū
tarie ſumptꝰ ꝓ peccatiȝ cū ꝓpoſito ꝯfitendi ⁊ om̄ia pctā dimittēdi.⁊ h̄ deſi
gnatū eſt in Iob ſcḋo. Anteq̨ȝ comedā ſuſpiro.i.anteq̨ȝ accedā ad hoc ve
rabile ſacr̄m ſuſpiro.i.de peccatiȝ meis cōmiſſis contritōem facio.

¶ Item nota.ꝑegrinis non debet dari corpus chr̄i. Rō eſt.qꝛ forte eis
fuit denegatū ab eoꝝ ꝑſbytero.igit̄ non debemꝰ falcē mittere in meſſē
alterius.vt habetur in Euāgeº.niſi hoc eēt in articulo nc̄citatis:ſic ꝙ ta
lis ꝑegrinus eēt infirmus.⁊ ipē intātum diſtaret a ſuis ꝑtibus ꝙ poſſibi
le eēt ipm̄ mori anteq̨ȝ ad ꝑtes eiꝰ ꝑueniret.tunc licite poſſit ſibi dare cor
pus chr̄i. ¶ Pro quo notādū.ꝙ ꝑegrinis p̄t dare corpꝰ chr̄i ꝓpt̄ duas cās
Prima.ſi eſt aliq̇s ꝑegrinus volens ſe dare ſeu trāſferre vltra mare ver
ſus hieruſalem aut aliū locum illi non dȝ denegari corpꝰ chr̄i. Scḋa cā
eſt.ſi eēt aliquis dn̄s volens intre bellum inſtū iſti dȝ dari corpꝰ chr̄i.

¶ Pro quo notādū.aduenis debere dari corpꝰ chr̄i intelligit̄ dupliciter
Vno mō ꝙ ſint infirmi.ſic debet eis dare corpꝰ chr̄i. Scḋo mō ꝙ nō ſint
infirmi.ſic debet eis denegari corpus chr̄i.

¶ Itē nota.autor ḋt in lrā ſi vicinꝰ alteriꝰ ville venerit ad te ⁊ velit audire
miſſam ⁊ ibidē cōicare nō debes eū admittere.⁊ h̄ duobꝰ mōis vel ipē fac
hoc cā deuotōis.vel ex ꝯtemptu ꝓprij plebani.ſi p̄mo mō tūc dȝ admit
tere eū in auditōe miſſe.ſed non in cōicatōe.niſi tunc ſit ex ſpeclali licen
tia ſui plebāi.ſi ſcḋo mō.tūc nō dȝ admitti.nec audire miſſam.nec etiȝ cō
municare eiuſdē.ſed dȝ remitti ad ſuū ꝓprium plebanū. Itē quicunq̨ȝ
vult accedere ad hoc venerabile ſacr̄m ad illum requiritur triplex vnio.
Primo reqrit̄ vnio naturalis.⁊ eſt iſta qua aīa intellectiua corpi humāo
ꝯiungit̄. Ex illa vnione fit hō aptus ad ſuſcipiēdum hoc venerabile ſa
cr̄m. Scḋo requirit̄ vnio charitatis ꝑ fidē.⁊ iſta vnio facit hoiem digne
ſumere ſpūaliter corpꝰ chr̄i. Tercio requirit̄ vnio ꝑ ꝯtritōem vt hō cogno
ſcat ꝑ fidē ꝙ ibi ſit corpꝰ chr̄i. Et iſta vnio facit ipm̄ digne ſumere corpꝰ
chr̄i ſacramentaliter ⁊ ſpūaliter.

¶ Pro q̄ ſciēdū.ꝙ ſumptio corpis xp̄i ē q̄druplex.q̇dā ſumūt h̄ venerabi
le ſacr̄m nec ſpūaliter nec corpalr̄.vt ſi aliq̇s infidelis velit accedere ⁊ nō
credit ibi eſſe verū corpus chriſti,ille nec ſumit ſacramētalr̄ nec impēdit
ſibi honorē nec timorē.nec ē ꝯfeſſus.igit̄ nec etiȝ ſumit ſpūaliter. Alij ſtȝ
q̇ ſumunt ſacramentalr̄:⁊ tñ non ſpūaliter.quia in peccato mortali acce

dunt. ⁊ qꝛ illi credūt ibi eē verū corp⁹ chr̄i. ergo ſuſcipiunt ſacramētaliter. ⁊ quia in peccato mortali ↄſtituūt non ſumunt ſpūaliter. Alij ſ[c]ʒ q̇ ſuſcipiunt ſpūaliter. vt ſ[c]ʒ boni homines qui aſtāt ⁊ audiūt miſſam. ibi ꝑcipiūt hoc ſpūaliter quod ſacerdos recipit ſacramentaliter. Alij aūt ſ[c]ʒ q̇ ſuſcipiunt ſacramentalr̄ ⁊ ſpūaliter ſimul. vt ſ[c]ʒ boni hoies exiſtentes ſine peccato mortali. iſti capiunt corpus chriſti ſpūaliter ⁊ ſacramentaliter. ⁊ in illis augetur gratia.

.i. iuuenib⁹ infra decē annos exūtes.

Non pueris annos infra bis quinqʒ manentes

.i. euchariſtiā tales pueri mūdi

Des corpus domini q̄zuis ſint corpore puri

ſuſcipiāt neſciūt s[cilicet] eis

Quid ſumant tamen ignorant ergo prohibetur

s[cilicet] pueros punit horribilis

Excipe quos vrget ſeua mors annis licet hi ſint

ſacerdoti notū eſt

Octo ſiue nouem vel ſeptem cum tibi conſtat

.i. or̄oem dn̄icā pueroꝝ honeſta

Scire pater noſter et eorum vita probata

ſuꝑfluus ſuꝑfluitas ciboꝝ hmōi vanitates

Potus et crapule ludi ſaltus inhibentur

s[cilicet] illi xp̄i nutriti

Ne vomitum faciant qui ſunt a corpore paſti

s[cilicet] puer vomere non p̄nt

Qui licet expuere chriſtum nequeant. tamen illud

habitaculū .i. cū excluſione oīm vanitatū

Hoſpicium caſte ſeruetur quo fuit intus

¶ Hic ponit terciū documentū. ⁊ eſt tale. ꝙ pueris infra decē annos ↄſtitutis non dʒ miniſtrari corp⁹ chr̄i ne tales ſumāt illd̄ neſcientes q̇d ip̄m ſit. licet tales pueri ſint mūdi a peccatis: niſi hoc eēt in articulo mortiſ. tūc pueris ſeptē. octo. vel nouē annoꝝ corp⁹ dn̄i tribuere poſſit. tamen ſb̄ iſta ↄditione. ſi ſciāt or̄oem dn̄icam. ſcʒ pater noſter ⁊ ſint bone vite. tūc p̄t illis miniſtrari corp⁹ xp̄i. illis iniungendo ꝙ ſe abſtineant a potu ſuꝑfluo. ⁊ a crapula. etiā ne tales pueri exerceant ludos ſalt⁹ cū alijs ne faciāt vomitū. ⁊ licet non p̄nt expuere corpus xp̄i. tamē adhuc nc̄cariū ē ꝙ hoſpiciū corꝑis chr̄i mūde ſuet̄ a vanitatib⁹ ſenſuū. ¶ Sciendū ꝙ rō littere eſt iſta. qꝛ carens vſu rōnis non p̄t cognoſcere cām ⁊ nobilitatē euchariſtie. ſʒ pueri infra decem annos ↄſtituti carent vſu rōis. ergo non p̄nt cognoſcere q̇d ſumunt. Et ſi ſic. tunc ip̄is hoc ſacr̄m merito denegatur. Sed diceres. ſi iſta om̄ia eēnt vera. tunc etiā corp⁹ chr̄i eēt denegandū hoibus annoſis. qꝛ nemo viuit q̇ ꝑ hmōi rōem ꝑfecti⁹ alid̄ iudicet in corꝑe xp̄i q̄ʒ panem. ex q̄ quilibet ſentit ibi accn̄tia panis. quia ſaporē habet vt panis. ⁊ colorē pāis. Etiam dicit beatus Auguſtin⁹. ꝙ fides nō habet meritū vbi hūana ra

tio ꝓbet expimentū: R̄n̄r. negādo ꝯn̄am. qꝛ lʒ ſint hōies annoſi. nō tn̄ in-
telligunt miſteriū hui⁹ ſacr̄i plene ꝓpter fidei augmentū. capiunt tamē
ꝑ rōem fidei in ipis firmiter radicatā. ⁊ credunt ꝯſtāter que audiūt in ec-
clia. ⁊ hoc non eſt in pueris. ¶ Itē notādū. ꝓ illis puerꝫ ſuffic̄ oblatio ſa-
cr̄i quā fecit ſacerdos ꝓ viuētibus. quia quilibet ſacerdos oblatā diuidit
in tres ꝑtes. q̄rum vna offertur ꝓ defunctis. alia datur ſupnis in celo. ſʒ
tercia offertur ꝓ fidelibus viuentibus. vt pʒ in his metris. Tincta datur
viuis. ſed ꝑs non tincta ſupnis. Alia fidelibus in limbo ꝓdeſt animab⁹.
Et limbus dr̄ ille loc⁹ in quo ſancti pr̄es fuerunt detēti ante paſſionē
xpi. a quo in die reſurrectōis erāt liberati. ¶ Item notādum. quicunqꝫ
vult accedere ad hoc venerabile ſacr̄m ad illū neceſſario req̄runtur tria.
Primo req̄rit̄ diſtinctio corpis. qꝛ dʒ illō ꝓmo ꝯgnoſcere ⁊ diſcernere di-
ſtinctiue ab alijs cibis. ex quo corp⁹ xpi dat̄ ꝓ fortitudine ꝯtra oēs aduer-
ſas temptatōes. vn̄ ď Helia dr̄. ⁊ ambulabat in fortitudine illius cibi. ⁊c.
Scd̄o requirit̄ ꝙ habeat ſuiipius ꝯſideratōem. vicʒ vt ſciat vtꝝ ſatiſfecit
ď peccatꝭ ꝯmiſſis. iſta ꝯfitendo cum vera ꝯtritione cordis iuxta dictū Apo-
ſtoli ꝓme Chorinteoꝝ vndecimo. Probat āt ſeipm hō. ⁊c. Tercio requi-
ritur ꝙ debet accedere in timore ⁊ reuerentia: g̊ inconfeſſis non dat̄ cor-
pus xpi. qꝛ ipi non hn̄t ꝯſideratōem ſuiipius ⁊ non ꝯgnoſcunt illum cibū
nec habent timorem. nec debitā formā reuerētie.

¶ Item notādū. hic hr̄ ď potu. ludo. crapula. ſaltu ⁊ ꝑcipue ď oīb⁹ opi-
bus carnalib⁹ inmundis. qꝛ iſta ſtꝫ vitāda poſt ſumptōem corpis xpi. vn̄
de legitur in libro Regū ď Ozee qui cum tetigiſſet archā dei obijt morte
ſubitanea ꝓpter illud. quia iſta nocte ꝯgnouit vxorem. Et iſta archa fu-
it ſolū figura illi⁹ ſacr̄i. g̊ multoplus debemus munde accedere ad h̄ vē-
nerabile ſacr̄m ne nobis ita ꝯtingat. Etiā ď romanis legitur in vita ſan-
cti Gregorij. ꝙ rhomani in tꝑe q̄dragesimali ſe abſtinerunt ab oīni pec-
cato. ſed poſt feſtum paſche immiſcebāt ſemetipos actib⁹ illicitꝭ tunc ds
plagauit eos peſte inguinaria. Et qn̄ quis ſternutabat. tunc obijt morte
ſubitanea. ⁊ tunc inuētum fuit illud ꝙ quādo homo ſternutat tunc dr̄.
ds adiuuat te vel te abſoluat. ſilr̄ qn̄ quis oſcitabat. tunc obijt morte ſu-
bitania. ergo inuētum fuit illō ꝙ homo debeat ſe munire ſigno crucꝭ qn̄-
do oſcitat. ⁊ g̊ ne nobis ita ꝯtingat vt ꝯtingebat rhomanis debemus nos
ab oīni peccato abſtinere an̄ feſtum ⁊ poſt.

¶ Ultimo notādum. ꝙ autor ꝓhibet ꝯmunicatis ludos ⁊ crapulas. ⁊ ra-
tio in lr̄a eſt iſta. quia tales cōmunicati q̄uis ꝑ vomitum non pn̄t expu-
ere cum ſe a talibus preſuāt. tn̄ hoſpitiū in quo corpus xpi eſt ſumptū
ꝓpter nobilitatē ei⁹ debet caſte ⁊ caute teneri. ⁊ a vanitatibus ſenſuū ꝛre-
ſuari. illas penit⁹ ſecludēdo.

tu xp̄i fidelis .i. euchariſtiā corp⁹ xp̄i
Quando ſumas corpus domini tunc dentibus illud
.i. maſticare .i. cibaria
Noli conterere velut eſcas. ſed moderatim
.i. ſiſſura s̄c dentiū .i. retinēt .i. aliq̄s ď corpe xp̄i
Rimula concauitas ne ſeruent particulas quas

.i.forte .i.emitteres .i.puſio
Forſitan expueres. datur ergo cautio talis
.i. vomitū facit .i. egrot⁹ euchariſtie
Dum vomit infirmus non debet ſumere corpus
s̄c tal̄ infirm⁹ certitudinal̄r. s̄c ꝟm corp⁹
Chriſti. ſi credit credendo firmiter edit
s̄c eger emittit s̄c corp⁹ poſt ſumptōem
Si vomit hoc idem poſt ſumptum corpus in ignem
s̄c tu ſacerdos. s̄c hm̄oi .i. aq̄s
Proiicias vomitum fluuii ſundas vel in vndas
mollificare debes corp⁹ chr̄i s̄c dētiū
Ligua mollifices et dentibus hoc vt eoꝶ
.i. corpis chr̄i s̄c in tali vomitu
Si ſacramenti ſpecies ibi cernitur vlla
s̄c ſac̄dote. tal̄ ſpēs vl̄ ab alio iuſto
A te ſumatur aut a quocunq̄ʒ fideli
.i. in ſanctuario s̄c ſpēm
Sine loco ſancto conſeruari facias hanc
s̄c infirm⁹ .i. infirmat̄ .i. ſumere corp⁹ chr̄i
Si tantum doleat ꝙ maſticare nequit: tunc
s̄c aliō .i. ꝯtractā
Non niſi ſumat aquā continctam corpore chriſti
ſiue mag̃ ſiue ꝑua s̄c chr̄i
Quantſicunq̄ʒ tamen partem de corꝑe dicto
ſuſcepit s̄c corp⁹ chr̄i
Sumpſerit infirmus totum ſumpſiſſe videtur

¶ Iſta ps ꝯtinuat̄ ad p̄cedētē ſic. Poſtq̄ȝ autor detminauit modū ꝯſecrādi corp⁹ chriſti. ⁊ docuit quib⁹ ſit miniſtrādum ⁊ quib⁹ non. Hic ꝯn̄r determinat d̄ mō ſumēdi corpus chriſti. Et illa ps diuiditur in duas ptes. Nā pmo oñdit modum ſumēdi corp⁹ chriſti a ſanis. Scd̄o ab infirmis. Scd̄a ibi (Dum vomit infirmus) Prima ps adhuc in duas. Primo facit hoc qd̄ dictum ē. Scd̄o oſtēdit q̄uo dēat confici corpus chriſti ꝓ infirmis. Scd̄a ps (Luce di. ⁊c̄) Et ſtat virtus littere in q̄ttuor regul. Quantum pma tangitur. ibi (Cū ſumas corpus.) ⁊ ē talis. Qñcunq̄ʒ aliquis fidlis ſumit corpus chriſti. tunc debʒ leuit̄ mollificare illō cum ſua ligua circa dētes anteriores. ⁊ non hoc corpus terere circa dētes maxillares. Et rō ē. qꝛ dētes maxillares habēt multas rimas ⁊ ꝯcauitates. ⁊ ſi ibi cōtereretur corpus chriſti. tunc qñq̄ʒ contingeret ꝙ partes corporis chriſti obſuarēt̄ in rimis dētiū maxillaꝶ. ⁊ ſic tādē aliq̄s poſſet eas expuere eo neſciēte. qd̄ eēt gūe ⁊ magnū pctm̄. ne ḡ h̄ ꝯtingat iō mollificatio corporis chr̄i dʒ fieri in antiori pte cū ligua. Scd̄a regl̄a tāgit̄. ibi (Dū vēit infirmus) ⁊ ē tal̄. Si corp⁹ dñi dʒ dari ifirmo faciēte vomitū. tūc ſac̄dos illi qñ

dere dꝫ ſolūmō corpꝰ chrī ꝛ dꝫ dicere ꝙ credat ꝙ ibi ſit verū corpꝰ chrī. qꝛ dꝛ
btūs Augꝰ. crede ꝛ mādncaſti. ḡ qcūqꝫ infirmꝰ firmit̄ credat ꝙ ſb illa ſpe
cie pāis corpꝰ dn̄i ꝯtinet̄. tunc ille corpꝰ dn̄i mādncat. Tercia regula tāgi
tur: ibi (Si vomit hoc idē) ꝛ eſt talis. Si ex cāu euenerit ꝙ ipe infirmꝰ
ſumeret corpꝰ chriſti ꝛ poſtea expueret. tunc ſacerdos dꝫ ꝓijcere illum vo
mitum in ignē vel in aquā fluentē. ꝛ hoc ē verū ſi nō appareat ibi ſpēs pa/
nis ꝯſecrati. ſi āt ſpēs pāis ꝯſecrati appāar. tunc illā dꝫ ſacerdos ſumere vl
in loco ꝯſecrato firmiter cuſtodire. Et dicunt quidā circa textū. ꝙ ſacer
dos nequaꝙ̄ dꝫ ſumere illā ſpēm pāis ꝯſecrati. ne ſibi generaret̄ nauſea.
Quarta regula tāgitur. ibi (Si doleat tm̄) ꝛ eſt talis. Si infirmus eēt
tante debilitatis ꝙ non poſſet deglutire corpus chriſti vel maſticare. tūc
lr̄a dt cū btō Auguꝰ. ꝙ aqua porrigat̄ illo infirmo que tangi debet cum
parua particula corpis chriſti. ꝛ infirmus abſorbeat illā aquā ꝛ ſic ſumit
corpꝰ chriſti. Et licet illa ꝑticula eſt parua tn̄ quātūcunqꝫ ꝑua ſit ipa cō/
ꝑhendit in ſe totum corpus domini. Sed quare debet fieri cum aqua.
Rn̄detur ꝙ ideo. qꝛ aq̄ eſt ſbtilis ꝛ fluxibilis. ꝛ ſic infirmꝰ meliꝰ ſumit per
aquā q̄ꝫ ꝑ vinum.

¶ Notādum circa lrām. ex quo hic ꝑagit̄ d mō ſumendi corpꝰ chrī poſſꝫ
aliqs dubitare qs tamē effectꝰ ſequit̄ ex ſumptōe corpis chriſti. Rn̄det̄ ꝓ/
ut aliq̄liter ꝓus habitū eſt ꝙ multi effectꝰ ſequunt̄ ex ſumptōe corpis xp̄i
Primus eſt deletio peccatorum venialium. ita ꝙ iſti qui ſumunt corpus
dn̄i abſoluuntur ab omni pctō venialia. Scōs effectus eſt ſm ſcm Tho
mā ꝯuerſio hominis in corpus chriſti. ꝛ ergo homo cū Apſo pt dicere Vi
uo ego. nō ego in me. viuit āt in me chr̄s. ꝛ aliter eſt d cibo corpali. ꝛ alit̄
de cibo ſpūali vel d corpe dn̄i. nā cibus corpalis ꝯuertitur in carnem ꝛ in
ſanguinē. cibꝰ āt ſpūalis ſeu corpꝰ dn̄i ꝯuertit nos in ſe. ꝛ ſic pꝫ dr̄ia int̄ ci/
bum corpalē ꝛ ſpūalē. et ꝫ qꝛ cibꝰ corpalis ꝯuertit̄ paſſiue. ſꝫ ſpūalis cōuertit
actiue. Terciꝰ effectꝰ ē memoria dn̄ice paſſionis. Quartꝰ effectus eſt ro/
boratio oīm ꝟtutum. Quintus eſt remotio ſuggeſtionis diabolice.

¶ Sꝫ diceres. nunquid pctā mortalia deleātur ꝑ ſumptiōem corpis dn̄i
ſicut venialia. Ad hoc rn̄det ſctūs Thomas. ꝙ pctā mortalia nulloꝰ de/
leātur ꝑ ſumptōem corpis chriſti. qꝛ reqritur ꝙ ille q accipit corpus dn̄i
mundꝰ ſit ab om̄i pctō mortali. vt dt Apſs ꝑmo ad Cor. xj. Probat āt ſe/
ipm hō. Et rō huiꝰ ē. qꝛ ſi illō ſacr̄m deleret pctā mortalia. tūc ſeq̄retur
ꝙ Judas traditor chrī eēt ſaluatꝰ. ꝯn̄s eſt fl̄m. ḡ ꝛ an̄s. Falſitas ꝯn̄tis pꝫ
ꝑ oēs doctores ſacre ſcripture q dicunt ipm eternaliter eſſe damnatum.
Sed ꝯn̄a ꝓbatur. ſcꝫ ꝙ hoc ſequeretur. qꝛ chriſtus illi porrexit ſuum cor/
pus ſicut ꝛ alijs diſcipulis ſuis. mō ſi corpꝰ dn̄i deleret pctā mortalia. tunc
om̄ia ſua pctā fuiſſent extincta. ꝛ ꝑ ꝯn̄s fuiſſet ſaluatꝰ. qd ē fl̄m. Scōa ra/
tio ſic format̄ ſm ſcm̄ Tho. ſicut ſe hꝫ alimentū corpale ad corpꝰ mortu
um: ſic hꝫ ſe alimētū aīe ad aīam mortuā. ſed certū ē ꝙ cibꝰ corpalis non
reficit corpꝰ mortuū. ſic nec alimētū aīe aīam mortuā. i. aīam iacentē in
pctō mortali. qꝛ talis aīa corā dō dr eē mortua. Item ex quo aīe iacenti
in pctō mortali nō ꝓſit ſumptio corpis chriſti ad deletōem pctōꝝ morta/
liū. diceret ergo aliquis. nunqd ꝓſit ei ad alia opa. Rn̄det mgr̄ ſentētia/
rum dicens. ꝙ bona opa ꝓdeſſe exn̄tibꝰ in pctō mortali intelligit̄ dupl̄r.

Uno⁹ vt ꝓſint aiab⁹ ad vitā etnā. ⁊ ſic non ꝓſint eis. Alio⁹ vt ꝓſint ad bo-
na tpalia. ⁊ illo⁹ ꝓſunt etʒ ad ſanitatē corpis ⁊ ad affluētiā diuitiaꝝ. etʒ iu-
uāt ad minutōem pene infernalis. etʒ iuuāt ad hoc vt p̄ces coꝝ citi⁹ exau-
diunt. Et talia bona ꝯcedunt̄ eis iō. qꝛ nullum bonum irremuneratū
manet. neqʒ vllum malum impunitū ptrāſit. ⁊ iō exñtes in pctō morta-
li a bonis opibus deſiſtere non dñt.

Notādū ſup textū (Cum vomit infirm⁹) ꝙ duplex ē ſumptio corpo-
ris chri q̄ntū ſufficit ad ꝓpoſitū. ſcʒ q̄dā ſacramētalis. ⁊ quedā ſpūalis. vñ
quilibet firmiter credens corp⁹ dñi māducat ſpūaliter. Uñ ſctūs Inno-
centi⁹. Oēs hoīes aſtantes circa ſacerdotē qñ ſumit corp⁹ chri in altari.
māducāt ſicut ⁊ ipē ⁊ hoc ſpūaliter. Et hoc eſt verū maxime de his q̄ in pec-
cato mortali non exiſtunt.

Notādū circa q̄rtā regulā ꝙ aqua ꝯtracta a corpe chri nō eſt corpus
chri ſm doctores. ⁊ ḡ non dʒ adorari tanq̄ ſanguis ꝑpt idolatriā euitādā.
Sʒ ſi infirm⁹ fideliter credit ſe ſumere corp⁹ chriſti. tunc ſb tali ſpē aque
ſpūaliter ſumit verū corp⁹ chri ⁊ verū ſanguinem. Unde olim fuit moris ꝙ
cū aliq̄s infirm⁹ non potuit māducare corp⁹ dñi p̄ nimia infirmitate. tūc
ſacerdos iudicat illi corp⁹ dñi inſtruēs cū de dignitate ⁊ efficacia hui⁹ ſa-
cramēti. ⁊ manū q̄ tetigit corp⁹ chri ſacerdos in aqua lauit ⁊ talē aquā in-
firmo porrexit ad bibendū. tñ hoc non ē vſitatū nec expediēs nec nc̄ariū.
qꝛ infirm⁹ ſolū credendo ſpūaliter māducat corp⁹ dñi ⁊ effectum ſacri reci-
pit. Unde btūs Aug⁹. Quid purgas ventrem: quid purgas dentes. crede
⁊ manducaſti.

Itē notādū: ꝙ q̄cunqʒ euomit corp⁹ chri. ille peccat mortalr̄ ⁊ dʒ peni-
tere ſm ei⁹ ſtatū. vt docet decretū. qꝛ ſi eēt eps. tūc ipē dʒ penitere ꝑ no-
naginta dies in pane ⁊ aqua. Si āt ē ſimplex ſacerdos vel monach⁹ ⁊ vo-
mit poſt ſumptōem corpis chri. ille dʒ penitere ꝑ ſexaginta dies in pane
⁊ aqua. Si āt ē laicus. tunc dʒ penitere ꝑ triginta dies in pane ⁊ aq̄. ⁊ ſm
aliquos doctores decretaliū dʒ penitere ꝑ quadraginta dies. Si āt aliq̄s
ex infirmitate magna euomit corpus dñi. tunc poſt ꝯualeſcentiā debet
penitere ꝑ ſeptē dies in pane ⁊ aqua.

Itē ſciēdū. ex q̄ hic dr̄ de ſumptōe corpis dñi. ꝙ q̄cunqʒ chriſtifidelis vult ſu-
ſcipe illō ſacrm̄ digne. ille dʒ eē pur⁹ ⁊ ꝯfeſſus debita ꝯtritōe p̄uia: ſic ꝙ di-
gne ſuſcipiat illum q̄ eum facit eſſe dignū. vt patuit ex p̄habitis metris.
ſcʒ. Ois homo purus ⁊c. Rōes iſtoꝝ patēt circa textū. Unde ſciēdum eſt
⁊ firmit̄ credendū ꝙ malus homo ita bene ſumit illō venerabile ſacra-
mentū ſicut ⁊ bonus homo. ſic tñ ꝙ illō ſacrm̄ ibi non maculat̄. Prout
hoc idē declaratū ē in hac ſilitudine. qꝛ ipē ſol ſplendet ſup oīa in mun-
do exñtia. ſcʒ ſuper aurum. argētum. ⁊ lutum. ſic tñ q̄ ſol non maculat̄.
ſic etiam pariformiter eſt de quibus dictum eſt qui ſuſcipiunt corp⁹ chri nō
confeſſi nec contriti.

Ultimo notādū ē de certis caſib⁹. vtꝝ hoſtia non ꝯſecrata poſſʒ porrigi
ipi infirmo petēti ſacrm̄. Rñdet̄ ꝙ nō. qꝛ nulla fictio dʒ eē in illo ſacramē-
to. immō qñ talis hoſtia porrigeret̄ ipi infirmo tūc crederet ⁊ adoraret. ⁊ per
ꝯñs talis cōmitteret idolatriā ex eo ꝙ ipē adoraret hoſtiā nō ꝯſecratā pro
hoſtia ꝯſecrata.

¶ Scðs caſus. ſi ſacerdos dicat hoc eſt corpꝰ chriſti ⁊ non hoc eſt corpus
meum. dubitat̄ vtrum ꝯſecraret corpꝰ chriſti. Rn̄det̄ ꝙ non. qꝛ om̄is chri
ſti actio noſtra eſt inſtructio. ſed chriſtꝰ cū his vbis non ꝯſiderauit. ꝰ nec
nos. ipe em̄ ſacerdos ſtat in ꝑſona chriſti q̄n ꝯficit. igit̄ ſicut chriſtꝰ ꝯfec̄ di
cendo hoc eſt corpꝰ meū. ſic et ſacerdos in ꝑſona chriſti volens ꝯficere de-
bet dicere. ſed tn̄ illa eſt iā forma ꝯpleta. hoc em̄ corpꝰ meū. quia eccleſia
addit hāc dictōem (em̄) ꝓpter p̄cedentiū vboꝝ ꝯnexionem. vt ſup̄ decla-
ratū ē. ¶ Terciꝰ caſus eſt vtꝝ chriſtꝰ eiſdē vbis in die cene ꝯfecit corpꝰ ſuū
quibꝰ mō nos ꝯficimus. Ad hoc ſm̄ aliquos rn̄detur ꝙ non. qꝛ deꝰ ſine v
bis ꝯfecit. ⁊ poſt cenā tradidit formā diſcipulis ſuis. Et rō ipoꝝ eſt. quia
pr̄ ops virtutem ⁊ potētiā ſuā non alligat vbis. Sed hoc videtur eſſe ſim
qꝛ chriſtꝰ in inſtitutione huiꝰ ſacramenti in iſtis vbis dedit exemplū ſuis
diſcipulis de mō ꝯficiendi. cum dixit. exēplum dedi vobis vt ⁊ vos ita faci-
atis. Alij ꝰ dicunt. ꝙ chr̄s in ꝯſecratōe ꝓtulit illa vba caute ⁊ ſb̄ ſilentio
⁊ poſtea alta voce expreſſit illa. Ad rōem ꝰ p̄dictā rn̄det̄ ꝙ ſic non alliga-
uit. qꝛ potuit aliter facere. vbi gr̄a. aīa creatur. ⁊ in creando corpori orga-
nizato infunditur. ⁊ deꝰ poſſet aīam non infundere ſi ei placeret.
¶ Quartꝰ caſus eſt. ſacerdos dicens hec vba. hoc em̄ eſt corpus meum.
tunc ibi dubitat̄ vtrum hoc ꝓnomen hoc ſignificat ibi verum corpꝰ chri.
an non. Si dicatur ꝙ non. tūc illa orō eſt falſa. hoc em̄ eſt corpꝰ meū. Si
aūt dicat̄ ꝙ ſic. tunc illa vba non faciunt efficatiā quoad ꝯſecratiōem. qꝛ
hoc ꝓnomen hoc ſacerdoti demonſtrat hoc quod ſentitur. ibi. ⁊ illud nō
eſt verum corpus. Ad hoc dōm eſt. ꝙ quidā magiſter rn̄dēt in ſuis q̄ſti-
onibus circa quartū ſententiarum ꝙ hoc ꝓnomen hoc ibi non facit de-
monſtratōem ad ſenſum ſed ad intellectū. qꝛ intellectꝰ debet hoc app̄hē-
dere qd̄ ſenſus non p̄t capere. ⁊ illa ꝯſecratio corporis chriſti fit in om̄ibꝰ
iſtis vbis ſimul captis. ⁊ ergo illa in ꝯſecratione debent ꝓferri ſine pauſa.
¶ Quintus caſus eſt. ſi ſacerdos benedicendo panem p̄ciſe diceret illa
verba. hoc eſt enim corpꝰ meum dimittendo vba p̄cedentia. vtrum tunc
conficiat. Ad hoc reſpondent aliqui ꝙ ſic. quia quilibet ſacerdos poteſt
conficere ſb̄ illis vbis que ſꝫ de eſſentia forme ꝯſecrationis. et talia ſꝫ illa
p̄dicta. igitur. ⁊c̄. Sed alij dicunt ꝙ de neceſſitate p̄requiruntur vba pre
cedentia vſqꝫ ad finem. dicēdo. hoc em̄ eſt corpꝰ meum. Et rō huiꝰ eſt. quia
ad hoc ꝙ vba ꝯſecratōis habeant efficaciā requiritur de neceſſitate ꝙ in
telligātur ꝺ ꝑſona chriſti. ſed illa vba non poſſunt bene intelligi p̄termiſ
ſis vbis p̄cedentibꝰ ꝺ ꝑſona chriſti. Et ſic ꝯn̄r dicunt ꝙ bene vꝫm eſt ꝙ iſta
ſꝫ vba ꝑ que quilibet ſacerdos poteſt ꝯficere. ſed alia verba ſꝫ cauſa ſine
qua non: ¶ Sextꝰ caſus. Circa om̄ia p̄dicta dubitatur. quia videtur ꝙ
nullꝰ homo digne poteſt accedere ad hoc venerabile ſacramentum. quia
Euangelia veritas dicit p̄ma Ioannis p̄mo capitulo. Si dixerimus ꝙ
peccatum non habemus. ⁊c̄. ⁊ ergo videtur ꝙ nullꝰ eſt ſine peccato ⁊ per
conſequēs nullꝰ poteſt etiam digne accedere. ex quo debet eſſe purus ⁊ ſi
ne peccatis. rn̄detur ꝓut etiā ſupra habitum ē ꝙ peccatū eſt duplex. ſcꝫ.
veniale ⁊ mortale. mō dictum ſcti Io. intelligitur ꝺ peccato veniali. qꝛ ꝺ
illo nullꝰ p̄t ſe p̄cauere. ⁊ illud ꝑ ſacramēti ſumptionē penitꝰ abſorbetur.
Sed a peccato mortali p̄t ſe quilibet homo abſtinere ⁊ p̄cauere. Vel di-

catur ſic. ꝙ ꝯtritio ē duplex. q̄dā ē certitudinis. ⁊ ex illa nulla hō p̄t ſe co-gnoſcere an dignus ſit vel indignus ad hoc ſacr̄m ſuſcipienduz. Alia eſt ꝯtritio que ſit ex ſignis. ⁊ ſ̄m illā q̄libet hō p̄t ſcire vtrū ſit dignus vel in-dignus ad hoc venerabile ſacr̄m. Quoꝝ ſignoꝝ ſt̄ q̄tuor. p̄mū eſt. liben-ter ⁊ deuote audire v̄bū dei. ⁊ c̄. q̄ ſupra patuerunt.

¶ Qui dn̄t omitti in ſumendo corp⁹ chriſti.

furibund⁹ ſtult⁹ vel luſor heretic⁹
Ebrius inſanus erroneus et male credens
carētib⁹ diſcretōe eucharistiā p̄dicti
Cum pueris domini corpus non ſuſcipiant hi
.i. euēnit labit̄ admiſtras corpus chr̄i
Si caſu cadit in terram dum porrigis illud
īfirmis s' quā tetigit diligent̄
Egris vel ſanis. terram debes ſtudioſe
deponere s' illas .i. in loco ſanctuarioꝝ
Radere. raſuras vbi ſunt loca ſacra reponas
s' corp⁹ chr̄i .i. eodē mōut dc̄m eſt
Si ſupra lignum cadit aut lapidem facies ſic
.i. poſt tres dies egrotās ſecure corpus chr̄i ſuſcipiat
Poſt triduum languens tute communicet eger
.i. rōis potēs hic hō īfirmus
Dumq; ſue mentis ſit compos confiteatur
in die dn̄ico corp⁹ egris ꝯſecra chr̄i
Luce diei quod das infirmis conſice corpus
.i. qn̄ ē necariū alijs dieb⁹ s' corp⁹ ꝯfici
Quando neceſſe ſubeſt alus feriis licet illud
corp⁹ chr̄i s' hōi .i. reuerentialr̄
Hoc des leproſo ſi deuote petit illud
ego raymund⁹ q̄ patit̄ morbū caducū .i. apopletic⁹
Nolo ꝙ accipiat epilenticus aut ſimilis quis
candē infirmitatē deſiſtat
Qui patiatur idem. niſi ceſſet leſio morbi

¶ Poſtq̄ȝ autor determinauit ꝺ ſumptōe corpis chr̄i. hic iā ponit aliq̄s re-gulas ꝺ iſtis qui dn̄t omitti in ſumēdo corpus chr̄i. Et ſtatvtus ſr̄e in q̄n-ꝙ regulis. Quaꝝ p̄ma talis eſt: ꝙ inſani ebrij erronei ſtulti freneti ci he-retici ⁊ ſarraceni cū pueris carentib⁹ diſcretōe non dn̄t ſumere corp⁹ chr̄i. Rō eſt iſta. q2 oēs iſti abutunt̄ rōe. ſed h̄ ſacr̄m dȝ ſumi ab illis q vtunt̄ bona rōne. quare ſequit̄ ꝙ ip̄i non dn̄t ſumere corpus chr̄i. Scd'a regula ſi ex cāu euenerit ꝙ ip̄e ſacerdos deberet infirmis vel ſanis porrigere cor-pus chr̄i. ⁊ ip̄e mitteret cadre ſup terrā vel ſup lapidē vel lignum tūc ip̄e ſacerdos dȝ eē idoneus. i. ita diſcret⁹ ꝙ radet terrā lapidem vel lignum. et ponat in locū ꝯſecratū. ⁊ ibi firmiter cuſtodiat. Sed tunc talis ſacerdos

debet ieiunare ſm decreta p q̄ttuor dies in pane ⁊ aq̄. Tercia regula taſ
eſt. q̄n aliq̄s incidit infirmitatē. ⁊ illa infirmitas durat p triduū. tūc talis
infirm⁹ t̄cia die dꝫ cōmunicare. Rō ē. q: infirmitas in p̄ma die p̄uāt ho
minēs a mēte. i. a diſcretōe. ita ꝙ nullā p̄nt h̄re deuotōem. vn̄ btūs Aug⁹
ibi rapit̄ intētio mētis vbi ſtat vis doloris. ḡ talis hō dꝫ ꝯmunicare tercia
die. Si āt talis infirmitas eēt valde grauis. ſic ꝙ certū piculū mortꝭ̄ peni
neret. tunc ip̄e dꝫ cōmunicare p̄ma die. Quarta regula. corp⁹ chr̄i ꝙ por
rigit̄ ip̄is infirmis. illd̄ dꝫ ꝯſecrari in die dn̄ico. Rō ē. q: ille dies eſt dies do
mini. ⁊ hoc p excellentiā. Si āt eēt nc̄citas tunc poſſet ꝯſecrari alijs die
bus ferialib⁹. ſed tn̄ ob reuerētiā corpis chr̄i. tunc dꝫ ꝯſecrari dn̄icꝭ diebus
Quinta regula. leproſis porrigere corpus xp̄i eſt licitum. Rō eſt. q: corp⁹
xp̄i non ē cibus corpis. ſed aīe. mō q̄uis leproſus ſit immund⁹ corpe. pōt
tn̄ eē mund⁹ quo ad aīam. ſiſr nullus epilēticus. i. q̄ patitur morbum ca
ducum ſumat corp⁹ chriſti q̄diu durat illa infirmitas. ſed ceſſante infir
mitate p̄t licite cōmunicare.

Circa lrām p̄mo ē notādū. ꝙ duo ſt̄ que req̄runtur ad ſumptōem cor
poris xp̄i. p̄mum ē actualis deuotio. ſm̄ ē aīe mundatio. ſed illi in lrā enu
merati. ſcꝫ. ebrij. inſani. erronei. ſtulti. ⁊ ſarraceni non h̄nt illa duo. q̄re ſeq̄t
ꝙ non dn̄t ſumere corp⁹ xp̄i. unā ebrij etꝭ non ſumāt. Nā lꝫ ſm̄ dcm̄ Boetij
in d̄ diſciplina ſcholariū. Uinum modice ſumptū acuit ingeniū. tn̄ im
moderate ſumptū (vt idē refert) memoriā ꝯfundit ⁊ obliuionē induc it.
mō vbi ē ebrietas ibi ē furor ⁊ nulla ſapia. ſed inſipiētia. q̄re ſeq̄tur ꝙ ebrij
carent ratione. ⁊ per conſequens non debent ſumere corpus chriſti. Itē
inſani non debent ſumere corpus chriſti. ppter defectum rōnis. quia eui
denter ſtultizāt ⁊ naturalr̄. Itē ſtulti non dn̄t ſumere corpus xp̄i. ppter
ignorātiā. q: neſciunt q̄d faciunt. Itē infideles non dn̄t ſumere corp⁹ xp̄i
ppter ſcādalum euitādum. q: tales forte ſumerēt corp⁹ xp̄i ſicut alid̄ nu
trimētum vt panē. ⁊ indigne ⁊ irreuerētialr̄ tractarēt. Itē ip̄is pueris in
diſcretꝭ non dꝫ porigi corp⁹ xp̄i. Et rō hui⁹ eſt iſta. q: tales non h̄nt diſcreti
onem inter cibum corpalem ⁊ ſpūalem. ſed volēs recipe corpus xp̄i dꝫ eē
diſcretus. ſic ꝙ ꝯgnoſcet ꝙ alio mō ſumēdus eſt cibus corpalis ⁊ alio⁰ ci
bus ſpūalis.

Sc̄do notādum p modum dubitatōis circa textū. nunq̄d aīalia bru
ta ſicut mus vel canis ⁊ c̄ijs p̄nt recipe corpus xp̄i. Et arguitur ꝙ non. q:
ſi talia reciperent corp⁹ xp̄i. vel ḡ recipent ad ſaluatōem vel dānatōnem:
ſed nullum illoꝝ ē dōm. ḡ ⁊c̄. Maior māifeſta ē p ſufficiētē diuiſionē. Sꝫ
minor pꝫ: q: bruta aīalia non ſumunt corpus xp̄i ad vitā eternā. q: eorū
aīe cum corpibus moriuntur. Nec etiā ſumunt ad dānatōem ex eadem
rōne. Sed in oppoſitum arguitur ſic. quicquid recipit ſpēz ſacr̄i hoc
etꝭ recipit ſacr̄m. ſed bruta animalia ſtꝭ hmōi. igitur. ⁊c̄. Maior pꝫ ex vna
maxima in theologia. ꝙ vbicunqꝫ eſt ſpēs ſacr̄i ibi ē ⁊ ſacr̄m. ſed ꝙ bruta
aīalia recipiunt ſpem ſacr̄i pꝫ. q: ſi corp⁹ xp̄i poneretur ad locum incautē
ita ꝙ mures ꝯuenirent ⁊ illud corroderent ſpēm ſacr̄i. ḡ etꝭ totum ſacr̄m.
Ad hoc dubium r̄ndent aliqui ꝙ talia aīalia bruta bn̄ recipiunt ſacr̄m.
non āt ſuſcipiunt rem ſacr̄i. i. grām que ſequitur poſt ip̄m ſacr̄ꝫ. Sꝫ tūc
ad rōem quādo arguitur. ſi recipiunt ſacr̄m. vel ḡ ad dānatōnem vel ad

ſaluatoēm. Rñdetur ꝙ nullum illorum. qꝛ talia aīalia bruta non ſuſcepꝰ
cia ſalutis ⁊ damnatōis. ſed ſctūs Innocētiꝰ dt ꝙ aīalia bruta non recipiꝰ
unt ſacr̄m. qꝛ qñ talia tāgūt ſacr̄m. tunc ibi nō manet corpꝰ xp̄i. ſꝫ ds glio
ſus ex ſua cūctipotētia trāſmutat corpꝰ xp̄i in ſpēm panis ex ꝯtractu aīa
liū brutoꝝ. ſicut ꝑ eiꝰ potētiā trāſmutat ſpēm pāis in corpꝰ xp̄i. ⁊ ſic ibidē
non ē niſi pāis.

¶ Tercio ē notādū ꝑ modū dubitatōis. ⁊ ē caſus ſingularis circa p̄ñtem
lrām. ꝙ ſi ſacerdos non h̄ret hoſtias ꝯſecratas ſicut qñqꝫ ꝯtingit. ⁊ ponat̄
ꝙ in eadē ꝑrochia ſit infirmꝰ qui iacet in agone mortꝫ. ita ꝙ nō p̄t euade
re mortē. ⁊ ponat̄ ꝙ talis ſacerdos ſit p̄nſus. tunc dubitat̄. vtꝝ tal̄ pleba
lis ꝙ non. Et rō ē. qꝛ ſacerdos dꝫ ꝯficere corpꝰ xp̄i ſobriꝰ ⁊ ieiunus. Dꝫ tñ
eſt alia opinio dicens. ꝙ corpꝰ xp̄i dꝫ ꝯſecrari in alia ꝑrochia ſi ibi ē ſacdos
ſobrius ⁊ ieiunus. vel ſi eēt ibi corpꝰ xp̄i ꝯſecratum tūc deberet porrigi hu
ic infirmo. Aliter rñdet vna alia opinio dicens. inter duo mala minꝰ ma
lum ē eligendum. ⁊ maius malum euitādum. ꝙ dicit illa opinio. ꝙ ſacer
dos in tali neceſſitatis articulo dꝫ ꝯficere corpꝰ xp̄i. q̄uis ſit prāſus. qꝛ xp̄s
inſtituit hoc ſacr̄m poſt cenā: ſed ſi fiat ieiuno ſtomacho eſt d̄ bñ eē. nam
ſic inſtituerunt ſancti patres mō in neceſſitatis articulo meliꝰ eſt ſuare
inſtitutōem ſupioris. i. dei q̄ꝫ inferioris. i. pape. tñ ille ſacerdos qui h̄ ex ne
gligentia facit peccat mortalr̄. qꝛ facit contra ſtatutuꝫ rhomane eccleſie
ſed tñ ne ille infirmus moreretur ſine corꝑe xp̄i ⁊ ne fieret ſcādaluꝫ in po
pulo tunc ſacerdos p̄t ꝯſecrare corpus xp̄i poſt prādium vt p̄miſſum eſt.
ne aliqui dicāt. ille eſt mortuus ſine ꝯmunione ⁊ illud eſt factum ex negli
gentia ſacerdotis.

¶ Quarto eſt notādum ꝑ modum dubij. vtꝝ ſacerdos leproſus debeat
celebrare miſſam Rñr ꝙ ſic. qꝛ ſi leproſus p̄t ſumere corpꝰ xp̄i qd̄ ē cibus
aīe vt ꝑus dcm̄ eſt. tunc ſacerdos leproſus p̄t etiā celebrare in qua maxi
me tractatur de ſumptione corꝑis xp̄i. ſed tamen quidā doctores dicūt
ꝙ non debeat celebrare in manifeſto loco. ſed in occulto. niſi eēt ita cor
ruptꝰ ꝙ nō poſſet celebrare ſine ꝑiculo. tunc ip̄e nec in occulto nec in ma
nifeſto loco dꝫ celebrare. ſed debet dimittere ob reuerentiā corꝑis chr̄i. ſꝫ
de iure bñ p̄t celebrare.

¶ Ultimo nota d̄ caſibus. Primꝰ caſus ē iſte. ponat̄ ꝙ veniat hiſtrio vel
ioculator manifeſtus ad ip̄ꝫ altare volēs ſumere corpꝰ xp̄i. tūc dubitatur.
vtꝝ ſacerdos dꝫ illi dare corpꝰ xp̄i an ñ. Rñr breuiter ꝙ ſi ip̄e ꝓmiſerit ſe
velle abſtinere a talibꝰ negotijs ita ꝙ non vult denuo reiterare. tūc ſacer
dos dꝫ eum hūiliter informare vt ꝯfiteat̄ ⁊ doleat d̄ pctis ꝯmiſſis: tūc ſuis
pctis ꝯfeſſis ⁊ ꝯtritis illi porrigat corpꝰ xp̄i in nōie dei.

¶ Scd̄s caſus ē iſte. vtꝝ iudex accidens ad altare ſit cōicādꝰ. Rñr ꝙ iu
dex ē duplex. ſcꝫ. iniquus ⁊ verꝰ. mō dꝛ iudici iuo corpꝰ xp̄i ē ꝓhendū. ſꝫ ini
quo iudici ⁊ oīni ſilī eiꝰ corpꝰ xp̄i non ē porrigēdū. Vñ notādū qd̄ verꝰ iu
dex ē duplex. qꝛ vel talis iudex ē electꝰ ex ꝯtentōe vel ex electōe. Si ex ꝯtē
tōe ita qd̄ cōicat iudiciū ꝓ lucro alijs detrahēdo. tunc illi iudici nō ē por
rigendū corpꝰ xp̄i. Si āt eſt electus ex cōi electōe ⁊ non cā lucri. tunc corpꝰ
dñi porrigit̄ ſibi ⁊ oībus ſuis familijs.

¶ Tercius caſus. chriſtianus vel chriſtiana iudeis ſuiens ad altare acce-
dēs ⁊ petēs corpꝰ xp̄i. tūc dubiū ē vtrū eis debeat porrigi corpꝰ chr̄i. R̄n̄r ꝙ
non. ꝓut etiā ſupra habitū eſt ꝓpt̄ ſcandalū euitādū. q2 tales in diuia mi-
ſc̄dia deſꝑauerūt. ⁊ ſic ḋ eis eſt timendū ꝙ velint vendere corpus chr̄i. ⁊ ḡ
ꝓpter illḋ ſcādalum euitādum tunc eis non dꝫ porrigi corpus chriſti.
¶ Quartꝰ caſus an p̄co ſeu bodellꝰ p̄t accedere ad altare ⁊ ſumere corpꝰ
chr̄i an non. Vel ſic. an p̄co in articulo neceſſitatis debeat cōicari. R̄n̄r:
ſi exercebat officiū ſuū cā iuſticie ⁊ non ꝓpter lucrū. nec vt poſſet viuere ſi-
ne laboribꝰ. tunc ſibi p̄t dari corpꝰ dn̄i. q2 tunc hꝫ vitam meritoriā. Si aūt
exercebat officium ſuum ſine iuſticia ⁊ amplius ꝓmittit ſacerdoti velle
deſiſtere ⁊ pn̄iam agere ḋ cōmiſſis. tunc ipe ſacerdos debet illi dare corpꝰ
chr̄i. ⁊ alias non. ¶ Quintꝰ caſus. ponatur in cāu. ꝙ ſacerdos poſt diui-
ſionem hoſtie cadat in magnum dolorē dētium. ita ꝙ non p̄t cōmunica-
re. tunc dubitat̄ q̄d ibi ſit faciendū. Ibi rn̄dent aliq̄ doctores ſacre ſcri-
pture. ꝙ tal̄ ſacerdos p̄t has ꝑticulas diſtribuere chriſtifidelibꝰ ⁊ ꝯfeſſis:
Alij aūt doctores dicūt. ꝙ ſacerdos in tali cāu has ꝑticulas tenet̄ p ſan-
guinē ꝯſumere. ¶ Sextꝰ caſus. ponat̄ ꝙ circa cōmunionē aliq̄s ſacerdo-
tū habeat memoriā ḋ vno pct̄o mortali: tunc dubitat̄. vtrū talis ſacerdos
debeat ſumere corpꝰ chr̄i in illo pct̄o mortali an non. R̄n̄det ſb̄ diſtinctōe
q2 vel tal̄ ſacerdos p̄t h̄re pn̄iam alterꝰ ſacerdotis vel nō. Si p̄t h̄re aliū
ſacerdotē. tunc illū ad ſe vocat ⁊ illi ꝯfiteat̄ illḋ pctm̄. poſt hoc tūc corpus
chriſti capiat cū timore. Si āt nullū aliū ſacerdotē habere poterit: tūc ſit
intētio illiꝰ ſacerdotis ꝙ q̄cito alium ſacerdotē h̄re poterit ꝙ hoc pctm̄ ve-
lit ꝯfiteri. ⁊ ſic ſumat corpus chr̄i in noie dei. ⁊ non dꝫ miſſam dimittere
ne fieret error in populo. ¶ Septimꝰ caſus. ponat̄ ꝙ aliquis ſacerdotū
poſt dn̄icā orōem. ſcꝫ. pat̄ noſter recordat̄ ſe omiſiſſe ſiue ꝑtermiſiſſe aliq̄
v̄ba canonis. tūc dubitat̄. vtrū debeat reſumere v̄ba ꝯſecratōis. R̄n̄dēt ali-
qui ꝙ ipe dꝫ reſumere. Sed tunc diceret aliq̄s. tunc ipe ſacerdos ſcādali-
zeret in pplo: ḡ aliq̄ dicunt ꝙ ſufficit reſumere ſola v̄ba ꝯſecratōis ⁊ non
dꝫ reſumere totum canonē. ⁊ poſtea debet agere pn̄iam ḋ ꝯmiſſis.
¶ Octauus caſus. ponat̄ ꝙ calix ſit ſciſſus vel h̄ret rimā ſacerdote neſci-
ente. ⁊ poſt h̄ infundat vinū ⁊ aquā ⁊ tegat calicē ⁊ benedicat calicē. ⁊ poſt
eleuatōem calicis nihil in calice inueniat: tunc dubitat̄ vtrū vinum ſuiū
ſup altare ſit ꝯſecratum. Ad hoc reſpondetur ex quo ſacerdos intende-
bat illam aquam cum vino quam credebat in calice eſſe ꝯſecrare: tūc me-
rito eſt ſanguis chriſti. quare vt ſupra dictum eſt ſacerdos lingat ⁊ ſugat
mappas. ⁊ facit vlterius vt prius patuit.
¶ Nonus caſus. ponat̄. ꝙ cādela cadat ſup̄ corpus xp̄i ꝯſumens ⁊ deni-
grans aliquā ꝑtē. vtrū tunc corpus chr̄i ibi ꝯſumit̄ vel denigrat̄.
Ad h̄ reſpondetur ꝙ ſola accidentia ibi conſumuntur vel denigrantur.
⁊ non corpus xp̄i. ex eo ꝙ accidentia ſtant ibi ſine ſb̄iecto.
¶ Ultimo nota. ex quo littera dt (epilenticus) dr̄ia eſt int̄ apoplexiā ⁊
epilentiā. nam apoplexia eſt morbus qui ſit ꝑ opilatiōem neruorū. ita ꝙ
ſpiritus vitales prohibentur tranſire per membra. ⁊ per ꝯſequens prohi-
betur motus ⁊ ſenſus in homine patiente. vnde tales ꝑ triduum ſt̄ qua-
ſi mortui. tamen poſtea natura eorum ſuperante reſurgunt ⁊ vires ſuas

recipiūt ſicut añ. Sʒ epilētia fit in tpe breui. ⁊ illa induč morbū caducū.
ita tñ ꝙ mētē ⁊ ſenſum impedit. ſicut pʒ in his q̇ morbū caducū ad duas
vl' ad tres horas patiunť. Sʒ tñ ceſſante infirmitate. tunc tales pñt cōica
re: ⁊ hoc lrā intēdit dicere.

infirmo. excōicat⁹ accipe chr̄i
Eger bannitus cupiens ſibi ſumere corpus
excōicat⁹ .i. ꝓ quacunqʒ cā excōicat⁹
Hic abſoluatur pro re quacunqʒ ligatus
.i. fuerit p̄da .i. furtū huic cui ablatū ē
Extiterit. res aut oblatum reſtituatur
s^c reſtitui potit reſtitui ab excōicatōe: raptor ſeu fur
Si poterit. ſi non tamen abſoluatur. et idem
abſolutōis .i. ius s^c ſacꝫ inſtituerūt
Sub forma quam lex et euangelium ſtatuere
a pctis infirmū s^c eger .i. excōicatū
Preſbyter abſoluat egrum. licet ille ligatum
s^c eē excōicatū tutela s^c hoc fieri copioſa
Se dicat vel non. cautela requirit abundans
infirmi incolimes .i. ďſiſtāt .i. publicis
Egri vel ſani niſi ceſſent a manifeſtis
.i. pctis .i. euchariſtia ꝑuanť
Criminibus. pane celeſti iure carebunt
s^c hoib⁹ s^c prēs iſtituerunt
Confeſſis vel contritis ſancti ſtatuerunt
chriſti .i. in agone mortꝫ nullaten⁹
Corpus in extremis nunq̄ʒ debere negari
ꝯfeſſus ⁊ ꝯtrit⁹ pctō ꝓmittit
Ille ſatiſfacere ſi ſe pro crimine ſpondet
cōſanguinei ei⁹ ďficiēte auxiliať infirmo
Proximitas ſua ſe moriente ſubuenit illi
s^c infirmo porrigas req̇ras
Sacramenta dei des et nil inde repoſcas
poſtulāti aliq̇d recipe caute
Si nil poſcenti tibi quid datur accipe tante
in mēſe vnavice s^c laicus infirm⁹
Non niſi menſe ſemel aliquis communicet eger

¶ Hec ē vltima ps ď ſacramēto euchariſtie. in q̄ autor ponit alias regu
las ď mō ſumēdi corp⁹ chriſti. Et vt⁹ lr̄e cōphēdit in q̄ttuor regul'. Qua
rum p̄ma ē: ꝙ ois infirm⁹ ba nnit⁹. i. excōicat⁹ cupiens ſumere corp⁹ chri
ſti ꝯfeiſus a ſacerdote debet abſolui a vinculo excōicationis. ⁊ illi porrigi
dʒ corp⁹ chriſti. Scďa regula eſt iſta. ſi aliquis confitetur ꝙ fecit furtum

vel ſpoliū.iſti non dn̄t porrigi corpꝰ chr̄i niſi ꝑus reſtituat ſi p̄t hr̄e. Si āt
non p̄t hr̄e.tunc ꝓmittit ipi ſacerdoti ꝙ qn̄ poſſit hr̄e velit reſtituere.vn̄
btūs Augꝰ.in decretis ſuis. Pctm̄ non dimittit̄ niſi ablatū reſtituatur.
Et ſi hꝫ in poſſeſſione tūc dꝫ ſimpl̄r reſtituere ⁊ illi non dꝫ porrigi corpꝰ.
niſi illō reſtituat vel ſatiſfaciat ꝓ illo.

¶ Tercia regula ē iſta.ꝙ oīs eger vel infirmꝰ a vinculo excōicatōis abſol
uat̄. Si āt eger non d̄t ſe eē excōicatū.tunc adhuc ipe ſacerdos dꝫ dicere
excōicatōis abſolutōem. Quia forſan talis hō ignorāter incidebat excō
municatōem.ita ꝙ locutus fuiſſet cū excōmunicato. Quarta regula eſt
ſi aliquis infirmꝰ vel ſanus eſt in pctō mortali manifeſte ⁊ non vult ſe ab
ſtinere ab illo pctō tunc illi non dꝫ porrigi corpus chr̄i cum non velit ab
ſtinere a tali pctō manifeſto.nec vult mutare mentē ſui ꝯfeſſoris. Quin
ta regula.ꝙ ſancti patres (vt ſctūs Grego.⁊ alij) inſtituerunt ꝙ ꝯfeſſis et
contritis nūqꝫ dꝫ denegari corpꝰ chr̄i quis ſint magni peccatores ⁊ ma
xime in agone mortis.ſi ꝓmittunt ſatiſfacere qn̄ ꝯualeſcant. Si āt moriū
tur.tunc dn̄t ꝓximi eoꝝ ammonere vt ſatiſfaciāt ꝓ aiabꝰ eoꝝ. ¶ Sexta re
gula ē talis.ꝙ qn̄ das ſacr̄m ſano vel infirmo tunc non debes poſcere ab
eo p̄mium ſiue pecuniā cape. Rō eſt.qꝛ ſi poſceres ſeu poſtulares p̄miuꝫ
tunc tu vēderes ſacr̄a.⁊ ſic cōmitteres ſymoniā qd̄ ē grāde pctm̄.vn̄ gra
tis accepiſtis gratis date.tamē ſi non poſcis ⁊ tibi porrigeret̄ pecunia.tūc
illā debes valde caute recipe.⁊ debes conſiderare diligent̄ cuius faculta
tis ſit iſte homo.nā ſi ſit paup.tunc non accipe.ſi āt ſit diues. tunc caute
recipias. ¶ Septima ⁊ vltima regula eſt talis. ꝙ ipe infirmus niſi ſemel
dꝫ cōicare in mēſe.hoc ē in q̄ttuor ſeptimanis.⁊ illud eſt intelligendū de
laicis.ſed d̄ infirmis clauſtralibꝰ non ē intelligēdū.qꝛ iſti om̄i die domini
co pn̄t cōmunicari.

¶ Circa lrām ē notādū.ꝙ forma abſolutōis ipiꝰ excōicatōis quā ipe ſacer
dos debet tenere ē talis. Ego abſoluo te autoritate Apl̄oꝝ Petri ⁊ Pau
li a vinculo excōicatōis quā incidiſti.⁊ reſtituo te ſacramētis ſctē matris
eccl̄ie in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Sed tn̄ ſi ipe ꝯfitēs vellet dicere ꝙ n̄
eēt in vinculo excōicatōis qre tunc eū abſolueret a vinculo excōicatiōis.
ibi d̄r ꝙ ꝓ tāto.qꝛ forte talis cōfitēs ignorāter ē in vinculo excōicatōnis.
ſcꝫ ꝙ forte locutꝰ ē cū aliquo excōicato.

¶ Scd̄o ē notādum.lrā d̄t ꝙ ſanus vel infirmꝰ in pctō manifeſto nō de
bet cōicari. Pro quo nota ꝙ crimē peccatoꝝ ē duplex.vel ē manifeſtum
vel occultū. Si ē manifeſtū.tunc nullo mō debet illi porrigi corpꝰ chriſti
Si āt eſt occultū a quo nō vult deſiſtere.hoc eſt dupl̄r. vl̄ em̄ petit corpꝰ
chr̄i in manifeſto vel in occulto Si in facie eccl̄ie ⁊ in manifeſto petit cor
pus chr̄i tūc non dꝫ illi denegari.rō eſt.qꝛ ſi ſacerdos denegaret ei corpus
chr̄i.tūc eēt reuelator criminis ⁊ ꝓditor ꝯfeſſionis qꝛ tūc hoīes circūſtātes
intelligerent eū eſſe grāde pctōrē.⁊ iō ſi petit in manifeſto ſacerdos dꝫ ei
porrigere ſup ſuā ꝯſciam. Si āt ipe pctōr petit corpꝰ chr̄i in occulto.tunc
dꝫ ei denegare.

¶ Tercio eſt notādū p modū dubitatōis.quare ſacr̄m eucharıſtie ꝯficit̄
in occulto.ſcꝫ ſb̄ ſpē panis ⁊ ſb̄ ſpē vini.cum tn̄ ſit ibi vnum ſacr̄m. Rn̄det̄
ad hoc ſm̄ doctores ſacre ſcripture. ꝙ illud ſit ꝓpter tres cāſ. Primam

ponit ſanct⁹ Innocenti⁹ ſup expõem miſſe dicens. ꝙ Jhs chr̄s ſua paſſi
one redemit hũanã naturã q̃ ad duo. ſcȝ q̃ ad corp⁹ ⁊ q̃ ad aiam ⁊ ꝑ ſpeȝ pa
nis intelligit̃ corp⁹. ꝑ ſpẽm ãt vini intelligit̃ aia. igit̃ cord⁹ chr̄i ꝯficit̃ ſb̄ du
plici ſpẽ. Aliã cãm ⁊ hãm ponit Alexãder dicẽs. ꝙ illð ſacr̄m ꝯficit̃ ſb̄ du
plici ſpẽ in memoriã paſſionis chr̄i. q: in amara paſſiõe Jhu chr̄i tot⁹ ſan
guis eius fuit extract⁹ a corꝑe. ⁊ g̊ diuiſim ꝯficit̃ corpus chr̄i ⁊ ſanguis ſb̄
duplici ſpẽ. ſcȝ. panis ⁊ vini. Q̃ ãt totus ſangnis fuit extract⁹ a corꝑe chr̄i
⁊ diuiſus. hoc ſic pȝ. q: ſanguis ſb̄tilis incertutaneus. i. ſanguis qui latuit
inter cutem ⁊ carnem fuit extractus ꝑ ſudorem. vnð erat ſudor eius. ⁊c.
Sȝ ſanguis magis groſſus fuit extractus a corꝑe chr̄i ꝑ amarã flagella
tiõeȝ. ſed ſanguis neruorum fuit extract⁹ ꝑ clauoꝝ impſſionẽ. ſȝ ſanguis
intrinſecus. ſcȝ cordis fuit extract⁹ ꝑ lanceã. ⁊ ita pȝ ꝙ totus ſanguis fuit
extract⁹ a corꝑe chr̄i. Et g̊ in memoriã illi⁹ diuiſim dȝ cõſecrari corpus ⁊
ſanguis chr̄i ſb̄ duplici ſpẽ. Terciã cãm ponit ſctũs Hieronym⁹ dicẽs. ꝙ
ꝓ tãto illð ſacr̄m ſb̄ duplici ſpẽ ꝯficit̃ ad denotãdum ꝙ ibi fiat plena re
fectio corporis ⁊ anime. q: ſicut videm⁹ in alimẽto corꝑis ꝙ cib⁹ ſine po
tu non ẽ plenarium ſeu totale nutrimentum corꝑis. igit̃ nec alimẽtum
ſpũale qð corrñdet alimento corꝑali. g̊ ſacr̄m eucharistie ſb̄ duplici ſpẽ:
ſcȝ panis ⁊ vini conficit̃.

¶ Quarto ẽ notãdũ. ſi aliquis infirm⁹ in vltima extremitate carẽs vſu lo
quẽdi ⁊ vellet accipe corpus chriſti. ſic tñ ꝙ daret ſigna ꝯtritõis gemẽdo ⁊
man⁹ ad celũ eleuãdo. tunc dubitat̃. vtꝝ illi dȝ porrigi corp⁹ chr̄i. Ad hoc
rñdent quidã doctores ſacre ſcripture dicẽtes cum diſtinctiõe. nã ſi ille q̃
eſt infirm⁹ potuit hr̄e copiã ſacerdotũ ⁊ non ꝯfitebat̃. tũc ipe eo mag̃ pec
cat. Si ãt non potuit hr̄e hoc ẽ dupl̄r. vel ipe p̄t euadere mortẽ vel nõ. ſi
p̄t euadere. tũc ei non dȝ porrigi corpus chr̄i. Si ãt non p̄t euadere mor
tem. tũc ei dȝ porrigi corp⁹ chr̄i ſb̄ tali ꝯditõe. ꝙ ꝓmittat ꝙ ſi ex mia dei cõ
ualeſceret. ꝙ tunc imediate velit ꝯfiteri ⁊ pctã ſua deplãgere ⁊ ſuã pniam
adimplere.

¶ Vltimo notãdum ẽ ð caſibus. Prim⁹ ẽ iſte. ſicut legit̃ in miracul̄ btẽ
barbare. ꝙ caput vni⁹ decollati loq̄bat̃ ⁊ clamauit dicẽs ſe ñ poſſe mori ni
ſi ꝓus ſumpſiſſȝ corp⁹ chr̄i. tũc ibi dubitat̃. an tali capiti debuit dari corp⁹
xp̄i. ⁊ videt̃ ꝙ ñ. q: q̃cito caput a corꝑe abſcindit̃. tũc ſtatiȝ ðficiũt ſēſus. ſȝ
ꝓpt̃ miraculũ p̄t illi ꝓbere corp⁹ xp̄i. ſic̃ ibið ð ⁊ legit̃. vt illð hr̄ i paſſiona
li btẽ Barbare. ꝙ poſtq̃ꝫ portauit corp⁹ xp̄i. tũc caput illi⁹ fuit vnitũ corpi
⁊ ita ꝓbuit ei corp⁹ xp̄i: ſȝ ſi caput ñ fuiſſȝ vnitũ corꝑi: tũc ñ ðbuiſſet ei de
diſſe corp⁹ xp̄i. ⁊ ſic adhuc hodie dȝ fieri ſi hmõi miracl̄a eueniret. ¶ Scðs
caſus. ponat̃ ꝙ aliq̃s pſbyt̃ ꝯburit̃. ⁊ poſt cõbuſtiõeȝ illi⁹ inueniret ſpẽs
pãis. tũc dubitat̃ an ibi ſit vm corp⁹ chr̄i an nõ. poſito et̃ ꝙ eodẽ die cele
brauit. Ad h̃ rñdet q̃dã ſb̄tilis doctor cũ intẽtõe bti Grego. ꝙ nõ. cuȝ eñ
mãduco corp⁹ xp̄i cũ ſua ſpẽ. ⁊ poſt cõionẽ ſēſus corꝑal̃ in ꝑcipiẽdo deſic̃.
tũc ampli⁹ ibi ñ ẽ q̃rẽda p̄ñtia corꝑis xp̄i. ¶ Terci⁹ caſus. ponat̃ ꝙ fili⁹ iu
dei ſuiat chr̄ianis ⁊ tp̄e cõionis accedat ad altare cũ aliis chr̄ifidelibus ⁊
ponat̃ vlteri⁹ ꝙ ſb̄ ſpẽ panis appeat ſibi formoſus puer. ⁊ cũ hoc recipiat.
tunc dubitat̃. vtrum ille fili⁹ iudei bñ fecit an non. vel vtrum ille recepit

ad ſalutẽ vel ad dãnatõem. ⁊ videtur ꝙ cecepit ad damnatõem. quia recepit corp⁹ chriſti in peccatꝫ originalib⁹ cum non fuit baptizatus. Ad hoc rñdetur ꝙ ipe recepit ſibi ad ſalutem. tunc ad rationem quando arguit. ipe recepit in peccatis originalibus. ergo ad damnatõem. Ibi reſpõdet ꝙ non recepit in peccatis originalibus. ſed illa peccata fuerunt deleta: cum talis puer credidit ⁊ formoſum puerum vidit ſb ſpecie panis latitare. Et illud legitur in miraculis. ꝙ quondam erat filius vnius iudei adhuc puer qui cum alijs puerꝫ chriſtianis tempore cõmunicatõis ad altare acceſſit. ⁊ ei ſb ſpecie panis apparuit puer formoſus ⁊ hũc recepit. qd reuelatum erat patri ſuo. Pater aũt audiẽs illd miraculũ interrogauit a filio. vtꝝ hoc fuiſſet factum. qui rñdit ꝙ ſic. videlꝫ ꝙ ipe ſe dixit comediſſe puerum cum chriſtianis. pat aũt hoc a filio audiens grãde iraſcebat. ita ꝙ hunc puerꝝ ad fornacẽ calidam poſuit. vbi ille puer illeſus ꝑmãſit donec turba pſbyteroꝝ veniebãt. tunc ille puer d fornace deſcendebat. Pat ꝯo audiẽs hoc miſit ſe baptizari ⁊ ad fidẽ catholicã ꝯuerſus erat. g̊ ſequit manifeſte ꝙ ille puer accepit corp⁹ chriſti ad ſalutẽ etnã.

¶ Quart⁹ caſus. an mulierib⁹ corp⁹ chriſti ſit ꝓbẽdum. ⁊ ꝓbat ꝙ ñ qr glorioſa vgo Maria q̃ fuit denudata ab oñi crimine. ⁊ multe alie ſtꝫ qb⁹ tam chriſt⁹ in cena corp⁹ ſuum non ꝓbuit. ⁊ cũ ꝓceptũ ſupioꝝ ſit tenẽduꝫ magis q̃ꝫ inferioꝝ. ⁊ chriſt⁹ non dedit puellis nec mulierib⁹ ſuum corp⁹. ergo min⁹ ſacerdos qui ẽ miniſter dꝫ dare corp⁹ chriſti mulieribus. ¶ Ad hoc rñdetur ꝙ chriſt⁹ non dedit mri ſue nec alijs mulierib⁹ in cena corp⁹ ſuũ. ſꝫ ſolum diſcipulis ad deſignãdum ꝙ ipe mulieres nõ dñt celebrare corpus dominicũ. qr ipe chriſt⁹ ibi inſtituit ſacrm euchariſtie dans exẽplum ſuis diſcipulis ꝙ hoc facerẽt in ſuã ꝯmemoratõem. g̊ ſol⁹ diſcipulis dedit autoritatẽ ꝯſecrãdi. q̃re noluit mrem ſuã intereſſe ad deſignandũ ꝙ ipe mulieres non hñt autoritatẽ ꝯſecrandi. ſed ſolum viri. Illo tñ non obſtãte ipis mulierib⁹ ⁊ puellis corp⁹ chriſti eſt dãdum. ſꝫ ab ipis non ẽ ꝓbẽdũ.

¶ Quint⁹ caſus. ponatur in cãu ꝙ aliquis latro venerit ad eccliam tp̃e communicationis. ⁊ tranſierit ad adltare. vł aliqua alia ꝑſona ſuſpecta. tunc dubitatur vtrum ſacerdos debet ſibi dare corp⁹ chriſti. Ad hoc rñdetur ꝙ ꝑſone ſuſpecte ſtꝫ duplices. nam alique incerte ſuſpitionis. ⁊ iſtis non deneget corp⁹ chriſti ſi ad altare venerint. Sꝫ alie ſtꝫ ꝑſone d quibus habetur certa ſuſpitio. ⁊ talib⁹ debet denegari corp⁹ chriſti. ⁊ ſic ẽ d latrõe.

¶ Sext⁹ caſus ponatur in cãu. ꝙ ſit aliquis homo mal⁹ d quo nobis latet vtrum eſſet ꝯfeſſus vel non ⁊ reciperet corp⁹ chriſti ad altare trãſiens. ⁊ poſtq̃ꝫ corp⁹ chriſti deglutiret caderet ad terram ⁊ vomeret. ita ꝙ ibi appareret aliqua ſpẽs ſacramenti. tunc q̃ritur quid ſit faciẽdum. Reſpondetur: ꝙ ſi ibi ſentitur fore ſpẽs ſacramẽti tunc ponitur ad locũ ſanctuarioꝝ ⁊ terra radet vt ꝓus ẽ determinatũ. ⁊ non ẽ curãdũ ſi cruẽtaſſꝫ. q̃uis tamẽ ipi ruſtici ꝓhibẽt ꝙ null⁹ homo ꝑmo die ꝯmunicatõis dñt cruẽtare ſine ſanguinẽ emittere neq̃ꝫ ſpuere ſup trã. ¶ Septim⁹ caſus. ſacerdos bñdicẽs hoſtiã dicẽs. hoc ẽ em corp⁹. dimittẽs meũ ⁊ incipiẽs errare cogitãs q̃uo ibi ꝑt eẽ corp⁹ chriſti. tunc dubitat an ipe in illo errore debeat vlteri⁹ ꝑficere miſſam vł ceſſare a celebratõe miſſe. Rñdet. ꝙ ipe dꝫ ad ſe vocare q̃ ſibi hũc errorẽ dclarꝫ. ſi ãt nõ hrẽt aliũ pſbyteꝝ. tunc errorẽ dꝫ deponere

ꝛ vlteri⁹ miſſaꝫ pficere in nõie chrĩ. Ulteri⁹ notãdũ ꝙ ipe ſacerdos qñ dr (hoc em̃ eſt corp⁹ meũ) ſtat in ꝑſona chrĩ ꝛ iõ ꝓfert hec ꝟba. h̾ em̃ ẽ corp⁹ meũ in ꝑſona chri. Et ꝑ hoc ꝓnomẽ hoc nõ demonſtrat̃ ibi corpus chrĩſ. q2 adhuc nõ ẽ ibi. ſꝫ qñ tota bñdictio adimplet̃ vñ q̃uis ꝺ illa dubitatione qd ꝑ hoc ꝓnomen hoc in forma ꝟborum ꝯſecratoꝝ demõſtrat̃ ſine vane opiniones tñ abiectis om̃ib⁹ opinionib⁹ qdã mgr̃ ſolennis ꝯcludit qd ꝑ illd ꝓnomẽ h̾ demõſtrat̃ ꝛ deſignat̃ ꝟm corp⁹ chrĩ in ordine ad totaꝫ cõpoſitõem hui⁹ or̃ois. hoc em̃ eſt corp⁹ meũ non ꝙ ꝓlato ſolũ illo ꝓnõie hoc ibi ſit corp⁹ chrĩ. ſꝫ ꝓlata tota forma ꝟboꝝ a chrõ inſtituta.

Octauus caſus. ſacerdos cogitãs corp⁹ chrĩ integꝝ ſb̃ ſpecie pãis fore ſicut fuit in vtero btẽ ꝟginis incipiat dubitare quõ ſb̃ tãta ꝑticula corp⁹ chrĩ qd erat magne q̃ntitatis poſſet ibi ꝯtinere. tunc dubitat̃ vtꝝ ille debeat miſſam pficere. ad hoc rñdet ꝙ ſic. ſed finita miſſa aũt ille ſolutõem dubitationis dꝫ inueſtigare. Non⁹ caſus eſt iſte. ponat̃ ꝙ ſacerdos tꝑe neceſſitatꝫ non habeat hoſtiã nec farinã tritici ꝛ vlteri⁹ ponat̃ ꝙ ſit aliqs infirm⁹ ꝺ cui⁹ morte eſt timẽdũ. tũc dubitat̃ vtꝝ ipe ſacerdos hoſtiã fctaꝫ ꝺ ordeo poſſit dare tali infirmo ne ſine cõicatõe moriat̃. Ad h̾ rñdet̃ ꝙ nõ dꝫ fieri ſed in tali cãu ipe ſacerdos dꝫ infirmũ inſtruere vt firmiter credat ꝛ illi ꝓponere articulos fidei. vñ Aug⁹. crede ꝛ mãducaſti.

De ſacra Unctione.

ſcꝫ infirm⁹ .i. vno .i. vngi dꝫ
Hic idem ſolo nõ bis vngatur in anno
vel dꝫ ẽe circa ſᶜ hõ .i. hr̃e dꝫ
Octodecemq3 tamen annos vngendus habebit
ſᶜ vngẽdi ſᶜ ꝑſone fruunt̃ ſᶜ ꝑſonis
Ordine clauſtrales alio potiuntur in egris
ſᶜ hõ .i. vngi dꝫ .i. niſi q̃ cũ deſiderio appetuerit
Nullus iungatur niſi qui ꝓpoſtulat ante
.i. volũtate bona .i. cũ varijs demõſtrationib⁹
Nutibus a verbis a ſignis indicijs ve
.i. demõſtrãs ſᶜ hõ. ſᶜ catholice .i. ſigna .i. euchariſtiã
Oſtendens mutus fidei veſtigia corpus
.i. criſmat̃ .i. in articulo mortꝫ poſit⁹
Chriſti ſuſcipiat aut vngatur moriturus
.ſ. talis mut⁹ pniam agit .i. a pctõ mortali .i. ceſſans
Dummodo peniteat mortali labe recedens
.ſ. mutis vel infirmis .i. ꝯtritõis ꝟe pñie
Inueniantur in his manifeſte ſigna doloris
.ſ. mẽbra .i. criſmãda .ſ. loca
Que ſunt vngenda loca vel que membra lauantur
.i. ſedule .i. egꝝ .ſ. tu ſacerdos .ſ. pcc̃a ſua .i. ꝯfitẽte
Sepius infirmum moneas ſua proba fateri

s^e egr s^e tu ſacerdos .i.a do inuētas .i.portare īfirmitates

Hunc hortari dei patienter ferre flagella

.i.ſerotina s^e ꝓ pctis.pnia .i.es

Veſpertina tibi contritio ſi datur et ſis

.i.fidelit s^e tua .i.dimittit

Pure confeſſus peccata deus miſeretur

s^e īfirmū in tali pte s^e tu ſacerdos

Hunc non in capite ſi confirmatus inungas

s^e hoīe illa ps capit; s^e dz vngi illa loca faciei

In confirmato nō frons ſed timpora debent

.i.epi .i.vngēt tales ptes faciei

Vngi pontifices criſmabunt criſmate frontes

.i.poſt h̄ .i.oēs illas ptes

Hinc oculos aures nares loca poſt labior

.i.vltimo

Pectus vtraqz manus vngas poſtremo pedeſqz

s^e tu pſbyt criſmās debes illas ptes

Non vngas ſcapulas quia miſterio caruerunt

.i.ſacerdotis .i.man⁹ .i.interi⁹ .i.exteri⁹ s^e tu ſacdos

Presbyteri palmas nō intus ſed foris vngas

.i.aſſerūt s^e ſacre ſcpture s^e man⁹ ſacdot; .i.licitū

Dicunt doctores ꝙ eas nō vngere phas ſit

s^e man⁹ .i.criſmauit .i.eps .i.dū ordinabat

Quas vnxit pſul cum presbyterum faciebat

.i.criſmare .i.īfirmū .i.eps criſmauit

Vngere nō debes egrum quem pſul inunxit

.i.eger .i.criſmata

Si facit infirmus criſmi tunc vncta lauentur

s^e illō .i.pijciat s^e in aquā fluētē

Mēbra quob in de laues totum iaciatur in ignem

s^e aliquē .i.pena mortal' s^e ſeptē

Si trahit infirmum dolor extremus ſine pſalmis

s^e egr s^e tu ſacerdos .i.ſubito s^e infirm⁹ .i.nō criſmat⁹

Hunc vngas citius vt nō moriatur inunctus

¶ Capitulū ſcōm hui⁹ toti⁹ in quo autor vult determinare d̄ ſacramēto vnctoīs. poſtq̄ȝ in p̄cedēti detminauit d̄ ſacro euchariſtie. Et diuidit illa ps in duas ptes. nā in pma pte autor ponit aliq̄s regulas ⁊ documēta d̄ illo quō ſacerdos debet ſe habere circa loca vngenda. in ſcda pte ponit quedā incidētia. Scda ps. ibi. in torneamētis. q̄ntū ad pmā ptē ſ tus littere ſtat in vndecim regulis. Prima ē talis. ꝙ ipe eger ſeu infirm⁹ nō dȝ bis in vno anno vngi ſ; tm̄ ſemel ⁊ h̄ ſic ē verum ſi ipe manet in vna infir

mitate ſed ſi ipſe euadit ď vna infirmitate ad aliã.tunc ipſe p̄t bis vngi. Et
ergo ſacerdos q̄n vult aliquē infirmũ vngere tunc dꝫ requirere vtꝝ ſit vn
ctꝰ in illo anno tunc autoꝛ in lr̃a addit ꝙ aliter eſt ď ꝑſonis clauſtralibus
ꝛ ſpũalibꝰ.qꝛ iſte ꝑſone pluries p̄ñt vngi q̄ꝫ ꝑſone ſeculares. Et iō ſacẽdos
caute dꝫ ſe regere circa vngẽdos qꝛ tenet̃ ſcire an vngendi ſi̇tꝫ ſpũales ꝛ etꝫ
ſeculares. Et tenet̃ interꝛogare an infirmus infirmabat̃ ꝑ totũ annuꝫ
an non.ꝛ ſm̃ hoc ſe regat. ¶ Scd̃a regula eſt.ꝙ ille qui debet vngi debet
eſſe decemocto annoꝝ antiquus. Et rõem aſſignat ſanctꝰ Thomas ꝛ dt̄
ꝙ ipſe vngendus debet habere rõem ꝛ voluntatem ꝯplexam ꝛ ꝑfectam.
Et ido pueri non vtentes rõne non debent vngi ſed ſi aliquis puer eẽt q̃t
tuoꝛdecim annoꝛum vel circa cum bona ratione ꝛ diſcretione talis poſſꝫ
vngi vt pꝫ ď multis pueris vbi vnꝰ magis vtitur ratione q̄ꝫ alter.
¶ Tercia regula.ꝙ nullꝰ dꝫ vngi niſi ꝓus cũ deuotione illã vnctõem deſi
derauerit ꝛ poſtulauerit. Sꝫ ſi eſt ita debilis ꝙ non p̄t ſacr̃m vnctiõis po
ſtulare tunc ſufficit ꝙ ſignum facit cũ oculis vel cũ manibꝰ illd̃ ſacr̃m de
ſiderando. Et vera ſigna ſi̇tꝫ illa vt cum oculis lachꝛymat̃ ꝛ vt manus ſu
as ad celum eleuat. Et etiam ꝙ ſuſpirat in ſuo coꝛde.
¶ Quarta regula eſt.ꝙ ipſe mutus non dꝫ ſumere coꝛpus chriſti nec de
bet vngi niſi poſtulauerit cum certis ſignis ꝛ cũ hoc ſi ē catolicꝰ ſiue xp̄ia
nus verus. ¶ Quinta regula eſt talis.ꝙ loca vngenda ꝛ mẽbra ſepius dꝫ
lauari ꝛ locio in ignē ꝓijci: Et ſacerdos debet ipſm infirmũ monere ꝙ om
nia peccata ſua confiteatur ꝛ patienter ſuſtineat ꝯpunctõeꝫ ꝓ ſuis pctis.
¶ Sexta regula.ꝙ ſi aliq̄s eſt ꝯfirmatꝰ tunc ſacerdos non debet ipſm vn
gere in fronte. Et ratio eſt.qꝛ ep̄s cum eũ ꝯfirmauit tunc vnxit eũ in fron
te ꝛ iō non eſt vngendꝰ in fronte poſt. ¶ Septima regula eſt talis.ꝙ ocu
li.aures:nares.manus.ꝛ pecus.nec non ꝛ pedes om̄ia hec ſi̇tꝫ vngẽda. Sꝫ
ſcapule non dn̄t vngi. Et rõ illiꝰ pꝫ in lr̃a.qꝛ ſcapule carent miſterio diuio
¶ Octaua regula eſt.ꝙ p̄ſbyter aliter eſt vngendꝰ q̄ꝫ laicus. Et rõ eſt:qꝛ
manus pꝛeſbyteri interius non debent vngi.qꝛ ab Ep̄o vncta ſi̇tꝫ illa loca
quando gradum ſacerdotij condonauit. Sed manus pꝛeſbyteri debent
vngi exterius. ¶ Nona regula.ſi aliquis p̄ſul inunxit aliquem infirmũ
tunc ſimplex ſacerdos non debet vngere eum ꝛ hoc eſt verum in vna ꝛ ea
dem infirmitate: ¶ Decima regula. Si infirmus vnctus facit creſim.i.
tranſitum de infirmitate ad ſanitatem.tunc loca vncta debent lauari.
Et lotio illa ꝓijciatur in ignem vel in aquam fluentem vnde dicũt ex
poſitoꝛes hic circa textum.ꝙ creſis eſt mutaio alicuius moꝛbi ſiue infir
mitatis ad ſanitatem. ¶ Ultima regula eſt talis.ſi aliquis infirmus eẽt
inclinatus ad agonem moꝛtis.tunc ſacerdos hoc cognoſcens dꝫ emitte
re ſeptem pſalmos. Et debet agonizantem vngere ꝛ poſtea ſeptẽ pſalmos
legere ne aliquis ſine vnctione moꝛiatur.ꝛ ſic ſb̄ſtãtia ſacr̃i carens etiam
careret effectu ſacr̃i.

¶ Notãdum eſt circa lrãm.ꝙ communiter in paſſu p̄ñtis textus habet̃
timpoꝛa non eſt hoc opinãdum eſſe ď intentõe autoꝛis ſed ꝓpt̄ antiquos
quoſdam ꝛ poſitiuos grammaticos. Pꝛo quo ſciendum eſt.ꝙ quidã an
tiqui grammatici dixerunt ꝙ hoc nomen tempus haberet duo ſignifica
ta.nam quando ſcriberetur ꝑ e ꝙ tunc ſ̄caret quandam dimenſionem

pertinenter ad quando. Sed quando ꝯcaret partes hoīs tunc deberet
ſcribi ꝑ i dᷣo timpus. Et ꝯm illā diſtinctōem antiquoꝝ in lrā ſtabit tim-
pona. ¶ Sed tamen in veritate illa diſtinctio minus valet nā illud du-
plex ꝯcatum hȳ ꝑ hoc nomen tp̄s ſꝫ vna ꝓlatione. Nā ꝙ tp̄s ꝯt dimenſi
onem reꝝ ꝺ ſe pꝫ. ſed ꝙ tp̄s ſꝫ eadem ꝓlatōe etiā ꝯt ptes faciei pꝫ ꝑ Pſal.
dicētem ⁊ reqēm tpibus meis. vbi ponit tpibus ⁊ illud clare declarat gre
ciſta dicens. ꝑtinet ad tp̄s qn̄ tp̄s dimēſio rerum ſignatur ꝑ idem ꝑs pte
rita faciei hac ꝓ pte tn̄ pſumunt dicere quidā timpꝰ qꝺ tāq̄ dictū pueri-
le refuto. Et ſic pꝫ ꝙ ꝯm rei veritatem dici dꝫ tpa ſed ſi in textualibꝰ habet
timpora hoc ꝯm vſum antiquoꝝ poſitiuoꝝ qui ſic ſꝫ loquuti ꝓpt hr̄e diſ-
ferentiā inter hec duo ꝯcata. ¶ Scꝺo notandum in lrā. ꝙ eger nō debꝫ
vngi niſi ſemel in anno. Ex hac lrā elicitur. ꝙ ſolꝰ infirmꝰ eſt in fine vite
quādo non eſt ſpes vite vngēdum. Pro quo dubitatur. vtꝝ cuilibꝫ poſtu
lās vnctōem ſacri ſit vngendus. Ad hoc rn̄det ſctūs Thomas. ꝙ nullus
homo ſit vngēdus niſi infirmus ⁊ poſitus in articulo mortis ꝺ quo non
eſt ſpes euadēdi mortē. Per hoc ꝙ ꝺt infirmus excludit ſanꝰ. imo ſi iſti
ſtatim peterēt non ſꝫ vngendi. Per hoc qꝺ ꝺr poſitꝰ in articulo mortꝫ ex-
cludit illos infirmos qui non timēt mortē. nā tales non ſꝫ vngēdi. ſed ꝑ
hoc ꝙ ꝺt in textu. ꝙ dꝫ poſtulare vnctōeꝫ. excludit illos qui nō poſtulāt
cū debita rōne ſacramentalē vnctōem. vt ſꝫ frenetici q̇ ꝯtinue ſꝫ furibun
di. qꝛ tales ſꝫ ſine rōne. ¶ Tercio notādum. ꝙ ſctūs Jacobꝰ in canonica
ſua ꝺr. ſi q̇s vr̄m infirmat̄ vngat̄ oleo ſctificato. ⁊ ſi quis ē in pctis p̄ſbyte
ri orāt ꝓ eo vt remittent̄ ei pctā. Ex quibꝰ vbis notat̄ triplex effectꝰ vn-
ctionis. Primꝰ eſt. ꝙ vnctio augmētat grām ⁊ deuotōem. Scꝺs effectus
ꝙ ꝑ vnctōem alleuiat̄ morbꝰ nā ſi infirmꝰ eēt euaſurꝰ mortē tūc citiꝰ eua
deret q̄ſ ſi n̄ eēt vnctꝰ. Et hoc eſt ꝯtra illos q̇ credūt ꝙ qn̄ aliq̇s vngitur ꝙ
ille non p̄t euadere mortē. Tercius effectꝰ ē. ꝙ vnctio delet venialia. vnꝺ
ꝺt metriſta. Vngor in extremis ꝙ ſit mihi grā maior. Et morbus leuior
ac mea culpa minor.

¶ Itē nota ꝙ in ipa vnctōe duo ſꝫ. ſcꝫ materia ⁊ forma. materia vnctio-
nis eſt oleū oliue ꝯſecratuꝫ ab ep̄o. ſꝫ forma vnctōis ē duplex quā iſtituit
btūs Gregꝰ. ⁊ ē depcatia. Et ē iſta ꝑ iſtā ſacrā vnctiōeꝫ deleat tibi ds q̇cq̇d
deliq̇ſti ꝑ viſum. auditū. guſtū. tactū. ⁊ ſic ꝺ alijs. Alia ē quā inſtituit btūs
Hieronymꝰ ⁊ ē indicatiua ⁊ ē iſta. Vngo oculos tuos olio ſctificato i no-
mine p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti. am̄. Sꝫ aliq̇ moderni p̄ſbyteri faciunt vnā aliā
formā mixtā ex illis duabꝰ. Dicentes vngo oculos olio ſctificato in noīe
p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti. Et ſꝫ iungūt ⁊ ꝑ iſtā ſacrā vnctōem deleat tibi ds quic
q̇d deliq̇ſti ꝑ viſum. auditū. guſtū. ⁊ tactū. ⁊ ſic ꝺ alijs.

¶ Itē nota ꝺr in vna regula. ꝙ mēbra vngenda ꝓus dn̄t lauari ꝗꝫ eīn fit
duplici ꝺ cā. Prima cā ē ꝓpt reuerentiā ſacri videlꝫ. ne ſacramētū ad locū
immundū ponatur. ¶ Scꝺa cā eſt in ſignū huiꝰ ꝙ nr̄a ꝯſciētia dꝫ eē lo-
ta ab omībꝰ pctis. Sed ꝺr vlteriꝰ in regl̄a. ꝙ infirmꝰ nō dꝫ vngi in fronte ⁊
rō huiꝰ eſt. qꝛ ep̄s frontē vnxit in ꝯfirmatōe mō ptās ſupioris non ꝯuenit
inferiori. ¶ Item nota in vna regula ꝺr ꝙ ſacerdos debet inducere infir-
mū vt ꝯfiteatur ⁊ penitentiā agat. Dubitatur q̊ vtrum penitentia ſerotia
vel contritio ſit vera penitentia dicūt aliqui doctores ꝙ nō. qꝛ oīs peni-

tentia debet fieri ex amore et ōro ex timore. ſed pn̄ia veſptina vel ſerotina
nō fit ꝓpt amorē ſꝫ magꝭ ꝓpt timorē. ergo pn̄ia ſerotina vel veſptina nō ē va
penitētia. Maior pꝫ ꝑ mgr̄m ſentētiarum dicentē ꝙ directa penitentia de-
bet eē charitatiua. ſed Minor ꝓbatur. qꝛ illa pn̄ia (que fit in agone mortis)
iſta fit ex timore qꝛ ipe infirmus penniter ꝓpter metum mortis. quia ſi
non timeret mortem et ſciret ſe euadere nunq̄ peniteret q̄re ſequitur ꝙ
tarda penitentia ſiue ſerotina fit ex timore ꝑ ꝯn̄s non eſt pn̄ia. Ad hoc du-
bium rn̄dent doctores vnanimiter ꝙ penitentia ſerotina dūmodo peni-
tentia fiat ex tota cordis ꝯtritione vera eſt. Et hoc patet de latrone q̄ pen-
debat in cruce cuꝫ chriſto in latere dextro. qꝛ ille latro penituit in agone
mortis dicens. memento mei dn̄e dū veneris in regnū tuū. Sed tn̄ ſup ħ
nemo ſe remittere debet vt ſuā pn̄iam tardari vellet vſqꝫ ad vltimā extre-
mitatē vite ſue nā dicunt doctores ꝙ non tātum ꝯtritio ſiue penitentia
ſaluauit iſtum latronē in cruce. ſed ſua magna fides quā habuit in xp̄m
magis cū credidit q̄ꝫ ſancti et ſancte martyres et hoc ex tactu ſtille ſangui-
nis chriſti ſup ipm ſtillātis qui erat infinite virtutis ad ſoluendū vincula
peccatorum de hoc Apocalipſis primo chriſt⁹ lauit nos a peccatis noſtris in ſuo
ſanguine. Nā hoc ꝙ fideles martyres crediderunt hoc viderunt ad ocu-
lum. Etiā eorum fides ꝯfirmata fuit ꝑ ſigna et miracula. Iſte aūt latro vi-
dit chr̄m pendentē in cruce et dānatum tāq̄ malefactorē nihilomin⁹ tamē
ipm filiū dei eſſe credebat. Et hec maxime fuit cauſa ſaluatōis et ergo dicit be-
atus Auguſtin⁹ penitentia ſera raro eſt va. Nā vt frequenter nō ex amo-
re et va cordis ꝯtritōe. ſed ex timore ꝓcedit. Alteri⁹ ē notādū. lrā dicit ꝙ illa
mēbra ſcꝫ oculi et man⁹ dn̄t vngi. Et hui⁹ ē duplex rō. Prima. qꝛ ꝑ iſta mē-
bra principaliter exercetur cul⁹ diuin⁹. Et qꝛ vnctio eſt quedā ꝯfirmatio ſpiri-
tualis. ergo vt iſta mēbra ꝯfortarentur vngi dn̄t.

¶ Scd̄a rō. illa mēbra vngi dn̄t ꝑ que delinquim⁹ et peccauim⁹. ſcꝫ videndo
audiēdo. palpādo et ſic de alijs peccauim⁹. ergo illa mēbra tāq̄ principaliora vn-
genda ſunt. ¶ Vltimo ē dubitādū de caſib⁹. Primo dr̄ vtrum veſan⁹ et frenetici
cus in extremis ſunt vngendi. Rn̄detur ſub diſtinctōe. qꝛ vel tales ſunt ꝯtinue fu-
ribundi abſqꝫ tpis interuallo vel aliquādo et aliquādo non. mō ad dubium
dr̄. ꝙ ſi ꝯtinue ſunt furibundi non ſunt vngendi. Rō eſt. qꝛ omnis vngend⁹ de-
bet habere rōem et voluntatem et deſiderium vnctionis. ſed tales freneti-
ci non deſiderant vnctōem ſi autem iſti frenetici et veſani aliqn̄ ſunt furibun-
di tunc ſi petunt vnctōem quādo vſum rationis habent tunc debent vn-
gi alias non ¶ Secundus caſus. An ſit verum ꝙ ipi infirmi dicunt an-
te mortem ipis apparere ipm angelū vel diabolum et videre iudiciū diui-
num. Ad hoc reſpondet beat⁹ Auguſtinus ꝙ ſic. anima pt ſcire iudiciū
ꝑticulare vt maneat in purgatorio vel in loco vbi peccauit. non tamen ħ
confertur omnibus animabus. ſed anima non pt ſcire iudiciū vniuerſa-
le. qꝛ tale iudicium tātum apparebit in die nouiſſimo quādo dicetur bonis
venite benedicti et malis. ite maledicti. Math. xxv. Vnde ſi bona fecerūt
in preſenti vita tunc ipis erunt angeli pñtes animā cuſtodiētes per op-
poſitum autem ſi male fecerunt in preſenti vita tunc ipis erunt diaboli
preſentes animam expectantes. Alij autem ſic reſpondent quando q̄rit
Vtrum ipi infirmi verum dicunt quando dicunt ſe vidiſſe angelum vel

diabolum circa ſe in infirmitate. dōm ꝙ hoc eſt poſſibile qñ ex diuina ꝓ
uidentia ꝑmittit̄ ⁊ ſine cunctipotentia dei fieri nō pt. qꝛ illi ſꝫ ſpūs q̇ non
poſſunt videri cum nihil videtur niſi coloꝛatū vt dt Areſtotiles in libro
ſcdo de aīa. ſed ipi non ſꝫ coloꝛati quare ſequit̄ ꝙ non pñt videri niſi ſpeci
aliter ꝯcedit̄ ex grā dei. ¶ Terciꝰ caſus. An verū ſit ꝙ plures hōies dicunt
ſe vidiſſe deum in agone moꝛtꝫ: Ad hoc rñdet btūs Hieronymꝰ ꝙ ſic. qꝛ
filiꝰ dei tantā miſcdiam habet ad ipm hoiem ꝙ in fine vite cuiuſlibet ho-
minis ſe manifeſtat nā moꝛi ꝓ nobis voluit ⁊ illud idē confirmat̄ in Euā
gelio vbi dr ⁊ iterum veniā ad vos ⁊ ideo apparet ipi homini in fine moꝛ-
tis. ¶ Quartus caſus. Ponatur ꝙ aliquis homo ſit ſemel vnctꝰ in vna
infirmitate ⁊ diu maneat in eadem infirmitate licet non ſꝫ equali trāſi-
tu. tunc dubitatur vtrum poſtea articulo moꝛtis imminente pt iterum
vngi. Reſpondetur. ꝙ iſta medicina non ſolum reſpicit moꝛbū ſed etiaꝫ
infirmitatis longitudinem. ergo non obſtante ꝑma vnctione in articlo
moꝛtis facta ſi euaſerit ⁊ diu in iſta infirmitate perſeuerauerit ſꝫ ineqli
trāſitu poteſt iterum vngi quia medio tempoꝛe poteſt homo venialiter
peccare quia illud tunc iterum deletur ꝑ vnctiōem. ¶ Quintus caſus.
Aliquis intrans bellum timens ſe interfici vel etiam iudicatus fideliter
petens vnctōem. dubitatur an debet vngi vel non. Reſpondetur ꝙ non
quia ſolus infirmus eſt vngendus talis aūt non hmōi. igit̄ ⁊c̄.
¶ Sextus caſus eſt iſte. vtrum gnanus ⁊ pigmei ⁊ tales ꝯſimiles iſtis ſꝫ
vngendi Reſpondetur ꝙ non. qꝛ iſti qui debent vngi dñt eſſe animalia ꝑ
fecta bona rōne vtentia ſed ſic non eſt de pigmeis ⁊ qñqꝫ de gnanis. Si
em̄ vſus rōnis bone in gnano repereris ſecus eſſꝫ. ¶ Septimꝰ caſus Po
natur in cāu ꝙ aliqs infirmus dicat ad ſacerdotē domine dicite mihi vi-
am per quē valeo venire ad regnū celoꝝ. tunc dubitat̄ quā viaꝫ ſacerdos
debet ei manifeſtare. Et quō ipm inſtruere debet vt ꝑueniat ad regnū
celoꝛum. Ad hoc reſpondet ſanctus Auguſtinus: ꝙ ipe ſacerdos debet
inquirere ab infirmo. Et ſi affirmatiue reſpondet ab ea que querit ab eo
tunc talis proculdubio ſecure moꝛitur ꝑmum quod querere debet ab ip
ſo infirmo an credit in articulos fidei q̇ ſꝫ traditi in ecclia dei Si infirmꝰ
dt ꝙ ſic. tunc ſacerdos debet reſpondere hoc eſt bonū ſignū quo ad ſalutē
aīe tue. Scdo ſacerdos queret an gaudet mō in fide catholica ſi rñdꝫ ꝙ
ſic. tūc ſacerdos dicat hoc eſt bonū ſignū. ⁊c̄. Tercio ſacerdos q̄rat vtꝝ do
leat vnqꝫ chr̄m offendidiſſe eiꝰ creatoꝛē ſi rñdet ꝙ ſic. tūc ſacerdos dicat. ħ
eſt bonū ſignū. Quarto q̄rat. vtꝝ doleat de peccatis cōmiſſis. ſi rñdet ꝙ
ſic. tūc ſacdos dicat ħ eſt bonū ſignū. Quinto q̄rat ſi euaſerit moꝛtē vtrū
vellet ſua pctā deplāgere ⁊ āpliꝰ nō peccare ⁊ cū ħ ſua pctā velit emēdare
ſi rñdet ꝙ ſic. tūc ſacerdos dicat ħ eſt bonū ſignū. Sexto ⁊ vltimo q̄rat ſa
cerdos an gaudet ꝑuenire ad regnū dei nō meritꝫ ſuis ſꝫ ꝑ merita Jeſu
chrī ⁊ ꝑ eius amariſſimam paſſionem ⁊ ſi ipe infirmus omibꝰ iſtis firmit̄
adheret ꝯfitendo ⁊ credendo tunc ipe ſacerdos dicat ad eum conſolando
Si aduerſarij tui ad te veniant in exitu anime tue recoꝛdare chꝛiſti paſ-
ſionem et eris ſecurus de vita eterna. ¶ Octauus caſus Ponatur ꝙ ſit
aliquis malus qui per maliciam intrat infirmitatem ita ꝙ mutus effici-
atur ſicꝰ legitur de illis qui ſolent ſanctos increpare ⁊ vitupare tūc dubi-

tatur vtrum tales morte imminẽte debeãt vngi. Ad hoc rñdet̃. q̈ ſi ipſe ſacerdos per aliqua ſigna manifeſta ſicut per gemitũ vel ꝑ eleuatõem manuum in celum vel ſuſpiratõem cognoſcit illum infirmũ ſacramẽtu3 vnctionis deſiderare tunc tenetur ipm̃ vngere ſi iſtis ſignis remotis ⁊ non factis tranſeat vnctio a talibus maliuolis. ¶ Ultimus caſus eſt iſte. ex q̈ in iure ꝓhibet̃ q̈ hõ hñs ꝑuũ caput vt mus non d3 vngi. tunc dubitat̃ an etiã hõ nimis magnũ caput hñs non d3 vngi. Rñdet̃ q̈ int̃ om̃ia aĩalia q̈dã ſunt monſtruoſa ⁊ impfecta ſiue talis defect⁹ venit ex ſupabũdtia ſiue ex defectu ita q̈ hñt rõem valde impfecte hmõi nõ ſt̃ vngẽda. Quis om̃e aĩal qḋ d3 vngi d3 hr̃e pfectã rõem ⁊ diſcretõem.

.i. in haſtiludijs .i. occiſus .i. ꝑuã
In torneamentis leſus ſi vixerit horam
s. hora s. exñs .i. pctã
In qua contritus ſua crimina confiteatur
.i. eucariſtia .s. in loco ſacrato
Corpus ei domini datur vngitur nec ſepelitur
.s. vel ⁊ liq̈s nobil̃ .s. torneamẽta
Ne miles pronus ſit ad iſta negatur et iſti
.i. eccl'iaſtica tumulatio blaſphemat̃ .s. leſi
Sancta ſepultura corpus confunditur eius
.s. leſus .i. morit̃ .s. iura eccl'iaſtica
Qui ſic deſcendit ſed cetera nulla neguntur
.s. iura .s. ad ſalutẽ .i. remouet̃
Que proſunt anime ſic ille reſtringitur inde
.s. ſacerdos .s. hoĩbus
Non tu confeſſor ſis furibus et ſceleratis
.s. cã iuſticie intrãs hmõi .s. eccl'iaſticũ .i. offendẽdi
In bello iuſto ius omne datur morienti
.i. diſcuſſor criminũ
Confeſſor licite ſed furibus et ſceleratis
.s. fures aut alios ꝯfiſſes .i. iuſta
His quos damnat ſentencia iudicis equa
.i. cũ talib⁹ impedimẽtis .i. cuſtodia ciuitatis .i. ligauit
Et quos cõpedibus cuſtodia publica iunxit
.i. homicida. ſc3 mortẽ fur. ⁊c.
Latronum mortem furum ſuſpendia clades
.i. q̈liacũq3 .s. tu hõ
Qualeſcunq3 caue ne conſpicias quia mater
tale officiũ diuinũ
Miſſam cantandi tibi tollitur inde poteſtas
.s. ſigna .i. aliq̈d .s. fur .i. piculũ .i. intrare
Non facias quicq̃3 quo cauſam mortis inir

.i.ſine .i.mortꝫ .i.deſiderio .i.cõpatieris furti
Poſſit et abſqꝫ necis conſenſu condoleas huic
ſ. nos raymundꝰ viſiõis mortꝫ.deponibilꝭ.i.iſte caſus
Dicimus articulis ꝙ diſpenſabilis hic eſt

¶ Hic mgr̄ ponit incidẽtia q̄ incidũt ex p̄dictis ⁊ diuit̄ illa ps in tot ptes
quot ponit incidentia ptes patebunt. Primũ incidens ſiue p̄ma regula
eſt.ſi aliquis fuit leſus in torneamẽtis vel pcuſſus vſqꝫ ad articulũ mortꝫ
⁊ ille ſupuixerit ad modicã horã ita ꝙ ſua crimina p̄t ↄfiteri tunc ille eſt
cõmunicãdus ⁊ vngendus ſed debet carere eccl'iaſtica ſepultura. vt pꝫ de
torneamẽtis.p̄mo ⁊ vltimo. Rõ ẽ.q2 tũc alij nobiliores non efficiũtur ita
pni ad hmõi torneamẽta ſiue ludos ⁊ ſic vt alij reſtringerẽt a tali ludo ñ
debent ſepeliri in eccl'ia ſiue in cimiterio ſꝫ in cãpo p aſpectũ alioꝝ vt alij
ceſſant a tali ludo. Sꝫ tñ oĩa alia eccleſiaſtica iura q̄ ↄſunt ſaluti aĩe ſue
non dñt denegari tali. ¶ Scdm incidẽs(qd ex illo oriť)eſt.ſi aliqs intrat
bellũ tũc oĩa iura ſacramẽtalia pñt illi porrigi. Et h̄ eveꝝ ſi cã iuſticie vl'
cã defendẽdi cõe bonũ vel patriã defendendã intrauerit bellũ. Si aũt cã
ſpoliatõis vel ꝑpť aliã cãm ſibi ſiſem intrauerit bellũ tũc illa iura ſacra-
mẽtalia ⁊ eccleſiaſtica nõ porrigenť ei. ¶ Terciũ incidẽs ſiue regula ꝙ li-
citũ eſt audire ↄfeſſionẽ ab ip̄is furibꝰ ⁊ latronibꝰ. Et ſi ↄtingeret ꝙ aliqs
ſacerdos deberet eos audire tũc diſponat ꝙ tales fures ⁊ latrones ſint ſo-
luti a vinculis.q2 ſi non eẽnt ſoluti ſed ligati cũ pedibꝰ tũc nõ dꝫ eos au-
dire. Et h̄ eſt ꝑpť reuerẽtiã ſacri ſiue de bene eẽ illiꝰ ſacri ſcꝫ ↄfeſſionis ſꝫ
non de iure.q2 ↄfeſſio libat a pctõ.g dꝫ eẽ ſolutꝰ a vinculis corꝑis quẽ ad
modũ Petrꝰ Actuũ.ix. Quarta regula ꝙ q̇cunqꝫ hꝫ volũtatẽ clericãdi
ille dꝫ ſe cauere ne vnq̄ꝫ videat mortẽ maloꝝ hoiꝫ vt ſuſpẽdiũ cõbuſtiõeꝫ
⁊c.q2 tal' facilit itrat irreglaritatẽ p quã tolliť officiũ celebrãdi miſſam vt
ſi ip̄e letareť de morte ip̄oꝝ vl' ↄſil'e opus expectare. Quinta regula nullꝰ
ſacerdotũ loq̄ť q̇cq̄ꝫ de his malefactoribꝰ ita ꝙ nihil dꝫ facere nec dicere
d his maleficiis ⁊ h̄ nec ſignis nec nutibꝰ nec v̄bis nec ope ne itrat irregu-
laritatẽ. Sexta regula.ſi aliqs mortuꝰ iuẽťꝰ fuerit i aliq loco ſiue ſit i aq̄ ſi-
ue i cãpo.ſiue i ſilua ille ẽ ſepeliendꝰ nobiſcũ.i.i cimiterio. Et h̄ ẽ veꝝ ſi cã
mortꝫ illiꝰ ſit dubia tũc ſm h̄ dꝫ opari. Si ãt ſit nota ⁊ mãifeſta tũc iteꝝ ſm
h̄ dꝫ opari puta ſi cã mortꝫ ẽ homitidiũ vl' aliqd hmõi tũc ñ ẽ ſepeliendꝰ in
cimiterio ſꝫ in cãpo eodẽ mõ dꝫ ſi aliquis ſuſpẽſus inueniret̄ i cãpo queꝫ
ſciret eẽ ſuſpẽſum ille nõ eẽt ſepeliẽdꝰ in cimiterio. ¶ Circa lrãꝫ p° ẽ no-
tãdũ ex q̊ torneamẽtũ dꝫ eẽ ludꝰ ſiue exercitiũ vl' pltes hoies ↄfluũt armati
ſiue ↄueniũt vt velint iire bellũ.tũc ſciẽdũ ꝙ aliqs p̄t itrare bellũ cũ tornea
mẽtꝫ dupl'r. vno° ꝑpť vanã gl'iaꝫ ſcꝫ ꝑpť mľieꝝ ſiue v̄ginũ ↄplacẽtiã. Et ſi
tal' ſic moriť ſiue inficiť tũc ip̄e ñ dꝫ ſepeliri in cimiterio ⁊ i loco ſctõ. alio°
aliqs p̄t itrare torneamẽtũ ſiue bellũ cã exercitij vt poſtea poſſit eẽ abilior
in v̄o p̄lio. Et ꝙ mẽbra ſua abilitãť cũ abilia fiũt aut ad defendendũ pa-
triã vel ad defendendũ cõe bonũ vel ad defendendũ orphãos ⁊ viduas ⁊ ſi
tal' moriť i bello tũc ei dať eccl'iaſtica ſepultura .2° nota q̄uis aliqd corpꝰ
ſepeliť extra cimiteriũ ꝑpť h̄ ñ ẽ credẽdũ ꝙ iſte hõ ſit dãnatꝰ ex eo ꝙ ſepe
liť extra cimiteriũ.⁊ rõ ẽ q2 locꝰ ñ ſanctificat corpꝰ ſꝫ corpꝰ ſanctificat locuꝫ

Quia ſctm̄ corp⁹ ad quecunq3 locū ponit̄ illū locū ſctificat vt iſtd̄ p3 p mł
ta corpa ſctōꝝ q̄ ſctificauerunt loca. ⁊ g̊ non eſt credendū ꝙ aie illoꝝ hōi3
ſepultoꝝ extra cimiteriū ꝓpterea ꝓuabunt̄ gl'ia celeſti.

¶ Tercio notādū ſicut hr̄ extra. libro quinto d̓ torneamētis tūc tornea
menta ſt3 ꝓhibita in quibus ꝯueniūt milites ad oſtētatiōem audacie ex
q̊bus aiabus multa ꝑicula ſepius ꝓueniunt. nā ſi q̇s ibidē interfect⁹ fue-
rit eccl'iaſtica carebit ſepultura. ſed ſi q̇s ad torneamēta venerit nō omi-
no ꝓpter laudem ſed ꝓpter aliā cām honeſtā. vic3 vt requirat debita ſua
a creditore ſi tunc interſectus fuerit p̄t in cimiterio ſepeliri. Sicut legit̄
extra d̓ torneamētis loco p̄allegato.

¶ Quarto notādū. ſi fures vel latrones in furādo vel p̄liādo occidāt̄ nō
eſt orādū ꝓ eis. vt hr̄ caplo d̓ furtis q̇nto. Itē furib⁹ in eccl'ia nō dat̄ ſe-
pultura. ſed tn̄ cū fuerint ꝯfeſſi ⁊ ꝯtriti l3 eoꝝ crimina ſt3 manifeſta tūc ip-
ſis p̄t dari corp⁹ dn̄i. ſed ſepultura non. niſi eoꝝ ꝯſanguinei ſatiſfacere pro
eis ꝓmittūt. vt p3 extra d̓ raptorib⁹ ca. vbi ſupra.

¶ Vltimo notādū d̓ caſib⁹. Prim⁹ eſt iſte: ponat̄ ꝙ aliq̇s ſacerdos ſtaret
circa mortē malefactoris gaudēs d̓ morte ipius nunq̇d efficit̄ irregl'aris
Rn̄r ꝙ non eſt ꝯueniens ſacerdotib⁹ ⁊ clericis audire. videre. aut iudica-
re mortē malefactoꝝ. q2 facilit̄ pn̄t incurrere irregularitatē. vn̄d ſacerdos
ꝓmouēs aliquē verbo vel facto: ſi delectat̄ ⁊ dat ꝯſenium aliq̄lr ad mor-
tem ipius vel coadiuuat vel ſi nutib⁹ vel ſignis ipm ꝓmouet ad mortē ē
irregularis. ſed ſi ex cāu ꝯtingit ꝙ ꝯſpicit mortē ipius. tunc d3 ei ꝯdolere
v̓bo vel ope. Et ille articul⁹ diſpenſandus eſt ⁊ excuſabilis. ſic ſilr ſi gaud3
de morte ipius ⁊ tn̄ non ꝓmouet ipm ad mortē. iſte articul⁹ iterū ē diſpen-
ſabilis: ſed hoc ſolum a ſede aplica. ¶ Scd̓s caſus ponatur ꝙ iudex ciui
tatis dat licentiā aliquē ſuſpēſum vel rotatum ſepeliri ⁊ amici ei⁹ portāt
eum ad eccl'iam. tunc dubitat̄ an p̄ſbyteri dn̄t eum admittere ad ſeplturam
ram eccl'iaſticā. Rn̄r. ſi talis fur fuerit ꝯfeſſus. contritus. ⁊ cōicat⁹ tunc p̄t
ſepeliri in cimiterio ⁊ hoc cum licentia ep̄i ⁊ plebani ⁊ tn̄ ſimplr ſepeliri nō
d3 niſi amici eius ꝓmitunt ſatiſfacere ꝓ eoꝝ quo iſte fur eſt mortuus.

¶ S3 diceres. nunquid eccl'ia d3 admittere. ꝙ corpa ſuſpenſoꝝ erigātur
in eccl'ia ⁊ ꝙ oblationes ⁊ miſſe fiunt ꝓ eis. Rn̄r. ꝙ ſi talis ſuſpēſus d̓ omi-
bus peccatis ſuis purā confeſſionē fecerat ⁊ digne penituit ⁊ ſm̄ ꝯſtituti
onem eccl'iaſticam in fine cōionem ſuſceperit. tūc l3 d̓ iure cōi ſibi ſepul-
tura eccl'iaſtica denegatur tāq̄3 malefactori publico: tn̄ ex grā p̄t ſibi idul
geri ſic ꝙ ad eccl'iaſticam ſepulturam admittitur ⁊ ex ꝯn̄ti etiā admittū-
tur ſuffragia talium mortuorum vic3 oblationes ⁊ miſſe.

¶ Terci⁹ caſus. ponat̄ ꝙ aliq̇s ſacerdos ſit in caſtro alicui⁹ p̄ncipis q̇ ſcri
bit ꝓ vindicta ſanguinis. tunc dubitat̄ an efficit̄ irregularis. Rn̄r. ꝙ cleri
cis ꝓhibet̄ ſtricte ne aliq̇s dicat vel ſcribat litteras ꝓ vindicta ſanguinis.
ſed laicis cōmitti d3. ⁊ nullo mō ſb̄diacon⁹. diacon⁹ vel ſacerdos tale offi
cium exerceat ne ad occiſionē aliquē inducat ꝑ tale officium. q2 efficere
tur irregularis. ⁊ hoc hr̄ in decretalib⁹ extra d̓ clericis.

¶ Quartus caſus. ponat̄ ſi aliq̇s veniens ad eccl'iam videns calicē quen
dam min⁹ caute dimiſſum ⁊ ipm recipiat ⁊ longo tp̄e detineat tūc dubi-
tat̄ vtꝝ talis poſſet ꝓmoueri ad ſacros ordines: Reſpondet̄. ꝙ ſi ille volū-

tarie fuerit ꝯfeſſus ⁊ ſatiſfecerit eccl'ie cui⁹ calix fuerat nec ꝺ h̄ eſt nota vel manifeſta ſuſpitio. tunc talis poſt pniam factā ꝺum mō iꝺoneus cognoſcatur p̄t ꝓmoueri aꝺ ſacros orꝺines ¶ Quintus caſus ponatur ꝙ ſi aliquis cā neceſſitatis viꝺelȝ cā nuꝺitatis vel famis aliquiꝺ furetur. tūc ꝺubitat̄ vtrum tenetur reſtituere. R̄n̄r ꝙ non. Nam om̄is qui cibaria v'l veſtem vel potum recipet ex v'a neceſſitate non tenetur ſimpl'r loquēꝺo reſtituere. q2 in neceſſitate om̄ia ꝺn̄t eſſe cōmunia ſicut fuit in ꝑmitiua eccleſia tp̄e Ap'loꝝ: vt legitur in actibus Ap'loꝝ. Et erāt illis om̄ia cōmunia. Uel alio mō r̄nꝺetur ꝓbabiliter aꝺ ꝺubium ꝙ non. nā om̄is q̇ cibaria. veſtem. vel potum recipet cā nuꝺitatis vel famis ille tenet̄ ꝺ his penitere ꝑ aliq̄ꝺ hebꝺomaꝺas. ⁊ hoc extrema neceſſitate cogente ſi āt reꝺꝺerȝ econtra non tenetur penitere. lȝ iſta non fiunt ꝺ iure.

¶ Sextus caſus. ponat̄ ꝙ aliquis ꝑnceps cōmittat incenꝺiū eccl'e ⁊ ponat̄ ꝙ egritudine p̄uentus ꝯfiteatur ſuo capellano q̇ ip̄m abſoluit a vinculo anathematis. tunc ꝺubirat̄ an iſte ꝺȝ habere eccl'iaſticā ſepulturam R̄nꝺetur ꝙ ſic. quia hereꝺes eius cōpellenꝺi ſt̄ȝ vt his quibus iſte ꝑnceps ꝑ incenꝺiū vel alio mō ꝺāmnum fecerit iuxta facultates ſuas ꝺigne ſatiſfaciāt. ⁊ vt ſic aīa illius ꝑncipis a pc̄tis poteſt liberari.

¶ Ultim⁹ caſus. ponat̄ ꝙ aliq̄s incenꝺari⁹ v'l malefactoꝛ eccl'iaꝝ a ſacerꝺote ꝯp̄hēꝺant̄ ⁊ ab eo int̄ficiaꝝ. tūc ꝺubitat̄ an iſte cleric⁹ int̄ficiēs eū ſit irregularꝭ. R̄n̄r ſꝫ ꝺiſtinctōe. nā ſi ille malefactoꝛ ei nocere noluerit ſeꝺ ſolum ſpoliare voluerit eccl'iam tunc ſi interficeret̄ a clerico cleric⁹ ē irregularis. Si āt clericū voluiſſet interficere ⁊ cleric⁹ alio mō non potuiſſȝ euaꝺere niſi ip̄m int̄feciſſet tunc eſt irregularis ſi talem furem interficerȝ. ſeꝺ valꝺe faciliter poſſit ſecum ꝺiſpenſari Seꝺ alij ꝺoctoꝛes ꝺicūt ꝙ ſimpliciter non efficitur irregularis cum inter ꝺuo mala nimis maluȝ eſt eligēꝺum. mō minus viꝺetur ineſſe ꝑiculoſitas ꝙ p̄ſbyter interficeret illū aliter euaꝺere non potuit ꝙ̄ econuerſo.

Capitulū tercium ꝺe baptiſmo

tu ſacerꝺos .i. accipias
Dum cathecizas puerum tūc tres tibi ſumas
patrinos s^c patrinos s^c tres ꝑſone
Perſonas: et non plures quia ſufficiunt he
s^c patrinis s^c catholicā
His inunge fiꝺem puerum ꝺebere ꝺocere
.i. illā oꝛōem ꝺn̄icā ſcȝ ille puer
Atq3 pater noſter maturos ꝺum tenet annos
s^c hō reptus s^c cū fiꝺelib⁹
Moꝛtuus inuentus vbicunq3 ſit hic ſepelitur
s^c in cimiterio. i. incognita s^c inuēti
Nobiſcum ꝺubia moꝛtis ſi cauſa ſit eius
.i. nota s^c inuēti .i. extra cimiteriū
Si manifeſta mali ſit cauſa foris ſepelitur

¶ Iſtō ē terciū capitulū in q̄ autor determinat ꝺ 3° ſacr̄o. q̄ꝛ autor ſu-
pius determinauit ꝺ duob⁹. ſcꝫ ꝺ eucharīſtia ⁊ ſacra vnctōe q̄ſtꝫ ſacr̄a rei-
terabilia. h̄ iā deťminat ꝺ ſacr̄o irreiterabili ſcꝫ ꝺ baptiſmo. Et diuiditur
illa ps in duo. nā p̄mo determinat ꝺ ſacr̄o baptiſmi. Scđo determinat
ꝺ negligētijs ꝯtingētibus circa baptiſmū. Scđa ps. ibi (Infans in fon-
tē) Prima ps adhuc diuidit̄ in duo. nā p̄mo determinat ꝺ ꝑſonis req̄ſitꝫ
ad baptiſmū. Scđo remouet q̄dā dubia Scđa. ibi (Mortis ages) Quā-
tum ad p̄mū ꝺꝛ ſic. q̄ñcunqꝫ cathecíſo pueꝝ tunc ſume ſolū tres ꝑſonas
⁊ hi tres ꝑſone ſufficiunt ad q̄s tres ꝑſonas debes dicere ꝙ quando ille
puer venerit ad annos diſcretionis ꝙ tunc eum informant pater noſter
⁊ fidem catholicā.

¶ Circa lrāꝫ ē notādū. ꝙ cathecizo ē vna dcō greca. ⁊ vꝫ tm̄ i latio q̄ntū
pueꝝ bñdicere añ baptiſmū. Et hꝫ fieri i facie eccl̄ie. cathecíſo pl̄a ħt. vñ⁹.
Et cathecizo ꝯfirmo inſtruo ſac̄. Jubeo vł doceo iūgo redarguo ſpno.

¶ Scđo notādū. ꝙ baptiſm⁹ differt a duob⁹ ſacr̄is p̄dictꝫ reiterabile ⁊ irre-
iterabile. q̄ꝛ duo p̄cedētia ſtꝫ reiterabilia. q̄ꝛ nō inducūt effectū eťnū vt eu-
chariſtia ⁊ ſacra vnctio. Et iō dicunt̄ reiterabilia. q̄ꝛ plura p̄ñt in eodē ho-
mine reiterari. ſꝫ baptiſmus: ꝯfirmatio. ⁊ ordo dicunt̄ irreiterabilia. iđo q̄ꝛ
inducunt effectū eternū. ¶ Vnđ baptiſm⁹ ſic diffinit̄ Baptiſm⁹ eſt cara-
cter indebilis aīe impſſus ꝑ quē baptizati dr̄ñt a nō baptizatis. vñ baptiſ-
mus in greco idē eſt ꝙ locutio in latino q̄ꝛ ſicut aq̄ mūdat corp⁹ exterius
viſibiliter. ſic baptiſm⁹ inuiſibiliter ⁊ ſupnaturaliter mūdat aīaꝫ interi⁹.
vñ btūs Aug⁹. aq̄ corpus tāgit ⁊ mētē abluit.

¶ Tercio notādū. ꝙ triplex ē baptiſmus ꝫm ꝙ hr̄ in decretalibus. ſcꝫ. ba-
ptiſmus fluminis. flaminis. ⁊ ſanguis. baptiſm⁹ flumis ē p̄ncipał baptiſ-
mus q̇ fit cū aq̄ font̓ ex grā ſpūſſancti. Sꝫ baptiſm⁹ flamis eſt q̇ fit igne
ſpūſſancti cū gr̄a ſpūſſancti. Et illo baptiſmo btā v̓go Maria baptizata
eſt. ſꝫ Albert⁹ đt ꝙ vo baptiſmate ſicut Apl̄i baptizata ē. q̄uis ipa nō le-
ga͛t eē baptizata in aq̄ fontis. ſꝫ fuit baptizata in grā ſpūſſancti. Sed ba-
ptiſm⁹ ſanguinis. ē qñ ꝑpť fidē chr̄ianā ſanguis effundit̄. Et ſic ſcti mar-
tyres q̇ ſanguinē ꝑ xp̄o fuderunt ⁊ pueri innocentes ꝑ talē baptiſmū fu-
erut baptizati.

¶ Quarto notādū. ꝙ ſacr̄m baptiſmi ē inſtitutū q̄druplr̄ ꝫm ꝙ q̄ttuor
ſtꝫ gn̄a cauſaꝝ: ſcꝫ gen⁹ materiale finale efficiens ⁊ formale. Naꝫ q̄ ad cām
materialē tunc baptiſm⁹ ē inſtitutus in aq̄ que eſt cōis ⁊ gn̄alis oib⁹ ꝓ. Rō
eſt. q̄ꝛ ſicut legit̄ Chr̄s in iordane eſt baptizatus in aq̄ que eſt cōis om̄i-
bus. Et iō đt Mgr̄ q̄rto ſniaꝝ ꝙ baptiſmus non dꝫ fieri in vino nec in
lixinio nec in aq̄ turbida niſi tempore magne neceſſitatis. Sed ꝫm cām
formalem tunc baptiſmus eſt inſtitutus a chriſto quando dixit Marci
vltimo. Ite baptizantes in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Et h̄ for-
ma debet ſuari a quolibet baptizante. Et iđo ſi aliquis baptizaret pue-
rum ſic dđo Ego baptizo te in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti ⁊ in nomi-
ne ſancti Nicolai. illa forma non valeret. Et iđo talis puer baptizat⁹ co-
rā đo omnipotenti non eſſet. iđo ꝙ ibi dimitteret formam ⁊ aliquid ſup-
adderet quia tali forme nihil eſt addendum. Et iđo mulieres baptizan-
tes pueros tp̄e neceſſitatis qñqꝫ negligunt pueros aliquid addentes ad

ꝶam formā dicētes.ego baptizo te in noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti ⁊ beate
marie ⁊ beati nicolai.⁊ iſti ſic facientes grauiſſime peccāt ⁊ credendum ē
puerum talem ſi ſupuixerit eē rebaptizādum. Scđa cā vicȝ efficiēs fuit
chr̄s.ſed effectꝰ baptiſmi eſt ablutio in fine ⁊ ꝓmptitudo ad bonū ⁊ tardi
tas ad malum. Sed finis baptiſmi eſt ablutio peccati originalis ⁊ trāſi-
tus regni celeſtis ſi innocenter baptizatus cuſtodiatur.
¶ Item nota circa cām efficientē ꝙ chriſtus baptiſmum inſtituit vt
quidā doctores dicunt cum de latere ſuo ſanguinem ⁊ aquā voluit ema
nare ⁊ poſtea aquā ſanctificauit dicens.niſi quis renatus fuerit ex aqua
⁊ ſpūſancto non intrabit reguum celorum. Joh.ij. ¶ Itē ꝙ baptizādus
cum ꝑmo ad eccl'iam venerit.tunc ꝑmo interrogat̄ vtꝝ abrenunciat dia
bolo. Et rn̄dent patrini abrenuncio. Et iteꝝ querit̄. vtrū credat in pa-
trem ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ſctm̄. Et iteꝝ patrini rn̄dent credo.⁊ ꝑ hoc baptizādus
inſtruitur de vita ⁊ fide. Nā de vita docet̄ abrenunciare diabolo.ſed ď fide
docetur credere in ſctām trinitatē. Etiā interrogat̄.ſi credit in eccl'iam
catholicā ſctōꝝ cōmunionē remiſſionē peccatoꝝ. Rn̄dent patrini credo.
Poſt iſtā interrogatōem ⁊ rn̄ſionem puulus ꝑ ſacerdotē ſufflat̄.ꝑ hoc ex
hortatur ad miniſterium dei.vt expellentur ab eo diabolice poteſtates.
⁊ ſm beatum Auguſtinum hec oīa fiunt ex imperio ſaluatoris q̇ di-
xit diſcipulis ſuis. Ite docere omnes gentes baptizātes eas in nōie pa
tris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti.
¶ Itē nota ſm Albertū ſicut ſꝫ ſeptē dona ſpūſſancti.etiā ſeptē ſꝫ dona
ipſius baptiſmi. Primū eſt ſalis collatio.vn̄ dr̄ venerabilis Beda.ſal bn̄-
dictū dat̄ in os baptizādi.vt ꝑcipiat doctrinā de fidei. Scđm donū ē aurꝭ
⁊ nariū cum ſputo linitio quod fit exēplo chr̄i qui lutū cuȝ ſputo faciēs
mutū ⁊ ſurdū ſanauit. Joh.ix. Et oculos ceci nati liniuit. Terciū donū
eſt ſignatio pectoris cum oleo vt cuſtodiat cor ſuū inuictū. Quartū do-
num eſt ſignatio inter ſcapulas cuȝ oleo ꝑ quā fortitudo ⁊ armatura di-
abolum denotat̄. Quintū donū ipa immerſio aque. Ubi nota.ꝙ trina
ſi immerſio fit in fonte ꝑ quod deſignatur triduana ſepultura chriſti qui
tribus diebus ⁊ noctibꝰ fuit in ſepulchro. Circa id additur vna cautela
que eſt talis. Nā ſi puer ſit ita debilis ꝙ non poſſit ter immergi fonti tūc
ſola terna aſperſio aque ſaffiteret. Sextū donū eſt vnctio facta in vertice
cum criſmate. Septimū donū eſt vnctio facta in fronte qđ ſꝫ effectū cō-
templatōis diuine ⁊ cognitōis eterne.
¶ Item nota.ꝙ puer debet ſolum tres patrinos habere.hoc eſt ſignuȝ
ſctē trinitatꝭ. Uel ideo.qꝛ oīe verum teſtimoniū ſtat in ore duoꝝ vl' triū
Si aūt eēnt plures ꝓpter pauꝑtateȝ ꝑentum.⁊ ſi niſi eſſet vnus tempo-
re neceſſitatis nō impediret ſacramentum baptiſmi.ita ꝙ ex hoc ſacra-
mentū baptiſmi non inficiatur. ¶ Item nota duo ſꝫ que impediunt ħ
ſacramētum.ſcȝ.exorciſmus ⁊ catheciſmus. Catheciſmꝰ precedit non ad
eius inſtructōem.ſed quo ad fidei ſuſceptōeȝ ꝓceſſionē ⁊ ſponſionē quā
facit puulus non in ꝓpria ꝑſona.ſed ꝑ vicariū ſcȝ ꝑ patrinos. Exorciſmꝰ
etiā ꝑcedit baptiſmum.i.adiuratio contra malos ſpūs ⁊ ſuggeſtiones eo
rundē vt depellatur poteſtas diaboli.ita ꝙ minuitur ne poſſit ſalutē in
puulis impedire.ſicut antea patebat. Et de tali incidit tale dubiuȝ. Si

aliq̇s moreref̃ poſt exorciſmū ⁊ cathecisſmū ⁊ non baptizaref̃. vtꝝ tunc ba-
ptiſmus aliquē haberet effectū ſaluādi. Ex quo baptiſmꝰ ē ianua ſancte
mr̃is eccl̃ie. ꝗ ſine baptiſmo nullꝰ liberaf̃ a damnatõe. Quare r̃ndef̃ ad
dubiū. ꝙ exorciſmꝰ ⁊ cathecisſmꝰ non pñt aliquē liberare a pena. vt q̇dam
doctores vlount. ſed quidā doctores dicunt. ꝙ cathecisſmꝰ aliquo mō ab-
ſoluit ip̃m hoiem a pena. Et ꝓ illo ſciēdum ꝙ pena ē multiplex. Nā que
dā ē pena dāni ⁊ ſenſus: ⁊ iſtā penā ſuſtinēt aie in inferno exñtes. ⁊ d̓r iō
pena dāni. q꞉ carent viſione dei. ſed d̓r iō pena ſenſus: q꞉ patiunf̃ in aia. ⁊
poſt diē iudicij tā in aia q̄ȝ in corꝑe patiunf̃. q꞉ tūc ibi erūt ſenſus vt patȝ
de diuite epulone Luce. xvj. dicente. crutior in hac flāma. Alique vo nec
hñt penā dāni. nec ſenſus. vt fuerunt ſancti patres olim in limbo. Alia ē
pena ſenſus ⁊ non dāni ⁊ talis pena eſt aiaꝝ in purgatorio exiſtente q̄ licȝ
hñt penā ſenſus ⁊ patiūtur in aia. tñ non hñt penā dāni. quia ſperant coti
die hr̃e viſionē dei. Quarte vo hñt penā dāni ⁊ non ſenſus vt pueri q̄ mo
riunf̃ ſine baptiſmate illi eñ penā dāni habent. q꞉ carent viſione ſc̄tē tri-
nitatis ⁊ non hñt penā ſenſus. q꞉ non patiunf̃ in aia. Et dicunt doctores
ſacre ſcꝑture. ꝙ gaudiū eoꝝ vel delectatio ē maior q̄ȝ alicuiꝰ hois in h̓ mū
do quāta p̄t haberi ex naturali reꝝ cognitõe. Tunc igif̃ ad dubitatõem
R̃ndetur. ꝙ ſi talis puer non fuerit baptizatus. tunc nō fruif̃ diuina vi-
ſione. Et qñ tunc arguif̃. ꝗ cathecisſmus ⁊ exorciſmus nullꝰ ſunt effectus
R̃ndetur. ꝙ alleuiatur eis penā. ſed tñ fruitione diuine viſionis carent

¶ Vltimo nota. dubitaret quis vtꝝ poſſit fieri dilatio poſt exorciſmum
⁊ cathecisſmū ad tres vel ad quattuor annos. ibi r̃ndetur ꝙ ſecuriꝰ ⁊ meli-
us eſt. ꝙ ſtatim poſt exorciſmū baptizaf̃ ꝓpter tres cās. Prima ē vt mor
bo ꝯueniens remediū exhibeatur. q꞉ ſi differet aliq̇s exhibitõem reme-
dij. tunc q̄nq̄ȝ morbꝰ in puero fieret incurabilis vt videmꝰ illō in exterio-
ribꝰ qñ medela nimis tarda ē. tunc morbꝰ fit incurabilis vt ꝗ morbo ſta-
tim ꝯueniens remediū p̄ſtetur. tūc puer ſtatim dȝ baptizari ne morbꝰ in
puero fiat incurabilis. vñ Aplſ. oēs naſcimur filij ire. Ephe. ij. Pro quo
ſciēdum. ꝙ duplex eſt gñatio. q̄dā eſt in vtero. ⁊ ē illa qñ aia infundif̃ cor-
pori. Alia eſt gñatio ex vtero ⁊ eſt qñ puer in natiuitate gñaꝝ. mō ſtatim
q̄n aia infundif̃ ipi corꝑi. tūc ibi ē morbꝰ. ⁊ ꝗ qñ ex vto gñaf̃. tunc immedi
ate morbꝰ dȝ curare. ⁊ ꝑ ꝯñs dȝ ſtatim baptizari. Scd̓a cā ē: ne puer mor-
te p̄ueniaf̃. q꞉ nec exorciſmꝰ nec cathecisſmꝰ curauit pueꝝ. ſed ſolū baptiſ-
mus ⁊ ne fiat ꝑiculū. tūc puer ſtatim ē baptizandꝰ. Tercia cā ē. ne puer a
diabolo opꝑmaf̃. q꞉ diabolꝰ p̄t pueꝝ opꝑmere ante baptiſmū ex ꝑmiſſio-
ne diuina. iō immediate puer eſt baptizandꝰ poſt exorciſmuȝ ⁊ cathecis-
mū ꝓpter tres cās dictas.

·i. q̇ inclinatꝰ ē ad mortē — .i. ex vto ſue mr̃is
Mortis agens puer officium dum naſcitur ille
sᶜ hoie — illō ſacr̃m — .i. aliquā
A quocunq̄ȝ poteſt baptiſmum ſumere nec quam
.i. q̄licūq̄ȝ — sᶜ infanti
Perſonam reijcit quocunq̄ȝ modo⸱ ſibi iunctam

ſᶜ ꝛ hẽ vex .i. baptizãdi ſᶜ a tali ꝑſona ſcȝ illa. ego baptizo te in noĩe. ⁊c.
Dummodo mergendi ſeruetur debita forma
ſᶜ talis infans .i. decederet .i. oleo ſanctificato
Si tunc non moritur criſmetur criſmate ſacro
.i. nõ eſt neccẽ .i. ad hũc puex .i. adducere ſᶜ teſtimoniũ
Non opus eſt aliquos hunc accerſire patrinos

¶ Hic mgr̃ remouet dubiũ ⁊ ẽ illd. ſi aliqs puer eſſet natꝰ ⁊ ad mortẽ inclinatꝰ quõ hmõi puer eẽt baptizãdꝰ. Ad hoc dubiũ rñdet lrã ſic. qñqꝫ eſt agẽs offi. iũ mortꝫ. i. qñcunqꝫ puer ẽ inclinatꝰ ad mortem in ꝑncipio ſue natiuitatꝫ. tũc ille puer dꝫ baptizari a quocũqꝫ. ſiue a muliere. ſiue a viro ⁊ non dñt ſpnere ꝑſonas quocunqꝫ mõ tales ꝑſone ſint ſibi iũcte. Et ille baptizãs debet obſ̃uare debitã formã q̃ ẽ talis. ego baptizo te in noie patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti. Et ſi ille puer nõ morit̃. tũc poſtmodũ dꝫ criſmari ſacro criſmate. i. olio ſctificato. Et in tali caſu nõ ẽ neceẽ patrinos vocare ad baptiſmũ. nec dꝫ cathecizari. ¶ Circa lrãꝫ Primo ẽ ſciẽdũ. ꝙ ſi mulier in tali neceſſitate baptizaret puex ſuũ nõ eẽt iõ a viro ſuo ſeꝑanda ⁊ ſic ꝯſilr̃ intelligẽdũ ẽ ð viro ⁊ ð p̃re ⁊ ð alijs ꝯſanguineis. ¶ Scðo nota. ꝙ circa ſacr̃m baptiſmi tria ꝯcurrũt ſic̃ circa alia ſacr̃a. ſcȝ ſacr̃m tm̃ ⁊ res ſacr̃i. ſacr̃m ⁊ res ſacr̃i ſil̃. nã ſacr̃m baptiſmi ẽ fons ⁊ aq̃ bñdicta illiꝰ fontꝫ. ſȝ res ſacr̃i ẽ grã ſpũalit̃ ꝑ quã hõ in fide ꝯfirmat̃. ⁊ g̊ ꝑ tanto aliqs baptizat̃ vt ſibi grã augmẽtat̃ ⁊ vt in fide ꝯfirmat̃: ſed res ſacr̃i ⁊ ſacr̃m ſil̃ eſt caracter indebilis aie impſſus. ¶ Tercio notãdũ ꝙ ſacr̃m baptiſmatꝫ adhuc aliter notificat̃ ⁊ hoc ſic. ſacr̃m baptiſmatꝫ eſt ꝑncipium vite ſpũalis ꝑ qð ſit ſigillum ⁊ cuſtodia mentiſqꝫ illuminatio. Nã ꝑmo dr̃. eſt ꝑncipiũ vite ſpũalis naȝ ipẽ baptiſmꝰ eſt ianua regni celeſtis ꝑ quã oꝫ vnũquẽqꝫ fidelem intrare ad eternã vitã ꝑcipiẽdum ⁊ ſic merito baptiſmꝰ dr̃ ꝑncipium vite ſpũalis. qꝛ diſponit nos ad vitã eternã Joãnis. iij. niſi quis renatꝰ fuerit ex aq̃ ⁊ ſpũſctõ non intrabit regnũ celox. ſcðo dr̃ ꝑ (qð ſit ſigillum) et hoc ſimilitudinarie. qꝛ ſicut ꝑ ſigillũ vna lrã diſcernitur ab alia ſiue cog̊ſcitur ſicut lrã Epi vel conſulũ ꝑ ſigillũ impſſum cognoſcitur differre a lrã militꝫ vel comitis vel baronis. ſic nos chriſtiãi ꝑ hoc ſacr̃m baptiſmi ⁊ ſigilli diſtinguuntur ab alijs hoibus. ſcȝ a gentilibꝰ ⁊ a iudeis. ⁊ ſic ð alijs. ¶ Tercio dr̃ (⁊ cuſtodia) qꝛ ibi ẽ caract̃ indebilis impſſus aie etnalit̃. vñ caracter ſic diffinit̃. eſt q̃litas aie diſponens potẽtias eius ad ꝯſequenduȝ maiorem grãm. ¶ Quarto dr̃ (⁊ mentis illuminatio) qꝛ ꝑ baptiſmũ fides introducit̃ ⁊ mens. i. aia illuminat̃. ¶ Itẽ nota. ꝙ cã efficiẽs huiꝰ ſacr̃i eſt duplex. ſcȝ. ꝑncipalis ⁊ inſtrumẽtalis. Cã efficiens ꝑncipalis huius ſacr̃i eſt ipẽ chr̃s. ſed cã efficiens inſtrumentalis huiꝰ ſacr̃i eſt ſacerdos vl̃ miniſter. Item cã finalis ꝑncipaliter loquendo huius ſacr̃i eſt deletio oim pctõrum ⁊ oim penax. Et ergo ipẽ baptiſmus eſt dignioꝛ omnibꝰ ſacramentis in efficacia. Unde ſciendum ꝙ pena eſt duplex quo ad p̃ſens ſcȝ. eterna. vel tꝑalis. Nam pena temporalis eſt que nobis hic infligitur. ſicut eſt ſitis ⁊ fames ⁊ illam penam non delet baptiſmus. Sed pena eternalis eſt que aſſumpta eſt a ꝑmo hoie ex peccato ⁊ iſtaȝ delet baptiſmꝰ.

Et ex hoc dicto ſoluit̃ vna dubitatio q̃ tal̃ eſt. vtꝝ baptiſm⁹ delere p̃t pec cata in adultoꝝ dr̃ ꝙ ſic: q᷑ baptiſm⁹ eſt talis efficacie ꝙ delet om̃ia pcc̃a actuale ⁊ originale. Iſto ſic ſtāte. Ponat̃ caſus poſſibilis ſi ce͞et aliq̃s iu deus ⁊ ferret ſn̄iam iuſtā corā iudice in aliquē hoiem malū. Et hoc tunc erit irregularis ⁊ in hoc non peccat. mō ſi tūc talis baptizaret̃. tunc q̃rit̃ vtꝝ ibi irregularitas diſpēſetur Ad hoc r̄n̄r ſm̄ aliquos ꝙ non. q᷑ baptiſ mus delet pctā. ſed iſtud non eſt pctm̄. igit̃ ⁊c. Sed alij dicūt. ꝙ etiā baptiſ mus auferret irregularitatē. ⁊ arguūt ſic. ſi aufert mai⁹ etiā aufert min⁹ ſz mai⁹ ē pctm̄ q̃ʒ irregularitas q̄m̄ ꝓpt̃ pctm̄ aliq̃s dānat̃. non āt ꝓpt̃ irregu laritatē. Itē ſciēdū ꝙ puer tali mō baptizat⁹ vt docet lrã obſuata debi ta forma v̄boꝝ vt p̄dictū eſt dʒ poſtea in ecc̃lia criſmari vt dt̃ mgr̄ in lrã ⁊ rō hui⁹ ē. q᷑ alias non ce͞et ꝑfecte baptizat⁹. q᷑ nō h̃ret dona que ꝯferūtur in baptiſmo de quib⁹ ꝓus dcm̄ ē. Itē debita forma vt ſupra patuit ē ego baptizo te in noie p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti. Et licet illō ꝓnomen ego deter minate intelligit̃ in illo v̄bo ꝑme pſone lʒ baptizo. tamen requirit̃ vtiq̃ʒ ꝙ expreſſe ponat̃. Itē illa v̄ba iā ꝓlata dn̄t ee͞ omino ſilia in ꝑcatōe teu thonoꝝ in eodem ordine. q᷑ alias laicus non poteſt baptizare quod ē cō tra intentōem littere.

¶ Itē ſciēdū talia v̄ba dn̄t ꝓferri ſine aliquoꝝ alioꝝ v̄boꝝ interpoſitōe quia ſi caderet trabs vel aliq̃d aliud euenerit ex improuiſo ⁊ terreret ba ptizātem ⁊ ſi tunc diceret p̄ſbyter ſic baptizans. ego baptizo te ac q̃d ē ibi in nōie p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti puer non ce͞et baptizat⁹. q᷑ illa v̄ba (ac q̃d ē) ibi non ſt̃ de forma v̄borum baptiſmi.

¶ Itē Si laic⁹ nō intelligēs latinū diceret hͣ v̄ba. ego baptizo te in noie p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti q̃ ſt̃ v̄ba baptiſmi ⁊ n̄ ſciret q̃d ꝑ iſta v̄ba notarꝫ. ip̄e nō p̄t ꝑ ea baptizari cū ad baptizātē req̃rit̃ intētio baptizādi. ⁊ cū h̃ req̃rit̃ ꝙ intelligat q̃ v̄ba ꝯcernētia formā baptiſmi ꝑcāt ſiue rep̄ſentāt. Itē ſci endū. Si in cāu ncc̃itatis puer ad fontē teneret̃ cū debita forma v̄boꝝ talis ce͞et baptizat⁹ ⁊ ex illo pꝫ: ꝙ in cāu ncc̃itatꝫ ſola aſpſio aque ſuffic̃ ad baptiſmū. Itē mgr̄ dt̃. ꝙ in cāu ncc̃itatꝫ nulla pſona abijcit̃ d̄ baptiſmo diceret ḡ q̃s. vtꝝ iude⁹ q̃ non ē baptizat⁹ vel pagan⁹ vel ſarracen⁹ poſſet ali quē baptizare. r̄n̄r ꝙ ſic dūmō h̃ret intētōeʒ baptizādi. ⁊ ſciret debitā for mā v̄boꝝ illō videt̃ patere ex hoc. q᷑ btūs Ioānes chr̄m in iordane bapti zauit ⁊ tñ ip̄emet non fuit baptizat⁹ ⁊ ex illo māifeſte pꝫ vlteri⁹. ꝙ nullus dʒ ſeip̄m baptizare. ⁊ hui⁹ exemͫ eſt. q᷑ chr̄s a Ioanne baptiſta voluit ba ptizari. niſi tūc aliq̃s ſpecial̃r ꝑ bonā intētōem baptizaret̃ de quo infra di cet̃. ibi. iude⁹ curēs ꝯtrit⁹ ⁊c. Notādū lrā dt̃. q̇libet hō p̄t baptizari. circa h̃ dubitat̃. vtꝝ h̃ ſit v̄m. ⁊ arguit̃ ꝙ n̄. q᷑ h̃ ē ſolū ꝯmiſſuʒ ſucceſſorib⁹ ap̄ſoꝝ. i. ip̄is ſacerdotib⁹: igit̃ nō oīs hō p̄t baptizari. ꝯn̄a tenet. ſʒ an̄s ꝓbat̃ ꝑ dicti Marci. xvj. vbi chr̄s dixit ſuis diſcipulis ⁊ eoꝝ ſucceſſorib⁹ ſacerdotibus. euntes docete oēs gētes baptizātes eas in noie p̄ris. ⁊c. Sed in oppoͫ eſt lrā pn̄s. ꝙ a q̃cunq̃ʒ puer p̄t baptizari. igit̃ ⁊c. ibi r̄n̄r. ꝙ aliquē baptizari in telligit̃ dupl̃r. vno° ex officio ſic ſolū ſacerdos baptizat. ali° ex articl̃o ne ceſſitatꝫ ⁊ ſic q̇libet pſona p̄t baptizare ⁊ ſic intelligit̃ lrā. ſed d̄ illo ꝑmo di cto intelligit̃ dcm̄ Marci ⁊ non pn̄s lrā. Tunc ad rōem q̄n̄ dr̄. tamen hoc ſolum eſt cōmiſſum ſucceſſoribus apoſtoloꝝ. id eſt ip̄is ſacerdotibus. ibi

Rñr. ꝙ hoc ē intelligēdū ꝺ officio ſic ꝙ ſolū ſucceſſoribꝰ apl̃oꝝ ēꝯceſſum
ex officio baptizari nō eunt ex articulo neceſſitatis.
¶ Itē nota dubitaret q̇s. vtꝝ puulꝰ p̄t baptizari. ⁊ videt̃ ꝙ nō. qꝛ vt h̃r ꝑ
btm̄ Marcū loco allegato tūc talis q̇ crediderit ⁊ q̇ baptizatꝰ fuerit ſaluꝰ
erit. mō puulꝰ adhuc nō credit. iō nō p̄t baptizari. Maioꝛ pꝫ. qꝛ q̇ non ha
buerit fidē nec crediderit nō p̄t baptizari. ſꝫ ille puulꝰ nō hꝫ fidē. igit̃ non
p̄t baptizari. Ad hoc rñr. ꝙ fides ꝓut ħ ſufficit ē duplex. nā q̄dā ē fides ꝓ
pria q̄dā ē fides aliena. mō q̄uis puer nō hꝫ fidē ꝓpriā. hꝫ tñ fidē alienam
Sꝫ diceret q̇s ſꝫ q̄ ꝙ fide baptizat̃ puer cū fide ꝓpā adhuc nō hꝫ. Ad il
lud ē dōm ꝙ puer baptizat̃ in fide patrinoꝝ ¶ Sed ꝯtra ħ arguit̃ ſic. ſtat
q̄nq3 ꝙ patrini ſꝫ male fidei. vīcꝫ ꝙ forte ſꝫ heretici ⁊ ſic de alijs ⁊ ſic tunc
ſtaret ꝙ puer baptizat̃ in male fide. Ad illud rñr ſm btm̄ Auguᵐ. ꝙ tri
plex ē fides. ſcꝫ ſeminata germinās ⁊ matura fides ſeminata. ē qñ puer ē
baptizatꝰ. qꝛ tūc ſtatim in eo fides chr̄iana ſeminata ē a ſpūſctō. ⁊ iō tunc
in fide eccl̃ie baptizat̃. ⁊ ſic tūc nō obſtat ꝙ q̄nq3 patrini ſꝫ male fidei vel
etꝫ ip̄e ſacerdos baptizās. qꝛ ꝓpterea puer nihilominꝰ baptizat̃: qꝛ ei impri
mit̃ ſacr̄m baptiſmi in fide eccl̃ie. Sed fides germinās. ē qñ tal̃ puer cre
ſcit in adoleſcētia ⁊ ſi tūc puer floret in ꝟtutibꝰ chr̄ianis. tūc hꝫ fidē germi
nātē. Sꝫ fides matura. qñ puer ꝑuenit ad ānos diſcretōis ſciēs diſcerne
re bonū a malo ⁊ ecōuerſo. tūc hꝫ fidē maturā ⁊ ꝑ hoc tūc ꝺꝛ ꝙ vbi patri
ni erāt heretici vel male fidei. tūc ille puer nō baptizat̃ in fide mala. quia
baptizat̃ in fide Apl̃oꝝ ⁊ in fide ſacr̄i ⁊ ſic fides mala ip̄oꝝ patrinoꝝ non
ſuccedit in puulū ex eo ꝙ ibi acq̇rit rē ſacr̄i. ¶ Ultimo nota. qꝛ dubitarꝫ
q̇s. vtꝝ puero grā ꝯfert̃ in baptiſmo. ⁊ videt̃ ꝙ ſic. nā illi ꝯfert̃ grā q̇ dignꝰ
ē vita etna. ſꝫ ip̄e puer baptizatꝰ dignꝰ ē vita etna. igit̃ ei ꝯfert̃ grā. Maioꝛ
ē nota. Minoꝛ pꝫ ꝺ ſe. ſed in oppoſitū arguit̃ ſic. ad oēm grām ſeq̇t̃ iuſtifi
catio. ſed in puero ñ ē iuſtificatio. igit̃ ⁊c. ꝯña ꝓbat̃ ꝑ dcm̄ bti Auguſtini
q̇ ꝺt: q̇ creauit te ſine te ñ iuſtificabit te ſine te. ſed puer ñ hꝫ ꝯſenſū q̇ req̇
rit̃ in iuſtificatōe. Ad illꝺ rñr. ꝙ grā ꝯfert̃ tripl̃r. ꝓmo ex merito paſſionis
chr̄i qꝛ hō exñs in valle miſerie pn̄tꝫ vite nō potuit liberari ꝑ hoīeꝫ nec an
gelū. ſed ſolū ꝺs ⁊ hō ip̄m liberauit in amara paſſione q̄ paſſione ſumꝰ re
dempti oēs. ſcꝺo grā ꝯfert̃ ex ꝟtute aliene fidei. qꝛ ſic nos ſumꝰ baptizati
ab alienis ſic nos ſbleuemur ab alienis. ſed ꝟtute aliena ſumꝰ lapſi. qꝛ ex
ꝟtute ꝓthoplaſmi. i. ꝓmi hoīs. ſic etꝫ ip̄e hō ex ꝟtute aliena ſbleuat̃. ſcꝫ. ex
ꝟtute dei. t̃cio grā ꝯfert̃ alicui rōe ſacr̄i. qꝛ hoc ſacr̄m ē deletio oīm pccoꝝ
⁊ culpaꝝ. qꝛ culpa ⁊ grā nolūt ſe ꝯpati. ꝙ cum grā inducit̃. culpa remittit̃
Tunc ad rōem ꝺꝛ. lꝫ ip̄e puer non hꝫ iuſtificatōem ꝓpām. hꝫ tñ iuſtifica
tōem alienā q̄ ſufficit ſibi. ⁊c.

¶ De ſacra Confirmatione.

.i. in ſuſceptōe ſacre ꝯfirmatōis .i. nccariū
In confirmando nō eſt opus eſſe patrinos
ſc̃ patrinꝰ .i. req̇rit̃ .i. ſolꝰ patrinꝰ ſc̃ ep̄o ſc̃ ꝯfirmādū
Unus erit tantum qui preſentabit eundem
ſc̃ ꝯfirmādꝰ .i. bñdictōem
Iſte cathecifmus non ſuſcipiat prohibemus

¶ In iſta pte autoꝛ detminat d̄ ſacra cōfirmatōe ⁊ dt ſic. qn̄ aliqs dꝫ cō
firmari. tūc n̄e opꝰ ibi eſſe tres pſonas vl̄ patrinos. ſꝫ ſufficit vna pſona vl̄
vnꝰ patrinꝰ q̄ cū p̄ntat epo. Et ille dꝫ cōfirmari. iō debet cathecizari. Sed
extra lrām ille qui eſt patrinꝰ in confirmatōe cū illo (cuiꝰ ē patrinꝰ) nō dꝫ
cōicare nec pticipare in affinitate. qꝛ in confirmatōe contrahit̄ cognatio
ſpūalis que impedit matrimoniū. qꝛ aliqualr̄ cognatio dr̄. Et iō ſi aliqs
ducit puellā an̄ epm ad hoc vt ſuſcipiat confirmatōem mr̄imoniū cum
ipa contrahere non p̄t. qꝛ eſt filia ſpūalis.

¶ Circa lrām notādū. ꝙ ad ipam confirmatōem qnqꝫ requirunt̄ Priᵒ
reqrit̄ materia. vn̄ materia cōfirmatiōis eſt criſma qd̄ conficit̄ ex duobꝰ
ſcꝫ ex oleo ⁊ balſamo ⁊ p oleū deſignat̄ noua grā q̄ in confirmatōe cōficit̄.
n̄ grā q̄ dat̄ in baptiſmo. qꝛ grā baptiſmi dat̄ in remiſſionē pcōꝝ Sed grā
cōfirmatōis dat̄ in cōfirmatōnem vt hō ſit firmꝰ ⁊ fortꝫ ad reſiſtendū dia
bolice pūgne. Sed p balſamū deſignat̄ odoꝛ bone fame ⁊ bone opatiōis
Scd̄o in hoc ſacr̄o eſt forma ⁊ eſt talis. Signo te ſigno ſancte crucꝫ ⁊ inū
go te criſmate ſalutꝫ in noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Et illa forma a quoli
bet epo eſt ſuanda Tercio requirit̄ locꝰ. ſcꝫ. frons. que hec eſt. vna ps ma
gis apparens ⁊ manifeſta ⁊ p hoc deſignat̄ ꝙ illō ſacr̄m dat̄ ꝓpt̄ pugnaꝫ.
vicꝫ vt publice velit nomen chriſti confiteri corā omibꝰ hōibꝰ. Quarto re
quirit̄ pſona confirmās vt eſt ep̄s. Un̄ eſt ſciendū ꝙ duo ſacr̄a a ſolo epo
conferunt̄. ſcꝫ ſacr̄m ordinis ⁊ ſacr̄a confert plenitudo gratie Et idō con
ferunt̄ a pſona que habet plenitudinem ptātis. ſ. ab epo. Quinto requi
rit̄ intentio. ⁊ hec exp̄mit̄ p v̄ba qn̄ dt ep̄s. ſigno te. ⁊c. Und ad illa quinqꝫ
adhuc duo ꝯcurrunt. ſcilicet pugna ⁊ noua grā Pungna iō. ꝙ debemus
publice nomen chr̄i confiteri. Sed noua grā vt non efficiamur tam ꝓm
pti ad peccādū. vn̄ꝰ. Fons confirmat p̄ſul intentio verba Grā domat̄ cō
ſtans ad bella parat̄ ¶ Sed diceres. que ē rō ordinis. q̄re poſt baptiſmuꝫ
hic detminat d̄ confirmatōe Rn̄r. ꝙ ideo facit: p̄mo qꝛ in confirmatione
dat̄ grā ad roboꝛādū baptiſmū. ſcꝫ. ꝙ hō audacter ⁊ ſine timoꝛe confiteat̄
nomen chriſti corā infidelibꝰ Scd̄o iō facit. qꝛ iſta duo ſacr̄a ſcꝫ. ſ. baptiſ
mus ⁊ confirmatio immediate ſequunt̄. qꝛ nullꝰ p̄t ꝓcedere ad ſacros or
dines niſi confirmatꝰ ſit ⁊ baptizatꝰ Sed qn̄ q̄rit̄: q̄re non fecit ſpecialē
tractatū de confirmatōe ſicut de baptiſmo Rn̄r ꝙ iō. qꝛ circa cōfirmati
onē n̄ habent̄ aliq̄ caſus difficiles circa baptiſmo detminat d̄ cōfirmatōe
¶ Scd̄o notādū. in confirmatōe tria ſtꝫ notādā. p̄ᵒ q̄re qs iniungat̄. ſcd̄o
q̄re in ſignū ſcte crucꝫ inungangat̄: tercio q̄re in facie pcutit̄ De p̄mo ē ſci
endū ꝙ q̄ttuoꝛ vicibꝰ inungit̄. vicꝫ. ter in baptiſmo ⁊ ſemel in confirmatio
ne. p̄mo vngit̄ in pectoꝛe. ⁊ p hoc deſignat̄ qd̄ dꝫ ſuſcipe ſciam ⁊ ſanctitatē
⁊ reicere oē malū Scd̄o vngit̄ int̄ ſcapulas ad deſignādū ꝙ oēm pigriciā
reiciat ⁊ ſuſcipiet opatōem bonā Et his duobꝰ modis vngit̄ oleo coſecra
to. Silr̄ ⁊ tercio vngit̄ in v̄tice cū criſmate. ⁊ p hoc deſignat̄ ꝙ ſp dꝫ eſſe
patus reddere rōem de fide. Quarto in confirmatōe vngitur directe in
fronte. p hoc deſignat̄ augmētū grē ⁊ actꝰ ſtrennui exercendi in fine vt ſi
aliqs vellet cōtradicere fide tūc dꝫ ſtrēnue ⁊ publice cōfiteri nomē chriſti
Scd̄o q̄rit̄ h̄ vicꝫ q̄re in ſignū crucis ꝯfirmat̄ Rō ē qꝛ oīa ſa ſacr̄a vident̄

ſumere efficatiā a paſſione xp̄i quā ꝓ redemptōe hūani gn̄is in ara cruc
ſuſtinuit. q꜡ aduerſa ptās ſupat̄ ꝑ crucē. ꝙ̊ in ſignū crucis ꝗlibet ꝯfirmat
Tercio ꝯfirmat̄ q̄re quis in faciē ꝑcutit̄. R̄nr ꝙ hoc eſt q̄druplici rōe. pri
ma eſt vt illud melius memorie impmatur. ꝙ̊ dt ep̄s recordare. Et rō eſt
q꜡ ꝯfirmatio eſt ſacr̄m irreiterabile. ⁊ ꝙ̊ neceſſe eſt vt memorie impmatur
ne iteraret. Scd̄a rō eſt vt diabolica ptās expellatur. Eſt em̄ ſignum pa
tientie ⁊ hūilitatis ꝑ quod diabolus expellit̄. ſicut legitur de quodā ob
ſeſſo q̄ dedit alapā cuidā monacho quā monachus patienter ſuſtulit p̄
bens ei aliā maxillā iuxta ꝯſiliū ſaluatoris. diabol⁹ aūt patientiā illius mo
nachi non potuit tollere. iō illū obſeſſum reliquit ⁊ euaſit. ⁊ ſic iſte libera
tus erat. Tercia rō eſt vt hō ꝯfirmatus ſit fortis in fide vbiqꝫ nomē chri
ꝯfitendo. q꜡ ꝯfirmatio datur baptizato ꝓpt̄ ꝯſtantiā fidei ſic ꝙ hō fiat ita
fortis in fide ꝙ nunq̄ꝫ erubeſcat nomen dei ꝯfiteri. Quarta rō eſt iſta ad
repſentatatōem ꝯfirmatōis aploꝝ. q꜡ apli ꝯfirmauerūt ꝑ impoſitōem ma
⁊ iſtā ꝯfirmatōem ſcat ꝑcuſſio ep̄i in faciem hōis ꝯfirmati.

¶ Tercio notād̄ū ꝑ modū dubitatōis. vtꝝ non ꝯfirmat⁹ poſſet ꝯfirmare
Et videt̄ ꝙ non. ꝯfirmat⁹ poſſet ꝯfirmare aliū Qd̊ ꝓbatur. q꜡ non bapti
zatus p̄t baptizare. ꝙ̊ non ꝯfirmatus p̄t ꝯfirmare. ꝯn̄a tenet ex ſimilitudi
ne. Sed an̄s ꝓbatur ex ſententia p̄cedenti vbi dicebat̄ ꝙ a quocunqꝫ ba
ptiſmus ſp̄t ſumi. Et ꝓbat̄ rōne tali puta ꝙ non baptizatus p̄t baptizare
q꜡ iude⁹ p̄t baptizare ſi hꝫ intentōem bonā. ⁊ ꝑ ꝯn̄s videt̄ ꝙ non ꝯfirmat⁹
habet ꝯfirmari. Ad hoc r̄nr ꝙ non ꝯfirmat⁹ nō p̄t ꝯfirmare ⁊ ꝙ pl⁹ ē tunc
ille (q̄ debet eē patrin⁹ alicui⁹ ꝯfirmati) dꝫ eē ꝯfirmat⁹ Sed ad rōem dicit̄
q̄n arguitur ꝙ non baptizans p̄t baptizare: ꝙ̊ non ꝯfirmatus ꝑt ꝯfirmari.
negando eſt ꝯn̄a. Et q̄n ꝓbatur ex ſiſitudine dicat̄ ꝙ illa ſiſitudo non vꝫ.
q꜡ aliter eſt ſacr̄o baptiſmi q̄ꝫ de ſacr̄o ꝯfirmatōis. quod ſic pꝫ. q꜡ ſacr̄ꝫ ba
ptiſmi eſt ſacr̄m neceſſitatis. quia ſine eo nullus poteſt ſaluari. ſed ſic nō
eſt de ſacramento confirmationis. quia ſine confirmatione homo ſalua
ri poteſt.

¶ Quarto notād̄ū vtꝝ ſimplex ſacerdos poſſet ꝯfirmare vl̄ an ſimplex ſa
cerdos poſſet porrigere ꝯfirmatōem ⁊ videt̄ ꝙ ſic. nā ſi ſimplex ſacd̄os
hꝫ porrigere mai⁹ et ſp̄t porrigere min⁹. ſꝫ ſimplex ſacd̄os hꝫ porrigere cor
pus chr̄i qd̄ ē ſacr̄m mai⁹. Sed in oppoſitū ē illd̄ qd̄ dcm̄ ē ſup̄; ſcꝫ ꝙ ep̄s
tm̄ hꝫ ꝯferre cōfirmatōem. Ibi r̄nr ꝙ null⁹ hꝫ ꝯferre ꝯfirmatōem niſi ſo
lus ep̄s. Sed tunt ad rōem dr̄ ꝙ vnū ſacr̄m eē dign⁹ alio intelligit̄ q̄druplr̄ q̄ntū ad ꝓpoſitū ſufficit. pmo rōne efficatie. ⁊ ſic baptiſm⁹ ē digniu⁹
ſacr̄m. Scd̄o rōne dignitetis ⁊ excellentie ⁊ ſic euchariſtia ē digni⁹ ſacr̄m
Tercio rōe ſcatōis ⁊ ſic mr̄imoniū ē digni⁹ ſacr̄m. Quarto rōe ꝯferentꝫ
⁊ ſic ſacr̄m ꝯfirmatōis ē nobili⁹. q꜡ nobiliori ꝯfert̄. vicꝫ ab ep̄o Per h̄ dicit̄
ad rōem lꝫ euchariſtia eſt digni⁹ ſacr̄m ſm̄ excellentiā. nō tm̄ rōe ꝯferentꝫ

¶ Quinto notād̄ū ꝑ mo^m^ dubij vtꝝ noua grā ꝯferat̄ in ꝯfirmatōe. ⁊ r̄nr
ꝙ ſic. ꝓ q̄ nota ꝙ grā ē duplex. q̄dā eſt gr̄a ḡtis data ⁊ iſta dat̄ pctōrib⁹ de q̄
nihil ad ꝓpoſitū. Alia ē grā gratū faciēs ⁊ ē illa ꝑ quā hō dō recōciliat̄ Et
tal̄ ē duplex. q̄dā ē d̄ n̄ ḡto ḡtū faciēs. alia vͦa ē d̄ mag̃ ḡto mag̃ ḡtū faciēs
p̄a dat̄ ꝯfirmat̄ in baptiſmo. ſꝫ grā de mag̃ grato mag̃ gratum faciens
dat̄ in ꝯfirmatōe ⁊ ſic pꝫ ꝙ maioꝛ dat̄ in ꝯfirmatōe q̄ꝫ in baptiſmo

¶ Ultimo notādū. dubitat᷑ vtꝝ ꝯfirmatio ſit sacr̄m nc̄cariū. Ubi nr̄ p dī ſtinctōem. nā aliqd eē nc̄cariū itelligit᷑ dupl̄r. Uno° ſimpl̄r ⁊ illo° ꝯfirmaᵒ n̄ ē nc̄cariū sacr̄z. qꝛ ſine ꝯfirmatōe hō ſaluari pt. Alio° ly nc̄cariū pt capi ꝓ vtili. ⁊ ſic ꝯfirmatio ē nc̄caria. i. vtil᷑. qꝛ ſi hō dꝫ reſiſtere pugne diabolice ſeu reſiſtere mal᷑ ſiue infidelibꝰ nc̄cariū ē ſibi vt h̄eat sacr̄m ꝯfirmatōis

.i. diſcrete .i. femine sᶜ aliquos
Sint ꝑmunire mulieres. dum pueros ſic
.i. retinēt sᶜ baptizādi
Baptizant ꝙ conſeruent formam memoratam
sᶜ formā .i. interdū .i. ſtupefacte
Hanc ꝑtermittunt quandoqꝫ nimis pauefacte
sᶜ paeri faterent᷑ ſe
Hij baptizantur rurſum confiteantur
ſcꝫ q̄ ē tal᷑ ego baptizo te in nōie: p. ⁊ f. ⁊ ſſ.
Baptiſmi formam ꝑdictam non tenuiſſe
.i. emēdari dꝫ sᶜ qꝛ ē sacr̄m ireiterabile
Corrigitur ſic baptiſmus ſed non iteratur

¶ Hic mgr̄ reuertēdo ſe ſup baptiſmū cū ꝑꝰ aliqd dixit ꝯſecratōe pōit q̄dā notabilia ſeu q̄ſdā ꝑſuaſiōes vtiles circa baptiſmū. Et diuidit᷑ i qttuoꝛ ptes ſ̄m ꝙ h̄ pōit qttuoꝛ ꝑſuaſiōes. ſcd̄a ps. ibi. Nullꝰ abhortiuꝰ. tercia ibi. Uxor abortiuū. qrta ibi. Si pueꝝ mergis. Prima ps adhuc diuidit᷑ in duas ptes. in q̄ pōit ꝑmā ꝑſuaſionē. ſcd̄a docet recupare q̄ndā negligētiā factā circa baptiſmū. ſcd̄a ps ibi. Hāc ꝑtermittūt. Et vult ꝓ vtute lr̄a li tm̄. Si mulier aliq̄ parit pueꝝ debi. ē q̄ ē inclinatꝰ ad mortē iā i agone mortis poſitꝰ tūc mulieres pn̄t illū pueꝝ baptizare. Sed tn̄ ipe dn̄t eē premunite. i. fortes diſcrete ⁊ ſane mētis ita ꝙ obſuāt rectā formā ꝑdictam ipiꝰ baptiſmi. Nūc ibi (Hāc ꝑtermittūt) Mgr̄ ſbdit dicens quō recupari debeat negligētia facta, circa baptiſmū ⁊ vult tm̄. ſi q̄nqꝫ ꝯtingit ꝙ mulieres ſint nimis ſtupefctē. i. pterrite ſeu pauefacte ita ꝙ ꝓpt timorē formā baptizādi infringūt. Et ſi ſic. tūc tal᷑ mulier dꝫ ꝯfiteri ſe debitā formaꝫ mā baptizandi circa pueꝝ n̄ tenuiſſe. ita ꝙ tal᷑ forma ē ꝯfracta tunc talis baptiſmus factꝰ in puero dꝫ corrigi ⁊ dꝫ reiterari: ita ꝙ tal᷑ puer dꝫ deferri ad eccl̄iam ⁊ cathecīſari ⁊ i fontē ſacꝝ mergi ſ̄ꝫ moᵐ ꝯſuetū ⁊ dꝫ criſmari ⁊ c.
¶ Circa lr̄am ꝑmo ē notandū. ex lr̄a h̄r ꝙ baptiſmꝰ debet corrigi ⁊ n̄ reiterari. Pro quo ſciendū ꝙ sacr̄a ſunt duplicia. nam quedam ſunt reiterabilia. Et anteq̄ꝫ determinatur de iſtis complete rememorādum ē prius dictū vicꝫ ꝙ oē sacr̄m hꝫ ſe ſicut medicina. Et ipa medicina dꝫ ꝑcedere morbos. vn̄ ſeptē ſt̄ sacr̄a ꝓpter ſeptuplicē leſione peccati. vn̄ leſio peccati eſt duplex. nā q̄dā ē leſio pene ⁊ q̄dā culpe. Leſio culpe ē triplex. quia aut ē leſio pcti originaꝉ aut ē leſio pcti mortal᷑ aut ē leſio pcti venial᷑. Et ꝯ hāc triplicē leſionē dat᷑ triplex sacr̄m. nā ꝯtra morbū pueri pcti original᷑ dat᷑ baptiſmꝰ. qꝛ baptiſmꝰ ē ꝓpt deletōem pcti originalis. Contra ſcd̄m morbum pcti mortal᷑ dat᷑ pn̄ia ⁊ ꝯfeſſio que delent omne pctm̄ mortale

Sed cōtra terciū morbū pcti venialꝭ dat̄ vnctio extrema q̄ delet oīa pctā venialiū. ſed leſio ſiue pctm̄ pene ē q̄druplex. vel talis ſit ex ignorātia vl ex malicia vt ex cōcupiſcētia vel ex ꝓnitate ad peccādū. Et cōtra hūc q̄druplicē morbū dat̄ q̄druplex ſacr̄m. Nā cōtra pᵐ morbū igrātie dat̄ ſacr̄m ordis. qꝛ in ordine dat̄ grā̄ rōfirmatis illumīnatōis ⁊ diſcretōis. qꝛ ordinatus dꝫ h̄re grām ⁊ ſcientiā diſcernēdi inter bonū ⁊ malū ſic ꝙ bonū doceat opari ⁊ exeq̄ ⁊ malū doceat ſpnere. Contra ſm̄ morbū malicie dat̄ ſancta eucharistia. qꝛ ſacr̄m eucharistie eſt origo oīs dignitatis ⁊ bonitatis: Contra terciū morbū concupiſcētie dat̄ mr̄imoniū vt ꝑ hoc ſacr̄ꝫ remoueatur inordinata concupiſcētia. Sed cōtra morbū ꝓnitatꝭ ad peccādū datur ſacra confirmatio. iōꝗ ipi cōfirmati nō ſint ita ꝓni ad peccādū vt ꝑus. qꝛ in tali ſacr̄o datur grā confirmatōis ad bonū ⁊ cū h̄ibi dat̄ retardatio ad malū. Nūc ad ꝓpoſitū ē dōm ꝙ ſacr̄a ſtꝫ duplicia. ſcꝫ reiterabilia ⁊ irreiterabilia. Vn̄ tria ſunt ſacr̄a Irreiterabilia. ſcꝫ baptiſmus. cōfirmatio. ⁊ ordo. qꝛ in talibꝰ ſacr̄is impmit̄ caracter indebilis. Sed ſacr̄a reiterabilia ſtꝫ q̄ttuor. vt cōfeſſio. eucharistia. mr̄imoniū. ⁊ extrema ſ vnctio. qꝛ ſ in eis non impmitur caracter indebilis.

¶ Scdo nota vtꝝ hoc ꝓnomē ego nccario apponat̄ in forma baptiſmi. Et videt̄ ꝙ nō. qꝛ in oībꝫ vbis pᵉ ꝑſone certꝰ intelligit̄ ntūs. vt pꝫ ꝑ Priſcianū pᵒ minoris. ſed baptizo eſt vbū pme ꝑſone. ꝗ in eo intelligit̄ certꝰ ntūs ⁊ ꝑ cōſeqns nō erit neceſſariū expmere illud ꝓnomē in forma baptiſmi. Ad hoc rn̄r ꝑ diſtinctōem ꝙ q̄dā de neceſſitate ſunt baptizandi ⁊ q̄dam ſtꝫ de neceſſitate baptizātis ⁊ quedā de neceſſitate forme baptiſmi. modo ad hoc dubiū rn̄r ꝙ hoc ꝓnomen non eſt de neceſſitate baptizādi nec etiā ſt de neceſſitate forme baptiſmi. ſed eſt de neceſſitate baptizātis ⁊ rō huius eſt iſta. qꝛ ꝑ hꝰ ꝓnomē ego exmit̄ intentio baptizātis vt ipe baptizās ī velit facere illa que facit eccl̄ia. ꝗ illō ꝓnomen ego non dꝫ omitti.

¶ Tercio notādū. dubitaret q̇s vtꝝ in oīi lingua aliq̇s pt̄ baptizari. Ad hꝰ dubiū rn̄r ꝙ ſic. qꝛ q̇libet pt̄ baptizare in ſua ligua vulgari vulgarit̄ ⁊ ſic grecꝰ in ſua ligua pt̄ baptizare. Et ſic Bohemꝰ Slauꝰ Polonꝰ Dacꝰ ⁊ ſic de alijs ⁊ hoc tpe neceſſitatꝭ ſed ipe ſacerdos cuiuſcunqꝫ ydeomatis fuerit ſꝫ dꝫ baptizare puez in ligua latina.

¶ Quarto notādū vtꝝ hoc vbū baptizo pt̄ omitti ſic ꝙ loco eius ponat̄ hꝰ vbum mergo. Ad hꝰ rn̄r ꝙ n̄. qꝛ illud vbuꝫ mergo hꝫ io ſe plꝰ ꝗ ly baptizo ex eo ꝙ mergo ⁊ baptizo non ſtꝫ ſynonima. qꝛ oīs baptizatꝰ ē merſus ⁊ nō econuerſo. oīs merſus eſt baptizatꝰ. ꝗ mergo ⁊ baptizo non ſtꝫ ſynonima. Et eo ꝙ dr̄nt ſicut magꝭ commune ⁊ minꝰ commune. idō loco illiꝰ (qd ē baptizo) nō poni mergo vt dōo. ego mergo te in nōie pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Sed dꝫ dici. ego baptizo te. ⁊c̄.

¶ Quinto notādū. dubitaret aliquis vtrū loco illiꝰ ꝓnōis re poſſet ponī nomen ꝓpriū vt ſic dōo. ego baptizo Henricū in nōie pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſācti. Ad hoc rn̄r ꝙ non. ⁊ rō ē iſta. qꝛ ꝓpa nōia ſꝫ diuerſis conceptibꝰ i ꝓpoſitionibꝰ ſcant confuſe. ſed ꝓnōia ſcāt certe. Et cum in baptiſmo intētio baptizātꝭ dꝫ dirigi in certū ⁊ vnicū ſuppoſitum indiuiſibile. igit̄ ꝓpter gr̄e talem certitudinem debet exmi hoc ꝓnomen te. Et loco illiꝰ ꝓnomis te non debet poni nomen ꝓpūm.

¶ Sexto dubitaret q̇s. vtꝝ sic poſſet poni forma baptiſmi. Ego baptizo te in noib⁹ pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. cū q̄ tres ſīt ꝑſone diuerſa hn̄tes noīa: ſcilꝫ pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſctūs. Jō videt̄ ꝙ dꝫ dici. ego baptizo te in noib⁹ p. ⁊ fi. ⁊ ſſ. Ad hoc rn̄r ꝙ nō dꝫ dici in noib⁹ in plali nūero. Sed debet dici in nomie in nūero ſingulari. Et rō hui⁹ ē iſta. q2 vn⁹ ē baptiſm⁹ vn⁹ ē ds ⁊ vna eſt fides ⁊ vna eſt eccleſia extra quā nullus ſaluatur: vt pꝫ in de ſumma trinitate ⁊ fide catholica. firmiter credim⁹ ⁊ ſiīr ꝯfitemur oēs. modo illa vnitas eſſentie ſignatur ꝑ iſtum abltm̄ ſingularꝫ numeri. ſcꝫ. noie. ⁊ ğ debet dici in noie ⁊ non in noibus.

¶ Septimo notādū. dubitaret q̇s vtꝝ intētio baptizātꝫ ſit nccāria ad baptiſmū. Et videt̄ ꝙ ſic. q2 ſm btm̄ Auguſtim. bona intētio reqrit̄ ad bonū opus. ğ etꝫ intētio nccārio reqrit̄ ad baptiſmū. q2 ibi exercet̄ op⁹ optimū. Sed in oppoſitū ē btūs Aug⁹ in q̄dā omelia ſuꝑ Joannē vbi dr̄. accedat vbum ad elemētū ⁊ fit ſacr̄m. vbi vult ꝙ ibi non ſit nccāria intentio. ſed ſolum vborum ꝓlatio. Ad hoc dubium rn̄detur ꝙ intētio reqritur ꝓpt reuerētiam ſacr̄i. Unde eſt ſciēdum. ꝙ intentio ē duplex. ſcꝫ. gn̄alis ⁊ ſpēalis. Intentio generalis qn̄ ip̄e baptizans intendit facere illud qd̄ eccleſia facit. licet non credit eē verum quod eccl̄ia credit. Et ex hoc patet. ꝙ infidelis vt iudeus vel hereticus p̄t baptizare dum habeat intentōem gn̄alem. Et iſta intentio generalis ſꝑ exigit̄ ⁊ requirit̄ ad baptizātē. Alia eſt intētio ſpēalis ⁊ ē iſta ꝙ q̇libet credat ꝙ baptiſmus hꝫ vtutem delēdi peccata. Et iſta non ſemꝑ requiritur. Et ſic ad autoritatē bti Auguſtini dr̄. ꝙ licet non exp̄mit intentōem gn̄alem. tn̄ ibi eque bene vult illā. Et ſic hꝫ argumētum non valet. btūs Aug⁹. non exp̄mit intentōem gn̄alem. ğ nō reqritur intentio gn̄alis ad baptiſmum. q2 ibi arguitur ab autoritate negatiue ꝯ̄ña non valet.

¶ Octauo dubitat̄. ⁊ ponat̄ talis caſus ꝙ ſint duo pueri ſiīr q̇ inueniuntur in certo loco. ⁊ vn⁹ illoꝝ ē baptizat⁹ ⁊ alter nō. ſic ꝙ dubiū ē q̇s illorū ſit baptizat⁹. tūc q̄rit̄ vtꝝ ambo dn̄t baptizari aut nō. ⁊ videt̄ ꝙ non. q2 ſi ambo baptizarent̄. tūc alter eoꝝ bis baptizaret̄ qd̄ nō p̄t fieri ſm ꝓus dicta. q2 nul⁹ debet bis baptizari. ex eo ꝙ illud ſacramētū eſt ireiterabile.

¶ In oppoſitū arguit̄ ſic. ſi null⁹ eorum baptizaretur. tunc vn⁹ eoꝝ maneret non baptizatus ⁊ per ꝯñs aīa iſti⁹ eternalr̄ dānaret̄ ꝓpter carentiam baptiſmi quod tn̄ maxime eſſet inconueniēs ⁊ abſurdum. Ad hoc ē dꝛ ꝙ iſti pueri ſic ſiīr inuēti ambo debeāt baptizari ꝓpter iacōueniēs qd̄ ex hꝫ poſſet ſeq̇. Si vn⁹ eoꝝ non baptizaret̄ puta qd̄ aīa ei⁹ poſſꝫ eternalr̄ dānari. ğ tutius ē ip̄m hoiem bis baptizari. q̄ꝫ eternalr̄ dānari ſiue fidē chr̄ianā ignorare. ğ ad remouēdum talem incertitudinē. tunc ambo dn̄t baptizari. Et ſi p̄t eē aliq̄ diſcretio inter pueros. tunc ip̄e baptizans nullo⁹ debet baptizare aliquē bis ꝓpter rōem ꝓus tactā. Sed aliqui ſic rn̄dent. ꝙ iſti pueri ſic inuenti ambo debeāt baptizari. Et hoc debet fieri ſb̄ ꝯditione. vt ſic dd̄o. Si non es baptizatus. tūc ego baptizo te in noie patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Et hoc fit ꝓpter ſecuritatē. q2 tuti⁹ eſt hoiem baptizari bis. q̄ꝫ non fieri chriſtianū.

¶ Ultimo eſt notandū. dubitaret q̇s vtrū baptiſmus ſit melius a ſacerdote bono vel malo. Ad hoc eſt dd̄m. ꝙ baptiſmus neqꝫ melioꝛat per bo

nū ſacerdotē neq̧ peiorat̄ ꝑ malū ſacerdotē. ſed tñ tutior ꝛ ſecurior eſt baptiſm⁹ a bono ſacerdote q̄ȝ a malo. qꝛ de⁹ exaudit citi⁹ p̄ces bonoꝝ q̄ȝ maloꝝ. Et tunc vlteri⁹ d̄r ꝙ baptizatus nec melioraṫ. nec peioraṫ ꝑ baptizantem dummō ꝑ formā vboꝝ obſuat. qꝛ efficatia baptiſmi ꝯſiſtit in ſacro. ꝛ non in baptizāte ſiue in ſacerdote.

.i. null⁹ puer ſ^c ſancto baptiſmate
Nullus abortiuus in ſacro fonte renatus
.i. in cimiterio .i. teſtaṫ
Infra ſancta loca ſepeliri debet vt ait lex
.i. pueꝝ nō mortuū gingnit ſ^c puer
Uxor abortiuum tua ſi parit licet ille
.i. ꝑui tp̄is ſ^c tūc illa
Temporis exigui legem ſeruabit eandem
ſ^c legē ſ^c pueꝝ genuiſſet
Quā ſeruaret ſi matuꝝ peperiſſet

¶ Hic autor ponit ſcd̄am cautelē circa baptiſmū oñdēs q̄d dȝ fieri circa pueros abortiuos in baptizādo. ꝛ hoc ꝑ modum doctrine q̄ talis ē. ſi aliq̄s puer abortiu⁹ ñ baptizat⁹. tūc talis nō dȝ ſepeliri in cimiterio. qꝛ ſicut lex ꝛ ius canonicū dicunt. tūc nullus debet ſepeliri in cimiterio niſi fuerit baptizat⁹. Deinde ſb̄dit mgr̄ ponendo aliud documentum circa baptiſmū oñdēs qualr̄ ꝑſone im p̄gnate ſe debeant regere poſt ꝑtū ꝛ d̄r ꝙ ſi aliqua mulier generat pueꝝ abortiuū ita ꝙ ante matuꝝ tp̄s puer d̄ matrice exiuit. tūc iſta mulier cuſtodiat tp̄s puerperij quadraginta dieb⁹. ac ſi pueꝝ matuꝝ generaſſet.

¶ Notādū p̄mo circa lrām. ꝙ abortiu⁹ eſt puer q̄ nōdū ꝯpleuit tp̄s naturale ſue gñatōis. vt ſi gñareṫ aliq̄s puer ꝛ nōdū tp̄s naturale ꝯpleuiſſet ille puer diceret̄ abortiu⁹. vñ tp̄s naturale gñatōis ꝓut cōiter ſtȝ nouem mēſes. nō ſi puer gñaṫ in ſeptimo vel octauo mēſe. tūc gñatio d̄r repētina ꝛ puer gñans d̄r abortiu⁹. ꝛ talis puer abortiu⁹ nō dȝ ſepeliri in cimiterio ſi mortu⁹ ē poſt q̄ð abſcindiṫ ab vtō matno. ſi āt viuit ꝛ poſtea baptizeṫ. et tūc poſt hoc moriṫ. tūc in cimiterio ē ſepeliēd⁹.

¶ Scd̄o ē notādū. ꝙ qñ abortiu⁹ gñaṫ hoc eſt duplr̄. vel eñi ille ē aiat⁹ vel nō. ſi nō eſt animat⁹. tūc nō dȝ ſepeliri in cimiterio. Rō ē: qꝛ null⁹ ē ſepeliend⁹ in cimiterio niſi hō. ſed ille nō eſt homo. g̊ etȝ nō eſt ſepeliend⁹ in cimiterio. Si āt talis abortiu⁹ ē aiat⁹ hoc eſt duplr̄. vel eñi ille ē baptizatus vel nō. Si ē baptizatus. tūc ſepelitur in cimiterio. Si nō eſt baptizatus. tūc nō ſepelitur in cimiterio.

¶ Tercio notādū. diceret q̇s ſi mlier moriṫ in ꝑtu añq̧ puer exit vteruȝ maternū q̄d ibi ē faciēdū an fruct⁹ cū mr̄e dȝ ſepeliri aut nō. Ad hoc rñr ꝙ talis mlier dȝ diuidi ꝛ fruct⁹ viu⁹ dȝ exemi. ita ꝙ ſaluabiṫ in vita. ꝛ poſt hoc tūc fruct⁹ dȝ baptizari. mr̄ āt debet in cimiterio ſepeliri.

¶ Quarto ē notādū. qñ h̄ ē ꝙ pueri nō baptizati ñ dñt in cimiterio ſepeliri ſȝ extra cimiteriū. Rō ē. qꝛ q̄ ñ intrāt regnū celoꝝ nō dñt locari inter corpa fideliū. qꝛ infideliū cū fidelib⁹ nō erit ꝑmixtio. ſȝ aīe taliuȝ puerorū nō ꝑueniūt ad regnū celoꝝ. qꝛ dixit chr̄s ad Nicodemū niſi quis renat⁹.

fuerit ex aq̄ ⁊ ſpūſctō nō intrabit in regnū celoꝝ. iō n̄ dʒ̄ locari int̄ corpa
fideliū defunctoꝝ. Ex illo correlarie ſeq̄t. ſi puer morit̄ an̄q̄ baptizās pfic̄
formā v̄boꝝ dato ꝙ incepiſſet adhuc aīa illi⁹ pueri n̄ ſaluabit̄. q̄ꝛ non eēt
merſus ter in aq̄. nec etiā baptizat⁹ ꝑ formā ꝯpletā req̄ſitā ad ſacr̄m baptiſ
mi. Sed diceres. q̄ ē rō ꝙ pueris nō dʒ denegari baptiſm⁹ ꝓpt̄ māifeſtū
pctm̄ parentū. Rn̄r. ꝙ rō ē iſta. q̄ꝛ in iuditio dei ⁊ eccl̄ie puer nō ꝑtabit iniq̄
tatē p̄ris nec ecōuerſo. Vn̄ Apl̄s. Opa eni illoꝝ ſequunt̄ illos. Et dr̄ no
tāter in iuditio dei: q̄ꝛ in iuditio tp̄ali q̄n̄qʒ tenet̄ oppo^m. ⁊ g̊ ſacerdos ba
ptizās pueꝝ cū ꝯcubinis n̄ dʒ nimiū indagare q̄ꝛ q̄les ſūt parentes ei⁹. q̄ꝛ ali
as ſacerdos in baptizādo male ꝓcederet. Ex illo māifeſte ꝯcludit: ꝙ ſa
cr̄m baptiſmi nulli eſt denegādum. Et rō ē iſta. q̄ꝛ illud ſacr̄m ē digniſſi
mū q̄ ad magnā nc̄citatē. ex q̄ ē ianua oīm alioꝝ ſacr̄oꝝ ad vitā et̄nā: ⁊ ma
gis nc̄cariū. lʒ eni ſacr̄ʒ euchariſtie ſit digni⁹ q̄ ad ſc̄titatē q̄m ꝑ oib⁹ ſacr̄is
includit. ⁊ ſacr̄m ꝯfirmatōis q̄ ad ꝑſonā a q̄ ꝓcedit. q̄ꝛ ꝯfirmatio fit a ſolis
ep̄is. ⁊ ſic de alijs ſacr̄is vt ꝑ̄us dcm̄ eſt. tn̄ ſacr̄m baptiſmi ad oīa ſacr̄a eſt
plus neceſſariū. q̄ꝛ ſine ip̄o null⁹ pt̄ ſaluari. ¶ Quinto notādū. dubitaret
q̄s. vtꝝ ne forma baptiſmi poſſit viciari Ad h̄ ɼn̄atō forma baptiſmi pt̄ vi
ciari ſex mōis. p° q̄ntū ad mutatōeʒ. 2° q̄ntū ad corruptōeʒ. t̄cio q̄ntū ad
additōem. q̄rto q̄ntum ad ſb̄trahitōem: quinto q̄ntū ad interpoſitōem
ſexto q̄ntum ad trāſpoſitōem. Nā ꝑ̄mo viciat̄ q̄ntum ad mutatōeʒ plu
ribus modis. Primo. ꝙ ſi aliquis baptizaret ſic. ego baptizo te in nomie
genitoris ⁊ geniti ⁊ ꝓcedens ab vtroqʒ. tunc talis puer non eēt baptizat⁹.
Et rō ē. q̄ꝛ talis baptizās nō ſ̄uat formā a chr̄o inſtitutā q̄ ē hec. ego ba
ptizo te in noīe. p. ⁊ fi. ⁊. ſſ. q̄ hr̄ ꝑ btm̄ Matth. Euntes docete oēs gen. ⁊c̄.
Scd̄o viciat̄ q̄ntū ad mutatōem ſic. vt ſi aliq̄s baptizat ſic dd̄o. ego bapti
zo te in noīe omipotētis ⁊ ſapientis ⁊ benigni dei. tūc tal' puer etiā nō eſt bapti
zat⁹. ⁊ rō ē iſta. q̄ꝛ talis nō baptizat in noīe triū ꝑſonaꝝ. q̄ꝛ ſic̄ pr̄ ē op̄s. fili⁹
etiā ē op̄s. ⁊ ſil'r ſpūſſctūs. vt hr̄ in cimbalo athanaſij vbi dr̄. Opſ pr̄. op̄s fili
us. op̄s ſpūſſctūs. Et ſicut pr̄ ē ſapiēs. ſic fili⁹ ⁊ ſpūſſctūs. ſil'r ſicut pr̄ ē be
nign⁹. ſic fi. ⁊. ſſ. Tercio viciat̄ q̄ntū ad mutatōeʒ ſic. vt ſi aliq̄s baptizaret
ſic dd̄o: ego baptizo te in noīe p̄r̄nitatis ⁊ filiatōis ⁊ ſpūſſancti. tunc etiā talis
nō eēt baptizat⁹. q̄ꝛ illa forma nō ē ab eccl̄ia inſtituta. ¶ Scd̄o baptiſm⁹
viciat̄ q̄ntū ad corruptōem. ⁊ tal' ē duplex. vel eni mutat ſenſum. tūc tal'
puer nō eſt baptizat⁹. vt ſic dd̄o. ego baptizo te in noīe patras ⁊ filias ⁊ ſpi
ritaſſanctas: ⁊ hoc eſt v̄m ſi hoc nō fit ex ſimplicitate. q̄ꝛ ſi ex ſimplicita
te ita diceret ⁊ nō ꝑintēderet errorē. tūc puer eēt baptizat⁹. Si āt nō mu
tat ſenſum. vt ſi aliq̄s eēt balbutiēs ⁊ impedit⁹ in ligua ⁊ baptizaret pue
rū. ita ꝙ nō poſſet v̄ba exꝑmere. tūc talis puer eēt baptizatus.

¶ Tercio baptiſm⁹ viciat⁹ q̄ntū ad additōem. ⁊ tal' ē duplex. q̄dā mutat
intellectū ⁊ q̄dā n̄. mō ſi aliq̄s baptizaret ſic dd̄o. ego baptizo te in noīe. p.
⁊ fi. ⁊. ſſ: ſci nicolai ⁊ ſcē katherie. ⁊ tn̄ eq̄ crederet ꝙ iſte puer ſine hac addi
tōe nō eēt baptizat⁹. tūc tal' baptiſm⁹ n̄ valeret. q̄ꝛ baptizās addit ſupflua
Si āt credit ⁊ facit h̄ ex pura ſimplicitate. tunc puer eſt baptizatus.

Quarto viciat̄ q̄ntū ad ſb̄tractōeʒ vt q̄n aliq̄d ſb̄trahit̄ d̄ forma baptiſmi
vt dd̄o. ego baptizo te ī noīe. p. ⁊ fi. omittēdo ly ſpūſcti: tūc tal' puer n̄ eēt
baptizat⁹. Quinto viciat̄ q̄ntū ad int̄pōeʒ. ⁊ tal' int̄poſitō ē duplex. q̄daʒ

eſt nccaria. ꝛ q̄dā nō. ꝑ ꝓmū nō variat̄ baptiſm⁹. ſed ꝑ ſcdam. Exēm de prima. vt ſi aliq̄s baptizaret ſic dicēdo. ego baptizo te in noie p̄ris ꝛ ſibi eueneris tuſſis. tale ceſſante vlteri⁹ diceret. ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti: tunc adhuc puer eēt baptizat⁹. Exēm d̄ ſcda. vt ſi aliq̄s diceret. ego baptizo te in noie patris ꝛ filij: ꝛ faceret tūc impoſitōem ꝛ diceret ad miniſtꝝ ſuū. porrige mihi libꝝ vel aquā calidā ꝛ poſtea ſbmergeret ꝛ diceret ꝛ ſpūſſancti. tūc talis puer nō eēt baptizat⁹. Et rō ē. q꞉ ibi forma baptiſmi eēt ꝯfracta.

❡ Sexto viciat̄ baptiſm⁹ q̄ntū ad trāſpoſitōem. vt ſi aliq̄s ſic baptizaret in noie p̄ris ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti. ego baptizo te. ꝛ ſi aliq̄s hoc faceret ex ſimplicitate ꝛ deuotōe ꝛ tūc talis puer credit̄ eē baptizat⁹. Si āt non faceret ex ſimplicitate. ſed ꝓpter hoc ꝙ velit inducere errorē. tūc talis puer nō eſt baptizat⁹. Sꝫ noia ꝛ v̄ba trāſpoſita idē ſ̄cāt. ibi videt̄ ꝙ tal̄ puer ſit baptizatus. Ad hoc rn̄detur. ꝙ illud dcm̄ Areſto. ſcdo perihermenias hꝫ veritatem in logica de ꝓpoſitionib⁹. non aūt in theologia. q꞉ theologia non reſtringitur ꝑ iſtas regulas.

❡ Itē notādū circa formā baptiſmi. Si diceret aliq̄s ſic baptizādo puerū. ego baptizo te in noie chr̄i. tūc dubitat̄. vtꝝ talis puer ſit baptizatus. aut nō. ꝛ videt̄ ꝙ ſic. q꞉ ita baptizauerūt diſcipuli in ꝓmitiua eccl̄ia. ſcꝫ in noie chr̄i. Quoꝝ ſucceſſores ſūt ſacerdotes. g̊ videt̄ ꝙ talis puer ſit baptizat⁹. Ad hoc dubiū rn̄r. ꝙ talis puer nō eſt baptizat⁹. Et ad rōem ꝙ illō fuit ncc̄e in ꝓmitiua eccl̄ia. q꞉ q̇cunqꝫ ꝯfitebat̄ hoc nomē chr̄s. ille baptizabat̄ a diſcipulis. ſic āt non ē nūc. q꞉ iā dꝫ teneri forma ipi⁹ eccl̄ie d̄ q̄ ꝓus dcm̄ ē. Alij āt ſic dicūt. ꝙ talis puer nō ſit baptizat⁹. ꝛ rōeꝫ aſſignāt. Q꞉ ille ſic baptizās peccat ꝯ formā baptiſmi inſtitutā a ſanctꝭ patrib⁹

❡ Ultimo eſt notādū: diceret aliq̄s ſic baptizādo. ego baptizo te in noie trinitatꝭ vel in noie triū ꝑſonaꝝ. Tūc dubitat̄. vtꝝ talis puer eēt baptizatus vel nō. Rn̄r. ꝙ talis puer nō eēt baptizat⁹. Et rō ē iſta. q꞉ iſta nō eſt forma quā Ih̄s chr̄s inſtituit. vt hr̄ Matth̄. vlti°. Eūte docete oēs gētes ꝛc꞉ Sed tn̄ ſctā trinitas ita bn̄ implicite p̄t inuocari.

.i. infantē ſ^e ſacro trib⁹ vicib⁹
Si pueꝝ mergis in fonte ter et nihil addes
.i. forme baptiſmi .i. nō baptizat⁹
Verboꝝ forme manet illotus puer iſte
ꝯplicet ſ^e a ter ſ^e baptiſmi
Quāuis aſſiſtat qui verboꝝ ſeriem dat

❡ In iſta ꝑte mgr̄ ponit q̄rtū documētū d̄ ipo baptiſmo dicēs. Si aliq̄s baptizaret pueꝝ ꝛ mergeret ipm̄ trib⁹ vicib⁹ ꝛ omitteret forma v̄borū ille puer non eēt baptizat⁹. ꝛ ꝙ plus ē: ſi vn⁹ aſtaret q̇ ꝓferret formā v̄borū adhuc puer non eēt baptizat⁹. Et rō lr̄e ē iſta. q꞉ ſi alter diceret v̄ba. tūc illa v̄ba non ꝓficerent. nec aliquē effectum inducerent. q꞉ d̄t btūs Aug⁹. appone v̄bum ad elemētum. tunc erit ſacr̄m. ꝛ ſic ille baptizans ſi omitteret v̄ba. tunc maneret ſolum aqua.

❡ Circa lrām notandū: autor d̄t in lrā. ſi puer immergit̄. ꝛ v̄ba non ꝓfe

runtur.tũc talis pmanet nõ baptiſat⁹ ſiue illotus. ¶ Pro quo ſciendum
ꝙ tria reqrunt̃ circa baptiſmũ. Primũ ẽ debita vboꝝ ꝓlatio. Scõm eſt
ipius infantis immerſio vel aq̃ ſupeffuſio. Terciũ eſt intẽtio.ſcʒ vt ipẽ ba
ptizãs intẽdit facere id qd̕ facit ipa eccl'ia.ꝛ ſi vnũ illoꝝ defuerit. tunc ba
ptiſm⁹ viciat̃.i.ꝙ ipẽ puer manet inbaptizatus.
¶ Notãdum ſcdo ꝑ modũ dubij.ꝛ ponat̃ caſus ꝙ ſint duo hoies quoꝝ
vn⁹ imergat pueꝝ ꝛ alter ꝓferat vba ꝛ ponat̃ vlteri⁹ caſus poſſibilis ꝙ hoc
ſit tpe nccitatis.ita ꝙ ſint duo ſacereotes quorum vn⁹ eſt fact⁹ mutus.ꝛ
ille immergat pueꝝ.ꝛ alter ſit carens manib⁹ ꝛ ille formã vborum ꝓfert
tunc dubitat̃. vtrum talis puer ſit baptizatus aut non. Et videtur ꝙ ſic.
ꝙ talis puer ſit baptizatus.qꝛ ſine iſto ſacramento null⁹ pt ſaluari: vt pa
tet ex dicto Euangelij ꝑus allegato. Rñdetur ad hoc dubium.ꝙ tal' pu
er non eſt baptizatus.quia ad baptizãtem tria requiruntur. Primo.ꝙ
ibi ſit debita vborum ꝓlatio. Secundo ꝙ immergat. Tercio ꝙ intendit
facere hoc quod eccleſia facit.mõ cum vnum illoꝝ defuerit tunc puer ñ
eſt baptizatus.ſed in pſenti cãu vnum illoꝝ deeſt.ſcʒ debita vborum ꝓla
tio.ſicut in muto.ergo talis puer manet nõ baptizat⁹. Alij aũt doctores
rñdent ꝙ ideo talis puer manet inbaptizat⁹.qꝛ immerſio ꝛ ꝓlatio vboꝝ
dñt fieri ab vno ſic non ſit hic.g̊ ꝛc̃.
¶ Tercio notãdũ.ponat̃ ꝙ duo circa fontẽ ꝓferrent vba.ſic ꝙ ambo di
cũt.ego baptizo te in noie patris ꝛ filij ꝛ ſpũſſancti: ꝛ vn⁹ ſolum immergat
tunc dubitatur.vtꝝ talis puer eſt baptizatus. Et videt̃ ꝙ non ſit baptiſa
tus.qꝛ vel illi dicunt nos baptiſam⁹ in noie pa.ꝛ fi.ꝛ.ſſ. vel dicũt ego ba
ptiſo te in noie pa.ꝛ fi.ꝛ.ſſ. Si ꝑmo⁰. tũc non hr̃ debita forma baptiſmi
quã chr̃s inſtituit. Si ſcdo⁰.tũc puer bis baptiſaret̃.ꝛ qꝛ baptiſmus eſt ſa
crm̃ irreiterabile.g̊ videtur ꝙ talis puer non ſit baptiſat⁹. Ad hoc dubiũ
rñr. ꝙ talis puer eſt baptiſatus.ſed tunc ad rõem dr.qñ dr vel debet dici
nos vel ego. Rñdetur.ꝙ non dr nos.ſed quilibet illorum dicat.ego bapti
ſo te.ꝛc̃. Et ſic iſte vicin⁹ ꝓferens vba ꝛ cum hoc immergẽs baptiſat Sed
tñ hic quidam rñdent ſb cautela ſic.ꝙ ſi vnus citi⁹ diceret.ego baptiſo te
ꝙ alter.tunc ab illo qui citius dixerit.talis puer eſſet baptiſatus ꝛ nõ ab
alio.quia ſacrm̃ baptiſmi eſt irreiterabile. Sed hoc non bene valet: quia
ſi aſtans diceret citius illa vba ꝛ non immergeret.tunc ipẽ puerum non
baptiſaret.ſed ſolum immergens.
¶ Quarto.vtrum iude⁹ vel infidelis pt baptiſare. ¶ Et videtur ꝙ non
nam quicunqꝫ eſt pſciſus ab eccl'ia.ille nõ pt baptiſare.ſed iude⁹ eſt hmoi
ergo ꝛc̃. Conſequentia tenet de ſe.ſilr ꝛ maior. Sed minor patet ꝑ dictũ
ꝓpheticũ vbi dr. Nolite ſanctũ dare canibus. Sed in oppoſitũ ẽ dutor
pſens ꝑ illud qd̕ ꝑus dixit a quocunqꝫ poſſe ſumere baptiſmũ. Ad illud
dubiũ rñr. ꝙ ipẽ iudeus poteſt baptiſare. ꝛ hoc eſt verum ſi ipẽ intendit
facere hoc qd̕ intendit eccl'ia facere.ꝛ cum hoc ꝓferret debitam ꝓlatõem
verborum ꝛ immergat pueꝝ.ita tñ ꝙ hoc ꝑmittitur ab eccl'ia tpe neceſſi
tatis ſiue cauſa neceſſitatis.qꝛ ſine iſto ſacramento null⁹ pt ſaluari Sed
tñ ipẽ iudeus non pt baptiſare ex officio ꝛ ex autoritate. vt ꝓbauit argu
mentum. Sed tunc ad rõem autoris hic in littera dr.ꝙ autoritas ei⁹ in
telligitur de articulo mortis.ſed nõ quo ad autoritatẽ vel quo ad officiũ

Alij aūt aliter rn̄dēt ad rōem. ꝙ aliquē eē pſciſum ab eccl'ia intelligitur dupl'r. Uno° quo ad vinculū charitatꝫ: ſic ipē iudeꝰ pſciſus ab eccleſia romana eſt. Alio° quo ad vinculū vel vnionē baptiſmatꝫ. ⁊ ſic ipē iudeꝰ non eſt pſciſus ab eccl'ia.

¶ Ultimo notādū p modū dubitatōis. vtꝝ diabolꝰ poſſet baptizare aliquē. Et arguit' ꝙ ſic. qꝛ quicūqꝫ debite ꝓfert vba ⁊ alia reqſita bn̄ facit ille pt baptizare. ſed diabolꝰ pt oia iſta facere. cū ipē vocat' mille artifex. g° pt baptizare. Ad hoc dubiū rn̄det'. ꝙ diabolꝰ nullū pt baptizare. ⁊ hoc ꝓbat' aliquibꝰ rōnibꝰ ſic. Prima ē. quicunqꝫ baptizat ille ptēdit bonū ⁊ hꝫ debitā formā vboꝝ ⁊ oia ncc'ario requiſita ad tale officium. ſed diabolꝰ nō eſt hmōi. g° ⁊c. Alia rō. nullꝰ pt baptizare niſi hō. nā dn̄s dixit in Euangelio. Ite docete oēs gentes. ⁊ illa vba dixit diſcipulis ſuis ⁊ ſucceſſoribꝰ diſcipuloꝝ. ſed diabolꝰ non eſt homo. neqꝫ ſucceſſor diſcipuloꝝ. g° nō pt baptizare. Tercia rō ſeqtur ex pma ⁊ eſt iſta. ois baptizās debet ptēdere bonuꝫ ſed diabolꝰ non ptendit bonū cū ſit ſpūs malignus. g° etiā non debet baptizare. Et licet diabolꝰ diceret debitā formā vboꝝ. tn̄ in hac forma nō pintendit bonum. g° nō baptizat. ¶ Sed diceres: quare hō baptizat ⁊ nō diabolus. Rn̄detur ꝙ ideo. qꝛ ſicut hō fuit cā mortis vel ſicut hō mortificatus fuit p hoiem. ita dꝫ viuificari ⁊ recōciliari p hoiem ⁊ non p diabolum ſeu p ſpm̄ malignū. g° baptizat hō ⁊ non diabolꝰ. Alia rō. qꝛ ſicut hō eſt cā gn̄atōis realis. ſic etiā dꝛ cā gn̄atōis ſpūalis. ſcꝫ. chr̄s pncipaliter a quo ſacr'a fluxerūt. cuiꝰ miniſter ē hō ſacerdos: g° hō baptizat ⁊ nō diabolꝰ. Sed tūc ad rōem qn̄ dꝛ. q̇ ꝓfert vba ⁊ oia que reqrunt' ad baptiſmū. ille baptizat. ſꝫ diabolꝰ pt facere hmōi. g° ⁊c. maior ē negāda. qꝛ ibi maxime reqritur intētio bona. mō notū ē ꝙ diabolꝰ nō intēdit illud quod eccleſia intendit: ergo non pt baptizare.

.i. puer ſc' baptiſmatꝫ .i. effunde. ſc' baptiſmatꝫ

Infans in fontem ſi ſtercorat eice fontem

ſc' infans ſc' fontē .i. non ē faciēda effuſio

Si dimittit in hunc vrinam queſtio non eſt

¶ In iſta pte determinat de negligētia recupanda circa fontē baptiſmi. Et diuidit' illa ps in duas In pma facit hoc qđ dcm̄ ē. In ſcđa docꝫ ſpēaliter ql'r pueri ſint baptizādi Scđa ps. ibi (intētio puero) Prima ps adhuc in duas. nā pmo facit autor qđ dcm̄ ē. Scđo ponit tres cautelas circa negligētiā baptiſmi obſuādas. ibi (Si puer egreditur) Quātum ad pmū autor vult. ſi aliquē pueꝝ ꝯtingit in fontem baptiſmatꝫ ſtercora mittere. tunc talis aqua ē effudēda. Sed ſi aliqs puer in hanc aquā baptiſmatꝫ vrinaret. non ē ncc'm ipam effundere.

¶ Circa lrām pmo notādū. ꝙ littera dt notāter aqua baptiſmatꝫ debet effundi. ⁊ hoc eſt intelligēdum de cāu pdicto. puta dum ipē puer emittit ſtercꝰ in fontē ipius baptiſmatis. Et huiꝰ rō eſt. qꝛ puer baptizādus debꝫ baptizari in munda aqua. vt hr' ex dictꝫ Ezechie. xxxvj. vbi dt. ⁊ effundēs ſup vos aquā mundā ⁊ mundabimini ab omnibꝰ inqnamentꝫ. ſed ſi puer ſtercorizat in aquā. tunc non eēt munda. ⁊ ideo talis aqua dꝫ effundi

anteq̃ alij pueri in aq̃ illa baptizātur.
Scđo notandū.ꝙ hic aliqui doctores dicunt ꝙ tota aq̃ nō ē effundēda
in cāu p̄dicto.ſed tm̄ hoc ſterc⁹ cū modica aq̃.ſed hoc nō videt̄ eē de intē-
tione autoris.ꝛ iō aq̃ totaliter debet effundi ꝛ ſecrete de nouo alia ꝯſecra-
ri in fonte. Sed diceret aliq̃s tm̄ ſolū in feſto paſche ꝛ pēthecoſtes dȝ fieri
ꝯſecratio baptiſmatꝫ.ſic illō pȝ ad nrām experientiā.qꝛ videm⁹ ſolū hoc fie-
ri annuatim in eccl̄ia dei p̱ illa feſta. Rñr. ꝙ non ſolum in feſto paſche ꝛ
penthecoſtes p̄t ꝯſecrari baptiſm⁹.ſed etꝫ in quocunqȝ alio tp̱e.ſed tm̄ hꝫ dȝ
fieri ſecrete ne oriat̄ ſcādalum in pp̱lo.
¶ Tercio notādū.in euāgelio dr̄.niſi q̇s renat⁹ fuerit ex aq̃ ꝛ ſpūſancto.n̄
p̄t intrare regnū dei. Joh.3. Ex iſto dicto colligit̄.ꝙ nemo p̄t ſaluari abſ-
qȝ iſto ſacr̄o.ſcȝ.baptiſmatꝫ. Ibi aliq̃s poſſet dubitare vtꝝ poſſimus ſine
baptiſmate ſaluari. Et videt ꝙ non vt patuit ex dicto euāgelij iā p̄allega-
to.vbi dr̄.niſi q̇s renat⁹ fuerit ꝛc. ¶ Sed in oppoᵐ arguit̄ ſic.ſancti inno
centes non fuerūt baptizati in aliquo liquore aqueo.ꝛ tm̄ ſaluati ſūt.g̊ ꝛc.
Itē ex alio grāmatici ꝛ rhetores quos ꝯuertit btā v̓go katherina non ſūt
baptizati in aliquo liquore.ꝛ tm̄ ſalui facti ſūt. Itē btā v̓go Maria non ē
baptizata in aliquo liquore.ꝛ tm̄ ſalua fctā ē.iđo illud dcm̄ euāgelicū p̱us
allegatū apparet fl̄m.
¶ Ad hoc dubium rn̄dēdo dicat̄.ꝙ baptiſm⁹ ē triplex:đ quo p̱us dcm̄ ē
ſcȝ.fluminis.flaminis.ꝛ ſanguinis. Ex hoc dicto patet ꝙ ſcti innocētes
ſunt baptizati in ſanguine.non loquendo ſed moriendo ꝯfeſſi ſunt ꝛ fide
catholica dotati:cum qua vitam eternam meruerunt. Sed virgo Ma-
ria fuit baptizata in ſpūſancto.quod patet in Euāgelio. Luce.ij. vbi dicit̄
ſpūſſctūs ſup̱ueniet in te. Sed rhetores ꝛ doctores quos ſctā virgo kathe
rina ꝯuertit ſunt baptizati igne ꝛ ſanguine. Et in autoritate Euāgelica
iā p̄allegata ly (ꝛ) debet gloſari p̱ vel. vt dicendo ſic.niſi quis renatus fu
erit ex aq̃ ꝛ.id eſt vel ſpūſancto.non p̄t intrare regnum celorum. Vel in-
tellige ꝙ hoc ſit ſolum tp̱e optuno. ſed tp̱e neceſſitatis ſolum fit p̱ ſpiri-
tumſctm̄.
¶ Ultimo notādū p̱ modū dubitatōnis.vtꝝ q̇s ſeip̄m poſſit baptizare.
Et videt̄ ꝙ ſic.nā dr̄ de quodā iudeo.ꝙ ip̄e ſeip̄m baptizauit tp̱e necc̄itatꝫ
ꝛ ſaluus fact⁹ eſt.igit̄ videt̄ māifeſte ꝙ aliq̃s p̄t ſeip̄m baptizare. Rn̄det̄.
ꝙ nullus p̄t ſeip̄m baptizare.qꝛ iſte qui ſeip̄m baptizat non p̄t ſ̄uare de-
bitā formā.qꝛ necc̄ario req̄ritur diuerſitas p̱ſonaꝝ ſic ſi ibi ſint plures p̱ſo
ne.q̄rum p̱ma intelligitur in illo ꝓnomine ego.ꝛ ſecunda in illo ꝓnomi
ne te. Et hoc māifeſte declaratur in ſimili. Nam ſicut in generatōe rea
li eſt.pariformiter etiam eſt in generatione ſpirituali.ſed in generatione
reali homo non p̄t ſeip̄m generare.igitur in generatione ſpirituali null⁹
homo p̄t ſeip̄m baptizare: Maior vero eſt nota per ſufficientem ſimilitu
dinem. Sed minor pȝ de ſe.qꝛ ſi ſic.tunc idem eſſet generās ꝛ generatuȝ.
cā ꝛ cauſatum.ꝛ eſſet aliquid antequā fieret.ꝛ ſic idem generaret ſeip̄m:
quod eſt fl̄m ꝛ contra omnes ph̄os. Sed tunc ad rōem q̄n dr̄ de iudeo ꝙ
ſeip̄m baptizauit.rn̄detur.ꝙ hoc non fuit p̱ baptiſmum fluminis.ſed pl⁹
p̱ baptiſmum flaminis.qꝛ ip̄e habuit tātā contritionem.ita ꝙ deus remi
ſit ei om̄ia pctā ſua.

.i.infans exit diſpoſit⁹ ad mortem
Si puer egreditur ventrẽ matris moriturus
nõ p̄t ſ̄nari .i.totalit̃
Et nequeat naſci totus pars corporis illa
s. tale mẽbꝝ pueri ↄſuetudo
Si caput eſt tibi aqua baptiſetur velut eſt mos
s. in ptu s. mr̃e
Si mater moritur puer excindatur ab illa
debil̃ .i.puer nõ debito tp̃e nat⁹ .i.aq̃
Infirmus vel abortiuus baptiſmatis vnda
.i.aſp̱gat̃ .i.nõ baptizat⁹
Ter perfundatur ne immenſus moriatur
.i.ↄgelata s. aq̃ ſcʒ ꝙ puer aſp̱gat̃ trib⁹ vicib⁹ cũ aq̃
Si glaciata ſit hec formam teneas modo dictam

¶ Hic autor ponit ſ̄m documentũ in quo docet negligentiã q̄ndã recu
perare circa baptiſmũ.ꝛ vult tm̃: Si puer vel infans q̇ debet naſci egredi
tur d̄ vẽtre ſiue de vtero mr̃is morte p̄uent⁹ ꝛ non p̄t tot⁹ naſci q̄d tunc ẽ
faciendũ ꝙ ille puer non aſcriberetur dãnatõi. Et hoc d̄t autor in lrã ꝙ
p̱s illi⁹ pueri que eſt egreſſa ſcʒ caput ꝛ non pes vel aliud mẽbꝝ. tunc ta-
le caput ꝛ non aliud membꝝ dʒ trib⁹ gutt̄ aque aſp̱gi apposita debita v-
boꝝ forma ad baptiſmũ requiſita.tũc erit baptizatus. Q̇ ãt debet caput
eſp̱gi ꝛ nõ aliud membꝝ.rõ eſt iſta.qꝛ in capite ↄueniunt q̄nqʒ ſenſus ho-
minis ꝛ tota vtus viget in capite.ꝛ idõ caput tanq̄ȝ membꝝ dign⁹ dʒ aſp̱-
gi trib⁹ gutt̄ aque ꝛ non totaliter p̱fundi ne p̱ cautã fortitudinem aque ꝛ
effuſionem illius puer decederet.qꝛ ſi ſic.tunc ille q̇ pueꝝ baptizaret fie-
ret homicida.ex eo ꝙ forte talis puer vixiſſet que ẽ vt ſic ex nimia interfe
cit p̱fuſione. Deinde autor ſ̄bdit aliud documentũ dicens.ꝙ ſi mulier
impregnata morit̃.ita ꝙ puer in ip̄a viuat.tunc ille puer dʒ exemi ab ip̄a
ꝛ debet aſp̱gi trib⁹ guttis aque ne moriatur ſine baptiſmo.habita tñ de-
bita vborum forma ad baptiſmum req̄ſita. Rõ hui⁹ eſt.qꝛ talis puer nõ
eſt valde fortis.ſi g̊ tot⁹ mergeret̃ in aquã.tunc poſſet cauſam mort̄ inire
ꝛ ſic illud quod eſt in remedium inuẽtum ↄuerteret̃ in ſupplicium. De-
inde autor iteꝝ ſ̄bdit aliud documẽtum dicens: ſi ſacer fons fuerit glaci
alis ꝛ ↄgelat⁹.tunc ad baptizãdum pueꝝ dʒ teneri forma p̄dicta.ſcʒ. ꝙ ta
lis puer aſp̱gat̃ trib⁹ guttis aque ꝛ baptizans dicat.ego baptizo te in noie
pr̃is ꝛ filiȷ ꝛ ſpũſſancti.ꝛ hoc ꝓpter rõem p̄us dictã.ſcʒ ne hoc q̄d ẽ in reme
diũ inuẽtum ↄuerteret̃ in ſupplicium.

¶ Circa lrãm notãdũ.nã ſicut in littera habet̃ d̄ egreſſu pueri ex vtero
materno p̱tialiter.ita ꝙ debeat aſp̱gi ꝛ baptizari ſtatim ſi debilis eſt.ex h̄
tunc dubitat̃ vtꝝ puer in vtero materno poſſit baptizari. Et videt̃ ꝙ ſic.
qꝛ aliq̇s ſanctificat̃ in vtero.g̊ etiã aliq̇s p̄t baptizari in vtero. Tenet ↄñ̄a p̱
locũ a maiori.qꝛ ſi illud q̄d minus videt̃ ineſſe ineſt.g̊ illud q̄d magis vi-
det̃ ineſſe ineſt.ſed maior eſt grã ſanctificatõnis q̄ȝ grã baptiſmatis.g̊ ꝛc̃.
Añs p̱bat̃.qꝛ ſctũs Joãnes in vt̃o matr̄ fuit ſanctificat⁹. Luce.ij.ꝛc̃. Re-

ſpondetur ꝙ null⁹ in vtero pt baptizari. Vñ eſt ſciendū ꝙ gñatio eſt du-
plex. quedā eſt in vtero. ⁊ quedā ex vtero. gñatio ex vtero ē qñ aliq̇s naſcit̄
in natiuitate ſiue qñ aliq̇s liberat̄ ex diabolica poteſtate. ⁊ h̄ fit in baptiſ-
mo qñ aliq̇s in vtero naſcit̄. tūc adhuc fili⁹ ire eſt. ⁊ g̊ ſtatim cuȝ naſcit̄ ex
vtero dȝ baptizari ⁊ non in vtero. Rō ē iſta. qꝛ ſm̄ euāgelicā v̄itatē prius
dȝ in vt̄o naſci ⁊ poſt h̄ renaſci in baptiſmo. Et ꝑ hoc ad rōem dr̄. ꝙ aliq̇s
ſanctificat̄ in vt̄o hoc ē ex lege ſpēali. ſȝ ꝙ aliq̇s baptizat̄ hoc ē ex lege cōi.
Et tunc gñatio eſt in vtero qñ ip̄a aīa infundit̄. ⁊ hoc eſt ex eo qꝛ ſacramē-
ta v̄um ſacrificandi non hn̄t niſi ꝑtractū qui non fit ad ꝑuulū in vt̄o exi-
ſtentem. g̊ req̇ritur opatio miniſtri vt infra patebit.

¶ Scd̄o notādū. ex lr̄ā hic hr̄ ꝺ ꝑte egreſſa ex h̄ dubitat̄. vtꝝ puer tm̄ in
ꝑte pt baptizari. ⁊ poſito ꝙ ſic. tunc vlteri⁹ dubitat̄. vtꝝ ille puer in parte
ꝑncipali baptizat⁹ poſt totalē gñatōem debeat baptizari. vel vtꝝ iſte ba-
ptiſm⁹ ſibi ſufficit. Ad h̄ rñdet̄. ſi nō tot⁹ puer ē egreſſus. ſed ſolūmō pars
ꝑncipalis ſic̄ caput. tūc tal' puer dȝ baptizari ⁊ hoc cū debita forma v̄boꝝ
baptiſmi. ⁊ hoc in capite. ¶ Sȝ diceres. quare ſolūmō caput dȝ baptiza-
ri. Ad hoc rñdet̄ vt ſuꝑ dc̄m eſt. ꝙ h̄ ē iō. qꝛ in iſta ꝑte ſt̄ oēs ſenſus tā ex-
teriores q̄ȝ interiores. Senſus eīm exteriores ſt̄ q̇nq̄ȝ. ſcȝ. viſus. audit⁹. ⁊c.
ſil̄r ibi ſt̄ ſenſus interiores. ſcȝ ſenſus cōis fantaſia ⁊ cetiis. ⁊ ip̄e infans plus
tenetur baptizari in capite q̄ȝ in alijs ꝑtibus corporis. Et ſic finalit̄ rñde-
tur ad queſitū ſcȝ qñ querebat̄ vtꝝ puer baptizat̄ in parte poſtea debeat
baptizari in toto. ⁊ dicatur ꝙ ſic. ſcȝ ꝙ poſtea in toto eſt baptizādus tñ ſb
tali cautela v̄borum ſcȝ ſi non es baptizatus ego baptizo te in nōie pr̄is
⁊ filij ⁊ ſpūſſancti.

¶ Tercio notādū. autor dt̄ in lr̄ā ꝙ puer dȝ excidi a mr̄e. ex hoc dubitat̄
vtꝝ puer dȝ exemi a ꝑte viuēte. vel agonizāte. vel moriēte. Rñr ſi mat̄ vi-
uit puer non dȝ excidi ab ea. ſed ſi mr̄ mortua ē ⁊ ꝑcipit̄ ꝙ puer in vtero
materno adhuc viuit. tūc obſtetricib⁹ dat̄ tal' cautela ſcȝ ꝙ mr̄e mortua
immediate apiat̄ ei violent̄ os ne puer moriat̄. qꝛ ex q̇ puer viuit in vtero
mat̄no indiget inſpiratōe ⁊ reſpiratōe. iō os mr̄is dȝ apiri donec puer ex
vtero excidetur.

¶ Quarto notādū: nā ex lr̄ā etiā hr̄ ꝙ ſi puer ſit infirm⁹ vel debilis ſeu ab-
ortatiuus. tunc nō dȝ mergi in fontē. ſed dȝ cū aq̄ fontꝫ aſpergi ne ſacrm̄
ſalutis fieret ſacrm̄ ꝑiclitatōis. qꝛ ꝑ talē immerſionē forte puer moreret̄
ne g̊ hoc contingat datur illa cautio. ſcȝ ꝙ talis puer aſpergat̄ trib⁹ guttꝫ
aque ſacrifontis. Ex quo tunc ſequitur correlarie ꝙ immerſio aq̄ nō ē
nc̄caria. ex eo ꝙ puer abortiuus v̄l alius puer infirm⁹ pt aſpergi cū aqua.
Vnde ſciēdum ꝙ talis immerſio ſiue aſperſio habȝ fieri trib⁹ mōis. Pri-
mo. qꝛ talis puer baptizat̄ in nōie trinitatis ad deſignādum ꝙ tres ſt̄ per-
ſone in vna v̄a eſſentia. Scd̄o iō immergitur ter. quia baptiſm⁹ delȝ om-
ne pctm̄ vel committit̄ cogitatione. vel locutione. vel ope. iō in ſignū il-
lius puer trib⁹ vicib⁹ in fontē immergit̄ vel trib⁹ guttis aſpergit̄. Tercio
iō immergitur ter ꝓpt̄ trāſgreſſionē triplicis legis. ſcȝ. legis nature. legis
moſayce. ⁊ legis euāgelice.

¶ Item notādū. ꝙ tria dant̄ in baptiſmo. ſcȝ. caracter indebilis. reſtitu-
tio innocentie. ⁊ gratia. tunc ex hoc queritur an illa tria oībus equalit̄

bantur vel ne. Ad hoc reſpondet ꝙ illa duo ſcz caracter indebilis ⁊ reſtitu tio innocentie dat oibus equalit. ſed tercium ſcz gratia dat inequalit. q2 gratia duo facit. nam delet peccatum ⁊ confert hūilitatem. ⁊ vni plus delet inq̄ntum parentes eius plus in peccato originali ſt̄ ꝯuoluti. ⁊ ſic tūc etiam plus diſponit vnum ad humilitatem ꝙ̄ reliquum. ſm ꝙ ſbiectū recipiens ſit diſpoſitum.

¶ Vltimo notandū ꝑ modū dubij. vtꝝ vnus p̄t baptizare duos ſil. Et videtur ꝙ ſic. q2 ſi duo hoies eēnt ſil' cōnexi ⁊ haberent duo capita ⁊ q̄ttuor manus ⁊ cū hoc haberēt diſpoſitōem duoꝝ corꝑm. tunc illi eēnt ſiml baptizandi. ⁊ tn̄ non eēt ibi vnus hō ꝙ̄uis in corꝑe videt vn⁹ ſpēalis hō eē quare ſequitur ꝙ rōne illi⁹ cōnexionis ſt̄ ſimul baptizādi. In oppoſitū arguitur ſic. ſi duo ſimul baptizarētur. tunc forma baptiſmi infringeret quia diceretur. ego baptizo vos. ſed hoc non debet fieri: ergo nec duo ſimul ſt̄ baptizandi. Pro iſto dubio eſt ſciendū. ꝙ ſi ita eſſet monſtꝝ vt caſus dēt tunc illi ſt̄ baptizandi. ſb tali cautela ꝙ ip̄e ſacerdos dicat ſic Si vnus es homo. baptizo in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. ſed ſi ſt̄ duo homines dicetur. ego baptizo vos in nōie patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. d iſto dubio latius dicetur infra.

.i. repto illi⁹ ſacri .i. fauor
Inuento puero baptiſmi gratia detur
s^c grā baptiſmi s^c baptizādi
Si data neſcitur verborum forma ſit iſta
s^c forma s^c vba
Qua pueros omnes baptiſas. attamen iſta
.i. ꝑponere
Si non es baptiſatus premittere debes
s^c ſeq̄ntia ꝑlocare .i. doctoris
Iſta volunt aliqui premittere verba magiſtri
s^c infantē
Non te baptiſo. ſed ſi non es baptiſatus
s^c ego ſacerdos
Tunc te baptiſo in nōie p. et f. et. ſ. ſancti amen

Hic autor docet ſpēaliter quō pueri inuēti debent baptizari de quib⁹ dubiū eſt vtꝝ ſint baptizati vel non. ⁊ ponit triplicē formā. Prima forma ē talis vt dicunt quidā mgr̄i. ꝙ tales pueri dn̄t baptizari ſb iſta forma qua pueri oēs baptizātur. ſcz ego baptizo te in noie pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti Et hui⁹ rō eſt. q2 dubiū eſt vtꝝ talis puer ſit baptizat⁹ vel non. ⁊ ergo in dubijs ſemper certior ⁊ melior modus eſt tenendus. quia meli⁹ eſt puerum bis baptizare ꝙ̄ ip̄m chriſtianū ignorare. Secunda forma eſt talis. vt ſic d catur. Si non es baptizatus tunc ego baptizo te in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Rō huius eſt. q2 ſi nō p̄poneres illa verba ſcz ſi non es baptizatus tunc puer ſi ꝑus eēt baptizatus ⁊ mō iterum baptizaret. tūc ſic in eo baptiſmus reiteraret. quod eſt ꝓhibitum in iure. ⁊ qcunq3 h̄ facere ſtudioſe pro heretico eēt habendus. Tercia forma eſt ꝙ ſic dicat, ego nō

baptizo te ſi tu es baptizat⁹.ſed ſi non es baptizat⁹ tūc ego te baptizo in nōie p̄riſ᷑ filij᷑ ſpūſſancti. ¶ Et ꝑ declaratiōe huius littere mouet̄ tale dubiū. Ponat̄ ꝙ inueniunt duo pueri quoꝝ vn⁹ baptizat⁹ eſt᷑ alter non tunc querit̄ quid eſt faciendū in tali cāu.quia ſi ambo baptizarent̄.tūc vnus illoꝝ bis baptizaret̄.ſi āt ſol⁹ vnus.tunc forte ꝯtingeret ꝙ puer baptizatus rebaptizaret̄ non baptizatus manet ſine baptiſmo Ad iſtō dubiū rn̄detur queadmodum ſupra reſponſum eſt:ſcȝ ꝙ dn̄t ambo baptizari ſꝫ hac forma quā docet hic autoꝛ in littera.vicȝ.ſi es baptizat⁹ tūc ego non baptizo te.ſi āt non es baptizatus tunc ego baptizo te in noie patrꝭ ᷑ filij᷑ ſpūſſancti.

¶ Itē ponat̄ ꝙ ſint duo gemelli gn̄ati.ita ꝙ ꝯbinant̄ ſibijnuicē mutuo tunc dubitat̄ q̄d ſit faciendū.ſcȝ.vtꝝ ſint baptizādi ſicut vn⁹ puer vel ſicꝫ duo. Et videt̄ ꝙ ſīt baptizādi non ſicut duo.q2 ibi eſt vnū corp⁹. ḡ dȝ baptizari ſicut vn⁹ hō.q2 vnum corp⁹ indigētiā hȝ vnius baptiſmatꝭ.i. ꝙ tm̄ ſemel baptizetur. Sed in oppoſitū videtur ꝙ iſti gemelli non ſīt baptizādi ſicut vnus homo.ſed ſicut duo.quia ſi talis homo habet plures pedes ꝗ̄ duos᷑ plura capita ꝗ̄ vnum non eſt baptizandus ſicut vnus.ſed ſicut duo:ſic eſt hic.ergo.᷑c. Ad iſtud dubium reſpondetur ſꝫ diſtinctione.q2 vel in talibus gemellis diſcernitur duplex anima vel non. Si ibi diſcernitur duplex anima.tunc debent baptizari ſicut duo pueri.᷑ hoc cognoſcitur ſi ibi ſit diſtinctio mēbroꝛum in capitibus.pedibus.᷑ manibus. et ex hoc ſcitur ꝙ ibi ſint due anime.᷑ tunc eſt ſuāda doctrina autorꝭ in textu declarata.ſcȝ ꝙ pꝛimus baptizetur abſolute.ſecūdus āt ſꝫ illa diſtinctione eſt baptizādus.ꝙ ſi non es baptizatus. tunc ego baptizo te in nomine patris᷑ filij᷑ ſpūſſancti.Si āt ibi non eſt diſtinctio mēbroꝝ tūc dȝ baptizari ſicut vn⁹ homo.

¶ Itē notādum.ꝙ ſacr̄m baptiſmi non debet reiterari ꝓpter multas cās.Prima cā eſt.ꝙ non fiat erroꝛ ſiue iniuria tali ſacramento.nā in baptiſmo impͥmitur caracter indebilis.mō ſi reiteraretur vel ergo tūc duo caracteres impͥmerētur vel pͥmus deleretur:ſed quodlibet illoꝛum ē inconueniēs.ergo ne talis inconueniētia ſequeretur cauēdum eſt ne hꝫ ſacr̄m reiteretur. Scōa cā eſt.q2 illud ſacr̄m non debet reiterari ne detur alicui occaſio peccandi.quia forte poſſet aliquis dicere· volumus adhuc expectare᷑ poſtea mittemus nos baptizare.quia ſacramētum baptiſmi delet omne peccatum.᷑ pꝛopter hoc ſacramētum baptiſmi non eſt reiterandum Tercio cauſa eſt iſta.quia hoc ſacramētum habet originem ex merito paſſionis domini noſtri Jeſu chꝛiſti᷑ reſurrectione eius.᷑ q2 chr̄s ſemel paſus eſt᷑ ſemel reſurſexit.ḡ tm̄ ſemel dādum eſt illud ſacramentum᷑ non plures.

¶ Itē notādū ꝑ modū dubij.q2 querere poſſet aliqͣ.vtꝝ caracter indebilis in baptiſmo chr̄i fuerat chr̄o impͥſſus Ad hoc rn̄detur ꝙ non.q2 caracter indebilis diſponit ad gratiaȝ recipiendā.ſed dominus Jeſus chꝛiſtus in inſtāti ſue generationis habuit plenariā grām.idō non fuit necārium ꝙ ipē ſumpſiſſet caracterem indebilē.etiā talis caracter eſt ipoꝛum renaſcētium.ſed chr̄s nunꝗ̄ renatus fuerat,iō caracter ei non fuerat impꝛeſſus.ꝓut dcm̄ ē pus.

¶ Ultimo notãdũ: ſupra dictũ eſt ꝙ iude⁹ vel ſarracen⁹ pt baptizare. et tamen dubitat̃ ibi qua fide baptizant: qꝛ non in fide baptizãtis: qꝛ ſꝫ infideles. nec etiaꝫ baptizãt in fide pn̄tum. qꝛ forte etꝫ ſunt infideles. ergo neſcitur in qua fide hi baptizant. Rñr ꝙ fides eſt triplex: vt dictũ eſt ſup̃ nã quedã eſt fides ſeminata. ⁊ eſt fides eccl̃ie ⁊ apoſtoloꝝ que eſt diſperſa ꝑ totum mundũ. ⁊ in hac fide baptizat hereticus ⁊ iudeus ſi intẽdit qđ eccl̃ia facere intendit. Alia eſt fides germinãs. ⁊ eſt quando pueri baptizãtur in fide ſuoꝝ ꝑentum. ⁊ ſic iudeus vel hereticus non baptizat. Tercia fides eſt matura. que eſt bonis opibus corroborata. mõ iudei vel heretici ſolum baptizant in fide ꝑma. ſcꝫ in fide eccl̃ie ⁊ hoc ſi intendũt facere quod eccl̃ia intendit.

.i. feſtinãs .i. ianuã eccl̃ie
Iudeus currens cõtritus ad hoſtia templi
s^c iudeo baptiſmi
Si ſibi defuerit aqua preſbyter et moriatur
fiducie̾ ꝯfidẽs s^c iude⁹
Firmiter in chriſtum credens ſaluabitur ille
infectũ. i. ꝓpt̃ chr̄m .i. baptiſm⁹ ſanguis
Occiſum chriſti pro nomine ſanguinis vnda
mũdat. s^c originali. q̃i baptizat⁹. eẽt aq̃ fontꝫ. s^c infect⁹
Abluit a ſcelere quaſi fonte renaſcitur ille

¶ Superius autor determinauit de baptiſmo fluminis. Hic ꝯñr determinat de baptiſmo flaminis ⁊ ſanguinis. Et diuiditur illa ꝑs in duas ꝑtes. Nã in ꝑma ꝑte determinat đ baptiſmo flaminis ⁊ ſanguinis. In ſecunda determinat de baptiſmo fluminis. ibi (Baptizare volens) ⁊c. Quãtum ad primã ꝑtẽ vult autor ꝙ ſi aliquis iudeus. vel pagan⁹. aut ſarracenus qui eſt ꝯtritus ꝓ peccatis ſuis currens ad hoſtium templi volens baptizari ⁊ defuerit ibi aqua ⁊ p̃ſbyter ⁊ cum hoc talis firmiter credat in chr̄m ⁊ moriatur ille ante baptiſmum. tunc talis ſine dubio ſaluat̃. Deinde autor ſ̃bdit baptiſmũ ſanguinis dicens. ſi aliquis iudeus vl̃ pagan⁹ infidelis currit ad eccl̃iam credens firmiter in deo cupiens baptizari. et ſi talis in via interficitur cum gladio vel alio inſtrumento quocunqꝫ ꝓ nomine chr̄i. tunc talis eſt baptizatus in ſanguine ſuo ⁊ ꝓpt̃ ſuã bonã voluntatẽ. ſine dubio ſaluabitur.

¶ Circa lr̄am ꝑmo notãdũ. ꝙ iudei ſꝫ incõſtãtes ⁊ eccl̃iam dei maxime ꝑſeq̃ntes. ⁊ qñqꝫ ipis baptizatis ecõuerſo intrãt iudaiſmũ ſpernẽdo fideꝫ chriſtianã. iđ ꝯſultũ eſt ꝙ iudei dñt ꝓbari ꝑ octo mẽſes volẽtes baptizari ad ꝑſcrutãdũ vtꝝ ipi habeant integrã voluntatẽ ⁊ vam fidei charitatẽ ad dñm Ihm chr̄m ⁊ vtꝝ ipi errorẽ iudaicã velint dimittere. ⁊ iſtꝫ exptꝫ poſt octauũ mẽſem dñt baptizari. ſed ſi haberent infirmitatẽ magnã ſic ꝙ timendũ eẽt đ eoꝝ morte. tunc ipis credentib⁹ citi⁹ dñt baptizari abſqꝫ magna ꝓbatione. Et rõ hui⁹ ẽ. qꝛ maxime difficile eſt ipis iudeis pecuniaꝫ attamen ſeu vſuratũ dimittere. ⁊ ſic nccãriũ eſt vt ꝑus ꝓbant̃ añqꝫ baptizantur ꝑcipue qñ ſꝫ ſani.

¶ Scđo ē notādū.ꝙ baptiſm⁹ ē multiplex.ſcꝫ.baptiſm⁹ fluminis.flami-
nis ꝛ penitētie.mō de baptiſmo fluminis.flaminis.ꝛ ſanguinis ꝑus dcm̄
eſt.Sꝫ baptiſm⁹ pnie fit in articulo mortꝭ.vt ſi aliq̇s eēt poſit⁹ in articulo
mortꝭ ꝛ nō poſſit hr̄e copiā aq̄ꝛ ſi habuerit ꝯtritōem. tūc talis ſine dubio
ſaluabit̄.ꝛ effect⁹ illi⁹ baptiſmi ē delere culpā ꝛ non penā.q̄ꝛ pena ſuat̄ ad
futurā.Sed tn̄ ꝯtritio poſſet eē tāta.ꝙ deleret oēm penā ꝛ culpā.Et h̄ eſt
verꝫ cū talis dolet intimo corde d̄ pc̄cis ꝯmiſſis.Etꝫ aliq̄n talis ꝯtritio de-
let tm̄ penā ꝛ non culpā.vt quidā doctores volunt.

¶ Tercio eſt notandū.ex quo vt hic iā dtm̄ eſt.baptiſm⁹ ē multiplex.ſcilꝫ
fluminis.flaminis.ſanguis.ꝛ pnie:tūc ex hoc poſſet aliq̇s ſic inſtare.h̄ vi-
det̄ eē ꝯtra Aplm̄ ad ephesios t̄cio vbi d̄t.ꝙ vn⁹ ē baptiſm⁹ vna fides ꝛ vn⁹
ds.Et ſi tm̄ vn⁹ eſt baptiſm⁹.ſequit̄ ꝙ̊ ꝙ baptiſm⁹ n̄ ſit q̄druplex. ꝯn̄a no-
ta eſt de ſe.ſed Añs pꝫ autoritate Apl̄i. Ad hoc rn̄r ꝙ baptiſm⁹ capit̄ du-
plr̄.vno° ꝓpe.alio° improp̄e.ꝓpe baptiſm⁹ req̇rit duo.ſcꝫ v̇ba ꝛ elementa
talis baptiſm⁹ ſolum eſt vnus.ꝯſiſtit in aqua ꝛ ſpū ſancto.Et de tali in-
telligitur dictum Apl̄i vbi d̄t.ꝙ vnus ē baptiſmus.Sed baptiſmus im
prop̄e.eſt qui delet pctm̄ originale cum alijs ſi ſunt.licet non ſit in aqua
ꝛ de tali baptiſmo loquitur p̄ſens lrā.

¶ Itē dubitat̄.vtꝝ illa tria baptiſmata.vicꝫ.ſanguis.flamis.ꝛ pn̄ie pn̄t
ſufficere ad vitā etnā:Et vidvaret ꝙ nō:ſicut hr̄ Joānis t̄cio.Niſi q̇s rena-
tus fuerit ex aq̄.ꝛc̄.mō tales baptizati ſtꝫ baptiſmo ſanguis ꝛ pnie ꝛ nō ſtꝫ
renati ex aq̄ ꝛ ſpū ſancto.igit̄ nō intrabūt regnū dei. Ad h̄ rn̄r.ꝙ nō ſoluꝫ
aliq̇s renaſcit̄ ex aq̄.ſꝫ etꝫ renaſcit̄ alio mō.q̄ꝛ aliq̇s renaſcit̄ baptiſmo ſan-
guinis.aliquis p̄t renaſci baptiſmo pnie ꝛ ſilr̄ aliquis p̄t renaſci baptiſmo
flaminis.ſed non illo mō.vt hr̄ in Euāgelio Joānis.ꝙ̊ dcm̄ bt̄i Joānis n̄
eſt vl̄e.ſed eſt indefinitū.ꝛ ſic māifeſte pꝫ.ꝙ ſi baptiſm⁹ flumis non p̄t ha-
beri.ꝙ tunc illa tria baptiſmata ſufficiūt ad vitā etnā.ſed ſi baptiſm⁹ flu-
minis p̄t hr̄i.tunc alij nō ſufficiūt.

¶ Itē dubitat̄.vtꝝ illa tria baptiſmata imp̄mūt caracterē.ꝛ videt̄ ꝙ ſic
q̄ꝛ baptiſm⁹ ſanguinis imp̄mit grām̄.igit̄ caracterē. Añs nota ē d̄ multꝭ
ſanctꝭ qui ſaluati ſtꝫ ꝑ effuſionem ſanguinis.Sed ꝯn̄a ꝓbatur.quia ſi illō
quod minus videtur ineſſe ineſt.ergo illud quod magꝭ videtur ineſſe in
eſt.ſed maior eſt grā q̄ꝫ caracter.quia caracter imp̄mitur ꝓpter gratiam.
Ad hoc rn̄detur ꝙ ſolum in baptiſmo fluminis imp̄mitur caracter.ꝛ h̄
ſit ex vi v̇borum ꝛ elementorum. Sed tunc ad rōem dicitur. ꝙ caract̄ in
ꝑte dignior eſt grā.q̄ꝛ caract̄ indebilis eſt.Sꝫ grā adeſſe vel abeſſe p̄t etiā
grā caracterꝫ ꝑpetua eſt.ſed grā abſolute n̄. Itē dubitat̄.q̇s tn̄ baptiſm⁹
ſit maior vel flumis.vel ſanguis:Ad hoc rn̄det̄ ꝑ diſtinctiōem. ꝙ baptiſ-
mus habet duplicē effectum.p̄m⁹ effect⁹ eſt a malo liberare.Secundus
effect⁹ eſt ad bonū ordinare extenſiue quo ad iſtos effect⁹ baptiſmus flu-
minis eſt maior vel melior baptiſmo ſanguinis. Ratio eſt iſta.q̄ꝛ plures
liberat a malo.ꝛ etꝫ plures ſaluātur baptiſmate fluminis q̄ꝫ ſanguinis.q̄ꝛ
vbi vnus moritur baptizatus in ſanguine.ibi mille moriunt̄ qui bapti-
zantur in flumine.Secundo baptiſmus flumis eſt melior baptiſmo ſan-
guinis.quia liberat hominem ab omnibus peccatis.ſcꝫ.venialib⁹.mor-
talibus.ꝛ originalibus. Etiā ꝑ baptiſmum fluminis dat̄ aureola.id eſt

Eſſentiale premium ⁊ eternale ſi immaculatus cuſtoditur. ⁊ cum ħ impꝛi-
mitur caracter indebilis. ſed p̱ baptiſmum ſanguinis bene datur aureo
la. ſed non imprimitur caracter indebilis. ⁊ ſic patet ꝙ baptiſmꝰ fluminis
maior ⁊ dignior eſt baptiſmo ſanguinis. quia liberat plus a malo ⁊ etiam
ad maius bonum ordinat. ſed intenſiue baptiſmꝰ ſanguinis eſt maior ꝙ̄
baptiſmꝰ fluminis: quia baptiſmꝰ ſanguinis liberat a malo ſ̄m actum ꝙ̄
ſ̄m potentiā. baptiſmus aūt fluminis ſolum liberat a malo ſ̄m actum ⁊
non ſ̄ȝ potentiā. q: hō poſt baptiſmū fluminis iteꝝ poteſt peccare. ſȝ poſt
baptiſmū ſanguinis non. Siſr quo ad ſcd̄m effectū baptiſmꝰ ſanguinis
eſt maior baptiſmo fluminis quo ad ordinatōem hois ad bonū intēſiue
q: immediate facit aīam volare in regnū dei.

ſc aliq̄ ꝗcꝙ̄
Baptiſare volens mulier puerum necaque quid
.i. cūq̄ ſc pueꝝ eťna gł'ia
Qua baptiſat habet. celeſti luce carebit
ſc puer puero
Mortuus iſte fides nec ei prodeſt mulieris
fides mulierȝ ſc puer diſcretōis
Que ſibi prodeſſet ſi perueniſſet ad annos
exn̄s in vťo mr̄is renaſciť p̱ baptiſmū
Non puer innatus in chriſto naſcitur. vt ſi
mō mulierē .i. imp̄gnatā exn̄tē
Jam baptiſares iudeam perturientem
taľ liq̄r taľ liq̄r taľ liq̄r ſc ab iſtis
Non oleum vinum ceruiſia nec liquor vllus
.i. p̱ficit ſacꝝ iſt; tribꝰ p̱ficiť baptiſmꝰ
Supplet baptiſmum niſi ſanguis ſpiritus vnda

¶ In iſta p̱te autor regreditur ſuper baptiſmum fluminis ponens quedam documenta ſiue notabilia dicens. ſi mulier vellet baptizare aliquē puerum qui eēt in articulo ncēitatis poſitus. videlicȝ mortis ⁊ nō poſſet habere aquā. ſi tūc iſte puer moriť abſq̄ baptiſmo nō ſaluabiť. Et ſi diceres vtrum fides mulieris p̄deſſet puero: Ad hoc rn̄det magiſter in littera ꝙ non. quia fides mulieris non iuuat eū nec coop̱atur ipi quo ad ſalutem. ꝗ tamen iuuiſſet eum ſi p̱ueniſſet ad ānos diſcretionis. ⁊ ſi viuꝰ p̱manſiſſet. tunc fides mulieris bene ſaluaſſet ipm. Deinde mgr̄ ſubdit alium documentum dicens. ꝙ puer non natꝰ ex vtero non p̄t renaſci in chr̄o. i. baptizari. licet mr̄ ipius baptizetur: vnd̄ licet baptizareť iudea exiſtens impregnata. non tamen ob hoc baptizatur puer eius. Deinde magiſter ſb̄dit ꝯſequenter aliud documentum dicens. ꝙ nullus liquor. videlicet. neqȝ ceruiſia. neqȝ vinū. neqȝ medo ſupplet baptiſmū niſi ſola aq̄. Deinde mgr̄ ſb̄dit vnā additōem dicens. ꝙ baptiſmus eſt triplex. ſcilicȝ ſanguinis. ſp̄ūs: ⁊ aq̄.

¶ Circa litteram nota.dubium eſt.que ſit cauſa ꝙ illō venerabile ſacra-
mentum baptiſmi debet fieri in munda aqua Ad hoc reſpondetur ꝙ cā
huius eſt multiplex. Prima cauſa eſt talis.quia aqua eſt purum elemē
tū ⁊ ſimplex.⁊ cum deꝰ glorioſus eſt ſimplex ſbſtantia. licȝ ſit trinus in ꝑ
ſonis.idō ad deſignādum hoc tunc oīs qui baptizatur in nomine ſancte
trinitatis debet baptizari in liquore ſimplici.ſcȝ.aq̄:⁊ non alio liquore. qꝛ
alij liquores quodāmodo ſunt mixti.quod ſic declarat̄ quia ip̄a ceruiſia ē
mixta ex aqua ⁊ farina ordij ſeu aliorum frumētorum. medo āt ex mel-
le ⁊ aqua:oleum āt compꝛimitur ex diuerſis ſeminibꝰ terre.ſcȝ.ex canopo.
ex papauere.ex nucibus.⁊ cͤ.Vinum āt ex botris.⁊ ſic tunc pȝ ꝙ hmōi
liquores non ſunt ita ſimplices ⁊ puri ſicut aqua.quare ſequit̄ ꝙ baptiſ-
mus debet fieri in pura aqua ⁊ non in alio liquore. Alia cā eſt talis.quia
aqua eſt magꝫ cōmunis q̄ȝ alius liquor.ideo ne aliquis haberet ſe excuſa-
re de baptiſmo.ita ꝙ dicat ſic. vinum fuerat nimis ꝑcioſum.⁊ ceruiſiā n̄
potui habere.ideo puer māſit imbaptizatus.ne ergo illa occaſio mala et
abſorda allegetur.tunc baptiſmꝰ fit in cōmuni liquore.ſcȝ.in aq̄. Alia cā
vicȝ t̄cia eſt iſta.quia baptiſmus fuerat inſtitutꝰ tꝑe paſſionis quādo mi
ſit emanare ſanguinem ⁊ aquā de eius venerabili corpore. vt pȝ in capi-
tulo. Cum marthe de celebratōe miſſarum. Et ideo in ſignū huiꝰ tūc ba
ptiſmus adhuc fit in pura aqua. Quarta cā ⁊ vltima eſt rōe efficatie.qꝛ
aqua habet virtutem purgatiuam ⁊ virtutem caloris reꝑhenſiuam.⁊ vir
tutem trāſparentem ⁊ v̄tutem imaginis ſuſceptiuam.⁊ v̄tutem ignis ex
tinctiuam: Nā ip̄a aqua primo habet virtutē purgatiuā.⁊ hoc ſic decla-
ratur.qꝛ omne illud quod cum aliquo liquore alio maculatur illō cū aq̄
abluitur ⁊ ꝑ aquam mundatur. vt patet de ſingulis. Et ſic ꝓpter virtu-
tem purgatiuam ꝙ purgat immndicias tunc baptiſmus debet fieri in
pura aqua.quia recte ſicut ꝑ aquam deletur immundicia.ſic etiā per ba
ptiſmum deletur peccatum.quod ſonat immundiciam mortalē Secū
do aqua habet virtutem repreſſiuam ſeu reꝑhenſiuam caloris. quod ſic
declaratur.quia frigiditas eſt ꝓpꝛia qualitas aque.⁊ ergo ſicut ꝑ aquaȝ re-
primitur calor.ſic ꝑ baptiſmum ſiue ꝑ aquam baptiſmatis reꝑmit̄ ⁊ mi-
tigatur omne peccatum concupiſcentie:quod peccatum multum abū
dat in calore. Tercio aqua habet virtutem tranſparentem.quod ſic de-
claratur.quia ſicut radij ſolares penetrant.ſic gratia diuina ꝑ baptiſmū
penetrat corpus ⁊ animam. Vt ſic.quia ſicut aqua eſt quoddam corpus
diaphonum ⁊ tranſparens.ſic diuina grā nos circūdat ⁊ illuſtrat. Quar-
to aqua habet virtutem imaginis ſuſceptiuam.qꝛ aqua imprimit imagi
nem vt apparet ad ſenſum ⁊ ſic illa imago que eſt deformis ꝑ pctm̄ origi
nale.nec imago reformatur vel renouatur ꝑ baptiſmum ⁊ mundat̄ ab
omni pctō Quinto ⁊ vltimo habet virtutem ignis inextinctiuā quod ſic
declaratur.quia ſicut aqua extinguit ignem.ſic ſimiliter baptiſmꝰ extin
guit oē pctm̄.

¶ Scōo notādū.dubitat̄ vtꝝ aliq̄s poſſet baptizari in terra.⁊ videt̄ ꝙ ſic.
qꝛ in illo poſſet aliq̄s baptizari in quo chr̄s Jeſus redēptor ⁊ ſaluator nr̄
fuit ſepultꝰ.ſed chr̄s fuit ſepultꝰ in terra.ḡ videt̄ etiā ꝙ aliq̄s bn̄ ⁊ licite poſ-
ſet baptizari in t̄ra.

Ad hoc dubiū rñr. ꝙ null⁹ p̄t baptizari in t̄ra. qd̄ ſic declarat̄. q2 t̄ra non ē materia baptiſmi. ſed aq̄ pura ⁊ recēs: nā t̄ra ē fex oīm elementoꝝ vt dicunt naturales ph̄i. Et ꝫ ex alio pȝ. q2 ip̄a t̄ra non hȝ ꝟtutē purgatiuam. ſed magꝫ maculatiuā. igit̄ t̄ra non p̄t eē materia baptiſmi. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſequit̄ ꝙ aliquis non p̄t baptizari in terra. Sed ad rōem r̄ndetur ꝙ bene q̄ad quandā ſimilitudinem aliquis p̄t baptizari in terra. qd̄ ſic declarat̄. quia ſicut chr̄s fuit ſepult⁹ trib⁹ dieb⁹ in t̄ra. ſic etꝫ ip̄e puer ter dȝ immergi vel aſꝑgi cum aqua baptiſmatis.

¶ Tercio notandū ꝙ dubitat̄. vtꝝ aliquis p̄t baptizari in ſanguine. Et videt̄ ꝙ ſic. q2 in illo p̄t aliq̄s baptizari in quo aliquis lauat̄ a peccatꝫ. ſed aliquis lauat̄ in ſanguine a peccatꝫ. g̊ ⁊c̄. Ad hoc dubiū rñr: lȝ aliq̄s rōnabilit̄ ⁊ bene p̄t baptizari in ſanguine. ſicut fuerunt ſancti Innocentes baptizati ⁊ q̄ꝫplures alij martyres. tamen illud non debet fieri ꝓpter certas cās. Primo rōe nc̄c̄itatis. q2 ſanguis nō p̄t ſp̄ h̄ri. Scd̄o q2 ſic. tūc multi excuſarēt ſe ꝺ iſto ſac̄ro dicēces ſe non h̄re ſanguinē. ne g̊ hoc ꝯtingat. iō baptiſm⁹ ꝑponitur nobis in aqua ⁊ non in ſanguine. Tercio rōe efficacie q2 ſanguis non hȝ purgare. ſed magꝫ maculare. g̊ baptiſm⁹ ꝑponit̄ nobis in aqua pura ⁊ recenti que hȝ ꝟtutem purgatiuaȝ ⁊ non in ſanguine qui habet ꝟtutem maculatiuam.

¶ Quarto notādum. dubitat̄ vtꝝ aliquis p̄t baptiſare in oleo. Et videt̄ ꝙ ſic. q2 ꝑ oleū deſignat̄ grā ſp̄ūſſancti. g̊ etꝫ aliquis in oleo p̄t baptiſari. Rñr. ꝙ null⁹ debet baptiſari in oleo. ⁊ rō ē iſta. q2 oleū nō habet ꝟtutē clarificatiuā. ſed magꝫ roboratiuā. vt ꝓus viſum ē. g̊ ſequit̄ ꝙ in oleo non p̄t aliquis baptiſari. cum illud in quo aliquis baptiſari debet de neceſſitate debet habere ꝟtutem clarificatiuam. etꝫ ideo. q2 oleū non eſt materia baptiſmatꝫ. quia oleum non habet ꝟtutem purgatiuam. ideo aliquis non p̄t baptiſari in oleo ſed in aq̄.

¶ Ultimo notādū: vtꝝ aqua ſumpta in bona quātitate ⁊ ali⁹ liquor. ſiſt̄ an tunc aliquis in iſto cōmixto poſſet baptiſari. Ad hoc rñr cū diſtinctione. vel g̊ aq̄ ibi ſuꝑabundat in ſapore vel non. ſi ꝑmū. tunc baptiſm⁹ bn̄ valet. ſi ſcd̄o. tunc nō valet. Ex illo tūc vlteri⁹ dubitat̄. vtꝝ aliquis poſſet baptiſari in aere. Ad qd̄ rñr ꝙ non. ⁊ rō eſt iſta. quia aer ⁊ aqua habent cōtrarias qualitates. quod ſic declaratur. quia aer eſt calid⁹. aqua aūt frigida. iō baptiſm⁹ non valet in aere. Etiā ex alio baptiſm⁹ non patet in aere. q2 aer non habet ꝟtutem imp̄ſſiuam.

¶ Itē ſp̄ealit̄ circa hāc lr̄am (Nā puer innat⁹) dubitat̄ an puer in vt̄o m̄ris ex̄ns poſſet baptiſari. Rñr iuxta intētōem lr̄e ꝑ talē ꝯcluſionē ꝙ ſm cōem legē dic ſm legē ſcꝑturaꝝ nob̄ traditaꝝ nō p̄t puer in vtero m̄ris clauſus baptiſari. quod ſic ꝓbatur. q2 ꝑ baptiſmuȝ regenerat̄ ſp̄ūaliter in chriſto iſte qui baptiſatur. ſed null⁹ puer totaliter regenerari ſp̄ūalit̄ poſſet. niſi ꝓus ſit nat⁹ corꝑaliter. ergo non p̄t puer in vtero matn̄o clauſus babtiſari. Hec eſt intentio etiā magiſtri in quarto ſentētiarum. vbi ad h̄ allegat Iſidorum dicētem. ꝙ qui in matris vtero ſunt. iō baptiſari n̄ pn̄t quia ille qui natus adhuc ſm adam non eſt ſm chriſtum nō p̄t renaſci. neq3 in eū reḡnatio duci p̄t in q̊ ḡnatio nō ꝑceſſit. Ad illō etiā allegat btm̄ Paulū in ep̄la q̄dā dicentē. nō p̄t q̄ſq3 renaſci an̄q3 nat⁹ eſt. Nec etiam eſt

ſententia ſancti Thome pte vltima.hoc idē etiā dt Bonauētura ſup q̄r
tum ſniaꝝ aſſignās rōem pdicte ꝯcluſiōis ꝙ rō q̄re q̄s ñ purificaṫ nec ba
ptizaṫ in vtero ē diuina inſtitutio que ſic inſtituit. Rō āt inſtitutōis diui
ne pt eē cōgruitas ꝛ non nc̄citas.q2 ſi ds vellet poſſet vtiq3 aliṫ fieri. Ra
tio aūt ꝯgruitat ꝯ pt eē ex pte ſacramētalis remedij.nā ſacramētale reme
diū reſpicit opatōem eccl̄ie.ſed opatio talis nō extēdit ſe ad puulū niſi ex
tra vteꝝ q̄n natus eſt ꝛ viſibilibus pt ſubijci ſacramentis.

.i.aliquē s^c ꝓpriū
Si quem baptiſas et caſu nomen omittas

s^c puer .i.non hr̄ in baptizatus
De quocunq3 ſexu ſit hic nunq3 reprobatur

.i.mulieꝝ .i.noiaṫ ſicut vir
Et ſi baptiſas ancillam nomine ſerui

.i.viceuerſa .i.renouaṫ
Aut econuerſo baptiſmus non iteratur

.i.eps .i.imponat s^c baptizās
Confirmator eis det nomina ſiue ſacerdos

¶ Hic autor ponit q̄dā notabilia de baptiſmo fluminis dicens. Si aliq̄s
puer cuiuſcunq3 ſex⁹ fuerit ſiue muliebris ſiue virilis baptizaṫ ꝛ ei nomē
in baptiſmo nō imponiṫ ſic ꝙ nomen ei⁹ ex cāu omittiṫ.tūc tal' obliuio ſi
ue omiſſio baptiſmū nō impedit. Rō hui⁹ eſt.q2 impoſitio nōis ē de eſſen
tia baptiſmi.ſed eſt quoddā accidētale in baptiſmo.q2 ꝓ tāto imponiṫ no
men in baptiſmo vt vnus hō cognoſcaṫ ab alio. Deinde autor ſ̄dit ali
ud notabile dicens ꝙ ſi aliquādo ꝯtingit ꝙ ancilla baptizaṫ nomie ſui ꝛ
ecōuerſo ſuus baptizatṫ in noie ancille.tunc illa negligētia nō impedit
baptiſmū.ſed eps vel ſuffragane⁹ aut alius ſimplex ſacerdos pt talib⁹ ſic
baptizatis poſtea nomen imponere.

¶ Circa lrām pmo notādū p modū dubitatōis.vtru3 in hac dimiſſione
nōis baptiſm⁹ viciūṫ. Pro quo ſciēdū ꝙ ad baptiſmum requiruṅt duo.
Primo requiruṅt eēntialia. Scdo accn̄talia. Et ex ꝯſequenti ad dubiu3
rn̄detur ꝙ ſi ipe baptizans omitteret eēntialia tunc baptiſm⁹ non vale3.
ſed ſi mitteret ſolū accidentalia baptiſmus manet bonus Vnde ſicut ſu
pra patuit tria reqruṅt eſſentialiter ꝛ vere ad ſacr̄m. Primu3 eſt trina
immerſio vel aſperſio aque. Scōm eſt debita verborum forma ſeu ꝓlatō
Terciū eſt debita intētio.ſc3 ꝙ ſacerdos hoc intēdit facere qd eccl̄ia dei
expoſtulat.ꝛ ſi vnū ex his eēntialiter requiſitis ad baptiſmū defuerit tūc
baptiſm⁹ viciaṫ. S3 accn̄taliter req̄riṫ ad baptiſmū in ꝓpoſito nōim.ita
ꝙ illi nomē imponaṫ.ꝛ ſi nōis impoſitio a cāu omittiṫ baptiſm⁹ ñ viciaṫ.

¶ Scdo notādū ex quo tres ſ̄t immerſiones baptiſmatis dū puer bapti
zatur.tūc dubitaṫ vtꝝ puer ſit baptizatus in pma vel ſcda vel ṫcia immer
ſione.vel in oīb⁹ trib⁹ ſl̄t. Ad hoc rn̄deṫ ꝙ baptiſm⁹ ſolum fit in omibus
trib⁹ immerſiōib⁹ ſil̄t. ꝛ non in aliq̄ ſeorſum. Et hui⁹ rō eſt.q2 ipm corpus
p ſe nō facit hominē.nec aīa p ſe facit hōiem.nec elemēta p ſe ꝯſtituūt ho
minē.ſed illa tria ſimul ꝯiūcta faciūt hōie3 in eē.g a ſil̄i pma vel ſcda vel

tercia immerſio nō ꝯſtituit baptiſmū. ſed baptiſmꝰ ſolū ꝯſtituit̄ ex om̄ibꝰ
iſtis tribꝰ immerſionibꝰ. Et ſi ſacerdos negligēs fuerit in aliqua triū illarū
immerſionum vel aſperſionū. tn̄ baptiſmꝰ valet quo ad pueꝝ non āt ad ſa
cerdotē. ⁊ ſic oportet ipm̄ ſacerdotē agere pn̄iam ſm̄ dictamē diſcreti cō
feſſoris ꝓ tali negligentia facta.

¶ Tercio notādum. ponat̄ caſus ꝙ aliquis pueꝝ baptizat ⁊ dicat ſic ego
baptizo te in noīe patris ⁊ filij. ⁊ tūc immediate ꝑdat loquelā ⁊ moriat. ⁊
tunc alter accedat ⁊ dicat. ⁊ ſpūſſancti. tunc q̄rit̄. an ille puer ſit baptizatꝰ
an non. Si dicat̄ ꝙ ſit baptizatꝰ. vel ergo eſt baptizatꝰ ab aliq̄ vel ab aliq̄
bus. ſi nō eſt baptizatꝰ ab aliquo. ḡ ab aliquibꝰ q᷑ non eſt baptizatꝰ ab vno
ſed a duobꝰ. ⁊ ſic ſequit̄ ꝙ talis puer ſit bis baptizatus. ⁊ tunc talis puer
cum hereticis eſt deputandꝰ. Ad hoc rn̄detur ꝙ ille puer eſt baptizatꝰ. Et
ſi tunc queratur vel ab vno vel a pluribus. Rn̄detur ꝙ talis puer eſt ba
ptizatꝰ a pluribus. ſed ab aliquibꝰ ꝑ modū vnius. Sed tn̄ alij doctores di
cunt ꝙ melius ⁊ tutiꝰ eſt ꝙ ille ſcd̄s ſacerdos de nouo reſumendo formā
ꝟborum incipiat eum baptizare.

¶ Quarto notādū. dubitaret aliquis de ſacr̄o euchariſtie ⁊ baptiſmi ⁊ di
ceret. ex quo in ſacr̄o euchariſtie eſt vnꝰ deꝰ ⁊ indiuiſus. quare tunc hoc ſa
cr̄m nobis ꝓponitur ſꝫ duplici ſpecie ſcilꝫ panis ⁊ vini: ⁊ etiā puer ter im
merſus ſemel baptizatur. Rn̄detur ꝙ hoc ſit duplici de cā. Prima eſt ad
deſignandā plenariā refectōe aīe. q᷑ ſicut corpus plenario reficit̄ ex cibo
⁊ potu. ⁊ nō ex cibo tm̄ vel ex potu tm̄. ſed ex vtriſqꝫ ſimul. ſic dn̄s nr̄ Je
ſus chriſtꝰ dedit ſe nobis in plenariā refectōem aīe. De quo Joh. vj. caro
mea vere eſt cibꝰ ⁊ ſanguis meꝰ vere eſt potꝰ. ⁊c̄. ḡ ſꝫ duplici ſpecie ꝓponitur.
Scd̄a cā eſt. q᷑ chriſtꝰ ſumpſit totā naturā humanā ad ſe. ſcꝫ corpꝰ ⁊ aīaꝫ:
ḡ nobis ſꝫ duplici ſpecie ꝓponit̄. q᷑ ꝑ ſpēm panis deſignat̄ corpꝰ. q᷑ pānis
ſm̄ medicos. ⁊ idō vinū ibi trāſſubſtātiatur in ſanguine chriſti. qui eſt vnꝰ
deus ⁊ indiuiſus. idō ſꝫ duplici ſpecie ꝓponitur. Et ſic ſilr̄ puer ter immer
ſus ⁊ aſpſus ſemel baptizatur ⁊ hoc eſt manifeſte ꝯtra hereticos q̇ dicunt
ꝙ chriſtꝰ nō aſſumpſit totā naturā humanā. q᷑ dicunt eū viuere ꝑ deita
tem ſolū ⁊ non ꝑ humanitatē qd̄ eſt fl̄m. vt pꝫ in ca. Cū chriſtꝰ de here. nā
deꝰ aſſumpſit totā naturā hūanā. ſcꝫ. corpus ⁊ aīam dūmō erat incarnatꝰ
in vtero bt̄e vginis marie ⁊ gr̄a ſpūſſancti.

¶ Quinto notādū ꝑ modū dubij de hermofoditis. i. hōibꝰ hn̄tibꝰ vtrun
qꝫ ſexū quo noīe debeāt baptizari. Rn̄r. ꝙ in talibꝰ hōibꝰ dꝫ ꝯſiderari diſcre
tio ſexus. ⁊ que illaꝝ diſcretionum magis eſt ꝯgnoſcibilis ⁊ aptior. illa ſꝫ di
ſcretōe dꝫ baptizari. ⁊ ſm̄ hoc etiā noīa debent imponi. Si vo ꝯtingeret
ꝙ virilia laterent in aliquo puero ⁊ baptizaretur ſꝫ nomine mulieris. et
poſtea puero creſcente virilia exitum peterent ⁊ apparerent tūc puer nō
eſt rebaptizandus. ſed tꝑe ꝯfirmationis nomen p̄t mutari ⁊ ꝯueniens ali
ud imponi. Si vero poſt fuerit ꝯfirmatꝰ anteq̄ꝫ virilia incipiūt apparere:
tunc ſimplex ſacerdos nomen ei impoſitum p̄t mutare ⁊ aliud ꝯueniēs
nomen imponere.

¶ Ultimo ſciendū: ꝙ ratio in ꝯfirmatōe p̄t nomen imponi eſt iſta. quia
in ꝯfirmatione nomē impoſitū poteſt variari. ergo a fortiori in ꝯfirmatōe

alicui pͭ nomen imponi. Cpūs eīn cūꝯfirmat aliquē quivocatᷓ petrꝰ pͭ eum noīare alio noīe ſcꝫ paulus vł Joānes. Sed diceres exq̄ ita eſt ꝙ in baptiſmo remittitᷓ pctm̄ originale. tūc dubiū eſt an in ꝑma vel ſcda vł tercia immerſione remittitᷓ. Ibi dicunt aliqui doctores ꝙ in tcia imerſiōe. Quiꝰcā eſt. qꝛ tunc baptiſmꝰ eſt cōpletus. ſed ante ꝯpletōem ſacri nō pͭ ſacrm̄ aliquid opari ꝙ ⁊c. Alij aūt doctores dicunt. ꝙ in qualibet imerſione dimittuntur pctā originalia Et ex illo ſequitᷓ ꝙ puer niſi ſemel imerſus eſt baptizatus. Und ſctūs Thomas dt. ꝙ pueꝝ ſeł immergi in ſacro fonte baptiſmat ſufficit. ſed tn̄ ſemꝑ ſuanda eſt ꝯſuetudo rhomāe eccleſie. Unde ſi in ſctā mr̄e eccleſia eſſet conſuetudo ſemel immergi puerum. illa ꝯſuetudo eēt obſuāda. ſi ter iterum eſſet ſuanda. ſed tamen vt ſupra patuit ꝯuenientius videtur eſſe trina immerſio ſeu aſperſio. ad deſignādum myſteriū ſctē trinitatꝫ.

¶ De Cognatōe et Affinitate que cōtrahitur in Baptiſmo.

ſc ſpūalē ſc baptiſmatꝫ
Patrem cōpatrem fratrem niſi fons parit iſte
ſc de baptiſmo ſc pr̄is ſpūalis
Me leuat inde pater carnalis filius huius
ſc ſpūał .i. vxor legitīa pr̄is ſpūalis
Fit mihi tunc frater ſic cōmater mea mater
.i. mul ebrꝫ .i. repn̄tat ſc cognatōis
Sexus femineus tot depingit mihi gradus

¶ Superiꝰ autor determinauit de baptiſmo. Hic ꝯn̄r vult determinare d̄ cognatōe ⁊ affinitate que ꝯtrahitᷓ in baptiſmo. ⁊ cū h̄ oñdit effectū baptiſmi volens ꝙ ꝯpat erit pr̄ baptizati. ⁊ ſic ꝯn̄r ꝯmater erit mr̄ baptizati. ⁊ filius eiꝰ erit frater baptizati. ⁊ filia erit ſoror baptizati. ⁊ ſic iſti erunt int̄ ſe mutuo pr̄es ⁊ mr̄es. ſorores ⁊ frēs ſpūales.

¶ Circa lrām ꝑmo eſt notādū. exq̄ hic in lrā hr̄ de cognatōe. ſciendum ē ꝙ ipa cognatio eſt triplex. nam quedā eſt ſpūalis. quedā carnalis. ⁊ q̄daꝫ legalis. de his duabus vltimis ꝯgnationibꝰ nihil ad ꝑpoſitum. ſed tātum de ꝑma. ſcꝫ de ꝯgnatione ſpūali. que diffinitᷓ ſic. Cognatio ſpūalis. eſt q̄dā attinentia ſpūalis ex donatōe ſacramenti ⁊ ſpūſſancti ꝓueniens. Et illa eſt triplex. qꝛ aliq̇s dꝛ pater. aliquis ꝯpater. ⁊ aliquis frater. Nā aliq̇s eleuās de ſacro fonte baptiſmatꝫ filium dꝛ ꝯpater. quia pr̄ carnalis ꝓducit filium tre. ſic pr̄ ſpūalis ꝓducit filium gr̄e. Et dꝛ ꝯpater a con quod eſt ſil ⁊ pr̄. quia ſicut ſemel ſumꝰ nati a pr̄e carnali. ſic ſemel renaſcimur a patre ſpūali ſeu ꝯpatre: ⁊ ſic talis vocatur pr̄ ſpūalis. ⁊ ſic ꝯpatres dicuntᷓ hij duo patres. ſcilicet carnales ⁊ ſpūales. Sed fratres ſpūales dicuntur filij leuantis ⁊ leuati. Unde ꝯſiderandum eſt ꝙ ꝯpatres in fonte ⁊ ꝯpatres in ꝯfirmatione reputantur pro eadem affinitate ⁊ impediunt mr̄imonium ꝯtrahēdum ⁊ ꝯtractum. Et ratio eſt. qꝛ illa eſt vna ꝯgnatio ſpūał quā carnalis non pͭ diſſoluere.

¶ Scdo notādū.lrā dt ꝙ baptiſmus facit frēm ⁊ ſororē.hoc eſt intelligē
dū ꝙ ſi cōpater hꝫ filiū tunc ille filius ⁊ baptizatꝰ dicūt frēs ſpūales Sic
ꝯſimiliter ſi cōpater habuerit filiā tunc filia ē ſoror ſpūalis baptizati ⁊ ſic
illa affinitas impedit mrīmoniū contrahendū ⁊ dirimit ꝯtractum Sed
quereres vtꝝ ſemꝑ talis cognatio impedit matrimoniū contrahēdum ⁊
dirimit ꝯtractum. Ad hoc rn̄det ꝑ diſtinctōem. ſcꝫ vel cognatio ſpūalis
p̄cedit mrīmoniū vł nō.ſi nō p̄cedit cognatio ſpūalis tunc non impedit
matrimoniū cōtrahendū nec dirimit ꝯtractū. Verbigrā.ſi mr̄ in neceſſi
tate leuaret puerꝝ ſuū ꝓpt̄ hoc matrimoniū non eſt ſeꝑanduꝫ ⁊ ponat̄ ꝙ
doloſe faciat.tunc ei debet iniungi pn̄ia ꝯdigna. Si aūt cognatio ſpūal
p̄cedit matrimoniū tunc impedit mrīmoᵐ ꝯtrahēdū ⁊ dirimit cōtractū

¶ Itē dubitat̄:ex quibꝰ ſacr̄is ꝓcedit talis cognatio ſpūalis. Ad hoc rn̄
detur ſm̄ Jo.andree in q̄rto libro decretaliū.ꝙ ſolū cognatio ſpūalis cō
trahit̄ ꝑ baptiſmū ⁊ confirmatōem. Ex hoc patet ꝙ ſolluꝫ ꝑ iſta duo ſa
cramēta fit talis cognatio ſeu affinitas que diuidit matrimoniū ꝯtractū
⁊ impedit ꝯtrahēdum.ſed cathecismus facit cognatōem ſpūalē que co
gnatio ſolū impedit matrimoniū contrahēdum:nō āt dirimit ꝯtractuꝫ.
Sic hoc pꝫ in ſili.nā ponat̄ ꝙ q̇s votum feciſſet caſtitatis.tunc illud vo
tum impedit matrimoniū cōtrahendū ⁊ nō dirimit ꝯtractū. ſicut etiā in
cathecismo. Sed ſecꝰ eſt de voto ſolenni.ſicut ſunt ſacri ordines ⁊ hmōi.
qꝛ hoc votū dirimit matrimoniū cōtractum ⁊ impedit cōtrahendum.ſic
eodem mō facit baptiſmus ⁊ confirmatio.

¶ Itē dubitatur vtꝝ inter leuātes contrahitur aliq̄ cognatio ſpūał. Ad
hoc dubium rn̄det̄ ꝙ inter leuantes nulla contrahit̄ cognatio nec affini
tas.ſed ſemꝑ poſſunt contrahere matrimoniū niſi aliđ obſtat impedimē
tum. Sed ex hoc vlterius dubitat̄ vtꝝ vxor contrahit̄ cognatōem ſpūalē
cum leuato. Rn̄detur ꝙ eadem eſt affinitas inter vxorē ⁊ virum qꝛ vir
⁊ vxor dicuntur vnum corpus eſſe ⁊ vnā aīam habere ꝑ vnionem matri
monij.vt patebit latius infra.

¶ Item dubitat̄ vtꝝ in ſacramento cōfeſſiōis etiā ꝯtrahit̄ affinitas naꝫ
vtiqꝫ ſm̄ iura aliq̄s vel aliqua dr̄ filiꝰ vel filia confeſſoris Rn̄det̄ ꝙ ſic ſꝫ
ſolum inter confitentē ⁊ confeſſorē. Vnꝰ. Queqꝫ de fonte leuas vngen
do ſiue tenendo. Siue confirmando:ſua vel pctā fatendo. Filiꝰ ille tibi
ſpūalis erit. Sed tamē affinitas que cōtrahitur ex ꝯfeſſione non impe
dit matrimoniū.nā ſacerdos hn̄s filiū bn̄ p̄t ducere in vxorē cuiꝰ ꝯfeſſiōeꝫ
pater ſacerdos audiuit. Sed ſi illā v̄ginē baptizauit tunc iuuenis ille ta
lem ducere non p̄t.imo ſi duxiſſent eēnt ſeꝑandi.

¶ Itē dubitat̄. vtꝝ filij duoꝝ cōpatꝝ ſeu pueri ꝑ quoꝝ neutꝝ deuentū
eſt ad paternitatē poſſunt ꝯtrahere matrimonium. Rn̄r ſm̄ decretales
de cognatōe ſpūali. vbi ſic dr̄. Filij duorum compatꝝ ꝑ quoꝝ neutrum
deuētū eſt ad paťnitatē licite matrimoniū ꝯtrahūt niſi ꝯſuetudini repu
gnat. ⁊ ſi ꝑ alteꝝ eoꝝ vel vtrūqꝫ deuentū eſt ad paternitatē ꝭ ſic declarat̄
capiēdo exēplū tale. habeat vnꝰ vir vnū filiū q̇ vocet̄ plato. ⁊ pat̄ platonis
rogat aliū virū vt fiat cōpater ipius leuādo platonē đ ſacro fonte. quo le
uato tunc talis vir leuans nullam ſuam filiam p̄t deſponſare platoni. ſi
etiam haberet decem filias Et rō eſt.qꝛ per platonem deuentum eſt ad

paternitatem.Si aūt plata haberet alios fratres. tunc talis leuans iſtis
fratribus poſſet aliquam filiarum ſuaꝝ copulare.Nō eſt.qꝛ ꝑ neutꝝ illo
rum ꝯuentū eſt ad paternitatem. ¶ Itē dubitaṫ.vtrū decē vel cētū vel
plures poſſint ad vnū pueꝝ fieri ꝯpatres.cū tꝫ circūſtātes pueꝝ nō leuan
tes ex nimia multitudine ꝯpatrum et ꝯtrahunt affinitatē.Ad hoc dubi
um reſpondētur libro quarto decretalium capitulo Quāuis.vbi dr̄ ſuffi
cit vnꝰ compater.ſi tamen plures ſunt omnes erunt ꝯpatres. Et ſꝫ dicit
ibidem,⁊ idem eſt ī ꝯfirmatione.Sꝫ diceres.que eſt rō quare ſꝑ tres ꝯpa
tres vt frequenter capiuntur.Reſpondetur ꝙ hoc fit in ſignum trinitatꝭ
vel fit ad teſtandum puerum eſſe fidelem.quia in ore duorum vel triū
conſiſtit omē teſtimonium.
¶ Vltimo notādum.ſicut poteſt elici ex iaꝫ dictis tunc ꝯgnatio ſpūalis
contrahiṫ in ꝯfirmatione:⁊ ꝯtrahiṫ in baptiſmo.qđ ſic declaratur.quia ille
qui ducit aliquam ad ꝯfirmationem.tunc nec cum ipā nec cum mr̄e ip
ſius poteſt matrimonium ꝯtrahere:ſimiliter puella que ducit ſuum ad
confirmationem.nec cum iſto.nec patre eiꝰ poteſt matrimoniuꝫ ꝯtrahe
here.Vnde eſt ſciend.ꝙ viginti ſꝫ caſus qui impediunt matrimonium cō
trahendum.⁊ diuiditur ꝯtractum ꝓuenientes ex baptiſmo⁊ confirmati
one.Primꝰ caſus eſt inter leuantem ⁊ leuatum.Scđs caſus eſt inṫ pue
ros leuantꝭ⁊ leuati.Terciꝰ caſus eſt inter vxorem leuantꝭ⁊ leuati.Quar
tus caſus eſt inter parentes leuati⁊ leuantem.Quintꝰ caſus eſt inṫ vxo
rem leuantꝭ⁊ parentes leuati.Sextꝰ caſus eſt inter baptizantem⁊ bapti
zatum.Septimꝰ caſus eſt inter pueros baptizantis⁊ baptizatuꝫ:Ex iſto
ſequitur.ſi ſacerdos habet filium iſte non poteſt ꝯtrahere matrimoniuꝫ
cum puella quam pater eiꝰ baptizauit⁊ econuerſo.ſi eſt filia iſta non po
teſt ꝯtrahere matrimonium cum maſculo quem pater eiꝰ baptizauit.ſed
ſꝫ ſorores⁊ fratres ſpūales Octauꝰ caſus eſt inter vxorem baptizātꝭ ⁊ ba
ptizatum.Ex iſto pꝫ:ꝙ ſi ſacerdos habet vxorem⁊ baptizat aliqueꝫ ma
ſculum.tunc iſte non poteſt ꝯtrahere matrimonium cum vxore ſacdotꝭ.
Nonꝰ caſus eſt inter baptizātem ⁊ parentes baptizati.Decimꝰ caſus eſt
inter vxorem baptizantis⁊ ꝑentes baptizati.Et ſic ſꝫ decem caſus reſpctū
baptiſmi qui impediunt matrimonium ꝯtrahendū⁊ diuidunt ꝯtractuꝫ
⁊ eodē mō ex pte ꝯfirmationis ꝓueniunt decē caſus qui impediunt ma
trimonium ꝯtrahend⁊ diuidunt ꝯtractum.Primꝰ caſus eſt inter ꝯfirmā
tem ⁊ ꝯfirmatum.Scđs eſt inter pueros ꝯfirmantis⁊ ꝯfirmati.poſito ꝙ
ibi habeant vxores⁊ pueros.Tercius caſus eſt inter vxorem ꝯfirmans ⁊
confirmatum.Quartus caſus eſt inter confirmantem ⁊ vxorem ꝯfirma
ti.Quintus caſus eſt inter vxorem confirmantis⁊ parentes ipſius cōfir
mati.Sextus caſus eſt inter repreſentantem⁊ confirmatum.⁊ ſic iſte re
preſentans eſt patrinꝰ in ꝯfirmatione.Septimus caſus eſt inter pueros
repreſentantis⁊ confirmatum.Octauus caſus eſt inter vxorem repreſen
tantis⁊ confirmatum.Nonus caſus eſt inter vxorem repreſentant ⁊ pa
rentes ꝯfirmati.Decimus⁊ vltimus caſus eſt inter vxorem confirmantꝭ
⁊ parentis confirmati.Et ſic ſimiliter ſꝫ decem caſus reſpectu confirma
tionis ſicut reſpectu baptiſmatꝭ qui impediunt matrimonium ꝯtrahen
dum⁊ diuidunt ꝯtractum.

¶ De Officio diaconoꝝ.

.i.cū ſacerdos abeſt   s. aliqͣs   infirmis
Nullo p̄ſbytero preſente diaconus egris
.i.euchariſtiā   .i.ꝯfeſſionē   infirmoꝝ
Det corpus domini crimen ſimul audit eoꝝ
s. i̇ꝰ f rmos   excōicatōe   tumulat   īfantes
Nos non a banno ſoluit ſepelit puerosqꝫ
pueros   .i.in fonte baptiſmi   .i.alia a baptiſmo
Baptizat non fonte ſacro niſi promptior vnda
ꝓvel   baptizādis.   crudelior
Nulla ſit.aut vbi mors mergendis acrior inſtat
s. ſacro criſmate   in eccłiam   mł̄ieres poſt ptū
Non criſmabit eos.inducit purificandas
s. diaconꝰ   hec vba
Non dicat hic dominus vobiſcum non niſi quando
ad ſanguinē chr̄ī ꝯficiēdū   diaconus.
Cantat euangelium.calicem bene p̄parat iſte
ſicut   tenet   diaconꝰ
Canonicas horas vt p̄ſbyter ip̄e tenebit
.i.multi hoīes.   s. plebanū   ad ſumēdū
Si populus multus ad te venit ad comedēdum
.i.corpꝰ chr̄i   s. diaconꝰ   hoībꝰ   plebanꝰ
Sanctum paſcha poteſt hic hoc illis dare ſi tu
.i.mādas   .i.alter   .i.ſacͣdos   ppr̄is
Precipis.aut alius ſi deſit p̄ſbyter illis

¶ Hic autor incidētalr̄ docet officiū diaconoꝝ. ⁊ ꝯtinuat̄ ad ptē p̄cedentem.qꝛ p̄us autor det̄minauit ď baptiſmo.hic ꝯn̄r vult det̄minare ď officio diaconoꝝ. Et diuidit̄ illa ps in tot ptes quot autor ponit doctrinas ptes patebunt. Et ꝓ p̄ma doctrina mgr̄ vult.ꝙ qn̄ ſacerdos ē abſens vel inſufficiens hoībus quo ad ideoma ip̄oꝝ.tunc diaconꝰ ex iuſſu ſacerdotꝭ vel ex abſentia p̄ſbyteri p̄t audire ꝯfeſſionē.⁊ p̄t infirmis dare corpꝰ chr̄i. Et ſi infirmꝰ eēt in bāno ſeu excōicatōe.tūc diaconꝰ non bꝫ eū abſoluere a bāno vel ab excōicatōe.niſi ſb̄ tali ꝯditione ſi ꝯualeret ꝙ cōmittat euꝫ ad ſupiores.i.ad illos q̇ hn̄t autoritatē abſoluēdi eū ab excōicatōe. Et rō illius eſt iſta.qꝛ ille non p̄t ſerā apire q̇ caret clauibꝰ: ſed diaconꝰ caret ill' clauibꝰ.qꝛ ille claues ſꝫ tradite ſolū p̄ſbyteris vt elicit̄ ex verbis q̄ dn̄s nr̄ dixit ad btm̄ Petꝝ.ſcꝫ.qḋcunqꝫ ligaueris ſup trā.⁊c.⁊ hoc ſolū loq̄bat̄ ad p̄ſbyteros ⁊ nō ad diaconos. Ex illo pꝫ ꝙ diaconꝰ nō p̄t ligare.⁊ ꝑ ꝯn̄s etꝫ non p̄t ſoluere.qꝛ illius eſt ſoluere cuius ē ligare. Sꝫ diaconus non pōt aliquē excōicare.g̊ non p̄t aliquem abſoluere ab excōicatōe. Deinḋ magiſter ſb̄dit ſcḋam doctrinam dicens. ꝙ ip̄e diaconus etiam p̄t baptiza-

re pueros tpe neceſſitatꝫ. ſꝫ hoc non dꝫ facere in ſacro fonte ſꝫ in alia aq̄. niſi acrior mors inſtaret puero. ⁊ tunc aliā aquā hr̄e non poſſet tunc baptizat puerꝝ in ſacro fonte ne puer moriat̄ ſine baptiſmo. Et rō illius eſt iſta. qꝛ ſacer fons baptiſmi eſt ſanctificatus ſeu ſacrificatꝰ a p̄ſbytero. ⁊ iō tactus illius ad ſolos p̄ſbyteros ptinet. Deiñ mgr̄ ſbdit terciā doctrinam dicens. ꝙ diaconꝰ in abſentia ſacerdotis mulieres purificādas p̄t in eccleſiā introducere. Deinḋ ſbiungit dicens. ꝙ diaconꝰ non hꝫ criſmare pueros. ⁊ rō illiꝰ eſt iſta. qꝛ manꝰ eiꝰ non ſunt criſmate vncte. qꝛ ſm ſtatuta eccl'ie nullꝰ p̄ſumat tāgere criſma niſi ꝑ mēbra ꝓus criſmata. Ex h̄ pꝫ ꝙ ſacerdos ſolū ꝑ q̄ttuor digitos ꝓncipales ab ep̄o ꝯſecratos p̄t tāgere ſacr̄m vnctōis vel criſma. ſi vo cū digito non criſmata p̄ſumptuoſe tāgeret criſma ille mortal'r peccaret. ſi vo ex negligentia vel ignorātia ꝯtingeret tunc peccaret venial'r. ⁊ tñ illḋ mēbrum cum quo tangeret diligenter eēt abluendū. ⁊ tunc illa ablutio a ſacerdote in ignē ardentē vel in aquā fluentē dꝫ ꝓijci. Deiñ vlteriꝰ ſbiūgit aliḋ documentū dicēs. ꝙ diaconꝰ non dicat (dñs vobiſcum) niſi qñ legat euāgeliū. Vñ eſt ſciēdum ꝙ diaconꝰ volens legere euāgeliu d̄t dñs vobiſcū. ꝑ hoc exhortās pplm ꝙ v̄ba euāgelica auribꝰ attente ꝑcipiat ⁊ corde deuoto attēdat. ſꝫ alias nō d̄t diaconꝰ dñs vobiſcū. qꝛ iſta ſtꝫ v̄ba ad ſacerdotalē dignitatē ptinētia. g̊ illi nō ꝯcedunt̄ niſi ad v̄ba euāgelica. Deiñ ſbiungit dicēs. ꝙ diaconꝰ dꝫ ꝑparare calicē ⁊ legere horas canonicas vt ſacerdos. Deiñ ſbiungit vltimū documētū dicens. ſi tpe paſche ē multitudo hoim cōicantiū. tunc ex iuſſu ſacerdotis diaconus p̄t illis dare corpus dñicum.

¶ Circa lrām ē notādū. ꝙ aliq̇ textꝰ hn̄t ſic (crimē nec audit eoꝝ) ⁊ aliq̇ hn̄t ſic (crimē ⁊ audit eoꝝ) ſic ꝙ illa lrā ponit̄ affirmatiē ab aliq̇bꝰ ⁊ ab aliquibꝰ negatiue. Pro illo notādū ꝙ ꝓ ꝯcordia dōm eſt ſb forma diſtinctionis. ſic ꝙ ꝯfeſſor ē duplex. q̇dā ē ſacramētalis. ⁊ q̇dā venial'. Confeſſor ſacramētalis ē q̇ hꝫ claues eccl'ie. ⁊ ad tales ꝑſonas duo req̇runt̄. ꝓ° autoritas diſcernēdi ⁊ illa cōpetit ſolū ſacerdoti. qꝛ ſolꝰ ſacerdos hꝫ diſcernere lepr̄ā. i. pctm̄. Scd̄o req̇rit̄ ptās abſoluēdi. i. ita ꝙ habeat abſoluere a culpa. ⁊ h̄ iteꝝ cōpetit ſacerdoti. qꝛ h̄ dñs ſolū cōmiſit Apl'is q̇ fuerunt actu ſacdotes ⁊ eoꝝ ſucceſſoribꝰ. vt ſtꝫ ſacerdotes iā actu exñtes. vñ dixit. Quoꝝ remiſeritis pctā. ⁊c̄. Sꝫ ꝯfeſſor venialis dꝛ eē ille q̇ ſolū ꝯfeſſionē audit veniale m. ⁊ non ei pniam imponit. ⁊ illḋ cōpetit ip̄is diaconis. Vnḋ ſciēdum ꝙ pnia eſt vnum ſacr̄m hn̄s in ſe tria: ſcꝫ. ꝯtritōem, ꝯfeſſionē. ⁊ ſatiſfactionem. Mō ad ꝓpoſitum lr̄e eſt dōm ꝙ capiendo ꝓmo mō confeſſorem tunc legitur littera negatiue. Sed capiendo ꝯfeſſorem ſcd̄o mō. tunc littera legitur affirmatiue.

¶ Scd̄o ē notādū. ſicut hr̄ ex lrā tūc diaconꝰ nō dꝫ dare corpꝰ chr̄i aliquibus niſi ex iuſſu ⁊ licētia ſacerdotis ſeu plebani. Rō huiꝰ ē tal'. qꝛ illiꝰ non eſt diſpēſare corpꝰ chr̄i ſeu porrigere cuiꝰ nō inteſt ꝯſecrare. ſꝫ diaconi non inteſt ꝯſecrare corpꝰ chr̄i. g̊ diaconi etꝫ nō inteſt diſpēſare corpus chr̄i ſeu porrigere. Minor hr̄ Math. vlti° ca°. ſic ſil'r nec ip̄e diaconus p̄t criſmare pueros. vt hr̄ in lrā. Et rō huiꝰ ē. qꝛ nulliꝰ inteſt criſmate niſi q̇ actu criſmatus ē. ſꝫ diaconus nō ē hmōi. g̊ ⁊c̄. Maior nota ē d̄ ſe. ſed Minor ſic declarat̄. qꝛ diaconꝰ ꝓmo criſmat̄ cū fit ſacerdos Pro quo nota diſtinctōeꝫ

ꝙ diaconum habere aliquam efficaciã intelligit̃ dupl'r. Vnoꝰ v̾tute ꝓpͣ alioꝰ v̾tute aliena. mõ v̾tute aliena vtputa v̾tute ſui ſupioris diaconꝰ põt diſpẽſare corpꝰ xp̄ itp̃e nccẽitatis. ⁊ cum hoc p̄t baptizare pueros ⁊ mulieres introducere. ⁊ infirmos ꝯmunicare ⁊ mortuos ſepelire. Sed ip̃e diaconus v̾tute ꝓpͣ hʒ in ſe duplicẽ efficaciã ſeu duo officia. Primũ ẽ ꝙ ip̃e euãgelium p̄dicat. Scõm eſt ꝙ ad miſſam p̄t miniſtrare. nã dʒ p̄dicare v̾bum dei ꝓpter hoc ꝙ iſtõ qḋ ore p̄dicat vt hoc op̃e adimpleatur. Secundo eñi dʒ miniſtrare ad miſſam ꝓpter hoc ꝙ dʒ eẽ miniſter altaris Et ſic iſta duo cõpetunt ſibi v̾tute ꝓpͣ. Vnd̃ diaconus ḋr a dia qḋ eſt duo ⁊ canonis iure. qꝛ ip̃e duo in diuino officio miſſe canit ſcilʒ Euãgelium. ⁊ ite miſſa eſt. Vel ḋr a dia qḋ ẽ duo ⁊ conãs. i. laborãs. qꝛ ille laborat in duobꝰ ordibꝰ maiorıbꝰ miſtrãdo in eccl'ia di legẽdo euãgeliũ ⁊ prep̃ando calicẽ.

¶ Item nota p̱ modum dubij. vtꝝ multitudo ordinũ ſit nccaria. Uel ſic. vtꝝ ordo in ſctã eccl'ia ſit neceſſariꝰ. Et videt̃ ꝙ non. qḋ ſic declarat̃. qꝛ vbi ẽ vnitas. ibi non dʒ eẽ diſparitas. ſʒ in eccl'ia di eſt vnitas. iõ nulla ordinis diſparitas. Minor ſic declaratur. qꝛ vbi multitudo ibi ꝯfuſio. ſʒ quia diſparitas facit multitudinẽ ⁊ non vnitatẽ. igit̃. ⁊c. Sed minor h̄r ad epheſios q̃rto: vbi ḋr. Sollicite ſuate vnitatem fidei. Similit̃ in actibꝰ Ap̃lorum vbi ḋr. Et erit eis vna anima ⁊ vnum corpus. Ad hoc dubium rñdetur. ꝙ ordo in ſctã eccl'ia ẽ neceſſariꝰ ꝓpt̃ ꝯfuſionẽ tollẽdã. Tũc ad ꝓbatõem maioris qñ ḋr. vbi eſt multitudo ibi confuſio. dico hoc eſt verum ſi ibi eſt multitudo ſine ordine. tunc ibi eſt confuſio. Sed ſi ibi eſt multitudo cum ordine. tunc non eſt ꝯfuſio. Tunc ad minorem qñ ḋr. ꝙ in eccl'ia di eſt vnitas. Ibi rñdetur ꝙ vnitas eſt duplex. nam quedã eſt vnitas animarum. ⁊ quedam eſt vnitas officiorum. Tunc ḋr. lʒ ibi non ſit vnitas officiorum ad que officia diuerſi ordines requirunt̃. tñ adhuc eſt ibi ⁊ debʒ eẽ vnitas animaꝝ. vt habetur in actibus Ap̃lorum: ⁊ erit eis vna anima ⁊ vnum corpus.

¶ Itẽ dubitat̃. vtꝝ vnꝰ caracter imp̄mat̃ in om̃ibꝰ ordinibꝰ. Et videt̃ ꝙ ſic. qꝛ ſicut eſt in ſacr̃o baptiſmatis. ſic eſt in ſacr̃o ordinis. ſʒ in baptiſmo ſolũ imp̄mit̃ vnꝰ caracter. lʒ puer ter immergit̃. ⁊ ita etiã in ſacr̃o ordĩs tm̄ vnus imprimit̃ caracter. ¶ Ad hoc dubium rñdet̃. ꝙ cuilibet ordini ſpecialis caracter imp̄mit̃: Et rõ eſt iſta. qꝛ nullꝰ ordo eſt reiterãdꝰ. igit̃ cuilibet ordini imp̄ſſus eſt caracter. Sʒ tunc ad rõem ḋr. ꝙ in iſto cãu ñ oportet ꝙ ita ſit ḋ ſacr̃o ordinis ſicut eſt ḋ ſacr̃o baptiſmi. qꝛ baptiſmꝰ dat̃ ꝓpt̃ vnum officiũ tm̄. g̊ tm̄ vnꝰ caracter imp̄mit̃ ibi. ſʒ in ordinibꝰ multa dant̃ officia. g̊ ꝓpter diuerſitatẽ officioꝝ cuilibet ordini dat̃ ſpẽalis caract̃. vt accolitꝰ. diaconis. ſb̄diaconis. ⁊ p̄ſbyteris.

¶ Ultimo dubitatur. vtrum mulier p̄t recipere ſacros ordines: qꝛ mulier p̄t ꝓphetizare. ſicut ḋ beata anna ꝓphetiſſa legitur ⁊ ſibilla. ergo ꝯcluditur ⁊ infertur. ꝙ mlĩeres poſſunt ſacros ordines recip̃e. ꝯña tenet a maiori. quia minꝰ eſt aliquem ad ordines ꝓmoueri q̃ꝫ ꝓphetizare. g̊. Ad hoc rñdẽt doctores ſacre ſc̄pture. ꝙ mulier ñ p̄t ꝓmoueri ad ſacros ordĩes. Et ſi ꝓmoueret̃ ignorant̃ nõ recip̃et caracterẽ. Et rõ huiꝰ ẽ iſta. qꝛ ip̃a mlĩer eſt imago viri. qui vir eſt imago Ihu xp̄i. Et ſic ip̃a mlĩer mediante viro aſſimilatur chriſto ⁊ non immediate. ⁊ p̱ ꝯſequens non poteſt recipere

caracterem nec ꝓmouere ad ſacros ordines. Sed tunc ad rōem dicitur ꝙ ex hoc ꝙ aliquis poteſt ꝓphetizare nō requirit ꝙ ipe ſit ſctūs. quia cayphas ꝓphetizauit cum dixit. Expedit vobis. ⁊c. ⁊ tñ non fuit ſanctꝰ. Et g̊ magis eſt aliquē ꝓmoueri ad ſacros ordines q̃ȝ poſſe ꝓphetare. ⁊ ꝑ ꝯñs mulier non ꝑt ordinari.

¶ De Mulieribus menſtruoſis.

mulier ſc menſtruū caueat vt non ingrediat
Femina que patitur videat ne progrediatur
.i. in ſctām ecclām fluxus mēſtrui
In loca ſancta niſi dolor abcedat ꝑ̄us eius
videat ſc mulier maculet loca ſctā
Vel ſaltem caueat ſibi ſic ne polluat iſta
ſc mulier ſui ſpnat .i. libidinē carnalē menſtrui
Atq̄ȝ viri vitat conſortia dum dolor vrget
mulier .i. ꝑ puerperiū añ purificatōem
Hec ſi per partum moritur non purificata
talis mulier .i. ad tēplū dei ſcȝ ꝑ ſacerdotē
Fertur ad eccleſiam poſt hoc infertur et iſta
ſc ſui .i. a pcc̄is tal' mlier mundata
Corporis a maculis ſic cuſtodita videtur

¶ Iſta ē vltima pars huiꝰ capituli. in q̄ pte mgr̄ vult dicere d̊ mulieribꝰ menſtruſis. ⁊ continuatur ad ꝑtem ꝑcedentē ſic. Poſtq̄ȝ autor determinauit de baptiſmo ⁊ eius effectibꝰ. ⁊ ex quo ita eſt ꝙ baptiſmꝰ cōtingat fieri circa pueros q̄s mulieres pariunt. ideo magiſter in fine illiꝰ capituli oſtēdit qualiter mulieres mēſtruoſe ⁊ imp̄gnate debeāt ordinare vitā ſuam. Et diuidit iſta ꝑs in tres partes ſm ꝙ ponit tres cautelas ſiue tria documenta de mulieribus mēſtruoſis ⁊ imp̄gnatis. Scd̄a ꝑs. ibi (Hec ſi poſt ꝑtum) tercia. ibi (Sepius hác moneas) Quo ad ꝑmā ꝑtem vult intātum. Si aliqua mulier fuerit que patiatur peſtē muliebrē. i. mēſtruū illa non dȝ intrare ecclām dei ꝓpter reuerentiā ſacramēti ⁊ ꝓpter loci ſanctitatem. Et ſi caſu ecclām dei intraret vel alia loca ſancta viſitaert tunc caueat ne ecclām dei maculat ſtillando ⁊ cū magna ꝓuidentia caueat ⁊ diligentia ne vir illo tꝑe cognoſcat. q2 alias gnaret pueros leproſos vel cum ruſis crinibus. ¶ Tunc ibi (Hec ſi poſt ꝑtū) magiſter pōit ſcd̄am cautelam ſiue doctrinam dicens. ſi aliq̄ mulier morit̄ in ꝑtu puerorꝝ. tunc ipa mortua dȝ ad ecclām portari ⁊ debȝ introduci a ſacerdote Et licet mortua eſt tñ purificatur. i. mundat̄ a maculis corporis. i. ab immundicia menſtruoſitatis.

¶ Circa lrām ꝑmo eſt notandū. ꝙ autor d̄t notanter in lrā (femina que patitur) ⁊ hoc dupl'r exponit̄. ꝑmo ſic. Femina q̄ patit̄ ſupple menſtruū Scd̄o mō ſic. femina q̄ patitur ſupple ex dolore ꝑtus. ⁊ vtrūq̄ȝ illorū pōt bene ſtare. Quod ſic declaratur. q2 q̄ȝuis mulier patit̄ in ꝑtu iuxta illud dictū ſaluatoris. In dolore paries filios tuos. ⁊c. ſic etiā bene ꝑt ſtare lrā

cum dr̄. Femina que patit̄ menſtruū. ſcʒ appropinq̄nte hora ptꝰ. qꝛ q̄uis
mulier patit̄ menſtruū ꝯtinuū ꝛ ſiſr poſt ptū. ꝛ iō quocunqʒ mō patiat ſi/
ue ante ptum. ſiue in ptu. ſiue poſt ptum. tunc nō dʒ intrare eccl̄iam de
lore ꝛ paſſione eius vigente. Huiꝰ rō eſt. quia hmōi mulieres ſtʒ humide.
ꝛ ſi tunc iſto tpe intrarēt eccl̄iam dei. tūc poſſent ipam polluere p imun
diciā menſtrui. ideo dn̄t cauere ne intrent eccl̄iam iſto tpe. vel ſi intrant
caueāt ne polluāt domū dei. qꝛ ſi ſic polluerēt eccl̄iaʒ ſeu alia loca ſancta
macularet: tunc grāde pctm̄ cōmitterent.

¶ Scdō eſt notādum. autor notāter dr in lrā ꝙ hmōi mulieres non dn̄t
habere ꝯſortia cum virꝫ eoꝝ tpe paſſionis mēſtrui. Cuiꝰ rō eſt iſta. qꝛ men
ſtruum ē valde immūdum ꝛ quaſi venenum ſalua reuerētia. ꝛ ſi tunc il/
lo tpe vir coiret cum ea. tunc vlteriꝰ poſſet infici cum veneno ꝛ cum ma/
lis humoribꝰ. ꝙ forte morte piret: ꝛ hoc eēt ſibi horribile pctm̄. qꝛ mulier
hoc patiens ſi appeteret coitum talem ſtudioſe eēt homicida. Itē ex alio
dato ꝙ viro non obeſſet nec aliqua piclitatio corpalis accideret. tn̄ ipe pu
er qui hoc mō gn̄atur lepra inficit̄ ꝛ erit leproſus. qꝛ ipſius viri ſperma in
matricē mulierꝫ receptū inficeret veneno. ꝛ p ꝯn̄s gn̄antur pueri leproſi.
Et ideo ad iſta pcauēda mulier non dʒ habere ꝯſortia cum viro ſuo tēpo/
re fluxꝰ mēſtrui.

¶ Tercio notādū quid ſit mēſtruum. vnd mēſtruū ſic diffinit̄. eſt liq̄r
in ſpecie crudi ſanguinis ab ipis p locum deputatū ꝯfluens ab ipis hūo/
ribꝰ indigeſtis generatus. Unde notādum ꝙ iſte liquor generat̄ ex eo ꝙ
quādo mulieres ad refectōem nature ſumūt nimiū de cibo ꝛ potu nō po
tentes bene digerere cum ꝓpē ꝛ naturaliter ſtꝫ frigide nature. ſicut dicūt
medici. ꝙ calidiſſima mulier eſt frigidior frigidiſſimo viro. ꝛ ergo cum il
lud qd ſumunt ad refectōem nature non poſſent digerere cū ꝓpē ꝛ natu
raliter ſint frigide nature ſicut dicunt medici. ergo illud quod ſumūt ad
refectōem nature non pn̄t digerere nec in ſtomacho decoquere. tūc ma
teria que ipis remanet reſidua ꝛ indigeſta diffundit̄ p totū corpꝰ ꝛ vtit̄ in
crudū ſanguinē. Et cum natura non abūdat in ſupfluis nec defic̄ in ne/
ceſſarijs q̄ntū eſt in ſe pa. tunc cogit iſtā materiaʒ exire. talis āt materia
cū non pt alibi exire. exit p locum poroſum ꝛ deputatū ſibi. ſcʒ p vuluā. ꝛ
illd dr mēſtruū. Sed ipi viri cum ſint valde calide nature. tūc p caliditatē
hoc in digeſtione digerunt in ſtomacho ꝯſumūt. ꝛ bn̄ decoquūt. ſic ꝙ ta
lis materia in ipis non eſt reſidua. Et ideo non ꝯuertit̄ in crudū ſangui
nē. ꝛ p ꝯn̄s etiā non patiunt̄ mēſtruum. ꝛ dato qd aliqd fuerit reſiduū in
viris. tamen hoc exiret p ipos crines ꝛ barbā. Et hec eſt cā originalis qua
re mulieres carent barba. qꝛ mulieres illā materiā emittunt p mēſtruū.
viri āt p barbā ꝛ crines. ideo viri non patiuntur mēſtruū. licet tn̄ aliqui vi
ri ſunt ita peſſime ꝛ frigide nature ꝙ etiā patiunt̄ menſtruū ſicuti mulie/
res. non tn̄ p mēbrum virile patiunt̄. ſed per anū ſiue p culū.

¶ Item ſciēdū. ꝙ oēs mulieres ꝛ vgines poſtq̄ ad etatē pueniūt indiffe/
rent patiunt̄ mēſtruum. ſed tn̄ quedā magis. quedā vo minꝰ. quia muli
eres ꝛ vgines calide nature ſingulis menſibꝰ patiunt̄ ſemel. niſi quando
mulieres ſtꝫ impgnate. quia tunc ante horaʒ ptus ꝯtinue patiuntur. ſed
mulieres ꝛ virgines frigide nature in ſuo genere in ſingl̄is mēſibꝰ patiū/

tur.vel quãdoqȝ plus patiunt̄.quia tale menſtruū ꝯgregat̄ exnimia hu
morum indigeſtoꝝ ſupfluitate.Et ſic tunc iſte mulieres ſiue vgies q̄ ha
bēt multū d hmōi humorib9 ille bis vel plures patiunt̄ in vno mēſe.q̄ ãt
min9 hñt de hmōi humorib9 ille in vno menſe ſemel patiunt̄.vnd̄ dicunt
medici ⁊ ipe Albert9 magn9.ꝙ mēſtruū eſt ita immūdū ⁊ venenoſum.ꝙ ſi
funderetur ſup arbores virentes.tunc tales non creſcerent nec fructuȝ
ꝓducerent.ſic ꝙ illud lignū infructuoſum ⁊ ſterile fieret.Jd̄o dt Phūs
in de ſumno ⁊ vigil.a.ꝙ ſi tale menſtruū funderet̄ ſup ſpeculū nouū.tūc
ſpeculū nouū maculat̄ ex mēſtruo. ⁊ ſilr ſi mulier mēſtruoſa inſpiceret
ſpeculū nouū.tūc facilit̄ ñ ſepat̄ a ſpeculo macula.⁊ ſi ſpeculū ſit vet9.tūc
facilit̄ ſeparet̄.ſilr ꝯtingit ꝙ mulieres mēſtruoſe hoiem inſpiciūt ⁊ infici-
unt viſu ad mortē ſicut baſilic9.quia tunc tales mulieres vndiqȝ imple-
te ſꝫ cum malis humorib9.⁊ ſic tunc mēſtruoſi humores vndiqȝ exeūt.et
tunc hmōi humores etꝫ petūt exitū p oculos.Et ita tūc ipe hō p viſuȝ ipi
us mulierꝫ inficit̄ faciliter ad mortē.Et etꝫ aer inficitur p mulierē.qui aer
tunc defertur ad hoiem ꝓpinquū.ita forte ꝙ talis aer corruptus ipm ho
minē inficit ad mortē.Et ideo tales mulieres caueāt tpe mēſtrui ne ac
cedāt ad pueros iacentes in cunis ne inficiant eos.qꝛ tales ſꝫ fragil̄ na-
ture.g̊ valde faciliter ad mortē inficerentur.Et id̄o dt nobilis Auicēna
ꝙ talis mulier magꝫ inficit cū viſu q̄ȝ cum tactu.⁊ Auicenna dat rōnem
deſup.qꝛ oculi ſꝫ magis poroſi.⁊ ideo ꝓpter porroſitatē oculoꝝ talis ma
teria citi9 trāſit p oculos q̄ȝ p alia mēbra. ¶ Jtē dubitat̄. vtꝝ mulier tpe
illi9 infirmitatꝫ poteſt reddere debitū carnis vel exigere.⁊ videtur ꝙ nō.vt
habet̄ in Leuitico.vbi dt.Mulieres mēſtruoſas ne acceſſerꝫ.Et dt gloſa
ibidē.ꝙ illo tpe mulier nec debet reddere nec exigere debitū carnis.

¶ Sed in oppoſitū arguitur ſic. leproſi mulieri eſt reddendū debitū car
nis.g̊ muliere menſtruoſe.Conſequētia tenet.qꝛ lepra eſt infirmitas gra
uior q̄ȝ paſſio menſtruoꝝ.Sed ãñs pȝ extra de ꝯiugo leproſoꝝ libro q̄rto
nā illa infirmitas non diminuit matrimoniū.vt patebit infra.Ad dubi
um rñdetur p diſtinctōem.ꝙ in illo actu ſꝫ duo.vnū eſt voluntariū.ſcilȝ
exigere debitū carnis.⁊ aliud eſt ncc̄ariū.ſcꝫ reddere debitū carnis.Mō dr
ꝙ illud quod eſt neceſſariū hoc eſt faciendū.ſed illud quod eſt volūtariū ē
omittēdū.Cā pmi eſt iſta.qꝛ mulier non ē ſua ſꝫ viri.ſic etꝫ vir non eſt ſu9
ſed mulieris.Alijs vo dicunt.ꝙ mulierē pati illā infirmitatē intelligit̄ du
plr.vno mō naturaliter.videlȝ ſemel in mēſe ꝓpter defectū calorꝫ natu-
ralis.⁊ iſto tpe vir non dȝ accedere mulierē. Alio mō intelligit̄ ꝙ patiat̄
illā infirmitatē p̄ter naturā: ſic ꝙ qñqȝ diu laborat in illa infirmitate.et
tūc in iſto tpe vir p̄t accedere mulierē. ¶ Jtē nota.ꝙ ſi vir vl̄ mlier petit
debitū carnis tpe feſtiuitatꝫ vl̄ in loco ſacro vl̄ tpe ieiunij vl̄ tpe menſtrui.
tūc peccat mortalr̄.ſȝ alijs dieb9 extra illud tps licite p̄t petere debitū car-
nis ſine mag̃ pcc̄o.Et dr notant̄ ſine mag̃ pctō.qꝛ nunq̄ȝ vl̄ raro fit ſine
pctō.vñ9.Feſta ſacerqȝ loc9 ieiunia mēſtrua pt9.Si petas coitū mortalr̄
peccas in illis.Ex iſto ſeq̄t ꝙ certꝫ tpib9 vir ⁊ mulier licite p̄nt reddere de-
bitū carnis.Sed his dictꝫ non p̄t licite exigere.

¶ Ultio notãdū. ꝙ qñcunqȝ mulier apta eſt ad fluxū mēſtrui tūc apta ē
ad viri ꝯſortiū.vnd̄ mulier vel puella a tredecimo anno vſqȝ ad quinqua-

ginta annos naturaliter patitur menſtruum. ⁊ his tꝑibus apta ē et ad
viri conſortiū. vñ9. A decē ternis mulieres mēſtrua cernis. A d qnq̃gin
ta durat purgatio tāta. Et hoc in aliquib9 bñ cōplexionatis. q2 in omib9
non eodem mō oriuntur mēſtrua. ſed ſm ꝓus ⁊ poſterius ⁊ ſm magis ⁊
minus. q2 quāto mulier calidior eſt tāto min9 patitur de mēſtruo. cū ca
liditas illā materiā ꝯſumit: Et q̃nto mulier eſt frigidior tāto magis eſt
mēſtruoſa. cum frigiditas illā materiā conſumere non pt.

s^c mulierē a puero .i. impꝰgnatā
Sepius hanc moneas vt dum ſe prole grauatam
.i. ſua pctā s^c mulier
Senſerit excelſus ꝙ pure confiteatur
.i. corꝑe chr̄i .i. ſeipam .i. añ tp̄s ꝑiendi
Et vino pane ſic ſe premuniat ante
.i. qñ aggrauat ad mortē vel ad vitā
Dum dolor vrget eam partus ſit et ip̄a parata
.i. in tꝑe ꝑtus accedat incōueniens
In patiendo quia ꝙ viſitat eſt inhoneſtum
ſacerdos mulierē hec doctrina diligent̄ aduertēda
Preſbyter hanc ideo fit cautio ſuffitiens hec
.i. nō ē nc̄citas ꝯſuetudo mundat̄
Non eſt lex ſed mos ſi mortua purificatur
ſacerdos eccl̄ie s^c mulieri s^c tūc .i. ſtatutū eccl̄ie
Preſbyter introitum dat huic dum viuit et eſt phas

¶ Hic magiſter ponit aliam cautelam ſuandā circa mulieres impꝰgna
tas dicens. quādo aliquis ſacerdos curā animaꝝ gerens ſuā ꝓchialem
mulierē nouerit eſſe grauatam tunc debet eam monere. i. informare vt
viſitet eccleſiam ſeu domum dei ⁊ ibi om̄ia pctā ſua ꝯfiteat̄ et ꝑmuniat
ſe corpore chriſti. vt quando tempus pariendi inſtat ꝙ ip̄a ſit parata ad
vitam vel ad mortem. quia mulieres ſepius in partu moriunt̄. et iō dñt
ſe preparare cum corpore dñico ꝙ tunc ſacerdos non indiget viſitare eas.
cum hoc inhonoſtum videretur.

¶ Circa lrām notādum ꝙ mulieres maxime ledunt̄ in partu ⁊ cū ma
gnis doloribus pariunt per exitum infantium. quia ibi fetus exit per lo
cum valde artum ⁊ ſtrictum ita ꝙ maxime huiuſmodi mulieres ledunt̄
vnde dixit dominus ad euam ⁊ ad mulieres ſequentes. In dolore pies
filios tuos ⁊ in ſudore manuū tuarum pane tuo veſceris. Et iō oēs mu
lieres indifferenter patiunt̄ in partu. ſed tamen quedā magis ⁊ quedam
minus. ſed quō hoc fit lucidius pz in ſecretis mulieꝝ

¶ Scdō notādū ꝙ mulieres hmōi dñt purificari vt lrā ꝑtendit. Et rō eſt
quia ſunt valde immunde tꝑe part9 ꝓpter exitū ſecūdine. vñ ſecūdina eſt
illa cutis vel pellicula in qua voluit̄ fetus vel in qua iacet puer in vtō ma
tris. ⁊ ſi mulieres tunc in partu liberant̄ a tali pellicula tūc ſignum ē ſa
nitatis eaꝝ. Et ideo quando infantes naſcuntur in ſecūdina: tūc dicunt

ruſtici ꝙ talis infans cū felicitate ⁊ cum om̄i ꝓſperitate circūdat̃. Ulterius ꝙ talis ſecundina eſt applicata vmbilico pueri cum vna pte ⁊ ꝑ obſtetrices ſecrete diuidit̃ a puero ⁊ ꝑ eaſdē remittit̃ ad locū ꝯſuetū: ⁊ dicūe vlterius ꝙ tales mulieres ꝑ partū hn̄t imūdiciā ſibi attractā ⁊ ꝙ ab eccleſia ⁊ ab introitu eccleſie ꝑ tp̄s ab eccleſia deputatū ſeqſtrate ſunt tādē ſcḋo finito tp̄e deputato veniētes ad eccl̄iam per bn̄dicte aq̄ aſperſionē purificātur ab imūdicia corporis attracta ꝑ ptū ⁊ ſecūdinā ⁊ ꝑ ſacdotē introducunt̃ ad deſignādū vnitatē illaꝝ cū eccl̄ia. ¶ Tercio notādū. ꝙ mulier dꝫ p̄muniri cum ꝯfeſſione ⁊ cōicatōe dn̄ica vt lrā ꝑtendit. ⁊ hoc eſt ꝓpterea. qꝛ ipſa mulier tp̄e partꝰ eſt i articulo mortꝭ ꝯſtituta. qꝛ nullū aial itātū patitur i ptu ſicut mulier. Et rō eſt iſta. qꝛ q̄nto plus ſenſus delicatur: tāto plus patit̃. Ut ergo paſſio chr̄i maxia fuit. Et hoc idō. qꝛ eiꝰ ꝯplexio fuit nobiliſſima. Et g̊ cum hō iter oia aialia ſit aial nobiliſſima. g̊ mlier pluꝰ patit̃ i ptu q̄ꝫ aliqḋ aliud aial. g̊ ipſa patit̃ itātum ꝙ ipſa timet ꝑiculū mortis ſe inire. g̊ ſeq̇tur de p̄mo ad vltimū ꝙ ipſa mulier dꝫ p̄muniri i ꝯfeſſiōe ⁊ ꝯmunicatōe ꝓ quo eſt ſciēdum. ꝙ pena ſiue paſſio eſt duplex. Nā q̄daꝫ eſt pena ꝯmunis ⁊ quedā pticularis ꝯmunis eſt viri ⁊ mulieri ſimul ⁊ iſta pena eſt necis vn̄ i Geneſi. dn̄s dixit ad Euā ⁊ ad Adā. i q̄cunqꝫ hora comederitis morte moriemini. Alia eſt pena ſiue paſſio particularꝭ ⁊ ē tm̄ mulieris vt hr̃ illud i Geneſi. nā ipſa mulier p̄mo ꝯſenſit diabolo i paradiſo i morſu pomi ⁊ tradidit viro. vnde dn̄s dixit: i dolore pies ⁊ ſic om̄es mulieres patiūtur i partu. igitur colligit̃ de p̄mo ad vltimū. ꝙ mulieres dn̄t eē p̄munite cum ſacr̄o eccleſie. Etiā ideo mulieres dn̄t eē ꝑparate cum ſacr̄o ꝓpter remouere ihoneſtatem. qꝛ maxie ihoneſtum eſſet ſacerdos ſi illis tp̄ibus mulieres viſitaret. et iā hoc maxime fieri debet ꝓpter reuerentiā ſacr̄i. Quia i tp̄e ptus mulieres maxie ſunt imunde. idō ante tēpus partus debent ſe p̄munire cum corp̄e chr̄i.

¶ Ultimo notādū. ꝙ ifans iacens ſiue icluſus i ſecundina ſicut medici dicunt. tunc i tali caput eius eſt ſurſum hn̄s cubitꝰ ſuos ſuꝑ genua ⁊ quālibet manū ad vnū oculū ⁊ mēbra ſb̄tilit̃ ꝯglutinata ⁊ qn̄ tp̄s pariendi affuerit ſi debita generatio fit. tunc ſecundina trāſfertur. ſic ꝙ p̄mo naſcit̃ caput. ⁊ ſi tūc aliter fieret. gn̄atio non fieret debita ⁊ mulieri eſt valde periculoſum ſi forſan mortē poſſet euadere. Et idō quedā mulieres grauiꝰ laborāt q̄ꝫ alie ꝓpter diuerſum modū ſecundine. i. diuerſum modū Embrionis. Et idō ne forte mulier ex periculo morte ꝑueniret̃. tunc lrā p̄mo ſuadet ſibi p̄muniri cū ſacr̄is eccl̄ie. Alij āt ſic dicunt. ꝙ ifans icluſus in ſecundina iacꝫ i matrice ſb̄ pectore pendens ſurſum cum capite ad imū ſcḋo cum pedibus ⁊ non extenſus. imo membra ꝯſtricta ſtꝫ ob hoc ne mulier ledatur nimium ⁊ tp̄e ptus non ſimul ⁊ ſemel exit. ſed quedā mēbra ꝑ p̄us ⁊ quedā ꝑ poſteriꝰ. ⁊ ideo ſi debito mō ſit generatio. tunc talis partus trāſfertur. ita ꝙ ſuꝑma ps tendit ad imū. ⁊ iferior pars tēdit ſurſuꝫ. ita ꝙ p̄mo naſcitur caput. poſtea alia membra. Et ſi hoc modo infans ꝓducitur ad eſſe. tunc mulieres non multum patiuntur. quia iſte ē debitus modus pariendi vt dicunt phyſici. Et ſi aliter ſit generatio. ita ꝙ p̄mo naſcitur manus vel aliud membrum: ita ꝙ non primo naſcitur caput. tunc ibi eſt indebitꝰ modus pariendi. Et quando ſic ſit. tūc mulie

res grādes maxime patiunt̄ in ꝑtu ꝛ qn̄qꝫ dubiū eſt. vtꝝ ipe cū infantib⁹ poſſūt euadere mortē. Partu xo facto matrix que exit ꝑ vuluā in locuꝫ ei⁹ reuertit̄ ꝑ aſtuciā obſtetricū. Et ideo ſequit̄ illud qd lr̄a ꝑtendit. vicꝫ ꝙ ante ꝑtū mulieres impregnate dn̄t ſe ꝑmuniri cū ſacr̄is eccl̄ie Ut grā di uine maieſtatis eis in ſuis laborib⁹ ꝛ dolorib⁹ ſbueniat. q2 valde inhōeſtū eēt ꝙ ſacerdos deberet eas viſitare in ꝑtu cū ſacr̄is eccl̄ie. Quia ſi h̄ fie- ret. tunc quodāmō fieret irreuerentia ſacramento. quod non debet fieri Iſto tamen non obſtante ſi ꝯtingit caſualiter. tunc ipe ſacerdos licite pt eas viſitare. ne abſqꝫ ꝯfeſſione. ꝯtritōe ꝛ cōmunicatione decederent Sed tn̄ cauti⁹ eſt. ꝙ ſacerdotes moneāt has mulieres ꝙ ſe ante ꝑtum ꝑꝑant cum ſacra ꝯmunione ꝓpter cauſas aſſignatas: Et hoc eſt de intentione littere. Et hec dicta ō ꝑmo libro ſufficiunt.

¶ Liber ſcḋs hui⁹ toti⁹ tractās de Matrimonio.

.i. in h̄ libro s^c in iure ꝯfirmata

Hoc declarabo que ſunt ſponſalia ſcripto

s^c dat⁹ .i. pecunia s^c facta

Annulus aut arrum data vel promiſſio ſimplex

s^c factū cū ꝓmiſſione .i. mr̄imo^m

Et iuramentum cernunt ſponſalia carnis

s^c q̄ttuor enūerata s^c mr̄imo^m

Hec preeunt copulam

¶ Iſte eſt liber ſcḋs hui⁹ ſummule in q̄ autor vult determinare de mr̄i monio ꝛ de ei⁹ effectib⁹. Et ꝯtinuat̄ ad ꝑcedentē lr̄am ſic. Poſtq̄ mgr̄ de terminauit de quibuſdā ſacr̄is. vicꝫ de ſacra euchariſtia. extrema vnctōe baptiſmo. ꝛ de ꝯfirmatōe hic in ꝑn̄ti. In ſcḋo libro vult determinare de mr̄imonio ꝛ de ei⁹ effectibus. Et diuidit̄ in duas ꝑtes. In ꝑma detmi- nat de mr̄imonio In ſcḋa incidentaliter ponit quedā notabilia ō ſacris ordinibus. Scḋa ibi. oēm ꝯtrahere. ꝛc. Prima ꝑs adhuc diuidit̄ in duo. ꝑmo determinat de matrimonio. Scḋo ponit ꝑſuaſiones circa mr̄imo nium vtiles. Scḋm ibi. ſi gregis alterius. Primū punctū adhuc in duo. ꝑmo facit qd dcm̄ eſt. Scḋo ponit quedā incidentia mr̄imoniū impedi- entia. ibi. Reddere ſi coitu ꝑtes patebūt in ꝓceſſu lr̄e. Quātū ad ꝑmā ꝑtem dt ſic. ꝙ ſponſalia hn̄t fieri q̄ttuor modis. ꝑmo ꝑ anuli dationē Se cūdo ꝑ dona ꝛ clenodia ſiue ꝑ pecuniā vt ꝑ aurū vel argentum vl̄ ꝑ villas aut hmōi. Tercio ſpōſalia hn̄t fieri ꝑ ſimplicē ꝓmiſſionē. Quarto ꝑ iu- ramētū vt qn̄ aliqs iurat ꝙ aliquā velit ducere in vxorē. Et iſta ecōuerſo iurat ꝙ velit ipm̄ ducere in virū ꝛ hec ſpōſalia dn̄t ꝑcedere mr̄imoniū.

¶ Notandū circa lr̄ām ſm̄ Johēꝫ andree in ſumma ſua ſpōſalia ſic de- ſcribunt̄. ſpōſalia ſt̄ ꝓmiſſiōes futurarꝫ nuptiarꝫ ad ipa ꝑficienda. vt di- cendo. ego duco te in vxorem. Et dicunt̄ ſponſalia a verbo ſpondeo des. quod idem eſt quod ꝓmitto. quia ibi vir ꝛ mulier ꝓmittunt ſibiinuicem fidem. pro quo ſciendum: ꝙ ſponſalia ſm̄ textum fiūt quattuor modis. Primo ſponſalia celebrantur per anuli datōem vt quando ſponſus tra dit ſponſe anulum: Scḋo ſponſalia celebrātur per ꝓmiſſionēꝫ pecuni-

arꝫ vel aliaꝫ reꝫ ſicut quando dantur ville aut alie res in ſignū huius ꝙ
ibi facta ſunt ſponſalia. Tercio ſponſalia fieri debent per ꝓmiſſionē ſim
plicē ꝫ vt ſi dico. ego ducā te in vxorē ꝫ ſꝫ bona fide tibi ꝓmitto. Quarto
ſponſalia celebrantur per iuramentū vt dicendo. Per deū viuū: ego du
cā te in vxorē. Et iſti quattuor modi ponuntur in lrā. Sed quidam ad
huc addunt quintum ꝫ hoc extra lrāꝫ. ſcꝫ ꝙ ſpōſalia qñqꝫ fiunt ꝑ obliga
tōeꝫ: vt qñ ꝓcuratores pueroꝫ nondū diſcretoꝫ mutuo ſe obligāt ad ma
trimoniū ex ꝑte āboꝫ pueroꝫ ꝓmittētes ꝫ dicētes Quicūqꝫ mr̄imoniū
frāgeret. ille dabit decē marcas puri auri illꝰ duobꝰ ꝓcuratoribꝰ ꝯſentiēdi
ſpōſalia ſtꝫ fcta: ſꝫ tñ ē notādū. ꝙ illa ſpōſalia ꝑ ipos pueros pn̄t reuocari.
vt pꝫ q̄rto decretaliū vbi dicitur. diſponſatōes nulle ſtꝫ que in cunis fiūt.
ſitr ibidē vult pueri niſi pro bono pacis fieret. coniungi non debēt Quia
pueri ibi notātur qui generare ꝫ concipere non poſſunt. Itē ibidē dici
tur ꝙ matrimoniū ſolo conſenſu contrahitur. ꝛc. ¶ Scdo eſt notandūꝫ
ꝙ verba per que contrahitur matrimoniū ſunt duplicia. quedā d̄ futu
ro vt ſtꝫ illa verba. accipiā. ducā. quedā d̄ pn̄ti. vt accipio. duco. Exēplum
primi vt ſi vir diceret. ego ducā te in vxorē. Et econuerſo illa. ego ducā te
in viꝝ. exēplū ſecundi. vt ſi vir diceret. Ego ducā te in vxorē. ꝫ illa ecōuer
ſo. Ego ducā te in viꝝ. Et inter illa eſt differentia. quia tales qui hoc fa
ciunt per verbū de preſenti non poſſunt ſequeſtrari. quia ipe non poteſt
aliā ducere ipa viuente. nec ipa aliū ipo viuente. Sed verba de futuro nō
habent tantā efficatiā. quia poſſunt mutare promiſſa eo ꝙ iſte qui fecit
promiſſionē per verba futuri tēporis poteſt aliā. Et illa conſimiliter aliū
quia iſta promiſſio vinculum vigoris non habet Sed tamen ſi promiſſio
ſponſaliū fit per verba preſentis tēporis. tunc hoc contingit dupliciť. aut
eñ ſequitur copula carnalis aut non vlterius. aut fit teſtibus pn̄tibus
aut non. ſi fit teſtibus pn̄tibus ſiue carnalis copula ſequitur aut non ipa
eſt vxor eiꝰ. ꝫ econuerſo. ipe ē vir eiꝰ tā in ecclia militāte ꝙ triūphante. Si
aūt ꝓmiſſio ꝑ vba de pn̄tis tpis nō fit teſtibꝰ pn̄tibꝰ. ipe pt ipaꝫ euadere. ꝫ
econuerſo ſi vult. Sed tamen corā deo oīpotenti ipa eſt vxor eiꝰ. ꝫ ecō
uerſo ipe eſt vir eius. Et eccliaꝫ militantē in illo decipe pt. eccliaꝫ tñ triū
phantē ſcꝫ deū oīpotentē non poteſt decipe cū ipe noſcat occulta cor
diū pſentiū pteritoꝫ ꝫ futuroꝫ. ¶ Itē notandū ꝙ ecclia ē duplex. ſcꝫ. mi
litans ꝫ triūphans. ecclia triūphans eſt regnū celoꝫ ꝫ talis ecclia nec deci
pit nec decipitur: vbi grā. vt ſi aliquis homo vitā ſuā in hoc mundo ſper
neret. eccliam triūphantē. i. regnū dei adeptꝰ eſſet poſt hanc vitam. Et ſi
tunc iſti qui in chriſto habitant triūphū ab hoſtibus eius ceperūt Quia
vitam mundanā in pn̄ti ſeculo ſpreuerunt. ideo eccliam triumphanteꝫ.
id eſt regnum dei adepti ſunt. Unde ſciendum dictū eſt pmo ꝙ talis ec
cleſia triūphans non decipit ꝙ ſic declaratř. ponatř in cāu ꝫ grā exempli. ꝙ
aliquis coeat cū vidua vel cum vgine ꝫ alio modo ipa cognoſcere nō poſ
ſet eo ꝙ ei coitū nō ꝯſentiat ꝫ dicat ad eā ꝯſentias mihi de coitu ego du
cā te in vxorē ꝫ in mulierē meā. ita tñ ꝙ intentio illius non ſit eā velle du
cere. poſtꝗ talis cognoſcat eā corporaliter. tūc pt eā repudiare ꝫ ſic eccle
ſia triūphans non decipit talem eo ꝙ non coit ad hoc ꝙ illā ducat. quia
intentio eius fuit eā non velle ducere. ꝫ tñ ipa eſt eius vxor coram deo.

Scđo dcm̄ erat. ꝙ ecc̄ia triūphās non decipiť. vbigrā. ponať ꝙ aliq̄s pro
mittat vāintentōe ꝛ tota volūtate aliquā puellā ſibi in vxorē ducere. ita
tn̄ ꝙ carnalis copula ſeq̄tur ſiue nō ꝛ poſtea eā repudiat ꝛ non ducat eaꝫ
in vxorē vel in mulierē ſuā. tunc in hoc ecc̄ia triūphās non decipiť. ſed ip̄e
decipit ſeip̄m. Qꝛ animā ſuā etnaliter dānabit ex eo ꝙ ē vxor ſua corā al
tiſſimo dō. Et eā dimittere nō p̄t: Si āt dimittat eā. tūc reꝰ ē iudicio: ſic
ecōuerſo intelligēdū ē de muliere. Sed ecc̄ia militās ē chriſtianitas vł ec
cleſia inferior in hoc mōdo. Qꝛ ibi oia ſacr̄a recipimꝰ ꝛ in fide ꝯſeruamur.
Et dꝛ ecc̄ia militās iō. qꝛ ſicut aliq̄s militať ꝛ cū hoc actualiter laborat in
corpe triūphū recipere. ſic ꝛ iſta eccleſia inferior in mundo adhuc militať
ꝛ aſſidue laborat vt triumphuꝫ recipiat ꝛ talis eccleſia qn̄qꝫ decipit ꝛ quā
doqꝫ decipiť. p̄mo dico ꝙ ip̄a decipit qđ ſic declarať. ponať ꝙ aliq̄s ꝓmit
tit aliquaꝫ puellā ducere vel aliquā mulierē p̄ntibꝰ teſtibꝰ ſiue fuerit đ in
tentōe illiꝰ ſiue non oꝫ ꝙ iſtā ducat in vxorē ſuā. Qꝛ ecc̄ia militās ip̄ꝫ co
git ad h̄. Si āt ip̄am ducere noluerit. tunc oīa ſacr̄a ecc̄ie illi denegan
tur. ꝛ ſic eccleſia militās iſtum decipit. qꝛ non fuit de intentōe ſua illam
velle ducere ꝛ tn̄ coactꝰ ab eccleſia ip̄am ducit. ¶ Scđo dico. ꝙ ecc̄ia mili
tans qn̄qꝫ etiā decipiť. qđ ſic declarať. qꝛ ponať ꝙ aliquis alicui v̄gini vel
mulieri ꝑ v̄ba p̄ntꝫ tp̄is ꝓmittat ꝛ tota ſit intentio ducendi eā. talis aūt ꝓ
miſſio fiat teſtibꝰ abſentibꝰ tunc ip̄e p̄t eā repudiare ſi voluerit. dato etꝫ ꝙ
copula carnalis ibi ſecuta fuit ſiue nō Sed tn̄ ꝯtra ſalutē ip̄iꝰ eſt hoc. quia
ip̄a vxor ſua eſt corā deo. Et ſic eccleſia militās decipiť Et ſic tunc pꝫ q̄uo
diuerſificanť ſpōſalia ꝓmiſſa ꝑ v̄ba p̄ntꝫ tp̄is Si āt talis ꝓmiſſio fit ꝑ v̄ba
futuri tp̄is. hoc eſt dupl̄r vel ſequiť copula vel non. ſi copula carnalis ſeq̄
tur. tūc oꝫ ꝙ iſte q̄ ꝓmiſit iſtā ducere ꝑ v̄ba fut̄i tp̄is vt ducat eā in vxorē
qꝛ ip̄aꝫ carnaliť ꝯguit ꝛ ip̄a ē vxor ip̄iꝰ. ſi āt n̄ ſequiť copula carnalis. tūc p̄t
eā euadere corā deo ꝛ corā eccleſia. qꝛ iſta non eſt vxor eiꝰ.

¶ Itē dubitať inter quos habeant ꝯtrahi ſponſalia: ibi rn̄deť ꝙ inter ſe
tennes. quia ibi ꝯtrahiť publica honeſtas. niſi malicia ſuppleret etatem.
ſic ꝙ ante ſeptennu. ꝯgnoſcerent ſe mutuo carnaliter. tunc inter eos dn̄t
ſponſalia celebrare ante ſeptennium. vnde quidā doctor dicit Septēnia
pueri iam ſtꝫ ſponſalibꝰ apti. Poſt quartūdecimū mas ꝯtrahit h̄ duodenū
hoc dꝫ ſic intelligi. ꝙ pueri ſeptē annoꝝ p̄nt ꝓmittere ſpōſalia. ſed qn̄ vir ē
q̄tuordecim annoꝝ ꝛ mulier duodecim. tunc p̄nt ꝯtrahere mr̄imonium.
Et ꝰ ſbdit idē doctor. qui pubertatē p̄or attulit minorem expectat iure.
nec ei licet hinc reſilire ꝓ illiꝰ euidentia.

¶ Ultimo dubitať. vtꝝ ſpōſi ꝛ ſponſe ſtꝫ ꝯpellēdi ad mr̄imoniū poſt cele
bratōem ſponſaliū. Rn̄r ſm̄ Joānem andree ꝑ diſtinctōeꝫ. vel ꝗ ſint ma
iores vel minores vel vna perſona maior ꝛ alia minor. ſi p̄mo. ſic ꝙ ſint ma
iores ꝛ ſtꝫ in tempore pupertatis. tunc ꝯpellēdi ſtꝫ ad mr̄imoᵐ ſi ꝯtraxerūt
ſponſalia in ſeptenno. niſi eſſet aliud impedimētum videlicet ꝙ vnꝰ iſtoꝝ
vellet intrare religionem. ſi autem ꝯſecuta eſt copula carnalis. tunc non
poteſt intrare. Si ſecundo. videlicet ꝙ ſint minores. tunc non ſunt com
pellendi. quia non ſunt debite etatis. Si tercio. videlicet ꝙ vna perſona
ſit maior ꝛ alia minor. tunc vel maior vult ꝛ minor non vult. ꝛ ſic nō ſunt
compellendi. ſi aūt minor vult ꝛ maior n̄. tunc ſtꝫ compellēdi ad mr̄imoᵐ

ſc ſpōſalia facta
So luuntur caſibus octo
ſc qꝺ ſequit̃
Subſcriptis videas ſtudioſe caſibus iſtis
.i.mea vxor .i.clauſtꝝ
Inuito me ſponſa velit mea religionem
.i.añ copulā legittimi thori .s.fctm̄
Ante thori fedus intrare nec hoc inhibebo
ſc mea .i.remote .i.recedo .i.inueniri
A prima longe ſi cedo ꝙ reperiri
.i.valeo .i.incōſtans
Nō poſſum vel ego ſum factus homo vagabundus
ſc hinc iñvagādo.i.ꝯuenient
Per terras licite nubit reliquo maculatus
.s.tali infirmitate .s.nō fuit copula
Si lepra fuero cognatam ſi ꝑus eius
.s.carnalr .i.ambab9ꝑſonis .s.caſte viuēdi
Cognoui vel ſi ſit nobis equa voluntas
.s.mōis dictis ſpōſalia hō carnalr ꝯgůit.s.vxorē
Iſtis abſolui vel ſiquis polluit iſtam
.i.in mr̄imoniū duxi .i.neḡat.i.repħēdēdi ꝑ teſtes
Quam deſponſaui ꝙ inde queat reprobari
.i.infirmitas ꝯtra legē .i.circūdat
Morbus ſiue dolor enormis detineat me
.i.altere puelle .s.vba de pñti .i.ſequit̃
Si dedero relique ſponſalia ꝙ comitetur
.i.carnalis copulā .i.minor ancilla
Carnis amicitiam minor veniens ad adultam
.s.octo iā dicti .i.matrimoniū
Etatem caſus iſti ſponſalia ſoluunt

¶ Hic autor enumerat octo caſus mediātibus quibus ſpōſalia ſoluū-tur vel mediātibus quibus matrimonium impedit̃ ⁊ vult tātū ꝓ caſu primo.ſi feciſti ꝓmiſſionē per verba futuri tp̄is ſic ꝙ copula carnal̃ non fuit ſecura ſi tunc ip̄e vel ip̄a voluerit intrare religionē tūc ſpōſalia diſſol-uuntur. Cuius ratio eſt iſta: quia vnūquodqꝫ poteſt in meli9 cōmutari. ſed melius eſt intrare religionem ꝗ̄ matrimoniū: quia ip̄e homo tuti9 poteſt ſeruire deo in religione ꝗ̄ in matrimonio.⁊c̄. Et ratio illius ē iſta. quia ille qui eſt in matrimonio ille eſt impeditus in mundanis negoti-js curam gerens de ſuo nutrimento ⁊ mulieris ⁊ aliorum vnde dt̄ Apo-ſtolus. omnis habens vxorem que ſunt huius ſeculi negocia cuſtodiant
¶ Tercius caſus eſt iſte. ſi feciſti promiſſionem per verba preſent ꝫ tem-poris ⁊ copula carnalis ſiue ſit ſecura ſiue non ⁊ ſi poſtea ab ea lōge rece-

das ſic ꝙ factus eſ vagabundus ꝑ vniuerſaȝ terrã ipa cũ alio viro nube-
re pt. ¶ Pro q̃ notandũ ꝙ ꝯtra illũ caſuȝ noua iura ꝓclamãt q̃ dicũt ꝙ
talis mulier nõ dȝ aliũ viꝝ ducere eo viuẽte ſiue ipe ſit lõge ab ea ſiue ꝓ-
pinque niſi ipa ſcit vaciter ipm eẽ mortuũ. Et ſi inſuꝑ duceret aliũ iniu-
ſte ꝓcederet Et illud innuit Joãnes teuthonic⁹ ⁊ alij iuriſte. vt pȝ in de-
cretalib⁹. ⁊ hoc ſi ipa mulier deſuꝑ ducit aliũ virũ ipo adhuc viuẽte iniu-
ſte ꝓcedit. q2 ei⁹ eſt vxor corã deo. Et dato ꝙ ipa aliũ duxiſſet poſt lõgum
tp̄s iſto redeũte oȝ derelinq̃re ſcõm ⁊ redire ad primũ. ¶ Tercius caſus ẽ
iſte. ſi alteꝝ illoꝝ eſt leproſus tũc pt fieri ſeꝑatio inter eos. q2 leproſi debẽt
eſſe excluſi a cõitate hoim. ſed tñ ſi illi libẽter ſibijnuicẽ copulãt admit-
tat. Et iſtud intelligendũ eſt tã de viro q̃ȝ de muliere. q2 q̃cunqȝ illoruȝ
ſuppoſitoꝝ infirmat. lepra pt ſeꝑari ab alio. ¶ Quartus caſus eſt. ſi feci-
ſti alicui votũ cui⁹ cognatã pus aliqualr cognouiſti vel mrimoniũ cũ ea
ꝯtraxiſti hoc impedit mrimoniũ ⁊ diſſoluit ſpõſalia. ¶ Quint⁹ caſus ẽ
iſte. ſi eſt equa voluntas maris ⁊ femine. ſcȝ ſi ambo ꝓponunt caſte viue-
re. q2 vt ſic mrimoniũ diſſoluit ſed ſponſalia manent. ¶ Sextus caſus ẽ
iſte. ſi aliquis eſſet fornicat⁹ cũ aliq̃ q̃ lucide pt ꝓteſtare dũmõ ſit mecha-
tus talis pt ducere aliũ viꝝ ⁊ ecõuerſo. ¶ Septimus caſus eſt. ꝙ ſi cõtra-
xiſti matrimoniũ cũ aliq̃ ⁊ poſtea trãſis ad aliã ⁊ das ei ſpõſalia ⁊ concum-
bis cũ ea. ⁊ cũ pma ꝯtraxiſti ꝑ verba de pñti tunc illa ſcda relinquit quaȝ
carn[ali]r cognouiſti ⁊ primã retinere debes. ¶ Octauus caſus eſt. ſi pu-
ella non ẽ matura. ſcȝ ꝙ ſit infra duodeciȝ annos ⁊ facit alicui ꝓmiſſiões
tũc ille ꝓmiſſiones ſeu vota nõ ſtabũt. i. ꝙ ſpõſalia q̃ ipa facit pñt diſſolui
Et rõ eſt. q2 ipa ad annos diſcretõis nõ ꝑuenit. quia in illo tpe adhuc fa-
tua fuit ⁊ potuit faciliter decipi.
¶ Circa lrãȝ p° eſt notandũ ꝙ inter iſtos caſus tunc pmus. qrt⁹. ⁊ octa-
uus ipediunt matrimoniũ ꝯtrahẽdũ ⁊ diminuũt ꝯtractũ. Sȝ alij q̃nqȝ ca-
ſus ipediunt mrimoniũ ꝯtrahendũ ſed non diminuunt ꝯtractũ.
¶ Scdo notandũ. ꝙ preter hos predictos caſus in lrã. tunc extra litterã
adhuc ſunt alij caſus mediantib⁹ quib⁹ ſponſalia diſſoluuntur. Nã pm⁹
caſus eſt iſte qñ vir ⁊ mulier fornicat ſpũali⁹. i. recedit a fide. Scds ẽ ſuſce-
ptio ſacroꝝ ordinũ. vt ſi aliquis eſt diaconus vel ſbdiacon⁹ illõ ſoluit ſpõ-
ſalia. Terci⁹ caſus eſt. ſi aliquis ꝓmittat alicui ad certũ tp̄s ꝙ ducat eaȝ
in vxorẽ ⁊ non eſt monitus in illo tpe reuoluto ſponſalia ſunt rupta
¶ Quartus caſus ⁊ vltimus eſt iſte. ſi interuenerit cognatio ſpiritualis.
ſic in tali cognatione fiunt fratres ⁊ ſorores ſpirituales. tunc iterum ſpõ-
ſalia ſũt rupta.
¶ Tercio notandũ eſt. lrã dt ꝙ ingreſſus religionis diminuit ſponſalia.
Et rõ huius eſt iſta. q2 tunc hõ moritur in mundo ſecularibus negotijs
abrenunciãdo. ¶ Pro quo notandũ eſt. ꝙ triplex eſt mors. q̃daȝ ẽ mors
corporalis. quedã ſecularis. ⁊ quedã ſpũalis: Mors corpalis eſt quãdo aia
ſeꝑatur a corpore. Sed ſpũalis eſt. quando aia ſeparatur a deo per pecca-
tũ. Sed ſecularis eſt quando hõ ſeꝑatur a mundo ⁊ abrenunciat oĩb⁹
ſecularibus negotijs. ⁊ vult ſolũ chriſtũ ſicut dixit beatus Paulus. viuo
ego ſed iã non ego. viuit aũt in me chriſtus: Et iſto modo hõ moritur ꝑ
ingreſſuȝ religionis. Quia tunc abrenunciat oĩbus que habet. Prio

tm̄ abrenunciat libere voluntati ꝑ votū obedientie. Scđo abrenunciat delectationib⁹ carnalib⁹ ꝑ votū caſtitatis. Tercio abrenunciat omib⁹ negotijs ſecularib⁹ ꝑ votū pauꝑtatis. ⁊ ğ illa tria ſūt eſſentialia ordinis: ſcilȝ obediētia. caſtitas ⁊ volūtas pauꝑtatis.

¶ Quarto notandū. differentia eſt inter ſponſalia ⁊ matrimoniū. Vnđ matrimoniū dicitur quādo iā eſt conſecuta copula carnalis. ſed ſponſalia dicūtur anteq̄ copula carnalis ſubſequit̄. ⁊ ſic ſponſalia inchoant matrimoniū. copula vero carnalis terminat matrimoniū ⁊ conſumat: modo mors corꝑalis diminuit ſpouſalia ⁊ matrimoniū: q2 facit vacare beneficia. ergo ſi miraculoſe aliquis ſacerdos a mortuis reſurgeret p̄bende ⁊ beneficia quas prius habuit non eſſent ei reſtituende. Sic codē mō eſt de matrimonio videlicet ſi vir alicuius mulieris ſuſcitaret̄ a mortuis ad iſtū vir̄ redire nō debet. Quia talis mors diuidit matrimoniū etiā actu contractū.

¶ Quinto notandū eſt. In littera dicitur ſi aliquis cognouit cognatā alicuius poſtea non poteſt eā ducere in vxorē cui⁹ fuit cognata. Dubitatur ergo vtꝝ in om̄i coitu contrahitur affinitas ſiue legittime ſiue nō. Et videtur ꝙ ſic. quia affinitas eſt perſonaꝝ proximitas ex copula carnali ꝓueniens. modo ſi affinitas ꝓuenit a copula carnali. ⁊ in om̄i coitu eſt copula carnalis. ergo videtur ꝙ om̄i coitu contrahitur affinitas. Et ꝓbatur hoc idē per Apl̄ȝ qui dicit. Om̄is qui adheret meretrici fit vnū cū meretrice. Et ꝑ conſequēs ex hoc contrahitur affinitas. Sed in oppoſitū arguit̄ ſic. om̄is extra ordinaria pollutio non diminuit mr̄imoniū. ſȝ ſimplex fornicatio extra thoꝝ legittimū eſt extra ordinaria pollutio. ğ talis non diminuit matrimoniū. Ad iſtud dubiū r̄n̄detur ꝙ fornicatio ſiue fit in legittio thoro ſiue non ⁊ quocūq̄ȝ mō fit ſ̄ȝ naturā ſeu naturaliter ſi aliq̄s cognouerit cognatā alterius non dȝ intrare mr̄imoniū cū iſta cū ex fornicatione ſimplici extra matrimoniū contrahit̄ affinitas ſicut in matrimonio. Et defuncta muliere vir nō pt aliā ducere niſi in q̄nta linea cū ex om̄i fornicatiōe ꝯtrahit̄ affinitas naturalr̄. vt iā dictū eſt. Tunc ad rōeȝ añ oppoſitūȝ dr̄. ꝙ aliquā cōmixtōeȝ ſeu pollutōeȝ eſſe extra ordinariā intelligit̄ dupl̄r. Vno° ꝙ non fit in thoro legittio. Alio° ꝙ non fit ſ̄ȝ conſuetudinē cōmiſcendi. Si p̄mo° tunc ip̄edit mr̄imoniū: ſi ſcđo° tunc non ip̄edit.

.i. ſacꝝ mr̄imoniū .i. manifeſte corā gētib⁹

Coniugium ſacrum coram populo celebrare

g° mr̄imoniū s° celebrādū inhibem⁹

Precipimus ne ſit foris eccleſiam prohibemus

¶ Sup̄ius autor detminauit đ ſpōſaſib⁹. h̄ iā detminat de ſacro matrimonio. ⁊ diuidit̄ in duo. nā p̄mo detminat đ mr̄imonio. ſcđo pōit q̄ndā cautelā oñdēs corā q̄b⁹ ꝑſonis dȝ celebrari mr̄imoniū. Scđa ps ibi (Tota pentela) Quātū ad p̄mā ꝑtē vult tm̄. ꝙ ꝯiugiū ſiue mr̄imoniū dȝ fieri corā pplo in facie eccl̄ie. ⁊ nō forȝ eccl̄iaȝ vel in aliq̄ loco occulto. Rō eſt: q2 ſi fieret in loco ſecreto tunc q̄nq̄ȝ fierēt illuſiōes ⁊ deceptōes. ⁊ ne contingat hoc tunc mr̄imoniū dȝ fieri in facie eccl̄ie ⁊ in loco publico.

¶ Circa lrām eſt notandū de quinqꝫ. Primo de cauſis mr̄imonij. Se-
cūdo qd ſit matrimoniū diffinitiue. Tercio vn̄ dr̄ matrimoniū. Quarto
a q̄ mr̄imoniū ſit inſtitutū. Quinto in q̄ loco ⁊ q̄ tp̄e eſt inſtitutū. Quā-
tū ad pm̄ū dr̄ ꝙ q̄ttuor ſūt cauſe mr̄imonij. ſcꝫ. cā efficiens. material. for-
malis. ⁊ finalis. cā efficiens eſt duplex. ſcꝫ. mediata ⁊ immediata. Cā effi-
ciens immediata ē ꝯſenſus mutu⁹ viri ⁊ mulieris p̱ vba de p̄n̄ti. i. vir cō-
ſentit mulieri ⁊ mulier viro. Sed cā efficiens mediata eſt inſtitutio diui-
na. quia deus glorioſus inſtituit hoc ſacramentū. Sꝫ cā materialis ē vir
⁊ mulier ſcꝫ ꝯiuncti. ſed cā formalis eſt mod⁹ ꝯbarrandi. Sed cā finalis
eſt duplex. qꝛ quedā fuit an̄ pctm̄ ⁊ quedā poſt pctm̄. cā finalis an̄ pecca-
tum fuit ꝓlis generatio. ſed cauſa finalis poſt peccatum fuit fornicatio
nis euitatio ⁊ hoc de pmo. Quantū ad ſcdm eſt notādum ꝙ matrimoni-
uꝫ ſic diffinitur viri ⁊ femine legittima ꝯiūctio indiuiduā ꝯſuetudine ſer-
uās dr̄ notant̄ in ſingulari viri ⁊ femine ⁊ n̄ in pl̄i virorꝫ ⁊ feminarꝫ ideo quia
vnus ſol⁹ vir debet habere vnā ſolā mulierē ⁊ ecōuerſo. Et i iſta deſcpti
one tangunt̄ oēs cauſe. pmo tāgitur cauſa materialis cum dr̄ viri ⁊ mu-
lieris. Scdo tāgitur cauſa efficiens cum dr̄ legittima. Tercio tāgit̄ cau-
ſa formalis cum dr̄ ꝯiunctio. Quarto tāgitur cā finalis cū dr̄ indiuidu-
am ꝯſuetudinē ſuans. Quātum ad t̄cium eſt notandū. ꝙ matrimoni-
um dr̄ q̄ſi mr̄is muniū qd idem eſt qd officium vn̄d de ſctō martino ca-
nitur. munia tua deuotus implebo. Sed diceres quare magis dr̄ matri-
monium q̄ patrimoniū. R̄n̄det̄ ꝙ ideo. qꝛ mr̄ plus occupat̄ ad generandū
prolem q̄ pater. quia de ea dicitur ꝙ mater eſt in p̄tu doloroſa ſeu in la-
ctando ſeu enutriendo laborioſa in ꝯceptu oneroſa. Et ſic mulier plu-
ras labores habet circa ꝓlem q̄ vir. ideo plus dicitur matrimoniū q̄ pa-
trimonium. Quātum ad quartum ſcꝫ a quo matrimoniū ſit inſtitutū
eſt notādum vnde ſicut iā dictū eſt ꝙ cā efficiens huius ſacramenti fuit
ip̄e deus. ideo dicit̄ ꝙ illud ſacr̄m pncipaliter ⁊ effectiue a deo ſit inſtitu-
tum ſed inſtrumentaliter ⁊ conſecutiue tunc illud ſacr̄m ab adā ⁊ eua ē
inſtitutum Sed diceret aliq̄s in q̄ loco ⁊ in quo tp̄e eſt inſtitutū. in ame-
niſſimo loco ſcꝫ in p̱adiſo ⁊ in tp̄e iocundo ⁊ ſic tunc pꝫ dignitas hui⁹ ſa-
cramenti qꝛ rōne inſtitutōis tunc hoc ſacr̄m eſt dignius alijs vnde vnū
ſacramentū eſſe dignius alio intelligitur dupliciter. vno mō rōe effica-
tie ſic baptiſmus eſt dignius alijs. Scdo rōne excellentie ſic euchariſtia
eſt dignior alijs quod intelligitur pluribus modis. Tercio modo ratiōe
conferentis ⁊ ſic ordo vel confirmatio eſt dignior alijs. Quarto rōe vnio
nis ſiue inſtitutōis ſiue ſignificationis. Et ſic matrimonium eſt digni-
us alijs. quia in matrimonio eſt duplex coniunctio ſiue vnio pma ē ani-
morꝫ quia ibi animus mulieris ꝯiungit̄ animo viri. Scda ꝯiūctio ē cor-
porꝫ in copula carnali que vnio proprie deſignat vnionē fidelis cuꝫ chr̄o
vnde Apl̄s dicit qui adheret deo eſt vnus cum deo. Et quia tal̄ vnio in
matrimonio ſignificat vnionem digniſſimam videlicet vnionem anime
cum chriſto. ergo rōne iſtius vnionis illud ſacramentum eſt digni⁹ alio
ſacramento. Etiam ſ̄cat vnionem dei. qꝛ deus voluit ſe vniri hūane na-
ture: ḡ ſicꝫ h̄ duo corpa ꝯiungunt̄ inuicē ſic deitas fuit ꝯiūcta hūanitati
in chr̄o. ḡ rōne illi⁹ vnionis p̄cellit alia oīa ſacr̄a ⁊ inſtitutōes eccl̄iaſticas

Quātū ad q̄ntū ſcꝫ quō illō sacr̄ꝫ ſit iſtitutū ē notādū ꝙ q̄dā dicūt mr̄imonium eē inſtitutum ſb his. creſcite ꝛ multiplicamini ꝛ replete terram ſed hoc videtur minus verum. Rō eſt iſta. qꝛ iſta vba fuerunt ꝓlata tēpore noe poſt diluuium. Sed mr̄imonium diu fuerat ante inſtitutū. ſed p̄t dici aliter. ꝙ ſit inſtitutum per hec vba q̄ ꝓtulit cum euigilaſſet de ſapore ꝛ vidit euā ꝛ dixit. Hoc os ex oſſibus meis ꝛ caro de carne mea vt habetur in Geneſi. ꝛ tn̄ nullus dixit ſibi ꝙ eēt vxor ſua. ſed ip̄e cognit eā ex inſpiratōe diuina. vnde dixit ꝓpter hoc. homo dereliquit p̄rem ꝛ mr̄em ꝛ adherat vxori ſue.

Itē notādum ſicut iā dictum eſt ꝙ mr̄imo^m^ ſit inſtitutum per h̄ vba que ꝓtulit Adā dicens. Hoc os ex oſſibus meis. ꝛc̄. Ex iſto arguit̄ ſic. ab iſto inſtitutum ē mr̄imo^m^ q̄ ꝓtulit vba inſtitutōis. ſꝫ adā ꝓtulit verba inſtitutōis. g̃ ab Adā mr̄imonium ē inſtitutū qḋ videtur eē fl̄m. qꝛ ſup̄ dcm̄ eſt ꝙ chr̄s inſtituit hoc ſacr̄m. Ibi rn̄detur ꝙ in mr̄imonio ſt̄ꝫ duo. ſcꝫ ſpūale ꝛ hūanum qꝛ ſacrum mr̄imo^m^ rep̄ntat aliquid ſpūalite. ꝛ aliqḋ humanum ſeu humanitus. mō ſicut in mr̄imo^o^ ſunt duo ſicut iā dcm̄ ē ſic ip̄m mr̄imo^m^ ē inſtitutum per hōiem ꝛ inſpiratōem diuinā. Sed tūc ad rōem dr̄. ꝙ mr̄imonium non eſt inſtitutum ab homine inq̄ntum homo. ſed mr̄imonium inſtitutū eſt ab hōie diuinitus illuminato ꝛ inquātum grā ſpūſſancti in eo operabat̄.

Ultimo notādum. ꝙ ecc̄ia militās dꝫ eē cā hui⁹ copulatōis. ſcꝫ. matrimonij ita ſi vnus iſtorum vellet decipere alium vt vir mulierē ꝛ econtra. tunc ecc̄ia miltās non dꝫ h̄ admittere niſi eēt cā legittima impediēs ſic̄ ꝑus dcm̄ eſt de caſib⁹. g̃ mr̄imo^m^ dꝫ fieri corā ecc̄ia ꝛ teſtib⁹ p̄ntib⁹ publice ſeu māifeſte. vt elicit̄ ex intentōe lr̄e.

.i. tota ꝓgenies .i. viri ꝛ mulieris
Tota parentela ſexus vtriuſqꝫ probabit
s^c^ mr̄imo^m^ ali q̄b⁹ impedimentis
Contractū reprobis caſibus euacuetur
mr̄imo^m^ s^c^ vbo .i. n̄ cū alio vbo alicui⁹ tp̄is
Hoc de p̄ſenti conſenſu non alio ſtat
.i. rōnabili cā s^c^ hōi'm .i. duciat s^c^ ſacr̄m
Abſqꝫ pia cauſa nemo diuortiat illum
ſcꝫ viri ꝛ mulier
Unio ſumma duo fecit vnū. neqꝫ quiſqꝫ
.i. ſegregat s^c^ in carne s^c^ vnū
Diuidat hoc vnum deus eſſe quod impat vnū

Poſtq̄ꝫ autor detminauit de mr̄imonio. h̄ iā oñdit quō ꝛ q̄lit̄ mr̄imonium dꝫ celebrari ꝛ corā q̄bus perſonis. Et vult tm̄ q̄n ſit ꝯtractū mr̄imonij per ſpōſū ꝛ ſpōſā tunc illa dꝫ fieri corā tota parētela vtriuſqꝫ ſex⁹. ne poſtmodum aliq̄bus caſibus poſſet impediri. ꝛ illa contractio cum verbo de p̄ñti ꝛ non de futuro. quia alias non ſtaret mr̄imo^m^ nec rare tenet̄ ꝛ nullus hōim debet illam contractionem matrimonij ſeperare niſi eēt legittima cauſa. tunc addit rōem. qꝛ quod deus ꝯiunxit. hoc homo non

ſepat.ſed d̾s non coniunxit illa duo.ergo nullus hō ſeperat.⁊ ſi quis ſe-
peraret abſq̄ȝ legittima cauſa haberet perpetuū dolorē cū in infringeret
mandatū dei.

¶ Circa lrām eſt notādū.ꝙ nullus dabet ſepare hos hoīes abſq̄ cā legit
tima ⁊ abſq̄ȝ aliquo caſu de p̄dictis caſibus.qꝛ ſicut deus eſt trinus in ꝑ-
ſonis ⁊ vnꝰ in eēntia.ſic etiā illi hoīes ſunt vnū.qꝛ licet duo ſīt in ꝑſonis.ſcȝ
vir ⁊ mulier.tn̄ ſunt vnū ꝑ copulā carnalē.ḡ nullus hō debet ſepari hos
ab inuicē.quos d̾s glīoſus ꝯiunxit.Et ergo lrā d̾t quos d̾s ꝯiūxit homo
non ſepat.

¶ Scd̄o notādū.ꝙ verus ꝓceſſus ⁊ recta forma in mr̄imonio ſic dȝ fieri
poſtq̄ȝ vir ⁊ mulier ꝯueniūt ibi ſil̄r ad eccl̄iaȝ cupiētes copulari.tūc vir ſtet
p̄mo a dextrȝ ⁊ mulier a ſiniſtrȝ.tunc ip̄e ſacerdos p̄mo q̄rat ꝯſenſuȝ vtro
rūq̄ȝ.ſcȝ an velint ſe mutuo in mr̄imoniū ducere.Poſt hoc ſagax ſac̄dos
q̄rat a parētela ⁊ a ppl̄o circūſtante an ſciunt caſus illud mr̄imoniū ipe-
dientes.his itaq̄ȝ factis ſacerdos dicat.ego ꝯiugo tibi katherinā hāc ꝟgi-
nē.vel puellā.vel viduā:vel q̄uo noīat̄ ſuꝑ corpꝰ ⁊ aīaȝ ⁊ fidē tuā vt ei p̄e
ſis oībus diebꝰ vite tue ſicut licitū eſt.⁊ vt diliges eā in ꝓſperis ſicut in ad
uerſis.in infirmitate.ſicut in ſanittate ⁊ in hoc ſalutē aīe tue q̄ras ⁊ ei ꝓ-
ſis vt ſibi ꝓcuras neceſſaria vite.⁊ ſi incurrat aliqd̄ ꝑiculū corpis:ip̄aȝ non
deſeras ſicut ſalutē aīe tue queras. Et eadē verba ſacerdos dicat cōple-
te ap puellā vel viduā ſ̄ȝ exigentiā.ego ꝯiugo tibi hunc virꝝ Jacobū vel
q̄uo tunc noīat̄ ſuꝑ corpꝰ tuū ⁊ aīaȝ tuā vt ip̄i ſis obediens oībꝰ diebꝰ vite
tue diliges ⁊ honores ⁊ nō moleſtas fiduciā tuā ei adhibēs ſicut tibi ip̄i et
ab eo nunq̄ȝ recedas.Et ſi incurrat aliqd̄ ꝑiculū corpis nec̄aria vite ei ꝓ
curas in quātū potes.ſicut q̄ris aīe tue ſalutē.hoc facto ſacerdos ꝯiugat
manꝰ ābox ad inuicē ſic dicēs.ego ꝯiungo vos in noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ ſp̄ūſſan
cti:⁊ quos d̾s ꝯiunxit hoc hō non ſepat abſq̄ȝ pia cā.⁊ ſic matrimoniū eſt
ꝯfirmatū ⁊ ꝯiunctū.

¶ Tercio eſt notādū.ꝙ duodeciȝ ſīt caſus ipedientes matrimoniū ꝯtra-
hendū ⁊ diuidētes contractū.vn̄ꝰ.Error.conditio.votū.ꝯgnatio.crimē:
Cultus:diſpitas.vis.ordo.ligamē.honeſtas.Si ſis affinis vel coire neq̄
bis.Hec.ſocianda negant ꝯnubia facta retractāt. ¶ Pro q̄ ſciēdū.ex quo
error ipedit mr̄imoniū q̄ ē p̄mus caſus d̾ his duodeciȝ.Tunc eſt notādū
ꝙ error eſt quadruplex.ſcȝ.error ꝑſone.error ꝯditōis.error fortūe.⁊ error q̄
litatis.Nā primꝰ error ꝑſone eſt ꝙ ſi crederē me ꝯtrahere cū katherina.et
ꝯtraherē cū agatha.tūc ibi eſt error ꝑſone:qꝛ ſumeret aliā q̄ȝ ꝓpoſuit.⁊ ſic
ibi matrimoniū ꝯtrahēdū ⁊ ꝯtractū diuideret̄.qꝛ ibi ē error.Sȝ ꝯtra hoc
arguit̄ ſic.vt habet̄ in Geneſi d̾ Jacob q̄ ſ̄uiuit pluribꝰ annis ꝓ rachael
⁊ poſtmodū data fuit ei lya vxꝛ deſpecta cū fluentibus oculis.ibi fuit er
ror ꝑſone ⁊ tn̄ matrimoniū nō fuit ibi diminutuȝ.qꝛ non fuerunt ſepati
Scd̄o ꝓbat̄.hoc idē legit̄ d̾ iſaac qn̄ volebat benedicere eſauu ⁊ benedixit
iacob.ibi bn̄dictio fuit adimpleta in iacob ⁊ non in eſauu. Ex hoc arguit̄
ſic ꝯtra eundē caſum,nā ſicut eſt d̾ bn̄dictōe.ſic etiā debet eſſe de matri-
monio.Sed bn̄dictio reuocari non potuit.ḡ nec mr̄imoᵐ. ꝯn̄a ē nota.ſȝ
maior pȝ ꝑ ſufficientē ſilitudinē.ſȝ minor declarat̄ de iſaac qn̄ voluit bn̄-
dicere eſauu ⁊ bn̄dixit iacob.tunc bn̄dictio non potuit reuocari a iacob;

ergo etiã debꝫ ſic eſſe de matrimonio.ſic ꝙ non poteſt reuocari. Sed in
oppoſitũ arguit̃ ſic.ſicut eſt in ꝯtractione emptionis ⁊ vẽditõis ſic ẽ in cõ
tractione matrimonij.ſed error impedit ꝯtractũ emptionis ⁊ venditiõis
ideo error impedit matrimonium.Maior eſt nota ꝑ ſimilitudinẽ. Mi
nor pꝫ exẽo.qꝛ ſi emerẽ aurum ⁊ aliquis daret mihi cuprũ.tunc ꝯtract⁹
emendi non eẽt firmus. Per hoc ad rõem pmã vbi fuit mentio facta đ
Jacob ⁊ Lya.ibi đꝛ ꝙ error pſone diuidit matrimoniũ dummõ conſen
ſus vtrorũqꝫ non ſequitur. Unde ꝯſenſus eſt duplex. Nã vn⁹ eſt conſen
ſus p̃cedens copulã carnalem.⁊ alter eſt conſenſus qui ſbſequitur copu
lã carnalẽ.modo licet Jacob non habuit ꝯſenſum p̃cedentem carnalem
copulã.tamen habuit ꝯſenſum ſbſequẽtem copulã carnalẽ ad Lyam:⁊ ꝫ
ꝓpter conſenſum iſtũ quẽ habuit ſtetit ipm mr̃imoniũ. Tunc ad rõem
ſcdam đꝛ.ꝙ drña eſt inter benedictõem ⁊ matrimoniuꝫ.quia benedictio
eſt res diuina.ergo deus voluit ſic habere ꝙ quãdo iſaac voluit benedice
re Eſauu ꝙ benedixit Jacob.ſed ipm mr̃imoniũ cõſiſtit in manu hũa
na.igitur ⁊c. Secundus error eſt ꝯditionalis ⁊ eſt talis. ꝙ ſi crederem me
contrahere cũ libera ⁊ ipa non eſſet libera.tunc matrimoniũ non tenet.
Terci⁹ error eſt fortune ⁊ eſt ille vt ſi crederẽ me ꝯhere cũ diuite ⁊ ꝯtra
herẽ cũ paupere iſte error non impedit matrimoniũ. Quart⁹ error eſt q̃
litatis.vt ſi crederẽ me contrahere cũ virgine ⁊ contraherẽ cũ muliere.ꝫ
etiã non ſepat contractũ matrimoniũ. Secundus caſus eſt votũ ſolẽne
ſicut eſt profeſſio vt antea patuit. Tercius caſus eſt conditio .qui caſus
concluditur in pmo. Quartus caſus eſt cognatio ſpũalis: Quintus ca
ſus eſt crimen.quia ꝓpter homicidiũ inhibetur matrimoniũ. Et hoc for
te ſic eſt intelligedum ꝙ ſi eccleſia timeret homicidiũ futurum ex tali
coniunctiõe.tunc illud crimen matrimoniũ diſſolueret. ſed nec ipe nec
ipa alteri nubere poſſet. Sextus caſus eſt diſparitas cultus que impe
dit matrimoniũ:vt ſi vir eẽt chriſtianus.mulier vo iudea. Septimus ca
ſus eſt vis.id eſt violentia que quãdoqꝫ etiã eſt grauis ⁊ impedit mr̃imo
niũ. Unde quidã doctor de hoc cãu ſic dicit.non leuis excuſat vis ſed g̃
uis aut violenta. Octauus caſus ordo qui etiã ipedit matrimoᵐ. No
nus caſus eſt ligamen quod etiam ipedit mr̃imoniũ.⁊ hoc eſt vex cuꝫ li
gamen precedit matrimoniuꝫ.quia ſi ſbſequitur ligamen non reſcindit
matrimonium . Decimus caſus eſt honeſtas publica que etiam impe
dit matrimonium ⁊ quõ illa ſit.prius viſum eſt ⁊ infra dicetur. Undeci
mus caſus eſt affinitas. Duodecimus caſus eſt cũ aliquis non põt co
re.debitum carnis. De quibus caſibus lucidius determiat̃ poſtea.

¶ Ultimo notandum eſt.ꝙ quidam heretici habent errorem de matri
monio dicentes ipm matrimoniũ non eſſe ſacramentũ. Et arguũt ſic.ſi
ne ſacramentis nemo ſaluari poteſt.ſed hõ poteſt ſaluari ſine matrimo
nio.igitur matrimoniũ non eſt ſarcamentũ. Maiorẽ ſic declarãt.qꝛ ſine
baptiſmo nemo ſaluari p̃t.⁊ ſic đ alijs ſacramẽtꝫ. Minorẽ declarãt ſic.qꝛ
multi hoies ſine mr̃imonio ſaluant̃ vt notũ ẽ. Rñdet̃ ꝓpt̃ remouere iſtũ
errorẽ hereticũ ꝙ ſacr̃a ſunt duplicia.nã q̃dã ſunt ſacr̃a ſine quib⁹ hõ ſal
uatur.ſicut eſt ordo.matrimoniũ.ſiue coniugiũ.quia ſi hõ nunq̃ꝫ intra
ret ꝯiugiũ adhuc bene ſaluaretur.⁊ ſimiliter ſi hõ nũq̃ꝫ intraret ordines

adhuc alijs non obſtātibus regnū dei adipiſcit᷑: Sed quedā ſunt ſacr̄a ſine q̄bus hō non p̄t ſaluari vt eſt baptiſmus. Et iō maīfeſte pȝ ꝙ argum̄tum eoꝝ nihil concludit. qꝛ dicunt logici ꝙ ex puris ꝑticularibꝰ nihil ſequitur quali mō eorum argumētum ꝓcedit. Scdo arguūt ſic. nullū ſacr̄m eſt pctm̄. ſed mr̄imonium ē pctm̄. ḡ mr̄imoniū non ē ſacr̄m. ꝯn̄a tenet in feſtino. Maior patȝ de ſe. Minor ꝓbatur. quia in mr̄imo fit pctm̄ originale. igitur. ⁊c̄ Ad argumētum r̄ndetur. ꝙ minor eſt falſa. ſed tunc de peccato originali ꝙ hoc eſt ꝯſecutiue ⁊ non ꝯtractiue. quia in mr̄imonio conſiderātur tria. ſcȝ. ꝓlis generatio. fides integra. ⁊ gratia conſeq̄ns. ⁊ quādo illa tria tenentur regulariter, tunc matrimonium non currit in pctm̄ niſi conſecutiue.

ſc in mr̄imoº ſc mulieri
Legittime iungi noli ſibi quā violaſti
.i. ꝑ viciū ſc ſeq̄ntes
Turpis adulterij vicio. ſi tres tibi caſus
.i. ꝯdicūt .i. miniſtraſti ſc aliq̄d
Obſtant hi ꝙ procuraſti forte venenū
.i. aliq̄d ſil̄e ſc mulierꝫ
Aut aliquod ſimile. quo vir ſit mortuus eius
ſc mulieri cupis .i. in ꝯtractu ꝑ vba de futuro
Cui iungi queris ſi contractare fidem dat

In nōie dn̄i noſtri Jeſu chriſti et ſancte marie Amen
ſc mulier .i. ꝑ vba ď p̄nti ſc fidē
Illa tibi tecum. vel pſentem dat eandem
ſc extra lrām ponitis ſeptē ſc mulieri
Caſibus in reliquis poteris ſibi legittimari
ſc iā ſcp̄ta de viro
Hec econuerſo ſcribantur de muliere

¶ Superiꝰ autor determinat ď mr̄imoº legittimoꝝ. hic iā detm̄inat de mr̄imonio illegittimoꝝ. Et diu dit̄ in duo. nā p̄mo facit h̄ q̄d dictū eſt. Scdo ponit quoſdā caſus qui faciūt retinere mulierē q̄ cōmiſit adulteriū. Scda ibi. Caſibꝰ in reliq̄s. Et legat̄ lrā ſimul ſic. Si aliq̄s ꝯcūbit cuȝ muliere. cū illa nō dȝ ꝯtrahere mr̄imoniū ſi aliq̄s caſuū occurrit de iſtis Quoꝝ p̄mus eſt. ſi vir dedit ꝯſenſum vel conſiliū vel miniſtrauit venenū ꝙ mulier deberet viꝝ interficere. ⁊ illo viro ſic interfecto ip̄e non dȝ ꝯtrahere mulierē in vxorē ſiue mr̄imoniū cum tali muliere.
¶ Scds caſus eſt iſte: ſi aliqua mulier haberet virum infirmātē. ⁊ ſi promittit alteri ꝑ vba ď p̄nti. ꝙ poſt mortē ſui viri velit ip̄m ducere. tunc illō mr̄imoniū non tenet niſi viro mortuo. Alij ſic ſcdm caſum exponūt Tu noli iungi iſti mulieri que viuēte viro dat fidem contrahendi matrimoniū poſt obitum viri ſui. Rōem aſſignāt iſtā. quia illa mulier te neſciente poſſet viro mortem inferre. ¶ Tercius caſus. ſi mulier ꝯſuit carnalit̄

aliquẽ vixꝛ viro eiꝰ viuente ⁊ ducãt ſpõſalia ad inuicẽ tunc illa nõ tenent
viro viuẽte niſi poſt mortẽ ibi ſequit̃ copula carnalis. Deinde magiſter
addit ibi caſibus in reliquis dicẽs quoſdẽ caſus eẽ q̃ faciunt retinere mu
lierẽ adulterã volens tñ. ſi vxoꝛ alicuiꝰ cõmiſit adulteriũ ita ꝙ vir eiꝰ neſ-
ciat ſi tunc aliq̃s illoꝝ caſuũ q̃ ſequunt̃ interfuerit. tũc oꝫ ꝙ talis vxorẽ ſuã
repudiatã reduat. Quoꝝ caſuũ ꝑmus eſt iſte. ſi vir fornicatoꝛ ẽ vt muli-
er tunc vir non p̃t vxorẽ ſuã repudiare. Et ratio eſt iſta: q2 ibi ars deludit̃
arte. vñ Catho. Tu quoqꝫ fac ſimile. Scd̃s caſus eſt iſte. ſi vir alicuiꝰ mu
lieris ꝯſenſerit vel inſſerit vt ip̃a faceret adulteriũ quocunqꝫ mõ hoc fit.
ſiue ſit coacto mõ ſiue ꝓpter inopiã: ſiue ꝓpter mandatũ ſupioꝛis videlꝫ
regis vel ꝑncipis. tunc vir ip̃am reputare non p̃t. Tercius caſus eſt iſte.
ſi ip̃a mulier latenter facit adulteriũ ita ꝙ maritus eius non p̃t ꝓducere
teſtimoniũ de hm̃õi facto tunc non p̃t repudiare ip̃am. Quartus caſus
ẽ. ſi ip̃a mulier abſqꝫ velle ſuo ⁊ violent̃ ẽ oppꝛeſſa tũc itẽ vir nõ dꝫ repudia
re ip̃am. Quintꝰ caſus eſt iſte. ſi ip̃a mulier credit virꝝ obijſſe et cõmittat
adulteriũ cũ extraneo. viro aũt ꝑcipiente adhuc nõ dꝫ eã dimittere. Sex-
tus caſus eſt iſte. ſi vir cognouit eã poſtq̃ꝫ ſciuit eã fornicatã aliunde ad-
huc eã non dꝫ dimittere. Septimꝰ caſus eſt iſte. Si vir longe eſt vl' receſ-
ſit a muliere ⁊ hoc ꝑ longũ ſpaciũ tp̃is ita ꝙ mulier nimis vritur ꝓpt̃ viri
abſtinentiã ⁊ ita cõmittit adulteriũ. tunc ip̃e vir adhuc nõ hꝫ eã dimittere
mõ ſi ex his om̃ibꝰ caſibus aliq̃s ſolũ vnũ impediret̃ tũc vxorẽ adulterã ñ
p̃t dimittere. Si vo nullꝰ caſuum iã dictoꝝ affuerit vxorẽ adulterã licite
p̃t repudiare nõ tñ ex ſui ꝓꝑius voluntate ſed ex ꝯſenſu ſuoꝝ ſupioꝝ ⁊ co-
rã eccl'iam militanti. ¶ Itẽ ſciendũ ꝙ doctores ſacre ſcꝑture ſupaddũt
octauũ caſum videlꝫ iſtũ. quãdo vir infidelis ꝯuertit̃ ad fidẽ catholicam
muliere manente infidelitate ⁊ hec mulier ſi ducat aliũ ⁊ poſtea etiã com-
mittit̃ ad fidem catholicã. tunc ꝑmus vir tenet̃ eã trãſſumere

¶ Item notãdũ. ꝙ ex l'rã autoꝛis trahit̃ talis doctrina. ꝙ ſi aliq̃s habu
erit ꝯcubinã ⁊ aliq̃s illoꝝ caſuũ in l'rã enumeratoꝝ affuerit tũc ip̃e cũ ea
matrimoniũ ꝯtrahere non p̃t. Si aũt aliq̃s iſtoꝝ caſuũ ñ impediret tunc
ip̃e cũ ea m̃rimoniũ ꝯtrahere p̃t. Et ſic eodẽ mõ intelligendũ ẽ de muli
ere ſicut de viro. ¶ Itẽ notandũ ſicut habet̃ ex l'rã ⁊ ex iure ꝙ ſi aliq̃s ha
buerit vxorem q̃ cõmiſerat adulteriũ quod cũ teſtimonio ꝓbari p̃t tunc
p̃t ip̃am repudiare ⁊ ab iſta p̃t ſeparari ſic tñ ꝙ hoc fiat ex ꝯſenſu ſupioꝝ ⁊
corã eccleſia militãte. ¶ Vltimo notandũ ꝑ modũ dubitatõis vtꝝ aliq̃s
cognoſcens aliquã mulierẽ carnaliter vxore ſua viuente an tunc ille po
ſtea vxore ſua mortua poteſt ꝯtrahere matrimoniũ cũ illa quã ꝑus cog
uit. Et videt̃ ꝙ non. q2 affinitas impedit m̃rimoniũ. ſed affinitas ẽ co-
gnatio ꝓueniẽs ex copula carnali ⁊ ibi fuerat copula carnalis. q2 ibi vir ⁊
mulier vniti erãt ꝑ copulã carnalẽ. g̊ ibi fuit copula affinitatis ⁊ ꝑ ꝯñs nõ
p̃nt ſe ſumere in m̃rimoniũ qd̊ fuit ꝓbandũ. Ad hoc dubiũ reſpondetur
ꝙ licite poſſunt trahere matrimoniũ dũ aliq̃s illoꝝ triũ caſuũ ꝑmoꝝ nõ
affuerit tũc impedit m̃rimoniũ Sꝫ tũc ad rõeꝫ dr̃. ꝙ copula carnal' ille-
gittime nõ fac̃ affinitatẽ q̊ ad bonã famã vel ſic r̃ndet̃ ſm aliq̃s ꝙ int̃ iſta
non eſt affinitas. q2 affinitas eſt inter diuerſas perſonas ſed hic nõ ſunt
diuerſe ꝑſone q2 vir ⁊ mulier ſunt vnũ ꝑ copulam carnalẽ. vel aliter dicit̃

ꝙ ibi eſt affinitas ⁊ illa affinitas eſt occulta ⁊ de occultꝫ non iudicat eccl'ia aliter dꝛ talis affinitas bñ impedit mr̄imoᵐ ꝯtrahendū cū cōſanguinea adultere ⁊ tñ nō impedit mr̄imoniū ꝯtrahi cū ipa adultera ꝑ ſe. Ex hoc tunc vlteriꝰ dubitaẗ. vtꝛ aliquis interficiens poſſit trahere mr̄imoᵐ cū vxore interfecti. Rn̄detur ꝙ ſic. qꝛ talis interfectoꝛ forte nunq̄ȝ cogitauit de mr̄imonio ꝯtrahendo cū tali muliere ſiue femina.

Si potes abſtineas prima muliere ſepulta
s^c ſi potes caſte viuere s^c in mr̄imonio luxuria impugn̄ri
Et ſi non melius eſt nubere q̄ȝ nimis vri

¶ In iſta pte autoꝛ ponit q̄dā documēta ſiue q̄ſdā pſuaſiōes circa ipm̄ mr̄imoᵐ. Et dt ſic. Si aliq̄s habuerit vxorē ⁊ iſta diuina pmiſſiōe moriẗ ſi tal' pt ſe abſtinere a libidine ⁊ a coitu nulloᵃ ducat aliā vxorē. Si āt vir nō pt ſe abſtinere meliꝰ ē vt ducat aliā vxorē q̄ȝ ꝙ nimiū a ꝯcupiſcētia carnali pugneret. qꝛ meliꝰ ē nubere q̄ȝ nimis vri. i. a luxuria impugn̄ri.

¶ Circa lr̄am nota. autoꝛ ponit vnā pſuaſionē ꝙ vir mortua muliere pma aliā nō ducat. Rō ē iſta. qꝛ melioꝛ eſt ſtatꝰ caſtroꝝ q̄ȝ ꝯiugatoꝝ nā ſm triplicē ſtatū daẗ triplex fructꝰ vt vgibꝰ daẗ cēteſimꝰ fructꝰ. viduatis ſexageſimꝰ. ⁊ ꝯiugatis triceſimꝰ. Et ḡ ſi aliq̄s ſe pt abſtinere magꝫ pmiū ꝯſeqt. ſi āt abſtinere nō pt ꝓpt antiquā ⁊ malā ꝯſuetudinē tunc meliꝰ ē eū nubere q̄ȝ nimis vri in luxuria vt dt Apl's. qꝛ tunc forte cōmitteret maiora pctā. Itē dt Apl's. Si nō caſte tñ caute ⁊ h̄ ſic exponit d mr̄imoᵒ in quo hō ſit cautꝰ qꝛ mr̄imoᵐ eſt intentū ꝓpt fornicatiōe euitādā ſed tñ h̄ dictū Apl'i aliq̄ exponūt dicētes. ſi nō caſte tūc caute. i. in loco ſecreto vl' in angulo ſꝫ h̄ nō valet qꝛ vbicūqꝫ ꝯmittiẗ extra mr̄imoᵐ ſp eſt pctm̄ mortale vn̄ Propha. fornicatores ⁊ adulteros iudicabit dn̄s. Sꝫ aliq̄ doctores pōderāt illa vba. meliꝰ ē nubere q̄ȝ vri inferētes ex h̄. qꝛ nubere ē bonū qꝛ ois ꝯpatiuꝰ pſupponit poſitm̄ dici d ambobꝰ ꝯpatis ibi rn̄deẗ vt dicūt logici. ꝙ compatiuus capiẗ duplr̄ ꝓpe ⁊ iꝓpe. ꝓpe capiēdo tūc pſuppōit poſitiuū dici d ābobꝰ. ꝯpatiuꝰ iꝓpe v̄o tūc n̄ oꝫ ⁊ ſic ſumiẗ h̄ ⁊ in alijs ꝯſilibus orōnibꝰ vt ibi fides chr̄iana ē melioꝛ iudaica. ¶ Itē notādū. ꝙ bonū eſt pma vxore mortua viꝝ abſtinere ita ꝙ aliā n̄ ducat. rō ē iſta. nā ſi aliā duxerit bigamꝰ efficiẗ ⁊ ꝑ ꝯn̄s inabilis ad ſuſceptōeꝫ ſacroꝝ ordinū vn̄ biga mus dꝛ a bis. i. duo ⁊ gama mulier q̄ſi duas hn̄s mulieres. Itē notandū ꝙ in iſto ſacr̄o ſꝫ tria ſiĉ in alijs ſacr̄is. ſcilꝫ ſacr̄m res ſacr̄i ſacr̄m ⁊ res ſacr̄m ⁊ res ſacr̄m ſil' ſacr̄m tm̄ ē ꝯgniᵒ exterioꝛ vl' ꝯiūctio ꝑ euidētia ſigna fctā: ſꝫ res ſacr̄i tm̄ ē duplex ſcꝫ pmaria ⁊ ē grā q̄ faĉ hōieꝫ declinare a malo ⁊ facere bonū Alia ē ſcd'aria ⁊ ē ſignū vniōis chr̄i ⁊ eccl'ie. qꝛ ſiĉ ſe vir ſemel diſpōſauit mulieri. ſic chr̄s ſemel ſe ſpōſauit eccl'ie. Cuiꝰ caput ipe ē ſꝫ ſacr̄m ⁊ res ſacr̄i eſt aiaꝝ ꝯiūctio ⁊ corpis indiuiſibilis vnio. qꝛ tūc hō intrat mr̄imoniū ad fornicatōem euitandū ⁊ ad plis gn̄atōem ¶ Vltimo nota dictū ē ſupra ꝙ erroꝛ eſt vna ꝯditio mr̄imoniū impediēs. ꝓ quo dubitaẗ vtꝝ nobilitas impediat mr̄imoniū ꝯtrahendū ⁊ diminuat ꝯtractū. Et videẗ ꝙ ſic. qꝛ ſm mḡr̄m ſniaꝝ ſi aliq̄s ꝯtrahit cū nobili ⁊ talis nō ē nobilis nō valet ꝯtractꝰ. ḡ ſequiẗ ꝙ nobilitas impediat mr̄imoniū ſꝫ in oppoſitū arguiẗ ſic. accn̄tia n̄ impediūt mr̄imonᵐ ſed nobilitas eſt accn̄s. igiẗ ⁊c.

Minor nota ē ꝺ ſex ſiſr maior. Ad h̄ dubiū rn̄det ꝙ in matrimonio ſunt duo ſcʒ ēēntialia ⁊ accn̄talia. ēēntialia ſicʒ materia ⁊ forma. materia ⁊ pſona forma ꝟo ē vnio aiaꝝ indiuiſibilis ⁊ talia impediūt mr̄imoniū. ſʒ accn̄tia ſicʒ nobilitas ⁊ diuitie ⁊ talia nō impediūt matrimoniū ſed tunc ad rōem poſſit dici ꝙ de nobilitate dupl̄r loq̄mur: vno° capim⁹ nobilitatē ꝑ ſbiecto nobilitatiʒ h̄ ipedit mr̄imoniū. ꝟbigrā. Si crederē me cōtrahere cū pſona nobili: traderʒ pſona ig̊bil̄. h̄ ipedit mr̄imoniū ⁊ h̄ ꝓbat rōne pma. Si āt loq̄mur ꝺ nobilitate ſbiecti h̄ ñ ipedit mr̄imoniū. ⁊ h̄ ꝓbat rō tcia.

.i. deputata tpa .i. danť .i. in q̇b⁹. s͛ mr̄imoniū
Tempora certa patent quibus hoc liceat celbrari
.i. repies. s͛ caſus .i. nō debito ꝓceſſu
Inuenies plures q̄zuis non ordine recto
.i. mr̄imonij ſbdiuidim⁹ s͛ caſus
Caſus coniugij nunc nos diſtinguimus hos ſic
s͛ vir .i. mortue mulieris .i. ꝑentela
Tu de defuncte mulieris ſanguine nullam
.i. mulierē .i. accipias s͛ ducat vxꝛ de ꝓgenie ſui viri mortui
Vxorem ducas econuerſo nec et illa

¶ Hic autor oñdit in q̇b⁹ ꝑtib⁹ ãni licitū ſit celebrare mr̄imoniū. Et diuidit illa ps in duas ptes. p° fac̄ qꝺ dcm̄ ē. 2° excuſat ſe ꝺ q̄dā inſufficientia. ibi. inuenies plꝭs. p° ꝺr ſic. ꝙ ſpōſalia pn̄t fieri oi tpe āni. ſolennitas ãt nuptiaꝝ ⁊ copula carnal̄ in certiʒ tpib⁹ ꝓhibeť. pmū tps ꝓhibitū ē ab aduētu dn̄i vſqʒ ad octauā epyphanie. Scdm tps ē a q̄dragesima vſqʒ ad octauā paſche. Terciū ab aſcēſiōe dn̄i vſqʒ ad octauā trinitatiʒ. In oib⁹ alijs tpib⁹ pn̄t fieri ſolēnitates nuptiaꝝ imo pſone que ſiʒ mr̄imonialit̄ cōiūcte his tpib⁹ dn̄t eē caſte. Et ꝺr vlteri⁹ ⁊ tibi ñ op⁹ e volēs tm̄ ꝙ iſta tpa in nll'o ſcripto repn̄tari dn̄t rō ē illa. q: iſta tpa infringunť q: in ſeptuageſima ⁊ i aduētu dn̄i multotiēs fiūt ſolēnitates mr̄imonij qꝺ tñ ꝺ iure nō dʒ fieri. et cū illa tpa infringūt. igiť autor h̄ nōiatim explicat iſta feſta. Et ſbdit aliū caſum dicēs. ſi vxor alicui⁹ moriť talis aliā ñ dʒ ducere ꝺ ſtirpe pme vxoris ſʒ alienā ſic ecōuerſo. ſi vir moriť mulier ñ dʒ aliquē ducere de ſtirpe pmi viri. ¶ Circa lrām notādū. iſta tria h̄ enūcrata feſta ipediūt mr̄imoniū ſʒ ñ diminuūt cōtractū ⁊ g̊ lʒ his tpib⁹ ſolennitas fieri ñ dʒ tñ ſi fit matrimoniū eqʒ bn̄ dʒ ꝟuari ⁊ nō rūpi ſiue diminui. Scdo notādū ꝙ iſtiʒ tpib⁹ ñ poſſe mr̄imoniū attentari intelligiť dupl̄r. vno° q̄ntū ad mr̄imonialē cōtractū. alio° q̄ntū ad ſolēnitates nuptiaꝝ. pmo° poſſit fieri ſingul̄ tpib⁹ ſʒ 2° ñ. rō ē iſta: q: ſolēnitates nuptiaꝝ ipediūt hoies i deuotōe ſʒ q: iſtiʒ tpib⁹ hoies magiʒ dn̄t eē deuoti ⁊ ad ꝟuiciū dei ꝑpati q̄ȝ alijs tpibus. g̊ hm̄oi ſolēnitates ꝓhibenť ⁊ ñ ſolū ſolēnitates nuptiaꝝ ſʒ etiʒ matrimoniales. Tercio notādū q̄cunqʒ tpe ſit cōtract⁹ mr̄imonij ſp ſtabit ſiue ſit tpibus intdict ⁊ ſacriſ ſiue ñ niſi aliq̄ cā legittia pceſſerit ꝓpť quā ſtare nō pt. Vñ ſeq̄ť ꝙ tpe nccitatiʒ tūc ſp cōiugiū pt celebrari ſiue tpib⁹ intdictiʒ ſiue ñ. hñ ponať ꝙ int aliquē maſculū ⁊ puellā fctā cēnt ſpōſalia ⁊ ipe ñ poſſet ſe abſtinere in tpib⁹ illis niſi cum ꝟgine ſua cōcūberet tales poſſunt celebrare mr̄imonium cū cōſenſu ſupiorꝭ ꝓpter ſcādaluʒ ⁊ opprobriū euitādu.

¶ Quarto notandũ. ſupius dictũ eſt ꝙ ꝯditio eſt ſcõs caſus impediens mr̃imoniũ ꝯtrahendũ ⁊ diminuens ꝯtractũ. Pro quo ſciendũ. ꝙ cõditio eſt duplex. quedã licita ⁊ poſſibilis. alia eſt illicita ⁊ impoſſibilis. pma ꝯditio impedit mr̃imoniũ vbigrã. Si aliquis vult ꝯtrahere cum aliqua ⁊ dicit ego accipiã te in vxorẽ ſi dederis mihi centũ marcas vel ſic. ego ducã te in vxorẽ ſi placeat meis pentibus mõ ſi talis non pecuniã promiſſam dat vel ſi recedit a p̃miſſo illud impedit matrimoniũ ꝯtrahendũ. ſꝫ ſi cõſecuta eſt copula carnalis tunc talis conditio nõ impedit matrimoniũ ꝯtrahendũ. Sic ſil'r in illo cãu quando dico ſi parentibus meis placeat. tunc ibi non eſt mr̃imoniũ ſed ſpõſalia rũpunt̃ ꝑ ꝯditõem licitã ⁊ poſſibile. Alia ẽ ꝯditio illicita ⁊ ipmoſſibil'r ⁊ ẽ duplex vel em̃ ẽ int̃ vex mr̃imoniũ vel non. ſi nõ tũc talis ꝯditio nõ impedit mr̃imoniũ vbigrã. qñ dico ego accipiã te in vxorẽ ſi dederis mihi aureũ montẽ iſta ꝯditio ẽ illicita ⁊ impoſſibil'r nõ diminuit mr̃imoᵐ iã ꝯtractũ nec impedit ꝯhendũ. Alia eſt ꝯditio illicita ꝯtra vm mr̃imoᵐ. vbigrã. qñ dico ego accipiã te in vxorem ſi admittere velis multos amatores ꝓpt̃ pecuniã illd̃ impedit mr̃imoniũ ꝯtrahẽdũ non ſb̃ſecuta copula carnali ſꝫ ſi ſb̃ſecuta ẽ copula carnalis tũc nõ impedit mr̃imoᵐ ꝯtrahendũ nec diminuit ꝯtractũ ¶ Ultimo notãdũ. ꝙ circa mr̃imoᵐ non dꝫ aliud fieri ſiue exerceri niſi ꝙ licitũ ẽ ⁊ qd̃ nõ ẽ ꝯtra ſtatuta eccl'ie ſic ꝙ amicꝰ ñ ſumat eiꝰ amicã: qꝛ ſi h̃ fierꝫ tunc inter vix ⁊ mulierẽ deberet celebrare diuortiũ qd̃ ñ dõm ẽ ⁊ h̃ inqñtũ ſe legittime ducũt in thoro legittimo. Et h̃ mgr̃ manifeſte innuit in textu vbi vult ꝙ nullꝰ virox dꝫ ducere aliquã mulierẽ de ſtirpe ſiue ꝯſanguinitate ſue mulierꝫ mortue. ſed dꝫ ducere mulierẽ de aliena ꝓgenie et ſic eodẽ mõ mulier faciet ſi vir eiꝰ tranſit in viam carnis vniuerſe ⁊ h̃ tangit autor ibi. nec illa vix.

ſͤ aliqͣs .i. in loco ſecreto ſͤ mr̃imoniũ
Si vir in occulto ſolus ducat mulierem
ſͤ vba .i. votũ diſpõſatõis cõmittit̃
Et de preſenti ſponſalis pactio fiat
.i. neccariũ .i. ꝑ aliqͣs vſus .i. manifeſtari
Sed tibi non opus eſt reliquo ſcripto reſerari
.i. ꝯiũctio ſͤ ambox .i. ſequit̃
Copula carnalis ſed conſenſum comitetur
ſͤ mulier ſͤ omipotẽti .i. vxor
Nec coram domino ſua coniunx eſſe probatur
ſͤ mulierẽ .i. teſtimonio ſͤ talis vir. i. decipe
Hanc quia teſte caret ſi defraudare laborat
.i. capiẽdo .i. aliã mulierẽ .i. in facie eccl'ie. i. corã pplo
Ducendo reliquam ſolenniter et manifeſte
.i. admittit .i. chriſtianitas ſͤ vir ſͤ muliere
Suſtinet eccleſia ꝙ et ille recedit ab illa
.i. trãſibit ſͤ ſuis ſͤ redẽptõis. tal' illuſoꝛ .i. ad ęt̃nas dãnatiões
Ibis pro meretricis ſine ſpe deceptoꝛ ad orcos

¶ Poſtq̄ autor deſ̄minauit de matrimonio manifeſto.h̄ ꝯn̄r deſ̄mīat
de mr̄imonio clādeſtino ⁊ occulto. Et diuidiṫ in duas ptes ſm ꝙ ponit
duos caſus.ptes patebūt in ꝓceſſu. Diciṫ ḡ ꝑmo ſic.ſi aliq̄s maſcul⁹ duc̄
aliquā femellā in occulto.ſcʒ nec corā eccl̄iam.nec corā ppl̄o. ſed abſenti
bus teſtib⁹ ⁊ pactio ſpōſalis.i.votū diſpōſatiōis fiat p̄vba p̄ntis tp̄is ſiue
copula carnalis ſequaṫ ſiue nō.talis ē vxor ſua corā d̄o.Sed ſi forte ipaʒ
defraudare vult ⁊ dimittere exq̄ caret teſtimonio ⁊ ducat aliā in facie ec-
cleſie ⁊ manifeſte corā pplo ꝑma dimiſſa. Et tūc lʒ eccl̄ia militās h̄ ad-
miſit.tn̄ ob h̄ tal̄ illuſor ⁊ ſophiſta q̄ ꝑmā dimiſit ꝑhēnit in īferno h̄itabit
¶ Notandū eſt ꝓ maiori intellectu lr̄e eſt ſciendū. ꝙ q̄dā iuriſperiti po-
nunt talē caſum circa declaratōeʒ lr̄e.ꝙ ſi ſit aliquis vir q̄ cōtraxit matri
moniū ſecrete cū aliq̄ puella p̄vba de p̄nti ſecuta copula carnali ⁊ poſtea
vult eā defraudare ꝯtrahendo cū alia muliere vel v̄gine in facie eccleſie
corā viris idoneis teſtib⁹ p̄ntibus.tūc ꝑma eſt vxor ſua coram deo gl̄ioſo.
Sc̄da vo corā ppl̄o.Tunc poſtea ipe cogitans ſe male feciſſe ⁊ ꝯſiderās
pctm̄ ſuū eē magnū vadat ⁊ confiteaṫ.Et ponaṫ vlteri⁹ ꝙ confiteaṫ offici
ali.⁊ talis dat ei conſiliū dicendo.ſi vis ſaluare aīam tuā debes redire ad
primā dimittēdo ſc̄dam.⁊ tunc vlteri⁹ ponaṫ.ꝙ mulier ſc̄da citat euʒ ad
iuditiū.q̄ꝛ ſc̄dm matrimoniū eſt ſolenniter ⁊ manifeſte celebratū in facie
eccl̄ie corā teſtib⁹ idonies ⁊ ꝑmū nō.igiṫ tunc a tali iudice cōpellaṫ ad ſe-
cundā dimittēdo ꝑmā.⁊ hoc fit ꝓpṫ ſolennitatē celebratā. mō idē iudex
d̄t ꝙ nō dʒ manere circa primā.⁊ hoc in ꝯfeſſione.⁊ tn̄ iudicat eū mane-
re circa ſc̄dam in iudicio ꝓpṫ p̄ntiā teſtiū.tunc dubitaṫ q̄d illoꝝ ille face-
re dʒ.q̄ꝛ tūc videṫ eē ꝯtradictoriū ipi officiali.q̄ꝛ in ꝯfeſſione dixit ꝙ debe-
ret redire ad primā.ſed in iudicio d̄t oppoſitū.ſcʒ ꝙ trāſferat ſe ad ſc̄dam
q̄ꝛ ꝯtraxit cū ea matrimoniū manifeſte.Et videṫ eē contradictio. Ad
hoc dubiū iuriſperiti ſic rn̄dent.ꝙ ibi non ē ꝯtradictio capientes funda-
mentū ex lozica.q̄ꝛ dicunt logici.ꝙ v̄a ꝯtradietio dʒ fieri ad idem ſed ſic
non ē hic.Rō eſt iſta:q̄ꝛ idē inquantū idē non d̄t illd ambo. nā in ꝯfeſſio
ne officialis ſedet loco dei ⁊ dat conſiliū in foro conſcientie.Sed officia
lis in iudicio ſedet ſicut miniſter eccl̄ie ⁊ iudicat ſm foꝝ manifeſtatiōis ⁊
ꝯſcientie.Et ſic manifeſte videṫ ꝙ ibi non ē ꝯtradictio: Sʒ diceres q̄d ta
men ille debet facere ſi officialis ꝓpter exceſſum excōmunicaret eū.Re
ſpondeṫ ꝙ tuti⁹ eſt ꝙ aliquis excedat mandatum eccl̄ie ſeu iudicio q̄ꝫ ꝙ
tranſgrediacur dei p̄ceptum.q̄ꝛ cum ꝑma eſt factū veꝝ mr̄imoniū licʒ ſe
cretū fuit ⁊ non in facie eccl̄ie celebratū.

¶ Sc̄do notandum eſt.ꝙ matrimoniū eſt duplex.Nā aliq̄d ē clādeſti-
nū ſiue ſecretum.⁊ aliquod eſt matrimonium manifeſtū ſiue publicuʒ.
Clamdeſtinū eſt quod fit ſecrete ſolnm inter contrahētes. ſʒ māifeſtū
eſt quod manifeſte fit in facie eccleſie pluribus viris idoneis ⁊ mulierib⁹
p̄ntibus.Et d̄nt illa duo matrimonia ſic.Quia matrimoniū manifeſtū
habet tale ꝑuilegiū ꝙ ſi poſtea ꝓbareṫ aliq̄d impedimentū vt affinitas vl̄
aliq̄ ſil̄e.ſic ꝙ ibi celebraṫ diuortiū tunc nihilomin⁹ oīes pueri exiſtūt.et
hoc ꝓpter honorē matrimonij manifeſti.ſed matrimoniū clādeſtinū ta-
le ꝑuilegiū non habet.q̄ꝛ poſtea ꝓbareṫ aliq̄d impedimentum ꝓpṫ quod
ſepentur.tunc oēs pueri nati eēnt illegittimi.

sᶜ ꝑ ꝓteſtatõe ↄtract⁹
Uox nihil vna valet duo teſtes ad minus aſſint
.i.caſte viuat .i.valeat honeſta ⁊ ꝓba
Femina contineat ꝙ poſſit ſalua manere
sᶜ viri .i.cupit .i.vix ducere
Iſtius ſi vult poſt mortem nubere nubat
sᶜ exn̄s sᶜ vir.mlierē decepiſſe rogās mulierē
Si contritus hic hanc dolet illuſiſſe petens quam
.i.in facie eccl̄ie .i.pactū
Deſeruit.ſcio ꝙ ſolenniter eſt celebratum
.i.diminui sᶜ teſtib⁹
Non reuocare poteſt niſi teſtibus hoc pagatur
.i.lapſus tue deceptõis
Unde ruina tue fraudis tibi ſit eris et cui
.i.ꝓmiſſionē q̃ ad cognitõem carnalē.sᶜ vxor
Dum fidem dederis tua non erit.vſqꝫ ſecunda
sᶜ ſcd̄a muliere sᶜ mlier
Mortua ſit nec ab hac coitum queras.quia p̄ma
sᶜ vxor sᶜ mulierē .i.phibēte
Eſt tua.q̄ꝫnis ad hanc nequeas inhibente venire
sᶜ ſctā sᶜ vxor
Eccleſia:quia ſtat hic pro muliere ſecunda
.i.ſuadeo sᶜ tu ſecuri⁹ recedas sᶜ remote
Conſulo ꝙ potius diſcedas cum muliere
.i.in patria .i.cū ſcd̄a vxore
Prima quāqꝫ domi maneas cum poſteriore
sᶜ exn̄s sᶜ vir
Conſcius ip̄e ſui facti ſibi ſubueniat ſic
.i.defraudatõeꝫ .i.deceptõem sᶜ cū aliq̄ puella
Fraudeꝫ ſiue dolum licet intendit manifeſte
sᶜ in tali defraudatõe sᶜ a tali
Sponſa quā ducit erit hic ſua non reuocatur
.i.pn̄ia relinq̄t sᶜ mulierē
Pena ſue fraudis ſit ꝙ non deſerit ip̄am

¶ Hic autor ponit aliū caſum cū h̄ oñdēs modū ꝓteſtādi m̄rimonium clādeſtinū cū hoc magis declarās caſum p̄tactū.Et vult p̄mo ꝙ mlier n̄ p̄t ꝓteſtari ↄtractū cū vno teſte ſed oꝫ ꝙ ad min⁹ ſunt duo teſtes idonei. Tūc ſb̄dit doctrinā q̄ ad mulierē deceptā q̄ talis eſt.talis deceptor gehenniter in inferno habitabit.⁊ iſta p̄ma vxor caſta ꝑmaneat ⁊ ip̄o deteſtore viuente aliū nō ducat.q: ip̄e eſt marit⁹ eius corā d̄o.ſed poſt mortem ei⁹ p̄t ducere alium ſi vult;ſed tñ ille illuſor q̄ p̄ma dimiſſa ⁊ defraudata du-

rit aliam vltimo conſcius peccati ſui veniens ad ꝑmā dolens ipſam illuſiſſe petens inſtāter vt ipſi ignoſcat exceſſus ſuos. nā tūc ecclīa non ꝑmittit vt dimittat ſecundā vxorē. quā in facie ecclīe duxit ſolēnit᷑ Et iō ipſam non ꝑt dimittere ſʒ adducto teſtimonio ꝙ ꝑma fuit vxor ſua ſecreta tūc talis erit pena ei⁹ ꝙ illa ꝑma quā defraudauit non erit vxor ſua q̄ ad coitū. lʒ ſit vxor ſua corā d̄o ꝛ tn̄ non in facie ecclīe duxit eā. igit᷑ nec ꝑt ipſam iterato ducere donec ſecunda (quā in facie ecclīe duxit) mortua ſit: Sic etiā nec querat coitum a ſcd̄a. q2 ipſa non eſt vxor ſua ſed ꝑma q̄uis tamē non ꝑt ipſe matrimonialiter redire de ſecunda ad ꝑmam. q2 ecclīa hoc n̄ ꝑmittit: ꝛ ſic ipſe manendo cum ſecunda animam ſuam eternalr̄ dānat. ergo d̄t autor conſultiue ꝛ dat tale conſilium ꝙ potius dimittēdo ſecūdā exeat terrā cuʒ ꝑma ad longinquā diſtātiam ꝛ ſe inuicem nutriunt q̄ꝫ ꝙ maneat domi cum poſteriori. Et ſic poteſt ſaluare aīaʒ ſuā ꝛ al̄s nō.

¶ Subdit ponendo alium caſum ꝛ vult tm̄. ſi aliquis intēdit defraudare aliquā puellā. ſiue intendit fraudem vel dolum cum aliqua puella legittimādo ꝛ q̄uis ſpōſam poſtea ducit manifeſte tūc hec id eſt ꝑma erit vxor ſua ꝛ non reuocat᷑ a ꝑma. Et pena ſue fraudis ſit iſta ꝙ nō derelinquat ꝑmā. vel ſm̄ aliquos lr̄a ſic legitur. Si aliq̄s eēt qui libent᷑ ꝯtraheret cum aliqua libera ꝛ forte ipſam alio mō cognoſcere non ꝑt niſi ꝓmitteret corā aliquib⁹ teſtibus ꝙ velit eam ducere ꝛ iſta ꝯſentiens ita ꝙ copula carnalis ſequitur. tunc poſtq̄ꝫ iſtā cognouit ꝙ de intentōe ſua nō fuit ꝙ ipſam ducere vellet. ꝛ forte vellet ſe ſaluare ꝑ hoc ꝙ ad mr̄imoniū requirit᷑ ꝯſenſus vtriuſqꝫ. ſed volūtas ei⁹ nō fuit eā velle ducere. iō rōe iſtius vult eam repudiare. Tunc littera vult ꝙ ipſe non poteſt ſe ꝑ hoc ſaluare. imo ecclīa militans cogit ipſm ꝙ ipſam conſuat ꝓ vxore ſua. quia producere teſtimonium poteſt. ꝛ pena ſua fraudis erit ꝙ nullo modo ipſaʒ deſerat ſeu deponat. quia vxor ſua eſt. Et licet de intentione ſua non fuit ipſam velle ducere. quia teſtes ꝛ eccleſia militans ad talem vnionem ipſm compellunt. illa eſt lectura ſecunda. ſed tamen ꝑma magis videt᷑ eē d̄ intentōe p̄ntis littere.

¶ Circa lr̄am eſt notādū. ꝙ ſi aliquis contraheret puellā cū fraude ſiue cū dolo. ſcʒ ꝙ diceret ego ſumā te in vxorē meā p̄be mihi copulā carnalē ipſa aūt credens v̄bis ſuis. ꝛ ſuꝑ hoc dat ei copulā carnalē ipſe āt non intēdens eam obſuare ꝛ poſtmodum in facie eccleſie ꝛ corā viris idoneis mitteret ſibi alterā diſpenſare. Tunc illa ꝑma quem ita primo defraudauit ſua vxor eſt corā deo ꝛ coram eccleſie cū illa defraudatio ſit teſtib⁹ p̄ntib⁹.

¶ Scd̄o eſt notandū. ſi quis diceret in illo cāu. tamē in mr̄imonio debʒ ꝯcurrere volūtas vtrorūqꝫ. ſed ego nunq̄ꝫ habui voluntatē ꝙ eā ſcilʒ primā volui ſumere in mr̄imonium. ergo videtur ꝙ poſſum eaʒ repudare Ad hoc r̄ndetur ꝙ ecclīa militans eum cogit ꝙ eam ſumat pro vxore Quia ficta fraus non concurrit ad mr̄imonium nec infringit illud. quia eccleſia iudicat de manifeſtis. ꝛ ſolus deus de occultis. Et iđo bn̄ in facie eccleſie d̄t. ego ſumā te in vxorem. tunc ex iſtis verbis elicit᷑ ꝙ ecclīa iudicat videlʒ ꝙ illa ſit vxor ei⁹ dūmō ꝯſenſus ꝛ volūtas de ore vtrorūqꝫ ꝯſequit᷑. Nā ꝛ ecclīa militās non iudicat de illis que intus in mēte includuntur Sed ſolus deus illa hʒ iudicare.

¶ Tercio notandū. ſicut ſupius dictū eſt. tunc votū etiā eſt vnꝰ caſus ꝙ im
pedit matrimoniū ꝯtrahendū ⁊ diminuit ꝯtractū ¶ Pro ꝗ eſt ſciendū ꝙ
votū ē duplex ſimplex vicȝ ⁊ ſolēne. votū ſolēne eſt qḋ fit cū aliq̄ ſolēnita
te. vñ dt Joānes andree ꝙ votū ſolēne fit ꝑ ſuſceptōem ordinū ſacrorū
vbi grā. Si aliqs ꝯtraheret ſpōſalia cū aliq̄ ⁊ ſi nō nouiſſet eā carnalr. ⁊ ſi
votū eēt factū ꝑ eo ꝙ deberet fieri clauſtralis Et ſi ꝺ illo poſtea informa
ret̃ tūc ibi pt fieri diuortiū qñ intrat clauſtꝝ. Sed votū ſimplex eſt qḋ fit
ſine ſolēnitate. vt ſi aliqs in corde ſuo vouens obſuare caſtitatē tale vo
tū non impedit matrimoniū ꝯtractū. ſȝ tñ votū ſolēne impedit mrimo
niū ꝯtrahendū ⁊ diminuit contractū. Hic dcm̄ eſt ꝙ votū ſimplex caſti
tatis nō diminuit mrimoniū ꝯtractū. Cōtra hoc inſtat̃ ſic. hō plus ligat̃
ad vinculū maiꝰ q̄ȝ ad vinculū minꝰ. ſed vinculū ꝯtinētie eſt maiꝰ vinculo
matrimonij. igit̃ magis ligat̃ ad caſtitatē q̄ȝ ad mrimoniū. Maior eſt no
ta. ſed minor ꝓbatur: qꝛ ꝯtinentia ⁊ caſtitas ꝓmittunt̃ do glioſo. ſed mri
moniū ꝓmittit̃ hoi. igit̃ ⁊c̃. ¶ Scdo arguit̃ ſic ꝯtra idē. Iſte tractꝰ nō va
let in ꝗ implicat̃ pctm̄ mortale. ſed in mrimonio implicat̃ pctm̄ mortale
igit̃ nō vȝ. Maior ē nota. qꝛ ſacr̃a excludūt oīa pctā mortalia. Sed mi
nor ꝓbat̃. qꝛ qñcunqȝ iſte petit thoꝝ. tunc peccat mortalr ¶ Tercio ſic ar
guit̃. plus ē timendū p̄ceptū dei q̄ȝ p̄ceptū ecclie. ſed p̄ceptū ecclie dimi
nuit matrimoniū. iō etiā p̄ceptū dei qḋ ē votū ſimplex ꝓmiſſum. Maior
eſt nota ꝺ ſe. ſed minor ꝓbat̃. qꝛ affinitas eſt p̄ceptū ecclie. ⁊ hec diminu
it matrimoniū. ꝰ etiā p̄ceptū dei qḋ eſt votū ſimplex.

¶ Hic circa iſtū caſum eſt notandū ſicut dcm̄ ē ſupius tūc votū ſimplex
impedit mrimoniū ꝯtrahēdū de futuro. ſȝ nō diminuit ꝯtractū iā ꝺ pñti
ſbſecuta copula carnali. Rō huiꝰ ē. ſic dicūt doctores. qꝛ in voto ſimplici
ſolū vnū ꝯcurrit. ſcȝ ꝓmiſſio. ⁊ poſt illā ꝓmiſſionē adhuc pt eē dñs illiꝰ rei
ꝓmiſſe. qꝛ ſimplex ꝓmiſſio nō trāſfert dñm rei ꝓmiſſe. ꝰ votū ſimplex ſo
lū impedit matrimoniū ꝯtrahendū ſed non diminuit ꝯtractū. Sȝ in vo
to ſolēni ſt̃ duo. ſcȝ. ꝓmiſſio ⁊ donatio. ꝓmiſſio qꝛ ꝓmittit. donatio. qꝛ do
nat ⁊ trāſfert volūtatē in manū alteriꝰ ⁊ in alteriꝰ ptātē. ſic eodem mō in
mrimonio ſt̃ duo. ſcilȝ donatio. qꝛ donat ſe vxori. ⁊ rei ꝓmiſſio etiā ē ibi. qꝛ
ꝓmittit eā ducere. Et ꝰ votū ſolēne impedit mrimoniū ꝯhēdū ⁊ diminu
it ꝯtractū mrimoniū. qꝛ hȝ in ſe duo. ſcȝ ꝓmiſſionē ⁊ donatōēȝ. Sȝ votū
ſimplex ſolū vnū illoꝝ facit. nā tale votū ſimplex nō diminuit ꝯtractum
mrimoniū. ſȝ impedit ſolū ꝯtrahendū. qꝛ hȝ in ſe ſolū vnū. ſcȝ ꝓmiſſionē
mō tūc ſic ꝺ iſto dr ꝗ ꝯtraxit mrimoniū: iſto mō talr̃ ñ petat thoꝝ. qꝛ q̄tieſ
cūqȝ petierit mortalr̃ peccat. ſȝ ſi petit mlier tunc dȝ reddere debitū cū
cordis amaritudie. Tūc ad rōes in oppoᵐ rñdet̃ pmo ad pmā qñ arguit̃.
hō plus ligat̃ ad vinculū maiꝰ. ⁊c̃. ꝯcedit̃ maior ad bonū intellectū. ſȝ cū
dr in minori ꝙ vinculū ꝯtinentie ſit maiꝰ vinculo matrimonij. Rñr ꝙ il
lud eſt vex ꝗ ad illū cui ꝓmittit̃. qꝛ ꝯtinentia ⁊ caſtitas ꝺo ꝓmittunt̃ mri
moniū aūt hōi ſed quo ad matrimoniū tūc maiꝰ ē vinculū matrimonij.
qꝛ in mrimonio ſt̃ duo. ſcȝ donatio. qꝛ vir dat fidē mlieri ⁊ ibi eſt ꝓmiſſio
qꝛ ꝓmittit eā ducere. ſed in ſimplici voto eſt vnū ſolum. ſcȝ ꝓmiſſio. igitur
⁊c̃. Ad rōem ſcdam qñ arguit̃ iſte ꝯtractꝰ nō valet in ꝗ implicatur pctm̄
mortale. Rñdet̃ ꝙ h̄ ē vex ꝓut petit debitū. ꝙ tūc peccat mortalr. Si aūt

non petit ſed orat vt reddat ad petitōem mulieris tūc n̄ peccat mortalr̄. ſʒ tn̄ quotienſcunqʒ dʒ reddere tūc illō dʒ facere cū cordis amaritudine.
¶ Ad ſcdam rōem qn̄ arguit̄. plus eſt timēdū p̄ceptū dei q̄ʒ eccl̄ie. Con cedat̄ maior ad ꝯcluſionē finalit̄ dicat̄ ꝙ votū ſimplex nō eſt p̄ceptū ſic ꝙ diminuat m̄rimoniū ꝯtractū. ſed votū ſolenne bene.

.i. mulierē s^c ꝯſanguinitatis
Sponſam ducendi tibi linea quinta dat auſum
.i. de ꝓpria ꝓgenici s^c dcm̄ s^c q̇ntā lineā in 2° 3° ⁊ q̄rto gradib⁹
Sanguine de ꝓpo. quod nō concedimus infra
g^c ꝯſanguinitatꝫ exn̄tes s^c vir s^c vir
Inqʒ gradu quarto conſiſtentes ego vel tu
.i. copulamur
Non aliquo caſu mulieri iungimur vni

¶ Supius magiſter dete̅rminauit de multꝫ caſib⁹ matrimonij. hic ꝯn̄r ꝓſequit̄ de linea ꝯſanguinitatis. ſcʒ in quo gradu ſiue in q̄ linea p̄t ꝯtrahi matrimoniū. Et diuidit̄ illa ps in duas ptes. Nā in pma autor facit ħ quod dictū eſt. In ſcda parte autor ponit quoſdaʒ caſus. Scda ps. ibi. Mortua ſi tua ſit. Quantū ad pmā ptē mgr̄ vult tm̄ ꝙ inſtitutū eſt in iure ꝙ null⁹ in m̄rimoniū ducat aliquā v̄ginē vl̄ mulierē que eſt in ſcdo vel tercio vel q̄rto gradu ꝯſanguinitatꝫ ſed bene quinta linea dat tibi auſum. i. licentiā diſpōſandi ſiue ducendi vxorē aliquā de ſanguine ꝓpo vel de ꝓgenie ꝓpria. ⁊ ſi aliquo mō eſſent aliqui infra iſtā lineam illi non dn̄t diſponſare mutuo. q2 ego vir ⁊ tu vir exn̄tes in quarto gradu ꝯſanguinitatis nullo mō poſſumus vnā vxorē ducere ƀm ſucceſſionē tpis in pma ſcda. tercia. vel quarta linea. Etiam ſi euenerit ꝙ ego ⁊ tu eſſemus in tercio vel q̄rto g̅du ꝯſanguinitatis ⁊ tu morieris tunc ego vxorē tuā relictā nō poſſum ſumere. ſʒ ſi ego eſſeʒ in q̇nto g̅du ⁊ tu i q̄rto tūc ħ poſſet fieri
¶ Circa lrām notādū. ex lrā autoris colligit̄ ꝙ aliq̇s vir in pmo. ſcdo. tercio. vel in quarto gradu exn̄s p̄t ducere aliquā mulierē vel virginē que ē in quinto gradu. Et rō eſt iſta. q2 inter ipos non eſt aliqua cognatio.
¶ Scdo eſt notandū. ꝙ hic circa lrām inueſtigat̄ q̇d ſit ꝯſanguinitas et q̇d ſit linea ꝯſanguinitatis ⁊ q̇d ſit gradus. Quātum ad pmū rn̄detur ꝙ cognatio ſiue ꝯſanguinitas ſic deſcribit̄. Cōſanguinitas ē cognatio pſonaꝝ ab vna ſtirpe deſcendentiū ſpūali ꝓpagine ꝯtractū. Vel ſic ƀm aliq̇s ꝯſanguitas eſt vinculū pſonaꝝ ab vna ſtirpe deſcendentiū carnali ꝓpagine ꝯtractū. Et dr̄ ꝯſanguinitas a con q̇d eſt ſil̄r ⁊ ſanguis q̄ſi ſil̄r de vno ſanguine deſcēdēs: ¶ Pro quo eſt ſciēdū. ꝙ ꝯſanguinitas ē duplex. Nā quedā eſt ꝯſanguinitas fornicatoria. ⁊ quedā legittima. nam illa dr̄ conſanguinitas legittima. q̄ fit cū copula carnali vxorꝫ ſiue q̄ ꝯtrahit̄ p copulā carnale vxoriā. ⁊ ſic due ſorores legittime ſunt ꝯſanguinee p copulam carnalē vxoriā. mō pn̄s lrā maxime intelligit̄ d̄ ꝯſanguinitate legittima. Sʒ de fornicatoria ꝯſanguinitate lrā mime dʒ gloſari. q2 poſſʒ dari cert⁹ caſus in q̄ ſe in m̄rimoniū ſumerēt. Et cert⁹ caſus in q̄ n̄ ſumerent. Sed quo ad ſcdm eſt ſciendū ꝙ linea ꝯſanguinitatis ſic deſcribit̄. ē m̄tiplicatio pſonaꝝ ab eadē ſtirpe deſcendētiū ƀm aliquē certū gradū. Sed quo

ſd t̃ciū ē ſciēdū ꝙ gradꝰ ſic deſcribit̃.ē multitudo ꝑſonaꝝ in q̃ cogſcit̃ q̃ di
ſtātia cognatōis aliq̃ ꝑſone drūt ſiue ab inuicē diſtāt.q: aliq̃ ſt̃ in pᵒ gdu
cōſanguinitatꝫ.aliq̃ in ſcđo.aliq̃ in t̃cio.⁊ ſic ꝺ alijs.

¶ Tercio ē notādū.ꝙ linea cōſanguinitatꝭ ē triplex.nā em̄ q̃dā fit ꝑ aſcē
ſum.q̃dā ꝑ deſcēſuꝫ:⁊ q̃dā a collateralibꝰ.nā linea ꝑ aſcēſuꝫ hꝫ q̃ttuor g̃
dus.in pᵒ gdu ſt̃ pr̃ ⁊ mr̃.in 2ᵒ ſt̃ auus ⁊ aua.in t̃cio ſt̃ ꝓauꝰ ⁊ ꝓaua.in q̃r
to abauꝰ ⁊ abaua.Sꝫ linea ꝑ deſcēſum etꝫ hꝫ q̃ttuor gdꝰ. ita ꝙ in pᵒ gra
du ſunt filij.in ſecundo gradu ſunt nepotes ⁊ neptes. in tercio gradu ſūt
pronepotes. in q̃rto ſunt abnepotes ⁊ abneptes. Sic etiā in linea collate
rali ſunt q̃ttuor gradꝰ.in p̃mo ſunt frēs ⁊ ſorores.in ſcđo ſunt cōſobrini ⁊
filij duoꝝ fratꝝ.in t̃cio ſunt filij cōſobrinoꝝ:⁊ in q̃rto ſunt filij illoꝝ.Et h̃
māifeſte pꝫ ꝙ lrā intelligit̃ ꝺ linea collaterali.ita ꝙ mr̃imoniū n̄ ē cōtra
hēdum niſi in q̇nta linea vel gradu.q: ꝑ lineā ꝑ aſcēſum ⁊ deſcēſum con
ſanguitas multiplicet̃ in infinitū: vt dicunt doctores.⁊ ſic tunc in lineis
aſcēdētiū ⁊ deſcēdētiuꝫ ꝓhibet̃ cōtractꝰ.q: dicūt doctores ſi adhuc ꝑ diui
nā potētiā eēt ſic aliq̇s in mūdo tūc nlla mlier cū eo poſſꝫ ducere mr̃imoᵘ

¶ Quarto notādū.ponat̃ caſus ꝙ vnꝰ ſit in t̃cio vel i q̃rto gdu ⁊ alt̃ i q̇n
to gradu.tūc dubitat̃ vtꝝ poſſint cōtrahere mr̃imoniū.Rn̄r ꝙ bn̄ pn̄t con
trahere.ſi vnꝰ ē in q̃rto gradu ⁊ alt̃ i q̇nto gdu dūmō gradꝰ ſit exceſſus al
terꝰ gradꝰ etꝫ.dr ſi aliq̇ eēnt īfideles cōtrahētes mr̃imoniū i gradu ꝓhibito
⁊ ſi poſtea cōuertant̃ ad fidē catholicā tunc illō mr̃imoniū ſtabit.q: ba
ptiſmꝰ videt̃ ſatiſfacere ꝺ tali pctō.

¶ Quinto ē notādū ꝫ lrā d̄t.ſi aliq̇s duceret vxorē:ille dꝫ ducere aliquaꝫ
in quinto vel in ſexto gradu ⁊ nō ſcđo vel t̃cio:iſtō dcm̄ ſolum eſt intelli
gēdum ꝺ ꝑſonis ſimplicibꝰ ⁊ de populo vulgari quoꝝ copia eſt vt ſt̃ ruſti
ci milites ciues ſiue cliētes.Sed tamē reges ⁊ ꝑncipes pn̄t cōtrahere ma
trimoniū in tercio vel in quarto gradu.Cuiꝰ rō eſt iſta. q: reges ꝑncipes
barones ſunt pauci.vulgares vo multi.Igit̃ reges ꝑncipes ⁊ coꝝ filij ⁊ ba
rones ⁊ coꝝ filij pn̄t contrahere mr̃imonium in t̃cio vel in quarto gradu
⁊ hoc ꝓpter pacē firmiorē ⁊ ſecuriorē.vnde quādo reges mutuo inter ſe
affinitatē contrahunt.ſimiliter ⁊ ꝑncipes ⁊ barones tunc om̄is pplꝰ eoꝝ
erit magis ſecurus ⁊ pacificus.

¶ Ultimo ē notādū.ꝙ in veteri teſtam̄to tūc iudei cōtraxert̃ mr̃imoniū
in ſcđa vel t̃cia linea:q: tp̄e illo ⁊ circa originē mūdi modica erat q̄ntitas
hoim.⁊ g̊ vt augmentarent̃ hōies tūc iudei in ſcđa vel in t̃cia linea cōtra
xerūt mr̃imoniū.ſed mō non dꝫ fieri.q: nunc mūdꝰ ſatis augmentatꝰ ē
⁊ iō iam in q̇nta linea non fit cōtractꝰ.

.i.defuncta .i.ꝺ parentela eiꝰ
Mortua ſi tua ſit mulier non ſanguinis eius
.i.ducas .i.q̃ cōtinet̃ infra q̇ntū gradū
Accipias vllam quam linea quarta figurat
sᶜ nō cog̃uiſti sᶜ talis mlier .i.faciēdū eſt
Incorrupta licet moriatur idem teneatur

¶ Hic mgr̃ ponit q̊ſdā caſus circa mr̃imoniū cōtrahendū.Et diuidit̃ in
tres ꝑtes ſm̄ ꝙ ponit hic tres caſus.ſcđs caſus.ibi.Si cog̃uiſti.Tercius

ibi. Si qua. &c. Quātū ad pmā ptē vult tm̄. ſi vxor tua ſit mortua ⁊ aliā vo
luerꝫ ducere nō ducas aliquā q̄ ē ď ſanguine illi⁹. ⁊ q̄ ē in q̄rta linea ſed vl
tra. Et dato ꝙ ipa ſolū eēt ſibi pmiſſa ⁊ nō dū carnalr̄ coguiſti idē teneaē
ſcz ꝙ nō ducas aliā ď ſanguine ei⁹ in q̄rta linea ſed vltra.

¶ Circa lrā m nota. ꝙ caſus lr̄e ſtat in hoc ſi aliq̇s hr̄et vxorē quā nō ꝯg-
uiſſet carnalr̄ ppt ei⁹ abſtinētiā ⁊ ſi tunc mulier moreret̄ incorrupta. tūc
ille ſpōſus adhuc nō dꝫ aliā ducere q̄ eſt infra quintā lineā ſeu q̇ntū gra-
dum illi⁹ linee mulieris.

¶ Scōo eſt notādū. nā ꝑus dcm̄ ē ꝙ in om̄i coitu ꝯtrahitur affinitas.
Pro q̄ eſt ſciendū. ꝙ affinitas ꝯtrahit̄ tripl̄r ꝑ quā gn̄at̄ publica honeſtas
Primo mō qn̄ q̇s ꝯtrahit cū aliq̄ vgine vel muliere nō ſbſecuta copula
carnali ita ꝙ vnū illoꝝ ſuppoſitoꝝ morit̄ ſcz vir vel mulier an̄ copulā ad-
huc ꝯtrahit̄ affinitas inter ſanguineos illi⁹ mortue mulierꝫ vel vginis et
tn̄ talis nō dꝫ ꝯtrahere cū aliq̄ niſi in q̇nta linea. Scōo ꝯtrahit̄ affinitas
ꝑ actū fornicatoriū. qꝛ ꝑ hoc gn̄at̄ publica honeſtas. qꝛ oēs ꝯſanguinei ſtꝫ
iſti affines q̇ ſic cognouit iſtā ⁊ non dꝫ contrahere mr̄imoniū niſi in q̇n-
ta linea. Tercio ꝯtrahit̄ affinitas ꝑ mutuū ꝯſenſum quē ſequit̄ copula
carnalis. igit̄ etiā gn̄at̄ publica honeſtas ꝑ quā ꝯtrahit̄ affinitas int̄ oēs
ꝯſanguineos mulieris ⁊ viri.

¶ Tercio eſt notādū vt ſupius exp̄ſſum eſt ꝙ multa ſtꝫ mr̄imoniū im-
pediētia ꝯtrahendū ⁊ diminuētia ꝯtractū. ⁊ inter hec fuit enumerarata
cognatio. ¶ Pro quo ſciēdū ꝙ triplex ē cognatio. nā q̄dā ē carnal̄ ⁊ q̄daꝫ
eſt ſp̄ualis ⁊ quedā legalis. Et iſta triplex cognatio hꝫ ortū a triplici lege.
ſcz a lege naturali a lege diuina ⁊ a lege poſitiua. nā a lege carnali cogna-
tio carnal̄ hꝫ ortū. qꝛ naturalr̄ int̄ oēs ꝯſanguineos ꝯtrahit̄ ſeu gn̄at̄ ami
citia q̄ impedit mr̄imoniū. ſed a lege diuina cognatio ſp̄ualis qꝛ ſacr̄a hn̄t
efficatiā a chr̄o. ⁊ iō cognatio ſp̄ualis hꝫ efficatiā a lege diuina. ſed a lege
poſitiua cognatio legalis hꝫ ortū. qꝛ inſtituit̄ a volūtate hūana. Et ď iſtꝫ
nihil ad ꝑpoſitū. ſꝫ ſolū de cognatōe carnali. ſed q̄ ſtꝫ cāc alie impediētes
mr̄imo[m] ꝯtrahēdū ⁊ diminuētes ꝯtractū de iſtꝫ ſufficient̄ ꝑus dcm̄ eſt.

¶ Ultimo notādū. ex q̄ hic ſolū agit̄ de cognatōe carnali tūc dubium eſt
vtꝝ conſanguinitas impedit mr̄imoniū. ⁊ videt̄ ꝙ nō. qꝛ inter adā ⁊ euā
fuit maxima affinitas. qꝛ alteꝝ fuit de altero ⁊ tn̄ poſſidebāt mr̄imoniū.
qꝛ dn̄s cū eis pmo mr̄imo[m] inſtituit. igit̄ manifeſte videt̄ ꝙ affinitas ſiue
ꝯſanguinitas nō impedit mr̄imo[m]. Itē ex alio ſic. nl̄la mlier ē plus con
iūcta viro q̄ꝫ eua fuit ꝯiūcta ade. illo tn̄ nō obſtāte adā ꝯtraxit mr̄imoniū
cū eua. igit̄ videt̄ ꝙ ꝯſanguinitas nō impedit mr̄imo[m]. ſꝫ ꝙ eua fuit pl⁹
ꝯiuncta ade declarat̄ ſic. qꝛ eua fuit formata ex coſta ade igit̄ fuit ei plus
cōiuncta ⁊ maxie. Sꝫ in oppoſitū hui⁹ ē autor in lrā q̇ ďt ꝙ cōſangnitas
īpediat mr̄imoniū. Et hoc idē hr̄ in leuitico vbi ďr. oīs hō non accedat ad
ꝓximā ſanguinis ſui. Un̄ eſt ſciēdū ꝙ mr̄imoniū nō dꝫ contrahi cū ſan-
guineis ꝓpter triplicē cām ſiue legē. pmo ꝓpt̄ dictamē legꝫ naturalis. qꝛ
apd oēs hoies tunc eadē lex natural̄r repn̄tāt ꝙ fili⁹ n̄ cōtrahat cū matre.
nec pr̄ cū filia. Scōo ꝓpt̄ inhibitōem legis diuine. qꝛ vt ſupra patuit tūc
pſone ꝓpter conſanguinitatē ꝓhibentur a matrimonio. Tercio ꝓpt̄ in-
hibitōem legꝫ eccl̄ie. qꝛ hodierna die eccl̄ia adhuc inhibet ꝯhere mr̄imo[m]

infra quintũ gradũ ꝯſanguinitatis. Olim aũt eccl'ia in ſeptimo gdu ꝑ'
miſit ſolũ ꝯtrahere matrimoniũ. nunc aũt in qnto gradu ꝑmittit. Et ra'
tio ꝑmi eſt. qꝛ nunc deficit charitas inter ꝯſanguineos q̃ olim ad tm̃ nõ
deficiebat. Et rõ ſcdi eſt ꝓpter obliuionẽ interueniente ne fiat error tunc
iã inſtitutũ ẽ ab eccl'ia in qnto gradu ꝯſanguinitatis ꝯtrahere m̃rimoniũ.
¶ Tunc ad rõem r̃ndet ꝙ ꝯſanguinitas inter adã ⁊ euã non fuit ex ꝓpa
gine carnali ſed ex miraculoſa formatõe. ⁊ illa nõ impedit m̃rimonium
Sed ad ſcdam ꝑtem rõnis qñ dr nulla mulier eſt plus ꝯiũcta viro ſuo. ⁊c̃
Ibi r̃ndet ꝙ euã maxime eſſe ꝯiunctã ade intelligit dupl'r. Uno° ſm
carnalẽ ꝯiunctõem. ⁊ ſic nõ fuit maxime ꝯiuncta ade. Alio° ꝑ miracl'o'
ſam formatõem. ⁊ ſic tunc eua fuit maxime ꝯiũcta ade. mõ dictũ ẽ ꝙ mi
raculoſa formatio non impedit m̃rimoniũ

s^c vir carnal'r .i. ex cãu
Si cognouiſti caſu prope mulieris
.i. ſororẽ s^c hmõi aliquã
Germanã. ſiue matrem vel conſimile quam
reqras muliere carnal'r
Perſonã. non ius reputas ab ea cocundi
s^c vxor .i. volũtatẽ adhibet
Si tua legittima conſentit perpetuo tu
s^c te s^c tua vxor .i. petẽti
Abſtineas. ſi non conſenſerit hunc reperenti
.i. actũ coeũdi s^c mulier
Jura thori reddas inuitus. et hec tua non ſit
.i. vxor s^c a te .i. ꝑpetratũ
Coniunx. et grauiter cõmiſſum dilue crimen
.i. aliquã duceres .i. ꝑ coitũ defloraſti
Si quã contraheres quã tu coitu violaſti
s^c mulieris s^c viro .i. diſponſabit
Illius neptis tibi nunq̃ȝ legittimetur
.i. ignorãter. s^c ꝯſanguinee s^c viro
Inſcius huic iunctus ſi ſis a te ſeꝑetur
.i. cognoſcat. s^c militãs s^c tale
Noſcat et eccleſia factum ratione probatum

¶ Hic autor ponit alios caſus circa matrimoniũ. Et vult tm̃ ꝙ in iſtis ca
ſibus ſi carnal'r eueniunt ꝙ cognoſceres ſororẽ vel amicã tue mulieris ⁊ ſi
poſtea ſuſceperis tunc nunq̃ȝ debes actũ coeũdi nec cũ ꝓpa muliere nec
cum alia exercere. Sed ſi ipa ꝯſenſerit abſtineas ꝑpetue a coitu. Si aũt
non ꝯſenſerit tũc ipa repetẽte redde ei coitũ. qꝛ ipa vxor tua ẽ quantũ ad
iura carnalia. ſed tu nõ debes petere. Deinde ſbdit Mgr̃ ibi. Si quã. ⁊c̃.
dicens. ſi tu violaſti aliquã mulierẽ ꝑ coitum ⁊ poſtea cum ea ꝯtraxeris
matrimoniũ tũc neptis vel filia iſtius mulieris ſcȝ vxoris nunq̃ȝ pt tecuȝ
ꝯtrahere m̃rimonium. Si aũt inſcius cũ ea ꝯtraxiſti tũc ſeꝑanda ẽ a te

q̄r n̄ p̄t legittie ↄtrahere mr̄imoniū cū ea.q̄r ibi ē affinitas. Et h̄ dʒ cū ꝓbata rōe fieri: cū ↄſenſu ep̄i. ¶ Circa lr̄aʒ nota ꝙ ꝑ declaratōeʒ lr̄e ponit̄ tal' caſus. Si eēnt due ſorores vt vnꝰ cog̃ſceret vnā carnalr̄ ⁊ poſtea ſumeret aliā legittie. tūc dubitat̄ an tūc ꝑma dr̄et ↄtrahere copulā carnalē vel cū ſcd̄a. n̄ cū ꝑma. q̄r ſcd̄a ē ſua legittia. nec cū ſcd̄a. q̄r ꝑus cog̊uit eius ſororē carnalr̄ q̄ ē germana eiꝰ. Et iō dʒ ſe abſtiere ꝑpetue vt d̄t lr̄a R̄n̄r ꝙ cū nll'a illaꝝ dʒ cōplere actū carnalē. Jō q̄r vnā ſororē ꝑus ↄg̊uit. ⁊ ſi tūc ſcd̄am accepit tūc vt d̄t ſcd̄s caſus eēnt ſeꝑandi. nec dʒ cog̊ſcere ꝑmā. q̄r n̄ ē eiꝰ legittia vxor. Sʒ ābobꝰ mortuis p̄t ſumere aliā cū q̄ h̄ faciat. Et ſic pʒ ꝙ i oī coitu ē affinitas. q̄r lʒ ꝑmā ↄg̊uit fornicatorie tn̄ illa fornicatꝰo ipedit ꝙ non p̄t ſumere ſcd̄am. q̄r ibi ē affinitas q̄ impedit ↄtractū.

¶ Itē notādū. ex lr̄a h̄r ꝙ ſi vir cog̊ſceret germanā vxoris ſue tūc ex h̄ ꝑderet ius cocūdi ſiue petitōem debiti carnis ab vxore ꝓpa.

¶ Cōtra hoc arguit̄ ſic. illd̄ qd̄ nō ſeꝑat mr̄imoniū n̄ ſeꝑat viꝝ a petitōe debiti carnis. ſed vir ſi cog̊uerit cognatā vxoris ſue illd̄ non ſeꝑat mr̄imoniū. igit̄ ⁊c̄. Maior ē nota de ſe. q̄r magis ē ſeparе mr̄imoniū q̄ȝ a petitōe debiti carnis ſeꝑari. Minor pʒ de ſe. q̄r ſi vir cog̊ſcit ↄſanguineā vxorʒ ſue ex hoc tūc non tenet̄ celebrari diuortiū. g̊ videt̄ ꝙ ꝓpt̄ hoc etʒ nō amittit carnis vel thori. Ad hoc r̄ndet̄ ꝑ diſtinctōem ꝙ aliquē cog̊ſcere ↄſanguineā vxoris ſue intelligit̄ dupl'r. Vnoº an̄ contractū mr̄imonij. alioº poſt contractū mr̄imonij. Si aūt contractū mr̄imonij cognouerit ↄſanguineā vxoris ſue hoc impedit mr̄imoniū contrahendū ⁊ diminuit ↄtractū. Si poſt contractū mr̄imonij cognouerit ↄſanguineā vxoris ſue tūc ſolum impedit ius petēdi debitū carnis. nam ſi hoc ſeꝑat mr̄imoniū tūc q̄libet facil'r poſſet ſeꝑari ab vxore ſua q̄n accederet eiꝰ cognatā. g̊ ſequit̄ ꝙ ſolū talis amittit ius petendi debitū carnis. q̄r q̄t enſcunqʒ petierit peccat mortaliter. ¶ Itē ſciendū illā litterā noſcat eccl'ia q̄ ſumpta ē ex decretalibus de diuortijs capitulo porro. vbi dicitur vir non poteſt dimittere vxorem ſine iuditio eccleſie niſi notorum ſit impedimentum matrimonij.

.i.furtiue s' aliq̃s s' aliq̄

Si furtim pueros genuiſti de muliere

alteriꝰ viri .i.ꝓhibe .i.mr̄imoniū

Coniugis alterius inhibe ne coniugium quis

.i.cū iſtis pueris legittis s' legittia

Inter eos celebret et quos tua perturit vxor

.i.ducerʒ .i.cū ↄſanguinea

Contraheret cum nepte nepos cum fratre ſororq̧

¶ Supius autor expediuit ſe de mr̄imonio in q̄ gn̄ant̄ pueri legittimi. hic ↄn̄ter detminat de eodē in q̄ gn̄ant̄ pueri illegittimi. Et diuidit̄ in tot ꝑtes quot ponit mgr̄ caſus de hmōi pueris in matrimonio illegittime generatis ⁊ vult tm̄ quo ad ꝑmā. Si aliquis vir generat pueros de aliq̄ muliere illegittia ſiue ↄcubina ſua ⁊ cū hoc generat aliq̃s filios legittios cū ꝓpria vxore ſua tunc talis vir ſiue maſculus dʒ inhibere aliquis illoꝝ pueroꝝ illegitimoꝝ ↄtra hoc mr̄imoniū cū ſuis pueris legittis q̄s genuit

ex ſua ꝓꝑa vxore.⁊c̄.Et rō ē.qꝛ alias frēs ⁊ ſorores.nepotes⁊ neptes int̄ ſe
ↄtraherēt mr̄imoniū qḋ ꝑus ē inhibitū.qꝛ tm̄ i q̇nta linea dꝫ fieri ↄtract⁹
mr̄imoniū Notādū.dubitat̄ vtꝝ filij illegitti pn̄t eē heredes pr̄inaꝝ poſ
ſeſſionū cū puerꝭ legittis ⁊ videt̄ ꝙ ſic.qꝛ ḋt ꝓpħa.ꝙ fili⁹ n̄ ꝑtabit iniq̇tatē
pr̄is vel mulierꝭ.i.mr̄is.qꝛ fili⁹ n̄ ē in culpa ſꝫ pr̄ vel mr̄ q̇ adulteriū ↄmiſe
rūt iō videt̄ ꝙ filij illegitti n̄ excludunt̄ a patnis poſſeſſiōib⁹ ſiue heredita
tib⁹.Sꝫ i oppoſitū ſtꝫ cōit̄ oēs iuriſte q̇ ponūt drn̄aꝫ int̄ legittios ⁊ illegitti
mos.qꝛ legitti ſumūt hereditatē.illegitti vo nō.ad h̄ rn̄det̄ ꝙ iſti filij ille
gitti n̄ ſumūt patnā hereditatē ſꝫ qn̄ ḋr fili⁹ n̄ ꝑtabit iniq̇tatē pr̄is.⁊c̄. Ad h̄
rn̄det̄.ꝙ filiū ꝑtari iniq̇tatē pr̄is intelligit̄ dupl̄r.vno° q̇ ad penā eťnā Et
tunc ḋr ꝙ fili⁹ n̄ ꝑtabit iniq̇tatē pr̄is. Alio° intelligit̄ q̇ ad penā corꝑalē
Et ſic puer bn̄ pt portare iniq̇tatē pr̄is.alij āt ſic dicūt.ꝙ puer bn̄ ꝑtabit
iniq̇tatē pr̄is q̇ ad iniq̇tatē pene.n̄ āt q̇ ad iniq̇tatē culpe. ¶ Ultio notan
dū.dubitat̄ vtꝝ ſacr̄m mr̄imonij ↄfert gr̄am ⁊ videt̄ ꝙ n̄.qꝛ illḋ qḋ a volū
tate depēdet n̄ ↄfert gr̄am.ſꝫ mr̄imoᵐ depēdet a volūtate. igit̄ mr̄imoᵐ
n̄ ↄfert grāꝫ.Maior pꝫ.qꝛ nos oēs volūtatē habem⁹ ⁊ ſi tūc gr̄a depēderꝫ
a volūtate.tūc oēs hr̄em⁹ grām qḋ eſt fl̄m.Minor ꝓbat̄.qꝛ mr̄imonium
ibi fit ꝑ ↄſenſu ꝫ vtriuſqꝫ.igit̄ mr̄imoniū depēdet a volūtate.Sꝫ in oppo
ſitū arguit̄ ſic.Om̄e ſacr̄m noue leg̃ ↄfert gr̄am ſꝫ mr̄imoᵐ ē ſacr̄m no
ue leg̃.igit̄ mr̄imoniū ↄfert gr̄am.ↄn̄a tenet de ſe.Maior ꝓbat̄.qꝛ ſacr̄a
hn̄t originē a paſſiōe chr̄i ſiue efficatiā a q̄ ↄfert̄ nob̄ grā. Sꝫ minor pꝫ ḋ
ſe. ¶ Ad argumētū rn̄det̄.ꝙ ſacr̄m mr̄imoᵐ ↄfert grām.qꝛ ſacr̄m mr̄imo
niū excuſat culpā.rō ē.qꝛ ſi copl̄a carnal̄ ſi fit debito mō i mr̄imonio tūc
fit ſine pcc̄o q̄ tn̄ eēt cū pctō extra mr̄imoniū Nā ois fornicatio extra ma
trimoᵐ ē pctm̄ mortale vt ḋt ꝓpħa.ꝑdes oēs q̇ fornicant̄ abs te.Vn̄ ſcien
dū ē ꝙ mr̄imoniū ↄfert gr̄am ꝓpt̄ triplex bonū qḋ ē in mr̄imonio.ſcꝫ.fi
des.ꝓles ⁊ ſacr̄m ⁊ qꝛ ibi ē copula triplex.ſcꝫ copula ſanguis.copula vtil̄
⁊ copula inſeꝑabil̄.⁊ ſic ex h̄ hr̄ triplex bonū.nā ꝑmo ibi ē copula ſangui
nis.qꝛ ibi vir cū ſola muliere ↄtrahit mr̄imoᵐ ex h̄ tn̄ gn̄at̄ ꝙ mr̄imoniū
hꝫ bonū fidei qꝛ ex h̄ gn̄at̄ amor.charitas.ſil̄r ⁊ fides.ſcḋo ibi ē copula vtil̄
ꝓpt̄ qḋ ſeq̄t̄ bonū ꝓlis ad cultū dei.3° ibi ē copula iſeꝑabil̄ ꝓpt̄ ſacr̄ꝫ mr̄i
monij.qꝛ ē ſacr̄ꝫ iſeꝑabile.Tūc ad rōeꝫ qn̄ ḋr illḋ qḋ depēdꝫ a volūtate nō
ↄfert gr̄aꝫ.rn̄det̄ veꝝ ē ꝙ illḋ qḋ p̄ciſe ⁊ adeq̄te depēdꝫ a volūtate ꝙ h̄ n̄ con
fert grāꝫ mō mr̄imoᵐ maxie depēdꝫ ab iſtitutōe diuia.iō n̄ ſolū a volūta
(te.

ſᶜ aliq̇ſē .i.ꝑpꝑit.i.extra thoꝝ legittimū.ſᶜ aliq̄:ſᶜ pueꝝ

Si puerum genuit in adulterio mulier quem

.i.fieri .i.coheritariū ſᶜ cū legittis pueris

Eſſe coheredem pueris aliis velut iſta

.i.necis .i.itrauit .i.ꝑiculū .i.remouet.ſᶜ illegittimū

Mortis iuit caſum niſi caute ſubtrahit inde

ſᶜ ipm .i.i religionē .i.aliqḋ ↄſil̄e .i.depellēdo

Aut locet in clauſtro vel quod ſaciat remouendo

ſᶜ pueꝝ illegittimū ſᶜ legittioꝝ.i.ḋ paſſionib⁹.i.illegittim⁹

Hanc patris aut fratrum domibus.quia ſpurius hic eſt

Cum pueris puer eſſe patris quia ſpurius hic vult

Ceſſat ab inceptis mater ne ſcandala mortis
.i.iñ.gᵉ pctm gᵉ mulierē .i.de hereditate patua
Hinc creſcat quod tangit eam de propetate

Det veneris pueris vt ſic redimat ſcelus illud

¶ Hic mgr̄ ponit aliū caſum ꝺ mr̄imonio in q̄ gn̄ant̄ pueri illegittimi. ꝛ vult tm̄ ſi ꝯtingit ꝙ aliq̄ mlier ꝯcipiat pueꝝ i ſecreto cū aliq̄ viro illegittio ꝛ ille int̄ ſe legittios collocat̄ ꝛ nutaꝝ tūc dubiū eēt q̄d mulier factura eēt circa talē pueꝝ. ibi mgr̄ vult illā doctriā ꝙ ſi tal' mlier vult euadere ꝑpetuā dānatōez tūc ñ faciat iſtū ſpuriū i hereditatibꝫ pr̄nis cū alijs pueriſuis legittis. qꝛ ſpuriꝰ eēt ſic facerꝫ rapinā puerꝫ legittis ſꝫ q̄d ſit faciēdū cū illo. rn̄det lrā. ꝙ mgr̄ dꝫ eū iformare ꝙ fiat clauſtral̄. ꝛ mlier ſecrete h̄ dꝫ tn̄re. qꝛ ſi ſcirēt h̄ filij legitti vel pr̄. tūc pn̄t mrēꝫ offendere vel pueꝝ illegittiᵐ inficere. Circa lrāꝫ ē notādū. ex lrā pꝫ multi credūt ꝙ pueri eorū ſint legitti. ſꝫ tn̄ qn̄qꝫ ſint illegitti ꝛ ſpurij h̄ mlieres ſecrete tenēt ne ſcādalizent̄. vn̄ omnes tales pueri illegittimi hn̄t i ſe tres ꝯditōes vel cm̄ ſtꝫ ſuꝑbi ꝛ pōpoſi vel cm̄ ſtꝫ luxurioſi ꝛ hn̄t etꝫ ſmonē bleſum vt pꝫ in illis metrꝫ ex ſua natura dabit illa tria. q̄ ſunt pōpoſi. mēdaces. luxurioſi. ſmonem blandū. bleſum ſimul addimꝰ iſtis. ꝛ ē notādū ꝙ tales pueri religiōi dn̄t tradi vt vult lrā: ex q̄ tūc dubitat̄. vtꝝ talis ſpuriꝰ dꝫ tradi religiōi. Et videt̄ ꝙ nō. qꝛ nullꝰ inabilis dꝫ tradi religiōi ſꝫ talis ſpuriꝰ ē inabil̄. igit̄. ꝛc: Maior ē nota. qꝛ ſolū abiles dn̄t tradi religiōi: Mior ꝓbat̄. qꝛ oēs ſpurij ſtꝫ inabiles ad ſuſcipiendū ſacros ordines ſine diſpenſatōe ꝛ ꝑ ꝯn̄s non dꝫ tradi religioni ¶ Ad hoc rn̄det̄ ꝙ ibi ꝯcedit̄ maior: ſed qn̄ ꝺr in miori ꝙ tales ſtꝫ inabiles ad ſuſcipiendū ſacros ordines. ibi ꝺr ꝙ hoc ē veꝝ ſi vellent manere in ſeculo ꝙ tunc ſtꝫ inabiles. ſi āt intrāt religionē ſiue aliq̄d clauſtꝝ tunc diſpenſat̄ cū eis ꝓpt̄ fauorē ordinis. ꝛ ſic tūc tales erūt abiles ad ſuſcipiendū ſacros ordines. g̃ talis ſpuriꝰ dꝫ intrare religionē vt vult lrā.

¶ Ultimo notādū ſic dcm̄ ē in lrā p̄cedenti ꝙ talis pr̄ vel mr̄ dꝫ reuelare puerꝫ illegittis ne ꝯtrahāt mr̄imoᵐ cū puerꝫ legittimis ꝛ hoc iō ne ſic frater cōtrahat mr̄imoᵐ cū ſorore. ex hoc tunc dubitat̄. vtꝝ pr̄ vel mr̄ debeat illō reuelare. Et videt̄ ꝙ nō. qꝛ plus eſt p̄ceptū dei q̄ꝫ p̄ceptū eccl'ie. igit̄ non dꝫ ei reuelare. Añs notū eſt de ſe. qꝛ p̄ceptū dei eſt maiꝰ q̄ꝫ p̄ceptū eccl'ie. ſed ꝯn̄s ꝓbatur. qꝛ ex tali reuelatōe gn̄at̄ patri vl̄ matri irreuerētia a filijs illis illegittimis. q̄d eſt contra p̄ceptū dei: qꝛ ꝺr in euāgelio. honora pr̄em ꝛ mr̄em ſed ſi ꝯtrahūt mr̄imoᵐ cū alijs legittimis h̄ ſolū ē ꝯtra p̄ceptū eccl'ie. igit̄ videt̄ ꝙ nō debeat eis reuelari. ibi rn̄det̄ ꝙ vnūq̄dqꝫ illorū ē p̄ceptū dei nā ꝺ ꝑmo hr̄ in decē p̄ceptꝫ ꝛ in euāgelio vbi ꝺr honora pr̄em ꝛ mrēm. de ſecundo hr̄ in leuitico vbi enūcrant̄ duodecim ꝑſone int̄ q̄s non dꝫ ꝯtrahi mr̄imoᵐ ꝓpt̄ affinitatē. g̃ talis dꝫ eē cautꝰ vt p̄caueat h̄ ne frat̄ ſic ꝯtrahat cū ſorore. neqꝫ nepos cū nepote.

Sic de ſublato puero iubeo faciendum

Ut ſi ſit puer hic oppreſſus quem generauit
Sic abſcondendo ſua probra locans aliena
ſc. pmi .i.filiū
Que mihi vel eius mea natum fonte leuauit
.i.cuius mulieris filiū mea vxor leuauit de fonte ſacro
Nec mea cōmater fieri mea non valet vxor
.i.clādeſtino ſc. iā dcm
Hoc de ſecreto vicio tibi conſilium do
ſc. factū .i.notū
Eſt via plana tibi vicium ſi ſit manifeſtum

¶ Hic mgr pōit tciū caſuȝ circa mrimoniū in q̄ gn̄anť pueri illegittimi
Et vult tm̄ ſi ꝯtingit aliqn̄ tal' caſus ꝙ aliq̄ mlier ē hn̄s puerꝝ vniꝰ āni vel
dim. diū ſiue infantē apō ſe intfectū vel oppſſuȝ vel etiā ꝙ puer naturali
morte moriať tūc mlier timēs ſe puari hereditate cā pueri ł timēs ſe ali
qō piculū mortꝫ itrare ſiue a viro intfici ꝓpť oppſſionē pueri tunc mlier
volēs h̄ piculū euadere abſcōdat illū puerꝝ oppſſuȝ ⁊ accipiat alibi alium
puerꝝ alicuiꝰ paupcle ⁊ pcedat cū iſto puero alieō acſi eēt puer ſuꝰ ꝓpius
vſqȝ ad etatē. tūc dubiū ē qō ſit faciēdū cū iſto puero. Rn̄deť ꝙ careat pa
tna hereditate. ⁊ ſi ſumerȝ tūc facerȝ rapinā puerꝫ legittis ł alijs ad thoꝝ
legittimū ptinētibꝰ tūc ibi ē via plana. mgr ſpecificat dcm̄ ſuū dicēs Si h̄
fcm̄ ē māifeſtū ꝙ ſic egit. tūc via ē plana: ſcȝ ꝙ n̄ admittit eū ad heredita
tē. ſi āt h̄ fcm̄ maneat ſecretū tūc mlier p illū puerꝝ obſuat oēs res. tūc p
illo tal' mlier cruciabiť i iferno. qꝛ fec ſpoliū alijs ad legittimū ptinētibus

¶ Circa lrāȝ nota. ꝙ crimē etꝫ ē vnꝰ caſus ipediēs mrimoniū (thoꝝ
ꝯtrahēdū ⁊ diminuēs ꝯtractū: vt ſi aliqs cōmittit crimē māifeſtū ſic ad
ulteriū ł hmōi vt ſi fac vir ł mlier tūc tale crimē ipedit mrimoniū ꝯtrahen
dū ⁊ diminuit ꝯtractū. Exēpli grā. vt ſi vir facerȝ adulteriū cū alia mliere
⁊ mlier ꝓpa ſcit h̄ teſtibꝰ ꝓbare tūc h̄ crimē diminuit ꝯtractū. ⁊ ſic totaliť
p̄t fieri diuortiū ⁊ ecōuerſo ē dōȝ ō mliere i qbꝰ caſibꝰ adultera ꝯiūx rebu

¶ Scōo notādū. Adhuc vltra eoſdē caſus aliꝰ pōiť (tur. vt ſup patuit
caſus impediēs mrimoniū ꝯtrahendū ⁊ diminuēs ꝯtractū. vt pōať ꝙ ali
qs vir p vba de p̄ñti ꝯtrahat mrimoniū cum aliq̄ muliere. elapſo aūť ali
quo tpe eandē incognitā tradat ſuo ꝯſanguineo lȝ inuētus q̄ cum ea ſo
lenniť celebrat matrimonium. mulier vero mrmonio coaſſumpto libta
te circūfulſa recedit ab eo petēs viro pori copulari coram iuditio ipm po
ſtulādo. tunc queriť vtꝝ dȝ manere circa pmū vel circa ſecundū. Rn̄deť ꝙ
viro pori grauis pnia ē imponenda. mulier vō ꝓpť honeſtatē moneatur
⁊ petať ne pmū vir repetat ⁊ ne cuȝ ſcōo maneat ſi ꝯtinent viuere poteſt.
Si vō continere non poteſt tunc debet reſtitui pori marito. ⁊ ille adulte
rium cōmiſſum p mulierem obijcere non p̄t qꝛ cum ſua voluntate tradi
ta eſt alteri viro licet inuite

¶ Ultimo notādum. ponať in cāu ꝙ aliquis ſurdus vel mutus veniat
ad ecclīam cum muliere petens copulari ⁊ non pōt exprimere verba de
p̄ſenti. Tunc queriť vtrum ſacerdos illi debet mulierē copulare. Rn̄deť

ꝙ ſic q̃r v̇ba de pn̄ti non ſolum ſꝫ de eſſentia matrimonij ſed etiã quãdo⸗ qꝫ ſufficit conſenſus quia talis mutus vł ſurdus per ſigna manifeſta pt oſtendere conſenſum matrimonij quãtum ad contractum. Et ſic lꝫ tal mutus non exprimit verba de pn̄ti tamen adhuc eſt deſponſandus ſal⸗ tem cum p̄bet ſigna euidentia conſenſum matrimonij oſtendentia ſed ſecus eſt de furibundis ⁊ freneticis quia iſti non poſſunt ꝯtrahere mr̄i⸗ monium durante infirmitate ſed ceſſante illa infirmitate tunc pn̄t lici⸗ te ꝯtrahere mr̄imonium vt infra dicet.

s^c vxor ſcꝫ puerꝫ: s^c puerꝝ .i.ſuſcepi
Non mea ſit mulier eius quem fonte leuaui
.i.nutu ãborꝝ .i.maſcul⁹
Communi de concenſu ſi vir mulierqꝫ
.i.caſtitatē .i.vouēt s^c vir s^c mľier
Uotum ſolemne faciunt licet iſte vel iſta
.i.ſocietate. s^c legittimi .i.dicēt .i.nō poſſe deficere
De conſorte thori fateantur nolle carere
s^c firmit s^c tale .i.ſua pn̄ia
Stat votum punire reum debet ſua culpa
.i.nō ex ſua volũtate .i.maſcul⁹ .i.aliq̃ v̇go
Si non ſpōte ſua clauſtrum puer atqꝫ puella
.i.cōpellit .i.introire .i.ann⁹
Cogitur intrare cum debita venit etas
s^c clauſtꝝ .i.puerꝝ ⁊ puellã s^c religioſoꝝ
Exeat exire ſi vult nec eos tenet ordo
.i.vxor .i.copulata ē s^c v̇go
Femina ſi nupſit alii tua te rediturum
s^c exn̄s .i.de ſocietate tua. s^c viro .i.aſſociat s^c mľier
Deſperata domum tibi redditur hec redeundi
s^c vxor s^c exn̄s .i.ꝯueniens. s^c tuã .i.aſociat. s^c viro ſcd̄o
Illa tua licite poſt mortem iungitur illi
s^c ſcd̄arie s^c mr̄imonij .i.ꝑficit
Cui nupſit nouus hic concenſus et integer implet
s^c mľier. s^c mľieris .i.filiũ .i.de baptiſmo
Si qua mee natum non ex me fonte leuauit
s^c mulierē .i.poſt mea dicta ducere
Hanc poſt fata mea non inuitabor habere
.i.culpa s^c mľier .i.nō bn̄ mēte intēta .i.ꝑpetrauit
Uindicta caret hec quia mens non conſcia fecit
.i.ſuus .i.ancilla s^c aliquē .i.d baptiſmo s^c inuicē
Maſculus et mulier puerum de fonte leuantes

.i.matrimoniales .i.copule .ſc tales .i.cupiūt .ſc illis ꝯiunctis
Legittime iungi ſi querunt non prohibetur
.i.copula carnali .i.pacta ſc iſti .i.non diuidunt
Legittima copula celebrata non ſeparantur
ſc ego raymundꝰ .i.ꝓhibeo .i.filijs et filiabꝰ .ſc pueros .i.ď baptiſmo ſacro
Nolo meis pueris pueros quos fonte leuaui
.i.matrimoniū ꝓ ſed
Legitittime iungi fratres tamen atqꝫ ſorores
ſc puerorꝫ .i.meis filijs et filiabꝰ .i.ꝯueniunt
Ipſorum copulare meis pueris bene poſſum
.i.de baptiſmo .i.meū filiū vel filiā ſc tua legittima
Si de fonte meum puerum ſuſceperit vxor
.i.te diſcedēte ſc vxor ſc mulier legittima
Te moriente tua neceſſe poteſt mea nec tu
.i.me decedēte .i.mee .i.copula .i.vxori
Me moriente mee poteris iungi mulieri
.i.extra matrimoniū ſc documēta .i.poſt ꝯtractū
Extra contractum non ſtabunt iſta ſed infra

¶ Hic magiſter ponit alios caſus vtiles et bonos circa matrimonium.
Et vult tantum quo ad primam partem ponendo tria documēta ipſo-
rum. Primum eſt illud. Si aliquis leuat puerum de fonte baptiſmatis
tunc matrem illius pueri leuati ipſe leuans nō poteſt ſumere ad thorū
legittimum. Et ratio huius eſt iſta. quia talis mulier eſt cōmater illius
et inter commatrem et compatrē eſt ſpiritualis amicitia q̄ impedit tho-
rum legittimum ꝙ non poſſunt mutuo copulari. ¶ Secundum docu-
mentum eſt illud. Si vir et mulier ex cōmuni conſenſu amborū facerēt
votum ſolēne ſic ꝙ vellēt manere caſti et continentes et vnum ſuppoſitum
illorum poſtea non poſſet carere copula carnali. tūc ille qui eſt fractor et
tranſgreſſor voti ille debet ſumere penitentiam pro tali trāſgreſſione vo-
ti. ¶ Tercium documentum eſt illud. Si aliquis puer non voluntarie
traditur ad clauſtrum anteqꝫ habet vſum rationis et diſcretionis tunc ta-
lis puer licite poteſt exire clauſtrum cum peruenerit ad debitos annos
id eſt annos diſcretōis ſi ſibi placuerit. Et hoc eſt verum ſi nondum fe-
cit profeſſionem. ſed profeſſione facta tunc talis puer eſt obligatꝰ ad or-
dinem illum. ¶ Tunc ibi (femina ſumpſit) magiſter intentum ſuū ex-
equitur ponendo alium caſum de matrimonio dicens ſic. Si vir legitti-
mus alicuius mulieris viſitaret loca ſancta vtputa rhomam vel terram
ſanctam vel equitaret contra paganos et ille vir diu non rediret ad patri-
am. Et mulier eius q̄rens ipſum cum magna diligentia et tādem mu-
lier informaretur ꝙ vir eius eſſet mortuus. et ſic mittit ſibi aliū virū diſ-

ſpōſare.tunc primo viro redeunte mulier tenetur ſecundū derelinq̄re ⁊
tranſire ad primū.⁊ ſi primus vir in eodem anno moreretur tunc mlier
poteſt econuerſo tranſire ad ſecundum virum.ſed tunc de nouo dꝫ fieri
conſenſus vtrorunqꝫ.Quia quod prius factum eſt ō illo mlier fuit in-
ſcia.¶Tunc ibi(Maſculus ⁊ vir) Magiſter ſentētiaꝝ ponit tria nota-
bilia.Quoꝝ primum eſt.quando aliquis vir cum aliqua muliere leuat
vnum puerū de fonte ſacri baptiſmi tunc non inhibemus eos adinuicē
legittimari.i.in thoro legittimo copulari.¶Deinde ſBdit ſecundum do
cumentum dicens.pueri mei non poſſunt copulari cum illis pueris q̄s
ego de fonte ſacri baptiſmi leuaui. Sed bn̄ poſſunt copulari cū fratribꝰ
⁊ ſororibus illius pueri leuati.¶Deinde magiſter ſententiarum ſBdit
tercium documentum dicens.Si tua mulier legittima ſumpſit puerū
meum de fonte ſacri baptiſmi.tunc te moriente ego non poſſum illā ſu
mere ad thorum legittimum:⁊ ſic econuerſo me moriente tūc tu nō poſ
ſes ſumere meam vxorem ad thoꝝ legittimū.Et ratio huiꝰ eſt iſta.qꝛ ibi ē
amicitia ſpiritualis que diminuit contractum ⁊ impedit contrahēdum
matrimoniū.

¶Circa lrām eſt notādum.ꝙ duplex eſt votum.ſcilꝫ votū ſimplex ⁊ eſt
quando aliquis vouit abſqꝫ magna deliberatione in occulto ⁊ nō in pu-
blico.vt ſi aliquis voueret ꝙ in quartis ferijs nollet portare linea veſtimē
ta vel aliquod huiuſmodi tunc illud votum non ligat quo ad homines.
nec impedit matrimonium.Aliud eſt votum ſolemne.⁊ illud votum fit
cum magna deliberatione mentis.⁊ in facie eccleſie coram ſacerdote vl'
epiſcopo.vt quando aliquis ſumit ordinem diaconatus vel ſBdiaconatꝰ
vel preſbyteratus tunc vouit caſtitatem deo ⁊ epiſcopo. ⁊ hoc in facie ec-
cleſie.Et ſi tūc illud votum dicitur eſſe votum ſolemne. ⁊ impedit ma-
trimonium.quia dicit Pſalmiſta.Vouete ⁊ reddite.modo preſens lit-
tera intelligitur ō voto ſolemni.quia hic de voto ſolemni eſt magna vis ⁊
non de voto ſimplici.¶Pro quo eſt notandum ꝙ adhuc votū ſimplex ē
duplex.Nam quoddam eſt votum neceſſitatis.⁊ quoddā eſt votum vo-
luntatis.Nam votum neceſſitatis dicitur illud ſine quo nullꝰ ſaluabit̄.
ſicut abrenunciare diabolo ⁊ ſeruare fidem catholicam.Et illud votum
vouere in cathechiſatione puerorum.ſcilꝫ vt abrenunciant diabolo ⁊ pō-
pis eius.Et ſimiliter vouetur ſuare fidem caholicā ⁊ quotienſcunqꝫ ali
quis tranſgreditur illud votum tunc peccat mortaliter.⁊ ꝓ illo imponi
tur illi penitentia.Sed votū voluntatis eſt bonū aliquod ad quod aliq̄s
hō non tenetur.Quia ſine iſto poteſt saluus eſſe ⁊ tamen ſi ſponte ⁊ vo-
luntarie ſe obligat ad iſtud votū.tunc poſtea tenetur illud ſuare ⁊ exeq̄.
ſicut ⁊ votū ꝯtinentie abſtinentie vel peregrinationis ⁊ ſimilia.Et duo p̄-
ſertim exigunt̄ ad hoc ꝙ taliū votoꝝ fiat redēptio.ſcꝫ cauſa ⁊ ſuperiorꝫ au
toritas.Cauſa vt ſi ipē vouens eſt ſenex.debilis.vel infirmus. Etiam re
quiritur ſupioris autoritas.i.licentia.qꝛ nemini ꝓpa autoritate licꝫ redi
mere votū ſuū vel cōmutare.

¶Scđo eſt notandum.ꝙ mulier nō poteſt facere votum ſolemne abſ-
qꝫ conſenſu viri ſui.poſt contractū mr̄imonij vel econuerſo.ita ꝙ mulier
ſi vellet abſqꝫ licētia viri ieiunare p aliquos dies in hepdomada in aqua

et pane. vel ꝙ vellet obſuare continentiā vel caſtitatē tunc ad illō votuȝ
non reſtringit̄ viro ꝯtradicēte. quia mulier in illo cāu nō eſt ſui iuris. ſȝ
eſt ſui viri ⁊ econuerſo. Etiam ideo. quia in hoc fieret ꝑiudicium alteri. vt
habetur in decretalibus extra de voto. Nec etiam ſuus ſimilis conditi
onis poteſt vouere aliquid ſine conſenſu domini ſui Similiter nec puer
ante annos diſcretionis ſeu pubertatis. Similiter alienat⁹ a mente. Sȝ
ſi poſtea fuerit compos rationis ſue ⁊ conſentiat ⁊ adhuc vouet tunc te-
netur adimplere tale votum ⁊ alias non. Item nec epiſcopus niſi cuȝ li
centia pape. Nec monachus niſi cum licentia ſui ſupioris. vt pȝ in de-
cretis. ⁊ hoc inteligitur de voto abſtinentie.

Tercio eſt notādū ꝙ nulla mulier ad ſcdas nuptias migrare pſumit
donec de morte mariti ſui cercius conſtat ⁊ manifeſte ſcit ipm eē mortu
um. Et illud habetur in quarto libro decretalium de ſecundis nuptijs.
Sed ſi aliqua mulier crederet virum ſuum legittimuȝ eſſe mortuū ita
ꝙ diu ſic credidiſſet nec ille reperiret ⁊ contraheret cum alio viro ſolēnit
matrimonium tunc ipa mulier excuſatur ab adulterio ⁊ fornicatōe ſi ꝑ-
mus vir rediret ꝓpter ignorātiam.

Quarto ē notādū ꝙ mulier in illo cāu excuſatur ab adulterio cum
inquiſiuit mortem ei⁹ cum magna diligentia ⁊ ſi mulier interim cum ſe-
cundo viro generaſſet filios tūc illi filij ſunt legittimi paterne heredita-
tis ſic ꝙ poſſunt poſſidere oēs paternas poſſeſſiones. ⁊ illa mulier ime-
diate quando pmus vir reuertitur tunc amplius non habeat copulam
carnalem cum ſecundo viro. quia ſi hec faceret mulier fornicaria ⁊ adul
tera eſſet. Si aūt poſt hoc mortuus fuerit primus vir tunc pt a nouo re
dire ad ſecundum virum a quo fuerat ſeparata. Sed tamen oportet ꝙ
hoc fiat cum conſenſu vtrorunqȝ. Sed interim ꝙ mulier non eſt certa
de morte mariti eius tunc non dȝ ducere aliū virum donec ei ſit certū et
manifeſtū ſic ꝙ videat aliqua euidentia ſigna ex quib⁹ pt elicere morteȝ
ſui viri. vel quo ad hoc dicatur ſibi ꝑ hōies fide dignos. ſic ꝙ mors ſui vi-
ri ſufficienti teſtimonio approbat̄.

Quinto eſt notādū ꝙ ex lrā vbi dr maſculus ⁊ mulier habetur tale do
cumentum ꝙ nomen ꝓpinquitatis ſiue affinitatis oritur ex baptiſmo
puulorum. Et illa affinitas eſt inter baptizantem ⁊ baptizatum que eſt
patnitas ſpiritualis ex parte baptizātis. ⁊ filiatio ex parte baptizati. Ex
quo tunc ſequitur talis regula ꝙ nullus baptizans cum baptizato pt cō
trahere matrimonium. etiam filius baptizantis cum filia baptizati nō
poſſunt contrahere matrimonium. qꝛ ibi eſt ꝓpinquitas ſeu affinitas in
ter baptizantem ⁊ patrem baptizti que eſt paternitas. Ex quo tunc ſeq̄
alia regula ꝙ baptizans nō pt contrahere mrīmonium cum mr̄e bapti-
zati. qꝛ ibi eſt ꝓpinquitas ſiue affinitas ſpūalis que eſt inter baptizanteȝ
⁊ mr̄em baptizati. ⁊ hec dr maternitas. Aliquando affinitas ſiue ꝓpinq̄
tas ſpiritualis fit inter filios baptizantis ⁊ baptizatum. ⁊ hec dr ſpiritual
fraternitas Et iſti iterum non poſſunt inuicem contrahere matrimo-
nium. Et aliquando etiam affinitas ſiue ꝓpinquitas ſpūalis erit int̄ ba
ptizatum. ⁊ etiā inter illos qui eum de fonte ſacri baptiſmi ſuſcipiūt Et
hec dr compaternitas ſiue filiatio.

Aliqñ fit inter baptizatū ⁊ vxorē leuātis eā de fonte ſacro.⁊ hic ſimilr̄ dr̄
cōpatnitas ſiue filiatio. Aliqñ erit inť baptizatū ⁊ filios ſuſcipientꝫ cū de
ſacro fonte⁊ hec dr̄ fratnitas. Aliqñ erit inť ſuſcipiētes ⁊ pr̄em ſuſcepti.et
hec ꝓpinquitas dr̄ cōmatnitas.⁊ inter oēs has ꝑſonas ꝑdictas ſm̄ decre
talia ꝓhibetur mr̄imonium.
¶ Ultimo notandū de caſib⁹. Prim⁹ caſus ē iſte.ponať ꝙ aliqua muli-
er intrat valuas eccleſie ad bn̄dicēdis cum alijs ſponſis.vel ad introducē
dū ibiq̄ʒ reclamās affirmādo ſe nunq̄ʒ in viri mr̄imonium incidiſſe.tunc
q̄ritur vtrū iſti mulieri ſit credendū ⁊ vtrꝫ ſpōſus ſiue marit⁹ illi⁹ mulierꝫ
ſit examinādus. Rn̄detur ꝙ talis ſpōſus non eſt examinādus:nā ꝓpter
aſtuciā harꝫ mulierꝫ non oportet cū tn̄ idoneis teſtibus ꝯtrariū hꝫ ꝓbare.
¶ Scd̄s caſus.ponať ꝙ aliqua mulier vel virgo die ſcd̄a ſit incognita a
viro veniens ad eccl̄iam vt benedicetur reclamans ⁊ ſigna ſponſe depo-
nens aſſerens ſe nunq̄ʒ in mr̄imonium viri incidiſſe.vel ꝓpter metū pa
rentū ꝯſenſum addidiſſe.tunc q̄riť vtrꝫ huic virgini ſiue mulieri ſit credē
dum. Rn̄detur ad caſum ꝙ talis met⁹ ſeu timor ē fideliť introgandus ⁊
ꝑſcrutādus.nā ſi talis timor fuerit inuētus tūc mox ab eo ſeparť niſi ſpō
te ⁊ volūtarie cum eo manere voluerit. ¶ Tercius caſus ē.ponať ꝙ ali-
q̄s rex ꝓpť diſcordias ſuorꝫ filiorꝫ reciperet vxores eorū ita ꝙ iſta diſcordia
mitigareť.tunc q̄riť vtrꝫ vxores tp̄e diſcordie dn̄t eis reſtitui. Ad caſuꝫ rn̄
deť ꝙ ſic.⁊ ſi poſthoc filijs nollet reddere vxores tunc interdictuꝫ poſſet
poni in omib⁹ regionib⁹ ⁊ territorijs in quib⁹ iſte eēnt coartate. ¶ Quar
tus caſus eſt.ponať ꝙ aliq̄s dat in duodecimo anno vnā puellam alicui
marito.⁊ ponať ꝙ illa puella ab initio inuito ei fuiſſet tradita.⁊ tamē re
tinens eū.ſed anno q̇ndecimo elapſo ⁊ ſedecimo nihil loquať ei.tunc q̄riť
vtrꝫ illa puella in ſedecimo anno ipſa reclamāte poſſet ab eo ſeparı. Ad
caſum rn̄detur ꝙ ſi hec puella a duodecimo anno vſqꝫ ad q̇ndecim annū
⁊ in ſedecimo etiā reclamaſſet tunc poſſet ab eo ſepari.ſed ſi in āno q̇n-
decimo ⁊ ſedecimo non reclamaſſet tunc non p̄t ſepari ab eo. qr̄ mora tā
ti tp̄is ꝓbationem excludit. ¶ Quintus caſus.ponať ꝙ aliq̄s ſtudēs in
cipiat diligere aliq̄ʒ ⁊ neſcit inuenire modū q̄uo poſſꝫ eā amplexare ⁊ cog
ſceret ⁊ tūc poſtea deliberando trāſeat ad aliā regionē aſſumēs habitū vir
ginis ⁊ eligať in pediſequā alicui⁹ regine quā poſtea petat vt ei impetrat
ordinē monialiū.quo facto voueat caſtitatē in man⁹ abbatiſſe ⁊ p̄poſiti ⁊
votū ꝯtinētie virginalr̄ aſſumēs habitū.elapſo āt tp̄e cōuerſando cū aba-
tiſſa eā cogſcat:ip̄e vō timens vt grauareť ꝓpter confuſionē habitū talē
poſtponat ⁊ in habitu ſeculari ꝑmaneat. Tunc queriť vtrꝫ eundē ordinē
ingredieť vel aliū. Rn̄detur ad caſum ꝙ non eundē ordinē debeat intra
re.qr̄ vir cū viro in monaſterijs habitare dꝫ.ſil̄r ⁊ mulier cū muliere ⁊ vgo
cum vgine.ſed ip̄e teneť intrare ordinem de quo nunq̄ʒ exeat.ſed ꝯtinue
delictū defleat pn̄iam adimplēdo. Vn̄ Pſalmiſta.vouete ⁊ reddite. qr̄ in
iſto cāu filia cognoſcit matrem.qr̄ oēs moniales ſunt filie abatiſſe.iō ne-
ceſſe eſt vt ille grauiter peniteat.qr̄ grauiter peccauit. ¶ Ultim⁹ caſus ē
iſte.ponať ꝙ aliquis ſcriptor in curia regis diligat filiam regis que ſit du
odecim annorꝫ.puella vero iurat ei maritari ⁊ ip̄e econuerſo.tempore ve
ro elapſo rex velit eam tradere alicui nobili.iſta vero puella recalcitrans

⁊ reclamans aſſerens ſe fore maritam cum notario ⁊ illud cum iuramẽ
to cõfirmaſſe. pater vero notarium extra regnũ ꝓſternens filiã alteri tra
dendo. illa vo puella nolens ꝑmittere hoc ꝓpter iuramentũ ⁊ nõ mittat
ſe cognoſci ab alio. ⁊ quãdo ſignum ſponſe ſuꝑ caput ei⁹ fuerit poſitũ ip
ſa deponit ſe aſſerens ꝟginem. Tunc queritur quid ſit faciendũ in tali
cãu. Ad caſum breuiter rñdet ꝙ de iure p̄mo marito ẽ tradẽda. ſcilz ipſi
notario ſalua meliori correctõe.

.i. ꝓpt̃ fornicatõem — tuã legittimã
Propter adulterium ſi dimittis mulierem
.i. ſine muliere
Inuptus maneas ſic dico reconciliari
s^c. mulieri — .i. male agis — s^c pctõ
Si ſibi nolueris nam ſi peccas in eodem
.i. lege — ſilr — .i. retinere
Conditione pari cogeris eam rehabere
.i. ordinẽ sacꝝ intrare
Clauſtrare poteris licet vxor adultera negat
.i. mulier — coartari
Femina non debet cogi cum fure marito
.i. manere — vir
Viuere. furari niſi deſinat attamen ille
.i. clãdeſtine
Si venit occulte coitum non deneget illi
.i. iura thori
Reddere ſi coitum vir non poterit mulieri
intoxicatõib⁹
Siue veneficiis infectus ꝑpetuis ſit
.i. cũ aliis fraudib⁹
Sine dolis aliis coeundi pura voluntas
s^c ambob⁹ — s^c exercere actũ
Cum ſit eis et non poſſunt dum tercius annus
.i. p̄ceſſerit
Preterit et maneat quod obeſt tunc diſſociantur
.i. ſb celebratõe diuortij
Lege ſub eccleſie niſi ſponte velint ſimul eſſe

Si fore non poterit mulier ſaltem ſoror hec ſit
.i. deficiat — s^c ad gñatõem
Si careat membris genitalibus iſte vel illa
.i. ad iudicãdũ
Quiqꝫ ſui ſexus iungatur ad inſpiciendum

.i.cām · expmūt
Qui rem iurati dicunt examine quoꝶ
.i.diſcretio · s^e hoies
Cauſa ſtet occulta diſcreti iudiciumqꝫ
.i.poſtmodū · .i.cū alia
Poſtea ſi coeat hic cum reliqua muliere
cōpellit̃ · s^e mulierē
Cogitur ad primam cōmuni iure redire
.i.ſtricta in mēbro muliebri
Si nimis eſt arta mulier ſibi ſubueniatur
s^e aliq̄ · .i.occulta medicina
Ungento vel ſecreto medicamine que ſi
.i.ꝓdeſſe vident̃ · .i.trāſactis
Nil proſunt aliam licet ſibi ducere.lapſis
.i.trib^9 annis
Annis inde tribus alii ſi facta marito
s^e mulier apta · s^e viro
Hec abilis fuerit eadem reddi ſibi debet

¶ Hic ponit alios caſus matrimoniū impedientes.quorum primus eſt iſte.ſi aliquis dimittat mulierē ꝓpter fornicationem.ſi nō vult ei recōcili ari tunc debet manere caſtus.ſi aūt non manet caſt^9 ſed fornicat̃ cū alia muliere tunc cogit̃ redire ad ꝑmā.ſic pari lege fit ꝙ mulier adultera non p̄t viro inhibere clauſtꝝ intrare ſi vult. ¶ Scd̄s caſus ē iſte:ſi aliqua mu- lier habet furē q̇ꝯtra ſuā voluntatē facit furtum.tunc null^9 confeſſor de bet ei conſulere ꝙ maneat cum eo.niſi ipē velit deſiſtere a furto.attamē ſi mulier nō maneat cum illo.⁊ ſi vir in occulto venerit ad mulierē ⁊ pe- teret iura thori.tūc nō dꝫ illi denegare.quia eſt illi^9 legittima vxor.ſed tal' mulier non dꝫ cū eo ꝯcubere in manifeſto ꝓpter mai^9 periculum euitā- dū:ne talis mulier videatur ꝑticeps furti ¶ Terci^9 caſus ē iſte.ſi aliquis vir eſt qui non p̄t reddere iura coniugalia.videlꝫ coitum ꝓpt̃ cāſ acci- dē tales.vt ſi eſſet intoxicatus.ita ꝙ eſt nimis frigid^9 vel quod eſt infect^9 ali- ïs maleficiïs.modo ſi tunc eſt amborum voluntas coeūdi ⁊ non poſſunt tunc debent ambo ſimul communicari ad tres annos.ſi tunc illud ma- leficium ceſſat tunc non debent ſeparari. ſi aūt illud maleficiū non ceſ- ſat tunc dn̄t ab inuicē ſepari.ſed ſi volunt ſimul eſſe caſti ⁊ inuicem com morari hoc poſſunt facere.ſed ſi vna perſona.ſiue mulier.ſiue vir nō velit ſic cum alio manere.tunc debent ſeparari. ¶ Quart^9 caſus eſt iſte.ſi vir vel mulier careat vſualibus.ita ꝙ non haberꝫ membra genitalia ſic ꝙ co ire non poſſunt ⁊ ſi eſſet defectus ex parte mulieris vel viri.tunc hoc de- bet mitti ad illos qui ſunt iurati.Et iſti debent valde occulte reſpicere ex parte cuius ſit defectus talis operis coeundi.Et ſcdm̄ hoc debent iu dicare vtrum vir ⁊ mulier poſſunt reddere ſiue agere inuicem iura thori

vel non⁊ quodlibet dꝫ dari ſuo ſexui ad examinādū.⁊ hoc dꝫ fieri occul-
te.⁊ ſi defect⁹ nō eſt ex ꝑte mulieris tunc dꝫ redire ad maritū. Si āt defe-
ctus eſt ex ꝑte viri ⁊ vir duxit aliā tūc cogit̄ ire ad primā⁊ dimittere ſecun
dam. ¶ Quart⁹ caſus eſt iſte.ſi mulier in vulua eſt nimis arta ita ꝙ vir
non ꝓt membꝝ ſuū inducere ſic ꝙ eā carnalit̄ cognoſceret tunc ꝯm me-
dicos q̇ ſciūt ſcrutari ſeu expiri de talibus dꝫ eis ſꝯuenire medicamine ſe
creto.ita ꝙ reddat̄ abilis viro.ſꝫ tn̄ elapſis tribus annis ſi tūc nō ꝯuale-
ſcit tunc ꝓt fieri diuortiū inter eos. Si āt illa mulier eſt abilis alteri viro
tunc de iure dꝫ redire ad ꝓmū viꝝ. Nā qua rōe ē abilis viro ſecundo ea-
dem rōe erit abilis viro ꝓmo.

¶ Notandū ex littera habet̄ ꝙ impotētia eſt viciū corpis mr̄imonium
ꝯtrahendū ꝓhibens⁊ diminuens ꝯtractū.⁊ ꝯtingit aliqñ ex defectu q̄n-
titatis videlꝫ an tp̄s deťminatū⁊ añ annos maturos in vtroqꝫ videlꝫ an-
te duodecim annos in femella.⁊ q̄ttuordecim annos in viro. Aliqñ aūt
ꝯtingit impotētia talis ex naturali diſpōne. q: forte naturalr̄ eſt nimis
frigidus.⁊ illa frigiditas impedit mr̄imoniū ꝯtrahendū: nō ſolū in viro
ſed etiā in muliere. Aliqñ venit ex caſtratōe. vt ſi vir eēt caſtratus⁊ orba-
tus tunc hec eſt impotentia generandi.⁊ illa caſtratio impedit ꝓlem. Et
iō dr̄ phs in libro de aīa. Naturaliſſimū opm eſt in viuentib⁹ ſpontaneā
gn̄atōem non hn̄tibus⁊ non orbatis ex ſimilibus ſimilia generari. Ali-
qñ vo impotētia cōtingit ex maleficijs.videlꝫ ex incarnatōe mulieꝝ. Et
hoc ꝯtingit dupl̄r.q: vel talis impotētia eſt tp̄alis ita ꝙ ſolū ad modicuꝫ
tp̄s durat tūc non diminuit mr̄imoniū ꝯtractū nec impedit ꝯtrahendū
Si vo illa potētia ē continua⁊ freq̄ns tunc impedit mr̄imonium cōtra-
hēdum⁊ diminuit contractū.vt pꝫ extra de corpe viciato.

¶ Notādū.ponat̄ caſus ꝙ aliquis maſcul⁹ accipiat vxorē quā hꝫ vel per
tres mēſes vel ꝑ integꝝ annū⁊ cenſeat ſe eē frigide nature ita ꝙ non pōt
coire cū ea⁊ dicat corā iudice ꝙ non poſſet eā cognoſcere ꝓpť frigiditatē
tunc q̄rit̄ vtꝝ ſit ſeꝑandus ab ea vel non.ſi vxor hmōi frigiditatem affir-
mat⁊ iuditiū certū illḋ cognoſcat tunc pn̄t ſeꝑari ab inuicē ſꝫ tali rōe ꝙ
ipe maſcul⁹ non ducat aliā in mr̄imoniū.ſi āt aliā duxerit ⁊ illā mr̄imo-
nialit̄ cognouerit tunc re⁹ erit⁊ ꝑiurus.⁊ tūc cōpleta pn̄ia q̄ illi deſuꝑ in-
iungit̄ compellit̄ ire ad ꝓmā.

¶ Notandū.ponat̄ ꝙ aliq̇s ꝯtrahat mr̄imoniū cū puella decē vl̄ duode
cim annoꝝ⁊ cū ipam velit cognoſcere nō poſſet.illa āt mulier tp̄e medio
incidat egritudinē magnā ita ꝙ penit⁹ ammō fieret viro inutilis.tunc q̄
rit̄ vtꝝ poſſint ſeꝑari. Rn̄dent doctores ſi mulier ꝯtraxit hoc a natura et
non a leſione viri ſic ꝙ n̄ medicamine medicoꝝ pōt ſanari ⁊ viro abilitari
tūc viro dat̄ ptās ducēdi aliā vxorē.ſi āt in poſteꝝ ꝑ aliqḋ ſꝫſidiū reddere-
tur abil̄ viro tūc ḋ iure vir tenet̄ redire ad ꝓmā. ¶ Itē ponat̄ in cāu ꝙ
aliq̇s ciuis habeat vnā filiā q̇ndecim annoꝝ⁊ tradat eā alicui viro ī legit-
timū mr̄imoniū: iſte āt volens reddere debitum nature n̄ potēs ꝓpť ina-
bilitatē puelle.qḋ narrās ꝑentib⁹ puelle mr̄ vo recipiēs eā adhuc videt eā
eſſe ꝟginem.⁊ ſic ꝑentes dirigentes ꝓ medico recipiunt concilium ab eo
qualiter facient.medic⁹ conſpiciens puellam cogitat eā eē virum⁊ nō pu
ellā.⁊ ſic ꝑ inſciſionē manifeſtātur membra virilia.ſic ꝙ oīa ad virum

reqſita ibi appareat. tūc querit̄ qd ſit faciēdū. Rn̄dent doctores iuris ꝙ iſte vir p̄t ducere aliā vxorē ſi l'r puella q̄ eſt fc̄tā vir p̄t ducere aliā ⁊ ſic p̄t fieri ꝙ vxor m̄rimonial'r duxit vxorē. ¶ Ultimo notādū: Ponat̄ ꝙ aliqs maſcul⁹ duxiſſet aliquā puellā in vxorē q̄ ꝑ multos annos fuit incognita ab eo. iſta puella differēs lrām ad Ep̄m affirmās ſe eē incognitā petēs ſe ſepari ab eo. tunc querit̄ vtꝝ debeāt ſepari. Rūr. ſi mulier eēt in cā ſic ꝙ exptū eſt ꝑ diſcretas mulieres tūc mulier debet induci informari vt intrat religionē vt in caſtitate dō ſuiat. Si aūt vir fuerit in cā. tunc mulieri datur libera voluntas ꝯtrahendi cum alio. ſed ſi vir poſtea redderet̄ abilis. tunc vxor tenet̄ redire ad eum.

¶ Itē dubitat̄. Ponat̄ ꝙ aliqs comp̄hēdat vxorē ſuā in māifeſto ꝓpt qd eā a ſe remoueat iſta vō in alienis ꝑtib⁹ aſſumēs habitum religiōis vt monialiū ⁊ poſtea vir duč aliā vxorē cū qua ꝯtrahat plures pueros viuēte p̄ma vxore qd ꝑcipiens p̄ma vxor exiat monaſteriū repetendo virꝝ ſuū tunc queritur vtꝝ tenet̄ redire ad eā ⁊ dimittere ſecundā. Rn̄dent doctores iuris. ꝙ ille vir ē compellēdus vt relinquat ſcdam ⁊ ducat p̄mā ⁊ ſecū de mulieri datur libera voluntas ꝯtrahēdi vel ducēdi aliū virꝝ vel maſculum legittimum.

.i. trāſiēs .i. monaſteriū .i. te nō ꝯſentiēte .i. tua vxor. s^c illa vxor
Ingrediens clauſtrum ſine te tua ſponſa redibit
s^c virꝝ .i. deſideras s^c mulierē. i. poſtulāti. s^c mulieri
Ad te ſi peris hanc nec poſcenti ſibi reddas
.i. debitū s^c marit⁹. s^c tu vir. s^c vxor. i. q̄uis. ſcꝫ mlier
Jura thori quia nō ſuus es tua ſit licet iſta
.i. nō .i. te mortuo s^c viro s^c nos raymund⁹
Ne te defuncto reliquo nubat prohibemus
s^c m̄rimoniū .i. ꝯpellor s^c puellā. i. nō .i. ꝯiūcta
Ducere ſi cogor aliquam nec ſit mihi iuncta
.i. carnal'r s^c carnal' s^c carnalis s^c mulierē
Carne pater meus aut frater bene ducit eandem
s^c mulieri. i. integer s^c exn̄s
Si nō conſenſus illi purus fuit in me
s^c legittima ſcꝫ carnalis ſcꝫ vir vel mulier
Et vxore mei fratris ſi tu genuiſti
.i. filiā .i. d iure s^c m̄rimonial'r filia
Prolem femineam licite mihi iungitur iſta
Vel .i. filia mea .i. ecōuerſo itelligit̄ d viro
Siue mea nata caſus conuertitur ille
s^c legittia. ſcꝫ carnal' carnal' ſꝫ ē nouerca
De muliere mei patris que nō mea mater
.i. genita. i. pua puella ꝓ vel. s^c pueris .i. copula
Edita filiola mihi ſiue meis. bene nubit

.i.taľr .i.tenere dēs .i.ꝯiunctis
Sic de perſonis teneas tibi ſangnine iunctis
.i.alteriꝰ ꝑrochie.i.mľier ſc plebanū.i.acceſſerit.ſc mľierē
Si gregis alterius ouis ad te venerit illam
ſc mr̄imonialr .i.tuꝰ ꝑrochianꝰ.i.ꝓ vxore legittia
Non tuus agnoſcat aries pro coniuge donec
.i.illď.i.liquet .i.iſta mľier .i.ab oīm viro
Hoc conſtat ꝙ ſit ouis iſta ſoluta marito
.i.ď alia villa exn̄s .i.trāſit ſc plebanū
Maſculus alterius ville ſi venerit ad te
.i.ď pplo ſc plebāo ſc legittie ſc aliquā
De grege commiſſo tibi non ducat de iure probatur
.i.ſolutꝰ .i.tādiu .i.legalit.i.atteſtať
Q ſit liber ab hac donec de iure proaatur

¶ Hic autor ponit alios caſus circa mr̄imoniū qꝫ ꝑmus eſt.ſi aliqs vir ſumeret puellā ꝛ ipa currere de viro iurādo ordinē.tunc vir ꝑt eā poſtulare de ordine.Et hoc facto.ſi tūc puella poſtularet ď viro copulā carnalem.tūc ꝑt ei denegare.ꝛ rō ē.qꝛ ipa vouit caſtitatē vt ois monialis fac qn̄ intrat clauſtꝝ Si āt vir poſtularet ď ea iura ꝯiugalia.tūc ipa mľier teneť reddere viro.Et pena illiꝰ mulierꝫ eſt.ꝙ ſi ille vir moreret ꝙ ipa nūq̄ nubit alteri viro.Deinde mgr̄ ſbdit ſm casum.dicens ſi aliqs ꝑ violentiam cogiť ſumere vxorē ꝛ ipa ꝓpť neceſſitatem ꝯſentit ſed non cognoſcit eam carnalr poſt ꝓmiſſionē.tunc ipe diſcedente ab ea ſeqnte die ꝛ immediate tunc frať.filiꝰ.vel pr̄ ꝑt ſumere eandē mulierē.deiñ ſbdit tciū caſum dicens.ꝙ aliqs ꝑt ducere filiā vxoris ſui pr̄is ſb tali ꝯditōe ſi illa filia nō eſt ꝓa ſiue carnalis ſui pr̄is.vbigrā.ſi aliquis vir duceret viduā q̄ vidua haberet filiā ab alio viro.ſi tunc pr̄ ſumit viduā.tunc filiꝰ illiꝰ pr̄is ꝑt ſumere filiā illiꝰ vidue ꝛ ſi tunc ille non ſumit filiā ſui pr̄is cum ipa nō eſt filia eiꝰ ſm carnē.ſed ſolū ſm vocē.Deinde ſbdit q̄rtum caſum dicens.ſi vxor fratris alicuius ipo fratre mortuo ſociatur alteri viro ꝛ pariat filiā cū eo.tunc frater ꝑoris viri ꝑt ducere filiā quā habuit cū ſcdo viro ꝛ ſic ꝯſimiliť ſi placeret filio tunc ꝑt dicere ſororē ꝑoris viri. Ex hoc āt ſumunt iuriſte vnā regulā.ꝙ pr̄ ꝑt ducere mr̄em.ꝛ filius filiā quā nō genuit pater illiꝰ. Deinde ſbdit qntum caſum dicens.ſi aliq eēt ouis.i.parrochiana veniret ad te ꝛ vellet ducere maritū de tuis ꝑrochianis.tunc talis plebanus non debet ei aliquē arietē dare.i.virū ď ſuis niſi ꝑus ſciat ꝙ illa mľier ſit ſoluta a quolibet viro ne poſtea diuortiū inter eos celebrareť. Deinď ſbdit vltimū caſum dicens.ꝙ aliquis maſculꝰ alteriꝰ ville non debꝫ ſumere aliquā vxorem ď grege commiſſo niſi ꝓbatur ꝙ talis vir eēt libere cōditōis. Rō eſt.qꝛ vt forte appoſita ē vel hꝛēt alios caſus impedientes matrimonium.

¶ Circa lrām notādū.ꝙ vxorem alicuius intrare religionem ꝯtingit dupliciter.vel em̄ copula carnalis fuit ꝑus pretacta vel non.ſi ꝑmo. tūc nō debet intrare religionem ſine conſenſu viri.nec vir ſine conſenſu mulierꝫ

niſi ambo intrarent ordinē. Si āt copula carnalis non pceſſit tūc abſqʒ
velle viri ipa pt intrare ordinem quia tutius et ſecuriꝰ eſt deo ſuire i caſtita
te ꝙ̄ mundane viuere. Et iō ſecundū hic ſuſtinet et non pmū. Itē ſi vir
eſt vetus et antiquus et mulier iuuenis. tunc ipe licite pt intrare religionē
Et hoc eſt vm ſi de eo non pſumit incōtinētia. Et ſi tunc vir voluerit pt
licentiari ad religionē ſaltē mulieri legittima conſentiente.

¶ Scdo eſt notādū p modū dubitationis. vtꝝ dñs Apliciꝰ habeat diſpē-
ſare de matrimonio contracto vt ſi vir ſine conſenſu mulieris intraret re
ligionem. vtrum tunc vir poſſet deſponſari cum domino Apoſtolico ſic
ꝙ in religione permaneret ſine conſenſu vxoris legittime. Rñdetur ꝙ nō.
quia papa non diſpenſat in illo cāu cum tali et in ꝙ̄pluribus caſibus. vn
de dominus Apoſtolicus pmo non habet diſpenzare contra articlos fi-
dei chriſtiane et contra generale ſtatutum eccleſie rhomane. ſed ipe Apo
ſtolicus contra ſtatutum qđ non eſt omino generale ſicut de continētia
ſacerdotum vel aliorum huiuſmodi bene poteſt diſpenzare. Et tamen
aliqui dicūt. ꝙ dominus Apoſtolicus poteſt diſpenzare ꝯtra generalem
ſtatutum eccleſie. Scdo dominꝰ Apoſtolicus non habet diſpenzare cuʒ
his que ſtʒ contra ſtatutum monachoꝝ niſi ex magna cā. ſicut ſtʒ Augu
ſtinenſes minores pdicatores qui non dñt habere aliqua bōa ꝓpria. quia
illa dicunt mendici. et ergo papa non diſpenſat cum iſtis et ſi hoc facerʒ cō
tra ſtatuta iuris faceret.

¶ Tercio Aplicus non hʒ diſpenzare in his que in ſua natura ſtʒ mala.
vt ſtʒ illa que ſtʒ phibita in ſtatutis rhomane eccleſie. ſicut ē ſymonia et hu
iuſmodi. Quarto Apoſtolicꝰ non diſpenſat cum bigamis. ſed qui ordi-
nāt biguū ad ſacros ordines cum iſtis domiꝰ Apoſtolicꝰ pt diſpenzare.
Vltimo dominꝰ Apoſtolicꝰ non pt diſpēzare contra dicta Euāgelij ſan
cti. ſed bñ pt diſpēzare contra ius naturale.

¶ Tercio eſt notandū de caſibus. pmus eſt iſte. Ponatur in cāu ꝙ aliqs
pnoctans in domo alicuius ciuis et filia hoſpitis circa eum repereatur q̊
nondum eam cognouit et cogitur p violētiam eam obſuare et ipe facit ꝓ-
miſſum ꝙ eam velit obſuare et ſequenti die recederʒ ab ea. tunc queritur
vtrum ipe ſit coactus eam obſuare vel non. Ibi reſpondetur. ꝙ ſi talis
eſt coactus ad eam per violentiam et non cognouit eam carnalit poſt ꝓ-
miſſum. tunc non tenetur redire ad eam ſiue eam obſuare. Sed illam
puellam bene poteſt matrimonialiter ducere pater vel frater eius vl ipe
poteſt licite recedere cū diſpenſatione epi. ſi aūt ipam cognouit carnalit
poſt pmiſſum. tunc nulla modo poſſet ſeperari ab ea et ſic tenetur eā obſ-
uare. Item ꝙ magis eſt, ſi ipe ſocius cognouiſſet filiam ciuis per violē
tiam anteꝙ̄ pater veniſſet. et tunc poſtea p violētiā cogeretur eā ducere ñ
ſtaret mrimonium.

¶ Scđs caſus ponat in cāu. ꝙ pr̄e mr̄ mutuo hn̄t filios e poſtmoduʒ
eueniat ꝙ vnꝰ illoꝝ hr̄et cām ſepationis: ſic ꝙ ſnia diuortij diuulgat con-
tra ambas pſonas. et ſi tunc poſtea ſecrete ſe mr̄imonialit cognoſcerent
et generarent filios et filias: tunc dubitat an tunc filij eſſent particeps pa
terne hereditatis vel vtrum eſſent pueri legittimi: reſpondetur ꝙ non. qꝛ
primi pueri ſuerunt legittimi anteꝙ̄ ſententia diuortij erat diuulgata.

Si át vltra ſniam diuortij remanſiſſent ⁊ generaſſent illi cēnt illegittimi
⁊ ſic tūc ex ꝯñti ñ dñt eē ꝑticeps paterne hereditatꝫ. ¶ Terciꝰ caſus ponať
in cāu ꝙ aliquis ſit diues ſicut dꝛ fcm̄ fuiſſe d quodā rege frācie q̇ cū ſua
vxore gñare pueros ñ poterat tādē puer pulchꝛe diſpoſitōis a mercatori
bus fuit ductꝰ indumētꝫ aureis ⁊ regalibꝰ indutꝰ q̇ erat ſibi repñtatꝰ ⁊ poſt
modū fecit vxorē ſuā iacere in puerpio dicens eā pepiſſe eūdem puerꝫ ⁊ ſi
tunc iſte rex ꝑ diuinā grām poſt octauū annū ſiue aliū nouū filiū ⁊ legic
timū obtinerꝫ. tc̄ qr̄ vtꝝ ꝑmꝰ cū ſcd̄o dꝫ eē ꝑticeps hereditatꝫ. Et pōať ꝙ
iſte ꝑmus puer credat ſe eē filiū legittimū ſilr̄ volens hr̄e ꝑtē hereditatis
⁊ non ſeꝑare ab hereditate. tunc queriť q̄d ſit faciendū. Ad hunc caſum
duplr̄ rñdeť. nā quidā ſic dicunt. ꝙ talis puer ꝑmꝰ non p̄t eē ꝑticeps pat-
ne hereditatis. Et ſi ꝑentes hoc admitterēt tūc peccarent mortalr̄ ⁊ face
rent rapinā de ꝓprijs bōis ⁊ hereditates ꝓꝑas filijs ſuis legittimis auſer-
rent. Ponať ꝙ aliq̄ mulier duceret virꝫ quē crederet eē liberꝫ q̇ tn̄ prius
vxorē legittimā hr̄et. tūc q̄riť vtꝝ cū ꝑma debeat ꝯtrahere vel cū ſcd̄a. ibi
rñdeť ꝑ diſtinctōem vel ergo iſta mulier ſciuit virꝫ iſtū habuiſſe aliā vl' nō.
ſi ſciuit. tunc mr̄imoniū nō ſtabit nec eū obſuare dꝫ ſi non ſciuit hoc eſt
duplr̄ vel ignorat ſimplr̄ vel ꝑ illud tp̄s interim ꝙ eum habuit. ſi 2ᵒᵒ tunc
ꝑma mortua dꝫ eā obſuari. Si aūt ꝑmoᵒ ſcꝫ. ꝙ ip̄e ignorauit ſimplr̄ q̄n
accepit eā ⁊ poſtea ſciuit ⁊ inſuꝑ illi cōmanſit. tunc nō p̄t euꝫ ducere poſt
mortē ꝑme mulieris ¶ Quartꝰ caſus eſt. ponať in cāu ꝙ aliq̄s vir cū mu
liere aliq̄ diutiꝰ inuicē ꝑmāſiſſent ⁊ poſtea vir vellet ſeꝑari ab ea ⁊ ꝓponat
corā iudice eā ancillā ⁊ petit ſeꝑari ab ea. tūc dubitať vtrū illa ſit ſeꝑanda
ab eo. ibi rñdeť. ꝙ ſi talis ꝯgnuit eā carnalr̄ pꝰq̄ꝫ ip̄e iudex audiuit eā eē an
cillā. tūc nō teneť ſeꝑari ab eo. Si át ñ ꝯgnuiſſet eā carnalr̄ ⁊ ip̄e d̄t eā āncil-
lā corā iudice. tunc ip̄e vir teneť reſtituere pecuniā quā cepit ꝓ dote. ⁊ ſic
tunc ſeꝑanť in noīe dñi. ¶ Quintꝰ caſus. ponať ꝙ aliq̄s diaconꝰ hꝫ vxo-
rem legittimā ⁊ ep̄s velit ſeꝑare eū ab ea ꝑ excōicatōem ⁊ ille nihil aduer-
tat ſuā excōicatōem. tunc queriť: vtꝝ Ep̄s dꝫ eū cōpellere ab hꝫ ꝙ eam di
mittat. rñdeť ꝙ ſi talis voluerit trāſire ad ordines ſacros: tūc ipſe licite p̄t
eā dimittere ⁊ tūc poſt eiꝰ laudabilē ꝯuerſionē p̄t ꝓmoueri ad ſacros or-
dines iiuncta illi pnīa deſuꝑ. ¶ Sextꝰ caſus. ponať ꝙ aliq̄s faciat ſibi de-
ſpōſari vnā puellā vel viduā ꝓpť pecuniā vel diuitias ita ꝙ h̄ ſi vellet eam
fraudulenť accipe ⁊ haberꝫ trā in calceis ſiue ī ocreis ⁊ dicat iterim ꝙ ego
trāſeā ſuꝑ iſtā trā. ego ducā te in vxorē dnotādo trā quā hꝫ i calceis ⁊ am
bobꝰ ꝯſentiētibꝰ deponat terrā de calceis dicēs ſe nō ambulare ſuꝑ iſtam
trā quā denotat. Tunc queriť vtꝝ talis ſit ſeꝑandꝰ ſiue non ⁊ videť ꝙ ſic.
qꝛ ibi mr̄imoᵐ fuit ꝯtractū ꝯditionalit: ex eo ꝙ ip̄e ꝓmiſit eā ducere intrīꝫ
ꝙ trāſiret ſuꝑ iſtā trrā quā in calceis vel in ocreis haberet: ⁊ ḡ videť ꝙ ibi
eēt ſolutio ⁊ ſeꝑatio. In oppoſitū eſt forma matrimonij vbi dꝛ. ꝙ d̄s ꝯiū-
xit hō non ſeꝑat niſi mors. ibi rñdeť ꝙ tal' non ſit ſeꝑandꝰ ab ea. qꝛ ibi illa
ꝯditio nō īpedit matrimoniū. qꝛ eccl̄ia non iudicat de occultꝫ ſed ſolum
de manifeſtꝫ. iō illa fallacia eā nō fallit. ¶ Ultimus caſus. ponať ꝙ aliq̄s
ducat vnā q̄ hꝫ ſtrictā vuluā vt eā non p̄t cog̃ſcere carnālr̄ ⁊ tn̄ iſta īpregna
ture ponatur vlterius in cāu ꝙ aliquis cum vna contraxiſſet matrimo-
nium. Sed nondum copula carnal' fuiſſet ꝯſecuta ille xᵒ exiſtens, i bal-

neo ſemel virile emittere.puella aūt ſibi deſpōſata ad eūdē locū veniret ⁊ ſicut narrat cōmētatoꝛ ⁊ albert⁹ in ſecretis mulieꝝ tunc pōnat̃ vlterius ꝙ matrix illi⁹ ꝯtrahat ſemē viri vo ei⁹ vidēs puellā ab eo incognitā eſſe impregnatā nō volēs eā ducere dicēs eā cū alio viro eſſe fornicatā tūc q̃ritur quid ſit faciendū in tali cāu.ibi rñdet̃ breuiter ſtante melioꝛi coꝛrectōne ſi putlla pt hr̃e firmū teſtimoniū ꝑ naturales phoſ ⁊ ꝑ alios viros idoneos circa hanc materiam ꝙ impregnata ſit a ſemine illi⁹ ip̃e tenet̃ eā ducere. Sed ſi ſec⁹ fuerit non teneat̃.

.i.duas vxoꝛes matrimonialr̃ .i.aliq̇s
Si duxit binas mulieres legittimas quis
viꝝ relinq̇t.s.tu iudex.i.cogere .s.duxit
Nunc vt dimittat debes arcere ſecundam
.s.mulierē mulier copulata fuit .s.viri ſcʒ ꝙ dimittat ſcd̄m
Hanc econuerſo ſi nupſerit illa duobus
.i.deme .i.impediētes ꝑmū ꝯtractū
Accipe legittimos caſus interuenientes
.s.in exēplo .s.mulier .i.tua ꝯſanguinea.foꝛtaſſis
Ut ſi pꝛima tua ſit neptis vel tua foꝛte
.i.tu amica ꝑ vl̃ ꝑma mulier.s.ꝑ baptiſmū vel ꝯfirmatōem
Affinis ve ſoꝛoꝛ hec ſit tua ſpiritualis

¶ Hic ſupaddit alios caſus dicēs.ſi aliq̇s hr̃et vxoꝛē legittimā ille non debet ducere aliā. Si aūt ducit aliā tunc ip̃e dʒ cogi ab ħ vt redeat ad pꝛimā hoc eſt tm̄ dicere Si aliq̇s vir ſumeret duas vxoꝛes ad thoꝛ legittimū tunc ſacerdos dʒ viꝝ cogere mediāte iure vt dimittat ſcd̄am mulierẽ et māeat cū ꝑma. Et ħ ꝯuertit̃ ſic.ſi aliq̄ mulier hr̃et duos viros ſiue ducerʒ duos viros ad thoꝛ legittimū tunc ſacerdos debet eā cogere mediāte iure vt dimittat ſcd̄m viꝝ ⁊ maneat circa ꝑmū ⁊ hoc eſt veꝝ ſi cā legittima ñ adeſſet.q: ſi vir hr̃et duas vxoꝛes ⁊ illi poſtmodum declararet̃ ꝙ pꝛima mulier eſſet de affinitate viri ⁊ infra q̇ntū gradū tunc ibi pt fieri ſeꝑatio. Et tunc manere dʒ circa ſcd̄am mulierē.

¶ Circa lr̃am notādū ꝙ rō lr̃e ſm ſctm̄ Thomā eſt iſta q: q̇nodāmodo eſt ꝯtra ius naturale vnam ꝑſonā habere plures ꝯiuges. Etiā eſt ꝯtra ius ſcriptū ꝑmū pʒ ſic.q: finis matrimonij eſt ꝓlis gn̄atio ⁊ ip̃ius ad laudem dei educatio.mō ꝗuis vnus vir poterit plures fecundare mulieres tamē filij plurimaꝝ vxoꝝ non pn̄t ſimul bene educare ad laudē dei ꝓpt̃ mulieꝝ rixas. Sed tamen min⁹ licet vnā mulierem plures viros habere quia plures viri non fecundant mulierem ſed bene fecunditatē impediunt vt pʒ de publicanis mulieribus. Etiam ꝙ ſit cōtra ius ſcriptum pʒ ꝑ Apl̄m dicentē alligat⁹ es vxoꝛi noli querere ſolutōem.ſed q̇ duc̃ ſecūdā pꝛima viuente petit ſolutōem ꝑme mulieris vt conſtat quoniā a pꝛima recedit ⁊ ſecunde mulieri adheret.

¶ Item matrimonium ſignificat vnionem chꝛiſti cū eccleſia ſʒ ſignuʒ ⁊ ſignatum debent ſe ꝯfoꝛmare ⁊ inuicem correſpondere ſed hoc nō facit vnio mulieris ⁊ duoꝝ viroꝛum nec vnius viri ⁊ duarum mulieruʒ qua/

re potius non dr̄ m̄rimoniū.
¶ Scdo eſt notandū: q̄ ille caſus quē raymund⁹ hic ponit iſta firmiter ⁊ ſtricte ligat q̄ ſi pagan⁹ q̄ haberet plures vxores ↄuertent̄ ad fidē tunc deberet ſcrutari ⁊ interrogare ab eo quā ꝑus ſumpſiſſet ſiue duxiſſet. ⁊ illā tenet̄ retinere alias āt dimittere.
¶ Tercio eſt notādū. q̄ illud impedimentū autor hic tāgit in lrā ē inter illos q̄ hn̄t ↄiuges viuētes ⁊ iſtud ipedimentū vocatur ligatōis. Et dr̄ eſſe illud cū quis alteri ↄiungit̄ carnalit̄ ⁊ m̄rimonialr̄ ⁊ ipedim̄tū ligationis non ſolū reū quādo aliquis ↄiungit̄ altere carnalr̄ ſecuta copula carnali. ſed etiā reū quādo aliquis coniungit̄ alteri dūmō interuenit cōſenſus de p̄nti vt pȝ extra d̄ ſponſa.
¶ Quarto notādū. q̄ cauſa ꝓpter quā vir poterit dimittere vxorē ē nimia ⁊ inordinata fornicatio ⁊ cū ipe dimittit eā non poteſt aliā cogſcere ꝑȝ moderamen ꝑus viſū ⁊ ſi tunc vxor ab eo non eſt carnalit̄ cognita et aliū vir admittit adultera eſt. quia verū matrimoniū eſt inter illas licet ibi carnalis copula non ſit ſecuta.
¶ Ultio nota ⁊ ponatur caſus q̄ tpe naturali veniat vnus fur ad hoſpitiū vnius qui habet pulchrā vxorē ⁊ volens intrare a marito audiatur q̄ ſurgens quaſi credat talē extra domū circūquaqȝ ābulantē ⁊ tūc fur intrat ꝑ hoſtiū accedens vxorē ſb̄ illius verbis ipā ſbagitādo quo facto recipiat veſtim̄ta aliqua ⁊ recedat. Et marito reueniente ad vxorē volens eā conſolare ⁊ tunc ipa reſpondet dicens tu apud me fuiſti hic ⁊ me ſbagitaſti ⁊ cognouiſti carnalr̄. Tunc dubitatur ex quo audiuit ipā eſſe cognitam a fure vtrū ipa ſit tenenda ꝓ adultera vel vtrū ipa ſit ſepanda ab eo Reſpondetur q̄ non ex quo ipa credidit furē fore maritū eius ⁊ fuit decepta per verba furis tunc non eſt ab eo ſepanda: Si autē furē nouiſſet n̄ fore maritū eius ⁊ fornicationē cū eo cōmiſiſſet. tunc eſſet adultera et ſepanda ab eo.

.i. vxor .i. vitas vxorē leproſā
Si tua ſit coniunx infecta licet fugias hanc
.i. accipe .i. nō potes vxorē .i. quſqȝ
Ducere non debes aliam donec moriatur
reqrit ꝓuideas mulieri .i. nutrim̄ta
Ipe fides q̄ vult des corporis huic alimenta
valeas caſte viuas. sͨ potes abſtinere. sͨ mulier leproſa
Si potes abſtineas ſi non eadem tibi carnis
.i. tribuat .i. trāſgreſſor legitti thori .i. aliā mlierē ↄgnoueris
Debita perſoluet vel adulter eris aliunde
.i. ꝑuet̄ mēbro virili .i. dimittat vir
Si vir caſtretur ſua nunqȝ deſerat illum
sͨ relinqt mulierē .i. illa ſuſtinet defectū
Femina nec vir eam quocunqȝ modo patiatur
¶ Hic magiſter ponit aliū caſū de matrimonio dicens ſi tua mlier eſſȝ infecta cū aliquo veneno vel cū aliqua infirmitate vel cū lepra tunc ꝓpt

Illã cauſaz matrimoniuz poteſt diſſolui et ſepari et poſt ſepatõez vel diſſolu
tõez vir non debet ſumere aliã vxorẽ niſi ipa ſit mortua et ſi ipa eſt indigẽs
et egena tunc vir tenetur ei procurare et dare nutrimentũ corporis. Tũc
ibi (Si potes abſtineas) vult tãtũ ſi maſculus poteſt tũc debet contĩnẽ
ter viuere vel ſi vtiqz velit coire tunc noſcat vxorẽ leproſaz ſiue infectã. ne
aliunde adulterium committat. Tunc ibi (ſi vir caſtretur) magiſter põit
documentũ aliud ſiue aliũ caſuz dicens ſi vir ꝓuaretur mẽbris ſexionali
bus ſiue genitalibus quocunqz modo hoc fieret tunc ipa mulier nõ de
bet eũ ꝓpter hoc deſerere et econuerſo ſi mulier occuparetur apoſtemati
bus vel alijs infirmitatibus per tres vel per ſex annos vel plures tũc ꝓp
terea vir non dz mulierẽ delinquere.

¶ Circa lrãz nota: Ex quo vir et vxor ſunt vna caro et cũ hoc aio inuicẽ cõ
morari. Et ſi vir tunc non poteſt habere abſtinentiã carnis vnde tunc de
bet poſtulare debitũ carnis. ex quo ipa eſſet infecta cũ aliq̃ veneno vel cuz
aliqua infirmitate vt lrã dicit et ſic erit dubiũ an ipe dz poſtulare iura cõ
iugalia ab ipa vxore infecta an ab aliena non ꝑmũ. q2 ſepatio eſt facta etz
non ſcdm. q2 ſi alias faceret fieret adulteri. Ibi rñdet ƀz textũ ꝙ mu
lier leproſa ſiue veneno infecta debet ei ꝑſoluere debitũ thori ne fiat ad
ulter. Et hoc eſt verũ ſi ipe vir nullaten9 pt coitu carere.

¶ Scdo eſt notãdũ. magiſter in lrã ponit duos caſus ꝑmũ de lepra: ƀm
de caſtratõe ſiue de inabilitatõe et ãbo dñt intelligi dũmõ accederẽt poſt
copulã carnalẽ. q2 ante copulã carnalẽ tã lepra q̃z caſtratio ĩpedit matri
moniũ ↄtrahendũ et diminuit contractũ.

¶ Itẽ notãdũ ƀz ſctm̃ Thomã ↄiunx ĩfecta lepra poſt copulã carnalez
licet tenet̃ viro reddere iura ↄiugalia non aũt tenet̃ viro cohabitare. q2
non tã cito inficit̃ q̇s ex coitu ſicut ex freq̃nti cohabitatõe. Si ãt alt̃ cõ
iugũ poſſet abſtinere meli9 eſſet quia vt ſic poſſent generari ꝑueri leproſi
vel ipe vir et; quãdoqz poſſet infici ab ipa muliere vt dt lrã et ḡ ſi potes ab
ſtineas. Itẽ filij debent manere cũ ſano ne inficiantur. Et dicit littera
(ducere nõ debes alias) et ibi innuit tantũ ꝙ lepra non eſt ĩpedimẽtũ ĩpe
diens mr̃imoniũ ↄtractũ.

¶ Tercio ẽ notãdũ. ꝙ ſimplicia ſpolia lepra ſupueniẽte licite pñt diſrũ
pi et ſoluit ſanus ad copulã maritalẽ ↄſumendã cõpelli non dz vt patet
de ↄiugio leproſoꝝ capitulo vltimo.

¶ Quarto eſt notandũ. ꝙ vir ſan9 cũ muliere leproſa ð neceſſarijs ꝓuide
re dz vt ẽ ð victu et veſtitu et lz iſti ſunt ſepati ab inuicẽ ꝓpt hoc ne alt̃ ab al
tero interficiat̃ tñ q̃ ad coꝝ bona q̃ poſſident ſepari non pñt.

¶ Quinto nota. Ex lrã habetur ꝙ ipe vir poſt copulã carnalẽ ſi ſit ĩpo
tens qui prius fuit potens. tunc mulier non debet euz relinquere ꝓpt̃ h
et conſimiliter econuerſo. Si ipa mulier poſtq̃z eſt cognita a viro ſit ĩpo
tens et ei inepta tunc ipe vir ꝓpt hoc non dz eã dimittere Rõ illi9 ẽ talis. q2
matrimoniũ eſt vinculũ indiſſolubile quod ſtabit ꝑ totã vitã ↄiugatorũ
non interueniente adulterio.

¶ Vltimo notandũ. ꝙ conſiliũ eſt iſte qui eſt mag; apt9 ab coitũ ↄtinent̃
viuat ne fiat adulter. Omis eñ ille adulter eſt qui cognoſcit aliã vxorez
a ſuo legittima muliere.

.s.mulier pma in articulo mortꝫ ſimplici fornicatōe.i.floraſti
Si ſit in extremis quā ſimiliter violaſti
ꝓmiſſionē .i.ducere ceſſante
Atqꝫ fidem dederis hanc ducere velle.fugato
.i.infirmitate .s.mulierē .i.ꝺ tali ꝑiurio
Morbo ſi ducas aliam periurus es inde
pñiam habeas .i.ꝯtractū .i.diſſolue.h̄ ē cū ſcda mlīere dꝫ manere.
Digne peniteas pactum non ſolue ſecundum
.s.carnalr .s.ꝯcubina
Poſt iuramentum niſi cognita ſit tibi prima
.s.manifeſte .i.diſpōſare mulierē ſic dictā
Si mihi iuraſti ꝙ velles ducere bertam
.i.diſpōſas ſic dicta.i.matrimoniū .s.cū ſcda
Et ducas agatham cōtractus tunc ſtabit et tu
.i.ꝙ falſe iuraſti .i.cn tormētis
Q male iuraſti debes exoluere penis
mulierē.s.vir .s.vxor .s.mulier inuitꝰ
Quam tu duxiſti tua non erit illa coactus
.s.mulier .s.vxor .s.mulierē.i.volūtarie.i.reueniſti
Nec eadem tua ſit ad eam ſi ſponte rediſti
.s.mulier.i.ꝯſenſuꝫ p̄bꝫ.s.vir.s.mulieri ꝯſentꝫ.s.alteri viro
Si tibi conſentit nec tu ſibi nubere nulli
mulieri lilitū eſt .i.donec mortuꝰes .i.inhibet
Huic licet vſqꝫ tuam poſt mortem non prohibet lex
.s.viꝝ .s.mulierē .s.inducēdo aliāvxorē
Ducere te reliquam nec cogere te valet illud
.s.mulierē .i.pecunias
Ne ſi duxiſti quia promiſi tibi nummos
.s.nūmos .s.dederim tibi viro .i.iſta defraudatio
Et nullos dederim non ſepat iſte dolus nos

¶ Hic magiſter ſupaddit alios caſus de matrimonio dicēs:ſi aliq̇s habere t ꝯcubinā quam ſumpſiſſet per verba de futuro ⁊ cū iuramēto et ſi tūc illa incurreret infirmitatē⁊ egrotaret̃ lōga infirmitate ſi ſupuixerit ⁊ pſtine ſanitati fuerit reſtituta⁊ tales conduceret aliam tūc ille ꝺ facto eſt periurus ſed tamen cum ſcda muliere manere debet ⁊ dꝫ agere pñiam de periurio ⁊ hoc eſt verum ſi primam concubinam poſt iuramenētum carnaliter non cognouit. Quia ſi ſic tunc tenetur redire ad pmam⁊ dimittere ſecundam.tunc ibi(Si mihi iuraſti)vult ſi aliq̇s iurauit ſumere bertam ad thorum legittimum⁊ ſumeret eius ſororem v.delicꝫ agatham tūc illud matrimoniū ſtabit cū agatha⁊ ipe tenet̃ ſatiſfacere iuramento cū pñia.⁊ hoc eſt veꝝ eo ſciēte ꝙ ſumpſit agathā. Tūc ibi quā duxiſti ſupaddit aliū caſum dicēs.ſi aliq̇s duceret vxorē coacte tūc ñ tenet̃

80

eam obſcuare ſi poſtea nõ adhibeat ꝯſenſum nec copula carnalis ibi ad-
hibeť. ⁊ ſi ita euenerit ꝙ mulier ꝯſentiret viro. ⁊ vir nõ ꝯſentiret mulieri.
tũc mulier nõ pt̃ ducere aliũ viꝝ ꝓpter ei⁹ ꝯſenſum. ſꝫ vir bñ pt̃ ducere ali
am vxorẽ. qꝛ ñ fecit ꝯſenſuꝫ. lꝫ coact⁹ fuerat. Tũc. ibi (Si me duxiſti) põit
vnã doctrinã dicẽs. ſi qs ſumeret ꝓpter pecuniã ⁊ diuitias ⁊ crederꝫ mlie-
rẽ hr̃e multos nummos vel ꝙ mulier dicat. ſumas me ego tibi dabo cen
tum marcas vel mille: iſte aũt credens iſtꝫ verb̃ ſumit eam legittime i fa-
cie eccleſie poſt hoc autem vir poſtulans nummos ĩueniens crumenam
vacuam: an tunc matrimonium poſſit reuocare. Rñdet lrã ꝙ non. quia
ille dol⁹ non ſepat mr̃imoniũ.

¶ Circa lrãm nota. ꝑiur⁹ dr̃ ille q̊ frãgit ei⁹ ꝓpriũ iuramẽtũ ⁊ ſic ille q̊ iu
rauit ducere ꝑmã ⁊ ſumpſit aliã. a ꝑma fact⁹ ẽ ꝑiurus vt lrã ꝑtẽdit: ⁊ ſi cõ-
traheret ſcðaꝫ ꝑ ſpõſalia ꝑma adhuc icũbente ⁊ alia imediate moreret añ
q̃ eã noſceret carnalr̃ ⁊ ꝑma viuẽte eã ſumeret. tũc ſatiſfaceret iuramẽto.
ſed non itentõi. qꝛ iurauit eã ſumere. ⁊ h̃ fec̃. ſed itendebat ſcðam ſumere
ſi vixiſſet ⁊ ꝑ hoc non ſatiſfecit.

¶ Scðo notãdũ. ꝙ ſi aliqs vir ꝯtrahit ſpõſalia d̃ futuro cum ꝯcubina ſua
iã laborãdo i extremis addẽdo iuramẽtum. ita ꝙ ꝑ illð iuramẽtũ ipa co
gnita reducit reliquã. tunc dr̃ ꝑiurus ⁊ dꝫ manere cũ ſcða ⁊ illud etꝫ ꝑtẽdit
cum d̃t. Si ſit i extremis.

¶ Tercio notãdũ. d̃t lrã. Factũ non ſoluo ꝑm. Rõ illi⁹ lr̃e eſt iſta. qꝛ cuꝫ
ſcða muliere ꝯſumatũ eſt matrimoniũ ⁊ ad ſuã ꝑfectõem redactũ. ſꝫ cum
ꝑma qñ nondũ ſbſecuta eſt copula carnalis nondũ ꝯſumatũ eſt mr̃imo
niũ. ſed ſolũ facta ſtꝫ ſponſalia. ſed ſi aliqs ꝯgnouiſſet carnaliter. tunc mr̃i-
monium ꝑmum eſſet ꝯſumatum ⁊ ꝑfectum. ſed ſecundũ nullum eſt. er
go d̃t in textu. Poſt iuramẽtum.

¶ Quarto notãdũ. ibi (Si mihi iuraſti) qꝛ ſi aliqs ꝯtrahit ꝑ v̱ba de fu
turo ſpõſalia cũ aliq̃ v̓gine vel muliere addito iuramẽto. ⁊ deinde ꝯmittit
mr̃imonium cũ reliq̃ non obſtãte illo iuramento. ipe dꝫ manere cũ ſecũ
da. ⁊ hoc pꝫ hic i lrã ⁊ i decretalib⁹ capitulo de ſpõſalib⁹. ſed ſi i vtraqꝫ ꝯtra
xit ꝑ v̱ba de futuro. tunc dꝫ cum ꝑma ſtare ꝓpter euitẽtiã ne agat ꝑiu
rium. ſed ſi iſte iurat ꝑme mulieri vel alteri ad man⁹ ſiue ꝑma ſit ꝯgnita.
ſiue non. tunc teneť eam ſumere.

¶ Quinto notãdũ. ꝙ ſicut iura ꝓclamãt. tũc itrãs mr̃imoᵐ. dꝫ h̃ facere
libere ⁊ bona volũtate. Vñ ſi aliqs fuit coact⁹ ſine ꝓpꝛio ꝯſenſu. tũc mr̃imoᵐ
non hꝫ locũ. vñ ſagaces ſacerdotes hãc regulã teneñť ſcire. ſic ꝙ qñ ſpon-
ſus ⁊ ſpõſa veniunt ad domũ dei ⁊ petunt copulari. tunc ſacerdos cuꝫ ma
gna ſollicitudine dꝫ interrogare ſi ſpontanee ⁊ ex ꝯſenſu ꝓpꝛio velint ma
trimoniũ intrare. imo etꝫ dꝫ introgare ſi v̱a dilectio ſit inť eos. qꝛ ſi illa iue
niunť in eis. tunc fiat copulatio mr̃imonij in noie dñi. Sꝫ ſi ſacerdos poſ-
ſet ꝯgnoſcere ꝙ alter illoꝝ d̃ ꝓpꝛio ꝯſenſu mr̃imoᵐ nõ intraret ſed coact⁹. tunc
non ſtꝫ copulãdi ne poſtea fieret i irreuerẽtiã ſacr̃o. vel alið icõueniẽs ſeq̃re
tur. ſcꝫ ꝙ vn⁹ aliũ relinq̃ret. Vñ ſi aliqs eẽt coact⁹ ad mulierẽ ⁊ manerꝫ cũ
ea per dimidiũ annũ ⁊ copula carnalis nõ ſbſequereť in illo tp̃e nec adhi-
beat ꝯſenſum voluntatꝫ ad eũ. tunc vir non teneť eam dimittere ꝓpť mu
tuam ⁊ diuturnam cohabitatõem.

¶ Sexto notād. ibi (Si me duxiſti) diceret q̄s tūc tñ iura dicūt φ fraus ⁊ dol⁹ puniri dñt. ſ; hui⁹ oppo^m videt̄ ħ in hoc cāu. Rñdet̄ φ tal̄ dol⁹ ñ punit̄ a iure. iō q: iſta vir et; q̄dāmō doloſe: p̄ter finis debiti mr̄imonij intētōem cōtraxit mr̄imoniū. nā magis ꝓpt̄ pecunias ⁊ diuitias quā ꝓpt̄ ꝓlificatōem cōtraxit. Scđo iō. ius non punit illū dolū ne maleficij daret viam ⁊ occaſiōem repudiādi ſuas vxores vl̄ q: facilit̄ alios poſſet allegare in hui⁹ dolo. Et; ille dol⁹ nō ſufficit tollere eſſentialia illi⁹ mr̄imonij ſic̄ facit error conditōis vel ꝑſone. q: iſta duo impedimenta tollunt cōſenſum. ſ; cum iſto dolo de quo loquit̄ lrā ſtat bñ conſenſus.

¶ Vltio notādū. dcm̄ ē ſup̄ in lrā. Si iuraſti. Rō hui⁹ lr̄e eſt. q: mr̄imo^m fundat̄ in cōtractu detminato. ſed iurās nullā velle ducere niſi bertā facit contractū indetminatū. eo φ plures vocant̄ hoc noīe berta. Si g̊ iſte certe ⁊ detminate cōtraxit cū agata tūc ſtabit ibi ꝯtract⁹ indiſſolubiliter. Rō rō illi⁹ lrē vicȝ quā tu duxiſti eſt iſte. q: conſenſus liber eſt d̄ eſſentia mr̄imonij: ⁊ hȝ ſe quodāmō ſicut forma eēntialis ipi⁹ mr̄imonij. Et ſm̄ Phm. forma eſt que dat eſſe rei. ideoqȝ deficiēte forma rei tunc nihil fit g̊ deficiente cōſenſu alteri⁹ ꝑſone contrahentiū q̄ntū ad illā ꝑſonā ñ erit mr̄imoniū. Si āt altera ꝑſona contrahētiū cōſentit q̄ntū ad illā erit matrimoniū vt d̄t lrā. g̊ ſbdit φ etiā talis ꝑſona non p̄t nubere alteri non obſtāte φ altera ꝑſona alteri nubat.

.i. iuramēto ꝯfirmas s^c mr̄imo^m
Si iuras nolle mulierum ducere poſt hoc
s^c mulierē s^c tu
Contrahis. iſte manet contractus. confitearis
.i. ſm̄ iuramētū cōmiſiſti
Q ō male iuraſti domino facias ſatis inde
s^c tu .i. abiuras s^c pctā
Si ſemel abſtineas peccata: lapſus in iſta
s^c pctā .i. reiterare s^c dcā
Non iuras eadem non ꝑpetrare. ſed hec te
itelligere .i. iuramētū fecer;
Scire volo quotiens iuraueris hoc totiens tu
s^c ꝑpetrat; .i. pniam .i. ſuſtiere
Pro iuramentis penas abſoluere debes

¶ Hic mgr̄ ſbdit alios caſus d̄ mr̄imonio dicens. ſi aliq̄s iurauerit nolle ſumere vxorē ⁊ iuramēto facto ⁊ aliq̄ tp̄e elapſo ſumpſerit vxorē. an tūc iuramētū ipedit contractū. Rñdet lrā φ non. q: ꝯtract⁹ ille ſtabit. ſed ipſe dȝ ſatiſfacere dn̄o ꝓ iuramento qđ fecit. Tunc. ibi (Si ſel̄) autor pōit aliū caſum ꝑ modū doctrie volens ſi aliq̄s abiurauerit pctā ſcl̄ ꝯmiſſa nunq̄ʒ velle facere. ⁊ ſi tūc ille relabit̄ in eadē pctā tūc nūq̄ʒ āpli⁹ dȝ iurare ſe nolle cōmittere talia pctā. imo puniēd⁹ ē q̄tiēs āpli⁹ cōmiſerit iuramētū.

¶ Circa lrām nota. φ mgr̄ ħ tāgit aliđ ipedimētum ipediēs mr̄imoniū contrahendū ⁊ diminuēs ꝯtractū qđ vocat̄ error fortūe. ſ; tñ illđ nō ſufficit ipedire mr̄imo^m ꝯhendū ⁊ diminuere ꝯtractū. ſ; bñ error conditionis

¶ Scdo nota circa iſtũ caſum ꝓmũ ſi iuramentũ ⁊ votũ eẽnt ſolẽnia. tũc hoc iuramentũ impedit mr̃imoniũ ꝯtrahendũ ꝺ quo iuramento ſolẽni ſcdm ẽ ſupra. vt ſi aliq̇s ꝓmoueret̃ ad ordinẽ diaconat⁹ vel ſbdiaconatus tunc facit iuramẽtũ ſolenne. ⁊ ſi tũc ille ꝯtrahit mr̃imoniũ. tunc tale iuramentũ ⁊ votũ ſolẽne impediũt mr̃imoniũ ꝯtrahẽdũ ⁊ diminuũt ꝯtractũ ꝰ lrã autoris dꝫ intelligi ꝺ ſimplici iuramẽto ⁊ non ſolẽni.

¶ Tercio notãdũ. ꝙ ſi aliq̇s abiurat pctã ꝓus cõmiſſa ⁊ poſtea relabitur in eadẽ pctã tũc ipe tenet̃ duplr̃ penitere. nã tenet̃ penitere ꝓmo de iuramẽto. ſcdo ꝺ pctõ cõmiſſo quotienſcunqꝫ illõ ammõ fecerit.

¶ Quarto nota. Aliq̇ eſtimãt ꝙ pctã ſemel ꝯmiſſa ⁊ cõfeſſa ſi ſcdario eadẽ pcã ꝑagerent̃ ꝙ tũc illa pctã reuiuiſcerent̃ q̃ q̃ndã viua fuerũt. ſed alij dicũt. ꝙ pctã ſel̃ cõmiſſa ⁊ cõtritõe deplãcta ñ reuiuiſcũt ſi iterato cõmittunt̃. qꝛ illoꝝ dñs nunq̃ recordabit̃. nec etꝫ vnũ pctm̃ dꝫ q̇s bis ꝯfiteri ſaltẽ ſi cõfiteat̃ alicui q̇ hꝫ autoritetẽ obſoluẽdi. qꝛ alias diuideret ꝯfeſſionez ⁊ ſic tunc cõcurrerent diuidentia circa ſacr̃m qð non dꝫ fieri

¶ Quinto notãdũ eſt ſm ſctm̃ Thomã ⁊ ſm Hoſtienſ. qñ q̇s iurat iuramentũ gñale ⁊ non obligat ſe ad ſp̃alẽ. tunc gñalitas ꝯfuſionẽ ⁊ obſcuritatẽ parit. ſi ꝰ inuẽgit caſum inopinatũ ꝺ q̃ ſi q̇s cogitaſſet cũ iuramentũ fec̃ nullo⁹ feciſſet non tenet̃ hoc iuramentũ adimplere ⁊ ꝰ ꝺt in lrã) Si iuras nolle. ⁊c.) Alia cã eiuſdem littere ẽ. qꝛ iuramẽtum quo quis iurat non velle ducere vxorem non ligat ambas pſonas. ſed ſolum iuramẽtũ. ꝰ ſi duxit mulierẽ amplius non ſolum ſui eſt iuris. ſed etꝫ mulierꝫ. qꝛ tenetur ſatiſfacere iuri. ex eo ꝙ hꝫ mulierem vicꝫ ꝑmanẽdo cũ ipa ⁊ reddere ei debitum carnis cũ petit. ſꝫ exigere debitũ carnis ab ipa ſine pctõ non p̃t. Sed diceres. nunq̇d tale iuramẽtũ impedit mr̃imoniũ contrahẽdum ⁊ videtur ꝙ ſic. qꝛ om̃e iuramẽtũ quod ſine ꝑiculo p̃t adimpleri nõ debꝫ irritari ſed magis ꝑfici. ſed qꝛ tale iuramẽtum ſine periculo p̃t adimpleri. imo etꝫ in ſalutẽ aie. eo ꝙ non ipedit hoiem q̃ntũ ad celeſtia regna. igitur iſtð moderãdum ẽ iuxta ꝓdicta.

ſc̃ vxori ſc̃ tu vir .i. nõvelle
Legittime coitum ſi iuras reddere nolle
.i. qñ ſc̃ a te
Cum petit hic dico quod iuraſti nihil eſſe
ſc̃ a te ꝑpetrato .i. ꝯſenſuꝫ adhibuerit
Huic iuramento ſi non conſenſerit ipa
.i. expoſtulare. ſc̃ viro .i. ꝯiugalia
Querere non tibi do conſortia carnis ab illa
ſc̃ mulieris ſc̃ viro ſc̃ mlierẽ
Huius poſt mortem tibi ducere non licet vllam
cõmittis .i. i tpe infdicto .i. diminuã
Si facis in banno contractum non reuocabo
.i. corrigere dẽs. .i. poſt tp̃s infdictũ
Corrige poſt bannũ te conſilio ſapientum

¶ Hic mgr̄ ſupaddit duo documēta dicens. ſi vir fecit votum ꝯtinētie in thoro legittimo muliere nō ꝯſentiēte ⁊ ſi mł̄ier poſtulare vellet debitū carnis dicēs ſe nō poſſe carere. tūc lȝ fecit iuramētū ꝯtinētie tn̄ dȝ ſoluere debitū mulieri. Si āt mł̄ier fecit ꝯſenſum ad votū ꝑdictū ſeu iuramētū. tūc vir non tenet̄ ꝑſoluere debitū carnis. qꝛ tunc hoc factū ē in volūtate amborum. Et ſi illic idē vir q̇ iā feciſſet votū viueret donec mulier moreret̄ tūc nunq̄ꝫ poſt mortē illi⁹ mulieris deberet cognoſcere carnał̄r. nec debeȝ aliam ducere matrimonialit̄. ¶ Deīn mgr̄ ſbdit ſm documentū dicens ꝙ ſi aliq̇s ꝯtraheret mr̄imoniū qn̄ eēnt intͤdicta eccł̄iaꝝ. tūc hoc mr̄imoniū ſtabit. ſȝ lugēda ſtꝫ pctā eo ꝙ ipe fecit ꝯtra mādatū eccł̄ie ⁊ iō dȝ viuere ſm ꝯſiliū ſapientū viroꝝ ⁊ ſui ꝯfeſſoris.

¶ Circa lrām nota. ꝙ qn̄ aliq̄ mł̄ier non p̄t ꝯtinent̄ viuere. tunc iuramētum eſt illicitū ⁊ non dȝ tunc iurare ꝯtinentiā vite ne mai⁹ piculū ſibi incurrat. Silr̄ dōm ꝙ vir non dȝ ꝯtinentiā vite vouere cū ſcit ſe hr̄e vxorem que ꝯtinent̄ viuere non p̄t.

¶ Scđo notādū. lȝ non eſt licitū ꝙ aliq̇s iurat nolle reddere debituȝ carnis ꝓpe vxori ſue. eo ꝙ tenet̄ ei reddere quotiēs ipe vir fuerit petit⁹ a muliere. ſȝ tn̄ cū timore dei. vn̄ tpib⁹ ſacris cū hoīes dn̄t cōicare vel paſcha celebrare. tūc ad min⁹ vir ꝑ qttuor vel ſex dies a ꝓpa vxore dȝ abſtinere. ⁊ illud iuramentū intelligēdū ē non eē licitū qn̄ vxor non ꝯſentit viro. pōt tn̄ vir ex ꝯſenſu ſue vxoris ꝯtinent̄ viuere.

¶ Tercio nota. ꝙ ſi aliq̇s iurat tenere votū ꝯtinentie ita ꝙ poſt mortē legittime vxoris nūq̄ꝫ aliā velit ducere vxorē. tūc illđ ē ſuādū ⁊ ſi tunc poſt mortē mulieris tenet̄ ꝯtinent̄ viuere. ſȝ ſi aliq̇s malicioſe eā abiurat ⁊ odioſe. tuc iſtā penā ꝓ dolo ⁊ fraude hr̄e dȝ. ꝙ ipa viuēre non hȝ illi⁹ poſſe ad debitum carnis exigendū. ¶ Quarto notādum ꝙ interdictū ab eccł̄ia ꝑ tres dies ipedit mr̄imoīm ꝯtrahendum: ſed non diminuit ꝯtractum.

¶ Quinto notandū. lrā dt̄. Si ſitis in bāno: ibi mgr̄ ꝑ hoc innuit ꝙ q̄dā ſtꝫ tpa in quib⁹ inhibet̄ ꝙ non dȝ fieri mr̄imoīm. vt ē tps aduēt⁹ dn̄i. ⁊ ſic đ alijs đ quib⁹ patuit ſupra. vn̄ iſtis ſacris tpib⁹ contrahi poſſunt ſpōſalia ⁊ etiā mr̄imonium qđ ſolum ꝯſenſu ꝯtrahitur, ſed ꝯtractio vxoris ad ſolēnitates nuptiaꝝ ꝓhibetur.

¶ Sexto notādū. ꝙ in ꝓpoſito ꝑ bānū p̄t intelligi ſnīa excōicatōis. qꝛ ipſi excōicato oīa ſacra denegāt̄ vt infra patebit. ſȝ tn̄ excōicat⁹ ſi ꝯhit mr̄imoīm cū aliq̄ mł̄iere vł̄ vgīe. ille ꝯtract⁹ ſtabit: ſȝ pn̄iaȝ agere dȝ ꝓ inobedientia eccł̄ie.

¶ Ultimo nota. Rō hui⁹ lr̄e eſt: qꝛ oē iuramētū ſicut ⁊ votū ꝑſupponit poſſibilitatē. ſȝ qꝛ ſm Apl̄m vir q̄ ad redditiōeȝ debiti carnis n̄ ē ſui iuris ſȝ vxoris ⁊ ecōuerſo. ſȝ qꝛ ſm iuriſtas. null⁹ ꝑ iuramētū ſuū dȝ alteri facere p̄iudiciū. igit̄ nec vir p̄t iurare caſtitatē ſine ꝯſenſu mulieris. Si āt mulier ꝯſentiret iuramētū ſtaret. ⁊ tunc đberēt mutuo viuere ſicut frat̄ cū ſorore. vn̄ ſm iura. qn̄ vir iurat ſe nolle reddere debitū carnis ſeu iura ꝯiugalia. tūc ꝑ iuramētū ꝑdit ius exigēdi debitū carnis. ſȝ n̄ ius reddēdi ex q̊ ħ n̄ hȝ in ptāte ſua. ſȝ ē in ptāte ſue vxoris etiā ꝑdit ius reducēdi aliā vxorē poſt mortē illi⁹. Rō ē: qꝛ q̄ntū in eo fuit. tunc votū ꝯtinētie commiſit ⁊ vouit. g̊ tenet̄ ſuare inquantum melius poteſt. credo tamen meliori iuditio interueniente ⁊ de diſcuſſione fortiori. ſi aliquis ab‑

iuraret reddere debitũ carnis vni certe ꝛ legittime vxori ꝙ ꝑ istã ꝯiuratio-nem non ꝑdit ius ducendi aliã vxorem ꝑma mortua.nec etiã ꝑdit ius exi-gendi debitũ carnis ab iſta ſecunda muliere.cum ſic ſimplr̃ ñ ꝓmiſit ab-ſtinentiã.Sed ſi littera intelligeret̃ ꝙ ſi aliquis abiuraret coire cum mu-liere ſimplr̃ ꝛ vl̃r.tũc lrã in vitate ſimplr̃.Tunc.ibi (Corrige poſt ban-num) Vñ ꝯſiliandũ eſt talib⁹.ꝙ faciãt pniam d̉ illo qđ fecerunt cõtra ſta-tutum eccl̃ie ꝛ ꝙ ſcãdalizauerunt ita eccl̃iam.Vñ ꝑdicte ꝑſone ita clãde-ſtine mr̃imonium contrahẽtes magno ſe ſupponunt ꝑiculo.nã poſſz al-ter alteram dimittere ꝛ de facto cum alia cõtraheret ꝛ ſic in adulterio ma-nere.q̃ꝛ ꝑmum mr̃imonium ꝓbare non poteſt ꝓpt̃ defectum teſtium.er-go d̉t in textu.corrige poſt bãnum.

s. vel vgo
Si begrvina deum ſponſum preelegerit atqꝫ
s. voti capillos s. vgo
In ſignum crines preſcideret iſta marito
.i.tale mr̃imo. nõ p̃t reuocari
Si nubit nupta maneat.ſed peniteat hec
.i.caſſauit. s. ꝯtinẽtie ꝯtrahere mr̃imo.
Infregit votum prohibetur nubere talis
s. talis vgo .i.ſi cõtraxit nõ p̃t reuocare
Ne nubat prohibe.nuptam noli reuocare
s. viro.i.copulata.i.vgo ñ hñs annos pubbatis
Impubes ſi ſit tibi deſponſata puella
annihilat hãc deſpõſatõem .i.duodecim annoꝝ
Irritat hoc factum ſi vult cum ſit duodena
copula carnalis .i.ãceſſerit
Carius amicitia ſi non preceſſerit vlla
marito nõ cõſentiẽte copula carnalis
Inuito ſponſo ſi non cõmixtio carnis
talis puella mr̃imo. s. vir
Intererit poteſt clauſtrari contrahet iſte
s. muliere.s. nubere.s. puelle.s. clauſtꝝ
Cum reliqua ſi vult hinc non exire licebit
s. vgo copulari
Hoc licet ip̃a velit nec deinceps nubere cuiq̃ꝫ

¶ Hic autor ſbiungit alia documenta d̉ matrimonio dicens.ſi aliq̃ vgo eligeret deum in ſponſum.ꝛ in ſignũ illius p̃ſcindat crines ſuos ita ꝙ fi-at ſeculo difformis.tũc ip̃a nunq̃ꝫ ꝑſumeret legittimari.ꝛ ſi poſtmodũ le-gittimat̃ vel nubit̃.tunc oꝫ eã manere nuptã.ſed dꝫ pniam agere de tali iuramento ſeu voto.ſed mr̃imonium reuocari non põt.Deinde ſbiun-git aliud documentũ dicens.Si aliqua puella tenera ꝛ iuuenis deſpõſa-retur ante annos pubertatis.tũc poſtq̃ꝫ ip̃a venerit ad annos diſcretõis ſeu pubertatis poteſt reuocare illa ſpõſalia.i.mr̃imoniũ ꝯtractũ.ꝛ hoc eſt

veꝝ ſi copula carnalis inter eos nō ē ſecuta ⁊ ipa pōt clauſtrari ſine velle
ſpōſi. ⁊ ſi ſpōſus poſtularet eā ꝺ clauſtro nō dꝫ exire ad eū cū illo cōmorā
do. nec ipa poſtmodū dꝫ nubere alteri viro.

¶ Circa lrām notādū ꝙ hoc ꝙ autoꝛ intēdit in lrā ē intelligendū ꝺ voto
ſimplici. qꝛ hoc impedit mrīmoᵐ ↄtrahendū. ſed nō diminuit ↄtractū. vt
licet aliq̄ vgo vel puella in ſignū voti ↄtinētie deponeret crines. tñ depoſi
to criniū non ſolēniſat votū. Et lꝫ dcm̄ ſit quaſi votū ſolēniſet. tñ ad mri
moᵐ dirimendū ſufficit votū ſolenne qd ſolēnizatū fuerit p ſuſceptōem
ſacri oꝛdinis aut ꝑ ꝓfeſſionē factā alicui religioni ꝑ ſedē apꝉicā approba
te vt pꝫ extra de voto ⁊ voti redemptōe.

¶ Scđo notādū. lꝫ actū ipiꝰ ↄtractꝰ quē impubes cōmittūt pñt reuocare
cum ſe viderint deceptos tpe pubertatis etiā ſi pater ↄtraxerit ꝓ filia ipſa
pt reuocare qñ añ tp̄s pubertatis non hꝫ vſum ⁊ rōem debitā. tñ ſi ↄſenſe
rit poſtmodū amplius reuocare nō pt. ⁊ iō ipis pueris ponunt tutores vſqꝫ
ad decimūquartū annū q̄ ipos regere dñt vt vtuoſe viuāt ⁊ eoꝛū bona nō
inutiliter ↄſumant.

¶ Tercio notādū. ꝙ ſola copula carnalis reuocat vxores ꝺ clauſtro. ideo
ſi aliq̄ puella diſcurreret a vito ad clauſtꝝ copula carnali nō ꝓuia non dꝫ
redire. ⁊ ipe vir pt ↄtrahere cū alia. ⁊ hoc eſt veꝝ ſi non deberit ↄſenſuꝫ ꝙ
ipa poſſet intrare religionem.

¶ Quarto notādū. dicerꝫ quis. tñ ſepe ſupius dcm̄ ē ꝙ votum impedit
mrīmoᵐ ↄtrahēdū ⁊ dirimit ↄtractū. quō hic dr ꝙ nō dirimit ↄtractū Rñ
ꝙ ſupius dcm̄ intelligitur de voto ſolenni. ſꝫ hic autoꝛ loq̄tur ꝺ voto ſim
plici: qꝛ ꝑ abſciſionē crinis vel come manu ꝓpa non ſolennizat votuꝫ Et
intelligitur hec lrā ſcḋm hoc cū dt in ſignū crinis abſcindat. Si vo tal' pu
ella vel vgo faceret votū ſolēne ſic ꝙ ſolennit abſcideretur coma. ſi ↄtrahe
ret mrīmoᵐ nullum cēt.

¶ Quinto notādū ꝓ meliori intellectu lrē ꝙ ſcḋꝫ iura puella dr pubes in
duodecimo annoꝛ maſculꝰ in decimoq̄rto ānno. ⁊ iſto tpe maſculꝰ ⁊ mu
lier pñt ſibijnuicē cōmiſceri. Nūc dr in textu (irritat) Et rō ē. qꝛ ad matri
moᵐ req̄rit ↄſenſus volūtariꝰ q̄ vlteriꝰ pſupponit deliberatōem ⁊ diſcretio
nē. ſed qꝛ maſculꝰ ſb q̄rtodecimo annoꝛ mlier ſb duodecimo anno carēt
diſcretōe ⁊ matura deliberatōe. iō tunc nō hñt ↄſenſum voluntariū. ⁊ ↄ
ſñti añ hoc tp̄s nō pñt ↄtrahere mrīmoniū. Vñ ſi hec puella ꝺ q̄ in lrā vi
derit ſe deluſam cū ꝑuenerit ad duodecimū annū pt illū ↄtractū mrīmo
nij irritare. vt dt lrā: ⁊ hoc eſt veꝝ ſi iſtā irritatōeꝫ nō pceſſerit copula car
nalis. Et hoc dt iō. qꝛ in multis vigoꝛ nature ⁊ malicia ↄcupiſcentie ſup
plent etatē. ita ꝙ carnaliter ſe cōmiſcent ante tp̄s. ſi g̊ in decimo aut du
odecimo anno fuerit carnalis copula pacta ſtabit mrīmoᵐ.

s' in vxorē s' ancillā
Ancillam liber ſi ducat et hanc putat eſſe
.i. nobilē s' liber .i. vxoꝛ
Ingenuā. ſi vult nō ſua ſpōſa manebbit
s' ſecuta carnal' copula
Inter eos q̄uis fuerit commixtio carnis

.i.delusum
Cum ſe deceptum videt atqꝫ ſcienter ad eius
sc ꝯgſcēdo eā carnal'r s' vir .i.vxor
Trã(h)eat amplexus ſemel iſte ſit hec ſua ſponſa
sc ē intelligēdū
Sic ecouuerſo ſi nupſit libera ſeruo
¶ Hic autor addit alios caſus d mrimonio dicēs.ſi eēt aliqs nobilis ⁊ liber petēs vxorē nobilē ⁊ liberā ⁊ daret ſibi ancillā.q̄uis ille liber ꝯgſcat eā carnalit dū ꝑceperit ſe deluſum pt reuocare mrimoniū.ſed diu liber ſciuerit eā ancillā eſſe ⁊ deſup eā ꝯgſcat carnalit.tunc ſtabit mrimoniū nec pt reuocare.Sile eſt.ſi aliq nobilis vel libera ſumeret aliquē ſuū ⁊ putaret hr̄e liber.
¶ Circa lrām notādū.ꝙ tale impedimētū dr eē impedimētū ꝯditōis.et cū hoc cōmittit error pſone.vt patuit ſupra.
¶ Scdo notādū.ꝙ ille q̄ ē ſuilis ꝯditōis nō pt petere ſepatōem a libera ꝓpter ꝯditōem.ſi āt nobilis vel liber peteret.tūc poſſet fieri ſepatio.Et ſimiliter ſi liber duxerit liberā quā putaret eē ancillā.tunc talis error non pt dirimere mrimom.
¶ Tercio notādū.ꝙ vir liber q̄ duxerit ancillā ⁊ cognouerit eā fore ācillā.ſi non intēdit eā retinere ampliꝰ nō dꝫ eā ꝯgſcere. q2 ſi eā ꝯgſcat poſt h̄.tunc eā repudiare non pt.
Quarto notādū.ꝙ ꝓpt iſtā ꝯditōem ille q̄ ꝯtrahit cū aliq̄ d q̄ capit cautionē ⁊ fideiuſſores ꝙ ſit libera.⁊ tn̄ poſtea ꝑcipit eā eē ancillā.pt iſte liber ſtatim ab ea ſepari ſi vult.
¶ Quinto notādū ſi vir liber duceret ancillā quā putaret liberā ⁊ ipe liber poſtq̄ ſciuerit fore ācillā eā ꝯgſceret carnal'r.n̄ pt eā repudiare.
¶ Vltimo notādū.ꝙ ꝯditio libertat' plus reſtringit hoiem q̄ aliud accidens:Etiā ꝓceſſus gn̄atōis ꝓpt vtilitatē carnis ſp inclinat ad peſſimum nā ſi aliq̄ fuerit ſuilis om̄e gn̄atum erit ſuile ḡ talis ꝯditio potiꝰ impedit mrimom.Etiā p ſuitutē pt impedire finis mrimonij.ſcilꝫ ꝓlificatio.q2 ſuus eſt ſb poteſtate ſui dn̄i.vel ancilla ſb ptāte ſue dn̄e. ḡ non pt vir hr̄e poteſtatem vxoris ſuilis ꝯditōis niſi ꝯſentiente dn̄o.Dn̄ notandū ꝙ duobus mōis liber non poteſt repudiare ancillā ſi eam duxerit. Pmo q̄n do ſcit eā eē ancillā.⁊ ḡ dt lrā.hoc remouēdo(hāc putat eē ingenuā)Secundo ſi ignoraret eā eē ancillā ⁊ poſtea ciuerit ⁊ tn̄ eque bn̄ ꝯgſcit eā carnaliter verbis vel factis.tunc tenetur eā iterum ſuare.q2 quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt.⁊ videtur placere ꝓpter carnalem copulā ſbſecutā.
.i.maritꝰ ad habitādū .i.vxor
Si vir eat rhomā māſurus ibi ſua ſponſa
s' vir .i.n̄ tenet ſeq̄ ſi pegrinat
Iure ſequatur eum.nuſq̄ ſi ſit peregrinus
.i.thoro legittimo
Si ſponſum thalamo ſuſceptum deſerit vxor

s^c aliqđ tal'vxoꝛ s^c maritū
Et fugit in clauſtꝫ fugitiua redibit ad ipm
vđo ſigno .i.oñdi
Si certo poterit examine virgo pꝛobari
.i.ꝓbat
Sexus iuratus examinet hoc mulieris
palpatões .i.aſpect⁹
Per digiti tactus aut intuitus oculoꝛum

¶ Hic autoꝛ oſtendit alia documēta de matrimonio dicēs. Si aliqs extret patriā relinquēdo ꝓpriā vxorē alibi cōtrahēs morā. tūc mĺier tenet ſequi viꝝ. ꝛ hoc ē veꝝ ſi vir non ſit vagabund⁹ ꝛ inſtabilis. vt ſunt ioculatores vel phiſtulatores. qꝛ ſi ſic eēt. tunc honeſta mulier non dꝫ eum ſequi. Deinde ſbdit ſecundū documentū. ſi aliqs ſpōſus haberet ſpōſam q̄ pma nocte curreret ꝺ coꝛ intraret clauſtꝫ. tunc illa ſponſa fugitiua debꝫ redire ad virum niſi ꝑ ꝯtactum membri ſeu ꝑ intuitum oculoꝝ poſſet certitudinaliter ꝓbari ꝙ eēt v̄go.

¶ Circa lrām notādum. ꝙ ex q̄ vir eſt caput mulieris. iō ſi vir intendit habitare alibi. ſiue rhome. ſiue athenis dūmō ipe velit eſſe ſtabilis. mulier honeſta ꝛ ꝓba tenetur ſequi virum. ſi āt vir eſſet inſtabilis ꝛ vagabundus. tunc mulier non obligatur eum ſequi niſi voluntarie hoc velit facere. vt faciunt vxores ioculatoꝝ ꝛ phiſtulatoꝝ. ꝛ c̄ijs. Et ſi in cāu vxoꝛ alicuius ioculatoris aut viri vagabūdi ſeu inſtabilis eū ſeq̄ recuſaret non p̄t aliq̄ iure ad hoc cogi.

¶ Scđo notādum: ꝙ ꝑ aſpectū coꝛpis aliq̄ mulier p̄t ꝓbare v̄ginem. ꝛ in iſto eſt poti⁹ ei credēdum q̄ꝫ viro. Et iſtā ꝓbatōem teſtari dñt honeſte mulieres que diligent̄ hoc examinare dñt ꝑ tactum vel ꝑ viſum vt docet lrā. Et ſi reꝑtum fuerit ꝙ illa ſit v̄go tunc talis ſi velit intrare monaſteriuꝫ p̄t manere in clauſtro ſponſo nolente. Si vđo fuerit inuenta ꝙ ſit corrupta. tunc cogit̄ ad maritum ſuum redire.

¶ Tercio notādū. ſtante illo cāu ꝙ ſponſa diceret ſe eē v̄ginem ꝛ ſpōſus dictaret oppoſitū dicens ſe ipam ꝯgnouiſſe carnalr̄. tunc dubitatur quid ſit faciēdū. Rñr. ꝙ iurat⁹ ſex⁹ mulieꝝ dꝫ examinare ſpōſā ꝛ tūc ille mulieres dñt iuramēto affirmare q̄lis ſpōſa ſit. et ſi approbat̄ eē v̄go p̄t manere in clauſtro. ſi āt coꝛrupta fuerit. tūc tenet̄ redire ad ſpōſum.

¶ Ultimo notādū ꝙ rō pme partis eſt. qꝛ ſm Apſm. vir ē caput mĺieris ḡ mulier tenet̄ ſequi viꝝ ſicut cetera mēbꝛa ſuum caput: ergo cōpellēda eſt mulier ad cohabitādum viro ſuo ꝛ ad ſequēdum eū ſi alibi vult habitare ꝛ morā trahere. ſed ſec⁹ eſt ſi iuerit rhomā peregrinādi cauſa vel aliūde ad mercādum: qꝛ tunc non neceſſe eſt mulierē ſequi viꝝ niſi velit hoc ex ꝓpā voluntate facere. ergo dicit littera (nuſq̄ꝫ dum ſit ꝑegrin⁹) Item ꝓ ſecundo cāu ſciendū ꝙ q̄uis virgo deſponſata eēt vel etiā in lecto cuꝫ viro doꝛmiuerit. ſi nō eſt cognita carnalr̄ ab eo p̄t intrare religionē vt ſepius ſuperius dictū eſt. ſed poſt copulam carnalē non poteſt intrare religionē. qꝛ iura fauent magis religioni q̄ꝫ matrimonio. quia illi magꝫ fauēt qđ plus congruit ſaluti anime. Sed religio ex quo ei annexa eſt ꝯtinētia

magis colligit ſalutem anime ſeu promouet q̄ȝ matrimoniū.q2 ꝯtinētia eſt magna virtus vt ſuperius dictum eſt.

.i.de baptiſmo.sc puer̄ .i.ꝓduxi
Si de fonte leuat vxor mea quem generaui
sc muliere nihil ꝑiudicij derogat vxori
Ex alia.ꝑiudicium non coniugii ſit
.i.corrigat facta .i.voluntarie
Puniat eccleſia ſi ſint commiſſa ſcienter
sc aliq̄ nō facere pn̄t sc legittime
Nec iuramenta nec vota querunt mulieres
.i.ꝯſenſu maritoꝝ sc faciūt votū.i.ꝯſenſu p̄ris
Abſqȝ viris facere.ſic non pueri ſine patre
sc directe .i.contrahat
Linea deſcendens de te nunq̄ȝ tibi nubit
.i.acta.i.ratificant̄ sc ꝑfecte etatis ex̄ns
Facta valent vidue.ſed filia filius extra
sc illa vota
Annos que faciunt confirmo nec reuocabo
.i.cū meo ꝑiudicio
Non cum iure meo debet tranſducere ſponſam
.i.in alia parrochia .i.ius meū sc ſponſa
In reliqua villa mea portio pendet ab iſta
intendas
Si numerare gradus mihi vis conſanguinitatis
.i.debēt poni in ꝑmo gradu sc carnales
Huius p̄ncipium dant fratres atqȝ ſorores
.i.q̄n vnꝰ ab altero diſtat .i.in q̄nto gradu.i.pn̄t contrahere
Alter ab alterutro quinto membro bene nubit
.i.ad lineā laterālē .i.cupis
Ad tranſuerſalem tranſi ſi nubere queris
sc linea.in q̄nto ḡdu sc q̄rto vel t̄cio
Illa loco quinto non infra dat tibi ſponſam

¶ Hic autor ponit aliam particulā in qua dat alia documēta circa matrimoniū occurrētia.⁊ ſt̄ quattuor in numero.Primū ē ꝙ vxor non debet ſeparari a marito ſuo ob eam cām q2 leuauit pueꝝ mariti ſui ex alia muliere generatū de fonte baptiſmatis. ſȝ ſi fecerit ip̄a hoc ſcient̄ eccl̄ia debet eam punire.Scdm̄ documentū eſt ꝙ votū non tenet qđ vouet̄ p mulieres legittimas ſine ꝯſenſu mariti.etiā hoc non poſſunt facere pueri ſine ꝯſenſu parentum.Sed vidue hoc facere pn̄t.ſimilit̄ filius ⁊ filia ſi fuerint extra thoꝝ legittimū in annis maturis poſſunt facere iuramentum aut votum.Tercium documentū eſt ꝙ ſponſa nō debet duci d̄ vna villa in aliam niſi portio legittima detur ꝟo plebano.Quartū docume̅

tum eſt ꝙ qui ꝑtendit numerare gradus ꝯſanguinitatis dꝫ frēs ⁊ ſoro
res ponere in ꝑmo gradu.⁊ illi qui diſtāt ab inuicem in quinto gradu ſi
ue in linea aſcendente ſiue in linea tranſuerſali tales contrahere poſſūt
⁊ capere ſe mutuo.
¶ Circa lrām notādum ꝑmo.ꝙ ratio ꝑmi documēti eſt talis qꝛ cogna
tio ſpūalis adueniēs mr̄imonio ꝯſumpto non frāgit mr̄imoniū ⁊ ergo ſi
vxoꝛ alicuius leuat pueꝝ ď fonte ſacro quē genuit eiꝰ maritꝰ ď alia muli
ere non dirimit mr̄imoniū q̄uis ibi generat̄ cognatio ſpūalis.que ſi fu
iſſet añ ꝯtractū mr̄imonij ſeꝑaſſet mr̄imoniū ꝯtrahēdum.
¶ Scďo notādū.ꝙ vxoꝛ alicuiꝰ leuās pueꝝ mariti ſui genitū ď alia mu
liere ď ſacro fonte.vel hoc facit ſciēter vel ignoꝛant̄.ſi facit ſciēter ipa pu
niri dꝫ vt ďt lrā.ſi ignoꝛāter non ē puniēda.
¶ Tercio notādum circa ſm documētum ꝙ ꝑſone volētes vouere vo
ta vel ea emittere debent eſſe libere conditionis.etiam dū̄t hr̄e etatem le
gittimā ad vouēdum ꝓpter ꝑmum religioſi vouere non debēt.propt̄ ſe
cundū pueri qui nondū̄ venerunt ad annos diſcretōis non poſſunt voue
re.Qꝫ aūt religioſi non poſſunt vouere ſine diſpēſatione eſt ideo.quia q̇
cunqꝫ non habent liberam ſeu ꝓpꝛiā volūtatēꝫ non pn̄t alteri vouere vel
ſuā voluntatē dimittere.ſed monachus non habet liberē voluntatem.ḡ
monachus non poteſt vouere.Conſequētia tenet.Sed maioꝛ ꝓbatur
ex dicto ph̄i.qꝛ nihil dat quod non habet.Minoꝛ ꝓbatur.quia oīs mo
nachus dedit voluntatem ſuam ſuperioꝛi.vt abbati vel prioꝛi qn̄ ipe fec̄
ꝓfeſſionem.
¶ Quarto notāduꝫ circa tercium documētum ꝙ vſus illius documē
ti quidā textus hn̄t in capitulo de ſepulturis ſed nō eſt vis vtꝝ hic vl̄ ibi
exponunt̄.Et ſi querat̄.q̄nta ē poꝛtio dāda vo plebano ď ſponſa qn̄ du
cit̄ ad aliū locum.Dicit̄ ꝙ hoc dꝫ teneri ſm loci conſuetudinē diu ob
ſuatā.dummō non ſit contra ſtatuta canonum.qꝛ conſuetudines ď ſa
cris canonibus recedētes non dū̄t obſuari.
¶ Ultimo notādū circa q̄rtū documētū ꝙ modꝰ numerādi gradꝰ ꝯſan
guinitatꝫ tā in linea recta q̄ȝ trāſuerſali patuit ſuꝑ circa lrām iſtā (Spō
ſam ducēdi.⁊ ḡ deſuꝑ ſupſedeo.

s^c hoibꝰ .i.vtile
Omnibus eſt votum ſolenne tenere neceſſe
s^c voto.s^c hoi .i.recedere s^c votū
Nec ab eo cuiq̄ꝫ concedimus ire.ſed illud
.i.facilioꝛibꝰ.i.varias .i.difficile
In leuibus mutes tibi ſi nimis eſt oneroſum
.i.cū diſpenſatōe maioꝛis .i.variatio
In manibus ſtet maioꝛis mutatio talis

¶ Hec eſt vltima ꝑs iſtiꝰ capituli in q̄ autoꝛ ponit aliū cām aliq̄lr reſpicie
tem mr̄imoniū dicēs:ꝙ q̇cunqꝫ facit ſolenne votū dꝫ illď ſuare.ſed ſi ob
debilitatē coꝛpis tale votū cōmode nō poſſet adimplere.tunc poſſet vti
medicamine cū ꝯſilio idonei ꝯfeſſoꝛis.ſcꝫ ꝙ tale votum ſibi alleuiat̄ ex
autoꝛitate epi vel alteriꝰ ſuꝑioꝛis ⁊ in leuiꝰ mutet̄.

¶ Circa lr̃am notādum. ꝙ pn̄s lr̃a loquit̃ ſolum d̄ voto ſolēni. d̄ voto autem ſimplici nihil dicit. illo tamē non obſtāte valde neceſſariū ē vt votuꝫ ſimplex teneat̃ ⁊ impleat̃. dr̄ ſcptū eſt. vouete ⁊ reddite dn̄o deo vr̄o. Modo diceret ꝗ aliquis. ideo autoꝛ pn̄s eſt inſufficiēs. ex eo ꝙ nō determinat d̄ voto ſimplici. R̄n̄det ꝙ autoꝛ non eſt inſufficiēs. q2 ſupius dcm̄ ē ꝙ ipa eccl̄ia cogit ad votū ſolēne pficiēdū: ⁊ non ad votū ſimplex. vn̄ ꝗcunqꝫ trāſſit votū ſolēne huic denegat̃ oīe ſacr̄m chriſtianitatis. ⁊ iō ipa eccl̄ia coſit talē ad iſtud votū pficiēdū.

¶ Scd̄o ē notādū. ex q̄ lr̄ā pn̄s facit mētōem d̄ voto tūc vidēdū ē d̄ ip̄o voto: Vn̄ votū ſic diffinit̃. Eſt alicui⁹ boni cū deliberatōe facta pmiſſio deo. ⁊ dr̄ notant̃ (alicui⁹ boni) q2 ſi aliq̄s pmitteret malū nō ē tenēdū nec eſſet vex votū. ⁊ ſi ip̄e infringeret votū non peccaret.

¶ Tercio ē notādū. ꝙ votū ſolēne fit trib⁹ mōis. Primo p oꝛdinū ſacrorū ſumptōem. vt. diaconat⁹. ſb̄diaconat⁹. ⁊ c̄ijs. q2 diacon⁹ ⁊ ſb̄diacon⁹ fecit votū dēo ⁊ ep̄o. ⁊ q̄cito trāſgredit̃ illō a ſimplici ſacerdote abſolui n̄ dꝫ. Scd̄o votū ſolēne fit p ingreſſum religiōis. ⁊ hoc in pfeſſione. Tercio fit p habit⁹ ſuſceptōem. vt ſi aliq̄s recipet habitū religioſoꝝ. i. monachoꝝ pfeſſoꝝ. ⁊ ſi ē vſus ſpēali habitu pfeſſionis. ⁊ ſpecialiter ſb̄ hoc fecit votum. ſi tunc trāſgredit̃. ē fractoꝛ voti ſolemnis.

¶ Quarto notādū ꝙ hoc votū fit trib⁹ mōis. pmo cū deliberatōne. ſcd̄o cū firmo ppoſito. t̄cio cū obligatione de q̄bus mōis etiā ſupra patuit.

¶ Quinto ē notādū: ꝙ aliq̄ hoīes ſꝫ obligati ad votuꝫ ⁊ aliq̄ n̄. q2 pueri q̄ nondū venerīt ad annos pubertatis non ſunt obligati ad votū vt patuit ſupra in multis caſib⁹. Etiā monachi non obligant̃ ad votū illō qd̄ ē cōtra regulā oꝛdis. ſcꝫ ꝙ facerēt votū ꝙ vellēt dimittere oꝛdinē ⁊ vellēt ire ⁊ alleuiare onus. Sil̄r furioſi nō obligant̃ ad votū. Rō ē. q2 non ſunt cōpotes ſuaꝝ rōnū. Sil̄r famulus non obligat̃ ad votū illō qd̄ ē ꝯtra voluntatē dn̄i ſui. vt etiā p̄us dcm̄ eſt.

¶ Sexto ē notādū. ꝙ ad cōmutatiōem voti req̄runt̃ duo. pmo autoꝛitas q2 null⁹ p̄t cū ſeip̄o diſpēſare. ſꝫ req̄rend⁹ ē ille q̄ hꝫ autoꝛitatē vt ep̄s vl̄ papa. q2 ſm̄ Hoſtiēſem diſpēſatio ſeu voti pmutatio eſt vigoꝛ ip̄i⁹ iuris p cū ad quē ſpectat miſcoꝛs relaxatio. ⁊ ꝗ dt̄ in lr̄a. In manib⁹ ſtat maioꝝ ⁊c̄. Scd̄o requirit̃ cā ſufficiēs q̄re quis non tenet̃ ſuare votū. nā niſi cā ſufficiens ſupabūdauerit votū nequaq̄ alleuiat̃.

¶ Septimo notādū ſm̄ Raymundū. votū oneroſum in leui⁹ ē cōmutādū. vt ieiuniū in elemoſynas. Itē ſi q̄s vouit pegrinatiōes ⁊ p2e infirmitatibus non p̄t cōplere. tūc expēſe quas eēt conſumpturus ⁊ laboꝛ ⁊ ſilia dn̄t in alios pios act⁹ conuerti.

¶ Ultimo ē notādum. vtrum votū augmētat meritū. Et videt̃ ꝙ non. nā oīs ſuiēs d̄ volūtarie placet mag̃ illi q̄ ſuiēs ei de iure. ſed omnis ſuiēs ei ex voto ſuit ei d̄ iure ⁊ de voto. ſed ſuiens ſine voto ſuit libere. ꝗ videt̃ ꝙ votū non augmentat gr̄am. In oppoſitū aūt eſt mgr̄ ſniaꝝ et doctoꝛes theologie q̄ volūt ꝙ votū augmētat meritū. ⁊ declarant hoc ſic. q2 ſi nō tūc clauſtrales ſeu religioſi inutil̄r facerēt pfeſſionē qd̄ tn̄ abhoꝛret tota chꝛiſtianitas. R̄n̄det ꝗ ꝙ act⁹ q̄ fit p votū p̄t fieri dupl̄r. Vno mō in eq̄li charitate ſicut an̄. Alio mō in minoꝛi charitate q̄ antea. ſi pmo⁹

tūc ſuicium in tali eſt maioris premijꝛ meriti. Si aūt ſcđo mō tūc ſui-
cium iſtud a votiuo deo impenſum eſt minoris precijꝛ remunerationis
quia dum coꝛ non oꝛat in vanum lingua laboꝛat.

hōiem ſc mrīmoniū nos raymundus
Omnem contrahere pꝛohibemus in oꝛdine ſacro
dn̄s apl̄icus cāu
Perſonam. niſi papa ꝑus diſpenſet in ipo
maleſic9 ſc cleric9 recedere mcleficū clericū
Si maleſactoꝛ hic et ab oꝛdine cedere. ius hunc
coartat vxorē mrīmonialr̄. ſine diſpēſatōe
Compellit. nunq̄ȝ ſponſam ducat ſine papa
in aliq̄ vicio ſc cleric9 ꝓ q̄ crimine ſniam
Crimine ſi rapitur quo pꝛomeruit capitalem
ꝙ interficiat̄ ſc ſecularis clericū .i. ꝑus
Vindictam. iudex non iudicet hunc. niſi ꝑmum
degradet clericum
Oꝛdine de ſacro deponat eps̄ illum

¶ Poſtq̄ȝ autoꝛ in ꝑcedentib9 capitulis detm̄inauit de aliquib9 ſacris. ſi-
iā in pn̄ti capitulo detm̄inat de alio ſacro. ſcȝ oꝛdinis. Et diuidit̄ in duo
ꝑmo detm̄inat đ oꝛdinib9 ſacris. Scđo incidentalit̄ detm̄inat de mona-
chis fugitiuis đ clauſtrꝫ Prima ps adhuc in duo. ꝑmo detm̄iat đ oꝛdini-
bus ſacrꝫ. ſcđo ſpēalit̄ regredit̄ ſup oꝛdinē ei9 materiā ptractādo. ſcđa ibi.
(Si laicus) Prima adhuc in duo. ꝑmo fac̄ qđ dictū ē. ſcđo ponit quod-
dā documētum de clericis maleficis. ſcđa ibi (Crimine ſi rapit̄) Quā-
tum ad ꝑmum dicit ſic. oīs ꝑſona exn̄s in maioꝛi oꝛdine ꝛ ſacro n̄ pt co-
trahere mrīmoniū. niſi hoc fiat ꝑ diſpenſatōem pape. ꝛ ſi eēt aliq̄s ſacer-
dos q̄ poſtea fit maleſactoꝛ ꝛ irꝛegularis ita ꝙ poſtea ꝑuaret̄ officio ꝛ be-
ficio. tūc ille adhuc nō pt intrare mrīmoniū ꝓpt caracteres indebiles ei
impreſſos. ſed ſi fuerit conſtitutus in minoꝛibus oꝛdinibus. tūc talis pt
ꝓcedere ad mrīmoniū ſine diſpenſatōe. vel pt vlteri9 ꝓmoueri

¶ Circa lr̄am nota ꝙ oꝛdo eſt duplex: ſcȝ oꝛdo ſacer. ꝛ oꝛdo nō ſacer ꝛ ille
vocatur minoꝛ. videlȝ accolitatus. ꝛ alij inferioꝛes de quib9 dictū eſt ſup
ibi (Omnib9 oꝛem9) ꝛ illi ꝯſtituti in tali oꝛdine minoꝛi non ſacro pn̄t co-
trahere mrīmonium ſine diſpenſatione pape. Rō huius eſt. qꝛ ſi tales ab-
ſtinere nō pn̄t. tūc melius eſt cū legittima muliere aiaȝ ſuā ſaluare q̄ȝ cū
multis illegittimis dānari eternalit̄. Et ſi vlterius in oꝛdinib9 ſacrꝫ ꝓce-
derent ꝛ abſtinere nō poſſent. tūc ipi foꝛnicatōꝛm cōmitterēt ꝛ maxie pec-
carēt: qꝛ tūc chr̄m coꝛde immūdo ꝛ manib9 pollutꝫ in altarib9 tractarent
vn̄ quidē metriſta. Tāgere cū gaudes meretrice q̄lit̄ audes. Palmis pol-
lutis regē tractare ſalutis. Itē. Si miſſaȝ dicꝫ ꝑus āplexus meretrices
Ibis ad antra ſtigis qm̄ chr̄m crucifigis. Et iō ſtꝫ in minoꝛib9 oꝛdinib9
exn̄tib9 meli9 ē nubere q̄ȝ nimis vri ꝑ luxuriā. Sȝ oꝛdo ſacer ē vt oꝛdo ſb-
diaconat9 diaconat9 ꝛ pſbyterat9. ꝛ iſti cōmutari nō pn̄t. naȝ exn̄tes in illis
oꝛdinib9 n̄ pn̄t ꝯtrahere niſi ꝑ diſpēſatōem pape qꝛ fecerūt votū ſolēne per

tionē ſacri ordinis.ſic ꝙ vouent caſte viuere.deo ſeruire.ꝛ pplm ei9 in fide
chriſtiana informare.Et iõ iuſticia hoc ꝑſuadet ꝙ clerici volentes ꝓce-
dere in ſacris ordinib9 bñ ꝓſpiciunt vtꝝ pñt caſte viuere.ſi pñt caſte viue-
re.tūc ad ſacros ordines ꝓcedant in noīe dñi.ſed ſi nõ pñt caſte viuere tūc
meli9 ē ſacros ordines dimittere ꝛ vxorē ducere ꝙꝫ poſtea ſuſceptꝫ ſacris or
dinib9 cū vxorib9 alioꝝ fornicari ꝛ aīam ei9 eternalit dānare.Sꝫ clerici gre
ci non curāt caſtitatē ſeu votū caſtitatis.qꝛ ſuſcipiunt ſacros ordines ꝛ ce
lebrāt diuina officia hñtes vxores legittimas.ꝛ videt̄ ipis.ꝙ eoꝝ filij filijs
ꝑncipum in nobilitate ꝯpant̄.

¶ Secūdo notādū.ex quo dcm̄ eſt de voto ꝙ triplex eſt votū.ſcꝫ votū ꝯti
nentie.votū abſtinentie.ꝛ votū ꝑegrinatōis.ꝛ cū quodlibet illoꝝ ꝑt ꝯmu
tari in melius ideo dubitat̄.vtꝝ votū ꝯtinentie poſſet cõmutari in meli9
Et videt̄ ꝙ non.qꝛ nihil eſt meli9 ꝯtinentie ꝛ caſtitate.ḡ votū cõtinentie ꝛ
caſtitatis non ꝑt mutari in meli9.Rñr ꝙ in oñi voto iſꝫ reſpicienda duo
ꝛ maxime in votu ꝑegrinations.Primo reſpicienda eſt cā quare dꝫ fieri
diſpēſatio.quia forte talis eſt ſenex non potens ambulare vel forte ſi rece
deret d̄ loco fierent lites ꝛ guerre.Scdo reſpiciēda eſt ſupioris autoritas
qꝛ iſte qui hꝫ autoritatē debet taxare expenſas ꝛ fatigatōes viaꝝ q̄s face-
re poſſet.ꝛ illud totum dꝫ ſumere ꝛ mittere ad illū locum ad quē talis fe
cit votum.Sed ſi ē votum abſtinentie.iteꝝ ꝑt mutari in melius diues ſi
eſt delicat9 ꝛ ieiunare nõ ꝑt.tunc dꝫ dare elemoſynas ꝛ alia opa pietatꝫ fa
cere.Sed de voto cõtinentie aliqui dicunt ꝙ nullo mõ ꝑt mutari in me
lius.qꝛ nihil me ius eſt continētia.ſed illo nõ obſtāte papa in iſto voto ꝑt
diſpenzare cum omnib9 niſi in articulis fidei.Vñ legitur ꝙ erat q̇dā ma
gnus dñs ꝛ poſſeſſor multaꝝ terraꝝ qui habuit vnū filiū ꝛ iſte erat mona
chus.tunc p̄re mortuo timebat̄ guerra illaꝝ terraꝝ ꝓpter carentiā dñi.H
videns Aplicus diſpenſauit cū iſto.quia tales ſbditi nolebāt aliquē eli-
gere in dñm niſi heredē terraꝝ.ꝛ ſic ꝑ diſpēſatōem pape iſte monach9 con-
traxit mr̄imo.ꝛ p9 ꝙꝫ habuit pueros potētes regere trā.tūc cogebat̄ rein
trare clauſtꝝ.Et ḡ patet ꝙ votum ꝯtinentie infringitur ꝑ diſpēſatiōeꝫ pa
pe. Sed tunc ad rōem dr ꝙ aliq̇d cõmutari in melius intelligit̄ dupl̄r.
Uno mõ in melius ſpēale.ꝛ ſic ſpēale eſt meli9 continentia.Alio° intel-
ligit ꝙ cõmutet̄ in melius cõe ꝛ generale ita ꝙ poſſet cõmutari aliq̇d qd
eēt cõmunitati meli9.ꝛ ſic bene poſſet cõmutari in melius. vt pꝫ in exē-
plo iā dicto.Tunc.ibi(Crimen ſi regiat̄)ponit quoddā documētū reſpi-
ciens clericos maleficos dicens.Si aliquis clericus ſit maiori ordine ꝛ fa-
ciat furtum hereſim.rapinā.incendiū.vel homicidiū.ꝛ ſi in tali facto ꝑ iu
ditiū ſeculare apꝑhēſus fuerit.tunc iudex ſecularis non debet dijudica-
re eum.ſed dꝫ pñtari epo qui eum ponat ad ꝑpetuos carceres vel eum de
ponere ꝑt d̄ ſacris ordinib9 ꝛ poſtea iteꝝ pñtare iuditio ſeculari quod tūc
eum ꝯdemnare ꝑt.

¶ Tercio notādū:ꝙ talis cleric9 qui facit furtū.homicidiū.vel hmōi.ille
referri dꝫ ad Epm vel ad papā qui ipm degradat ꝛ poſtea iuditio ſeculari
tradat vt pro ſuis cruciatur maleficijs.qꝛ tunc non cleric9 ſed laicus me-
retur dici.Et ideo requirit̄ vna cautela ad iſta iam dicta ꝙ clerici in ordi
nib9 ꝯſtituti non dānant̄ iuditio ſeculari.ꝛ dato ꝙ ipe clericus eſſꝫ male-

factoꝛ adhuc nō dꝫ pūtari iuditio ſeculari. ſꝫ ep̄o vel papa q̇ ip̄m degradatū ab ordinibꝰ ſacrꝫ faciat. ⁊ poſtea ꝓut dc̄m ē iudicio ſeculari tradit̄. Et iō tales dn̄t ꝓbari an̄q̄ꝫ recipiant̄ ad ordines ne ſint malefactores vel huiuſmodi neꝯtingat eas poſtea degradari.

¶ Quarto eſt notād̄ū. ꝙ clerici ⁊ ordinati hn̄t illō p̄rogatīm ꝙ publice n̄ puniant̄ nec ꝑuant̄ manifeſte vita niſi ꝑus ſꝫ degradati. ⁊ ſi nō degradarent̄. tūc ad ꝑpetuos carceres includent̄ ſi ē pena mortis. Sꝫ cā pene pt ꝑmo publicari an̄q̄ꝫ carceribꝰ includūt̄ ſic ꝙ ponerent̄ ſuꝑ ſcalā ⁊ cā criminis ſuꝑ capita eoꝝ deſcriberet̄. ⁊ poſtea carceribꝰ includunt̄.

¶ Itē notād̄ū: ꝙ nō ē facile aliquē degradari niſi habita cā legittima degradatōis. vt ſi aliq̇s fuit ſꝫdiaconꝰ. vel p̄ſbyt̄ ⁊ factꝰ eſt maleficꝰ. ſicut latro vel raptoꝛ: tūc talis p̄ſentet̄ dn̄o Aplico vel Epo. qui eū degradatuꝫ iuri ſeculari ꝓſcriptū ꝯdānat.

¶ Itē notād̄ū. ſi aliq̇s litteratꝰ hr̄et legittimā vxoꝛē ⁊ dimitteret ip̄am ⁊ ad ſacros ordīes accederet abſqꝫ ꝯſenſu vxoꝛis ⁊ dato ꝙ tal̄ eēt ſacdos tūc papa ip̄m degradatū repn̄tat vxori ſue. Sꝫ ſi vxoꝛ adhibuiſſet ꝯſenſum. ⁊ dato ꝙ eēt ſꝫdiaconꝰ. tūc ad ip̄am redire n̄ cogit̄ q̇ꝛ votū fec̄ ſolēne ꝑ ſuſceptōem ſacri ordinis. dato etꝫ ꝙ talis nōdū ꝓceſſiſſet. ſꝫ ſolū caſtitatem vouiſſet hn̄s volūtatē ꝓcedēdi cū ꝯſenſu vxoꝛis ſue. ⁊ hec vxoꝛ ſi eūdē admittere vellet. tunc ip̄e nō admittit̄ redire ad ip̄am. ſed dꝫ illū ꝓcedere ad ſacros ordines ſicut vouit.

¶ Ultimo notād̄ū: ꝙ q̇cūqꝫ ē in excōicatōe ſciēs ſe irregularitatē icurriſſe. ⁊ ſi recepit ſuꝑ h̄ ꝯtumaciter ſacros ordines. tūc tal̄ ꝑpetue ē degradandꝰ. imo dicūt qdā doctores ꝙ talis clericꝰ ꝯtumacit̄ ꝯmiſcens ſe diuinis in excōicatōe ligatꝰ ꝑpetue irregularitatem incurrit. Et volūt vlterius doctores ꝙ nullꝰ cū eis pt diſpēſare. Si āt talis ignorant̄ incurrit irregularitatē. tunc dn̄s Aplicus pt cū eo diſpēſare.

Irātus intēdit ꝯtinent̄ ꝯſenſu
Si laicus doctus vult caſte viuere puro
vxoꝛis ſue ꝯſenſu ad ſacros ordines
Coniugis aſſenſu procedat in ordine ſacro

¶ Hic autoꝛ ſpēaliter det̄minat d̄ ſacro ordine. Et diuit̄ in ſex ꝑtes. ſꝫm ꝙ ſex ponit documēta d̄ ſacrꝫ ordinibꝰ: ꝑtes patebūt. Dicit ḡ ꝑmo ſic. Si aliq̇s laicꝰ fuerit hn̄s vxorē q̇ vult caſte viuere ⁊ religionē intrare. tal̄ pt admitti ad ſacros ordines ſi ſit cū ꝯſenſu vxoris. ſi vero nō ſit cū ꝯſenſu vxoris ꝓcedere non dꝫ.

¶ Notād̄ū ꝑmo. ex lrā hr̄. ꝙ ſi vir intēderet ꝓcedere ad ſactos ordīes. tūc hoc dꝫ fieri cū ꝯſenſu vxoris. ⁊ ḡ ꝑmo dn̄t ꝓbari ambo in etate ſi pn̄t mere in ꝯtinētia ⁊ caſte viuere. nā ſi in eis eſt p̄ſumptio ꝙ vir vl̄ mulier nō pt manere ꝯtinētia. tūc ip̄e nulloº dꝫ admitti ad ſacos ordines ſine conſenſu vxoris. Si aūt fuerāt annoſi ita ꝙ eſt p̄ſumptio in eis d̄ continua abſtinentia. tunc vir ſeparatur ab vxore ⁊ ad ſacros ordines admittat̄. Unde talis ſeparatio debet ſic fieri. quia ponatur in cāu ꝙ aliq̇s laicꝰ doctus habeat legittimā vxorē. ⁊ talis vellet ſeꝑari ab ea vt ip̄e in ordibꝰ ſacrꝫ ꝓce-

dere poſſet. mō ſi tales ambo adhibēt conſenſuꝫ ad hmōi ſepatiōem ꝛ di
uortiū: tūc ducant̄ an̄ iudiciū ſpūale pn̄te pplo ꝛ pentela vtriuſqꝫ ſex⁹. tūc
ſi fuerint pſone iuuenes ꝛ iudex ꝛ pentes iſtaꝝ pſuadere dn̄t vt n̄ diuortiā
tur. qꝛ dubiū eſt vtꝝ poſſent ex vtraqꝫ pmanere in caſtitate. qꝛ vt ait apl's
qūo pt iſte caſtitatē ſuare q̇ ſp nouerit ꝯſortia mlieꝝ adamare. q̄i diceret
nō bn̄. Scdo pſuadet̄ illis ꝙ ſil' maneāt. qꝛ dato ꝙ diuortiant̄. ꝛ ꝙ poſtea
ipe vel ipa nimiū incēderet. ita ꝙ abſtinere nō poſſet. tūc ſi ipa carere no-
luerit oꝫ ꝙ ei reddat iura carnalia. dato etiā ꝙ eēt ordinat⁹: ꝛ hoc fit ppter
magnā picul ū euitādū. qꝛ ſi talis iura carnalia reddere nollet. tūc adul-
tera fieret aliūde qd̄ eēt maximū pctm̄ Et iō ſi iuuenes pſone fuerint n̄
admittat̄ ꝙ vir ad ſacros ordines pcedat. Si āt ſenes fuerint ꝛ annoſe p-
ſone. tunc teſtib⁹ pn̄tib⁹ corā iudice diuortiāt ꝛ ſepant̄. ꝛ ipe ad ordines ſa
cros pcedat ſm debitū modū. Eodē mō intelligendū eſt d̄ muliere volē
te caſte viuere ꝛ intrare monaſteriū. qꝛ oꝫ ꝙ fiat ꝯſenſus vtriuſqꝫ corā iu-
dice ſpūali teſtib⁹ pn̄tibus.

¶ Scdo notādū. ꝙ ſi fit ſepatio tali mō inter pſonas aliq̄s legittias. tunc
oꝫ ꝙ ambo pſtēt iuramētū ꝙ velint caſte viuere. alias ſepari nō pn̄t. Et
dicunt q̇dā doctores ꝙ ſi vir ſeparet̄ hoc mō ab vxore ſua volēs pcedere i
ordinib⁹ ſacrꝭ. tūc dꝫ intrare clauſtꝝ ꝛ monachari. Sꝫ tn̄ alij doctores di-
cunt ꝙ non cogit̄ intrare clauſtꝝ. ſed ſufficit ꝙ caſte viuat ꝛ in ordinibus
ſacris ptedat. Si āt aliq̄s anteq̄ duxiſſet vxorē vouiſſet caſtitatē. tūc oꝫ eū
intrare clauſtꝝ ꝛ ibi caſte viuere ppter ſui voti trāſgreſſionē. Et ipa q̄uis
clauſtꝝ n̄ itraret. tn̄ oꝫ vt caſte viuat qꝛ in eodē vinclo ē in q̊ ꝛ ipe.

¶ Tercio nota. ꝙ aliquis volens pmoueri ad ſacros ordines dꝫ diligen
ter pbari ne aliqua habeat impedimenta que ipius pceſſum poſſent im
pedire. ſcꝫ vtrum ne ſiat bigamus vel excōicatus. ꝛ cētis. Si vo impedimē
tum habuerit tunc non admittat̄. ſi vo nullum habet impedimētū. tūc
admitti dꝫ ad ſacros ordies in noie dn̄i. Et hec admiſſio dꝫ fieri pure pro
pter deum. ne ſymonia admittat̄

¶ Quarto notādū d̄r in lr̄a ꝙ laicus caſte viuens cū vxoris ꝯſenſu pt pce
dere ad ſacros odines. ¶ Cōtra hoc arguit̄ ſic. ſicut ſe hꝫ ordo ad matri
mo^m. ſic ſe hꝫ mr̄imo^m ad ordinē. ſꝫ ſacer ordo impedit mr̄imo^m ꝯtrahen
dū. ergo mr̄imoniū impedit ſacros ordines. Maior ptꝫ ex ſimilitudine. ſed
Minor pꝫ ex p̄us dictis. Sꝫ in oppoſitū eſt autor in lr̄a. Ad hoc dubiuꝫ
rn̄det̄ diſtinguēdo eccl'iam. nā quedā eſt eccl'ia orientalis. q̄dā occidental'
Eccl'ia orientalis d̄r eē eccl'ia grecoꝝ. ſꝫ eccl'ia occidētalis eſt eccl'ia oim la
tinoꝝ. Et iſte due eccl'ie ꝯueniunt in hoc ꝙ tā in orietali q̄ in occidētali
eccl'ia clerici ꝯſtituti in minorib⁹ ordinib⁹ pn̄t ꝯtrahere mr̄imoniuꝫ. Scdo
conueniunt ꝙ ſacerdos vtrobiqꝫ non poſſunt contrahere matrimoniuꝫ.
Sed drn̄t in hoc. qꝛ greci in eccl'ia oriental i qui nunc ſꝭ ſacerdotes vtun-
tur matrimonio prius contracto ante ſacerdotiū ſed poſtea non poſſunt
contrahere. ſed hoc non ē in eccl'ia occidētali ꝛ apd̄ nos latinos qui iam
ſunt ſacerdotes nec vtuntur matrimonio poſt contracto ſeu prius ꝯtra
cto ante ſacerdotium nec poſſunt contrahere Tunc dicitur ad dubium
ꝙ ſi intelligit̄ ꝙ laicus poteſt pcedere ad ordines ſacros cum ꝯſenſu vxo-
ris ſue. tunc ipſe recipit poteſtatem ordinis. id eſt caracterem indebilem

⁊ executōem etiā poteſtatis.ſcꝫ poteſtatē legēdi miſſam. Si āt intelligit
ſine ꝯſenſu vxoris ſue.tunc recipit executōem ptātis. Ex hoc ſequit ꝙ ſi
vir ꝓcedit ad ſacros ordines.tunc mulier dꝫ vouere caſtitatē.⁊ poſt mor
tē ipiꝰ mariti cū nullo viro p̄t ꝯtrahere mr̄imoᵐ. Sed ad rōem r̄ndet ꝙ il
la ſimilitudo non ē bona nec formalis ꝯña que data ē inter mr̄imoniū ⁊
sacꝝ ordinē.qꝛ nullꝰ in ſacrꝫ ordinibꝰ ꝯſtitutꝰ p̄t contrahere mr̄imoᵐ.ſꝫ ali
quis conſtitutꝰ in mr̄imonio p̄t ꝓmoueri ad ſacros ordines. qꝛ in matri
monio ē minꝰ vinculū.in ordine aūt eſt maius vinculum.nā plꝰ eſt ſe ob-
ligare dño deo ꝙꝫ homini.ſed in ſacrꝫ ordinibꝰ obligat ſe homo dño deo. in
mr̄imonio āt obligat ſe homini.

¶ Ultimo notādū.ꝙ ecclia ꝑmittit fieri trāſitū ab imꝑfecto ad ꝑfectiꝰ
ſm illō Ibāt de v̄tute in v̄tutem.ſed qꝛ ordo ē ſtatus altior ⁊ ꝑfectior ma
trimonio.g̊ hñs vxorem poteſt accipere ſacros ordines ſi non fuerit irre-
gularis ⁊ ꝯſenſum vxoris habuerit.ſed econuerſo nō poteſt ſacerdos du-
cere vxorē.qꝛ tunc fieret deſcenſus a ꝑfectiori ad imꝑfectū quod non ad-
mittit ecclia. Reqrit āt ꝯſenſus vxoris.qꝛ vir non eſt ſui iuris ſm Aplūm
⁊ ſm ſctm̄ Thomā qui recipit ſacros ordines neſciente vel contradicente
vxore peccat mortalr̄ ⁊ dꝫ redire ad vxorem p̄cipue ſi hoc fecerit poſt car-
nalē copulā ⁊ non dꝫ deferre coronā.

.i.q̇ n̄ accipit ordinē vnū poſt aliū.deponetꝰ.sᶜ ordie
Ordine qui ſaltum fecit priuetur ab illo
9ᶜ filiū.i.ꝓduxit.illegittimū cōiugiū
Si te progenuit thorus illicitus caueas ne
.i.ſine diſpēſatōe
Indiſpenſato tibi donetur ſacer ordo

¶ Hic autor ponit ſecundū documētum ꝑ modū notabiliſ d ſacris or-
dinibꝰ dicens. Si aliq̇s vult ꝓcedere in ſacrꝫ ordinibꝰ ⁊ fecerit ſaltū. ſcꝫ ꝙ
fieret ſbdiaconꝰ anq̄ꝫ eēt accollitꝰ.vel fieret p̄ſbyt anq̄ꝫ eēt diaconꝰ. talis
de iure ꝑuatur ordinibꝰ ſacris quouſqꝫ pniam ꝓ ſuis egerit exceſſibus. ⁊
pnia fctā p̄t reſumere ſacros ordines ⁊ p̄t tunc licite ꝓcedere ſm formam
ecclie. Deinde ſbdit aliud documentū dicens. ſi aliquis eēt genitus in
thoro legittimo.vel ꝙ ſit ſpuriꝰ.tūc ille non p̄t accipe ſacros ordines do-
nec a papa diſpēſatōem accepit.⁊ habita diſpēſatōe in ordinibꝰ ſacris ꝓce
dat ſm formā ecclie.

¶ Circa lrām notādū.ꝙ quicunqꝫ vult ꝓmoueri in ſacros ordies ⁊ facit
ſaltū.iſte ē d facto irregularis. Exemplisgr̄a.vt ſi aliq̇s ꝓmoueret ad or-
dinē ſbdiaconatꝰ ⁊ non eēt accolitꝰ.vel ſi ꝓmoueret ad p̄ſbyterꝫ ⁊ nō eēt
diaconꝰ.tunc vt dcm̄ eſt ille dr̄ facere ſaltū ⁊ incurrit irregularitatē:q̄re vl
teriꝰ in ſacris ordinibꝰ ꝓcedere non p̄t ſine diſpēſatōe pape.qꝛ nullus irre
gularis ſine diſpēſatōe p̄t ꝓcedere ad ordines.ſed ille ē irregularis.g̊ ⁊c.
¶ Pro quo ſciēdum.ꝙ vel talis facit ſaltum ex malicia.vel ex ignorātia.
ſi ꝑmo mō.tunc talis debet ſimplr̄ deponi ſeu degradari:nec amplius ad
ſacros ordines eſt admittēdus: Si āt facit ex ignorātia.tunc talis nō de-
bet miniſtrare in ſuo ordine.ſcꝫ ꝙ legeret euāgelium vel epl̄am.niſi hꝫ fit
cum diſpēſatōe Pape vel Epi.

¶ Scđo notandū circa ƀm documētū.ſcꝫ.ꝙ ſi aliquis illegittimus vult
ꝓcedere in ſacris ordinib⁹.tunc dicūt quidā doctores ꝙ epſ vel archiepſ
pt ſecū diſpēſare q̄ntū ad ſalutē aie.non tn̄ vt poſſet ꝓcedere ad aliq̄s pla
turas vel p̄bendas vel curas animaꝝ.ita imo ꝙ intrādo clauſtrum talis
poſſit ꝓcedere in ordinib⁹ſacris.ſic ꝙ ſolum habꝫ curam anime ſue ⁊ nō
aliorum. Si vero talis illegittimus vult recipe ſacros ordines ad p̄latu
ras vel ad alia beneficia curā animaꝝ h̄ntia.tunc nemo p̄t diſpenſare cū
illo niſi ſol⁹ dn̄s Aplicus.

¶ Tercio notādū.ꝙ ille hō d̄r legittim⁹ qui generat̄ ex mr̄imonio vero ⁊
legittimo.vel qui gn̄atur ab his qui mr̄imonium ꝯtraxerunt in faci: ec
cleſie. Et ſi poſtea diuortiū celebratum eēt int̄ eos ꝓpt̄ aliqđ impedimē
tum.nihilomin⁹ tn̄ oēs illi pueri ſic generati dicunt̄ legittimi. Et hoc eſt
ƀm ſi ꝯtrahentes mr̄imonium credunt ſe bn̄ ꝯtraxiſſe.vel ad mīn⁹ vna ꝑ
ſona credit ſe bn̄ ꝯtraxiſſe. Si vo ambe ꝑſone crederent ſe male ꝯtraxiſſe
tunc pueri ſic gn̄ati dicunt̄ illegittimi.

¶ Quarto notādum:ꝙ quidā pueri dicūt̄ legittimi:vt ſūꝫ iſti qui đ tho
ro legittimo gn̄antur.quidā naturales.vt ſūꝫ geniti ex ſoluto ⁊ ſoluta.⁊ q̄
dā nec ſūꝫ legittimi nec naturales.vt ſūꝫ ſpurij. Unđ notādum.ꝙ iſti pue
ri dicunt̄ ſpurij qui gn̄antur in adulterio.vt aliq̄s vxorat⁹ habeat ꝓles cū
muliere non ꝓpria vel econuerſo.quidā āt ſūꝫ legittimi.vt ſūꝫ illi q̄ ꝓcedūt
ex legittimo thoro.⁊ iſti dūtaxat ſine aliq̄ diſpenſatōe pn̄t accipe ordines
⁊ non alij.

¶ Quinto notādū.ꝙ aliq̄s legittimat̄ dupl̄r. Uno° ꝑ diſpēſatōem.⁊ ſic
pueri qui nec ſūꝫ naturales nec legittimi.legittimant̄ ad oēs act⁹ ſecula
res ⁊ ſpūales. Alio° aliq̄s legittimat̄ ꝑ mr̄imoniū ꝯtractū.vt ſolut⁹ gene
raret cū ſoluta ⁊ ſi poſtea ꝯtrahūt mr̄imoniū:tunc illi pueri ꝑus illegitti
mi legittimātur ꝑ ſbſeq̄ns mr̄imonium. Sed hoc nō ē đ ſpurijs.q2 tales
gn̄ant ꝑ adulteriū. Et ḡ lrā bn̄ d̄t ꝙ null⁹ illegittim⁹ dꝫ ꝓcedere ad ſacros
ordines.niſi ex ſpēali diſpēſatōe.

¶ Ultimo notādum:ꝙ filij illegittimi ꝓhibent̄ ab ordinib⁹ ſacrꝫ triplici
de cā. Prima cā eſt dignitas ſacri ordinis que vilibus perſonis non debꝫ
porrigi.quia ſcriptum eſt. Nolite ſctm̄ dare canibus. Scđa cā eſt đteſta
tio paterni criminis. Tercia cā eſt.quia p̄ſumitur ꝙ filius ſit imitator pa
terni criminis.quia malicia parentum inducit p̄ſumptionem ꝯtra filiū.
vt habetur diſtinctōe quadrageſima prima Sciens. Item ſi ſpure⁹ in
trat religionem tollitur ab eo irregularitas.vt pꝫ decima nona diſtincti
one.q̄ſtione vltima. Non licet.

.i.excōicatōe — p̄bet̄
In banno tibi ſacer ordo datur ſcio ꝙ non
.i.inđ libaueris — niſi pn̄tat⁹ fueris dn̄o aplico
Hinc abſolueris niſi preſentando pape te

¶ Hic autor ponit quartum documentum de ſacris ordinib⁹ dicēs. Si
aliquis eſſet in banno vel in ſententia excōmunicationis.ꝯtumacit̄ ſci
enter vel ignorāter ſumeret ſacros ordines quocūqꝫ mō ē in excommu

catione.tunc nullo mō pt abſolui niſi ſpecialiter ſit abſolut⁹ a dño papa vel ab habēte ei⁹ autoritatē.

Circa lrām notādū ꝙ autor vult in lrā.ꝙ ſi aliquis habuerit beneficium ⁊ cū hoc recepit ſacros ordines in excōicatōe tūc talis ꝑuabit illo bñficio donec papa cū illo diſpenſauerit.⁊ ſi dñs papa ſecū diſpēſare noluerit.tunc talis ꝑuabit bñficio ⁊ ſacris ordinib⁹.⁊ ſi ſic moriat in excōicatione extra cimiteriū ſepeliend⁹ eſt. Si aūt dñs papa ſecū diſpēſare voluerit tunc non ꝑuabit illo bñficio. Et idō clerici volentes in ſacris ordinib⁹ ꝓcedere dñt ſeipos ꝓbare vtꝝ talem caſum incurrere pñt vel nō.q2 in excōmunicatōe nullus ꝓcedere poteſt nec dꝫ admitti ad ſacros ordines ne tale ꝑiculum incurrat.

Scdo notādum.illō dicunt iura decretalia.ꝙ quicūqꝫ ꝓmoueret ad ſacros ordines exñs in excōicatōe efficit irregularis. Pro quo ē ſciēdum.ꝙ ſnia excōicatōis eſt duplex.q2 quedā eſt maior.quedā minor. Maior ē que excludit hoiem a cōmunione chriſtifideliū·⁊ ē duplex:quedā eſt lata ab hoie.quedā a canone. Sententia lata ab hoie.eſt que infertur a iudice viua voce vel in ſcripto.⁊ ab iſta nullus habet ſoluere niſi qui fert ſniam. Alia eſt ſententia lata a canone.⁊ hmōi ſententie ſtꝫ multe. vtgigrā.ſi aliquis ꝑcutiat clericum violenter ſtatim eſt in maiori ſnia lata a canone.⁊ cīijs. Alia eſt ſnia minor que excludit hoiem a ꝑceptione ſacramētorū. ſicut eſt oīe pctm̄ mortale. Nō ad ꝓpoſitum littere eſt dōm.ꝙ pñs littera intelligitur d̄ ſnia maiori. Et ergo talis accedens ad ſocros ordines debet abſolui ab epō abſolutione generali. Sed ſi intelligitur de minori ſententia.hoc eſt duplr.q2 vel ſcitur vel ignorat.ſi ſcit dꝫ abſolui.ſed ſi ignoratur:tunc non indiget abſolutione.

Ultimo notādū.ꝙ ſi aliqs exñs in excōicatōe ſcient ꝯtumacit preſumat ſumere ſacros ordines.talis ꝑpetue ſuſpendend⁹ eſt ab ordinib⁹ nec papa dꝫ cū ipō diſpēſare ꝓpt ſuā enormitatē.q2 ſciuit ſe irregularitatē incurrere ꝓpter ſacri ordinis ſuſceptōez. Sꝫ ſi aliqs excōicat⁹ recipit ſacros ordines igrās ſe eē excōicatū.⁊ iſte ſuſcept⁹ ordinib⁹ ſacrꝫ recordat ſe eē excōicatū:tunc ipē dꝫ accedere dñm Aplīcū qui mot⁹ miſcdia cā dei diſpenſare ſecū habeat. Vñ ē conſuetudo optima aliquoꝝ epoꝝ ꝙ quicunqꝫ voluerit ſacros ordines recipe dꝫ ꝙ talis ſit ꝑus ꝯfeſſus ꝯtrit⁹.⁊ ꝙ ꝑpat cū cōmunione corpis chrī.ne ipē pcc̄is enormib⁹ ſit aggrauat⁹.⁊ ne cū hoc incurrat irregularitatem.

.i.ſine .i.volūtate

Abſqꝫ tui domini conſenſu non tibi detur

s^c clericalis .i.ſuus

Ordo ſacer.ſi ſis ſeruilis condicionis

s^c ordinē.i.indebite .i.inſtitutōe

Nunc ſi furtiue ſuſceperis et ſine forma

s^c formā.ſuat s^c talis

Quam tenet eccleſia.niſi diſpenſet ſuper hoc quē

.i.hꝫ ꝑtātē s^c d̄ tali receptōe

Diſpenſare poteſt.iuſte damnaberis inde

¶ Hic autor ponit quintum documentũ ꝺ ordinib⁹ ſacris dicẽs. Si fu-
erit aliq̃s cleric⁹ ſuilis ꝯditionis volens ꝓcedere ad ordies ſacros talis nõ
dʒ ꝓcedere niſi cum ꝯſenſu dñi ſui. imo nec etiʒ intrare dʒ religionem niſi
habeat ꝯſenſum dñi ſui. q2 ad ſuſceptõem ſacroꝝ ordinũ requirit̃ pura li-
bertas. ſed talis non eſt liber. g̃ non dʒ ꝓcedere. Subdit ponẽdo aliꝺ do
cumẽtũ. ſcʒ ſextũ dicens. Si aliquis ſuſcepit ſacros ordines furtiue ⁊ ſi-
ne forma eccl'ie talis dʒ dãnari ⁊ ſuſpendi ab ordinib⁹ ſacris niſi ſpẽalit̃ ab
hñte poteſtatẽ diſpenſandi ſecũ diſpẽſatum fuerit.

¶ Primo notãdum. ex lrã hr̃ ꝙ iſte qui eſt ſuilis ꝯditionis non dʒ ꝓmo
ueri ad ſacros ordines. Contra hoc arguit̃ ſic. ds glioſus non ẽ acceptor
ꝑſonaꝝ. g̃ quilibet p̃t acceptare ſacros ordines ſiue ſit ſuilis ꝯditõnis ſiue
non. Añs pʒ in actib⁹ Aploꝝ. Sed ꝯñs ꝓbatur. q2 ſi ſuilis dʒ abijci ⁊ liber
ꝓmoueri. tunc videtur ꝙ liber ſit ꝺo gratus ⁊ ſuilis nõ. qꝺ eſt ꝯtra auto-
ritatem ꝑus allegatam. Rñdetur ſm intentionem autoris. ꝙ null⁹ debʒ
ꝓmoueri ad ſacros ordines qui eſt ſuilis conditionis ſine ꝯſenſu dñi ſui.
Vnꝺ ꝑ ſacroꝝ ordinum ſuſceptionem datur gratia ſanctitatiſ. grã digni
tatis. ⁊ gratia honeſtatis. Et ad iſtã dignitatem ſex requirũtur. Primo
ꝑncipaliter requiritur honeſtas originis. ſcilʒ. ꝙ ſit ꝺ honeſta ꝑentela ex ꝑ
te vtriuſqʒ ſexus. ⁊ ꝑ hoc excludunt̃ ſpurij. Scꝺo requiritur honeſtas ho
minis. ſcʒ. ꝙ non ſit diffamatus ⁊ publice ꝯfuſus. q2 illi non admittũt̃ ad
ſacroꝝ ordines niſi cum diſpẽſatione pape. Tercio requirit̃ honeſtas cor
poris. ꝑ hoc excluduntur corpora vitia habentia ſicut ſũt iſti homines qui
ſũt ꝑuati membris ꝑncipalibus ⁊ officialibus. videlicʒ. manibus ⁊ digitis.
Quarto requiritur honeſtas actionis. ⁊ ꝓpter hoc excluduntur homici
de ⁊ conſimiles qui ꝓpter illam actionem non ꝓmouent̃ ad ſacros ordi
nes. Quinto requiritur honeſtas conditionis. ⁊ ꝓpter hoc excluduntur
illi qui ſũt ſuilis conditionis. Sexto requiritur honeſtas conuerſatõnis
ꝓpter hoc excluduntur ioculatores ⁊ huiuſmodi hoies. quia tales ſũt in-
ſtabilis animi nec ſũt honeſte ꝯuerſationis. Tunc ad rõem ꝺꝺm eſt ꝙ de
um non eſſe acceptorem ꝑſonaꝝ intelligitur dupl'r. Uno modo ad eccle
ſiam triũphantem. ⁊ ſic intelligenda eſt autoritas vbi ſupra. quia nullus
excluditur a regno dei. Alio mõ intelligitur quo ad eccl'iam militantẽ.
⁊ ſic non intelligitur prefata autoritas. q2 plures ſic abijciuntur a ſacris or
dinibus. vt ꝑus patuit.

¶ Scꝺo notãdum. ꝙ littera poteſt intelligi ꝑ diſtinctõem. q2 vel talis ꝓ
mouetur ad ordines ſuo domino ſciente vel ignorante. ſi ignorante dño
tunc talis reſtituatur domino ſuo. Si aũt non ignorante domino ⁊ dñs
ꝯtradicit. tunc talis debet domino reſtitui ſb hac conditõne ſm aliq̃s ꝙ
non ſuiat ſibi in corporalibus ſed in diuinis officijs. Etiam ſi tal' intra
uerit religionem neſciente vel contradicente dño ſuo. ⁊ ſi in tribus annis
non exigit eum. tunc talis ſit liber in clauſtro. Si aũt dñs ſciuit ⁊ nõ cõ-
tradixit. tunc debet dimitti. quia liber fact⁹ eſt. Si ꝟo ſciẽte domino ſuo
aliquis ꝓmoueretur. vel ergo ſcitur ab ordinãte ⁊ repñtãte vel non: ſi
ſcitur ab vtroqʒ. tunc ambo debent puniri. ſi vnus tm̃ ſcit. tunc iſte debʒ
puniri in duplo. ſi g̃ ab omnib⁹ ignoratur. tunc dicunt aliqui ꝙ ſũt libati
a ſuitute ꝑ ſuſceptõem ſacroꝝ ordinũ.

¶ Tercio notãdũ. ꝙ illi dicunt̃ ordines recipe furtiue q̇ nõ recipiũt eos eo mõ ſicut inſtitutũ ē ab eccl̃ia. ſicut ſi q̇s accederet ad ordines ſine examine. vel ſi quis eodē die recipet duos ordines.

¶ Ultimo notãdũ. ꝙ iſte dr̃ furtiue recipe ordines q̇ ē in ſnia anathematis. q2 agit ꝯtra mãdatum eccl̃ie. Et hoc ē dupl̃r. q2 vel talis manet in ſeculo vel nõ. ſi nõ manet in ſeculo ita ꝙ intrat religionē. tũc diſpēſat cum eo Ep̃s ꝑpter fauorē ordinis. Si ãt manet in ſeculo. tunc ep̃s non p̃t cum eo diſpēſare. ſed ſolũ dñs Apl̃icus. Et etiã ille dr̃ non ſuare formã eccl̃e qui non intrat ꝑ hoſtiũ. ſ3 aliunde ſicut fur ⁊ latro. Et ille tunc dr̃ furari ſacros ordines qui eos ſuſcipit abſq3 dẽminata forma eccl̃ie. Unde ſciendum ꝙ vna ⁊ dẽminata forma in ordinibus ſacris eſt iſta: ꝓmovt q̇s examinat̃. ſcdo intitulat̃. tercio ꝓclamat̃. ⁊ deinde ab Ep̃o ordinat̃. ⁊ ğ q̇ non eſt examinatus vel intitulatus vel ꝓclamat⁹ ſi recipit̃ ordines furat̃ ipos. Item ſi aliquis ꝓcedit ad ſacros ordines ſb̃ titulo alicui⁹ bñficij: nõ habet bñficium: ille furatur ordines.

s^e aliq̇s s^e ſuo recedēs

Monachus ex clauſtro fugiens ſi p̃ſbyter hic eſt

s^e ad clauſtꝝ tale officiũ diuinũ

Et redeat prohibetur ei celebratio miſſe

q̇uſq3 p̃niam agat .i. diſpēſat

Donec peniteat et factum papa reſoluat

s^e tal̃ monach⁹. ſic ꝙ nõ d3 miniſtrare in ordib⁹ ſuſceptis

Aut imppetuum ſuſpenditur ordo ſacro

.i. d̓ his monachis .i. apoſtate

Nec his de clauſtris ſunt ſcripta ſuos fugientes

s^e monachos .i. autoritas

Qui damnare ſolent hos ſaluat gratia pape:

¶ Prius autor dẽminauit d̓ ordinib⁹ ſacris. hic dẽminat de monachis a clauſtro fugitiuis. Et diuidit̃ in duo. Primo dẽminat d̓ monachis fugitiuis ordinatis in p̃ſbyteros. Scdo d̓ ñ ordinatis in p̃ſbyteros. Scdm ibi (Si fugit de clauſtro) Dicit ğ ꝑmo ꝙ monachus p̃ſbyter qui fugit d̓ clauſtro ⁊ iterum reuertitur ad clauſtrum talis non d3 celebrare miſſa3 donec peniteat ⁊ papa cũ eo diſpēſat d̓ tali negligentia. Si ãt talis ē diaconus d3 ſuſpendi ab ordinib⁹ ⁊ non d3 miniſtrare in ſuo ordine niſi ꝑus peniteat ſm decretum ſupioris ſui.

¶ Primo notãdũ. ꝙ lrã intelligit̃ d̓ his mõachis quos excõicauit abbas illi⁹ clauſtri vbi tales monachi fugiētes exiſtebant. q2 forte ſb̃traxit calicē vel aliq̇d hm̃oi fecit. ⁊ talis currens d̓ clauſtro ⁊ iteꝝ rediens non p̃t celebrare miſſam niſi ꝑus ſecũ fuerit diſpēſatũ. ⁊ talē autoritatē aliqñ abbas p̃t hr̃e a dño apl̃ico. ſi ãt non habuerit iſtã autoritatē. tũc o3 eũ ire ad dñ3 papã q̇ ſol⁹ cũ eo diſpēſat. Dicũt tñ aliqui. ꝙ in iſto cãu abbas illi⁹ clauſtri poſſet cũ eo diſpēſare. Itē lrã debet intelligi d̓ iſtis monachis fugitiuis q̇ ſ̃t excõicati a ſuis ſupioribus. ſi aũt hm̃oi monachi non ſ̃t excõicati tunc eorum ſupior p̃t cum eis diſpēſare.

¶Scdo notādū. lrā loquit̄ hic ꝺ apoſtatis. vn̄ appoſtata ſic diffinit̄. ē temerari⁹ receſſus a ſtatu fidei obedientie vel religionis. Vn̄ triplex ē apoſtata. ſcz. a fide. ab obediētia. ⁊ a religione. A fide ꝺ͛ aliq̄s apoſtatare quā do dimittit catholicā fidē ⁊ adheret fidei hereticoꝝ vel alioꝝ infideliū. Ab obediētia ꝺ͛ aliq̄s apoſtatare qn̄ facit quis ꝯtra dei vel canonis p̄cepta. Et iſtā apoſtaſiā ꝯmiſerūt Adā ⁊ Eua qn̄ fuerunt ꝯtra dei p̄ceptum. Tercia apoſtaſia eſt a religione. ⁊ ē qn̄ aliq̄s religionē exit poſt ꝓfeſſionē factam Et ꝺ tali apoſtaſia loquit̄ hic text⁹. Vn̄ p̄mi apoſtate ꝺ facto ſt̄ excōicati. ⁊ non ſolū illi ſed oēs eis adherētes. ſed ſecundi apoſtate non pn̄t ꝑhibere teſtimoniū in multis. tertij q̄uis receperunt ſacros ordines. tn̄ non pn̄t miniſtrare in ſuis ordinib⁹ niſi facta diſpēſatōe.

talis mōachus poſt hoc
Si fugit ex clauſtro laicus couerſus et inde
.i. contraxerit mrimo^m s^c viro
Duxerit vxorem cum crimine conſtat ab iſto
.i. iteꝝ intrat s^c ſuū
Hic eat et reperat correctus apoſtata clauſtrum
mōifeſta mrimo^m
Si ſua nota fuit, profeſſio coniugium ſit
s^c bona .i. donāt
Et ſeruis chriſti ſua dent et cōmoda preſtent
s^c ꝓfeſſionē .i. filis
Si nullam fecit tamē illos equa volūtas
.i. diuidit .i. ꝯtinent ſcz ambob⁹
Separat vt caſte viuant iniuūgitur iſtis

¶Hic autor detminat ꝺ monachis fugitiuis laicis ⁊ ꝯuerſis dicēs ſi aliq̄s monach⁹ ꝯuerſus fugit ex clauſtro ⁊ duxerit vxorē. ⁊ vxor intelligeret eū eſſe monachū fugitiuū. tūc ipa dꝫ ipm relinq̄re ⁊ inducere ꝙ redeat ad clauſtꝝ. ⁊ ipe ecōuerſo intrās clauſtꝝ dꝫ corrigi a ſupiorib⁹ mōaſterij ⁊ dꝫ manere in iſto. Si aūt ſcit̄ ꝙ ipe exiuit clauſtꝝ ante ꝓfeſſionē. vt in anno ꝓbationis. tunc talis ꝯuerſus p̄t manere in mrimonio cū vxore ſua. nec tenetur redire ad monaſteriū.

¶Primo notādū. ꝙ cōuerſus exiens clauſtꝝ poſt ꝓfeſſionē ⁊ ānū ꝓbatōis. talis dꝫ cogi redire ad clauſtꝝ ſuū ⁊ dꝫ ꝯdignaꝫ pniam ꝓ tali exceſſu agere. Si āt ante ꝓfeſſionē exit ⁊ ducat vxorē p̄t cū illa manere. q͛ nōdū ligatus eſt ad clauſtꝝ. tn̄ ſi vxor ſua admittere voluerit ambo caſte viuere pn̄t. ſi non pn̄t reddāt mutuo debita.

¶Scdo notādū. ex q̊ in pn̄ti lrā ſicut in p̄cedētib⁹ habitū eſt de mrimonio. tūc eſt ſciendū ꝙ triplex eſt bonū mrimonij. ſcz. fides. ſacrm. ⁊ ꝓles. Primū bonū eſt fides. q͛ ibi eſt indiuiſibilis ꝯiunctio aiaruꝫ ⁊ corporum. Scdm bonū eſt ſacrm. quia ibi nullum diuortium debꝫ celebrari. Tercium eſt bonū ꝓlis. ſcz ad cultū dei. Et ꝓpt hoc fit triplex ꝯiūctio in mrimonio. Primo ibi fit ꝯiūctio ſingularis. q͛ ſol⁹ vir ꝯiungit̄ mulieri. ⁊ ꝓpt̄ iſtā ſingularē ꝯiunctōem orit̄ bonum fidei. q͛ inter duas pſonas eſt vna

dilectio.ſed ſi tercia ſupuenerit ſtatim remittit dilectio. Scdo ē ibi ꝯiūctio indiuiſibilis.ꝛ ex hoc eſt ibi mr̄imoniū qḋ eſt ſacr̄m. Tercio ibi ē cōiunctio vtilis.ꝛ ex hoc orit̄ bonū ꝓlis qḋ gn̄at̄ ꝑncipaliter ad cultū di Et ḡ triplex ꝯiūctio corrn̄det triplici bono mr̄imonij. Un̄ ꝯiunctio ſingularis corrn̄det bono fidei.ſed ꝯiūctio indiuiſibilis bono mr̄imonij ꝯiūctio ꝟo vtilis bono ꝓlis.

¶ Scdo notādū ꝙ in mr̄imonio eſt triplex actus ꝯiugalis. Quidā ē licitus.quidā fragilis.ꝛ quidā ꝓhibit⁹: Act⁹ licit⁹ ē triplex.quidā ſimplicit̄ fit ꝓpt ꝓlis gn̄atōem.ꝛ iſte ē act⁹ ꝟtutꝫ ꝛ meritori⁹. Scds fit in reddendo debitū thori.ꝛ iſte etiā eſt licit⁹.q2 vir tenet̄ reddere mulieri debitū carnis. Terci⁹ ē ꝓpter fornicatōem euitādā. Et hoc eſt dupl̄r. vel in ꝯiuge. vl̄ in ſe.ſi in ꝯiuge.tunc non peccat.ſi aūt in ſe peccat Scds act⁹ ꝯiugal̄ ē fragilis.ꝛ iſte fit ꝓpter dilectōem.ꝛ hoc dupl̄r.vel ꝓpter dilectōem vxoriaꝫ. vel fornicatoriā.ſi vxoriā peccat venialit̄. Uerbigrā aliquis dicat ſic. ego cognoſco vxorē meā ꝓpter ip̄ius delectōem.ꝛ ſi non eēt vxor mea ip̄am non cognoſcerem.ꝛ in hoc peccat venialiter. Si aūt diligit eā fornicarie. tunc in hoc peccat mortal̄r. Uerbigrā.dicat aliquis.ſi talis non eēt vxor mea adhuc vellem eā cognoſcere ſi poſſem.ꝛ ſic ibi eſt dilectio fornicaria Tercius actus ꝯiugalis eſt ꝓhibitus.ꝛ iſte fit pluribus mōis Primo fit in tp̄e quo ꝓhibitum eſt ab eccl̄ia.ſcꝫ in aduētu domini.in q̄dragesima. ꝛ tp̄e infirmitatis mulieris.ꝛ ſic ꝯn̄r in quattuor tp̄ib⁹ anni.ꝛ in alijs mltis.in q̄bus non licet exercere iura carnalia. Itē non dn̄t fieri in locis cōſecratis.etꝫ n̄ dn̄t fieri ꝑ modū incitatōis.q2 quotienſcunqꝫ hō incitat ſeip̄m ad hoc peccat mortal̄r.

¶ Ultimo notādū.ꝙ aliquis hn̄s vxorē ꝛ cog̊ſcat carnal̄r ſororē vxoris ſue tunc dubitat̄.vtꝝ deinceps poſſit cog̊ſcere vxorē ſuā. Rn̄r ſm̄ plures doctores ꝙ nō.ſed ip̄e dꝫ ꝑpetue abſtinere.q2 iā vxor ſua ꝟa ſua ꝯſanguinea ſeu affinis efficit̄ ex coitu ꝑpetrato cū ſorore vxoris: Et q̄ritur vlterius. vtꝝ talis dꝫ dimittere vxorē ſuā vel non. Rn̄r ſb̄ diſtinctōe.q2 vel talis cognouit ſororē vxoris ſcient̄ vel ignorāter.ſi ignorāter.nō p̄t dimittere:q2 talis error non op̄at̄ diuortiū.ſi aūt ſcient̄ fecerit.tūc vxor p̄t ab eo ſeparí ſi aūt non ſeꝑant̄.tunc ip̄e vir debitū thori nō dꝫ petere.

i.ꝓhibem⁹ ſacerdotū
Olumus in domibus ꝑſonas p̄ſbyteroꝝ
s^c mulieres s^c ſacerdotꝫ
Suſpectas eſſe.mater ſoror atqꝫ ſorores
s^c domib⁹ i.ꝯſanguinee
Filia vel fratris in eis ſint vel prope neptes
s^c ſacerdotes i.īfirmis i.paupib⁹
Hi pro poſſe ſuo miſeris ſocijs vel egenis
s^c ſacerdotes i.ꝓhibitoꝝ
Hoſpicij nec ſint hi luſores vetitoꝝ
i.ſicut i.taxilloꝝ
Ludoꝝ.velut eſt alee globi decioꝝ

¶ Iſte eſt terciꝰ tractatꝰ huiꝰ libri. in quo autor dẽterminat ḋ vita ⁊ honeſtate clericoꝝ. Et diuidit in duas ptes. In ꝑma autor facit qḋ dcm̄ eſt. In ſcḋa determinat de vſura ⁊ eiꝰ ſpeciebꝰ. Scḋa. ibi (vſure ſpẽ) Prima adhuc in duas. Nã ꝑmo facit qḋ dcm̄ eſt. Scḋo dẽterminat de ſymonia. ibi (Si vendis) Prima adhuc in duas. ꝑmo facit qḋ dcm̄ eſt. Scḋo dẽterminat ḋ bellis ꝑncipū. Scḋa. ibi (Si ꝑnceps) Prima adhuc ī duas. naꝫ ꝑmo facit qḋ dcm̄ ē. Scḋo dẽterminat ḋ rebꝰ inuentꝭ q̄ ſtꝫ ꝑdite docens qḋ ſit agendū circa iſtas. ſcḋa. ibi (Si bona) Prima adhuc in duas. nã ꝑmo facit qḋ dcm̄ eſt. Scḋo dẽterminat de furibꝰ. raptoribꝰ. ⁊ malefactoribus. Scḋa. ibi (Fraudē) ptes patebunt in ꝓceſſu. ¶ Quãtū ad ꝑmã ꝑtem autor vult ꝙ in domibꝰ ſacerdotū non dn̄t habitare ꝑſone ſuſpecte vt ſtꝫ iuuenes mulieres. Et rõ eſt. qꝛ hõies haberēt ſtatim ſuſpitõem ḋ ſacdote ſuꝑ talibꝰ ꝑſonis iuuenibꝰ. tn̄ mr̄ ⁊ ſorores filij vel filie ſoroꝝ pn̄t bn̄ cõmorari ipſis. Deinde autor ſb̄dit ponēdo duo documēta de vita ⁊ honeſtate clericoꝝ dicens ꝙ clerici ſiue ſacerdotes dn̄t egenis. peregrinis ⁊ alijs pauꝑibus benefacere ꝓ chr̄i noie ipſis elemoſynas dando. ipſos hoſpitando: ipſiſqꝫ vbis ⁊ auxilijs ⁊ alijs bonis oꝑibus ſb̄ueniendo. Subdit vlterius aliud documentū ꝙ clerici ⁊ ſacerdotes non dn̄t adherere ludis ꝓhibitis. nec dn̄t eē manifeſti luſores in alea. in globis. ⁊ in decijs. i. taxillis qꝛ tales ludi ꝓhibiti ſtꝫ.

¶ Notandū ꝑmo. ꝙ autor ꝓhibet hic in lrã mulieres ſuſpectas ſiue inhoneſtas ẜuire ſiue morari in domibꝰ ſacerdotū. Pro quo ſciēdū. ꝙ mulieres ſtꝫ duplices. Nã quedã ſtꝫ ꝯiuncte: quedã extranee. ꝯiuncte ſtꝫ ꝯſanguinee. ⁊ illas ſacerdos pt hr̄e in domo ſua. Sed extranee ſtꝫ alie mulieres ipſis ſacerdotibus non attinētes. mõ pn̄s lrã intelligit ḋ mulieribꝰ extraneis ꝓpť ſuſpitõem tollendã. Coniūcte mulieres ſtꝫ duplices. nã quedã ſtꝫ ꝯiuncte mediate. ⁊ quedã immediate. imediate ſtꝫ ꝯſanguinee. ſed mediate ſtꝫ familiares ipaꝝ ꝯſanguineaꝝ. mõ mlieres immediate. vt cõſanguinee pn̄t habitare cū ſacerdotibꝰ: ſed mulieres ꝯiūcte mediate. vt ſtꝫ familiares ipaꝝ ꝯſanguineaꝝ non pn̄t habitare cū ſacerdotibꝰ. De q̄b' d̄r Auguſtinꝰ. Quecunqꝫ ſororibꝰ meis iuncte ſtꝫ ſorores mee nõ ſtꝫ. Et illa familiares ſtꝫ duplices. aut ſtꝫ ſatis annoſe. aut iuuenis. ſi ꝑmū. tūc bn̄ pn̄t ſuſtineri in domibꝰ ſacerdotū: ſi ſecūdū. tūc n̄ dn̄t ſuſtineri. qꝛ ḋt Bernardus ꝙ calamꝰ appoſitꝰ igni faciliter incendiť. eodeꝫ mõ eſt de ſacerdote. nã ſi ſacerdos eēt apud pulchrã mulierē. tunc cito calor luxurie in eo incenderet ab ea. ne ꝯtingat ꝓhibeť eas eē in domibꝰ ſacerdotū. Vn̄ legiť in dialego beati Gregorij pape ꝙ fuit quidã ſacerdos q̇ mr̄em ſuã ꝑ ſeminã duxit manu coopta. tūc mr̄ a filio queſiuit: q̄re hoc faceret. rn̄dit ſacerdos. mater mi tactꝰ ⁊ ſpecies mulieris decepit multos. ne ḡ ex tactu mihi mala creſcat. cogitatio duco te manu coopta. Mõ ex quo talis timuit mala in ꝓꝑa matre. multū plus eſt timēdū in alijs. Itē ꝑſone ꝯſanguinee ſunt duplices. q̄dã ſtꝫ in linea deſcendētiū. q̄dã in linea aſcēdētiū. vt mr̄. aua. ꝓaua: ⁊c̄. ſed in linea deſcendentiū ſtꝫ filie neptes. ⁊ ſic ḋ alijs. mõ hmõi mulieres non ꝓhibenť vſqꝫ ad q̇ntū gradū. qꝛ ḋ talibꝰ nõ ē mala ſuſpicio. Sed alia eſt linea trãſuerſalis vel collateralis. vbi mulieres ꝓhibētur vſqꝫ ad terciū vel quartū gradū.

¶ Scđo notādū circa pmū documentū autor in textu inuit ꝙ ſacerdo-
tes debent ſuccurrere paupib⁹ ꝛ iura aſſignāt rōem huius qꝛ ſacerdotes
viuunt ď patrimonio chr̄i. ꝛ iō qn̄ ſacerdos ordines accipiūt tūc manus
ei⁹ inungunt̄ oleo. qꝛ ꝑ oleū denotat̄ ꝙ dn̄t eſſe miſericordes ꝛ plus obli-
gant̄ ad miſcďiam ꝙ̄ alij hoies. Un̄ legit̄ in canonica Ioānis caplo. ij.
ꝙ om̄e pctm̄ eſt ex ꝯcupiſcentia carnis aut ex ꝯcupiſcētia oculoꝝ. aut ex
ſupbia vite. Concupiſcētia carnis eſt luxuria. ꝯcupiſcētia oculoꝝ ē aua-
ricia. ſupbia vite ē ipa ſupbia. Et in iſt̄ hō peccat tripl̄r. ſcilȝ. in deū. in pxi-
mū. ꝛ in ſemetipm̄. in deū peccat ꝑ ſupbiā. in pximū ꝑ auariciā. in ſemet
ipm ꝑ luxuriā. Et de iſtis pctis p̄t hō faciliter ſatiſfacere ꝑ tria bōa opa.
ſcȝ. ꝑ orōes. ieiunia. ꝛ elemoſynas. qꝛ hō peccās ꝑ ſupbiā p̄t ſatiſfacere per
hūiles orones ꝛ deuotas. Scđo hō peccat ꝑ auariciā in pximum ꝛ huic
pctō p̄t ſatiſfacere ꝑ largitōem elemoſynaꝝ ſbueniēdo paupib⁹. Tercio
hō peccat ꝑ luxuriā in ſemetipm̄ ꝛ huic pctō p̄t ſatiſfacere ꝑ ieiunia. Mō
ad ppoſitū. merito ſacerdotes hortātur ad bona opa. ſcȝ ad miſcďiam ad
dādum elemoſynas ꝛ c̄ijs. quia om̄ia que poſſident ſunt elemoſyne ꝯſti-
tute in redemptōem animaꝝ ꝛ in adeptōem celeſtis curie. qꝛ cum eis pu-
re dant̄ ppter deū quo ad vitā eoꝝ. iō illa quib⁹ ad nc̄cicatē nō indigent
dn̄t dare ppter deū. ſcȝ paupib⁹ ſecularib⁹ vel alijs ſacerdotib⁹ egenis vi-
te ſuſtentatōem non hn̄tibus.

¶ Ultimo notādū circa ſecundū documentū. ꝙ ſacerdotes non dn̄t lu-
dere. Pro quo ſciendū. ꝙ in aliq̄b⁹ caſibus pn̄t ipi ſacerdotes licite ludere
ſcȝ pure cā recreatōis. qꝛ forte ſacerdos fatigat⁹ ex ſtudio vel orōnib⁹ ad
recreatōem adipiſcendā licite p̄t ſe in honeſtis ludis paꝝ exercere. Pro q̄
ſciendū. ꝙ ad ludū licitū requirnut̄ plura. Primo requirit̄ honeſtas ꝑſo-
naꝝ. ꝛ ſic ipi ſacerdotes cū inhoneſtis hoibus non dn̄t ludere vt cū cōmu-
ni pplo vel vulgo. nec etȝ dn̄t ludere cum mulierib⁹. qꝛ hoc pncipal̄r ipſis
eſt inhibitū. vt patebit de circūſtantijs ludi. de quibus dicet̄ infra. Scđo
requirit̄ honeſtas inſtrumentoꝝ. ꝛ iō ſacerdos cum globis ꝛ cum taxillis
ludere non dȝ. vt manifeſte ďt textus. Tercio requirit̄ hōeſtas tpis. qꝛ lu-
dus non dȝ fieri in dieb⁹ celebrib⁹ ꝛ in noctib⁹. ꝛ oēs iſti errāt q̇ in nocte na-
tiuitatis chr̄i ludūt taxillis. Quarto requirit̄ honeſtas materie. ſcȝ ꝙ lu-
dāt pvna aſſatura vel cātro ceruiſie ſeu vini. vel p parua ꝛ modica pecu-
nia. ꝛ ſi vltra aliquis trāſgrederetur. tunc ludus fieret illicit⁹. Quinto re-
quiritur honeſtas moꝝ. ſcilȝ ꝙ bene ſint morigerati in ludo. ita ꝙ iſte lu-
dus fiat in gaudio. ſine bello. ſine rixa. ſine inuidia. ſine detractione. ſine
fraude. ꝛ ſine om̄i dolo. Un̄ notādum ſm̄ theologos. lud⁹ ſacerdotū ideo
eſt phibit⁹. ꝛ non ſolū ſacerdotib⁹. imo om̄ib⁹ chr̄ifidelib⁹. qꝛ ibi ꝯcurrunt
plura vicia. pmo ibi ꝯcurrit auaricia in hoc ꝙ hȝ deſideriū lucrādi. Secū-
do ꝯcurrit volūtas ſpoliādi. ꝛ ſic aduenit rapina. Tercio cōcurrit vſura. qꝛ
ꝑponit cū parua pecunia magnā. Item ibi ꝯcurrūt mendacia ꝛ iuramē-
ta que nociua ſtȝ ꝛ phibita. qꝛ ďt ſcptura. mēdax os necat aiam. etȝ ſcptuȝ
eſt. neqȝ iuraueris ꝑ celū. neqȝ ꝑ terrā. Etiā ibi dat̄ ſcādalū circūſtātib⁹.
ꝛ hoc fit ꝯtra phibitōem eccl̄ie. Etiam ibi fit tpis omiſſio. qꝛ iſto tpe pn̄t
exercere bona opa. iō ppter iſta que ſequuntur ex ludo ipis ſacerdotib⁹
ꝛ clericis ludus eſt phibit⁹.

ſacre ſcꝑture s^e p̄ſbyteri
In libꝛis ſtudeant ſermonibus et recitando
.i.miracula ꝛ geſta ſctōꝝ patꝝ qꝺ ē iuſtū
Sanctorum vitas et agendo quod ſit honeſtum:
inhereāt eis cōmiſſaꝝ
Inuigilent curis animarum nocte dieqꝫ
.ſi ſeqꝛ vtilitas .i.vitā hūanā ꝓ fidelibꝰ chꝛianis
Si ſit opus corpus animam dent pꝛo grege chꝛiſti
nihil ꝑficiāt s^e p̄ſbyteros ſacerdotes
Nil faciant quod non decet hos ſint hi moderati
veſtimētis habitu vtanť
Veſtibus et cultu ſic viuant exteriori
.i.ꝙ .i.informatores ſbditoꝝ
Vt ſint doctores et ſint exempla ſuorum:
s^e informare ꝑ p̄dicatōes honeſta
Et quod ligua nequit ſaltem doceat bona vita.

¶ Hic autoꝛ oñdit in quibꝰ clerici ꝛ ſacerdotes ſe excercere dn̄t. Et dt. ſa-cerdotes ꝛ clerici dn̄t ſtudere in libꝛis in quibꝰ videāt vitas ꝛ paſſiōes ſan-ctoꝝ: ꝛ iſtas recitare dn̄t laicis vt ſumāt in hoc exempla coꝛrigendi ſe ꝛ ni-hil dn̄t agere niſi qꝺ ſit honeſtum. Et dn̄t omnibꝰ tꝑibꝰ vigilare in curis animaꝝ vt ip̄i aīas ſui gregis dō commendāt. ꝛ ſbditos eoꝝ in bona vita conſuant. ꝛ dn̄t om̄ia ſua agibilia curiali mō ꝛ ꝓceſſu oꝛdinare. ꝛ illō qꝺ nolūt ſibi fieri. etiā alijs nō faciāt. Et dn̄t ponere coꝛpꝰ ꝛ aīam ſuā ꝓ conſ-uatōe animaꝝ fideliū ſi neceſſe fuerit. ꝛ ſi aliq̄ vtilitas ex eo p̄t fieri. ꝛ dn̄t eē moderati in veſtibꝰ ꝛ cibarijs ſeu victu ꝛ amictu vt etꝫ alijs chꝛiſtifideli-bus ſuccurrere poſſent. Et ſic ip̄i viuere dn̄t ꝯuerſatōe ꝛ cultu exteriori: vt ſint bonū exemplū ſuoꝝ ſbditoꝝ. ꝛ dato ꝙ ip̄i ſbditi nō pn̄t inſtrui ſer-monibꝰ. tn̄ iſtruent ip̄os bonis exēplis.

¶ Primo notādum. nā lrā dt ꝙ ſacerdotes dn̄t ſtudere in libꝛis ꝛ debēt ſtudere vitam ſanctorum ꝛ hanc recitare pplo. Rō eſt. qꝛ ip̄i nō aliꝺ ne-ſociari hn̄t niſi ꝙ vigilēt in curis aiaꝝ. qꝛ ip̄i ſe ſꝑ dn̄t occupare cū aliq̄ bo-no facto vt non ocioſi inueniant. qꝛ dt Apl's. Nolite locū dare diabolo. Qꝛ quē diabolus ocioſum inuenerit iſtum ꝑuerſus occupatōibꝰ occupat ꝛ ip̄m ſeducit. ꝛ ſic tūc talis ꝑpetue ꝯfundit. ex eo ꝙ ocioſus dat locū dia-bolo. vt pꝫ dō Salomone. qꝛ interim ꝙ fuit in ꝯſtructōe tēpli dō placuit. ſꝫ poſtq̄ deſinebat ꝛ ocioſus fuerat tūc idolatriā exercebat. Et ſic diabolus ip̄os ocioſos ſeducit cū ꝑuerſis opationibꝰ: ne ḡ hoc ꝯtingat. tunc ip̄i cleri-ci nō debent ociari. ſꝫ debēt ſtudere in libꝛis miracula ꝛ paſſiones ſctōꝝ recitando populo.

¶ Scōo notādū. ꝙ ip̄i p̄ſbyteri diligenť dn̄t cuſtodire aīas ſuoꝝ ꝑochia-nū. ne ſeducanť ꝑ malas ſuggeſtiones diaboli: qꝛ dt Apl's. Sobꝛij eſtote ꝛ vigilate ꝛ iō hmōi oues cōmiſſe ſūt ſacerdotibꝰ vt ip̄as nō leſas ſꝫ ꝑfectas ꝛ incolimes ꝛ firmiter in fide ſtātes dō cōmēdāt.

¶ Tercio notādū. dt autoꝛ in lrā ꝙ ſi fuerit opus tunc ip̄i p̄ſbyteri ꝛ ple-

dani dn̄t ponere corpꝰ ⁊ aiam.i.vitā animalē ꝓ ſaluatione chriſti.fideliū
⁊ ꝓ ppl̄o eis cōmiſſo. Pro quo ē ſciēdū ꝙ ſacerdotes non ſp dn̄t hoc face
re niſi videāt vtilitatē aliquā ex eo ꝓuenire. Sed ſi nulla vtilitas pt inde
ſequi tunc non dn̄t facere. vn̄ ſacerdos ſtatim ꝓ vno verbo nō dꝫ mori ꝓ po
pulo.ſꝫ ſolū ſi ꝯſiderat ꝙ ſit ardua cā.ſcꝫ ꝙ oues vellēt deficere i fidē catho
lica ꝓpt ꝑſuaſiōes.ꝑſecutōes.vel paſſiones aliq̄s.tūc ſacerdotes dn̄t ipas
ꝯfortare vt ſint fortes in fide. vn̄ Apl̄s. Frēs eſtote fortes ⁊ ſobrij in fide.
Et ſic etiā ipi ſacerdotes dn̄t facere ſuis ꝑrochialibus.nā dn̄t doctrias ⁊ au
toritates ipis recitare:⁊ ſi ipi credere noluerint tunc morti ſe tradunt et
ſuos ſbditos in fide confirmant.ſꝫ ſi non videant vtilitatē ex morte ſua ve
nire.tunc faciāt ſicut fecit chrūs.qꝛ cum iudei volebāt Jhm lapidare.tūc
abſcondit ſe ⁊ exiuit de templo.qꝛ nondū venit tps paſſionis eiꝰ. Sic ſimi
limō faciāt ſacerdotes ſi non viderint vtilitatem ex morte ſua ꝓuenire.
¶ Quarto notādum.iuriſte ex pn̄ti lrā trahūt cām quare ꝯtractꝰ matri
monialis ſit ꝓhibitꝰ ſacerdotibꝰ.nā ad ipm ſacerdotē plura req̄runt̄ Pri
mo em̄ requirit̄ ad ipm ſacerdotē.ꝙ ipe dꝫ ſtudere in ſacra ſcptura. ⁊ per
hoc euitabit multas vanas cogitatōes que occurrēt ſibi ocioſo.qꝛ noſtra
memoria habet ſe ſicut molendinū.in quo ſi ponit̄ bonū frumētū bonū
molit.ſed ſi pix imponit̄ picē repn̄tat. Sic ſilr̄ modo ē de ipis ſacerdotibꝰ.ſcꝫ
ſi non ſtudeāt in ſacra ſcptura vbi miracula ⁊ paſſiones ſanctoꝝ habent.
tunc ipi occupāt ſe malis opationibus. Etiā nr̄a memoria hꝫ ſe vt rex.
qꝛ qn̄ aliquis rex occupat̄ in bello.tūc oēs ſbditi ſui occupant̄ ibidē.ſꝫ qn̄
ipe eſt liber ⁊ ſolutꝰ tunc quilibet trāſit vbi vult. Sic ſilr̄ modo eſt de nr̄a me
moria ⁊ aia.qꝛ quādo ipa occupat̄ in ſacra ſcriptura tunc oēs ſenſus oc
cupātur in ſacra ſcptura.ſed qn̄ non.tūc q̄libet ſenſus occupat̄ delectatōe
ꝓpa ⁊ obiecto.⁊ ſic homo cadit in multiplices cogitatōes.ergo tūc ſacerdos
trahit̄ ex occupatōe tali ꝑ ſtudiū ſacre ſcripture. Per domeſticā vo ꝓcu
ratōem.videlꝫ vxoris ⁊ pueroꝝ in mr̄imonio nimis occuparent̄ ſacerdo
tes.ergo ꝯtractꝰ mr̄imonij ē ipis ꝓhibitus:qꝛ ſicut dt Cōmēdator.ꝙ nll̄a vir
tus tm̄ valet ad ſciam ſicut ipa caſtitas .ergo oppoſitū caſtitatis qd in mr̄i
monio ꝯſiſtit impedit ſciam in hoie.ne ergo tollat̄ tale bonū.tunc ꝯtractus
mr̄imonij ipis ſacerdotibus eſt ꝓhibitus. Scdo ad ſacerdotē requirit̄ cō
uerſatōis maturitas.que iterum tollitur ꝑ mr̄imonium ꝓpter inſtabili
tatem ipaꝝ mulieꝝ.qꝛ vt ſic mulier traheret virꝫ de conuerſatione matu
ra ⁊ bona.⁊ vnde Cū ſancto ſanctꝰ eris.⁊c. Ne ergo tollatur hoc bonū tūc ite
rum ꝯtractꝰ mr̄imonij ſacerdotibus eſt ꝓhibitus. Tercio requirit̄ ad ſa
cerdotē bn̄ficij ⁊ officij ⁊ animaꝝ ſibi cōmiſſaꝝ fidelitas. vt hr̄. Joannis
vltimo. vbi dixit dn̄s.petre amas me.⁊c. Et iſtud bonum iteꝝ poſſit im
pediri ꝑ mr̄imoniū. Quarto requirit̄ ꝙ ſi neccē fuerit aiaꝫ ſuā dꝫ ponere
ꝓ ouibꝰ.⁊ hoc iteꝝ tolleret̄ ꝑ mr̄imoniū.qꝛ in mr̄imonio ē pluralitas fi
lioꝝ ⁊ filiaꝝ.quibꝰ tunc ſacerdos deberet pee eis neccāria corpis ꝓcuran
do.⁊ ſic non poſſet attētare ſacerdotalē dignitatē ⁊ diuinū officiū. vn̄ Me
triſta. Pluribꝰ intentꝰ minor eſt ad ſingula ſenſus. Quinto ad ipm ſacer
dotē requirit̄.ꝙ ſi neccē fuerit tunc ipe dꝫ ſbuenire paupibꝰ in verbis.in exē
plis.in elemoſynis.in rebus exterioribus ⁊ in alijs bonis. Et dicunt qui
dam doctores ꝙ melius eſt ipi ſacerdoti ꝙ ſbueniat cum doctrina q̄ cō-

elemoſyna.ꝛ aſſignāt rōem talē:qꝛ aīa pſtātioꝛ ē corpe .ſ3 bona doctrina nutrit aīam.elemoſyna āt corp⁹.ğ ſequit̃ ꝓpoſitum ꝙ bona doctrina ſit melioꝛ elemoſyna. Et qꝛ greci nolebāt ſtatuto Aplico obedire.ſed viua voce ꝛ vnanimiter appellauerūt.igit̃ oīs doctrina ꝛ ſapīa ab eis ē ablata. S3 quondā oīs ſapīa ꝛ doctrina vigebat apd eos.nūc āt oīs doctrīa ꝛ ſapientia lata ē ad nos ꝛ ad ecclīam nrām.

.i.tales aues venaticas clericis ꝓhibem⁹
Niſos accipitres falconas his inhibemus
garulātes potatores .i.canes venaticos
Non ſint clamoſi bibuli.catulos nec habentes
s͛ pſbyteri facere
Venaticos.poſſunt opus exercere neceſſe
reficere s͛ tales pſbyteri
Ut religare libꝛos vel ſcribere pro pcio.ſi
paupes diuitiaꝝ pſbyteris
Sint inopes rerum.vel eis ſubſtantia deſit
talia inſtrumēta .i.volatilia
Retia tenticula que ſunt ad aues capiendas
.i.talia aīalia .i.puas clericis
Aut lepoꝛes vel beſteolas permittimus iſtis
publica s͛ clerici
Vel que clamoſa non ſit venatio.poſſunt
.i.prēdere s͛ eis
Piſcari licite.piſcatio publica deſit
s͛ ſit tal' piſcatio honeſta s͛ clerici
Sed priuata.pia dum conueniunt ſit eorum
opatio .i.q̄ ſit honeſta opent̃
Actio.que liceant inter ſe gaudia tractent
s͛ pſbyteri .i.omittāt canonicas aliqd
Ni non permittant hoꝛas aut officij quid

¶ Hic ponit aliā doctrinā rectificantē vitā ꝛ honeſtatem clericoꝝ dicēs. nos inhibem⁹ ꝙ oēs ſacerdotes ita exiſtentes in ſacro oꝛdine ſint reuoluti ꝛ ſemoti ab illis que ponunt̃ in lrā.ſc3 ꝙ non habeant niſos accipitres et ſic ď alijs. Etiā ꝙ tales non ſint clamoꝛoſi nec bibuli nec hn̄tes canes venaticos.ꝛc. Poſſunt tamen exercere aliqd opus ſi ntc̄e fuerit.ſc3 religare libꝛos.vel ſcribere ꝑ p̄tio ſi paupes ꝛ egeni exiſtūt vel alia opa ꝯſimilia iſtis facere poſſint. Subdit remouēdo dubiū.qꝛ diceret quis.tunc mundani ꝛ ſeculares ſacerdotes nihl debent opari ꝑ deductōe tpis.hoc dubium remouēdo ďt.ꝙ clerici poſſent exercere iſta que patēt in lrā.ſc3 ꝙ pn̄t extendere retia ſua.videl3 ad piſcādū ꝑ ſua neceſſitate. etiā poſſunt capere aues vt alaudas.ꝛ ſic de alijs. Et ſilr poſſunt capere feras vt lepoꝛes. vel aſpꝛiolos.ꝛc̄ijs. S3 tn̄ h̄ cū ſecuritate ꝛ cautione ſiat.dū ſcil3 venatio n̄ ſit clamoꝛoſa publica ꝛ manifeſta.ſed ſecreta ꝛ ſūmiſſa. Et3 clerici poſſunt

gaudia exercere inter ſe.ſcꝫ.diſputare in ſacra ſcptura. ſꝫ tñ clerici nõ dñt omittere horas canonicas d̉ die.nec d̉ btã v̈gine.

¶ Primo ē notãdũ circa lrãm.autoꝛ hic ꝓhibet clamoroſam venatiões ſacerdotibꝰ. Pro quo nota ꝙ venatio ē duplex.q̄dã clamoroſa ⁊ q̄dã non clamoroſa.ꝑma eſt ꝓhibita ſacerdotibus.ſcða ē eis ꝯceſſa.ſi talis venatio fit cã neceſſitatis vel recreatõis vel vtilitatis. Vnð ſacerdotes ſꝫ duplices quidam ſꝫ Epi.⁊ illis potiſſime ꝓhibita ē.nam ſi facit Eps venatões clamoroſam dꝫ ſuſpēdi ab officio ꝑ ſpacium trium mēſium.ſed ſi ſacerdos ſimplex facit venatõem clamoroſam.tunc ſuſpēditur ab officio ꝑ ſpaciũ duoꝝ mēſium.

¶ Scðo ē notãdum.hic dr̃ d̉ negotijs ſecularibꝰ q̄ ſacðotes exercere pñt. Pro quo ſciēdũ.negocia ſecularia ſꝫ multiplicia.q̄dã ſt ex ſua natura inhoneſta.vt vſura.ſymonia.⁊ illa ꝓhibita ſꝫ tã ſecularibꝰ ꝗ̃ cleric̃.q̄dam ſꝫ negocia ſecularia que ex ſui natura ſꝫ honeſta.⁊ illa ꝯueniunt tã clericis ꝗ̃ laicis: vid̉lꝫ: vēdere frumenta que ipis creuerunt ⁊ ꝯſimilia. Sꝫ iſta negocia ſecularia honeſta ex aliquibꝰ circũſtãtijs fiunt inhoneſta. Et iſtarũ circumſtãtiaꝝ ſꝫ quattuoꝛ.ſcꝫ.locus.tp̃s.cã.⁊ pſona. Primo fiũt inhoneſta ex loco.videlꝫ.ſi vēdit in loco ſacro.quia hoc ē ꝓhibitum in Euãgelio qñ dñs repulit emētes ⁊ vendētes d̉ tēplo dicēs.domus mea domꝰ oꝛõis vocabitur. Scðo ex tp̃e.vid̉lꝫ.ſi fiunt tp̃e ꝓhibito vt diebꝰ feſtiuis. Tercio fiunt illicita ex pſona.quia vēdere ⁊ emere indifferēter clericꝫ nõ eſt licitũ ne mercatores videant̃. Quarto fiunt illicita ex cã vt ſi mala intētiõe faciunt.ſcꝫ ꝓpter defraudare ꝓximũ. Item notãdum.dr̃ in lrã.ꝙ ſacerdotes non dñt ꝑtermittere horas canonicas. Dubitat̃ ꝗ̃.vtꝝ ſacðos omittens horas peccet moꝛtal̃r Et videt̃ ꝙ non.qꝛ ſacerdos non peccat moꝛtal̃r omittēdo miſſam.ꝗ̃ nec omittēdo horas canonicas. Aña ptꝫ.d̉ ſe.qꝛ ſi ſacerdos abſtinet a miſſa iõ ſemꝑ non peccat.qꝛ dt btũs Augꝰ.nõ laudo nec vitupo ſacerdotē cotidie miſſam celebrare Sꝫ ꝯña ꝓbat̃.qꝛ plus videtur eē omiſſio miſſe ꝗ̃ horaꝝ canonicaꝝ. Sꝫ in oppoſitũ ē lrã que dt. ꝙ quilibet ſacerdos ē obligatꝰ ad horas canonicas in rei vitate. Et hꝫ iuſticiã non ſolum ſacerdos.ſꝫ etiã cum hoc q̃libet bñficiatꝰ. vt pꝫ extra de celebratõe miſſaꝝ.ca.ꝑmo. Ad illð dubiũ rñdetur.ꝙ p̄cepta ſꝫ duplicia.q̄dam affirmatiua.quedã negatiua.affirmatiua ſemꝑ obligant ⁊ nõ ꝓ ſemꝑ.ſicut ē ſuare horas canonicas.qꝛ ad hoc ſacerdos ſꝑ tenet̃.niſi p̄uētus magna infirmitate.ꝓpt̃ quã horas canonicas implere nõ p̄t. Sꝫ p̄cepta negatiua iſta obligãt ſꝑ ꝓ ſꝑ.vt non furaris.nõ mecharis.⁊ ad illa p̄cepta hõ ſꝑ obligat̃.⁊ non ē aliquis caſus in quo hõ poſſet licite trãſgredi illa p̄cepta. Tunc dr̃ ad rõem negãdo ꝯñam qñ arguitur.ſacerdos licite p̄t omittere miſſam.ꝗ̃ licite p̄t omittere horas canonicas. Et tũc dr̃ vlterius.ꝙ miſſa non cadit ſb p̄cepto di ſꝫ ex voluntaria.ſꝫ dicere horas canonicas cadit ſb p̄cepto dei.

p̄ſbyteros vetamus
Nos ancillarum prohibemus meſſe choreis
caueãt i.tumultꝰ ruſticoꝝ
Et fugiant ſtrepitus laicorum ſiue tabernas

.i.egenis donāt

Ut plus pauperibus chriſti tribuant.moderanter

de ꝓprijs bonis ſcꝫ cibit pot⁹

Expenſas proprias.ſumendo ſupflua

¶ Hic autor ſupaddit aliā doctrinā de vita ꝛ honeſtate clericoꝝ dicens clericos non decet ducere coreā publicas vel aliquas ancillas ꝑ circuluꝫ etiam clerici debent fugere ſtrepitus laicorum ꝛ tabernas ꝛ moderate debent viuere ꝛ dare paupibus de ꝓprijs bonis. ꝛ non dn̄t viuere in crapula. in ſupfluitate. ꝛ in voluptatibus.

¶ Circa lrām pmo notādum. autor dt ꝙ clerici non dn̄t ducere coreas huius rō eſt. qꝛ clerici debent eē speculū vitatis ꝛ vtutis. ꝛ i omib⁹ opib⁹ bonis deben t eſſe exemplar alijs hoibus. ſi g̃ ipi curiſant tūc publice ſupꝰ eos cōmune vulgus ꝓclamat. ꝛ ſic tunc grande pctm̄ cōmittūt. qꝛ corea nunq̃ vel raro abſqꝫ pctō fieri p̄t. g̃ ſacerdos dn̄t vitare coreas mulierū ꝛ oīa ſimilia. ne dent alijs malum exemplum

Scdō notādū. ꝙ corea ſic diffinit̄. eſt circulus cathenatus cuius centꝝ eſt diabolus. Pro quo ſciendū. ꝙ diabolus circa coreā non hꝫ vnū gladiū ſed multos. Primo habet gladium euaginatū ꝛ exutū. ꝛ cum illo gladio diabolus informat mulieres vt exuāt ꝛ deponāt pallea. ꝛ hoc faciunt iō vt circūquaqꝫ vident̄ ſcꝫ an̄ ꝛ retro a dextris ꝛ a ſiniſtris. Scdō hꝫ gladiū acutū. ꝛ cū illo informat mulieres vt exornant ꝛ p̄pant ſe anteq̃ veniant ad coreas vt pn̄t ibi viris ꝛ circūſtantib⁹ cōplacere. Itē diabol⁹ hꝫ gladiū inordinatū ꝛ cum tali regit oēs circūſtātes qui inordinate coriſant. quia ſemꝑ ducunt coreā vſus ſiniſtram in ſignum malicie. ꝛ de tali loquitur Prouerbioꝝ q̃rto vbi dr̄ vias que a dextris ſunt nouit dn̄s. que aūt a ſiniſtre ꝑuerſe ſunt. Item diabol⁹ hꝫ gladiū ſcindentē circūquaqꝫ ꝛ ex omī ꝑte. qꝛ ille gladi⁹ ſcindit oēs ſenſus. ꝑſcindit em̄ auditū in hoc ꝙ turpia audit. viſum vt laſciuiam videt. olfactum qꝛ faciunt reſpirātiā veſtimentoꝝ. guſtū ꝛ saporē. qꝛ oēs illas delectatōes obrumināt ꝛ maſticāt ꝛ tactuꝫ ꝑſcindit. qꝛ mollicīe laſciuie ꝑtingit. ꝛ ſic ille gladius ſcindit circūquaqꝫ. Et ideo d̄ eis dr̄ in appoccalipſi. ve ve ve vobis ſic habitātibus in t̄ra: ꝛ ꝓ pmo ve dabitur eis eṫna damnatio. qd̄ deſignat alienatōem regni celeſtꝭ Pro ſcdō ve dabit̄ eis inſatiabilis infernus. Pro t̄cio ve dabit̄ eis intollerabilis pena. Videat ergo corizans ne cadat in illos gladios. ꝛ ꝑ ꝯn̄s in eternas damnatōes.

¶ Tercio notādum. lrā dt ꝙ clerici non dn̄t ire in tabernis ꝛ in alijs locꝭ ſuſpectis. Rō eſt quia in multiloquio non deeſt pctm̄. vt pꝫ ꝑ btm̄ Bernardū. ſi ergo clerici eēnt in tabernis ꝛ in ſtrepitu laicoꝝ tūc eēnt in multiloquio ꝛ vanitatib⁹ qd̄ ſine pctō fieri non p̄t. ꝛc.

¶ Ultimo notādū. ꝙ clerici debēt vitare cibaria ſupflua. ꝛ hoc iō ne intrent peccata. ſcꝫ in vomitū vel in luxuriā. vn̄ metriſta. Luxuriat raro n̄ bn̄ paſta caro. Etiā debet vitare ſupflua ꝓpter diuerſos morbos euitādos vn̄ Auicenna. Plures moriunt̄ gula q̄ꝫ gladio. Contra q̄s clamat btūs Bernardus dicens. clerici noſtri tpis magis dediti ſunt gule q̄ꝫ gloſe. et q̄ꝫ virgini glorioſe: et magis intuentur martham q̄ꝫ marcum. ꝛ magis ſtu

dent in Salmone ꝙ̃ in Salomone. De quib⁹ btũs Gregorius vlteri⁹ dt. Mirum ē ꝺ clericis ꝙ vnũ ſtꝫ ⁊ aliud ee̅ volunt. naꝫ milites ſtꝫ ⁊ doctorib⁹ equiparari volunt. neutꝝ tñ actu hñt. nec em̃ pugnãt vt miſtici milites. nec euãgelizãt. ⁊ ſic neutrum illorum ordine ꝟuãt. Itẽ vnũ ee̅ volũt et aliud facere nolunt. qꝛ volunt vocari clerici. ſꝫ euãgelizare nolũt. Item volunt ee̅ milites ⁊ pugn̄re nolunt. ⁊ ſic neutꝝ debite ſtꝫ. nec aliq̇s eſt ibi ordo ſꝫ ſempiṫnus horror inhabitat.

s^c pſbyteroꝝ
Woꝝ ſi vita mala ſitqꝫ ſupſticioſa
s^c talis vita .i. publica
Et nõ ſit teſta caueãt ne ſit manifeſta
.i. pſuadẽdo .i. vitãdo
Nõ exhortãdo. ſed qꝺ magis eſt fugiẽdo
s^c nos iã dictũ s^c ipoꝝ clericoꝝ
Scribimus hũc caſum poſtremũ ne vicioꝝ
.i. ppl's s^c clericꝫ .i. mali
Plebs cadit exemplo. licet occulte ſcelerati
s^c clerici .i. publicꝫ. s^c clerici
Qui ſunt in viciis manifeſtis hi minus arcent
ſbꝺitos ſuos s^c tu ſacerdos
Subiectos populos. ideo ſi nõ potes eſſe
.i. ꝯtinẽs .i. occult⁹ .i. emẽda s^c ſbꝺitos
Caſtus. ſis cautus. tũc tute corriges ipos
.i. iformator
Diſcipulũ regens doctor cõfunditur omnis
s^c aliq̄ .i. delictũ maculat
De vitio. vitium doctorẽ ſi tenet ipm

¶ Hic autor ponit aliã regulã ꝑ modũ notabilis ꝺ vita ⁊ honeſtate clericoꝝ dicẽs. ꝙ̃uis clerici ſint defectuoſi in vita ⁊ mali. ꝓcaueãt tñ ſummopere ne coꝝ malicia apꝺ vulgũ eluceſcat ne reddãt ſuis ſbꝺitꝫ malũ exẽplũ qꝛ viciosũ eẽt eis corrigere alios ⁊ ipoſmet ee̅ malos ⁊ vicioſos. qꝛ tunc hoies dicerẽt vos corrigitꝫ nos ꝺ iſtꝫ que redundãt in corpa vr̃a. qꝛ ſi mala eẽnt forte vos ea fugeretis. nã ꝫm Cathonem Turpe eſt doctori ꝙ culpa redarguit ipm.

¶ Notãdũ ꝑmo ex lrã hr̃ ꝙ ſi ſacerdos non p̃t ee̅ ꝯtinẽs ⁊ caſte viuere ſi talis luxuriat̃ hoc dꝫ fieri caute ne ſcãdalizat pplũm ſibi cõmiſſũ ⁊ malũ exẽplũ p̃beat aliis. Vñ oẽs doctores ſacre ſcp̃ture ꝯcordãt in lꝫ ꝙ manifeſtũ pccm̃ plus punit̃ ꝙ̃ occultũ. ¶ Dubitatur ḡ circa lrãm vtrũ ſacerdos cognoſcẽs aliquã mulierẽ caute excuſat̃ a fornicatõe. Et videt̃ ꝙ ſic qꝛ ꝺt lrã. ſi non p̃t ee̅ caſtus ſit cautus. ⁊ iꝺo talis cautio videt̃ eum excuſare. Itẽ ꝓbat̃ rõne ſic. iſte videt̃ excuſari a coitu qui fecit ꝫm inclinationẽ naturalẽ: ſed aliq̇s ſacerdos cognoſcens aliquẽ caute facit ꝫꝫ inclinationẽ naturalẽ. ḡ ⁊c. Maior eſt nota. qꝛ opus nature eſt op⁹ neceſſitatis.

Minor pꝫ.qꝛ multi dicūt ſe cē natos ſb tali ꝯſtellatione ꝙ n̄ pn̄t reſiſter . luxurie.alij dicunt ſe eē natos ſb tali ꝯſtellatione ꝙ vinculū caſtitatꝫ infringere nequeunt ſꝫ ſp̄ caſti manēt.ḡ videt̄ ꝙ in hoc excuſant̄. In oppoſitū arguūt theologi.nā votū ꝯtinētie cuilibet ordini ē annexum.ḡ nullus p̄t aliquā cogſcere ſine pctō.qꝛ in hoc ꝙ aliqˢ traſgredit̄ votū ꝯtinentie peccat mortalit̄.Scdo ſic arguit qdā doctor theologie.ſacer ordo ꝓhibet ꝯtractū mr̄imonij.ḡ potiꝰ cognitōem carnalē.Tenet ꝯn̄a.qꝛ ſi hoc ꝙ magis licitū eſt n̄ lꝫ.ḡ nec id qd̄ minꝰ.ſed magis lꝫ aliquā cogſcere matrimonialit̄ ꝙ̄ extra mr̄imonium.ḡ ſi pͥmum non licitum ē.nec ſecunduꝫ Tercio ſic arguunt.hoc qd̄ non ꝯcedit̄ alijs hoibꝰ ſine pcc̄o mortali.hoc etꝫ ſacerdotibꝰ n̄ ꝯcedit̄ ſine pcc̄o mortali.ſed cognoſcere mulierem extra mr̄imoniū nulli ꝯcedit̄ abſqꝫ pcc̄o mortali .ḡ minime ꝯcedit̄ ſacerdoti. Minor pꝫ ꝑ ꝓpham dicentē.Fornicatores ⁊ adulteros iudicabit dn̄s. et his tribꝰ rōnibꝰ quilibet clericꝰ dꝫ obuiare iſtis q̄ dicūt ꝙ fornicatio occulta non ſit pcc̄m mortale. Ad aliud dubiū rn̄det̄ ꝙ ſacerdos q̄ntūcūqꝫ ſit ſecretꝰ n̄ excuſat̄ a fornicatōne ⁊ ꝑ ꝯn̄s nec a pcc̄o mortali. vt patuit ex dictis. Sed tunc ad rōem qn̄ dicebat̄ ſi non p̄t eē caſtus.⁊c̄.dꝛ ꝙ illa lrā autoris intelligit̄ ſolūmodo ꝑſuaſiue ⁊ non conſultiue vel admiſſiue.q̄ſi diceret.tutiꝰ ē ſecrete ꝙ̄ manifeſte facere. Sed ad ſcdam qn̄ dꝛ aliquē naſci ſb tali ꝯſtellatione vel tali intelligit̄ dupl̄r. Uno mō gr̄a corꝑis vel ꝑ modū inclinaīōis corꝑis ⁊ ſic natꝰ ſb tali vel tali ꝯſtellatiōe magis iclinat̄ ad hoc ꝙ̄ ad illud. Alio mō itelligitur quo ad aīam ⁊ ſic non ē verum.qꝛ planete non neceſſitāt ſed iclināt.ḡ ꝯſtellatio non excludit pcc̄m.

ſc̄ exn̄te i bonis tꝑalibꝰ ⁊ bn̄ficijs

Patri pſbytero pueꝝ ſuccedere nolo

.i.filij non pn̄t

Preſbyteri nati nequeūt ſuccedere patri

.i.pr̄nis hereditatibꝰ .i.icuratꝫ bn̄ficijs.ſc̄ miſſam

In patrimonio vel cura vel celebrādo

ſc̄ filijs .i.placꝫ

His diſpenſare ſi vult poterit bn̄ papa

ſc̄ hō .i.excōicatōes .i.clerici hn̄tes ptāte

Nullus habet bannos niſi ꝑſone ſpeciales

.i.hn̄tes eoꝝ autoritatē

Ut ſunt paſtores vel eoꝝ legittimati

ſc̄ epī .i.excoicare.i.valēt.ſc̄ admittit̄

Quiqꝫ ſuis locis banire ſolēt aliis nō

.i.ſpēalis ſc̄ ſacdotibꝰ data autoritas

Unica inſit eis ſup his collata poteſtas

.i.locū dat .i.capellanus

Paſtori cedat de iure vicarius omnis

ꝓpꝛius paſtor ſc̄ paſtores ſc̄ miſſam ſc̄ eccl̄ia

Legittimus.nullus ſine quo celebrabit in illa

¶ Hic eſt vltima pars iſtiꝰ capituli in qua autoꝛ ꝑ modũ notabilis īfert quoddã documẽtum ḋ filijs pꝛ̄ſbyteroꝝ dicens. ꝙ filij pꝛ̄ſbyteroꝝ nõ pñt ſuccedere patri in patrimonio. i. in patnis hereditatibus. nec in bñficio. Deinde ponit aliud documẽtum ꝙ nullus hꝫ alios bãnire niſi eẽt pſona ſpũalis. vt eṗs. ꝑpoſitus. ⁊ officialis. ⁊ hi in ꝓprijs locis hñt bannire. ſcꝫ in dyoceſi ꝓpꝛ̄a. ⁊ non hñt alios in bannum facere extra dyoceſim ꝓpꝛiã niſi ex ſpẽali ꝯceſſione eis collata.

¶ Primo notãdum. lrã ḋt ꝙ filij ſacerdotum nõ dñt ſuccedere pr̄i in bñficijs: hoc eſt diſtinguendum. qꝛ filij ſacerdotũ vel volunt manere in ſeculo vel non. ſi non ſed intrãt religionẽ tũc ꝓmouẽtur ad ſacros ordines ſine diſpenſatione. qꝛ tunc ordo diſpẽſat cum eis. Pro quo tñ ſciẽdũ ꝙ filij ſacerdotũ in religione impediunť aliq̄bus caſibꝰ. ſcꝫ ꝙ non pñt ꝓmoueri ad dignitates. qꝛ non pñt fieri abbates. ꝑoꝛes. gardiani. ⁊ cͤ. Si vero tales manent in ſeculo. tunc ẽ diſtinguẽdum. qꝛ vel volunt ꝯſequi bñficia pr̄is ḋ iure cõmuni: ⁊ ſic non pñt. vbi grã. ſi pr̄ alicuiuꝰ habuiſſet curatum bñficium tunc ḋ iure cõmuni filiꝰ non poſſet ſequi ad illud bñficiũ. Aut intelligitur ꝙ poſſet ſequi cum diſpẽſatione. ⁊ hoc ẽ tripl̄r. Pͥã qñq̄ cum talibꝰ fit magna diſpẽſatio. ſcꝫ ꝙ pñt ſequi alia bñficia ꝙ̄ paterna. Alio mõ fit cum eis maioꝛ diſpenſatio ſcꝫ ꝙ pñt conſequi bñficium paternum mediate ⁊ nõ immediate. ſcꝫ vt ipe eſſet ťcius vel quartꝰ poſt patrem. Tercio qñ his fit diſpenſatio maxima. ſcꝫ qñ a papa tãta diſpẽſatione docenť ꝙ immediate patna pñt conſequi.

¶ Scḋo notãdum ꝑ modũ dubij. qꝛ aliquis dubitare poſſet q̇s hꝫ diſpẽſare cũ filijs ſacerdotũ. Rñdetur ſi tales ꝓmouenť ad ordines minores ⁊ ad bñficia non curata. tunc eṗs pt̄ cum eis diſpẽſare. Si aũt ꝓmouenť ad ordines maiores ſiue ad ſacros ordines. tunc ſolus dñs apoſtolicꝰ pt̄ cum eis diſpenſare.

¶ Vltimo notãdum. ꝙ bona clericoꝝ dñt diuidi in q̄ttuoꝛ ꝑtes. ꝑmã ꝑtem dñt ſ̄uare ꝑ ſe ⁊ ꝓ familia ſua. Scḋam ꝑtem debent dare ad reſtauratõem eccl̄iarum. ſcꝫ cõparando libꝛos ⁊ calices ⁊ alia neceſſaria eccleſie. Terciã ꝑtem debet dare paupibus aduenientibꝰ pure ꝓpter deum ⁊ nõ ꝓpter laudem vel aliquã aliã cãm mundialẽ. ⁊ ergo non dñt bona eorũ hiſtrionibus. meretricibꝰ dare. Quartã vo ꝑtem clerici dñt ſuis ꝑentibꝰ non ꝓpter affinitatem ſed pure ꝓpter deum dare de ſuis bonis. Et hoc bene deſignatum eſt ꝑ Joachim ꝓphãm qui oĩa ſua bona in q̄ttuoꝛ ꝑtes diuiſit. primã miſit in templo. ſcḋam dederat aduenientibus. terciã ꝑtem dedit paupibꝰ amicis ſuis. q̄rtã reſ̄uauit ꝑ ſe ⁊ ꝓ familia ſua. Sed heu clerici nihil curãt de talibus. neqꝫ enim curãt deum neqꝫ ſacrã ſcripturã. neqꝫ exempla ſctõꝝ ⁊ ſanctarum. neqꝫ diabolũ. neqꝫ hominẽ. ſed potius conſumunt bona eccl̄ie in tabernis. ⁊ cum meretricibus peſſimis ⁊ hiſtrionibus. ⁊ in q̄ntum quis magis eſt hiſtrio ⁊ garruloſus intãtum eum magꝰ diligunt. ipi eñ bona eorum ſic inutiliter exponunt. ꝙ̄ve vet iter vę ipis. qui ita bona chriſti inutiliter exponũt. ex eo ꝙ iſtḋ qḋ iſtis offerť pure ꝓpter deũ illḋ ꝯſumũt cũ meretricibus ⁊ cũ alijs nequicioſis hõibus. ⁊ illud qḋ donať non eſt ipoꝝ ꝓpꝛiũ: ſed eſt hereditas ⁊ poſſeſſio chriſti. qꝛ illa bona chriſto offerent. ſed quia clerici gerunt vices chriſti in

hoc mundo. igit̃ iſta bona tollunt. ꝙ ve ve ve ⁊ infinitũ ve ipis cũ nõ curãt ſctã euãgelia ⁊ ſacra iura eccliaꝝ. ſed viuunt beſtialiter ſm placitũ eorũ abſq3 iurib⁹. q2 paupio⁹ ⁊ chriſti fidelib⁹ denegãt fruſtꝝ panis. cũ tamẽ ipis aliquãdo poſſet porrigi fruſtꝝ auri vel argenti. q2 tñ deus glorioſus ⁊ omnipotens pcepit bñfacere in plurib⁹ locis ſacri euãgelij dicens. quod vni ex minimis meis feceritis mihi facitis. Item dt ſacra ſcptura. ſicut aq̃ extinguit ignem ſic elemoſyna extinguit pctm̃. ⁊ alibi dr. Date ⁊ dabitur vobis. comedite pinguia ⁊ mittite ptem eis q̃ nõ ppauert̃ ſibi. Itez alibi. paupes em̃ ſemp habebitis vobiſcu. me aũt ſemp non habebitis. q̃bus ſacerdotib⁹ ita non facientibus dt pphã. nõ ſic impij. nõ ſic. ⁊c. Itez ex alio. non lz ſctm̃ dare canib⁹. Itẽ induratũ eſt cor pharaonis. ꝙ ve iſtꝫ clericis ſic facientibus qui eternalit̃ dãnabunt̃.

.i. cũ aſtucia hui⁹ aliquos
Fraude vel arte mala mundi ſi quos ſpoliaſti
pdicator fenotari⁹
Si raptor fueris aut vſurarius aut fur
iã dictis auxiliũ
His aut conſilium dederis vel opem ſcio ꝙ non
.i. trãſit⁹ ad limina ſctõꝝ
Te via ſanctorum nec crux nec paſſio chriſti
s^e in ↄfeſſiõe .i. furta vel ſpolia
Abſoluant quin ſint hec omnia reddita. reddi
ablata pñt reddi .i. poſtula
Si poterint. ſi non quos leſiſti pete ꝙ te
.i. ſupportatũ habeãt ſpoliũ .i. oreſto intentio
Suſtineant. tua ſit reddendo parata voluntas
.i. peregrinaberis
Jeiunes ores facies iter atq3 labores
vales hoib⁹ ablata
Quantumcunq3 potes pro leſis vt ſua reddas
s^e leſis reddere
Si ſibi ſit nequeas aliter. via verior hec eſt

¶ Iſtud eſt capl'm ſm iſtius tractatus. in q̃ determinat ð raptorib⁹. furibus ⁊ alijs malefactorib⁹. Et pt hoc capl'm diuidi in tot ptes q̃t ponit doctrinas. ptes patebũt. Primo dt ſic. ſi ſpolaſti aliquẽ fraude vl' mala arte in hoc mũdo. videlꝫ ſi fueris raptor. vſurarius. vel fur. vel dederis ↄſiliuꝫ vel auxiliũ iſtis tunc null⁹ te abſoluere põt niſi furta ⁊ rapina reddant̃ ſi reddere poterꝫ. q2 nec vita ſanctorũ nec via nec limia ſctõꝝ. nec crux chriſti nec paſſio chriſti te abſoluit. Si aũt reddere nõ poterꝫ tũc pete illos q̃s leſiſti ꝙ te ſuſtineãt ⁊ ꝙ tibi dimittãt pter deũ. ⁊ habeas volũtatẽ reddẽdi ⁊ ſic quãtumcunq3 potes ſatiſfacias ꝓ ipis leſis. videlꝫ. ieiunãdo. orando ſuiendo ⁊ laborãdo. q2 non eſt alia via tutior q̃ ſaluari potes.

¶ Primo notãdum. Hic habetur in lr̃a de q̃ttuor ſpecieb⁹ q̃bus aliena

tollantur.ſcʒ furtū.vſuraꝛ ſpoliumꝛ rapina.ꝺ tribus vltimis dicet̃ infra Sʒ ꝺ furto videꝺū ē hic. Sciēdum ꝙ ꝑmo.furtum ſic diffinit̃. Eſt ſbtractio rei aliene corꝑalis mobilis grā lucri faciēdi inuito dn̄o ſuo fraudulent̃. Dicit̃ ꝑmo (ſbtractio) vn̄ ipa ſbtractio facit furē ꝛ non volūtas: Rō q2 hō hn̄s voluntatē furādi ſi non furatur non dr̄ fur. Dicit̃ ſcdo (rei aliene) q2 ſi recipet ſuum ꝓpriū alicui ꝓpter hoc ipe nō diceret̃ fur niſi tūc in cāu iſtā rē obligaſſet alteri: quia ſi tunc recipet fur diceret̃. Vlteriꝰ dr (corꝑalis) ad drn̄tiam rei incorꝑalis que nec videri nec palpari pt̃ vt aīa ſpūs q̄ non pn̄t furari. Dicitur (mobilis) ꝓpter rem immobilem q̄ etiaʒ furari non pt̃. vt eſt māſio p2atim. ꝛ ſic de alijs. q2 ſolum quod moueri pt̃ furatur. Dicit̃ vlterius (grā lucri faciendi (q2 ſi aliquis reciperet aliquaʒ rē non cā lucri non dr̄ furtum cōmiſiſſe. vt ſi aliquis recipet aliquā vginem religioſam non cā lucri ſed cā libidinis ille magꝭ dr̄ cōmiſiſſe rapinā ꝙ̄ furtum. Dicitur vlterius (inuito dn̄o ſuo) q2 ſi aliquis recipet aliquaʒ rē.cū ꝯſenſu dn̄i illius rei non diceret̃ fur. Vltimo dr̄ (fraudulent̃) eo ꝙ oīe furtū ſit fraudulent̃. Et dr̄ a noīe furnꝰ.i.obſcurus .q2 fur furat̃ tpe obſcuro. Itē nota.duplex ē furtum.quoddā manifeſtū.ꝛ qddā ſecretū. Furtū manifeſtū ē qn̄ aliquis cū re ſbtracta apphēnditur: Sʒ furtuʒ ſecretum ē qn̄ aliquis cum re ſbtracta non apprehēditur. Et ꝺ vtroqʒ furto intelligitur lr̃a. quia talis fur tenet̃ ad reſtitutōem .vn̄ hoc ē ꝙ furtū gn̄ale nomen eſt ad omnia furta. ſed alia ſtʒ noia ſpēalia. ſicut ſacrilegiū ꝛ alia ꝙ̄plura que infra patebunt.

¶ Vltimo notādum. lrā dt ꝙ nō ē alia via ſatiſfaciēdi ꝺ furto niſi ꝙ ablatum reſtituatur. quia dt btūs Augꝰ. peccatum non dimittitur niſi ablatū reſtituat̃. Etiā dt dn̄s in Euāgelio. ligatis manibus ꝛ pedibꝰ ꝓijcite eum in tn̄bras exteriores donec reddat nouiſſimum q̄drātē. Itē alibi in Euāgelio dr̄. reddite que ſtʒ ceſaris ceſari. ꝛ deo q̄ ſtʒ dei. immo nec placet ꝺo ſacrificiū ablatio ſine reſtitutōe ꝛ reconciliatōis fratris: vn̄ ſup Mattheum legit̃. ꝑus reconciliare fratri tuo ꝛ tunc venias ꝛ offeras munꝰ tuum. Pro quo ſciēdū ꝙ tales qui ſic obligātur ad reſtitutōem vel pn̄t habere vel non. Si pn̄t hr̃e hoc eſt duplr̃. vel enim remittitur a leſis vel nō Si remittitur a leſis q̇bus bona receperunt tunc nō obligātur. ſi nō remittitur eis tunc obligātur ad reſtitutōem inq̄ntum habēt. Si aūt non hn̄t. tunc leſus dʒ expectare pinguiorē fortunā donec illa poſſunt ſolui. Si tunc leſi mortui ſtʒ tunc tenentur reſtituere heredibus hoꝝ. Et ſi heredes non fuerint tunc dn̄t facere ſꝫm conſilium confeſſoris vel epī quorum inſeſt talia diſpēſare. Si aūt illi de nihilo habent ſatiſ facere tūc debent pijs opibus. ſcʒ. ieiunijs. oronibus. ſuitijs ꝛ alijs laboribꝰ ſatiſfacere leſo ſꝫm ꝙ autor docet in lrā.

.i.furta . ecclias egenis
Si male queſita das clauſtris pauꝑibus ve
q̇bꝰ abſtuliſti defrauderꝭ
Et nil dat leſis. ſic dando decipieris
.i.nullꝰ locꝰ gr̃e .i.reddēdi potētia
Non locus eſt venire ſi ſit tibi reddere poſſe

ſc̄e .i.poſtpone furta redde
Spem venie pone male. vel queſita repone

vltia pn̄ia.ſc in agone exiſtis
Veſpertina tibi contritio ſi datur et ſis

tua oſtēdo tibi miſcōiam
Pure confeſſus peccata deus miſeretur

aliq̄ mō ſpolia ſc rapinā
Si potes et reddas que ſunt ablata per illam

ſc ſufficiūt ſc quo ad ſalutē
Nil lachryme gemitus confeſſio ſed dare prodeſt

furaris ſc equū .i.volūtarie monachis
Si mihi tollis equum quem das de mente pori

nihilomin9 es fur ad ſalutē ſc tali monacho
Raptor et es quia nil prodeſt ꝙ reſtituiſti

vulnero .i.medeor .i.labor inutil
Si tibi frango caput et inungo pedes aro littus

ſc tu fur ſc tibi ipi ꝑ futuꝝ
Si pius eſſe cupis medicus loca leſa reſana

leſi mortui etiā defuncti fuerint
Qui ſi defuncti ſint heredes vel eorum

egenis vales furta licite
Eccleſiis vel paupibus potes hec dare tute

ſc bona accepta ꝯfeſſoꝝ
Hec que rapta putes de conſilio ſenioꝝ

.i.reddas turpe acq̄ſita ſacra ſcꝑtura
Reſtituas habita male. lex quia ſic iubet eſſe

ſc ꝑt fieri q̄ꝫ dcm̄ ē ꝯdēnāt furem
Non aliter. ſed qui dicunt aliud perimunt te

¶ Hic autor oſtendit quibus bona ablata ſūt reſtituenda. Et dt ſi male acq̄ſita des eccleſiis vl̄ paupibus ⁊ non reſtituas eis q̄bus ſūt ablata tunc decipieris. ⁊ ſi habes tātum in poſſe ꝙ potes reddere tunc tibi dat̄ loc9 indulgentie ⁊ debes poſcere ſpem venie. ⁊ male acquiſita penit9 reddere. ſꝫ ſi iſti q̄bus bona illa ablata ſunt. ſūt mortui tunc licite potes illa bōa dare paupibus vel eccleſijs ſc̄m ꝯſilium tui ꝯfeſſoris: ⁊ ſi quis dixerit oppoſitum puniendus eſt tāq̄ꝫ trāſgreſſor ꝑceptoꝝ. ⁊ tal'is decipit te in eternā dānatōem.

¶ Primo notādum. ꝙ dicitur in littera ꝙ ille qui male acquiſiuit bōa tenet̄ ea reddere leſo ⁊ non alteri. Rō ē: ſi alteri redderet bona ablatā tūc adhuc non eſſet ſatiſfactum leſis. q̄m adhuc carēt bonis eoꝝ iniuſte. Sꝫ diceret aliquis. ſi fur vel latro debet reſtituere leſo bona ablata tunc poſſet eū interficere ꝑpt̄ furtū cōmiſſum. ḡ videt̄ ꝙ n̄ ſit faciēdū. cui9 oppoſitū dt lr̄a. Rn̄detur ꝙ ille fur vel raptor debet caute agere preſtando illa

bona ſuo confeſſori: ⁊ ille ea reſtituet. ⁊ ſic iuxta furem nõ erit ꝑiculum.
¶ Scd̃o notãdum. licet ſm̃ leges teneat̃ reddere q̃druplũ ⁊ ſur occult⁹
duplũ. tñ ſm̃ canones ſufficit ipm̃ reddere ablatũ ⁊ nõ plus. vt pꝫ extra d̃
raptoribus. ¶ Tercio notãdum ꝙ om̃ia que hic dicunt̃ de reſtitutione
ſpoliatoꝝ intelligi debet de hñtibus vnde reſtituunt: ſed ſi raptor nõ ha-
bet tũc p̃t accedere iſtos quos leſit ꝑ ſpoliũ vel eoꝝ heredes ⁊ petere vt il-
li indulgeãt ¶ Item notãdum. ꝙ ſi iſti ſpolia ⁊ eoꝝ heredes mortui ſunt
tunc raptor vel fur dꝫ illa bona dare paupibus vel ad ꝯſtructiõeꝫ eccľiaꝝ
vel viaꝝ. Et rõ eſt. quia cũ ſpoliati mortui ſtꝫ ⁊ cũ hoc eoꝝ heredes. tunc il-
la bona vacãt chriſto cui⁹ heredes ſtꝫ paupes. iõ merito illa bona dñt hr̃e.
Sed ſi ſpoliatus dimitteret heredẽ poſt ſe. tunc illi talia bona dñt dari.
cã eſt. qꝛ illa bona poſt mortẽ leſi ſtꝫ ꝓpria ipius heredis. ex quo ipe ſucce-
dit leſo in bonis. ¶ Dubitat̃. vtꝝ fur teneatur reſtituere ꝓuentus cuꝫ re
furata. Verbi gratia ponat̃ ꝙ equ⁹ ſit res furata ⁊ ꝙ valet triginta mar-
cas qñ furat̃: ⁊ poſtea t̃pe reſtitutõis valet q̃nquaginta marcas nũq̇d te-
net̃ eũ ſic reſtituere. Rñdetur ꝙ ſic. quia non ſolũ furtũ eſt reſtituendũ
ſed ⁊ omnes ꝓuentus a furto ſtꝫ reſtituendi: ⁊ ſi furtum ſe meliorauit eq̃
bene eodem modo reſtitui debet.
¶ Vltimo notãdũ. ponat̃ ꝙ aliq̃ negligẽtia ſit facta circa furtũ. nũq̇d fur
ad reſtitutõem vel ad recuperatõem neglecti teneat̃. Rñdetur ꝙ ſic. in no
anima neglecta circa furtũ tenet̃ recuperare ⁊ reſtituere.

.i. trades .i. aliquẽ pctã ꝯfitet̃
Non prodas quẽq̃ꝫ tibi cum ſua furta fatetur
aliq̇s corrigat furem
Nec das conſilium ꝙ conſcius arguat ipm̃
s. ad mortẽ furẽ iudicat̃
Condemnaret eum ſententia ſi capitalis
.i. de officio p̄ſbyterat⁹ deponend⁹
Officio proprio reprobus tunc efficieris
s. alicui⁹ furti ꝑ ſacerdotẽ .i. ſi fuerit excõicat⁹
Conſcius abſolui debet ſi forte ligatus
.i. ꝯſci⁹ eſt .i. recepit a tali furto
Eſt. quia conſciuit reddat ſi quid tulit inde
recepit inſtrues ablatũ reſtituere
Si nihil. inducas furem furtum dare. nam ſi
s. a te tu ſacerdos
Fur nil dat monitus taceas nil amplius addas
ꝑ manifeſtatõem inferre dãna
Prodita plura reor generare pericula poſſent

¶ Hic autor ponit aliud documentum de furib⁹ dicens. ꝙ null⁹ p̄ſby-
ter cui aliq̇s eſt cõfeſſus ſe eſſe furem dꝫ ꝓcedere illum. nec dꝫ alicui da-
re conſilium vt manifeſtaret̃ fur. Cuius rõ eſt. quia ſi fur poſtea ꝯdẽna-
ret̃ ad mortẽ p̄ſbyt̃ eẽt irregularꝫ. Subdit ſi aliq̇s ſit ꝯſci⁹ furti alicui⁹. ſcꝫ

ꝙ ſit ligatus ſnīa excōicatōis ilie dꝫ abſolui dummō ipſe reſtituat ſi aliq̄
bona ſuſtulit. Et ille etiā debet furem inducere ꝙ ipe bona ablata reſti
tuat. Et ſi fur non velit ꝓpt monitōem iſtā ablata reddere: tunc ipe dꝫ a
monitōe deſiſtere ne generet̄ ꝑiculū furi ex illa monitōe.

¶ Notādum. null9 p̄ſbyter dꝫ ꝓcedere furē qui ei ꝯfeſſus ē d̄ furto. quia
alſs ipe eēt ꝑuād9 officio ⁊ bn̄ficio ⁊ fieret irregularis. ſi fur ſuſpēderet̄: Nō
eſt. qꝛ vt ſic ipe eēt homicida. vt pꝫ in iure d̄ homicido caᵒ ſuſcepim9. nam
ad hoc ꝙ aliquis ſit homicida ſufficit ꝙ ipe dat ꝯſiliū vel iuuat ad hoc ꝙ
aliquis interficiat̄. qꝛ conſiliū facit hōiem reum in facto.

Scd̄o notādum. dr̄ in lrā ꝙ p̄ſbyter non debet māifeſtare furē. Contra
hoc hr̄ q̄dragesima diſtinctōe vbi comp̄hendunt̄ clerici qui volunt beni
uoli videri ⁊ celāt pctā ⁊ nolunt complere qd̄ ſcptum eſt. peccātē corā hoi
bus argue vt ceteri exēplum habeāt inde. ⁊ ibi allegat̄ dcm̄ apl̄i q̄ d̄t. tra
dite hmōi hoiem ſathane ad nutrimentū hois. Ibidē dr̄ etiā ꝙ ipi nolunt
adimplere dcm̄ Euāgelij vbi dr̄: Si videris peccātem ꝑmo ſecrete argue
eū. ſcd̄o argue eū corā aliquib9 teſtib9. tercio manifeſte corā omī pplo. Et
non velit deſiſtere debet remoueri ab eccl̄ia. qꝛ vna ouis morbida inficit
totum gregē. g̊ ex his omīb9 hr̄ ꝙ p̄ſbyter tenetur māifeſte arguere quē
libet peccātem. Et hoc non p̄t fieri niſi ꝓdet ⁊ māifeſtat pccm̄ eius qd̄ fi
eri eſt ꝯtra predicta. Ad iſtud dubiū r̄ndetur ꝙ pctā ſunt duplicia. q̄dā
em̄ ſunt occulta. ⁊ talia nullo mō dꝫ p̄ſbyter reuelare ſi ei occurrūt in cō
feſſione. Alia ſꝫ pctā māifeſta. ⁊ de his intelligunt̄ ea que ſunt dicta in q̄
dragesima diſtinctōe. qꝛ qui peccat māifeſte corā omnib9 corrigi dꝫ. q̄ vo
occulte peccat dꝫ corrigi occulte.

¶ Tercio notādum. lrā dicit ꝙ ſacerdos non debet ꝓdere ꝯfeſſionem ſeu
ꝯfitentē. qꝛ ꝑ hoc ꝯfitens poſſit incurrere penā capitis. ⁊ ſic talis efficeret̄
irregularis. ſic em̄ d̄t btūs Auguſtin9 ꝑ ꝯfeſſionem hoc ſcio min9 q̄ꝫ neſcio
⁊ ergo neqꝫ ſignis: neqꝫ nutib9 debet māifeſtare. Si aūt non eſt in ꝯfeſſi
one. tunc ſec9 eſt. qꝛ tunc ſcit vt homo. ſed ea que ꝑcipit in ꝯfeſſione ſcit vt
deꝰ. ⁊ g̊ minime reuelare dꝫ.

¶ Ultimo notādum. confeſſio māifeſtatur dupl̄r. vnoᵒ directe. aliᵒ indi
recte. Indirecte manifeſtat̄ dupl̄r. vno mō quādo laudat aliquē in ꝓ
pa ꝑſona. alioᵒ quādo laudat ipm in ꝑſona aliena. In ꝓpa ꝑſona ſic ma
nifeſtat̄. vt ſi aliquis vir haberet ſuſpitōem de muliere. ⁊ tunc ꝯfeſſor lau
daret eā corā marito. ⁊ ſi mulier poſtea adulteraret̄. ⁊ ſi ſacerdos tunc ta
ceret non laudās eā. iā talis videtur māifeſtaſſe ꝯfeſſ. onē. Scd̄o māifeſtat̄
in ꝑſona aliena. vbi grā. ſi duo ꝯfiterent̄ vni ſacerdoti. ⁊ iſte ſacerdos vnū
laudat ⁊ de reliquo tacet. tunc iā videtur eſſe ꝓditor ꝯfeſſionis. qꝛ tūc ſta
tim ſuſpitio hr̄ de iſto alia quare eū etiam non laudat. Sꝫ directe aliq̄s
videt̄ māifeſtare ꝯfeſſionem quādo aliquis ſpecificat ꝑſonā vel culpā. vel
vtrumqꝫ ſimul. vnde qn̄qꝫ ſpecificat ſeu manifeſtat ꝑſonē tm̄. vt ſi dice
ret hodie ꝯfeſſus eſt mihi iſte hō. ⁊ eſt turpis ⁊ pctōr magnus. Scd̄o māi
feſtat culpā tm̄. vt ſi ꝯfeſſor diceret. hodie ꝯfeſſus eſt mihi homicida. ⁊ po
natur ꝙ tm̄ vnus ſit ei ꝯfeſſus iſto die. Tercio manifeſtat culpam ⁊ ꝑſo
nam ſimul. vt ſi aliquis diceret. ille eſt turpis hō. fecit enim tale nephas
vel pccm̄.

aliquē excōicatōis
Si cōtra furem bāni ſentētia detur
ſpolitaꝰ .i.abſoluet
Si furto leſus inſtet fur hic religetur
ſacerdoti ꝯſtaret .i.poſſet ſᶜ furē
Si tibi cōſteterit ꝙ fur dare nil queat.illum
occulte .i.a tali abſolutōe
Secrete ſoluas ne ſcādala ꝑueniāt hinc
.i.ſtrictiꝰ ei ꝓ pñia ſpoliata.ſᶜ ꝙ
Artius iniūgas.cum poſſit reddere reddat
ihibemꝰ ſᶜ illos reſtitutere valēt
Nolimus abſolui qui furtum reddere pñt
.i.herꝰ famula pmia.laboris ſuus
Si dñs ſeruo ſua non dat.et iſte laboris
ſbtrahit ſuū ſᶜ talis ſuus
Furetur pciū fur eſt.nec furta tenetur
.i.reſtituere furti .i.deleat
Reddere.ſed crimē cōfeſſio diluat ipm

¶ Hic autor ponit aliud documentū volēs.ſi aliqs ſit excōicatꝰ ꝓpt furtum ⁊ petit ſe abſolui ab excōicatione.dz eum abſoluere ſi ꝯſtat ei ꝙ fur non pt reddere bona q̄ ſbtraxit:⁊ hoc dz fieri ſecrete ne exinde ſcādala ꝑueniāt.Et dz ſibi iniūgere vt qñcunqȝ poterit iſta bona hr̄e ⁊ colligere vt penitus reſtituat.⁊ ſi fur reddere ſufficeret bona.tunc nullo mō deberz eū abſoluere niſi ꝑus redderet.Tūc ſbdit:ſi ſuus aliquis furat̄ dño eiꝰ pmium qd ꝓ ſuitio meruit ⁊ dñs ei dare noluit iſte ſuus dr̄ fur.non tñ tenet reſtituere ablata.ſed ꝑ ſolā confeſſionē tollitur crimen.

¶ Notādū pmo.ex lrā hr̄.ſi aliquis non pt ablata reſtituere ipe dz abſolui a ſnīa excōicatōis nec ei generent̄ ſcādala:⁊ maxime ſi hȝ volūtatē ſimplr̄ reſtituēdi.qꝛ bona voluntas hr̄ ꝓ effectu.q̄re ei pñia denegāda nō eſt ex quo glorioſus ds̄ non vult mortē peccatoris.⁊ hoc pȝ extra d̄ raptorib Sed tñ ſi fur vel raptor poſſet ablata reſtituere tunc ipe nullo mō pt abſolui niſi reſtituat.Quia pcc̄m non dimititur niſi ablatum reſtituat.⁊ hoc pcipue verum eſt de iſtis qui pñt reſtituere.

¶ Scdo notādū.ſuus q̄ furat̄ dño ſuo pmium deſuitū ꝯmittit furtum ⁊ hoc ē verū in quolibet cāu ꝯſimili.Et ſic aliquis pt cōmittere furtū in re ꝓpa.⁊ hoc non ē icōueniēs:

¶ Tercio notādū ꝑ modū dubij:aliqs ſumēs munitōem cū ſnīa ſup aliquē furē gn̄aliter.ſic ꝙ neſcit̄ quis ſit ille fur.ſic ꝙ i gn̄ali dicat̄.qcūqȝ recepit hanc rē ē in maiori ſnīa excōicatōis:⁊ talis poſtea veniēs ad ꝯfeſſionē ⁊ bñ hȝ vñ ſatiſfaciat ſȝ ñ vult ſatiſfacere.ſi ḡ talis ingerit ſe diuino officio.dubitat̄ vtꝝ confeſſor ſuus debeat celebrare corā eo vel non.Et videtur ꝙ non.qꝛ ſi celebraret ꝓ eo ⁊ ſciret eū eē in ſnīa excōicatōis ſtatim eſſz irregularis ⁊ ſuſpenſus ab officio.Si vo corā eo non celebraret tūc ſtatī

haberet ſuſpicio cur corã eo non celebraret ⁊ illo mõ ſtatim generaretur ſcãdalum tali. Rñdetur ꝙ confeſſor in hoc cãu inqñtum pt dʒ vitare ne celebret corã eo inqñtum eſt ſine ſcãdalo. ⁊ ẟ ſi celebrat corã eo ⁊ ſcãdaluʒ euitare non pt ꝓpter hoc non ſuſpẽditur ab officio. quia ſcit tale crimen ſicut deus ⁊ non ſicut homo. qꝛ ſcit ꝑ confeſſionẽ. ⁊ qꝛ ds noluit ꝓdere ſecreta qꝛ ſuũ traditorẽ alijs diſcipulis noluit manifeſtare ẟ ſacerdos illa que ſcit ꝑ ꝯfeſſionem inqñtum ds minime manifeſtare dʒ. Sed ſecus eſt ſi aliq̃ eſſent ei reuelata extra ꝯfeſſionem.

¶ Quarto notãdũ. aliq̃s furueniẽs ad ꝯfeſſionẽ volẽs ſatiſfacere leſo q̊ ẽ in ꝑtibus alienis nunq̃d tenet̃ eũ querere. Rñdet̃ ꝑ diſtinctõem. qꝛ vel iſte qui obligat̃ ſcit leſum eẽ in certo loco vel non. ſi non. tunc non obligatur ad querẽdũ eũ. ſed facere dʒ conſiliũ diſcreti confeſſoris vel dioceſani. Si vo ſcit leſum eẽ in certo loco. tunc iteꝝ eſt diſtinguẽdũ: vel enim ꝯſumpt⁹ extẽdũt ſe ad pecuniã furatã vel nõ. ſi extẽdũt ſe ad tãtã pecuniam. tunc ꝯſumpt⁹ nõ ſũt eſtimãdi. ⁊ dʒ reſiduũ leſo pñtari. ſi aũt ꝯſumpt⁹ non extendũt ſe ad pecuniã furatã tũc nõ tenet̃ eum querere.

¶ Ultimo notãdũ. mgr̃ dt in lrã ꝙ ſuus q̊ ſbtrahit dño ſuo pmiũ deſeruitũ non tenet̃ ei reſtituere. Pro quo ſciẽdũ ꝙ aliquẽ eẽ furẽ intelligitur dupr̃. vno° ṽe. ⁊ ſic iſte dr fur q̊ recipit aliena ſicut ꝑus viſum ẽ. Alio° ſimilitudinarie. ⁊ ſic ſuus dr fur q̊ recipit dño ſuo tãtũ q̃ntũ ẽ d pmio deſuito ⁊ non pl⁹. qꝛ dr fur ꝓpt̃ hoc. qꝛ ſi cõphẽderet̃ ⁊ dñs vellʒ malignari tunc poſſet iudicari ad mortẽ. ſed tñ non obligat̃ reſtituere. Et ħ inqñtũ furtum non excedit pmiũ deſuitũ. ſed ſola ꝯfeſſio dʒ illð crimẽ tollere.

ſbtracta .i. ille tenet̃ reſtituere ſicut fur
Furta ſciẽter emens cum fure luat ſcelus idem
.i. rapinis inuenire
De ſpoliis ſentimus idem. ſi non reperire
valeres egenis ſ. ablatum
Perſonas leſas poteris tunc pauperibus des
.i. grã .i. offenſoꝝ amicoꝝ
Nomine leſoꝝ valet hoc animabus eorum
ꝓ furtro ſ. illud pmium
Si fur vel raptor quod eis dederas dare nolunt
ſ. tãtũ dicere fures vel raptores ſpolio furib⁹
Hoc eſt ſi non dant quod pro furto dederas his
.i. ꝑncipalẽ pecuniã .i. poſtules
Non capitale tuum repetas illud: quia iuſto
ſ. illð .i. ꝑuerſa tribuiſti
Judicio perdis. quod iniqua lege dediſti
cõparaſti aliqð .i. grã reſtitutõis
Si tamen emiſti furtum ſpe reſtituendi
ſ. tui iumẽtũ ſbtractã
Ut ſi vicini vaccam vel rem ſpoliatam

ꝓ tali pecunia vacca ſolidos
Pro ſolidis tribus emiſti bene que valet octo
miſcdie
Hoc pietatis opus eſt ſi capias ſolidos tres
ſe tūc vicino rē furatā .i. ṽa ꝯſcia
Et reddas furta. iubet hoc intentio ſancta

¶ Hic autor ponit aliud documentū. ⁊ eſt tale. Si aliq̇s emit ſcient̄ bona aliq̄ q̄ ſcit furata eē talis erit re⁹ in facto. ⁊ dʒ puniri tanq̄ȝ fur. Et eodē mō intelligendū eſt de ſpolijs. ⁊ iſte q̇ ſic emit bona furata. ſi nō pt reꝗrere leſum. tunc illa bona dʒ dare pauꝑibus. q꞉ hoc valebit anime ab⁹ leſoꝝ. ⁊ ſi ꝯtingeret ꝙ leſus repeteret ſua bona furata ab illo q̇ emit. ⁊ fur nollet ei reddere p̄miū ꝓ quo emit. tūc emptor de iure ꝑdit pecuniam ꝓ quo emit. Sed emiſti bona furata illa intentōe vt reſtituas leſo ꝓ minori pecunia q̄ȝ valent tunc exerces opus pietatis. ⁊ debes ei reddere rē furatā dū reſtituat tibi p̄miū ꝓ quo emiſti. Ponit exemplū in lr̄a. vt ſi emiſſes vaccā ꝓ trib⁹ ſolidis que valet octo. tunc non debes plus repetere niſi tres ſolidos ⁊ debes leſo reſtituere vaccā ſuā.

¶ Primo notandū. lr̄a d̄t. ſi aliq̇s emit furtū ille erit conſci⁹ cū fure. h̄ eſt veꝝ ſi ip̄e ſcit illā rē eſſe furatā: ſi aūt ignorat tunc eſt excuſatus ꝑ ignorātiā. q꞉ ignorātia excuſat pctm̄. Pro quo ſciendū. ꝙ duplex ē ignorātia. aliqua eſt ignorātia iuris. aliqua eſt ignorātia facti. Ignorātia iuris ē q̄ q̇s aliquid ignorat fieri de iure non debere. vt ſi q̇s ignoraret ꝙ non deberet emere ſpoliū vel furtū. talis ignorātia minime excuſat. Sʒ ignorātia facti eſt q̄ q̇s ignorat aliq̇d ſic vel ſic ſctm̄ eē. vt ſi q̇s emeret aliquā rē ⁊ crederet ip̄am bona fide acq̄ſitā eē. mō ſi talis res eēt ſb̄tracto illo ignorāte talis ignorātia excuſaret eū. ſed tn̄ quilibet tenet̄ facere diligentiam in querendo an illa res ſit bene vel male acquiſita. ⁊ ſi aliquā malam ſuſpitiōeȝ inuenire poterit emere nod dʒ.

¶ Scd̄o notandū. ex lr̄a hr̄ ꝙ iſte q̇ emit furtum ſcienter obligat̄ ad reſtitutōem ſicut ꝑncipalis fur. hoc tamē intelligēdum eſt ſb̄ diſtinctione. q꞉ iſte qui emit furtum vel facit ſcienter vel ignorāter. ſi ſcienter tunc obligatur ad reſtitutōem. Si ignorant̄ hoc eſt dupl̄r. q꞉ vel emit ſb̄ bona fide vel mala. vn̄ illd̄ d̄r emi bona fide qn̄ aliquis ſcit ⁊ credit bonē eē acquiſitum hoc q̄d vult emere. Sed illd̄ d̄r emi mala fide qn̄ aliq̇s ſcit aliquam rem eē ſb̄tractā ⁊ tamen non vult ſcire. mō ille q̇ emit rē bona fide multos attrahit valores. ꝑmo em̄ valet ad hoc. q꞉ ſi talis res ſb̄tracta ip̄e non obligatur ſimpliciter ad reſtituendum. Si aūt fuerit reſtituenda. tūc ſua pecunia debet ei reſtitui ab eo qui vult hoc ablatum rehabere. Scd̄o ꝓdeſt. q꞉ talis pōt illam rem alienare. quod tamen minime facere poſſet ſi mala fide acquiſiuiſſet. Tercio valet. quia ſi talis res perit ip̄e nō obligatur ad reſtitutōem. Quarto valet. quia ip̄e pt agere in hoc contra venditorē: ſi aūt mala fide emiſſet: tunc ſimpl̄r tenet̄ ad reſtitutōem.

¶ Tercio notādū ē. aliq̇s emit furtū ſcient̄ dupl̄r. vno⁹ ad reſtitutōeȝ ⁊ ſic leſus dʒ dare ei pecuniā capitalē ⁊ recipe ecōtra rem ſb̄tractā. Scd̄o aliq̇s emit furtū nō ad reſtitutōem. ⁊ talis amittit ſuā capitalē pecuniā

s^e ꝑdita .i.fracturã nauiũ .i.iacturã mariũ
Omni bona naufragium patienti ſiue ruinam
.i.iuenit .i.in qcunqꝫ loco s^e oblata
Tollit vel reperit vbicunqꝫ ſit et niſi reddat
.i.ↄſcius .i.etne mortꝭ .i.pcepta .i.legeſ
Eſt reus eterne pene precepta ſtatuta
.i.mos s^e alicui⁹ s^e hoiem
Nec conſuetudo terre nec pncipes illum
s^e ab officio .i.ſacerdos
Excuſant deponatur ſi clericus hic eſt

¶ Hic autor ponit aliud documẽtũ de pena illoꝝ q̇ ſpoliant illos q̇ paſſi ſunt naufragiũ dicens. quicunqꝫ ſpoliãt iſtos q̇ patiunt̃ naufragiũ ruinam vel iacturã ⁊ ſi non reddunt ablata rei ſꝫ eterne pene ⁊ iſtos non excuſat aliqͦd pceptũ vel ſtatutum pncipis. nec etiã ↄſuetudo tre. Et ſi talis eſt cleric⁹ tunc deponatur ab officio.

¶ Notãdum pmo. iſti patiunt̃ naufragium quoꝝ naues in mari piclitant̃ vel ꝓpter tactum lapidũ vel ꝓpter nimiã tẽpeſtatẽ. Et dr̃ a noĩe nauis ⁊ frãgo frangis q̃ſi fractura nauis mõ quicunqꝫ ſpoliat eos ẽ re⁹ eterne pene. Pro quo ſciendum. ꝙ q̇cunqꝫ ſpoliãt negociatores vel nauigantes ſꝫ excõicãdi. Et qui ſpoliãt naufragium patiẽtes ð facto ſꝫ excõicati vt pꝫ extra de raptorib⁹ ⁊ graui⁹ puniunt̃. qꝛ ſpoliãt patiẽtes naufragiũ q̇ maiores reputãtur ſpoliatores q̃ alij. qꝛ ſm Hoſtienſeꝫ in loco p̃allegato. tunc naufragium ſepe fit ⁊ iõ maior pena ibi adhibet̃.

¶ Scdo ẽ notãdum. drña eſt int̃ naufragium ruinã. iacturã. diluuiũ. nã naufragiũ ẽ fractio nauiũ. ſcꝫ qñ nauis in mari piclitat̃. Sꝫ ruina ẽ illð piculuꝫ qð fit ex diſſolutõe aſſeꝝ vl̃ ex tactu lapiduꝫ Sꝫ iactura ẽ illð piculuꝫ qñ naute eijciunt aliq̃s res ð nauib⁹ ne ſil̃ cum eis piclitẽt̃. Sꝫ diluuium ẽ inundatio aq̃ꝝ vl̃is. Et g̊ ſi aliq̇s deponeret res ꝓpꝛias ꝓpt̃ aliqð illoꝝ eueniẽtiũ Et alt̃ eas inueniret tunc ille tenet̃ reſtituere vt dr̃ lr̃a.

¶ Ultimo notãdum. dubitat̃ vtꝝ q̇libet debeat ablata reſtituere Et videt̃ ꝙ nõ. qꝛ ſi reſtitueret ⁊ ille vellet malignare tunc ipe obligaſſet pena mortꝭ. qꝛ incurreret ſnĩam capitalẽ ⁊ g̊ ne aliq̇s obligaret̃ pena capitꝭ ꝓpter hoc tuti⁹ videt̃ nõ reſtituere. ſilr ipe reſtituẽs induceret ſibi malam famã. qꝛ ſi reſtitueret tunc aliq̇ dicerent. ecce illi credim⁹ ⁊ ipſe nob recepit bona ⁊ furat⁹ ẽ ⁊ ſic fieret egra ſuſpicio ð illo. rñdet̃ vt ſup̃ dcm̃ ẽ. ꝙ iõ talis fur dꝫ illa ablata recipe ⁊ dꝫ illa pñtare ſacerdoti ſiue ſuo ↄfeſſori ⁊ ſic tũc ipe recipiẽs reddat illa iſti cui⁹ talia ablata fuerunt. ⁊ ſic tunc ille reſtituens ablata nõ incurrit penã capitis nec famã malã incidit.

.i.ifidelis .i.licite s^e donis ei⁹ .i.inimic⁹
Gens inimica deo iure ſpoliatur et hoſtis
.i.manifeſt⁹ s^e hoies .i.ceſarium
Publicus aut quos ius imperiale
.i.oĩe illð qð s^e publico .i.ſi bellũ hꝫ iuſtã cãm
Quod ab hoſte rapis ſi iuſta ſit actio belli

.i.recipias .i.decent .i.inhibeo ſ. donis eos
Accipias licite nolo ꝙ ſpolientur amici

Uel que nil nocuit vt ſubdita gens miſerorum
reperias ſ. res inuētas ſ. poſſeſſori
Si res inuenias illas ad reſtituendum
.i.cui debes inſtituere .i.trāſit.ſ. integer
Collige ſi neſcis cui reddas dum p̄t annus
ſ. p̄ceſſerūt ſ. ꝯfeſſoꝝ
Siue dies plures de conſilio ſapientum
ſ. illas res paupib⁹ ſ. res ſ. leſoꝝ
Diſtribuas vt et hec proſint animabus eoꝝ
ſ. leſoꝝ ſ. inuēte .i.retinens ſ. reb⁹ inuētis
Quorum res fuerant tibi conſeruas nihil ex his
.i.ſi non es indigens ſ. tu inuētor .i.p̄ua
Si non indigeas ſi pauper tunc moderata
ſ. inuētor ſ. inuētis
Summa tibi detur ex his opus eſt pietatis
ſ. inuēte .i.p̄uidoꝝ hoīm .i.ſm ꝯſiliū ꝯfeſſoꝝ
Res iudeorum ſi ſint ſic diſtribuentur

¶ Hic autor ponit aliā doctrinā de iſtis qui ſunt iuſte ſpoliandi dicēs q̄ gens deo inimica de iure poteſt ſpoliare ſimiliter ⁊ publicus hoſtis. Et iſti qui ſunt ſbiecti non ſt; ſb imperio ceſaris dn̄t ſpoliare ⁊ etiā quicquid aliq̄s aufert ab hoſte ſuo publico dummodo iuſta ſit cauſa belli .hoc ipſe licite poteſt retinere ſed nullus deb; amico ſuo ſpoliare.nec illos q̄ ei nū q̄ nocuerūt. Subdit aliḋ documētū dicēs.ſi aliq̄s inueniat aliq̄s res ille p̄t eas reſuare ad reſtitutōem ⁊ ſi nō inuenerit dn̄m illaꝝ reꝝ īfra annum tūc ipſe p̄t licite illas res dare paupibus. Et ſi ipſe non eſt indigens. tunc nihil d; de rebus iſtis retinere.ſed ſi eſt paup tunc eſt opus miſcḋie vt ſibi de iſtis bonis moderata ſumma tribuat̄. Et ſi talis res ē iudeorū tunc d; dare paupibus totaliter.

¶ Notādū p̄mo. tria ſunt gn̄a hoīm quibus licite poteſt ſpoliari. p̄mo omnes qui ſt; contra deum.ideſt ꝯtra fidem catholica; vt ſarracheni.heretici. Et cā eſt.q: ex quo iſti inimicantur deo.ideo non dn̄t poſſidere illud qḋ dei eſt.ſed q: om̄ia bona dei ſt;.ȝ ⁊c̄. Et quātū tales minus infideles hn̄t de tāto minus pn̄t chriſtianitatē impugnare. Scḋm gen⁹ q̄ poſſunt licite ſpoliare ſunt hoſtes publici ⁊ hoc eſt veꝝ dummō bellu; ſit iuſtū ⁊ iſte ſpolians habeat iuſtā cām ꝓ ſe.ſed ſecus eſſet ſi ſpolians habere; cām iniuſtā. ¶ Tercium genus hominum qui poſſunt ſpoliare ſunt iſti qui ſunt contra imp̄atorem ⁊ hoc eſt verum quādo eſt aliquis ver⁹ imperator q̄ defendit eccl̄iam rhomanā.ſed ſec⁹ eſt ſi aliquis ſciſmatic⁹ violēter poſſideret impium ſic ꝙ non eēt elect⁹.

¶ Scḋo notādū.lrā dt ꝙ res inuēte ſūt reſtituēde hoc intelligendū ē ſb

diſtinctõe. vel ſcit cui⁹ille res ſit / vel ignorat. Si ſcit. tũc dʒ fieri reſtitutiõ
iſti. ſi aũt ignorat tũc ẽ diſtinguẽdũ. qꝛ vel inueniẽs ẽ oppſſus paupꝛtate vel
nõ. ſi ñ dʒ totalit dare paupib⁹. ſi ẽ oppſſus paupꝛtate tũc ꝑs dʒ dari inuẽ
tori. qꝛ illd inuẽtũ dʒ dare paupib⁹ ſʒ cũ iſte iuẽtoꝛ ſit paupꝛ igit ꝑs dʒ ei da
¶ Tercio ẽ notãdũ. hic dat vna cautela ꝙ inuẽtũ dʒ ꝓclamari in (re.
ecclĩa vt ſi aliquis ibi eẽt q̇ ꝑdidiſſet ꝛ ſi tũc iſte nõ repit cui⁹ fuit illd inuẽ
tũ: tunc inuẽtoꝛ dʒ facere ſm ꝯſiliũ ſui ꝯfeſſoris.
¶ Ultimo notãdũ. quid ſit faciendũ de thezauro inuento ſb t̃ra. Rñde
tur ꝑ diſtinctõem vel iſte thezaurus repitur in loco ꝓprio vel alieno. ſi i lo
co ꝓprio. tunc non tenetur ad reſtitutõem. quia omnia ſunt ſua q̄ ſunt in
ꝓprio loco. Si in loco alieno hoc eſt dupliciter. vel inuenit thezaurꝰ ſtu
dioſe vel caſualiter. ſi caſualiter tunc partem tenetur reſtituere ꝛ partem
reſeruare. Si autem ſtudioſe. tunc obligatur ad totam reſtitutionem.
Item ſcđm ſanctum Thomam res ꝛ inuenta que nunq̃ fuit in poſſeſſio
ne alicuius ſicut lapilli precioſi ꝛ gemme in littore maris iſte res dantur
inuenienti ꝛ non oportet ꝙ ille res reſtituãtur ſic eodem modo ẽ de the
zauro ꝑ longinqua tpa ſb terrã occultata.

.i. inutilr s͛ tu exñs .i. tpe mortꝫ s͛ alios
Accuſas fruſtra dãnatus ſub cruce fures
.i. fides adhibere s͛ dãnato s͛ qꝛ gaudiũ ẽ miſeris
Nec credi debet tibi nec tua verba valebunt
.i. iuſticia .i. ꝯdãnauit .i. executoꝛ iudicij .i. pctõ. s͛ iuſte occidit
Quem ius dãnauit toꝛtoꝛ ſine crimine punit
.i. ſbtractas .i. cuſtodiẽdas s͛ res
Si res furatas ſeruandas dem tibi quas tu
.i. noſcis .i. furtiue .i. ſbtractas .i. ſecuri⁹ s͛ furtas
Eſſe ſcias furtim ſublatas cautius illas
s͛ eas .i. vinculũ excõicatõis
Reddas aut teneas ſi banni pena ſequatur
s͛ pena bãni s͛ cuſtodiẽdi. s͛ furẽ
Non nocet illa tibi ſi reddere me monuiſti
.i. ablatũ .i. vero poſſeſſori .i. reddat equalẽs ſibi aut ſuis heredibus
Furatum vero domino vel quod valet eque
s͛ tu reſuatoꝛ s͛ furti eo ꝙ reſuaſti res ablatas
Abſolui debes quia conſcius inde fuiſti
.i. a tali furto .i. dãna .i. occurꝛat .i. maioꝛa
Inde pericula tibi ne proueniat grauioꝛa
s͛ reb⁹ .i. annihilaris s͛ cuſtodiẽs
Ut cum furatis pereas potius ſine q̃ʒ tu
.i. manifeſtãte .i. delictũ
Me prodente luas vicium quod tu meruiſti
s͛ aliq̃s s͛ hoies s͛ hoib⁹
Si res ſurentur plures et tranſeat ex his

s^e hō .i. ad reſtitutōem s^e qđ receperunt
Unus ad emendam totum dare iure tenetur
.i.efficiēs .i.delictoꝝ
Hic nō qui cauſa fuit inductiua maloꝛum
s^e talis .i.q̄ nō fuit cā efficiēs
Reddat quod poterit ſaltem quod tanget eundem
.i.ſecū exn̄tes .i.ablata
Ut valet inducat cum confures reddere furta
.i.inducat s^e ablatum s^e ablatum
Confures moneat quod habent ad reſtituendū

¶ Hic autoꝛ ponit alia documenta iuxta furtum ꝛ rapinā dicēs .poſtq̄ data eſt ſnia moꝛtis ſuꝑ furē vel ſuꝑ alium maleficū tūc n̄ ē poſtea āpli⁹ ſibi credēdum nec ei⁹ accuſatōes ſi q̄s fecerit ſtꝫ aduertēde ꝛ executoꝛ iudicij nō peccat in hoc ꝙ punit iuſte dānatos. Aliō document ꝯiungit ꝛ eſt iſtud. Si des alicui res ſpoliatas vel furtas vt ipē cuſtodiat eas .tūc ſi iſte ſciat eas eſſe ſbtractas tunc reſtituere debet caute ꝛ ſi iſte monuit furē vt reddat illas res leſo. tunc eius non nocebit excōmunicatio q̄ ſeq̄tur tamen ille non debet reſtituere illas res vero dn̄o rerum ſed magis furi ne pericula inde oꝛiātur videlꝫ ne iſte cum fure interficiatˀ. Subdit ſi plures furātur aliquā rem tunc vnus ex iſtis volens agere pn̄iam debꝫ totum ablatum reſtituere ſi ipē induxerit alios ad furādum ſi āt nō reddat inquātum poteſt vel ad minus illā ꝑtem que tāgit ipm̄. Et ipē debꝫ ſuos alios ſocios inducere inquātum poteſt ꝛ ipi etiam ꝑtes eoꝛum eodem mō reſtituāt.

¶ Primo notādum. ꝙ fur dānatus ꝛ quicunqꝫ dānatus ad moꝛtē a q̄libet actu legittimo eſt excluſus quare nō mittitˀ ad accuſatōeꝫ ſicut in foro ſpūali excōmunicat⁹ non p̄t eſſe actoꝛ vel accuſatoꝛ. Conſueuerunt tamen iudices ſeculares fures accuſatos examinare ꝛ non ad accuſatōem ꝛ ad teſtimonium furis ſimpliciter dānare. qꝛ accidit quodam tꝑe ꝙ fur deberet ſuſpēdi ꝛ vidit quendā gaudere ꝛ ridere de ſuo ſuſpēdio quem ridentem fur conſiderauit ꝛ dixit eſſe ſocium ſuum q̄ appḣēſus ꝑmo ſuſpendebatˀ quo facto fur fatebatˀ ſe odio accuſaſſe illū ſcꝫ ꝓpt riſuꝫ ꝛ gaudium qđ habuit de moꝛte iſtius. ne ḡ illud ampli⁹ ꝯtingat ſtatutum eſt vt tales dānati ad moꝛtē non exaudiātur.

¶ Scđo notādum. Ille qui habet bona ſbtracta tenetur ea reſtituere non pꝛopꝛio domino iſtarum rerum ſed magis furi. Cauſa ē. quia poſſent multa exinde pꝛouenire pericula quod ſic declaratur nam ipē poſſet cogi vt pꝛoderet furem qui poſtea foꝛte interficeretur quod omnino malum eſſet cum homicidiū incurreret poſſet etiā contingere ꝙ ipē fur ꝓpter inuidiam diceret iſtum fuiſſe ſocium ſuum. Et ſic iſte cum fure poſſet interfici vt patet in exemplo pꝛedicto. ꝛ ſic de alijs multis periculꝭ que poſſent inde ꝓuenire.

¶ Tercio notādum Irā dicit q̄ cum alijs plures res ſbtraxit ſi vult agere penitētiā tenetˀ totum reſtituere. Sꝫ tn̄ hoc intelligēdū ē ſb diſtinctōe. qꝛ vel iſte recipiens ꝯſentit in toto vel nō. Si nō ꝯſentit in toto. tūc

non obligaṫ ad reſtitutōem totius.q꞉ nō fuit cā toti⁹ dāni.ſi aūt conſentit
in toto ſic ꝙ induxit alios ad furtū tunc obligaṫ ad cām.q꞉ conſentiens
⁊ faciens pari pena puniunṫ. Et etiā ſi fuit cā totius dāni ꝑ inductōem
alioꝝ ad furtum.tunc etiā totū teneṫ reſtituere. ¶ Pro q̈ dubitatur Si
vn⁹ ex his ſatiſfaceret leſo an tunc etiā obligarentur ad reſtitutōem Rn̄
detur ꝙ non.q꞉ ex quo ſatiſfactū eſt leſo ď ablatis ⁊ ſbtractis. g̊ tales non
tenētur ad reſtitutōem.

¶ Quarto notandū Iſtud dictū ď rebus inuētis vel ſbtractꝫ. verū eſt
ſi talis res ſit alicuius hōis fidelis.nā ſi res ſbtracta eēt alicui⁹ ſarrache-
ni vel heretici tunc meli⁹ ē ꝙ ďiſtribuiṫ paupib⁹ q̄ȝ ꝙ reſtitueret ſarrache-
no vel heretico.Rō illi⁹ patuit in ſnīa p̄cedēti.

¶ Quinto notādum ꝑ modū dubitatōis vtꝝ ſbtractio cuiuſmōi rei ſit
furtū. Et videṫ ꝙ nō.q꞉ ſi aliq̇s in extrema nc̄citate reciperet panem ad co
medēdum ne moreret tunc illō ablatū non ď꞉ furtū: q꞉ oīa ꝓꝑa in nc̄cita
te fiūt cōia. Et ſi tūc haberet nc̄citatē ſic ꝓꝑa alteri⁹ eſſent ſibi cōia. Et
ſic videṫ ꝙ illō non ſit furtū Rn̄detur ꝙ ſbtractio alicui⁹ rei ſit dupliciter
vno° cogente neceſſitate.alio mō non.ſed ex neq̈cioſa voluntate. ſi p̄mo
mō aliq̇s ſumeret panes q̇ eēt adeo pauꝑ ꝙ nihil hr̄et ꝓ quo ſibi emeret
nec ei cā dei eo petente amminiſtrareṫ. tunc talis nō diceret fur nec teneṫ
ad reſtitutōem.⁊ ꝑ ꝯn̄s non etiā faceret furtū cū tp̄e neceſſitatis oīa ꝓꝑa
alteri⁹ ſītꝫ cōia. vt ď꞉ Hieronym⁹. Si non paviſti me tp̄e nc̄citatis occidi-
ſti me.⁊ ſi eēt aliq̇s q̇ reciperet panē in tali nc̄citate. ⁊ ſi tūc comp̄hendereṫ
⁊ iudex iudicaret illū hoiem ad mortē.ip̄e iudex eēt v̄a homicida.

¶ Sexto notādum.ſi vn⁹ plurib⁹ pſ̄es res abſtuliſſet ⁊ ip̄e vellet ſatiſface
re.tunc dubitaṫ an ip̄e d꞉ vni totū dare an cuilibꝫ ꝑtem ſuam. Rn̄detur
ꝙ aliter eſt ď foro eccl̄ie ⁊ aliter ď foro ꝯſcie.q꞉ in foro eccl̄ie tūc iſte q̇ plus
petit plus obligaṫ ad reſtitutōem. Sed in foro conſcie tunc iſte plus te-
netur reſtituere qui plus depauꝑtatus eſt ꝑ eum.nā in confeſſione ei cō
ſulēdum eſt ⁊ plus leſo egenti ſbueniat q̄ȝ alijs habentibus. Sed in foro
conſcientie tunc ille q̇ ꝑ ꝯſciaꝫ velleet defendere ꝙ ſibi cēnt plura ablata
ſm̄ hoc ei reſtituaṫ vl̄ ꝙ reſtituat totū vni q̇ꝫ alteri⁹ reſtituat.

¶ Vltimo notādum Dubitaṫ circa illō capitulū. vtꝝ vſura.furtū vel ra-
pina ſit licita: Et arguiṫ ꝙ ſic p̄mo ď vſura.q꞉ in euāgelio ď꞉ dn̄s ď iſto ſer
uo q̇ dixit. Dn̄e q̇nqꝫ talēta tradidiſti mihi ecce alia q̇nqꝫ ſuꝑlucrat⁹ ſuꝫ.
cui dixit dn̄s. Euge ſ̄ue bone ⁊ fidelis. In hoc em̄ dn̄s videṫ approba-
re vſurā. Sed in oppoſitū illi⁹ habeṫ in pſalmo vbi ď꞉. Btūs eſt q̇ non de
dit pecuniā ad vſurā. Sed de furto ⁊ ď rapina habetur in Exodo vbi dn̄s
p̄cepit filijs iſrl̄ vt ſpoliarent egipciacos: g̊ videtur ꝙ furtum ſeu res ſpoli
ata ſit licita. Sed in oppoſitū dicunt oēs iuriſte extra de raptorib⁹ libro
q̇nto. Rn̄deṫ ꝙ dupl̄r p̄t capi vſura. Uno° ꝓp̄e vicꝫ in bonis tp̄alib⁹.⁊ ſic
capitur gn̄al̄r. Alio° p̄t capi in intētionalib⁹.ſic̄ in habitib⁹ ſciēficis v̄tu-
oſis.p̄mo° tūc vſura ſiue rapina illicita ē. vt p̄s. innuit in loco p̄allegato.
Sꝫ ſcdo mō licita ē.q꞉ q̄ſcunqꝫ v̄tutes p̄t aliq̇s acq̇rere ſꝑ ē licitū. Sꝫ tūc
ad rōem ď꞉ ꝙ illō dcm̄ euāgelij non ē vꝝ ď bonis tp̄alib⁹.ſed bn̄ ď intēti-
onib⁹ ⁊ bonis tp̄alib⁹.⁊ ſic ꝑ q̇nqꝫ talēta poſſum⁹ intelligere q̇nqꝫ ſenſus
ꝑ q̇ ille ſ̄uus multas ſcias v̄tutes acq̇ſiuit.

ſ. alicuiꝰ tre .i.litigiū ſ. alteriꝰ tre
Si pnceps ineat bellum cum pncipe.tu qui
ſ. ad bellū ſ. belli pncipis iniuſta
Cogeris ire vide ne cauſa ſit eius iniqua
.i.aliquē pncipē ppt iuſtā cām
Quem ſequeris iuſtum ſi ſit circumſpice bellum
ſ. iſte ſex ꝯditōes in lra enumerate
Res et perſona modus ac intentio cauſa
.i.autoritas ſupioris litigiū
Autor.te iuſtum faciunt cognoſcere bellum
.i.pagāis .i.licitū ē bellare
Cum ſarracenis ac hereticis licet et pro
ſ. chriſtianitate .i.ꝓ lucratōe rei ꝑdite
Eccleſie patria vel re ꝓpꝛia repetenda
ſ. iā dictas ꝯuenienē ab innocētibꝰ
Das ſpolias licite ſed ab innocuis nihil auſer

¶ Illud eſt capl'm aliud in q̄ poſtq̄ꝫ autor determinauit d furto ⁊ rapina hic ꝯn̄r determinat d bello iuſto ⁊ iniuſto. Et pt diuidi in tot ptes q̄t ꝑōit documēta. pmo dt ſi aliqs pnceps alicuiꝰ terre vadit ad bellū cū alio principe alteriꝰ terre tūc ſi cū eo cogeret ire aliqs.talis bene dꝫ reſpicere ꝙ iuſta ſit cā belli.⁊ dꝫ ꝯſiderare rē ꝓ q̄ ſit bellū pſonas ⁊ modū cū intētōe bellantiū.nā licitū eſt bellare cū ſarracenis vel hereticis.⁊ etiā bn̄ lꝫ aliquē pugnare ꝓ eccl'ia vel patria vel ꝓ re amiſſa repetēda. ſꝫ n̄ lꝫ ſpoliare innocētes.
¶ Notandū pmo. aliqs volēs ire ad bellū dꝫ diligenē aduertere vtrū iuſta ſit cā belli. Rō eſt.qꝛ ſi cā belli iuſta eſt tūc pt licite iuuare dn̄m ſuum imo q̄libet ſtrennuꝰ miles q̄libet bonꝰ decurio.⁊ ꝯn̄r oēs ꝓbi ſbditi principis in tali iuſto bello qd̄ ſit ꝓ eccl'ia vel ꝓ patria cū dn̄o ſuo dn̄t mori. Si aūt cā belli eēt iniuſta tūc nullꝰ tenet eū iuuare.qꝛ ſi facit g̅uit peccat. ſꝫ potiꝰ dꝫ eū impedire ⁊ ꝯn̄r eū informare vt ab iniuſto bello deſiſtat vt deuorat ſanguinē ⁊ ſudorē miſeroꝝ abſqꝫ licita cā.
¶ Scd̄o notandū ꝙ q̄dā ꝯditōes ſt̄ aduertēde ab ipo qui offert bellum Primo dꝫ reſpicere. vtꝝ bellū ſit iuſtū ⁊ cā belli.qꝛ ſi cā belli eēt iniuſta n̄ eēt licitū bellare. Scd̄o dꝫ reſpicere pſonā bellātꝫ.ſcꝫ vtꝝ ſit talis cui bellare licitū ē.qꝛ bellare nō ē omibꝰ licitū ſed ſolū regibꝰ.pncipibꝰ.⁊ dn̄is terrarū. Tercio dꝫ aduertere q̄les ſint aduerſarij.qꝛ nō ē ꝯtra queq̄ꝫ licitū bellare. vn̄ ꝯtra rhomani imperij impatorē non ē bellādū dūmō iuſte defendat eccl'iam. ſimpl'r nec contra monaſteria nec ꝯtra viduas vel ꝟgines.
Quarto talis dꝫ aduertere modū belli.ſcꝫ ꝙ nō ſit nequiciōſus vel vilis.
Quinto dꝫ aduertere intentōem bellātꝫ ſcꝫ ꝙ ipe iuſtū finem intendat.
Sexto dꝫ aduertere rē ꝓ qua ſit bellum.
¶ Tercio nota ꝯtra ſarracenos ⁊ hereticos licitū ē bellare. Rō ē.qꝛ tales ſarracēi.heretici ⁊ alij infideles tales immuttāt dō ⁊ fidei catholice iō dn̄t debilitari inq̄tū pn̄t vt eo minꝰ poſſent nocere chriānis ⁊ etiā vt ipi ab errore coꝝ poſſint reuocari qꝛ in hoc pncipes barones ⁊ milites tenēt iuua

re eccl'iam ꝛ cã defendere. ꝛ oẽs tales ſb ſtatuto rhomãe eccl'ie teneñ mo⸗ri ꝓ fide catholica ꝛ tenenť oẽs adverſarios catholice fidei ꝓſternere ꝛ debilitare vt fides vigeat ꝛ floreat ꝛ nõ dict' ſarrachenoꝝ ꝛ hereticoꝝ. ſʒ vt obnubeleť fides eoꝝ ꝙpropť ipi cũ ſuis ſbditis ſi fideles mãſerint vſqʒ in finem coronã gl'iam poſſidebunt.

¶ Quarto notandũ vt hec ꝯditões meli⁹ intelligant. Tũc ẽ ſciẽdũ ꝙ ad iuſtũ bellũ pmo reqriť res ꝓ q̃ pugť. ſcʒ ꝙ bellũ fiat ꝓ defenſiõe rhomãe eccl'ie patrie vel rei publice. vñ qñ aliq̃ illaꝝ rex ẽ cã belli tũc bellũ ẽ iuſtũ. Scðo requiriť vt pdictũ ẽ pſona. q2 pſona tal' dʒ eẽ ſecularis nõ religioſa. q2 religioſi non teneñť bellare. ſʒ ſol' ſecularib⁹ ẽ cõmiſſum. Tercio requiriť mod⁹ ꝛ meſura. q2 ipe bellãs dʒ finẽ q̃rere ꝛ nõ vlteri⁹ ꝓcedere qð ẽ contra illos q̃ ſũt ita crudeles ꝛ ſeueri ꝙ nullo mõ ceſſant a bello niſi pus totũ deſtruut. Quarto reqriť intẽtio ſcʒ vt bellũ nõ fiat ꝓpť auariciã v' inuidiã ſʒ ꝙ fiat bona intentõe. Quinto requiriť cã. q2 forte iſte ſibi res abſtulit. vt ꝗ ẽ cõuerſo illas lucrať pt licite bellare. Sexto reqriť autoritas ſcʒ ꝙ tale bellũ fiat ab autoritate ſupioris. mõ qñ illa ſex ꝯcurrũt ad bellũ tũc dr iuſtũ. Si ãt aliqd illoꝝ defuerit dr iniuſtũ.

¶ Quinto notandũ vtꝝ etiã cleric⁹ ꝯuenit bellare. Rñdeť ꝙ ñ vt habeť xxiij. q̃ſtione extra ð bello duplici de cã. Primo ne p tumult⁹ belloꝝ impediunť in ꝯtẽplatõe diuinoꝝ. ſcʒ in laudẽ dei ꝛ in orõnib⁹. Scðo idõ q2 cleric⁹ nõ cõpetit occidere ſʒ magis eis cõpetit vt ſint pati ꝓpriũ ſanguinẽ effundere ꝓ chr̃o ꝛ ꝓ primo ſuo. ꝛ nõ dʒ deferre arma niſi ex iuſta cã vt ſi trãſeat p loca piculoſa tũc pñt deferre arma ad terrorẽ hoſtiũ ſʒ nõ dñt pcutere. vt hť. xxiij. q̃ſtione pma niſi vi vi repellere eos decʒ. Itẽ ſi qñqʒ pſbyť inťfuerit bello iuſto vel aliqs cleric⁹ ꝛ non inťfecit vel mutilauit aliquẽ nec cã mortis pſtitit tũc ille ſacerdos non ẽ degradãd⁹ vel ab officio ſuſpendend⁹. ſil'r ille cleric⁹ pt ꝓmoueri ad ſacros ordines ſaltẽ ſi idone⁹ fuerit. Si ãt iſtud bellũ eſt iniuſtũ ꝛ ibi hoĩes fuẽt occiſi lʒ ipe nõ egit. ſed tñ ei imputabiť tunc nõ pt ꝓmoueri ad ſacros ordines. vt hť tcio q̃ſtione pma capl'o vltimo. Itẽ ſm vilhelmũ. ſi in bello dať aliqd clerico ð rapina ꝛ his quib⁹ licuit hoc pt tenere ſi bellũ ẽ iuſtum. Si ãt p ſe recipet aliquid tunc hoc total'r teneť reſtituere.

¶ Ultimo dubitať. vtꝝ ſbditi pñt mouere bellũ. Rñdeť ſi miles hʒ aliqd contra comitẽ tunc pmo requirẽda ẽ autoritas regis vel ſupioris. Et ſi tunc illa cã diſcuti non pt bellũ cõmittiť.

i. inocẽtes
O bellatores cur innocuos ſpoliatis
s' eos ſpoliãdo magis
Acceditis miſeros et eis plus hoſte nocetis
i. friuole ꝓtegitis
Errores veſtros temere defenditis et ſic
i. loqmini s' illð nutriamur
Dicitis accipere nos quo paſcamur oportet
s' ipis nutrimẽtũ s' vr̃m nutrimẽtũ
Si vobis et equis alimentum queritis vltra

sᶜ in coꝝ domibꝰ .i.licētiā
Tollere quicquid hn̄t homines quis p̄ſtitit auſum
.i.cū nr̄is monitōibꝰ ſpoliū raptoribꝰ
Noſtris conſiliis ip̄m vobis inhibetur
.i.permittimꝰ vob̄ ſpoliū sᶜ bellatores neceſſaria cā
Saltem conſulimus dum vos trahit ardua cauſa
.i.in rapiēdo incōtenti
Accipiendo graues ne ſcitis immoderati
.i.cliētibꝰ ⁊ ſtipēdariis ꝓhibetꝫ
Heu ſeruis veſtris ſpolium cur non inhibetis
sᶜ magꝫ admittitꝫ huoꝝ exolueris
Sed conſentitis horum ſcelus ergo lueris
.i oē illō sᶜ ꝯtra deū
Totum reſtituas quod in illicito rapuiſti
.i.in ambiguitate belli
Bello vel dubio cum veſtro diſcernere poſſis
sᶜ illiꝰ belli sᶜ illā dubiā sᶜ etna
Qui ſit cauſa mali cauſam diſcernere mors eſt
.i.iextremo iudicio iudicāte
Nec indefenſa chriſto veniente manebit
.i.cū ꝯſumptibꝰ sᶜ in bello sᶜ ꝯſumptibꝰ
Expenſis propriis viuatis non alienis
sᶜ dn̄oꝝ .i.vr̄e
Cum dominis veſtris de quorum munere veſtro
poſſeſſiōes ꝓcedūt sᶜ bellatores .i.poſſidētes
Predia dependunt ſed qui coguntur habentes
sᶜ ꝑ ſpoliū parcere dn̄t
Nil niſi quod rapiunt parcant tamen in rapiendo
sᶜ innocuis hōibꝰ
Inquantum poſſunt ip̄is.ip̄oſqꝫ relinquo
trāſitis .i.vos egeni
Curritis ad bellum miſeri quos nulla poteſtas
.i.poſtulat augit sᶜ voſ ip̄os
Euocat aut cogit non excuſare poteſtis
cōmittitꝫ sᶜ facto .i.dura p̄nia
Quod facitis pro quo grauis indulgentia vobis
mulier .i.p̄donis
Femina raptoris pueri ſerui famuleqꝫ
sᶜ rapta .i.abſqꝫ voluntate
Hic non reſtituant ſi conſenſu ſine raptis

ſc aliq̄ mō ſicut
Si poſſunt veluti pſone non ſibi iuncte
ſc tales pſone ſc famulātes
Ut ſunt ancille ſerui nutrix alieni
ſc donum alienis ſc hoc
Si ſpiritale datum ſit eis volo reſtituant hoc
ſc ex illis reb9
Sunt vſi doleant magis a raptore recedant

¶ Hec eſt pſvltima iſti9 capituli in q̄ autor increpat iſtos q̄ ſpoliāt innocentes hōies ⁊ miſeros dicēs pmo ſic. O vos bellatores q̄re ſpoliatꝫ hoies innocētes ⁊ miſeros. ⁊ magis infertis dāna his q̄ʒ hoſtib9. q̄ſi diceret. valde male facitis in hoc. Et ḡ male defenditis ⁊ temerarie veſtꝝ errorē cū dicitis. oꝫ nos p̄cipere victū nobis ⁊ equis noſtris. ſi ḡ ſolum q̄ritis alimētum q̄s tunc pſtitit vob̄ auſum tollere ab hoib9 quicq̄d hn̄t vltra alimentū. quaſi diceret null9. ḡ diſtricte phibem9 ne talia facietis. ſed tn̄ vos habetis cām arduā tunc debetis moderare ſpolium ⁊ non ēē nimis ḡues. Tunc ſb̄dit dicens. quare vos non inhibetis veſtris ſuis ne ſpolia faciant. q2 ſi vos ꝯſentitis eis tunc eritis rei in iſto facto ⁊ tenemini illꝰ reſtituere q̄d illicite rapuiſti. ⁊ etiā in bello vbi non ſcitis vos habere iuſtaꝫ cām q2 malā cām defendere eſt mors aie. Tunc ſb̄dit quicūqꝫ vult ire ad bellum ille dꝫ ire ſb̄ pprijs expēſis ⁊ non ſb̄ expenſis alteri9. ſed tn̄ ſi aliq̄s cogeret p dn̄m ſuū a quo ipe habeat bona ſua vt cum eo vadat ad bellum q̄ nō hꝫ vt ei de pprijs expenſis in itinere poſſit puidere. talis poteſt rapere moderate vt vitā conſuat ⁊ non crudeliter. Subdit. Aliqui ſtꝫ q̄ currūt ad bellum non vocati nec coacti ad aliquē modum. iſti ſi ſpoliant aliquē non poſſunt ſe excuſare. ſed oportet eos agere pn̄iam d̄ iſto facto. Itē ſb̄dit aliud documētum q vxor raptoris. filij. ſui. ⁊ ancille nō tenent̄ reddere rapinā ſi vſi ſunt. ⁊ hoc ſi ꝯſenſum non habuerunt. ſed tn̄ alie pſone extranee ⁊ alieni famuli ſi alicui de his ſpolijs q̄nqꝫ datum fuerit iſte tenet̄ hoc totaliter reſtituere.

¶ Notandū pmo. iſti qui hn̄t bona aliq̄ ſb̄ aliquo pncipe tenent̄ ipm ſeq̄ ad bellum q̄n vocant̄ ſb̄ expēſis pprijs. q2 ppt̄ h̄ ꝯcella ſi ſeis caſtra ⁊ ville ⁊ ſic de alijs ab ipo pncipe vel alia bona. Et ſi ipi aliq̄d rapiat a paupib9. tenent̄ reſtituere ⁊ ſatiſfacere leſis. Sed tn̄ ſi aliquis eēt paup iſte poſſet rapere. non tn̄ plus q̄ʒ ei eēt neceſſariū ad victum ⁊ equis ſuis.

¶ Scd̄o notādum. ſi aliq̄s non eēt pncipi obligat9. q2 forte nulla bōa ab eo poſſideret iſte ſi iniret bellū cum tali dn̄o ⁊ reciperet aliq̄ bona quecunqꝫ modica vel magna tenet̄ reddere leſis. ⁊ ḡ pſuadet̄ cuilibet q ſi nō pncipaliter coget̄ inire bellum q manet in ptibus ſuis ⁊ non annihilatur pauperes: q2 ppter hoc eternā dānatiōem poſſet incurrere ſi non redderet integre illa que abſtuliſſet.

¶ Tercio notandū circa quintū documentū. vtrū vxor raptoris filij ⁊ ancille tenent̄ reddere rapinā qua vſi ſunt. Rn̄det̄ q non. ⁊ hoc eſt verū d̄ ſeruis qui ſunt ſuilis ꝯditōis ſicut eſt emptitus. ⁊ etiā illud eſt verum ſi iſti ſui non pbuerunt ꝯſilium vel ꝯſenſum vt ſpolium fieret. q2 vt ſic; tunc

ipi tenerent reddere oīa bona ſpoliata ita bñ ſicut raptoꝛ.qꝛ ipi puniendi
ſūt eadē pena.qua raptoꝛ punit̄.qꝛ reꝰ ⁊ ꝯſentiēs eadē pena puniunt̄.
¶ Quarto notādū.ꝙ ſuus q̇ ſuit raptoꝛi ꝓvictu vel pecunia ſtatim cū
ꝑcipit dñm eē furē vel raptorē dꝫ ab eo recedere ⁊ ſuitiū reſignare. Rō ē
qꝛ ſi maneret cū eo poſtq̄ ꝑcipet eū eſſe furē tunc ipe videret̄ ei ꝯſentire
in furto vel rapina ⁊ ſic obligaret̄ ad reſtitutōem ſicut raptoꝛ.
¶ Quinto notādū. Sicut etiā ſupius patuit.tūc vxoꝛ raptoꝛis vel furiſ
poſtq̄ eū ꝑcipit eē raptorē vel furē ipa p̄t ab eo recedere q̄ntū ad habita
tōem.nō tñ p̄t ſibi denegare copulā carnalē ſi ipe ſecrete eā exigeret.naꝫ
in manifeſto exigere copulā a muliere eſſet ꝑiculoſum furi ⁊ mulieri.nā
fur poſſet captiuari ⁊ ſnīa capitali iudicari.⁊ ſi ſe tunc cōmiſcuiſſet muli
eri.tunc mulier diceret̄ rea in furto.⁊ ſic etiam poſſet iudicari ad mortē.
ne g° hoc periculū eueniat tunc fur ſegregatus dꝫ eſſe a muliere ⁊ cum ea
in manifeſto non conuerſari nec copulam carnalē exigere debet. ſꝫ be
ne poteſt facere occulte.
¶ Sexto notandū.ꝙ ꝑſone ſunt ꝯiuncte raptoꝛibꝰ dupl'r.q̄dā ſeꝑabilit̄.
quedā inſeꝑabiliter. Inſeꝑabiliter.vt vxoꝛ ⁊ filij an̄ annos pubertatiſ.qꝛ
tunc dn̄t obedire ꝑentibus ſeꝑabiliter vt ancille.famuli qui ſūt liberi: Et
qñ ꝑcipiunt dñm eſſe furem tunc immediate ab eo debent recedere: ne
videant̄ ei ꝯſentire.
¶ Septimo notanduꝫ de vxoꝛe raptoꝛis quibꝰ debeat vti bonis vel ipſi
hn̄t aliq̄ bona ꝑ rapinā nō acq̇ſita vel nulla.ſi nulla tūc mulier nō tenet̄
vti rapinis. Si aūt hn̄t aliq̄ bona ꝑ rapinā nō acq̇ſita hoc eſt dupl'r.vł il
la ſūt ſeꝑata vel mixta cū rapina.ſi ſunt ſeꝑata tūc mulier decꝫ vti iſtiſ bo
nis. Si aūt mixta ſunt.tūc ipa itez non tenet̄ vti eis ſed implorare debꝫ
ꝯſiliū ⁊ auxiliū amicoꝝ.⁊ dꝫ viuere de ꝓprijs ſuis laboribꝰ ⁊ dotibꝰ
¶ Octauo notādū.ponat̄ in cāu ꝙ nihil hn̄t amplꝰ niſi qd̄ ꝑ rapinā acq̇
ſitū eſt. ⁊ ꝙ mulier nō p̄t laboꝛare nec hn̄t aliq̄ bona ꝑ ſe. nec dotata de
quibꝰ tūc mulier viuere dꝫ: Rñdet̄.ꝙ iſta dꝫ facere ſm ꝯſiliū ſui ꝯfeſſoriſ.
vel dr ꝙ in neċitate p̄t viuere ꝺ illis rebꝰ ꝑ rapinā acq̇ſitiſ.qꝛ nō p̄t viuere
in laboꝛe ꝓpo nec ipi hn̄t aliq̄ bona ſeꝑata.g° q̄tiēſcunqꝫ vtit̄ bonis ꝑ rapi
nā acq̇ſitiſ cū dolore coꝛdis dꝫ vti iſtis ⁊ cū v̄a ꝯtritiōe ſic cogitādo.ꝙ ſi alit̄
vitā poſſet conſuare nullatenus vellet iſtiſ vti.
¶ Nono notādū.quicq̇d raptoꝛ in bello illicito recipit ē ꝯ iuſticiā: ſꝫ qꝛ
iuſtū eſt vnicuiqꝫ reddere qd̄ ſuū ē.g° quicq̇d recipit̄ in bello illicito eſt re
ſtituendū.⁊ nō ſolū dn̄s belli tenet̄ reſtituere.ſꝫ etiſ oēs ſbditi q̇ ſequuntur
dñm. Et ſꝫ ex timoꝛe ſequunt̄ tñ plus tenent̄ deū timere q̄ hoiem. Et h̄
eſt veꝝ qñ ſciūt eē illicitū.ſi aūt dubitat̄ an bellū ſit iuſtū an iniuſtū ſbdi
ti nō tenent̄ reſtituere.ſed ſtipēdarij nō excuſant̄ ſicut ſbditi.qꝛ ñ tenen
tur obedire ſicut ſbditi. Etiā in dubio nō dn̄t ſe cōmittere diſcrimini vt
iuuēt aliquē in ꝑiudiciū alterꝰ.g° dt lrā defendere cām dubioſaꝫ ē moꝛ
tale.qꝛ tales g̃uiter peccāt. Itē vult lrā.ꝙ trāſeuntes ad bellū hn̄tes poſ
ſeſſiones ſuas a p̄ncipe ſaltē ſufficiētes tenent̄ ꝓprijs ſuis expēſis bellare
qꝛ nō tenent̄ dari cenſus de bonis ſuis ſicut ruſtici.
¶ Ultimo nota.diceres mgr̄ videt̄ ſibiipi ꝯtradicere.qꝛ dixit ſup̄ ꝙ femi
na raptoꝛis non deberet cōmoꝛari raptoꝛi vel furi.hic aūt ꝙ dꝫ vti rapi

Ubi dicūt aliq̄ q̄ ꝑus loq̄bat̄ ꝺ occulto furto.ſed h̄ loq̄tur de manifeſto ſpolio.ſ3 meli⁹ ſm̄ p̄dicta ꝺr q̄ h̄ loq̄t̄ tp̄e neccitat̄.ſ3 q̄n vxor familia ⁊ pueri alias nō p̄nt nutriri ſ3 ꝑus loq̄bat̄ de tp̄e poſſibilitat̄ q̄n mulier p̄t recedere a raptore ⁊ al's p̄t ſe nutrire tūc q̄uis mō nō ꝺ3 ei cōmorari.

.i.rē ſacrā ſymoniac⁹
I vendis vel emis ſacrum ſymon incipis eſſe
.i.ꝯſenſum ſ^c ſymoniā fieri
Conſilium ſi tu das vel ꝑmittis es idem
.i.ſupior .i.ſymoniā .i.ipedire
Si prelatus es et poteris ſcelus hoc reuocare
.i.ſymoniaci p̄latū.i.iudicat
Non facies pena ſymonis te puniat equa
ſ^c tu⁹ .i.german⁹ dona
Si pater aut frater vel amicus munera dant te
.i.te neſciēte cognoſcis
Non procurante dum cognoueris data pro te
.i.de cetero .i.bn̄ficio
Amplius eccleſie tali deſiſte preeſſe

¶ Capitulū quartū in quo vult deťminare ꝺ ſymonia. Et ꝯtinuat̄ ad p̄cedētia ſic. Poſtq̄ autor deťmiauit ꝺ furto rapina ⁊ bello. h̄ deťmiat de ſymonia. Et p̄t in tot ꝑtes diuidi q̄t ſt̄ caſus poſiti de ſymonia ꝑtes īfra dicent̄.dt ġ ꝑmo ſic. Si tu emis vel vendis rē ſacrā eris ſymoniacus.⁊ ſi tu es p̄latus ⁊ admittis q̄ tui ſb̄diti hoc faciūt ⁊ potes reuocare ⁊ non facis etiā eris ſymoniacus vel puniendus tanq̄ ſymoniac⁹.etiā ſi frat̄ tu⁹ vel pater vel aliquis alter dat pecuniā vel munus ⁊ per illud munus tibi procurat aliquā eccl'iam te ignorāte tunc poſtq̄ tu ꝑceperis tunc immediate debes illam eccl'iam relinquere ⁊ amplius ei nō p̄eſſe ⁊ oīa p̄cepta debes reddere.quod ſi non feceris ſymoniacus eris.⁊ ꝓ tali fctō cum tali eccl'ie friuole vis p̄eſſe eternalit̄ dānaberis. Et hoc eſt de intentione omniū iuriſtaꝝ.

¶ Primo nota Symonia ſic deſcribit̄. Eſt ſtudioſa cupiditas vel volūtas emendi vel vendēdi aliqꝺ ſp̄ūale vel qꝺ annexū ē ſp̄ūali. Dicit̄ primo ſtudioſa cupiditas.q2 ſi alicui ꝯfert̄ bn̄ficiū nō ſtudioſa cupiditate ip̄e n̄ eſt ſymoniac⁹.vbigr̄a. Si ꝑentes alicui⁹ dederūt pecuniā ꝓ bn̄ficio ipſo ignorāte ip̄e non cenſet̄ ſymoniac⁹ ſed talis ſtatim poſtq̄ ſcit ⁊ ꝑcipit ꝺ3 reſignare eccl'iam ⁊ de ꝑceptis ſatiſfacere. Dicit̄ ſcꝺo voluntas.q2 ſola voluntas facit ſymoniacū.vbigr̄a. Tu habes voluntatē emēdi bn̄ficiū ⁊ l3 nō emis tūc etiā ſymoniac⁹ es corā deo.q2 ſicut hō ꝑ ſolū volūtatē reddit̄ vſurarius.ſic ꝑ ſolā volūtatē hō etiā reddit̄ ſymoniac⁹. Dicit̄ t̄cio emēdi vel vendēdi.ꝑ hoc excludit oēm ꝯtractū aliunde nō ſatiſfactū ſ3 aliq̄ cō pacto interueniēte. Dicit̄ q̄rto ſp̄ūale.nā ſi vendit̄ dom⁹ vel agger ab aliquo talis ab eo non cēſet̄ ſymoniac⁹. Dicit̄ vltimo.vel annexū ſp̄ūali ſic̄ eſt ius patronatus.q2 hoc non eſt ſp̄ūale ſed annexū ſp̄ūali. Rō.ius pronat⁹ nō ſolū dat̄ clericis ſ3 et̄ laicis:ġ eſt qꝺdā annexū ſp̄ūali.

¶ Scđo notādum lrā dr. Dās ꝯſilium es ſymoniac⁹. Rō ē iſta. q̃r reus ⁊ ꝯſentiēs pari pena puniēdi ſūt. ḡ dans ſymoniaco ꝯſilium cenſet̃ eē idē cum eo. vt Raymund⁹ manifeſte tāgit in textu.

¶ Tercio notādum. Symonia fit ſcḋm iura decretalia qn̄ mun⁹ dat̃ ꝓ re ſpūali. ¶ Pro q̊ notādum. mun⁹ eſt triplex. Nā quoddā ē mun⁹ a manu qddā a ligua. ⁊ qddā ab obſequio. vn̄ mun⁹ a manu fit ꝑ pecuniaꝝ largitionē. Sed mun⁹ ligue fit ꝑ petitōes ⁊ ꝑ p̄camina vt ſi aliqs rex vl̄ p̄nceps petit aliquem vt ferat tale bn̄ficium. tunc ibi fit munus a ligua. Sic tunc quidā doctores iur̄ dicunt ꝙ iſti dn̄r ſymoniaci. Rō eſt. q̃r iſte p̄ces ſūt ſicut vnum mādatum. Sed ſi aliquis ſimplex hō vel miles petat p̄ncipē vel regē vel aliquē alium dn̄z magnum vt tali daret bn̄ficium tunc nō dr̄ ſymoniac⁹ ſed ſimpl̄r dat talis illud bn̄ficium ꝓpt̄ p̄ces vel p̄camina. Sed mun⁹ ab obſeqnio fit vt ſi aliquis alteri ſuiret ⁊ ꝓ illo ſuitio darꝫ ei ſuitium ſpūale ꝓpter hoc non eēt ſymoniac⁹. ex q̊ tunc elicit̃ ꝙ primo mō mun⁹ facit ſymoniacū ſcꝫ munus a manu.

¶ Quarto notādum. ꝙ munera pn̄t dare licite qnqꝫ mōis. p̄mo° grat̄ꝫ. ¶ Pro quo eſt ſciendum ad hoc ꝙ munera gratꝫ dant̃ cōſiderat̃ q̄ttuor mōis. Primo ꝯſiderat̃ q̄litas dātis ⁊ q̄litas accipientꝫ. ⁊ hoc ꝓ ſcđo. verbi grā. vt ſi paup̱ dat diuidi aliqđ mun⁹ tunc habet̃ ſuſpicio de eo. quia diues dꝫ dare pauperi. Tercio ꝯſiderat̃ q̄ntitas numeris dati vtrū ſit magnum vel ꝑuum mun⁹. Quarto ꝯſiderat̃ q̄litas tp̄is. vtꝝ tunc dat q̄ndo bn̄ficiū vacat vl̄ an dat an̄q̄ꝫ bn̄ficium vacat. ⁊ quouis mō ꝯtingit tūc ſemp̱ eſt ſuſpitio. ¶ Scđo mō mun⁹ a mā̄u licite dari p̄t alicui ꝓ officio ꝯplendo ad qđ talis nō eſt obligat⁹. vbi grā: ſi aliqs trāſiēs ad curiā rhomanā dat vni q̄ttuor groſſos vel ſolidos vt cōplet bn̄ficiū ſuum curiā intrando ⁊ tentādo bn̄ficium ad quod iſte obligat̃ ⁊ ſic tunc vicari⁹ ſu⁹ non iudicat̃ ꝓpter hoc ſymoniac⁹. ¶ Tercio mō munera pn̄t dari licite pro o̱pibus licitis ⁊ debitis. vbi grā. ep̄s vel archidiacon⁹ ꝯſecrās eccl̄iam ille p̄t recip̱e mun⁹ moderatum ꝓpt̄ hoc tn̄ non cenſet̃ ſymoniac⁹. ¶ Quarto munera pn̄t dari ad redimēdum exactiones. verbi grā. vt ſi aliquis eſt tenens res eccl̄ie ꝑ longum tp̄s. mō aliquis ſacerdos nō p̄t ab ip̄o alienare tales res eccl̄ie. nec ꝑ iudicium nec aliqđ aliud niſi ꝓpter munera vel pecunias. mō ſi ſacerdos dat munera tali ꝓ iſta re ſpūali ꝓpter hoc non cenſet̃ ſymoniac⁹. ¶ Quinto munera dātur licite ꝑ elemoſynaꝝ largitionē. hoc eſt ꝓ vita eterna ꝯſequenda. Et iſta dr̄ aliqđ ſpūale. q̃r nihil ē ſpūalis vita et̄na. Et ꝓpter hoc talis non reddit̃ ſymoniac⁹. Et ſic patet q̄liter munera pn̄t dari quinqꝫ mōis.

¶ Quinto notādum dcm̄ eſt p̄us ꝙ mun⁹ ab obſequio fit abſqꝫ ſymonia. ¶ Pro quo tn̄ eſt ſciēdum. ꝙ obſeq̊um ē duplex. nā qddā ē corp̱ale ⁊ quoddā ſpūale. Corp̱ale eſt duplex. nā quoddā eſt obſeq̊um corp̱ale honeſtum. quoddā inhoneſtum. Honeſtum ē vt ſi aliquis ſuit ep̄o ꝓ bono ep̄i ⁊ totius dioceſis ⁊ poſt hoc tranſeat ad curiam rhomanā ſeu obtineat bn̄ficium ꝑ talē ep̄m. ꝓpter hoc talis nō cenſet̃ ſymoniac⁹. Sed obſeq̊um inhoneſtum ē qđ eſt ꝯtra deum. ⁊ ꝓpter tale obſequium aliquis redditur ſymoniacus. Sed in obſequijs ſpūalibus null⁹ dꝫ ſuire ꝓ beneficijs niſi alicui benefieio eſſet annexū officium. ſic ꝙ illđ officiū tenet̃

ꝑagere a bñficio. vt aliquē legere ꝺ btā vgine vel ꝺ aliquo ſctō ꝓpter hoc talis non redditur ſymoniacus.

¶ Ultimo notādū ꝙ bñficium ē duplex. nā quoddā eſt curatum. ⁊ qddā non curatum. mō quicunqȝ petit ꝓ bñficio curato ꝓ ſe vel ꝓ alio ille redditur ſymoniacus. Si aūt illud bñficium non ē curatum tunc licite pōt petere ꝓ ſe vel ꝓ alio ſic ꝙ non incurrit ſymoniā.

Contra patronum tibi ſi dedit eccleſiam quis

Non maneas in ea tua nolo ſit hec violenter

Eſt ſymonia grauis ſummā ſi fratribus vllam

Das ſpe ꝑbende vel ſi promittis eandem

Totum reſtitue ſymonis quod ip̄e es adeptus

¶ Hic autor ponit aliū caſum ꝺ ſymonia dicēs. ſi aliqͥs ꝓmoueret̃ ad aliquā eccꝉiam vel aliqꝺ bñficiū inuito patrono. i. vo collatore illꝰ eccꝉie vel bñficij ille non dȝ manere in illa eccꝉia violent. Subdit ǧuis ē ſymonia ſi qͥs aliquibꝰ hōibꝰ dat ſummā pecunie vel aliqꝺ munꝰ ſb ſpe acqrēdi prebendā. ⁊ vnuſquiſqȝ tenet̃ reſtituere que ſymoniace adeptꝰ eſt.

¶ Pro quo notādum. circa lrām ꝙ nullus debet retinere aliquā eccꝉiaȝ vel aliquod bñficium ꝯtra voluntatē patroni. i. veri collatoris. Cuiꝰ cā ē qꝛ alias cōmitteret rapinā. qꝺ ſic pȝ. qꝛ ip̄e inuito dño tractat rē alienam. ⁊ iō talis grauiter ē puniēdus.

¶ Scḋo notādū. ꝙ qui dat aliqꝺ munꝰ aliquibꝰ ſuꝑioribꝰ vt ip̄i recipiāt eum in confrēm ⁊ ſibi aſſignat certā ꝑbendā talis ē ſymoniacꝰ. ⁊ ſi prebēda ſibi ē aſſignata dȝ eā reſignare ⁊ de ꝑceptis ſatiſfacere. alias etnā damnatōem incurret.

¶ Tercio notādū. ex quo hic ꝺr de patrono. Patronꝰ ſic diffinit̃. ē ptās p̄ſtandi clericum ad aliqꝺ bñficium. qꝛ ꝺt regula iuris patroni intereſt p̄ſentare. ep̄i āt recipe.

¶ Quarto notādū. ꝙ ex tribꝰ aliquis p̄t fieri patronꝰ. Primo qꝛ p̄t ꝯferre certū bñficiū. Scḋo qꝛ fundauit eccꝉiam. Tercio qꝛ ip̄e ꝑmiſit cōferre eccꝉiam. Pro quo nota ꝙ ad patronū duo requirunt̃. ſcȝ aliqꝺ honoris ⁊ aliquid oneris. Primo requirit̃ aliqꝺ honoris. qꝛ ſibi debet̃ vtilitas. nam ſi fuerit depauꝑatus tūc iſte bñficiatꝰ ab eo tenet̃ eū recipe ⁊ ſibi ꝓuidere ꝺ neceſſarijs. Scḋo debet̃ ſibi aliqꝺ oneris. qꝛ talis patronꝰ dȝ p̄eſſe ip̄i bñficio ⁊ iſtō defendere ab inimicis.

¶ Quinto notādū ꝑ modum dubij. vtruȝ ius patronatꝰ poſſit alienari. Rñdet̃ ꝙ ius patronatus alienat̃ pluribꝰ modis. Primo ꝑ hereditariaȝ ſucceſſionē. vt ſi pr̄ moriat̃ ⁊ habuit aliqꝺ ius patronatꝰ illꝺ ꝑ hereditariam ſucceſſionē trāſfert̃ ad filiū. Scḋo alienat̃ ꝑ venditiōem tali mō. qꝛ ſi tota ciuitas vel villa vendit̃ tunc ius patronatꝰ trāſfertum cum ciuitate vel villa vēdita. qꝛ ſpecialiter ⁊ ꝑ ſe vēdi non debet. eo ꝙ ē annexū ſpūali.

t i

Tercio mō trāſfert̄ ꝑ cōmutatōem. qꝛ aliq̄s p̄t hoc iuſpatronat⁹ dare ꝓ alio. ⁊ hoc licētia ſui epi ſeu ſupioris. Quarto trāſfert̄ ex datōe. vt ſi laicus laico daret iuſpatronat⁹: ſed ſec⁹ eēt ſi daret religioſo.

¶ Sexto notādū: dubitat̄ aliq̄s vtꝝ pr̄ poſſit p̄ntare filiū ad aliqd̄ bn̄ficium. Rn̄detur ꝙ ſic. qꝛ non inuenit̄ contrariū in iure canonico. Dicūt tn̄ quidā doctores iuris ꝙ tutius ⁊ cauti⁹ eſt dimittere. nā ꝑ hec bn̄ficia p̄nt ꝑuari iurib⁹ hereditarijs.

¶ Septimo notādū. vtꝝ aliq̄s poſſet ſeip̄m p̄ntare ad aliqd̄ bn̄ficiū. Rn̄detur ꝙ non. qꝛ dicunt cōiter oēs iuriſte ꝙ p̄ntans ⁊ p̄ntatus dn̄t eē ꝑſone diuerſe: ſed hic non ſtꝫ ꝑſone diuerſe. g̊ ⁊c̄.

¶ Octauo notādū. Lr̄a dt̄ null⁹ ſine volūtate patroni dꝫ accipe bn̄ficiū. Cōtra hoc arguit̄ ꝙ ſic. impetrātes ꝯtra volūtatē patronoꝝ accipiūt bn̄ficia. g̊ videt̄ ꝙ lrā ſit falſa. Rn̄det̄ ꝙ ħ opat̄ autoritas ſupioris. naꝫ p̄nte autoritate maioris ceſſat autoritas minoris. ⁊ qꝛ dn̄s papa d̄ ſuo iure oīa bn̄ficia ꝯferre hꝫ tā laicoꝝ ꝙ̄ clericoꝝ. g̊ ⁊c̄. Sed diceres cū dn̄s papa habeat autoritatē ꝯferēdi bn̄ficia q̄re non tūc ꝯfert officia laicoꝝ. vt reguꝫ ꝑncipū. ⁊c̄. Rn̄det̄ ꝙ dn̄s aplic⁹ iō non vult ꝯferre bn̄ficia laicoꝝ vt ipi laici ſint magꝭ attēti ad defendendū eccl̄iam. i. ad ampliādas res eccl̄ie qd̄ vt ſic magis faciūt ꝙ̄ ſi iuſpatronat⁹ nō haberent.

¶ Ultimo notādū. Ponat̄ ꝙ duo ſint collatores vn⁹ eccl̄ie. ⁊ q̄libet illoꝝ p̄ntaret vnū tūc dubiū ē q̄s illoꝝ dꝫ recipi. Rn̄det̄ ſb̄ diſtinctōe. vel ipi p̄ſentātes ſtꝫ clerici vel laici. ſi ſint laici tūc ep̄s dꝫ reſpicere merita ꝑſonaꝝ ⁊ que illaꝝ hꝫ maius ius ⁊ meli⁹ meritū illā dꝫ recipe p̄ntatā. Si aūt ꝑſone rep̄ntate ſunt equalis meriti tunc ep̄s p̄t recipe vnam que ſibi placet. Si aūt patroni ſunt clerici tunc ille qui ꝑus erat p̄ntatus erit recipiēd⁹. Unde ſciendū qn̄ laicus habet bn̄ficia ꝯferre tunc ille hꝫ eligere vnā ꝑſonā infra q̄ttuoꝛ menſes ⁊ eā p̄ntare epō: ⁊ ſi talis reijceret̄ tunc ſtatim patronus dꝫ alium p̄ntare quouſqꝫ inueniat vnum valentē. qꝛ null⁹ dꝫ p̄ſentari ad aliquod beneficium niſi ſit idoneus ⁊ p̄cipue hoc canendum ē in bn̄ficijs paſtoratus.

.i. bn̄ficiū .i. bn̄ficio taxe pctm̄

Prebendam ſi das pro p̄benda. ſymoniā

facis .i. p̄ſul

Cōmittis cauſam niſi mutet ep̄s illā

.i. tēplū .i. ep̄s .i. puā pecuniā

Dum ſacrat eccl̄iam p̄ſul ſum mā moderatā

s. ſummā .i. dare .i. ꝯtradico

Si petit hanc licite poteris conferre nec obſto

.i. ſumptib⁹ .i. fatigatōi

Expēſis quia ſic respondes atqꝫ labori

s. ab aliq̄ aduerſario .i. bn̄ficio s. eccl̄iam pecunia

Si male vexaris ſup eccleſia redimas hanc

.i. tuas vexatōes

Ad redimenda tua peccata potes dare quid vis

ſcʒ ſecularis.i.clauſtrales .i.religioſus
Clericus aut fratres laicus monachus moniales
.i.abſqʒ redēptōe
Dānatur ſine ſpe ſi ſponſa pecunia clauſtro
.i.collata dedit introitū.ſcʒ nec papa nec eṗs
Uel data cōceſſit ingreſſum. nullus in iſtis
ſcʒ talis ſic recept9
Diſpenſare poteſt clauſtro maneat ꝙ in iſto

¶ Hic autoꝛ ponit aliū caſum de ſymonia dicēs: Si ꝗs dat vnā ꝑbendā
ꝑ alia ſymonia cōmittit. Cauſa hui9 eſt iſta. qꝛ hoc ſolū ſpectat ad eṗm.
ſcʒ trāſponere clericū de vno loco ad aliū. Subdit ſi aliꝗs eṗs ↄſecrat ali
quā eccl'iam ⁊ petit moderatā ſummā pecunie iſtā licite cōferre pt. qꝛ iſta
pecunia n̄ dat̄ ꝑ ↄſecratōe eccl'ie: ſʒ ꝑ laboꝛe ⁊ expēſis. Itē ꝗlibʒ pt redime
re ſuū ius ſi aliꝗs in eo velit eū impedire. Et ſb̄dit clerici vel frēs laici vel
moniales ꝗ ꝑ pecunia aliquē vel aliquā in clauſtꝝ recipiūt nō pn̄t iſtō re
ceptū retinere ꝑ vllā diſpenſatōem. qꝛ ſymonia eſt.
¶ Primo notādū. dꝛ in lrā ꝙ moniales ſiue monachi non dn̄t aliꝗd re
cipe a fratrib9 ſuſcipiēdis. dubitat̄ ꝗ ſi aliq̄ pecunia dat̄ religioni ſine pa
cto vtꝝ licite ⁊ ſine ſymonia pn̄t recipe: Rn̄det̄ ꝙ ſi nulla pactio interuene
rit tūc licite pn̄t recipe pecuniā ſi eis aliqua ꝓbetur. Vn̄ conſuetudo eſt
in aliquibus clauſtris ꝙ aliquis intrās religionē facit vnā gn̄alē ꝓpinatiō
onē fratrib9 pn̄tib9. ⁊ hoc eſt laudabile ⁊ ſine ſymonia. ſi aūt pactio aliq̄ in
teruenerit ſymonia cōmittitur ¶ Sed diceres ſi aliqđ clauſtꝝ eēt ita ⁊ e
fectuoſum ꝙ vix valeat ſatiſfacere fratribus pn̄tibus. nunꝗd tales licite
pn̄t aliꝗd exigere ab aliquo intrare volente. Rn̄detur qn̄cunqʒ aliquod
clauſtꝝ oppreſſuʒ eſt penuria ꝙ vix valet fratrib9 pn̄tibus ſatiſfacece tūc
dicunt quidā ꝙ iſti pn̄t dicere nos recipemus te in frēm ſi poſſim9 habe
re necc'aria. ⁊ ergo tūc iſti licite pn̄t recipe ⁊ repetere patrimoniuʒ illi9 ſine
ſymonia. Sed tn̄ contra hoc eſt opinio alioꝝ doctoꝝ qui dicunt ꝙ pau
ꝑtas in hoc non p̄t eos excuſare. qꝛ pauꝑtas ē annexa regule ↄtra quam
dn̄s apl'icus diſpenſare non p̄t.
¶ Scđo notādū ꝙ hic dubitat̄. vtꝝ poſſibile eſt aliquē hōiem diſpenſa
re cum ſymoniaco. Rn̄detur ꝙ aliquem hōiem diſpenſare de ſymonia
vel de alio peccato intelligit̄ dupl'r. vel in ꝓpa v̓tute. vel in virtute chriſti
in ꝓpa virtute nullus homo diſpenſare poteſt ſed bene in v̓tute chriſti.
quia dixit dominus petro ⁊ ſucceſſoꝛibus. quodcunqʒ ligaueris in terrā
ligatū erit ⁊ in celis. ⁊c̄.
¶ Tercio notādū. ꝙ ſi eṗs petit immoderatā ſummā pecunie. talis p̄t ei
denegari. qꝛ talis pecuniaria p̄t eē ſm̄ loci poſſibilitatē. Et eṗs n̄ dʒ exige
re aliquā pecuniā qn̄ celebꝛat oꝛdines. nec etiā in ↄfirmatōe. qꝛ ſi facerʒ cō
mitteret ſymoniā. ⁊ poſtea tenet̄ reſtituere. ¶ Sʒ diceres tn̄ ꝑ ſacra eu
chariſtia dat̄ pecunia. ꝗ multomagis in celebꝛatōe oꝛdinū. ⁊ in ↄfeſſione
Rn̄s pʒ ex cōi ritu eccl'ie. qꝛ infirmātes ꝗ ꝓcurāt cōmunione coꝛpis chri
ponūt nūmū ſupꝛa mēſam quē capit ſacerdos. Rn̄det̄ ꝙ ꝑ ſacra euchari
ſtia non ponit̄ nūmus ſed ſolū ꝓ ſatiſfactōe laboꝛis.

¶ Quarto notãduz lrã dt ꝙ aliq̃s non p̃t manere in clanſtro q̃ intrauit
ꝑ donatõem pecuniaꝝ. Ratio ẽ. qꝛ om̃e illð qð aliq̃s acq̃rit ſymoniace ħ
tenet̃ reſtituere. ergo q̃ ille recept⁹ ẽ ſymoniace nõ p̃t manere in clauſtro.
¶ Quinto notãdũ. ꝙ aliq̃s p̃t intrare religionẽ dupl̃r. ſcʒ ex pacto ⁊ ſine
pacto. ſi ex pacto itrauerit ſcʒ dare aliquã pecuniã. ꝯmittit ſymoniã. ſi ãt
intrauerit ſine pacto tũc ñ erit ſymoniac⁹ dato etʒ ꝙ darʒ bonã ſummã.
¶ Sexto notãdũ. ꝙ ſymonia cõmittit̃ dupl̃r. Prio ex ꝑte recipient̃ʒ vt ſi
aliq̃s ñ vult recipe aliquẽ ad religionẽ niſi ꝓmittit ſibi pecuniã. Scdo cõ
mittit̃ ex ꝑte recepti. vt ſi q̃s audeat ꝓmittere pecuniã vt recipiat̃ i ꝯfrẽʒ
Tertio cõmitt̃ ex ꝑte vtriuſqʒ. ſcʒ qñ faciũt pactũ ex vtraqʒ ꝑte. ⁊c̃.

.i. bñficiũ .i. reddit⁹
Eccleſiam paſtoꝛ tibi ſi locat vt minuat res
ꝯcernẽtes s̃ alias s̃ eccliam
Te contingentes. quia non daret hanc tibi ſi non
ħ turpe pctm̃ .i. ex illo
Conditio turpis hic intercederet vnde
.i. collatoꝛe tal̃ pctõꝛ
Cum paſtoꝛe tuo ſymoniacus eſſe pꝛobaris
s̃ tpal̃e s̃ et̃ne tã cleric⁹ q̃ȝ collatoꝛ
Poſt moꝛtem moꝛtis in ſede ſedebitis ambo
s̃ ille .i. crimie
Qui tibi ſuccedit in tali labe ſcienter
.i. et̃ne dãnatõis s̃ hõ
In regno ſathane totum regnabit et iſte
.i. bñficiũ .i. iuſte reſignare
Non potes eccleſiam tali dimittere foꝛma
.i. ꝯfert̃
Q mihi detur ea faceres ita conditione
s̃ cleric⁹ exponit
Nullus inutiliter res expendat crucifixi
s̃ reb⁹. i. male fruat̃ s̃ reb⁹ chr̃i
Vis nec abutatur ſed cum ratione fruatur
.i. egenis s̃ illas res
Et det paupibus et ſanctos vertat in vſus
s̃ turpis s̃ clerico
Hiſtrio vel meretrix vel turpis nil ferat a te
ꝯmittis. s̃ ꝑſonis ſuſpectis
Perdis cis quod das. chꝛiſtum faciens inimicum
s̃ de tuis donis s̃ ꝑſonis ſuſpectis
Panem ne pereant das et nihil amplius addas
s̃ tuis .i. nc̃c̃e hʒ
Cognatis miſeris natura qð indiget hoc da

¶ Hec ē vltima pars iſti⁹ capituli. in qua mgr̄ ponit aliud documētum
de ſymonia dicens. ſi aliquis pleban⁹ vel collator cōmitteret vni eccłia3 vł
bñficiū vt minueret res illi⁹ eccłie. vel hoc fieret cū cā inuide vel cā alteri⁹
tunc paſtor cū bñficiato eēt ſymoniac⁹. ꝛ etnā mortē ꝓ illo inciderz Sub
dit aliud documētum dicēs. ꝙ null⁹ pt alteri reſignare bñficiū. vt ipe ſb
leuat ꝛ vſurpat fruct⁹ illi⁹ beneficij reſignati. Rō eſt. qꝛ incurreret ſymo-
niā. Subdit aliud documentū dicens. ꝙ quilibet bñficiat⁹ cū bona rōne
dz ↄſumere fruct⁹ illi⁹ p̄bende: ꝛ non dz abuti. ſed ſi quicꝗ ſupfluitatꝫ ha-
buerit hoc dz ↄuertere ad vſum pietatis dādo paupib⁹ ꝛ miſeris pſonis.
vt ſupra patuit de vita ꝛ honeſtate clericoꝝ. Subdit aliō documentū di
cens. ꝙ ipi bñficiati non dñt dare patrimoniū chr̄i hiſtrionib⁹ ſeu ſpretis
mulierib⁹ vel inhoneſtꝫ hoibus. Rō eſt. qꝛ omia illa pdunt̄. ex eo ꝙ tales
nō ſtꝫ heredes chr̄i. iō patrimoniū chr̄i non dñt ſbleuare. Deinde mgr̄ ſb-
dit vnam cautelam ſuandam. quia aliquis ex p̄cedentib⁹ dubitarz. vtꝝ
nihil eſſet eis dandum. Ibi rñdet mgr̄ ꝙ quando talis cognoſcerz illos
infirmantes tunc deberet eis exhibere ꝓpter neceſſitatem corpis panez
ne fame moriant̄. ꝛ non ampli⁹ eis dare dz ne ad laſciuiā corporꝫ iterū ꝓ-
uocarent̄. ſed poti⁹ dz ſuis miſerꝫ cognatꝫ exhibere pietatē ꝗ hiſtrionibus
vel ſcurronib⁹ aut meretricibus.

¶ Primo notādū. Irā dt ſi aliquis patron⁹ ↄferret alicui clerico eccłiam
ſb tali ↄditōe vt poſſet res eccłie minuere iſti ambo eēnt ſymoniaci. Rō
eſt iſta. qꝛ iſte cleric⁹ emit iſtā eccłiam ꝓpt diminutōem reddituū: q̄s red
dit⁹ patron⁹ aufert. ꝛ omis talis emptio ē ſymonia. Et iō ſi collator alicu
ius eccłie velit ſibi vſurpare aliq̄s res eccłie cleric⁹ non dz ei conſentire. qꝛ
de iure tenetur cleric⁹ eccłia3 ꝛ res eccłiarum ꝓtegere ꝛ defenſare vſq3 ad
mortē. Unde iura dicunt. ꝙ quicunq3 tranſfert aliquas res eccłie in ma
nus alterius. talis de facto eſt excōmunicatus.

¶ Scdo eſt notandū. null⁹ patron⁹ dz conferre eccłiam ↄditionalit̄ ſic di
cendo. illā eccłia3 dabo tibi ſi velis mihi dimittere decimas eccłie: qꝛ ſi cle
ric⁹ ſb tali conditōe recipet eccłiam tunc ambo incurrerent ſymoniam ꝛ
exponerent ſe eterni dānationi. Itē ſymonia non ſolū cōmittit̄ circa col
latōes eccłiaꝝ. ſed etꝫ committit̄ circa ſacros ordines. Uerbi grā. ſi aliq̄s
voluerit ꝓcedere ad ſacros ordines. ꝛ non habet bñficiſt. ſed petit ab aliq̄
dño ꝓuiſionem ſup quo poſſit ꝓcedere ꝛ ꝓmittere dño ꝙ poſt ſuſceptio
nē ſacroꝝ ordinū vellet illi illā hereditare. tunc ſic ꝓcedēs reddit̄ ſymoni
acus. ꝛ ſi talis eſt epꝯ ſuper cui⁹ ꝓuiſione hic ꝓcedit ꝛ ordinat eū. tūc ordi
nans ꝛ ordinat⁹ reddunt̄ ſymoniaci. ꝛ tunc epꝯ dz ſuſpendi ab officio per
tp̄s aliqđ. Sed ordinat⁹ dz ſuſpēdi ab officio donec cū illo fuerit diſpenſa
tū p dñm apłicum. qꝛ ſolū dñs apłic⁹ hꝫ cum eo diſpenſare.

¶ Tercio notādum. quicunq3 reſignat aliquod bñficium ea rōne vt det
ſuo conſanguineo vel amico: talis eſt ſymoniacus. Rō eſt iſta: qꝛ talis he
reditat eccłiam ſiue bona chriſti. quod non deberet fieri in ſpūalib⁹. quia
beneficia debent libere reſignari. ꝛ debēt vacare poſt mortem. ergo tał ſic
faciens eſt ſymoniacus.

¶ Quarto eſt notādum. ꝙ ſymonia eſt graue peccatū: ꝛ ē maximū int̄
oīa pctā. qꝛ tā in veteri ꝗ in nouo teſtamēto inuenit̄ ꝙ multe plage ſunt

iſtis elate q̇ cōmiſerūt ſymoniā. Sed dubitat̃. q̇s habeat diſpēſare cū ſymoniacis. Ad hoc r̄ndet̃ ꝑ diſtinctōem. q2 aliq̇s vel ſcienter intrat ſymoniā vel ignorāter. ſi ignorāter tunc eps p̄t cū eo diſpēſare ſi ſtatim reſignauerit bn̄ficiū. Si āt ſcienter tunc ꝓpter enormitatē pcc̄i null9 hꝫ cū eo diſpenſare niſi dn̄s apl̄icus.

¶ Quinto notādū. null9 cleric9 debet dare meretricib9 vl̄ hiſtrionib9 vel aliis ꝑſonis ſuſpectis de bonis chriſti. Rō hui9 eſt. q2 cleric9 poſſidet pr̄imoniū chriiſti. ⁊ ideo q̇cq̇d vltra nc̄citatē obtinet hoc non ē ei9 ꝓpriū ſed ꝓpriū eſt paupm qui ſꝫ ꝑui chr̄i. Si ꝗ cleric9 daret hoc pr̄imoniū chr̄i ꝑſonis ſuſpectis tunc ꝑuaret paupes talib9 bonis. ſed tn̄ hoc nō dꝫ fieri. ſꝫ ſi videret eos velle ꝑire ꝓpter famā tunc p̄t eis dare panē. vt eos conſuat in vita. q2 tp̄e nc̄citatis elemoſyna nulli eſt denegāda. Un̄ circa elemoſynā tria ſꝫ conſiderāda. Primum eſt ꝙ elemoſyna dꝫ dari de ꝓpriis ⁊ nō de alienis. q2 ille qui dat elemoſynā de alienis ⁊ nō de ꝓpriis ſuis aſſimilat̃ illi qui fi iū vnicū in p̄ntia pr̄is mactat. Sicut em̄ iſte non p̄ſtet ḡtuꝫ ſuitium pr̄i. ſic ⁊ iſte q̇ non dat elemoſynā de ſuis ꝓpriis non p̄ſtet ſuitium acceptabile deo. Scd̄o dꝫ conſiderare vt det recto ordine. vnd̄ rect9 ordo eſt incipe a ſeipo ⁊ a ſuis ꝯſanguineis. deinde aliis paupib9. Tercio dꝫ hr̄e bonā intentōem. nā ille qui vult dare elemoſynā debet eā dare bona intentōe. ſcꝫ pure ꝓpter deum ⁊ non ꝓpter vnā laudē. ⁊ iō ad ꝓpoſituꝫ de hiſtrionibus dōm eſt. qn̄ clericus dat eis aliquid hoc non dat eis ꝓpt̄ deum. ſꝫ ꝓpt̄ laudē vane glr̄ie vt laudēt eū hoīes corā ꝑplo. iō d̄t ſctūs Aug9. hiſtrionib9 dare eſt demonib9 immolari.

¶ Ultimo notādū. quicūqꝫ vult petere p̄bēdā ſuo ꝯſanguineo vl̄ ſibi n̄ dꝫ ꝓmittere patrono aliq̇d neqꝫ ſuitiū neqꝫ bona. q2 alias cōmitteret ſymoniā: eo ꝙ ꝓmitteret ſeculare ꝓ ſpūali. ſed ſimpl̄r petat ꝓpt̄ deū.

.i. multe   impones   ſpēꝝ
Sure ſpecies varie ſunt nomina quarum
ſc doctoꝝ   hꝫ   intuemur   ſpēꝝ
Nullus amat. facies tamen inſpiciamus earum
.i. denarios   ꝓrio   ꝯcedis   ſc nūmis
Si nūmos fratri preſtas pro pluribus. aut ſi
Res promptas vendis ſignando tempora longa
vēditori   .i. tribuet̃   .i. es
Ut tibi plus detur tūc vſurarius extas
ſc denarioꝝ   ſc certū   .i. ꝯcedis
Pro ſeptē marcis ad tēpus equū mihi ſi das
ſc equ9   marcas   illa vēditio
Qui vix quinqꝫ valet hoc vſure ſpecies eſt
ille res locate   .i. pignori poſite
Ager ſiue domus tibi ſi ſint inuadiate
aliq̇b9   acceptꝫ   .i. ager vel dom9
Pro marcis iſtis ꝯceptis pignora dicta

de iure libera eē ꝓpo .i.alias
Jure vacare ſuo dn̄o debent. alioquin
magis .i.et ꝯ cōmittitis vſurā
Si plus inde capis ſimili macula maculaberis
tale nephas cōmitto vnā ꝯcedo
Vſuram facio ſi marcā ꝑſto p annū
gallinis modio illoꝝ ligumīnū
Pro pullis vel pro maldro piſe vel auene
.i.añ tp̄s merēdi
Ante diē meſſis nūmos poteris dare tali
ſc̄ ſb tali frumentoꝝ
Cōditione mihi ꝙ certo tp̄e maldra
maldra pecuniaꝝ
Tot reddā tibi quot poterit tua ſumma valere

¶ Jſtud eſt capitulū q̇ntū iſtius tractat⁹. in quo autor dete̅minat d̓ vſura ꝛ de ei⁹ ſpecieb⁹. Et ꝯtinuat̄ ad p̄cedētia ſic. poſtq̄ȝ autor i caplo p̄cedēti dete̅minauit d̓ ſymonia. h̄ ꝯn̄r ꝓſequit̄ dete̅minare d̓ vſura Et poſſȝ hec ps diuidi in tot ꝑtes q̄t ponit ſpēs vſure. ꝑtes patebūt. Et vult ꝙ multe ſtꝫ ſpēs vſure. ita ꝙ null⁹ pt ſcire cōplete noīa illaꝝ ſpecieꝝ. ꝛ iō tacitꝫ noīb⁹ ꝑma ſpēs hȝ fieri qn̄ aliq̇s alteri ꝯcedit pecuniā vt ei pl⁹ reddat vltra ſummā capitalem erit vſurarius. Deinde ſb̄dit ſcd̄am ſpēm dicēs. ſi aliq̇s vēderet rē ꝓmptā tp̄e neceſſitatis alicui. ꝛ ſi p̄figeret ſibi longū tp̄s ſeu t̄minum vt eo p̄cioſius vēderet eēt vſurarius. de quo ſb̄iūgit exemplū dicēs. vt ſi vnus venderet equū q̇ vix valeret q̇nqȝ marcas ꝛ daret eū ꝓ ſeptē eēt vſurari⁹. Subdit t̄ciā ſpēm dicens. ſi aliq̇s h̄ret agꝝ vel domū ꝓ pignore aliquo. tūc ille dȝ dare fructū dn̄o ſuo. ꝛ ſi obſ̄uat facit vſurā. ꝛ ſi dn̄s plus ſumeret vltra obligata. tunc iteꝝ fieret vſurarius. Deinde ſb̄dit q̄rtā ſpeciem dicens. ſi aliq̇s ꝯcedit alteri vnā marcā ꝛ ſumit ꝓ ea certā meſuram piſaꝝ vel auene. ꝛ cogitaret ſic in mēte. tu merito accipias hoc munuſculū. q2 ꝯceſſiſti marcā pecuniaꝝ illi ꝑ vnū annū tūc talis eſt vſurari⁹ Subdit notabile. q2 licitū ē cōcedere alteri nūmos añ meſſem vt meſſe finita portat alteri tot maldra ſicut tunc tp̄is poſt meſſem.

¶ Primo notādū circa l̄ram. ꝙ vſura ē duplex: q̄dā eſt ſpūalis q̄dā ē corporal̄. vſura ſpūalis hȝ fieri in reb⁹ ſpūalib⁹ ꝛ ꝑtinet ad doctores ꝛ p̄dicatores. ꝛ illa ē laudabil̄. vn̄ canit̄ d̓ ſcis ꝯfeſſorib⁹. pecuniā dn̄i dedit vt digne ſ̄uat̄ vſura. vn̄ d̓r i euāge°. ſ̄ue nequā cur n̄ dediſti pecuniā meā: ꝛc̄. ꝛ ego veniēs cū vſura exegiſſem illā. Sȝ vſura corꝑal̄ hȝ fieri in reb⁹ ſecularib⁹. vt patebit in ſeq̄ntib⁹ ¶ Scd̄o notādū. ꝙ vſura ſic diffinit̄ ſ̄m iura. Vſura ē q̄dā deteſtabile q̄d ſorti accidit pactōe ꝛ intētōe p̄cedēte. ꝛ illā diffinitōem declarāt iuriſte ſic. nā p̄mo d̓r (ē q̄dā deſtabil̄e) ſc̄ viciū. ꝛ h̄ pōit̄ loco gn̄is. q2 oīs vſura ē deteſtabil̄. ſȝ n̄ ecōtra Scd̄o d̓r (q̄d ſorti accidit) q2 q̇cq̇d recipit̄ vltra ſortē ē vſura. Dein d̓r (pactōe p̄cedēte) vbi gr̄a ſi diceres ego ꝯcedā tibi duas marcas eo ꝙ annuatim des mihi ſex groſſos de ill̄. tunc illi groſſi faciunt vſuram. Dicit̄ etꝫ (intentōe p̄cedēte) vt ſi ꝯcederē

vni tres marcas illa intentione ꝙ daret mihi interim expenſas vel aliqͩ hmôi. tunc illa intẽtio facit vſurariũ. Et talis vſura ẽ duplex. ſcꝫ. publica. ⁊ palleata. publica ẽ qñ expſſe vltra ſortẽ aliquid ꝓmittit. vt dt textus. ſed palleata fit in occultis ꝯtractib⁹. ſicut in ſcda ſpẽ qñ vẽdo tibi rẽ cari⁹ propter expectare. Itẽ aliq̃ ẽ vſura exterior. vt q̃ fit pacto aliq̃ pcedẽte. Aliq̃ aũt ẽ vſura interior. vt q̃ fit ex ſola intẽtõe.

¶ Tercio ẽ notãdũ. ſi aliqͥs daret aliquid debitori. vtꝝ ibi cõmittit vſura. Ibi rñdet ꝑ diſtinctõem. ꝙ aliqͩ dare debitori pt intelligi dupꝉr. vno° ex pacto. alio mõ ex ſola voluntate. Si hoc fit pmo mõ tunc ibi cõmittit vſura. Si ãt ſcdo mõ tunc non cõmittit vſura.

¶ Quarto notãdũ. ſi aliqͥs hꝫ agꝝ vel domũ ꝓ pignore aliquo. ille nõ fac vſurã vt aliqui doctores volunt. tunc ex illo dubitat. quare pecunia accõmodata alicui facit vſurã cũ pecunia accõmodata quis plus pt lucrari q̃ꝫ ꝑ pign⁹. Rñdet ꝙ rõ hui⁹ pt eẽ talis. q2 hoc ẽ licitum. ſed illd nõ. Qd ſic declarat. q2 quãdo aliquis rẽ locatã accõmodat ꝓ pecunia tunc ibi talis non trãſfert dominiũ rei in aliũ. ſed adhuc iſte ẽ dñs illi⁹ rei locate ſed ĩpe ſolũ trãſfert vſum rei. q2 talis ꝯducẽs rem locatã non pt deſtruere vl annihilare. ſic ãt non ẽ de pecunia. q2 aliquis trãſfert pecuniã in vſuꝫ rei. ita ꝙ ꝑ talẽ pecuniã talis pt facere quodcunqꝫ voluerit. ⁊ ſic non ẽ d re locata. g̃ hic cõmittit vſura ⁊ ibi non. ⁊ g̊ aliquis licite pt accõmodare agruꝫ vel domũ vel aliqd hmõi ꝓ pecunia.

¶ Vltimo eſt notãdũ. ibi (Ante diẽ meſſis) ꝙ licituꝫ eſt dare aliqͩ circa feſtũ paſche vt reddã t frumẽta in autũno ꝓ eadẽ re ſꝫ co valore ꝓut tũc ſtꝫ. Si ãt fit pactũ ꝓ certa pecunia. ⁊ frumẽta mag̃ ſoluũt circa autũnũ ⁊ ſcit hoc vacit. tũc cõmittit vſura. Vñ notãdũ: ſummã pecunie poſſum dare alicui ꝓ frumẽtis in futuꝝ dãdũ dupꝉr. pmo vt reddat mihi frumẽta ſꝫ tali foro q̃ tpe ſolutõis in futuro. ⁊ ſic non cõmittit vſura. ſꝫ eſt ſimplex emptio. Alio° vt reddet mihi certas mẽſuras. ⁊ hoc adhuc dupliciter. vl certe eſtimat ꝙ iſta frumẽta tpe ſolutõis erãt cariora q̃ꝫ nũc ſtꝫ vel dubitat. ſi pmo tũc cõmittit vſura. ſi ſcdo tunc nõ cõmittit vſura.

ꝯueniẽs ꝯpat frumẽta pſbyt
Eſt licitum ꝙ emat fruges vel vina ſacerdos
qñ ſacerdoti fruges pſbytero aliqͩ
Cum ſibi non creſcunt. cum idẽ ſibi ſi ſupereſt quid
venũdat .i. cari⁹ vt nõ s^c eẽ
Non vendat grauius. ne mercator videatur
s^c iã dictũ ꝯuenit .i. monachis ⁊ monialib⁹
Iſtud preciſe licet omni religioſo
s^c nũmos .i. modio
Quattuor aut quinqꝫ pro maldro qui dat auene
.i. añ tps .i. viciat
Nummos. ante diem meſſis maculatur eodem
.i. vſura recipe mãifeſte
Crimine. de rebus ſic omnibus accipe plane

sᶜ talis res .i. in nutrimentū aīale sᶜ illō qđ vēdi
Siue ſit annona vinum vel laua vel omne
.i. añ ipā emptōis sᶜ tpibꝫ .i. lucrari
Ante diem emptum quibus illud creſcere poſſim
sᶜ carnalis .i. filij .i. acq̄ſita
Si patris vſura pueri contracta ſcienter
allodia sᶜ tales pueri reſtituāt vſurā
Predia poſſideant niſi reſtituant in eandem
.i. cadūt .i. vſurā .i. in q̄ fouea .i. ruinā fecit
Labuntur foueam pater eſt qua lapſus eorum
sᶜ eoꝝ sᶜ ſic acq̄ſita sᶜ eandē foueā
Et ſucceſſores quibus hec ſunt nota ſequuntur

Femina defuncto ſi vult fore ſalua mariti

Uſuras reddat ſpoliatum furta rapinas
.i. turba .i. talia vicia
Hic furiota cohors vſura furta rapine
.i. ɔdēnāt sᶜ vſurarioꝝ .i. vix pñt hr̄e medicinā niſi reſtituāt
Interimunt animas vix contra ſunt medicine

¶ Hic autor ſupaddit alia documēta ad ſpēs ipīus vſure. Et opaꝛ h̄ in lrā q̄ttuor. nā primo dētminat ḋ ſacerdotibus q̄uō ipi pñt emere frumē ta ⁊ blada. Scđo oñdit q̄uō vnꝰ pt pecuniā dare añ meſſem. Tercio deter minat ḋ pueris q̄ poſſident p̄dia p̄ris cum vſura acq̄ſita. Quarto infert medicamē ipis vſurarijs. Quātum ad p̄mū ḋt. ꝙ licitū ē ꝙ ſacdos emat frumēta ⁊ vina ſi ſibi ipi nō creſcūt. Et ſi emeret vltra eiꝰ ncēītatē tūc alia ꝑtvēdere ſꝫ nō grauiꝰ q̄ȝ ipe emit ne videꝛ eē mercatoꝛ ⁊ h̄ etȝ licitū eſt om̄i religioſo tā monachis q̄ȝ monialibꝰ. q̄ntū ad ſcđm ḋt ſic. ſi aliq̄s añ tpūs meſſis daret nūmos ſuos ꝑ maldꝛo auene vl̄ ꝑ lana vl̄ ꝑ vino poſtq̄ȝ eſſet meſſꝫ ille incurreret vſurā. deiñ ſb̄dit tciū documētū. ibi. ſi p̄ris vſura ⁊ vult ꝙ ſi pueri poſſidēt ſcienť p̄dia ⁊ bōa p̄ris cū vſura acq̄ſita vl̄ etȝ eoꝝ ſucceſ ſores ⁊ heredes tūc tenenť reſtituere. alias cadēt in eādē foueā cū p̄re. Et ſi hoc ſcienter faciunt. Tunc q̄ntū ad q̄rtum ḋt lrā vix contra medicine id eſt ꝙ vix pñt hr̄e medicinā niſi reſtituāt.

¶ Primo notādū ꝙ fructꝰ dñt cōputari ſc̄dm ſortē ⁊ tñ fallit in vno cāu vt ſi laicꝰ iniuſte poſſideret bona ecclīaꝝ vl̄ illa q̄ ipe obligaꝛ clerico q̄ ꝑeſſet illi eccl̄ie. tunc ille clericꝰ non teneť fructꝰ cōputare in ſortē. qꝛ hoc ē iniu ſtū ꝓpterea ne iſta bona veniāt ad vſum eccl̄ie tunc ipe clericꝰ cito dꝫ rei terare ad manus illiꝰ laici vt pꝫ extra de vſuris.

¶ Scđo ē notādū ꝙ vſurarij tenenť vſurā reſtituere ⁊ ſi nō velint reſtitue re tūc dñt cogi ad reſtitutōem vt dicunt iuriſte extra ḋ vſuris.

¶ Tercio notādū ꝙ manifeſtȝ vſurarijs q̄dā officia eccleſiaſtica inhibēť p̄mo inhibeť eis acceſſus altarȝ offerēdo nā ſi q̄s accipet offertoriū eorū

ille teneť reſtituere vt pꝫ extra ď vſuris. Scđo eis inhibeť eccľiaſtica ſe-pultura. Tercio inhibenť ꝛ denegātur eis oīa eccľiaſtica ſacr̄a ꝛ ꝑncipa-liter euchariſtia inhibetur niſi velint penitere ꝛ illud reddere ꝛ pro tali fa-cto ſatiſfacere.

¶ Quarto ē notādū ꝙ pueri qui poſſident ꝑdia acquiſita ꝑ vſurā a pr̄e dn̄t eā reddere. imo non tm̄ ipi ſed oēs ſucceſſores ꝛ heredes eoꝝ tenētur vſuras reddere ꝛ non tm̄ vſuras imo etiā rapinā ꝛ furtū hui9 vſurarij. Et ſi nō fecerint erunt vſurarij ꝛ hoc ſi ſciunt ſe poſſidere vſurā. furtū. vľ rapinā vt pꝫ extra de vſuris. ¶ Pro quo ſciēdū ſm ſapientē tūc ꝗ tāgit picem coinqnabiť ab ea. ℥ ſibi tāgētes vľ poſſidētes vſura pr̄is dānenť niſi reſti-tuāt ꝛ maculanť eadē pice ſcꝫ vſura. imo ďs multotiēs punit filios ꝑpalit ꝓpter pctā pentū. Et ſi fuerint imitatores paterni ſceleris eternaľr dam-natur. vt in Exodo. ego ſum ďs tuus fortis viſitās pctā pentū in filijs ſu-is in ťciā vel q̄rtā gn̄atōem in his qui oderunt me.

¶ Quinto eſt notādum. ꝙ vſurarij ꝛ raptores in lr̄a bene ꝯpanť adīnui-cem. qꝛ oīs vſurarius ē raptor ꝛ non econuerſo. nā vſurari9 recipit alie-na ꝛ ambo obligātur ad reſtitutōem.

¶ Sexto notādū. lꝫ oīs auar9 elongabiť a ďo tn̄ ꝑcipue vſurari9 qđ theo-logi ſic declarāt. qꝛ ipe vſurari9 ē peior diabolo qꝛ diabol9 nō dimittit pec-catori minimū octm̄ impunitū niſi talis facit ꝑ pn̄iam ſic vſurari9 nō di-mittit vnū groſſum niſi debito ſatiſfaciat. ¶ Itē vſurari9 peior ē toto in-ferno. qꝛ infern9 in paſſiōe dn̄i reſtituit illa q̄ nō fuerūt ſua. Sꝫ ipe vſura-ri9 in paſſiōe dn̄i nō potuit moueri ad dimittēdū vnū obulū debitori vbi tn̄ tot9 infern9 mouebať ꝛ reſtituit imediate illa q̄ n̄ fueŕt ſua iō peior ē eo. Et̄ꝫ vſurari9 ē peior oīi fure. qꝛ fur furať ꝑ intmedia ſꝫ vſurari9 furať ſi-ne medio. qꝛ diu noctuqꝫ depaupat ꝛ exheredītat hoies. Et iō Abacuc ꝓ-pħa ď eo ďt ſic. ſi fures introiſſent ad te ꝛ latrōes ꝑ noctē vtiqꝫ n̄ ſuſtinu-iſſes ſꝫ clamores ſuſcitaſſes ſꝫ ꝯtra vſurariū clamare nō poteſt in ħ eſt pe-ior oīe fure. Et̄ꝫ vſurari9 ē peior iuda traditore chr̄i qꝛ iudas pecuniam reddidit. vt hr̄ ꝑ btm̄ Matth. dicentē. pnia duct9 retulit triginta argēte-os dicens peccaui tradēs ſanguinē iuſtū ꝙ minime facit vſurari9 q̄ nō re-ſtitueret debitori dimidiū groſſuꝫ. Et̄ꝫ vſurari9 ē peior oī creatura qđ pꝫ ex eo. qꝛ vſurari9 vēdit qđ oīb9 ē cōe ꝛ ħ ipe appropat ſibi qꝛ xp̄s eſt cōe oīb9 qđ ipe vēdit. Et iō ďt lr̄ā vix ē medicia ꝛ ħ ē vix niſi ipe illō ꝑus reſtituat ꝛ ſi ipe ꝑt reddere nullo mō dꝫ abſolui niſi reddat qꝛ pctm̄ non dimittiť ni-ſi ablatū reſtituať ď q̄ etꝫ iniquitate ďt Job. ꝙ celi iniquitatē eoꝝ reuela-bunt ꝛ ťra ſurget aduerſum eos. Itē oīa elemēta abhorrēt vſurarios accipe excepto igne vt hr̄ ꝑ btm̄ Mattheū. ite vos maledicti in ignē etn̄ū.

¶ Proq̄ nota. ꝙ vſurarij. raptores. ꝛ fures raro ſaluanť vn̄ ꝓpħa. ve q̄ cō-gregat non ſua. Itē in actib9 Apľoꝝ pecunia tua tecū ſit in ꝑditōeꝫ nā tľes rariſſime reſtituūt q̄uis bn̄ poſſꝫ reſtituere ℥ oīb9 iſťꝫ ďr mittite i tn̄e-bras exteriores eos donec reddāt nouiſſimos q̄drātes. ℥ ďr i textu interi-māt. ¶ Ultio nota: dubitať circa lr̄aꝫ vtꝝ vſurario vſure ſīt reſtituēde q̄s dedit alijs et̄ꝫ vſurari9 n̄ abſoluiť niſi reddat vſuras. Rn̄deť ꝙ vſurario n̄ ſūt reſtituēde vſure q̄s dedit alijs niſi ꝑus reſtituat oēs vſuras q̄s ipe rece-pit. ¶ Itē dubitať an lꝫ recipe elemoſynā ab vſurarijs. rn̄dedet. ꝙ ſi ſpe

tat̃ ꝙ vſurari⁹ nõ ſit impotẽs ad reſtituẽdũ vſurã tũc licite p̃t ab eo capi elemoſyna. Si ãt p̃ſumit̃ ꝙ reddit̃ impotẽs tũc nõ ẽ licitũ ab eo capere elemoſynã. imo ſi q̃s recipet tenet̃ reddere iſtã q̃b⁹ orta ẽ vſura.

.i.genitor .i.determinat illaꝝ rerum
Si pater aſſignet agrorum ſiue domorum
.i.vadimonia .i.p̃ſcrutãdo
Pignora nubilibus pueris de parcipiendo
.i.vltra pecuniã capitalẽ .i.non d̃ vſura
Quod ſuper eſt ſorti ſignate non reprobatur
s^c alicui⁹ .i.incõuenient.s^c aliq̃s.s^c bona
Obligat eccleſie licite bona que de
s^c eccl̃ia .i.poſſidꝫ.s^c miles famulã s^c eccl̃ie
Nac tenet ip̃e nihil ſeruire tenetur eidem
.i.ſuicio corp̃ali s^c bona .i.ſoluta
Corporis obſequio quando ſunt p̃us iſta redempta
s^c tibi h̃nti .i.vadiũ cautela
Si placet accipias pignus ſub conditione

Tollo quod decet hec tua quandoqꝫ reſumpſeris hera

Si tibi p̃ſtitero ſummã ſpernens nihil ex hanc

Me receptiuum non vſurarius hic ſum

¶ Hic autor ponit alia documẽta volẽs. Si aliq̃s aſſignat pueris nubi-
lib⁹ bona tũc illi q̃ accipiũt eos in m̃rimoniũ p̃nt licite accip̃e totum aſſi
gnatũ lꝫ aliq̃d vltra ſortẽ ſit cũ iſtis bonis deĩnd ſb̃dit ſm documentum
dicẽs. q̃cũqꝫ miles poſſidet aliq̃ bona ſibi ꝯceſſa ab eccl̃ia obligat̃ iſti ecc-
cl̃ie ꝛ infra iſtã obligatõeꝫ nõ tenet̃ ſuire huic eccl̃ie. Deĩn ſb̃dit t̃ciũ docu-
mẽtũ dicẽs. ſi aliq̃s accipet pign⁹ ab aliq̃ ſb̃ hac ꝯditõe ꝙ q̃ñcũqꝫ a fructi-
bus vel a laborib⁹ illi⁹ pignorꝫ in tãtũ ſb̃leuaret q̃ntũ ei conceſſit tũc dꝫ ei
reſtituere pign⁹ ſine reuocatõe ſumme ꝯceſſe ꝛ hoc nõ ẽ vſura. Vbi grã. ſi
ego ꝯcederẽ vni marcã ꝑ q̃ ip̃e poneret mihi equũ ſi tũc illũ equũ tam diu
obſuarẽ donec fructũ vni⁹ marce acq̃ſiui tũc poſt hoc reſtituo ei equũ ꝛ
non reuoco pecuniã ſibi ꝯceſſam ꝛ ſic tunc ibi non ẽ vſura.
¶ Circa l̃ram nota. vſurarij ſ̃t duplices nã quidã publici ꝛ q̃dã p̃uati. ſi
ſ̃t publici tunc puniantur in ſancta eccleſia multiplici tormẽto. Primo
ꝑ ſñiam excõicationis. Scd̃o per p̃uationem communionis. Tercio per
abnegationem eccleſiaſtice ſepulture ꝛ ſic de alijs. Si autem ſunt vſura-
rij priuati iſti ſunt multiplices. nam quidam ſunt ex facto. vt qui conce-
dunt pecuniam iudeis ꝛ nomen vſurarij non habent licet ſint p̃ticipes
lucrorum. Alij ſunt ex intentione vt ſi quis concedit alteri pecuniam cũ
dei vel gratis. Et ex tali ſperat aliquid ſb̃ſidium ſibi tunc illa intẽtio fa-
cit eum vſurarium. Et ſic patet quomodo ſola ſpes facit vſurarium.

ſij concedunt pecuniã ad ꝉminū ḡtis illo ãt ꝉmino elapſo nolūt vlteri/
orē dilatōem niſi habuerint aliq̄d ex ea. Alij ſtꝫ q̄ vēdūt cari⁹ ad tp̄s expe
ctãdo q̄ꝫ ꝑ ꝓmpta pecunia. vbi grã vt ſi darē equū ꝓ octo marcꝭ ꝑ annū
exoluēdū quē tñ ꝑ ꝓmpta pecunia darē ꝑ q̄ttuoꝛ marcꝭ vſurari⁹ ſum.
¶ Scdo notãdū ꝑ modū dubitatōis. vtꝝ vſura ſit poſſibilis ⁊ videꝉ ꝙ ſic
autoꝛitate ſcti Hieronymi q̄ dt ab iſtꝭ vſurã exige quib⁹ nocere deſideras
Ex iſta eñ autoꝛitate hꝛ ꝙ ab iſto accipiēda eſt vſura cui q̄s nocere deſi/
derat ⁊ ſic iudei a nobis exigūt vſurã. qꝛ nobis nocere deſiderãt qd̄ ſic de/
claraꝉ. quicūqꝫ alicui nocere p̄t ille exigit vſurã. ſed iude⁹ chꝛiſtiano noce
re deſiderat. igiꝉ iude⁹ a chꝛiſtiano exigit vſurã. Maioꝛ eſt nota autoꝛita/
te Hieronymi ſed minoꝛ ꝓbaꝉ: qꝛ iudei ſtꝫ ita iurati ꝙ ſi chꝛiſtianis no/
cumēta inferre pñt ipi non dimitterent. Sed in oppoſitū eſt lrã in mul/
tis locis rñdetur ꝙ vſura non eſt poſſibilis. Sed ad autoꝛitatē ſcti Hiero
nymi dꝛ ꝙ dꝫ ſic intelligi quib⁹ nocere deſideras ſed nulli deſideras no
cere igiꝉ a nullo debes vſurã exigere. Alij ãt ſic rñdent ꝙ nullus debꝫ re
cipe vſuram nec iudeus a iudeo. nec a chꝛiſtiano. nec a pagano ⁊ ſic econ
uerſo non debet fieri ⁊ g̊ quicunqꝫ accipit vſurã ad reſtitutōem obligaꝉ.
tunc ad autoꝛitatē dꝛ ſi bene inſpiciꝉ tunc autoꝛitas eſt bona. qꝛ dt ab iſtꝭ
vſurã exigere quib⁹ nocere deſideras. ſed qꝛ nulli debes deſiderare nocere
g̊ a nullo debes vſurã exigere.
¶ Ultimo notãdū ꝑ modū dubitatōis. vtꝝ lectores ⁊ mgr̄i in ſcholꝭ dñt
accipe cōmodū d̄ lectionib⁹ ⁊ exercitijs. ⁊ videꝉ ꝙ non. qꝛ nulli⁹ dꝫ vēdere
rem ſpūalē ſꝫ ſciētia eſt res ſpūalis g̊ ſciam non dꝫ vēdere. Maioꝛ pꝫ ꝑ dif
finitōem ſymonie. ſꝫ Minoꝛ ꝓbaꝉ. qꝛ ſcia non eſt res coꝛpalis qꝛ nec vide
ri nec palpari p̄t. g̊ ē res ſpūalis. Sed in oppoſitū ē cōis ſchola. Pro illo
ſciendū. ſpūalia ſtꝫ duplicia q̄dã ſtꝫ in relatōe ad ſpm̄ ſctm̄ ſicut ſtꝫ ſeptē ſa/
cramenta ⁊ quicunqꝫ talia vēdunt cōmittūt ſymoniã vt baptiſm⁹ ē q̄d/
dã ſpūale qꝛ in eo ꝯfertꝉ ſpūſſctūs ⁊ quicunqꝫ vēdit baptiſmū ꝓ p̄cio talis
ſymoniã cōmittit nec ꝯſuetudo aliq̄ eū excuſat nã talꝭ ñ mereꝉ dici ꝯſue/
tudo ſꝫ magꝭ coꝛruptela. Alia ſtꝫ ſpūalia q̄ ſtꝫ in relatōe ad ſpm̄ coꝛpis et
aie ſicut ſcia q̄ ē in aia ⁊ ſi iſta vēdunꝉ ſymonia ñ ꝯmittiꝉ. Pro q̊ ſciēdū re
ctores ſcholariū ſtꝫ duplices q̇dã ſtꝫ p̄bēdati. q̇dã nō. q̇ non ſtꝫ p̄bentati illi
pñt exigere ſufficiēs p̄miū ꝓ eoꝝ laboꝛib⁹ Si aūt ſtꝫ p̄bentati hoc ē dupl̄r
vel ſufficienter ſtꝫ p̄bendati vel non. Si minus ſufficienter tunc illi pñt
aliquid ſumere ꝓ laboꝛibus. Si ãt ſtꝫ ſufficienter p̄bēdati tunc a ſuis nō
dñt recipe quicq̄ꝫ. Sed bñ pñt recipe ab alijs ſcꝫ a diuitib⁹ ⁊ illō dñt dare
miniſtris in ecclia in q̄ ipe p̄bendat⁹ eſt.

s^e pecuniaꝝ .i. ꝯcedo .i. ſb tali
Si mercatori ſummam tibi preſto ſub illa
ꝯditōe
Forma ꝙ ſoluas expenſas atqꝫ laboꝛes
.i. ſb eq̄li ſorte .i. ꝑtē capio s^e in tali ꝯditōe
Sorte pari quicq̄ꝫ dederit ſoꝛs ꝑcipio tunc
.i. mittiꝉ .i. ponere .i. ꝑuerſe fortune
Non eſt vſura niſi vertere ſoꝛtis iniq̄ꝫ

ꝑicula .i.ſummā tibi ꝯceſſam
In te damna velim capitale nomen repetendo
.i.ꝑditio .i.lucꝝ sc int̄ nos
Perdere lucrari ſub eadem lege iacebunt
.i.ꝯuenient ꝯcedas
Omne ꝑecus licite mihi das ac conditione
.i.vtilitates sc pctōris .i.ꝑticipat
Qꝫ fructus eius cōmunis diuidat vſus
mala fortuna sc tale pecus
Si mala ſors venerit et perdam ꝑdimus ambo
.i.fruct⁹ .i.q̄ pōderatio
Vſus ſi redimam que penſio dicitur eſſe
sc pecuniaꝝ .i.annuatim
Et certam ſummam tibi ſoluam quolibet anno
.i.ꝯfirmo h̄ sc ip̄oꝝ
Approbo cum ſumma pecorum numerum moderetur
sc ꝯtractui ꝯſumpt⁹
Huic includantur expenſe ſiue labores
sc mihi ꝯceſſum tibi sc pecuniaꝝ
Si moritur pecus hoc ex quo teneor dare ſummam
.i.vſus recipiā cutē ꝛ lanā
Nec fructus capiam tibi nil niſi vellera reddam
tale viciū sc pecus
Vſuram facit hoc ſi vis reddi tibi viuum
.i.ſpoliat⁹ .i.occaſio
Si predatus ego fuero ꝙ culpa refundi
sc ip̄m sc dño sc ſm exigentiā iuris
In me non poſſit a te ſum iure ſolutus

¶ Hic autor ponit alia documēta d vſura: Et p̄t l̄ra diuidi in duas ꝑtes ſm ꝙ ponit duos caſus. ꝛ d̄t. Si aliq̄s dat mercatori aliquā pecuniā et ſaluo labore ꝛ ſaluis expenſis eq̄l̄r pecuniā recipit cū mercatore hoc non eſt vſura niſi iſte dans pecuniam velit dānum ſortis vertere in mercatorē ſed dānum ꝛ lucrū dñt vtriuſqꝫ eſſe cōia vt vſura nō cōmittas. Subdit licitum ē cuilibet pecus ꝛ quodcūqꝫ ꝯducere ſb hac ꝯditōe ſcꝫ ꝙ iſti duo dans ꝛ recipiens hmōi pecoris fructū equal̄r tollant. ꝛ ſi in hoc cāu ꝑ ſpolium auferat̄ pec⁹ illud tunc quelibet ꝑs illius fructus auffertur. Etiam ſi ꝯtingit ꝙ aliq̄s emat fructū alicui⁹ pecoris ſb aliq̄ certa pecunia per annū hoc p̄t fieri ſine vſura dummō pecunia moderet̄ ſm pecoꝝ expenſas ꝛ labores. ꝛ ſi moriat̄ pecus illō in hoc cāu anteq̄ recipiēs habeat fructuꝫ tunc ip̄e non tenet̄ dño ſuo reddere aliud q̄ vellera ꝛ ſi dñs reciperet viuū pecus ip̄e erit vſurarius: etiam ſi per p̄dam ſeu ſpolium auferat̄ pecus et recipiēs nō ſit in culpa tūc ip̄e tenet̄ aliq̄d reſtituere dño ſꝫ libere ē ſolut⁹

¶ Primo notādū ꝙ licitū ē pecuniā ab aliquo recipe vt ipe cū illa pecu-
nia iuſte negociat̄ ſup dānū ⁊ lucꝝ vtriuſqʒ ptis cā exponēt ꝯ pecuniā ꝗ̄ la-
borātis tūc ille laborās lʒ nihil de pecunia poſuit tn̄ licite ⁊ iuſte pt accipe
aliq. vbi grā. vt ſi ego diues pſtarē alicui paupi ſex marcas vt ipe exerce-
ret mercimonia pvias in ſecrās. tūc ille mercās licite pt ſumere ptē eius
quā acqſiuit cū pecunia ſibi ꝯceſſa.

¶ Scdo notādū. pecunia pt alicui dupl'r pſtari. Primo rōe mutui. ⁊ ſic
nihil dʒ ſumere vltra ſummā capitalē. ⁊ ſi aliqd recipit vſura ē. vt ſi abſo-
lute alicui ꝯcedā ſex marcas ⁊ ſi tūc quicqꝫ vltra ſummā recipio vſura eſt
Scdo pſtat̄ alicui rōe ſocietatꝭ. ⁊ illō nō reddit hoiem vſurariū. vt ſi darē
vni mercatori decē marcas vt det mihi dimidietatē lucri ſb eqlib9 expen-
ſis ⁊ ſb equali dāno vſura non ē. ⁊ hoc intēdit lr̄a.

¶ Ultimo eſt notādū. ꝙ in traditōe ouiū vel alioꝝ aialiū triplex eſt con-
tract9. pmus eſt locatōis tm̄. ſcds ſocietas tm̄. tercius conditionis. mō de
ꝯtractu locatōis tm̄ ponitur tale exemplū. vt ſi ego habeo centū oues ⁊
locauero eas apud te ſb tuis expenſis ⁊ ꝙ tu debes mihi pn̄tare medios
fructus illarum ouiū tā in lana ꝗ̄ in lacticinijs tunc quicquid ab iſto re-
cepero nō ſum vſurarius. Ali9 eſt contract9 rōne ſocietatis tantum. vt ſi
ego haberem viginti oues ⁊ tu totidem ⁊ ego ꝯiungā meas tuis ſb equa-
libus expēſis ⁊ laborib9 ⁊ fructib9. ⁊ quocunqʒ fructu ab his vtar non eſt
vſura. ⁊ ſi moreret̄ vna meaꝝ ouium ꝙ tunc loco illi9 mortue vellē ſume-
re viuā ſocio meo nihil ꝓ eo ſumente tunc facio vſurā. Terci9 ē ꝯtractus
rōne ꝯditōis vt ſi pſtarē tibi aliquos nūmos ꝓ iſtis ouib9 ad pceptiōem
lucri ⁊ dāni amboꝝ etiā tenendo ſb expenſis ⁊ laborib9 tuis ſi tūc tu vte-
res illos nūmos in alios vſus pinguiores ⁊ dares mihi intātum quātum
portio mea exigeret acſi haberes oues eſt vſura.

¶ Unde eſt notanduʒ. ꝙ aliqui adiungunt aliū caſum ⁊ ē iſte. vt ſi aliqs
apponat centū oues ⁊ alter tciam vel dimidiā ptem ſb ſuis expenſis ⁊c.
ſb tali conditione ꝙ ille cum centum ouibus dabit duos coros annua-
tim frumentorum pro conſuatione earum ⁊ alter reſtituat duas vrnas
butiri ⁊ participant in diuiſione lanarum ⁊ fructuum talis contract9 nō
reddit vſuram.

.i. aliquā ſummā pecuniaꝝ
Si nūmos aliquos mihi quis dat oues
.i. fructū intm̄
Uſum diuidimus vel do ſibi quod valet eque
.i. huic ꝯtractui. plures .i. neqciosas fallacias
Hinc facto multi diuerſa ſophiſmata miſcent
.i. dāt taliū aialiū .i. pecuniā
Et certam ſoluunt ouium ſub nomine penſam
s' oues vſuꝝ .i. ſpēs
Cum nullas habeat turpiſſima fenoris eſt ſex
.i. ꝓ magna pecunia
Pro multis marcis que res credunt et eaſdem

s^e denarijs s^e vſurarij puerū
Pro paucis redimunt promptis ſathane pueri ſunt
.i.vſurarijs s^e vt dcm̄ ē ſingulis
Iſtis p̄dictis ſic emercando ſophiſtis
s^e in extremo iudicio. s^e ds glioſus
Denuo concludit doctiſſimus ille magiſter

¶ Hec ē vltima ps iſti⁹ capituli in q̄ autor ponit vltimū documētū hui⁹ tractat⁹ dicens. ſi aliqs alteri pecuniā daret vt emeret oues. empt; ouib⁹ daret ei mediū fructū illaꝝ ouiū hoc nō reputat̄ ꝓ vſura. ſed tn̄ circa h̄ cō tingūt multa mala ſophiſtica ſc; ſi aliqs daret alteri pecuniā ad emēdu; oues in certo nūero ⁊ ille nō emeret oues ⁊ tn̄ daret ei certā pēſam ꝓ lana ⁊ lacticinijs acſi hr̄et oues tunc in tali facto cōmittit̄ vſura.
¶ Circa lrām notādū. ſi aliquis mutuat alicui aliquā rē ꝓ magna pecu nia ⁊ poſtea redimeret ꝓ pua pecunia tunc ille magnā cōmittit vſura; ⁊ fili⁹ eſt ſathane ⁊ pditōis.
¶ Scdo notādū Si aliqs inueneritt res iudei vel vſurarij an reſtitueret illas leſo. i. iſte q̄ dederat vſurā. tunc dubitat̄ vtꝝ vſurari⁹ ſatiſfecit illi a q̄ recepit vſurā. Rn̄detur ꝙ ille inueniēs hmōi res d; enunciare vſurario ꝙ huic leſo reſtitueret. ⁊ ſi tunc vſurarius adhibet voluntatē tūc vſurarius ſatiſfecit leſo quo ad illā rem.
¶ Tercio notādū Si aliqs ꝯcederz alteri pecuniā ⁊ vt tpe ncc̄itat; ei ꝯce derz ecōuerſo. tūc dubitat̄ vtꝝ h̄ ſit vſura. Ibi rn̄det̄ ſi tali ꝓpoſito ꝯcedat ꝙ ei et; ꝯcedat tpe ncc̄itat; vſura ē. q2 dt Euāgeliū mutuū dātes ⁊ nihil inde ſpantes. ⁊ iō ſi ex mea ꝯceſſiōe ſpero recōceſſionē facio vſurā.
¶ Quarto nota. Si aliquis concederet alicui annonā veterem ꝓ noua vtrū etiā cōmittit vſuram. Rn̄detur ſb diſtinctiōe. q2 ſi concederet illi ve terē annona; vt releuat inopiā ipius tunc non eſt vſura. ſi aūt ꝯcedit illi vt eo plus conſequat̄ illi. tūc cōmittit̄ vſura.
¶ Ultimo notādū. Si aliqs veteres denarios mutuaret ꝓ nouis vtꝝ in hoc cōmittat vſurā. Rn̄r ſb diſtinctiōe. ſi tales noui denarij p̄ualeāt vete rib⁹ tūc cōmittit̄ vſura. q2 talis dat rē peiorē ꝓ meliori. g̊ cōmittit vſuram Si āt denarij ſl̄ eiuſdē valoris tūc non cōmittit̄ vſura.

s^e s^e penitēti .i. ſeptē annos
I pro mortali ſeptem tibi iungo karenas
s^e penitēt adiplere s^e ſcti
Te decet has luere veluti patres ſtatuere
s^e aliqs s^e aliqd occupat
Ordo vel officium te ſi tenet vtilitas ve
.i. publica
Cōmunis. debes expenſas ſiue labores
s^e karenaꝝ ꝯſiderare s^e debes
Harum ſummare ſummam diuertere ſanctos

Summula Raymundi

.i.doctrina s^e confeſſoris
Judicio vel conſilio maioris in vſus

¶ Tractatus quartus iſti⁹ libri in quo autor determinat d pnia. Et ha-
bet qnqȝ capl'a q̄ in pceſſu patebūt. Jn pmo autor determinat d peniten-
tia qd capitulū diuidit in tot ptes quot ponit documēta d pnia. ꝛ primo
dt ſic Si ego ꝯfeſſor iniungo tibi p pctō mortali ſeptē karenas illas tene
ris adimplere ſm ꝙ ſancti patres inſtituerunt. ꝛ ſi fuerit impedit⁹ aliqui
bus negocijs vel officijs tunc tu debes expenſas ꝛ labores vtere ad ſan-
ctos vſus ſm conſiliū tui confeſſoris vel ſupioris ſcȝ feria ſcda abſtinere
a carnalibus Feria quarta a lacticinijs. ꝛ Feria ſexta ieiunare ſolum in
pane ꝛ aqua ꝛ ſic de alijs.

¶ Notādum pmo. Pn̄ia eſt pmiſſa vt dt ſacra ſcriptura. qꝛ cum dn̄s no-
ſter Jeſus chriſtus ventur⁹ eēt in hunc mōm in ſalutem humani gn̄is p-
miſit Joānem baptiſtā q̄ pdicauit dicens. Pn̄iam agite appropinq̄t em̄
ſaluator veſter. Jtem in Euāgelio dr. Dico vobis gaudiū eſt angel' ſuper
vno peccatore pniam agente. vnde etiā hortamur ad pniam in cātic cā-
ticoꝝ vbi dr. Reuertere reuertere ſuanimitis reuertere reuertere. vbi p
theologos. Primū reuertere exponit ſicvt tu ſuanimitis reuertere a p-
ua cogitatōe ad ſvam cordis contritōem. Scōm reuertere exponit ſic. o
ſuanimitis. i. a ia peccatrix ꝛ captiuata reuertere a praua locutōne p oris
eiuſdem confeſſionē. Terciū reuertere. i. ab hoſtis prauitate p condignā
ſatiſfactōem. Quartū reuertere. i. a praua opis ꝯſuetudie p bonoꝝ opm
ꝯtinuatōem. Etiā hortamur ad pn̄iam p ſctm̄ Auguſtinū dicentē. Pnia
languores ſanat leproſos mūdat mortuos. ſuſcitat ſanitatē. auget grām
conſuat vicia. exſtirpat vtutes. exornat mētes. miſas roborat.

¶ Scdo notādum Ex quo hic agit d pnia tunc vidēdum eſt vn̄ dr pnia
Vn̄ pn̄ia ſȝ aliquos dr a vbo punio. nis. nire. qꝛ deus punit facta illicita
que hoies p pctm̄ cōmiſerunt. Vel dr a nomine pena pene. vnd ſciendū
ꝙ duplex eſt pena. quedā ē etna. quedā tpalis. Pena etna debet damna
tis. ꝛ implebit die nouiſſima cum dr. Ite maledicti in ignem eternum
Sed pena tpalis eſt duplex. quedam em̄ eſt legalis. ꝛ talis infert a lege ſi
cut ſuſpenſio. decollatio. alia eſt pena canonicalis ꝛ eſt multiplex. q̄dam
em̄ ſpiritualis eſt ſicut eſt excōicatio ꝛ a diuinis ſuſpenſio. alia ē corpalis
ꝛ eſt duplex. q̄dam em̄ eſt pſonalis. ꝛ eſt illa que inſligitur alicui pſone.
vt ſi monachus vel monialis incarceraret p delictis ſuis. Alia eſt pecuni
alis ꝛ eſt iſta. quādo aliquis punitur cum pecunia. in ppoſito aūt ſoluȝ di
cendum eſt de pena ꝛ pnia ſpūali.

¶ Tercio notandū circa lrām p modū dubitatōis an pnia ſit ſacrm̄ no-
ue legis. Et videt pmo ꝙ non. qꝛ oīa ſacra noue legis conferunt a mini
ſtris. pnia vo a deo. qꝛ ds dimittit pctā hoibus. g ꝛc. Sed contrariū hu⁹
pȝ p doctores eo ꝙ pnia enumerat p eos inter ſacra noue legis.

¶ Pro illo dubio ſciendū. ꝙ duplex eſt pnia ſm mgrm̄ ſententiaꝝ. q̄daȝ
eſt interior que eſt de iure naturali. q̄dā eſt exterior q̄ ſit p liberꝝ arbitriū
hois: pma pprie non eſt ſacramētum. ſed ſcda ꝛ certū reputatur ꝙ pnia ē
ſacramentum noue legis. Etiā ſi non eſſet in ea inſtitutū tamē in ea le-

ge eſt ſuatū ſicut circūciſio dꝛ ſacr̄m veteris legis non qꝛ fuit inſtituta in vetere lege ſ3 qꝛ fuit ſuata in ea. Sed ad obiectōem dꝛ ꝙ ſacerdos h3 claues vt pniam imponere p̄t nā ipi ſucceſſores apl'oꝝ exiſtūt.

¶ Quarto notādū eſt. qd ſit pnia ⁊ an ꝑ doctores ſit bn̄ diffinita. Ad hoc r̄ndet̄ ſm ſctm̄ Thomā ꝙ pnia ē p̄terita mala deplāgere ⁊ deplācta iterū nō cōmittere. ¶ Itē btūs Gregoriꝰ dt penitere ē acta mala deflere ⁊ deflenda iteꝝ nō cōmittere. Itē ſm mgr̄m ſentētiaꝝ ſic dꝛ. pnia ē gr̄a vł virtus q̄ cōmiſſa mala cū emēdatōis ꝓpoſito deplāgimꝰ ⁊ deplāgēda iterū cōmittere nolumꝰ. Ex qbꝰ videt̄ ꝙ ↄ rōne pnie ſt̄ hij duo actꝰ. ſc3 pctā p̄terita deflere ⁊ deflēda ampliꝰ n̄ cōmittere ↄtra hoc inſtat̄ ſic. qꝛ ↄtingit verā pniam eē ſine planctu ⁊ fletu. igit̄ illa diffinitōes non valent.

¶ Pro quo ſciendū ꝙ duplex ē fletꝰ. ſc3 interioꝛ ⁊ exterioꝛ. fletus exterioꝛ eſt quē homo facit lachrymādo. Sed fletꝰ interioꝛ ē qui ꝓcedit ex illo ꝙ aliquis cū cordis amaritudine dolet ḋ peccatis cōmiſſis mō dꝛ ꝙ vā penitētia nō p̄t fieri ſine fletu interioꝛi. qꝛ nullum pctm̄ dimittitur niſi cordis amaritudine conteritur.

¶ Qinto notādū eſt. diceret aliqs vn̄ tunc pnia ꝓcedit. R̄ndet̄ ꝙ pnia ꝓcedit ex dictamine iuſticie. dictat em̄ iuſticia ꝙ quilibet hō habeat id qd ſuum ē ⁊ alteri dimittat ſił' qd ſuū ē ⁊ ꝙ cuilibet leſo ſatiſfaciat ꝓ ſua leſione. vn̄ dt Areſtotiles pma ſui rethorica ꝙ p̄clariſſima v̄tutū eſt iuſticia. nā ipa tribuit vnicuiq3 ꝙ ſuum ē. Vnd quilibet homo do ꝓximo ⁊ ſibiipi tenet̄ tria. ſc3 creatoꝛi honoꝛem. redēptoꝛi aiam. iudici timorē. ꝓximo et3 tenetur tria. ſc3 ſupioꝛi obediētiam. eq̄li concordiā. inferioꝛi beniuolētiā. Et ſibiipi tenet̄ tria. ſc3 cordi mundiciā. oꝛi cuſtodiā. ⁊ carni diſciplinam ⁊ quicunq3 contra illa faciat ille d3 penitere.

¶ Sexto notādū. ꝙ tres ſt̄ ptes pnie coꝛreſpondētes triplici pctō. Vnd oīe pctm̄ aut fit ꝑ delectatōe3 cogitatiōis. aut ꝑ turpe eloquiū. aut per ſupbiā. Primo hō peccat ꝑ delectatōe3 cogitatōis qn̄ ipe ſingeret ſibi delectatōes malas. hō ſcdo peccat turpiter loq̄ndo. vt qn̄ ꝓfert v̄ba turpia ⁊ inoꝛdinata. tercio peccat ꝑ ſupbiā ⁊ illi triplici pctō coꝛr̄ndent tres ptes pnie. nā pctō cogitatōis coꝛr̄ndet contritio coꝛdis. qꝛ qn̄ homo h3 turpes delectatōes in cogitationibꝰ. tunc d3 hr̄e ↄtritōem ꝓ illo pctō commiſſo Scdo pctō ſc3 turpi eloquio coꝛr̄ndet oꝛis ↄfeſſio. qꝛ ſicut locutꝰ ē turpia oꝛe ſic cōformiter d3 illa confiteri ꝑ os. Tercio pctō ſc3 ſupbie. i. male operationi coꝛr̄ndet ſatiſfactio ḋ pctis cōmiſſis ꝑ malā opatōem.

¶ Septimo notādū. duplex eſt pctm̄ ſc3 oꝛiginale ⁊ actuale. Originale eſt illd pctm̄ qd trahit̄ a ꝑentibꝰ pmis ſc3 ex adā ⁊ eua ⁊ tale pctm̄ delet̄ ꝑ baptiſmū. Sed pctm̄ actuale eſt illd qd qs cōmittit ꝑ factū ſiue actū illicitū ⁊ ē duplex. qddā veniale ⁊ h̄ multipl'r delet̄. pmo ꝑ aque bn̄dicte aſpſionē. ſcdo ꝑ dn̄icā orōem. tercio ꝑ epiſcopalē benedictōem. quarto ꝑ circuitū cimiterij. ſed alid ē moꝛtale ⁊ tale delet̄ ꝑ pn̄iam v̄am contritiōem ⁊ adhuc eſt alia dn̄a inter pctm̄. qꝛ qddā eſt pctm̄ moꝛtale ⁊ qddā capitale. na3 pctm̄ moꝛtale eſt dictū vel factū vł concupitū cōtra p̄ceptū dei. vn̄ qn̄ qs dt vł facit vel deſiderat ↄtra p̄cepta dei peccat moꝛtal'r. S3 pctm̄ capitale ē ſeptuplex vt p3 in hac dictōe ſaligia ⁊ dn̄r ſicut ſupius ⁊ inferiꝰ moꝛtale ⁊ capitale. qꝛ oīe pctm̄ capitale ē moꝛtale. ſ3 non ecōuerſo

¶ Octauo eſt notādum. ꝙ duplex eſt penitentia. quedā eſt penitentia canonica quedam voluntaria arbitraria. Penitentia canonica eſt que inſligitur a canone ⁊ dicunt canones ꝙ homo pro vno peccato mortali deberet penitere ꝑ ſeptem annos illo mō ꝙ in ſcōis ferijs nō comedat carnes ⁊ ferijs quartis abſtineat ſe a lacticinijs ⁊ ſextis ferijs ieiunet in pane ⁊ aqua ⁊ ꝺ tali penitētia loq̄tur raymundus cum dicit. Si pro mortali. ⁊c. Sed quia humana natura ex nimia fragilitate eſt ita infirma ⁊ debil' ꝙ non ſufficit hoc adimplere. ergo penitentia eſt non volūtaria ⁊ arbitraria quia ſtat in voluntate confeſſoris vn̄ ſepiſſime contingit ꝙ vn⁹ hō decies vel centies vnum peccatum mortale vna die cōmittit. Unde habꝫ ergo recipere tot annos penitendi. Et ergo cum hoc non poteſt fieri tunc penitentia eſt remiſſa ad volnntatem diſcreti confeſſoris ſcꝫ ꝙ ille ſit ibi iudex loco chr̄i ⁊ iniungat pn̄iam ſ̄m proprietatem perſone. et cum hoc diligenter inſpiciat eiuſdem circumſtātias nam ſi homo peccauit ꝑ ſupbiam tunc debet ſibi iniungere ſatiſfactōem per humiles orationes Si vo peccauit per gulam vel luxuriam iniungat ſibi vt ſatiſfaciat ꝑ abſtinētiā ⁊ ieiuniū ⁊ ſic ꝺ alijs.

¶ Ultimo notādū ꝙ hmōi ieiuniū qđ quis deberet facere ꝓ pctō mortali ꝑ ſeptē annos iſto mō ꝙ in ſcōis. ſextis. ⁊ q̄rtis ferijs viueret abſtinēter ꝓut dcm̄ ē ⁊ ꝺr carena ⁊ interp̄tat̄ q̄ſi a carne aliena q2 dꝫ eē alienat⁹ ab eſu carniū. ⁊ alij dicūt ꝙ carena interp̄tat̄ q̄ſi carnis carētia.

s^c pegrinatōis
Qui loca vicina querunt vel que ſtationes

Non abſoluentur penis ſpiritualibus iſtis
.i. ſi qđ ſupeſt .i. pena purgatorij
Sed ꝙ ibi ſit eis hoc purgatorius ignis
.i. ꝺ cetero .i. ab imūdicia
Aufert ſic deinceps viciorꝫ labe quieſcunt
s^c hō s^c hō .i. ꝓ ſua poſſibilitate .i. agāt pn̄iam
Debilis aut pauper proprio propoſſe laborant
s^c illō .i. miſcōia dei
Et ſibi quod ſupereſt ſupplebit gratia chriſti
.i. peniterēt .i. robuſtus
Si probra ſic luerent diues vel corpore fortis
.i. ex illo .i. occaſio peccādi
Inde daretur ei peccandi larga voluntas
s^c hoim .i. iniūcto .i. deſinet .i. onere .i. pn̄ie
Nullus ab impoſito ceſſabit pondere pene
s^c ipe .i. ꝑficiat s^c onus
Quin in quantum poterit ſecurius expleat illud
s^c dei .i. ꝓceſſit s^c pape
Hoc quod in eccleſia dedit indulgentia ſacra

.i.q̊s audet ꝓbare ſc fideliū.i.occurrat
Quis reprobet quin in his animabus ſubueniatur
ſc hoī.ſc indulgētias .i.temeritas peccādi ſc indulgētiaꝝ
Nulli propter eas audacia detur vt harum
.i.ꝓpt́ ſpem.i.edificat:ſc pcti .i.ſcti pr̄es .i.inſtituerunt
Sepe ponat pondus ſeniores quod ſtatuerunt
ſc indulgētie .i.tormēta.i.in illo.i.q̇ ꝓpt́ defectū n̄ p̄t ꝑficere pn̄iam ſuā.
Ne redimunt penas in eo qui nil valet vltra

¶ Hic autor ponit alia documēta ð penitentia dicens ſi alicui iniūcta ē
penitentia ſcꝫ peregrinatio in lōginquas ptes τ vadit ad ptes ꝓpinq̄s ta
lis non erat ſolutus ſed poſtea punit́ in purgatorio. Subdit ð pn̄ia pau
per τ debiliū dicēs ꝙ hō debilis vel paup debet laborare inquantum po
teſt ad agendum penitentiam τ ſi non poteſt penitentiam iniunctā ad-
implere tunc illud quod ſupereſt illi gratia chriſti adimplebit. Sed illō
non debet extendi ad homines fortes in corpore vel etiam ad diuites. qꝛ
ex illo magis daretur occaſio peccandi. Item ſbdit ꝙ nullus dꝫ ceſſare
a pn̄ia ei iniuncta niſi expleat eam quātum deuotius valeat eciam nul
lus dꝫ reprobare ſanctas inſtitutiones τ indulgentias rhomane eccl̄ie.
qꝛ cum iſtis indulgentijs ſbuenitur animabus τ etiā ꝓpter indulgentiā
conceſſam eccl̄is nullꝰ dꝫ capere audaciā peccādi ſcꝫ ꝙ ipe peccat ſpe ve-
nie qꝛ vtiqꝫ nulla pctā manent impunita τ quilibet homo debꝫ facere τ
agere ac ſi indulgentie non eſſent conceſſe. Etiā nullꝰ hō dꝫ penā pecca-
ti ſolum dicere ſed dꝫ eā ſecurius penitere τ pati nā ſi hō edificat funda-
mētum ds miſericors erit. Et ſi homo ſuat iugum eccl̄ie tunc diuia grā
vel indulgentia ei fulgebit. Etiam indulgentia liberat penas purgatorij
ſic ꝙ homo non punitur.

¶ Primo notādum. Per ſtatōes in ꝓpoſito intelligit́ ſpūalis grā q̄ con-
fertur homini a deo. Unde conſuetudo rhomana fuit ꝙ omni die dn̄i-
co ſtatio τ ſpūalis gratia fuit in vna eccl̄ia τ ibi omnis clericus conuenit τ
laudem dei decātauit. Et tales ſtatiōes per miſcdiam domini tranſlate
ſt́ ad alias eccl̄ias aliarum ciuitatum τ regionum. Et ergo ſi alicui inſli-
gitur ꝙ deberet ſatiſfacere ꝑ ſtationes aut ꝑ alias ꝑegrinatōes vadendo
ad partes longinquas τ ſi talis transferret ſe ad partes propinquas ꝑ hoc
non ſatiſfaceret. Et ſi talis in hoc caſu moreretur ante ſatiſfactōem puni-
retur in purgatorio.

¶ Scdo eſt notādum ꝙ indulgentie ſolum valent ꝯfeſſis τ cōtritis non
exiſtentibus in peccatis mortalibus nā ſicut mēbrum mortuū non pōt
viuificare ſic etiā indulgentie non ꝓſunt anime mortue.i.exiſtēti in pec-
cato mortali. Et ergo homini non ꝓſunt indulgētie interim ꝙ ē in pec-
cato mortali. Alij doctores dicunt ꝙ indulgentie valēt ad hoc vt homo
ſatiſfaciat de peccatis oblitis. Quia homo quandoqꝫ eſt oblitus multo-
rum peccatorum de quibus libenter ſatiſfaceret ſꝫ ignorat ea. Et iō ſan-
cta eccleſia inſtituit indulgētias ꝙ homo de peccatis oblitis ſatiſfaciat.
Alij doctores eciā dicūt ꝙ indulgētie valent ad pn̄iaꝫ negligent́ cōpletā v t
ergo homini iſta negligētia tolleret́ indulgētie ſunt inſtitute ab eccleſia

Alij doctores dicunt ꝙ indulgentie valent ad pñiam ⁊ ad penã a canone inflictã ꝺ ꝗ dictũ eſt in ſnĩa ꝑcedenti.

¶ Tercio notãdũ. autor ꝺt in lr̃a ꝺ pñia debiliũ ⁊ paupeꝝ ꝙ ipi ꝺñt ꝓficere ꝓ peccatis eoꝝ inq̃ntũ valent. Sed talis pñia debilium eſt multũ infirma ⁊ inſecura. Et nullo mõ eſt firma. nã ꝺt ſpeculator ꝺ infirmis. Qui non pt̃ explere pñiam non dico ꝙ talis dãnatur nec dico ꝙ liberat̃. q̃ſi diceret. Si ꝺs vult pt̃ ei exhibere miſcꝺiam ⁊ gr̃am ſuã ⁊ iõ ſi quis velit eſſe ſecurus ille peniteat ad tãtum q̃ntum peccauit.

¶ Quarto notãdũ. lrã ꝺt ꝙ null⁹ ꝺʒ peccare ꝓpter ſpem venie ſic ꝙ velit peccare ⁊ pñiam agere. Rõem aſſignãt doctores: q꞉ q̃ñ aliquis peccat ꝓpt̃ ſpem venie tunc illud qꝺ ẽ conceſſum ad ſalutẽ cedit in ꝑditõem. Et illud qꝺ inſtitutũ eſt ꝓpt̃ bonũ vtitur ad malũ.

¶ Quinto notãdum ꝙ hõ ꝺʒ confiteri ꝑ confeſſionẽ oris ⁊ contritõem cordis ⁊ ſatiſfactõem opis vñ nõ triplicia ſtʒ opera. quedã ſtʒ opa ſatiſfactoria tãtum. Et ſtʒ illa que fiunt in purgatorio ⁊ talia delent pctã cõmiſſa Alia ſtʒ opa ſatiſfactoria ⁊ meritoria ſicut ſtʒ iſta opa que exercem⁹ in hac vita. Alia ſtʒ opa que nec ſtʒ ſatiſfactoria nec meritoria vt ſtʒ opa dãnatoꝝ. Quia dãnatio nõ ſatiſfacit ꝓ delictʒ nec etiã meretur aliquod. Quia in pn̄ti vita eſt tempus gratie. tempus miſcꝺie. tempus merendi. ⁊ tempus ſatiſfaciendi: Et ergo qui non in hac vita penitet in purgatorio non penitebit. ⁊ ſi ẽ dãnatus nunq̃ penitebit.

¶ Sexto notandũ. vtꝝ pñia ſerotina etiã ꝓſit ⁊ ſit meretoria. Et arguit̃ ꝙ non. nã om̃us pñia meritoria ꝺʒ eẽ voluntaria. Sed pnia ſerotina non eſt voluntaria: igit̃. ⁊c̃. Maior ꝓbat̃. q꞉ null⁹ coacte ꝺʒ penitere. ſʒ Minor ꝓbat̃. q꞉ in pnia ſerotina ſiue ſera pctã dimittũt hoiem ⁊ hõ nõ ea ꝗ ſeq̃t̃ ꝙ pñia ſerotina ñ ẽ meritoria: In oppoſitũ arguit̃ ꝙ ſit meritoria autoritate Ezechiel̃ dicẽtʒ i pſona xpi i q̃cũqʒ hora pctõr igemuerit ꝓ pctis ſuis oim pctõꝝ ſuoꝝ ãpli⁹ ñ recordabit̃ dñs. Pro q̃ notãdũ ꝙ pnia ſerotina multũ ẽ difficil̃ ſiue inſecura ꝓpt̃ duo ꝑmo ex ꝑte hois q꞉ tunc hõ punit̃ multʒ tribulatõib⁹ ⁊ dolorib⁹ ꝓpter qꝺ ſuffocat̃ ois ꝯtritio q̃ ꝺʒ fieri ꝓ peccatis: nã videmus exemplũ ꝙ ſi hõ patitur i vno membro vt in oculis in dẽtibus. tunc ꝓ nimio dolore non pt̃ quicq̃ agere qꝺ ergo erit q̃ndo dolet in omnib⁹ ſimul. Scꝺo pnia ſerotina eſt difficilis ex parte finis. q꞉ hõ ꝓpter illum finem debet penitere vt velit ſatiſfacere ꝓ illo ꝙ ſuum creatorẽ vnq̃ offendit. q꞉ in hac ſatiſfactõe nec pt̃ acquirere gr̃am nec amorẽ dei. Sed hoc nõ pt̃ facere in pnia ſera. q꞉ iſta pnia eſt magis ex timore q̃ amore. Et illi q̃ ſero penitẽt aſſimulãtur nauigãtib⁹ q̃ timent ſe ſbmergi cum rebus ⁊ bonis ne ergo ſimul ſbmergãtur ꝓijciunt aliquas res ꝺ naui vt ipa nauis leuius trãſeat ⁊ hoc non faciunt ex amore ſed ex nimio timore. ſic etiã in ꝓpoſito eſt cum hominibus qui ſero penitent. nã ſi non eſſet pena eterna quam omnes timemus nunq̃ forſan peniteremus Et ergo dicit beatus Auguſtinus penitentia ſera raro eſt vera. Sʒ diceret aliq̃s q̃ñ tñ eſt ꝺ latrone qui pẽdebat in cruce ⁊ penitebat cũ pñia ſera et ſaluatus eſt. Dicitur ibi ꝙ hoc fuit ex ſpeciali gratia ⁊ ꝑuilegio. ſcʒ ꝙ fuit ſaluus factus. q꞉ ipe pñs fuit qui ipm̃ ſaluare ⁊ curare potuit.

¶ Ad rõem in oppoſitũ dicẽdum eſt ꝙ peccata poſſunt dimittere hõiem

q̄ ad actū exteriorē ſic ꝙ non p̄t eā āpli⁹ exercere ſed ip̄e dimittit actaꝫ q̄
ad diſplicentiā interiorē ſic ꝙ pctā diſplicēt ei in corde ſic ꝙ talia ampli⁹
facere abhorrit. Et ſic finalr̄ dr̄ q̄muis aliq̄ p̄nia ſerotina eſt vā tn̄ hoc ē ra
ro.qꝛ quādo fit tunc fit ex ſpeciali inſtinctu ſp̄ūſſancti.

¶ Ultimo notandū. Diceret quis quid mouet nos ad p̄niam. Reſpon
detur ſm btm̄ Bernardū ꝙ ſūt multa.p̄mo bn̄ficia a d̄o recepta ſcꝫ ꝙ hō
creatus eſt intelligēs ſciens a nociuis p̄ſeruatus bonus mundi ditatus
ſcia informat⁹ ꝛ multis alijs bonis bn̄ficiat⁹. Scd̄o bn̄ficia recipiēda ſcilꝫ
vā grā ꝛ etna glia. Tercio ſuppliciorꝝ fuga ſcꝫ pene infernal̄. Quarto fla
gella dei ſcꝫ infirmatōes ꝛ varij languores q̄ multos ad p̄niam ducunt.

s^c parrochian⁹ s^c iure

I tuus infirmus habitum mutauerit atqꝫ

.i:in religionē s^c in clauſtro

In clauſtrum veniens moriatur ibi ſepelietur

s^c parrochian⁹ s^c plebano

Nam tuus ip̄e fuit ideo tibi portio detur

Hereticus latro fur vſurarius et qui

s^c p ſtrāgulatōem .i.inficiūt .i.gladio .i.inficiūt

Se laqueis perimunt de enſe necant manifeſtum

.i.pctm̄ s^c dictorꝝ .i.in cimiterio

Si ſcelus horum ſit nobiſcum non tumulletur

.i.tales.i.p̄nam agāt s^c ꝓ pctō ꝑpetrato.s^c malefactorꝝ

Hij ſi peniteant ſatis et faciant et eorum

Heredes tunc a nobis non eiiciantur

.i.ſua parentela .i.furi vel latroni

Uel ſi proximitas ſua ſubueniat morienti

.i.qn̄ valebis s^c iuſtū hōiem.i.violētias:s^c in cimiterio

Eijce dum poteris illum quem vis ſepeliuit

¶ Capitulū ſecundū in q̄ determinat d̄ ſepulturis eccleſiaſticis ꝛ ꝯtinuat̄
ad p̄cedēs ſic. Poſtq̄ autor determinauit d̄ p̄nia h̄ ꝯn̄r determinat d̄ ecclīaſti
ca ſepultura ꝛ diuidit in tot ptes q̄t ponit̄ documēta ptes patebūt in pro
ceſſu p̄mo d̄t ſic Si aliq̄s infirm⁹ p̄rochian⁹ mutauit habitū intrādo reli
gionē vtputa clauſtꝝ ꝛ morit̄ in clauſtro ꝛ ibē ſepelit̄ tūc pleban⁹ d̄ iure p̄t
poſtulare ſuā portōem canonicā ab eo. Subdit aliud documētū dicēs. ꝙ
fures.latrones.vſurarij.hereaici ꝛ iſti q̄ ſuſpēdunt̄ laq̄o ꝛ q̄ inficiūt ſeipos
gladio vel alio inſtrumēto tales neq̄q̄ dn̄t ſepeliri in cimiterio dū tn̄ ſcel⁹
eorꝝ ſit manifeſtū. Sꝫ ſi tales agerēt p̄niam an̄ mortē vl̄ heredes eorꝝ poſt
mortē ſatiſfacerēt ꝓ eis agēdo p̄niam tūc bn̄ p̄nt ſepeliri i cimiterio Sub
dit ſi aliq̄s fur vl̄ vſurari⁹ vl̄ latro vl̄ heretic⁹ violent̄ ſepelit̄ in cimiterio ta
lis ecōuerſo dꝫ effodi ꝛ eijci d̄ cimiterio. ¶ Prio notādū autor d̄t ſi parro
chian⁹ ifirm⁹ morit̄ i clauſtro ꝛ ſepelit̄ ibidē tūc pleban⁹ p̄ōt poſtulare ab
eo ſuā portōem canonicā ſꝫ ē intelligēdū ſb̄ diſtinctōe.qꝛ vl̄ tal̄ itrat clau

ſtꝫ ſan⁹ ꝟ infirm⁹. Si ſan⁹itrat ꝛ ꝯtinuauerit ibi ꝑ aliq̄ð tp̄s tūc pleban⁹
nō p̄t poſtulare ſuā portōez ab eo. ſi āt infirm⁹ intrauerit h̄ ē duplr̄ vel in
eadē īfirmitate mortu⁹ ē vel nō. ſi pmū tūc pleban⁹ p̄t poſtulare ſuā porti
onē ab eo. Si āt nō ē mortu⁹ in eadē infirmitate ſꝫ ꝯualuit ꝛ iterꝫ icidit
in īfirmitatē tūc ſacerdos nō p̄t poſtulare ſuā portōem canonicā ab eo.
¶ Scðo notādū de q̄ntitate illi⁹ portōis diuerſi diuerſimode dicūt nā
q̄dē dicūt ꝙ ſit tcia ps offertorij. q̄dē āt dicūt ꝙ ſic q̄rta ps offertorij q̄dez
āt dicūt ꝙ ſit medietas. Alit̄ tn̄ dꝫ ſm doctores ꝙ ſit d ereling̃ndū ad cō
ſuetudinē tre nā ſi ꝯſuetū ē ꝙ tcia vel q̄rta ps. ꝛc. dꝫ dare tunc in illa pte
pleban⁹ dꝫ ſtare ꝯtēt⁹ ¶ Tercio notādū ꝙ ſepultura ſic dr̄. Eſt abſcōſio ſb
tranea fidel̄ hōis mortui ī loco defīniato vl̄ debito q̄ negat̄ fide caretib⁹.
ꝛ dr̄ notāter fidel̄ hois ad excludēdū ī fideles hoies q̄ n̄ ſtꝫ ſepeliēdi cū hōi
bus fidelib⁹ ꝛ illa deſcptio ſolū dat̄ ð ſepultura eccl̄iaſtica ꝛ licita.
¶ Quarto notādū autor dt ꝙ fures ꝛ latrōes ꝛ vſurarij nō ſtꝫ ſepeliēdi ī
cimiterio ꝛ hoc eſt verꝫ ſi moriunt̄ impenitētes ſic ꝙ nō dolēt ð pctis cō
miſſis ꝛ tl̄es ſtꝫ excluſi ab eccl̄ia militāti. ſꝫ ſi moriūt̄ penitētes ſic ꝙ dolēt
ð pctis cōmiſſis. ꝛ heredes eoꝝ ꝓmittūt ſatiſfacere ꝓ eis tūc bn̄ pn̄t ſepe
liri in cimiterio heredes dn̄t cogi ꝛ compelli ad ſatiſfaciendū.
¶ Quinto notādū. vtꝝ fur vel latro nō potēs loq̄ ī extrēa nccitate debe
at ſepeliri in cimiterio vel n̄. Rn̄det̄ ſb diſtinctōe q̄ꝛ vel tal̄ potuit hr̄e ſac
dotē interim ꝙ loq̄ poterat vel n̄. ſi potuit ſacdotē hr̄e interim ꝙ habuit
loq̄lā ꝛ noluit ꝯfitere tūc n̄ dꝫ ſepeliri in cimiterio. Si āt n̄ habuit ſacdo
tē ꝛ libent̄ fuiſſet ꝯfeſſus tūc deberet ſepeliri in cimiterio. ꝛ hoc ſi in eo ap
paruerunt aliq̄ bona ſig̃ ꝯtritōis ſic ꝙ man⁹ vel oculos eleuat in celum
tūc ſufficit in vno teſte ad credēdū ꝙ eccia ꝓnior ē ad ſaluādū q̄ꝫ ad dā
nādū. ſi āt nulla ſig̃ apparebūt in eo tūc neq̄q̄ꝫ dꝫ ſepeliri in cimiterio.
¶ Itē notādū hoies interficiētes ſeip̄os vt ſtꝫ illi q̄ ſe ſuſpēdūt vl̄ ſbmergūt
vel alit̄ ſe interficiūt tl̄es non dn̄t ſepeliri in cimiterio ꝛ h̄ ſi tl̄es ſtꝫ cōpotens
ſuaꝝ rōnū vl̄ vtētes rōe q̄ꝛ tl̄es fine fine deſperauer̄t in dei gr̄a. g̃ eis ſacra
eccleſiaſtica ſepultura nō ē eis admittēda. Si āt tl̄es nō eēnt cū rōne vt
ſtꝫ ſtulti. frenetici ꝛ ſic ð alijs tūc bn̄ pn̄t ſepeliri in cimiterio. q̄ꝛ tl̄es nō de
ſperauerunt in dei gr̄a eo ꝙ non vtebātur rōne ꝛ ſic nō peccauer̄t in ſpm̄
ſctm̄. ſed oēs interficiētes ſeip̄os vtētes rōne peccāt in ſpm̄ ſcm̄. ꝛ tl̄e pctm̄
nec remittit̄ hic nec in futuro
¶ Vltimo nota. Si q̄s ð p̄dictis ē ſepult⁹ in cimiterio talis dꝫ extumu
lare ꝛ eijci ð cimiterio ꝛ h̄ ē verꝫ ſi corp⁹ vel oſſa ei⁹ pn̄t diſcerni ab alijs cor
porib⁹ ꝛ oſſib⁹. ſi āt non pn̄t diſcerni ab alijs: tunc non dꝫ extumulari.

.i. ꝓ pecunia s^c aliq̄s s^c aliq̄ .i. bellū
Pro mercede pugil iniens cum fure duellum
.i. morit̄. i. in tl̄i bello s^c talis .i. extra cimiteriū
Si cadit in pugna pugil extra nos tumuletur
.i. pegrin⁹ .i. obijt .i. tumulat̄
Aduena quacunq̄ꝫ villa moritur ſepelitur
s^c plebāo .i. habitaueris .i. cupis .i. in alio loco
Si mecum moreris et vis alibi ſepelire.

ſᶜ porcio.i.ad me ſpectat ſᶜ plebão
Qui me contingit dabitur mihi porcio de te
.i.meꝰ ꝓpinquꝰ.ſᶜ meã .i.abſqꝫ ꝯſenſu meo
Si vicinus ouem ſine me tumulare meam vult
.i.ꝺ illo ſᶜ oue .i.recepit
Inde ſatiſfaciat quod ab hac habet hoc mihi reddat
ſᶜ ꝓchianꝰ ſᶜ exñs .i.ducat̃
Si meus infirmus in ouile tuum vehatur
.i.obijt .i.in tua ꝓchia .i.habitatio.i.in tua ꝓchia
Si moriatur ibi niſi ſit domus eius ibidem
.i.ſpectat ad me.i.abſqꝫ ꝯſenſu meo .i.ſepelire
Eſt meus et ſine me non debes eum tumulare
.i.retribuūt .i.plures habitatões
Si diuerſa loca tibi dent domicilia plura
ſᶜ loco .i.tumuleris
In quocunqꝫ mori te contingit ſepeliris
ſᶜ ſacerdos .i.iſtī loco ſᶜ mortuo
Non alius ſed ibi celebrans ius obtinet in te
illa tria ſᶜ ꝓchianū
Predia delictum perſona meum faciunt te
.i.ſacerdos .i.nõ accedat ſᶜ hõiem
Preſbyter in noctis tenebris non viſitet egrum
ſᶜ infirmꝰ .i.iacuit ſᶜ infirmi
Qui ſex ſiue dies plures decubuit hii quos
.i.extrema .i.demat̃
Impugnat ſubitus mortis dolor excipiatur

¶ Hic autor ponit alia documēta ꝺ eccleſiaſtica ſepultura ponēs primo ſi aliqs pugil intrauerit bellū ⁊ furaret̃ ꝓ ſua mercede ſi tal̃ inficeret̃ in bello talis non eēt ſepeliendꝰ in cimiterio. Rõ ē iſta.qꝛ talis ſupponit ſe ꝑiculo mortꝫ ⁊ cū ħ mortuꝰ ē in bello illicito: ğ nõ dꝫ ſepeliri in cimiterio. Subdit aliꝺ documētū ꝺ ſepultura ⁊ ꝺt ꝙ in qcunqꝫ villa morit̃ aduena ſiue pegrinꝰ in eadē villa ē ſepeliēdꝰ. Subdit ſi aliqs in ꝓchia ꝓpa morit̃ ⁊ velit alibi ſepeliri tūc plebanꝰ in cuiꝰ ꝓchia morit̃ dꝫ cape ſuā portiōē canonicā: Subdit ſi aliquis ꝓchianus ducit̃ in aliā ꝓchiā tūc oĩa que plebanꝰ ſuſtulit dn̄t reddi vo plebão Subdit ſi aliqs portatur ꝺ vna villa ad aliā ⁊ ſi ibi moritur non hñs ibi domiciliū vel hitatõem talis non dꝫ ibi ſepeliri ſed magꝭ in ꝓpa villa vbi ꝑtinet ad ꝓchianū ⁊ de q̄ ꝓchia ꝑus ē ductus ſiue portatus. Item ſi aliquis hr̃et plura domicilia in diuerſis locis tūc in quocūqꝫ loco morit̃ ibi ē ſepeliendꝰ ⁊ nullꝰ aliꝰ niſi plebanꝰ illiꝰ ecciē i q̄ morit̃ ꝑt aliqꝺ ab illo ſumere ſcꝫ ꝑtõem canonicā. Subdit ꝙ tria faciūt aliquē ꝓchianū eē ſcꝫ p̄dia.i.poſſ.dētes delictū ⁊ ꝑſona Subdit vlteriꝰ ꝙ nullꝰ pſbyter tpe noctꝭ dꝫ viſitare aliquē infirmū q decubuit ꝑ ſex dies vel plures niſi talis ꝯſtitutꝰ fuerit in extremis.

¶ Primo notādū ꝙ ille q̇ morit̄ in duello ita ꝙ ſit duellū cū fur; tal' nō dʒ ſepeliri i cimiterio: cā ē q2 duellū ē illicitū ſic̄ alie pugnatōes vulgares
¶ Scdo notādū ꝙ ꝑegrin⁹ ſiue aduena p̄t ſepeliri vbi morit̄ lʒ ſit extra ei⁹ parrochia ⁊ rō hu⁹ ē q2 ip̄e ē nimis diſtās a patria ſic ꝙ n̄ p̄t cōmodoſe illō venire ſiue portare iō ſctā eccl'ia admittit ꝙ ꝑegrin⁹ ſepelit̄ vbi morit̄
¶ Tercio notādū ſicut ſacra iura canonica dicūt tūc q̇libʒ hō p̄t eligere eccleſiaſticā ſepulturā in q̄cūqʒ loco voluerit ſʒ tn̄ h̄ vtiqʒ dʒ fieri cū ꝯſenſu plebani vel ſaltē ſine dāno plebani cui⁹ parrochia ē ò q̄ ille ſepelit̄.
¶ Quarto notādū tria ſunt q̄ faciūt aliquē eē parrochianū ſiue de foro alicui⁹ q2 ꝓp̄t domiciliū aliq̇s ſortit̄ foꝝ alibi etiā ꝓpter delictū q2 vir aliq̇s deliq̇t ibi penitere dʒ ſibi ꝓp̄t ꝑſonā aliq̇s ſortit̄ foꝝ alicui⁹ ⁊ eadē cā facit aliquē hoīeʒ eē parrochianū alicui⁹ eccl'ie ſm ꝙ lr̄a itēdit vt fili⁹ īfra annos diſtinctōis ſeq̄t ꝑſonā p̄ris q2 tūc n̄ p̄t eligere ſepulturā alibi et; mulier ſequit̄ viꝝ in ſepultura eccleſiaſtica.
¶ Quinto notādū. Circa lr̄am iſtā vbi mgr̄ vult ꝙ q̄ncūqʒ aliq̇s infirm⁹ decubuit vltra ſex dies vl' p̄les tūc tp̄e noct; ſacerdos cū corp̄e xp̄i nō dʒ viſitare infirmū. Rō ē iſta. q2 maxie ꝑiculoſum ē tp̄e noctis deferre corpus dn̄i cū niſi ſit magna nc̄citas ꝓ q̄ſciēdū ꝙ ſacerdotē viſitare infirmū ꝑ noctē decūbētē ꝑ ſex vl' octo dies intelligit̄ dupl'r. vno° ꝙ tal' ſit poſit⁹ in articulo mort;. Alio° ꝙ n̄ ſit poſit; i articulo mort;. ſi ꝑmū tūc ſacerdos tenet̄ eū viſitare ne aliq̄ negligētia certa ip̄m ꝯtingat ſi āt n̄ ē poſit⁹ in articulo mort; tūc ip̄e n̄ tenet̄ eū viſitare ne aliqȯ ꝑiculū incurrat q̄re in aliq̄bus regionib⁹ moris ē ꝙ q̄n ſic euenit ꝙ oʒ ſac̄dotē viſitare ifirmū tp̄e noct; tūc hoc fit cū magna ſolēnitate cant⁹ ⁊ viri diſcreti capiūt ſac̄dotē ⁊ ducūt eū ne aliqȯ ꝑiculū incurrat ſcʒ cadēdo vel q̇cūqʒ alio actū ſi in aliq̄ regione nō ē illa ꝯſuetudo tūc q̇libʒ hō cū aduenerit cāpanē ⁊ p̄ſbyteꝝ viſitātē infirmū dʒ ſuū hoſtiū apire ⁊ corp⁹ dn̄icū cū lumine ſeq̇ vt iteꝝ illa pericula remoueant̄ ⁊ tūc ò illo merent̄ ſp̄ales indulgētias.

Qui ſunt in banno preſenti lege fruantur
Judicium timeant ſententia iudicis ip̄os
Si ligat hanc timeant hic ſit iniqua vel equa
Aut ſe defendat vel ſolui ſeqʒ laborant
In cauſam trahere licet iſtos iudice coram
Et tamen hi nullum poſſunt niſi ꝑmo ſoluti

¶ Capitulū aliud in quo determinat de ſentētia excōicationis ⁊ diuiditur in duas ꝑtes. nā ꝑmo detminat de excōmunicatōe. ſcdo de abſolutione ibi. ꝑſul. Prima pars adhuc in duo nā ꝑmo facit qȯ dictuʒ eſt. ſcdo ponit quedā obſuāda circa excōmunicatos. ſcda ibi ſtant foris eccl'iam. ꝑmo dt ſic. Excōmunicati debēt frui hac lege q2 ſi ſt; excōmunicati tunc debent timere excōmunicatōem ⁊ debēt obedire ſuis ſuꝑiorib⁹ ſiue tas excōicatio ſit iuſta vel nō. Ratio eſt q2 excōicat⁹ eſt mēbꝝ putridū in ecca

iō ne ex tota eccl'ia creſcat excōicatio ē timēda. qꝛ ſi iniuſte ē illi illata tūc
dꝫ defendere i iudicio opponēdo ſuā inocētiā ⁊ ꝓcurādo ſuā abſolutōez.
Et excōicati nō pñt aliquē trahere in cām niſi fuerint ꝑus abſoluti. Sꝫ
ipi ab alijs hoib⁹ pñt trahi ad cās iudiciarias. ¶ Pro illo notādū ē ꝙ ſen-
tentia excōicatōis ſic deſcribit̄. Eſt chriſtianoꝝ ⁊ diuinoꝝ offibioꝝ ⁊ a xp̄i
fideliū cōmunione ſegregatio. Et dr notāter (chriſtifideliū) ad excludē-
dū iudeos q̄ nō excōicant̄ niſi ſiniſtre. qꝛ iā ſunt poſiti extra eccliam. Si-
militer nec bruta aīalia pñt excōicari: quia ſi colūba auide ſumeret corp⁹
dñicū in eleuatōe a manib⁹ ſacerdotis tunc colūba non eſt excōicanda.
¶ Item nota ꝙ due ſunt ſpēs ſentētie excōicatōis vt etiā ſupra tactū ē.
ſcꝫ ſnīa maioꝛ ſnīa minoꝛ. Snīa maioꝛ eſt duplex. quedā eſt lata a cano-
ne. quedā eſt lata ab hōie. Iſta ſnīa q̄ eſt lata a canone ē ſtmultiplex cu-
ius hic aliq̄ caſus notātur. ¶ Primus caſus q̄ coincidūt in hereſim d̄ fa-
cto ſunt excōicādi. nec in loq̄la aliq̄s pt cū eis cōuerſari qꝛ ſtatim ſunt in
ſnīa maiori canonis. ¶ Scōs caſus q̄ fauet hereticis ſtatim ē in ſnīa ex-
cōmunicatōis maiori lata a canone. ¶ Tercius caſus quicunqꝫ impo-
neret man⁹ ſuas in clericū violent̄ qui cleric⁹ eſt ordinat⁹ ⁊ cui⁹ ordo ꝟe eſt
approbatus ab eccl'ia ille eſt in ſnīa maiori excōicatōis lata a canone.
¶ Quart⁹ eſt: hoīes q̄ pñt defendere ⁊ non defendūt ne manus violent̄
imponant in clericū ordinatū ſi ſunt ſuꝑiores non inhibentes inferiori-
b⁹ ſnīa. iſti etiā incidūt in ſnīam maiorē latā a canone ¶ Quintus caſus
eſt q̄ dicunt eccliam romanā nō eſſe caput eccl'ie militātis. i. oīm chriſti-
anoꝝ. iſti etiā incidunt in ſnīam maiore latā a canone. Et pñt eſſe plꝛes ca-
ſus maioris ſentētie qui patebunt poſtea. Alia eſt ſnīa maioꝛ lata ab ho-
mine. ſcꝫ a iudice ⁊ illa eſt duplex. nā quedā dr ꝓ contumatia ſcꝫ qñ aliq̄s
citat̄ ⁊ ſpernit comparē iuri tūc ſuꝑ ipm datur ſnīa maioꝛ ab hōie lata ꝓ
contumacia. ſed alia eſt que fit pro aliqua re. Verbigratia. Si aliq̄s tene-
tur alicui eccleſie decimas qui profixo tp̄e certo tp̄e non dederat moni-
tione ſuꝑ illum datur ſnīa maioꝛ lata ab homine ꝓ re ⁊ ꝓ talibus ſentē-
tijs latis ab homine nullus habet abſoluere niſi qui fert ſniam. ⁊ d̄ ſentē-
tia maiori intelligitur littera. Sed ſententia minoꝛ eſt quādo aliq̄s excō-
municato participat. ⁊ cōmuniter oēs homines qui cōmittunt peccatū
mortare ſtꝫ in minori ſnīa excōicationis.

Vltimo notandū ꝙ excōicatio adhuc eſt duplex ſcꝫ maioꝛ ⁊ minoꝛ. ma-
ioꝛ eſt quādo inhibet̄ cōicatio hoim ⁊ ſacramētoꝝ. ſed minoꝛ excōmuni-
catio eſt qñ aliq̄s ſeꝑatur ſolū a cōmunicatōe ſacramētoꝝ. Et iuriſte di-
cunt ꝙ ſi aliq̄s cēt ꝯſtitutus in maiori ſnīa excōicatōis ⁊ celebraret vł in-
gereret ſe diuinis de facto eſt irregularis. ſed aliquis cxn̄s in maiori ſnīa
excōicatōis non eſſet irregularis.

ſc excōicati ſc dei ſc iſti
Stent foris eccleſiam hominum conſortia vicent
i. null⁹ hō ſc excōicatꝫ in ꝑticipādo
Nemo loquatur eis nullus cōmunis eis ſit
ſc excōicatis i. ſigna
Potu ſiue cibo nec eis dabit oſcula pacis

sc excōicati .i.ſine ꝯſenſu iudicis
Non abſoluentur ſine iudice ſi manifeſta
sc excōicatoꝝ pctm̄ sc excōicati
Moꝝ ſit culpa. mortis timor acrius inſtans
sc excōicatos abſoluit .i.ſatiſfactio
Nos licite ſoluit ſi cautio debita detur
sc excōicatꝫ filij sc tales
Iſtis annexi pueri ſerui mulieres
sc excōicatis sc qꝛ
Cōmoneant timide quoniam dependit coꝝ
sc coꝝ nutrimentū sc excōicatos
Uictus ab his ſed qui poterit dimittere tales
.i.a vinculo excōicatōis excōicatoꝝ
Soluitur a banno fines hoꝝ peregrinus
sc aliqs
Pertranſit licite princeps vel rex populoꝝ
.i.in excōicatōe ſuus ppl's sc excōicatis
In banno ſi ſit ſua gens cōmunicet illis
sc reges et pncipes sc tali ſbdito
Iſtos corrigere licet vt faciant ſatis atqꝫ
.i.laborāt sc ab excōicatōe sc excōicatio
Et ſtudeant ꝙ ſaluantur quocunqꝫ modo ſic
sc ſuā sc ſuū sc aliqs
Percutiens matrem vel patrem filius eius
.i.etna maledictōe sc filiū
Perpetuo doleat anathemate donec in ipm
.i.eq̄us .i.ꝺ iſtis pctis
Digna refundatur vindicta malis frater iſtis
.i.excōicatꝰ
Percutiens matrem vel patrem ſit maledictus
.i.ꝺ fctō excōicatū .i.ſolū ptās pape
Ex facto ſoluat hunc vnica gratia pape
.i.ſecreta excōicatio
Actio ſecreta veluo in furtu moderetur
.i.ex tali excōicatōe
Conſiliis vel ope confeſſoris ꝙ ab inde
.i.picula .i.occulta liberatio
Scandala ne veniant et cauta ſolutio fiet
.i.ſacerdotē sc ego raymundꝰ .i.pticipet
Preſbyterum ſolui nego ſi communicet iſtis

.i.idigne 9ͤ pſbyr 9ͨ ſit .i.abſolutus
Iniuſte ſi non celebret niſi primo ſolutus

¶ Hic ponit aliq̄ obſuāda circa excōmunicatos dicens. Excōmunicati
dn̄t ſtare foris eccleſiā nō ingrediēdo eādē: ⁊ dn̄t vitare ꝯſorcia hominū ⁊
nullus dꝫ cum talib⁹ loqui nec dꝫ eis congaudere in cibo ⁊ potu. nec ali-
quis dꝫ eis exhibere oſculum pacis niſi ꝑus abſoluātur ⁊ ſi illi ſtꝫ in excōi
catōe maīfeſta tūc non pn̄t abſolui niſi a iudice excōicāte. ⁊ hoc eſt verꝫ ſi
non fuerint in extremis dūmō detur cautio ſatiſfaciēdi. Subdit ꝙ ꝑſo
ne ꝯiuncte ipis excōicatis ſicut ſtꝫ vxores filij ⁊ ſui pn̄t cohabitare. qꝛ eorū
nutrimēta ꝓcedunt ab excōicatis. Sed quicunqꝫ cohabitaret cū iſtꝫ ex-
cōicatis p̄t eos dimittere ꝓpter hoc vt non noceat illi ſnīa excōicationis.
Subdit aliud documentū dicens ꝑegrini ⁊ viatores licite ꝑtranſire pn̄t
trā alicu⁹ regis vel ꝑncipis q̄ eſt in bāno. hunc ſbditi ſui dn̄t reducere vt
ſatiſfaciat ⁊ vt ꝓcurat abſolutōem Subdit dicens. filius ꝑcutiens p̄rem
vel m̄rem dꝫ ꝑpetue dolere ꝺ hoc fctō ⁊ eſt excōicatus donec ſatiſfaciat.
⁊ null⁹ p̄t eum abſoluere niſi dn̄s ap̄licus. Subdit. ſi aliquis eēt excōica-
tus ꝓpter aliqꝺ fctm̄ ſecretum puta furtū tunc iſti excōicato tāta iniun
gat̄ pn̄ia. ⁊ dꝫ moderari ꝑ auxiliū ſapientis ꝯfeſſoris ne plura ſcādala in-
de oriātur. Subdit dicēs. ſi p̄ſbyter excōicat⁹ ſiue iuſte ſiue iniuſte fuerit
talis non dꝫ celebrare miſſam niſi ꝑus ſit ſolut⁹ a tali excōicatione.

¶ Notādū ꝑmo. ꝙ vxores filij ⁊ ſui pn̄t ipis excōicatis cōmanere. rō ē. qꝛ
meli⁹ eſt vt cōmaneāt eis q̄ꝫ ꝙ fame ꝑirent. qꝛ ꝓpter mai⁹ incōueniēs mi
nus inconueniens eſt eligēdū.

¶ Scđo notādum ꝙ null⁹ dꝫ h̄re actum cū excōicato: nec in loq̄la. nec
in mēſa nec in plateis. nec in oraculo. nec in ciuitate. nec in cāpo. vt patꝫ
extra de queſtione tcia ꝺ excōmunicatōe.

¶ Tercio notādum. ꝙ ꝑegrini pn̄t trā excōicatā ꝑtrāſire. ⁊ etꝫ ſbditi pn̄t
ꝑncipem excōicatū ſequi. Rō eſt iſta. qꝛ ſi ꝑegrin⁹ terminū intentū volue
rit ꝯſeq̄ oꝫ ꝙ compat ſibi neceſſaria ab excōicatis: Et ſbditi ꝓpt̄ h̄ ſequū
tur dn̄m. qꝛ bona ⁊ dona a dn̄o receperūt vt ipi ſuiāt. g̊ optimū eſt vt ipſi
adherent. ſed cū tali ꝯditōe ꝙ ipi ſꝑ dn̄t inducere ꝑncipem ſeu dn̄m vt ſa
tiſfaciat ⁊ abſoluat̄ ab excōicatione.

¶ Quarto notādum. lrā dt (nec oſcula pacis) Vn̄ in aliquib⁹ regionib⁹
ꝯſuetudo eſt ꝙ amici in plateis obuiātes mutuo int̄ ſe p̄ſtent oſcula pa
cis. ⁊ illo mōꝺ ſi fuerūt ap̄li. ⁊ in ſignū illi⁹ dātur nunc oſcula pacꝫ in cele-
bratōe miſſaꝝ. ⁊ ſic nec oſcula ꝑmo mō dn̄t dari ipis excōicatis.

¶ Quinto notādum. Dubitat̄ vtꝝ magis ſit occidere p̄rem vel m̄rem q̄ꝫ
vxorē legittimā. Et videt̄ ꝙ magis eſt occidere vxorē q̄ꝫ p̄rem vel m̄rem.
qꝺ ſic ꝓbat̄. Ille magis peccat q̄ peccat ꝯtra iura. ſed occidēs vxorē pec
cat ꝯtra iura: g̊ magis eſt occidere vxorē q̄ꝫ occidere p̄rem vel m̄rem Ma
ior eſt nota. ſed minor ꝓbatur. qꝛ ꝑmo mō aliquis peccat ꝯtra legem na
ture eo ꝙ lex nature vult: Qꝫ tibi non vis fieri non facias alij. Sed nul-
lus vult occidi ab alijs. g̊ nullus occidat alteꝝ. Scđo peccāt contra legē
ſacrī: qꝛ q̄cunqꝫ interficit vxorē legittimā diminuit m̄rimoniū. g̊ duplex
pctm̄ cōmittit. lꝫ inficiens p̄rem vel m̄rem ſolū peccāt ꝯtra legē nature.

g̊ ſequit̄ ꝙ interficiēs vxorē magis peccat ꝙ ille q̊ p̄rem vl' m̄rem intficit Sꝫ in oppoſitū arguit̄ ſic. vir in aliquo cāu hꝫ vberare vxorē. ſꝫ i nllo cāu hꝫ vberare p̄rem vel m̄rem. g̊ minꝰ ē pctm̄ vberare vxorē q̄z vberare p̄rez vel matrē tamen vir eſt caput vxoris. Sed minoꝛ ꝓbat̄. qꝛ non eſt licituꝫ offendere patrem vel m̄rem. g̊ minus ē pcm̄ occidere vxorē q̄z p̄rem vt ꝓbatū eſt. ¶ Ad hoc r̄ndetur ꝙ vtrūqꝫ ē malum. tn̄ vnum inter illa duo mala eſt deteſtabilius alio. quia detaſtile eſt occidere vxorem. ſed tn̄ deteſtabilius occidere patrē vel m̄rem: Und̄ dr̄ Phs. viij. Ethicoꝝ ꝙ tria bona ſunt nobis collata a ꝑentibus. ſcꝫ cā eſſendi. qꝛ ꝙ q̊s hꝫ eē h̄ ꝑncipalr̄ a deo habet ꝛ ꝯn̄r a ꝑentibus. Scd̄o hn̄t bonū nutrimēti. qꝛ ꝑentes nutriunt filios. Tercio hn̄t bonū informatōis. qꝛ pueri non ſolū nutriunt̄ coꝛꝑaliter a ꝑentibus. ſed etiā ſpūaliter nutriunt̄. ꝛ hoc eſt cū bōis informationibꝰ ꝛ v̄tutū inſtructionibus. Silr̄ hr̄. viij. Ethicoꝝ ꝙ dijs mgr̄is ꝛ parentibus equalens non reddit̄. Et g̊ ꝓpter illa p̄dicta bona hō plus peccat in offenſione patris vel matris q̄z in offenſione vxoris. Et ſic tūc r̄ndetur ꝙ hoc eſt verum de peccatis. qꝛ ibi equalia peccata ſtꝫ co q̄z magis eſt occidere p̄rem vel matrem q̄z interficere vxorem.

Preſul agripinus non ſoluat ouem tirenenſem
A banno niſi ſit conceſſum deſuper illi
Nec ſcelus indulget hec indulgentia nil eſt
Huic vim confert indulgendi valet illa
Quiqꝫ ſuis confert valet indulgentia talis
Nullus in alterius villa preſul celebrabit
Preſulis officium niſi ſit conceſſa poteſtas
Qui citat abſentes in banno vinculat ip̄os
Errat ſi non ſcit hoc oſtenſum ꝑus illis
Non licet vxores vel fratres ſiue ſorores
Aut proprias pueros enormi verbere cuiq̄z
Cedere cum pia ſit correxio non inhibetur
Nulla puerperio decūbens percutiatur
Femina ꝑcuſſoꝛ huius banno religatur

¶ In hac pte autoꝛ detminat ꝺ abſolutōe.ꝛ ꝯtinuat̃ ſic. Nã autoꝛ ꝑus detminauit ꝺ ipa excōicatōe.hic ꝯſñter detminat ꝺ ipa abſolutōe. Et poſt ſit iſta ps diuidi i tot ptes quot ponit documēta.vt patebit in ꝓceſſu. Et trahunt̃ ex littera plura documēta quoꝝ pmum ē ꝙ epſ vnius dioceſis non p̄t aliquē abſoluere alterius dioceſis niſi ſibi eēt ſpēalit̃ commiſſuꝫ ꝛ conceſſum:ꝛ ſi aliter fieret abſolutio non valeret. Subdit ſm documētum dicēs ꝙ nullus p̄ſul dꝫ exercere officium alterius p̄ſulis in p̄ſulatu alterius niſi conceſſa ſibi poteſtate. Subdit tcium documētum dicens ꝙ nullus citatus abſens p̄t ligari vinculo excōmunicatōis niſi ei⁹ prius ſit nota citatio.ꝛ faciēs oppoſitū maxime errat. Subdit q̄rtū documētū dicēs ꝙ nulli licitū ē ꝑcutere vxorē.fratrē.ſororē. vel ꝓbos pueros ꝑcuſſione enormi.qꝛ ipa correctio dꝫ eē pia ꝛ charitatiua.ꝛ talis non ē ꝓhibita. Subdit vltimū documētum ꝙ ꝑcutiēs mulierē decūbētē in puerꝑio ē excōicatus.ꝛ nulli⁹ vir dꝫ cognoſcere mulierē carnalit̃ iacētē in puerꝑio.

¶ Dubitatur aūt vtꝝ excōmunicatus p̄t intrare eccleſiam ꝛ audire ſermonē ſeu v̄bum chriſti. Rñdetur ſm plures doctores ꝙ talis licite p̄t intrare eccl̃iam ad audiēdum ſmonē ꝛ v̄bum chriſti.qꝛ talis in p̄dicatōne ꝛ ſmone poſſet forte aliquid audire ꝑ quod ipe cōuerteretur a malicia ſua.ğ illi licitum ē intrare eccl̃iam ſb tali officio.ſꝫ in alijs officijs nullus excommunicatus p̄t intrare.

¶ Primo notādū.ex quo ꝑus dictum ē ꝙ oīs ꝑcutiēs clericum ē excōicatus ꝛ non p̄t abſolui niſi a papa.hoc ē veruꝫ niſi talis ꝑcuſſio clerici eēt ꝓpt̃ aliquā piā cām.vt cā diſcipline.in iſto cāu mgr̃ p̄t corrigere diſcipulos.pat̃ filios.maritus vxorem. Pro quo nota ꝙ iocus cum clerico nō dꝫ eē talis ꝙ ſit nociuus.qꝛ nullus p̄t ledere alium ꝛ ſe excuſare dicēdo ſe ioco ſe feciſſe.

¶ Scdo notādum ꝑ modum dubij:vtrum comedēs p̄t ꝑticipare licite cum excōicato. Rñdetur ꝑ diſtinctōem.vel ğ ipe comedēs ſcit ipm eē excōicatum publice.vel ſcit eum eē excōicatum occulte.ſi publice tūc ñ dꝫ ſecum comedere etſi alibi eēt vbi ꝙ excommunicatus comederet debꝫ ſurgere ꝛ non ſecum comedere.alias peccaret mortalit̃. Si aūt ſcit eum excōicatum occulte tunc in occulto p̄t eum vitare ſi hoc poſſꝫ fieri ſine ſcādalo.ſi āt timet ſcādalū ꝓuenire non dꝫ eū vitare.ſꝫ quotiēſcunqꝫ eū ſine ſcādalo ipm vitare p̄t hoc dꝫ omittere.

q̄cūqꝫ .i.bona .i.friuole
Qui rapit eccl̃ie res furtim vel violenter
s[c] eccl̃ie reddit⁹
Et decimas eius vel cenſum vel quod ab illa
ꝓcedat s[c] aliq̄ s[c] eccl̃iam
Dependeat.vel qui vicio violauerit ipam
s[c] mō excōicatus
Qualicunqꝫ ſit hoc ip̄o facto maledictus
s[c] tu .i.dedicatas
Es vir ſacrilegus ſi res ſacras violaſti

leſiſti ſcꝫ monachū vel moniale
Si percuſſiſti perſonam religioſam
i. aliquē i. ď ſtatu clericoꝝ
Uel quem de clero niſi ſit pcuſſio ſancta
īformatoꝛ sᶜ licite ꝯfitētē
Doctoꝛ diſcipulum confeſſoꝛ pꝛobꝛa fatentem
i. violētiā
Percutit et huius laicus vim vi remouendo
i. nō credit eē sᶜ pcuſſiſſe clericū sᶜ a ſacrilego
Non es ſacrilegus ignoꝛans exibiturqꝫ
sᶜ carnali i. filia sᶜ tua
Si cum matre tua nata muliere ſoꝛoꝛis
i. vicioſe. sᶜ cleric⁹ sᶜ clericū. i. pcuſſione
Turpiter hic quid agat hunc verbere coꝛrige tute
sᶜ cleric⁹ i. opa militaria exercēs
Hic ſi ſit miles aliquem ſi tranſit ad actum
i. indecētē i. pcuſſoꝛ talis pctōꝛ
Illicitum cleri leſoꝛ non ſacrilegus ſit

Eccliam turbans ignoꝛans mercibus inſtans

Etas arma iocus toꝛtoꝛ plātus et actus
sᶜ ab excōicatōe pcuſſoꝛ
Abſolui debet a papa leſoꝛ eoꝝ
iā enūeratis sᶜ eēt. i. ī articulo moꝛtꝭ poſit⁹
Caſibus in reliquis ſi pꝛeciſe moꝛiturus
sᶜ excōicatōis sᶜ iter
Soluitur a vinculo ſibi dum ſanus fuerit qꝛ
trāſit. sᶜ papa sᶜ excōicatōis
Ad papam vadat qui talia vincula ſoluit

¶ Iſtud ē aliō capl'm in q̄ autoꝛ determinat ď ſacrilegio. ꝛ pt̄ diuidi in tot partes quot ponit documenta. Et pmo dt̄ ſic quicunqꝫ rapit bōa eccleſie furtiue vel violent̄ vel aliqd aliō qd depēdet ab eccłia. qui aūt violat eccłiam talis ď facto eſt excōicatus ꝛ vocatur ſacrilegus qꝛ violat res ſacras. Subdit aliō documētū dicens. ſi quis pcutit clerum vel religioſum niſi pcuſſio ſit ꝓpter rationabilem cām vt ſi doctoꝛ pcutit diſcipl'm cā doctrine. ē ſacrilegus. ꝛ ꝯfeſſoꝛ pcutiēs confitētē non ē ſacrilegus. etiā ſi abbas pcutiat monachū ſuū confratrē ꝓ ſuis maleficijs ꝛ exceſſib⁹ non eſt ſacrilegus. Etiā ſi laicus defenderet ſe pcutiendo clericum q̄ eū inuaderet non fieret excōicatus ſiue ſacrilegus. qꝛ vim vi repellere lꝫ. Etiā ſi q̄s pcutit clericum ppetrantē aliquē actū illicitū cum mr̄e. ſoroꝛe. vl' cū filia. non erit ſacrilegus. Etiā ſi aliqs pcutit clericū exercētē opa milita

ria non erit ſacrilegus. Subdit etiã dicẽs ꝙ in oĩbus alijs caſibꝰ extra il-
los iã dictos ledẽs clericũ erit ſacrilegꝰ. ⁊ non pt abſolui a ſimplici ſacer-
dote. niſi in articulo mortis. ſ3 tñ d3 ei iniũgere pñiam ſi ꝯualeat ꝙ epm̄
vel papã adeat ꝓ abſolutõe.

¶ Primo notãdum. ꝙ ex quo ꝑus dictũ ẽ ꝺ leſis ⁊ ꝺ pena leſoꝝ. vnꝺ qui
cunq3 ledit clericũ vl̃ religioſum ille incidit ſñiam maiorẽ latã a canone
Si q̃s ſuadẽte. Et lr̃a ꝺt ꝙ non ſolũ qui ledũt ſacerdotẽ vel diaconũ: ſ3 in cõi ꝺt clericu3
q2 ſb illo nõie compꝛ̄hendunt oẽs clerici. ⁊c.

¶ Scꝺo notandũ ꝙ multis caſibus aliquis non incidit excõicatõe3 le-
dendo clericũ. Primo qñ aliq̃s vberat aliquẽ clericũ bõa intẽtõe ⁊ eiꝰ in-
tereſt vberare. ſicut mgr̃ vberat diſcipulũ ſuũ qui ẽ clericus ꝓ exceſſibus
ſuis quos cõmiſit. ꝑ hoc mgr̃ non incurrit excõicatõem: ſaltẽ ſi ſibi ẽ mo-
dus debitus. ⁊ ſi mgr̃ excederet modũ. ſc3 ꝙ ipſe ꝓijceret diſcipulũ ꝺ vno
angulo in aliũ cũ crinibus ſic ꝙ enormit̃ lederet. tũc talis mgr̃ incider3
ſentẽtiã excõicatõis.

¶ Tercio notãdum. ꝙ qñ quis leuiter ledit alium nõ intẽdẽs eũ ledere
tunc in hoc non incidit excõicatõem. vt ſi eẽnt duo ſocij ⁊ vnus ledit ali-
um non ꝑ̄tendẽs malũ. talis non incidit excõicatõem.

¶ Quarto notãdum. qñ quis ignorat aliquẽ eẽ clericũ. Pro quo ſciẽdũ
ꝙ ignorãtia ẽ duplex. q̃dã viſibilis. q̃dã inuiſibilis. Inuiſibilis ẽ qñ leſor
nullo mõ pt diſcernere vtꝝ ille qui offendit̃ ſit clericus aut non in veſti-
bus. ⁊ ſic ignorantia excuſat. Siue viſibilis. ſc3 qñ aliq̃s pt diſcernere illũ
quem ꝑcuſſit in habitu clericali vel tonſura vel ſua corona ꝙ ſit clericus
tũc ignorãtia non excuſat eum.

¶ Quinto notandũ. ꝙ ſi aliquis inuenerit aliquẽ clericũ q̃ turpit̃ ager3
cum filia vel mr̃e vel ſorore ſeu vxore ſua ⁊ ſi tunc iniuriatus leſerit eum
non incurrit ſñiam magnã excõicatõis.

¶ Sexto notandũ. ꝙ ſi aliquis reponit ſe ꝯtra clericũ ꝓ defenſiõe bono-
rum ſuoꝝ aut ꝓprij corpis ille etiã nõ incurrit ſñiam maiorẽ. q2 vim vi re-
pellere licet. Verbi gratia. ſi aliquis clericus conaret̃ interficere laicum ⁊
ille laicus repercuteret clericũ tunc ille nõ incurrit ſñiam excõicatõis. ſi
hoc facit defenſionis cauſa.

¶ Septimo notãdum. ꝙ ſi clericus ẽ enormis vite ⁊ ſepe monitus ẽ ab
epo ⁊ non ceſſat ſed adhuc manet in ſua enormi vita ⁊ neq̃cia tũc ſi aliq̃s
lederet eũ non eẽt excõicatus.

¶ Vltimo notãdum ſi aliquis lederet clericũ ex ioco nõ incurreret ſen-
tentiã maiorẽ. ſ3 in alijs caſibꝰ ledẽs clericũ incidit ſñiam maiorẽ.

luxuria s. ledẽdo
Si coitu gladiis aut igne dei violaſti
furtiue .i. bona .i. ab eccl̃ia
Eccleſiam furtim ſi res tamen inde tuliſti
.i. depꝛ̄datꝰ s. eccl̃iam .i. iſtitutio
Si ſpoliatus es hanc te dicit ſacrilegũ lex
ſeq̃ns retinẽt .i. eccl̃ie
Iſtud iuditiũ conſeruant a tria templi

s^{e} dei .i.leſus
Si quis in eccleſia percuſſus vulnere ſiue
.i.ponat ibi intdictũ
Morte ſit.officiũ diuinũ ceſſet ibidem
ꝗuſqꝫ .i.eps recõciliat
Donec pſul eam renouet noto violenter
.i.tumultuatio
Sancta ſepultura ſit mortis vulnere leſa
nõ admittat s^{e} ab antiſtite
Interdicatur donec pus hec renouetur
.i.vales s^{e} inia excõicatõis
Si potes et non des eodem fune ligatus
s^{e} iuuãt ꝓ illo pctõ
Nil lachryme gemitus confeſſio.ſed dare prodeſt
rẽ ſacrã s^{e} loco auferẽs talis pctõr
Sacrum de ſe ſacro ſi deferẽs ſacrilegus es
rẽ nõ ſacrã s^{e} loco .i.ſacrilegus
Non ſacrum ſi de ſacro fers diceris idem
s^{e} auferẽs s^{e} loco s^{e} crimine
Et ſacrum de non ſacro macularis eodem

¶ Hic autor ponit aliud documẽtum volẽs ſi aliquis violat eccl'iaꝫ p coitum vel p gladiũ: vel p ignẽ vel p furtũ aliqua bona ab ea ſbtrahẽdo vel p ſpolium violẽter rapiẽdo talis ẽ ſacrilegus ⁊ aſtrictus vinculo anathẽatis.nec lachryme nec gemitus nec quicqꝫ taliũ pt illi ꝓdeſſe niſi reſtituat pus que abſtulerat.iõ excõicandus eſt vt p excõicatõez compellat ad reſtitutõem. ¶ Subdit vlterius dicens ſi aliquis in aliqua eccleſia interficiat vel ledatur ibi dꝫ ſuſpẽdi diuinum officium ſic ꝙ in ea non dꝫ fieri celebratio miſſarum ⁊ alioꝝ diuinoꝝ officioꝝ niſi p dñm epm recõciliet. ⁊ ſi cimiteriũ ẽ violatum p inffectõem alicuius.tunc ibi dꝫ ſuſpẽdi ſepl'tura eccleſiaſtica donec etiã p epm reconcilietur. ¶ Subdit vlteri⁹ ponendo regulas gñales ꝺ ſacrilegio dicẽs.omnis ſumẽs rẽ ſacrã de loco ſacro erit ſacrilegus.etiã ſumẽs rẽ ſacrã ꝺ loco non ſacro erit ſacrilegus.ſimiliter qñ ſumit rẽ non ſacrã ꝺ loco ſacro etiã ẽ ſacrilegus.

¶ Primo notãdũ ꝙ ſacrilegiũ ſic diffinit᷑.Eſt ſacre rei violatio vl' eius dẽ rei vſurpatio.vt qñ aliqs violat vel vſurpat rẽ ſacrã talis ẽ ſacrilegus

¶ Scdo notãdũ.ꝙ ſacrilegiũ interpretatur qſi rei ſacre lectio vel vſurpatõ vel deſtructio.Et cõmittit᷑ tripliciter. Primo rõne pſone.vt ſi aliquis miſit manus violẽtas in clericũ talis dr ſacrilegus. Scdo mõ ſacrilegiũ cõmittitur rõne loci.vt quãdo aliquis violat locum dei ſeu locũ ſacrũ talis meretur dici ſacrilegus. Tercio cõmittitur rõe rei ablate ab eccleſia. ⁊ fit tripliciter. Primo quando ſacrum tollitur ꝺ ſacro.vbi gratia ſi aliquis reciperet calicem ab eccleſia ille cõmitteret ſacrilegiuꝫ. Scdo cõmittitur ſacrilegium quando ſacrum tollitur de non ſacro. vt ſi aliquis reciperet

calicē dē domo ſacerdotis ille itez cōmitteret ſacrilegiū. Tercio cōmit‑
titur qn̄ non ſacz tollit̄ d̄ ſacro. vbi gr̄a. vt ſi aliqs reciperet pecuniā de ec‑
cl'ia ibi cōmitteret̄ ſacrilegiū. nā eccl'ia ē ſacra. pecunia vo non ſacra.

Purpura cortine vel veſtes eccleſiaz
Non exercere debent veſtis laicoz
Ad templum currens latro publicus aut homicida
Aut ſpolians illud manet indefenſus ab illa
Adiutor vel conſultor vel ope malefactis
Diſtribuens talem penam paciuntur et ipi

¶ Hic ponit aliud documētum dicēs. q purpura cortine vl' veſtes eccle‑
ſiaz non dn̄t accomodari nuptias laicoz. Rō huius ē. qz hmōi veſtes ſīt
compate ad laudē dei z ſanctorum eius: Sz quia aliud dz attribui deo z
aliud hōibus. igit̄ laicis non dn̄t cōcedi ornamēta eccl'iaz. Subdit vlteri9
dicēs. Si aliquis latro vel homicida vel ſpoliator curreret ad eccl'iam il‑
le manet ibi indefenſus. Etiā adulteros z defenſores eorundē. ſz alij ma‑
lefici vtuntur libertate eccl'ie.
¶ Notādum pmo. q latro z publicus ſpoliator currēs ab eccl'iam nō de‑
fenditur ab eccl'ia. ¶ Pro quo notādum q ois malefactor currēs ad ec‑
cl'iam nō dz trahi ab eccl'ia. ſz tamē ab illa regula excipit̄ public9 latro z
nocturn9 ſpoliator q pn̄t trahi ab eccl'ia. Et rō ē. qz ipi auxiliū legis inuo‑
cant ſiniſtre vel inane. qz legē derelinquūt. ſz tamē hō liber ſi ad eccleſiaz
fugit ipe dz ibi defendi z non dz trahi ad mortē vt ad mēbroz mutilatio‑
nē. ſz tn̄ ipe dz leſis ſatiſfacere.
¶ Scdo notādum ē circa pdicta: dubitat̄ ſi religioſus offendit clericuz
vtz tenet̄ ad tantā pn̄iam ſicut ſecularis. Rn̄det̄ p diſtinctionē vl' ille of‑
fenſus ē religioſus vl' non. ſi ē religioſus z leſio non ē enormis tūc pt ab‑
ſolui a ſuo ſupiori vtputa ab abbate vl' priore vl' gardiano. Si aūt leſio eſt
enormis tunc indiget abſolutōe ſedis apl'ice.
¶ Tercio notādum e modum dubitatiōis. an mulier pcutiēs clericum
committit ſacrilegium vl' nō. Rn̄detur p diſtinctionē. vl' clericus ē tem‑
ptās mulierē vl' nō ſolo vbo vl' facto z vbo ſimul. Si ſolo vbo z mulier p‑
cutit clericum ſentētie vinculū incurrit. Si aūt vbo z facto ſic z tūc eū p‑
cutit vinculum ſnīe nō incurrit. Vtramē dicūt doctores ſacre theologie
q non ē incōueniēs q talis mulier petit abſolutionē.
¶ Vltimo ē notandum. Dubitatur vtrum aliquis qui pcuterz ruſticū
credēs ipm eē clericum cōmittat ſacrilegiū. Rn̄detur q nō. qz q̄uis cre‑
dit eum eē z non ē clericus tūc illa intētio nō facit eum cōmittere ſacrile‑
gium. licz ipe pcuſſit eum.

sᶜ aliq̄ .i. viro ꝯtra dicēte
Femina res proprias inhibente viro moritura
.i. teſtamētū facere. sᶜ bonis. sᶜ vir
Eccleſiis legari poteſt cummunibus ille
.i. ꝯtradicēte sᶜ mulier aſſignet
Defendente nihil veſtes quibus vtitur. he ſunt
sᶜ q̄s ꝓprijs laborib⁹ acq̄ſiuit
Res proprie vel ſi nummos hec habet ſpeciales
.i. ꝯſentiēte sᶜ ō reb⁹ cōibus
Permittente viro poterit dare femina quid vult
sᶜ reb⁹ .i. contradicētib⁹.
Uir de mobilibus pueris obſtantibus atq̄
.i. vxor ſua teſtamētū facere diſpoſit⁹ ad mortē
Coniuge legare poterit pro ſe moriturus
.i. īfirm⁹ sᶜ exīis nō vȝ
Eger ſignatus et diues ſi nequit ire
sᶜ ſctē t̄re
Ad terram ſanctam cuius ſignum tenet in ſe
.i. pueris ꝯtradicētib⁹ sᶜ pecunie
Inuitis poterit tranſmittere ſummā
sᶜ ſummā .i. in ꝓpa pſona
Quam deportaret ſi pſonaliter iret
sᶜ anq̄ȝ ſummā dirigat .i. in vtilitatē
Si moritur terre ſancte vertantur in vſum

¶ Capl'm aliō in quo autor vult ōterminareō teſtamētis. Et trahunt̄ ex tali capitulo tria documēta. Quoꝝ pmum tale ē ꝙ femina nō pt aſſignare teſtamētū viro ꝯtradicēte te niſi hr̄et ꝓpas res vel ꝓpos nūmos: Subdit ſm documētum dicēs ꝙ vir pt aſſignare teſtamētum muliere ꝯtradicēte ⁊ etiā pueris. Et ſolum ē verum ō tribus mobilibus. qꝛ ſi vellet legare domū totā tunc mulier pt reuocare. Deinō ſbdit t̄cium documētum dicēs. Si aliqs feciſſet vota ad loca ſccōꝝ ⁊ incideret in infirmitatē magnā ita ꝙ viā non poſſit attingere tunc totā ſummā pt mittere quā pſonalit̄ potuiſſȝ illuc cōſumpſiſſe. Et ſi pus moueret̄ anq̄ȝ illā ſummā illac deſtinaret tūc illa ſumma dȝ vti in vſum pietatis.

¶ Primo notādum quid ſit teſtamētum. Unō teſtamētū ſic deſcribit̄ Teſtamētum ē noſtre voluntatis in his que poſt mortē fieri volum⁹ expreſſio. Et dꝛ notant̄ (poſt mortē) quia ſi fierȝ an̄ mortē tunc nō diceret̄ teſtamētum ſȝ magis legatū.

¶ Scōo nota ꝙ teſtamētū fit duob⁹ mōis Prio in ſcp̄to ⁊ corā idoneis teſtibus: In ſcp̄to qn̄ eligit̄ executoꝛ. ⁊ ad hoc vocant̄ teſtes idonei. Et ſcribit̄ carta ſb ſigillo cū ſigno publico. Scōo teſtamētū fit qn̄ vocant̄ teſtes idonei ⁊ executoꝛ exigit idone⁹ ſine carta:

¶ Tercio notādum. Ira dt ꝙ mulieres maritate nō poſſunt facere teſtamētum d rebus cōmunibus abſqꝫ ꝯſenſu viri. ¶ Pro illo ē ſciēdū ꝙ res ſunt in triplici differētia. qꝛ qdā ſūt res mulierib⁹ approꝑate vt ſūt ea z veſtimēta z pepla capitꝭ. Alie ſunt res viro approꝑate z alie ſūt res vtriuſqꝫ approꝑate. Et d ꝑmis mulier pt legare viro ꝯtradicēte. z hoc dꝫ fieri cū moderatōe ne vir grauet̄ i onere mrīmoniali.

¶ Quarto notādū. Si aliqs decumbēs prompte ꝓferet loquelā. z ſi teſtamētum libēter aſſignaret z ꝓpter carētiam loquele non poteſt dicere ſeu exꝑmere. ſed ille decubens ſciens ſcribere ſcriberet intētum teſtamēti. ¶ Tunc ibi dubitatur vtrum hoc teſtamētum tenet vel non. Ibi reſpondent doctores iuris ꝙ ſic. ſcꝫ tale teſtamētum ē legatum ſeu tenet ad tātum acſi vocetenue expreſſiſſet. quia ꝑ ſola ſigna homo pōt legare teſtamētum ſuum.

¶ Quinto ē notādum. Si aliquis ſacerdos decederet tunc ibi dubitatur quid d rebus ſuis eēt agēdum. Rūdetur ſꝫ triplici diſtinctōe. vel ꝗ ille ſacerdos hr̄et bona eccleſiaſtica tātum vel bona matrimonia tātum. vel illa bona ſunt ſimul mixta. Si ꝑmo mō tunc ſacerdos d iſtis rebus non pt facere teſtamētum. quia bona eccleſiaſtica ſuccedunt ſolum eccleſie z ſucceſſoribus eius. Si ſcdo mō tunc ſacerdos d eis licite pt facere teſtamētum: z etiam d iſtis que proprijs laboribus acqſiuit. Si aūt illa bona ſūt mixta tunc debēt diuidi ita ꝙ ꝑma ps illius dꝫ venire ad vtilitatē epiſcopi. ſcda pars ad vtilitatem eccleſie. tcia ps ad vtilitatem pauperum: quarta pars ad vtilitatē ſuorum amicorum. z non debent illa bona dari ad manus amicis. quia alias iniuſte procederent circa iſta bona eas retinendo. ſic ꝙ non verterentur partim vſum eccleſie z partim in ſubſidium pauperum. modo ſi hoc fuerit tunc graue peccatum committeret z omnes prelati potentes huic crimini reſiſtere z non reſiſtunt ſūt rei i tali crimine. ꝗ bona ſacerdotum vtiqꝫ ſm illā iuſticiā in qttuor ptes debēt diuidi vt pdictum eſt.

¶ Ultimo notādum eſt. Dubitatur vtrum vſurarius manifeſtus pt facere teſtamētum. Ibi reſpondēt doctores ꝙ non niſi ipe vſurari⁹ ſatiſfaciat pus d vſuris. vel qd ad minus cautionē ſufficiētē pſtat d ſatiſfactiōe z vſuris.

s᷑ vir .i. duas vxores tali noīe

Qui duxit binas mulieres bigamus hic eſt

talis hō ſic dict⁹ .i. ad ordinē ſacerdotiū

Bigamus admitti non debet in ordine ſacro

s᷑ puellā s᷑ mrīmonialit̄ s᷑ icorupta

Corruptā ſi duxiſti pro virgine non te

.i. iſte .i. remouet

Error hic excuſat quin pellet ab ordine ſacro

.i. añ mrīmoniū coguiſti s᷑ mrīmonialit̄

Quam defloraſti ſi duxiſti minus obſtat

.i. legittime duxiſti ꝑ vba d futuro

Si deſponſaſti binas et noueris vnam

s^c ad ſacros ordines
In tali caſu procedere non inhibeberis
.i.puella .i.caſtitatis
Virgo tibi nupta ſi virginitatis honore
.i.puata .i.anteq̃ s^c carnalr
Preſpoliata prius fuerit q̃ noueris ipam
s^c idē neſcis .i.hac deceptōe
Iſtud et ignoras iſta non fraude teneris
s^c carnalr illo nōie diceris
Si cognoſcis eam quin bigamus inde voceris
.i.caſtitatē s^c aliquā incorruptā
Si votum caſti facias ac inde puellam
s^c mrimonialr .i.infringēdo
Duxeris intactam quia votum tranſgrediendo
.i.trāſgreſſus .i.pſbyteratus
Preuaricatus es inde tibi ſacer ordo negatur
s^c mulieris poſt obitū talis hō
Huius poſt mortem tu bigamus eſſe probaris
.i.vxor in aliq̃ fornicatōe maniſeſta
Si tua ſit coniunx in adulterio tibi nota
s^c te s^c mulieri poſt adulteriū .i.eris
Cōmiſcendo ſibi ſua poſt probra bigamus extas
s^c mulieris .i.adhereat
Si dictū crimen huius ſic pendeat et lis
.i.iura carnalia s^c mulieri .i.exigēti
Debita carnis ei reddas de iure petenti
notū fit s^c adulteriū s^c viro talis hō s^c ipo
Si ſonat hoc idem de te ſis bigamus ex te

¶ Iſtud eſt aliud capitulum huius tractatus in quo magiſter proſequitur determinare de bigamo dicens. q̃ ille dicitur bigamus q̇ accipit duas vxores ſucceſſiue. et nullus talis debet admitti ad ſacros ordīes. Deinde ſbdit alia documenta dicens. Si aliquis accipit corruptam virginē et credit eſſe virginem ea mortua non poteſt attingere ſacros ordīes nec ille error eum excuſat. Sed ſi ipſemet defloraſſet eam et poſtea ſumeret eam legittime tunc hoc minus obſtaret. ¶ Subdit ſcdm documētum dicens. Si aliquis deſponſaſſet ſe ad duas mulieres et ſolum vnam cognouiſſet ille non inhibetur procedere ad ſacros ordines. ¶ Terciuz documentum eſt. Si aliqua puella eſt tibi nupta que pus ē ſpoliata honore virginitatis. et ſi cognoſceres eam inde voceris bigamus. ¶ Quartuz documentum eſt. Si tu feciſti votum continentie et poſtea natura inſtigante accipias vnam intactam puellam tunc tu eris priuaricatus q̃ ſacrū ordinem non potes attingere et poſt mortē illi⁹ eris bigam⁹ reputat⁹.

¶ Ultimũ documentũ eſt. ſi mulier tua ē publica adultera te ſciēte. et ſi cõmiſcueris ei eris bigamus. ⁊ hoc idē ꝺ te viro ē intelligēdũ ſi trāſgredieris thoꝝ legittimũ. ⁊ lȝ ipa ē publica adultera tñ ea poſtulante debita carnis a te ꝺ iure debes ei reddere. q꜠ poſtulās in tꝑoribꝰ ⁊ alijs circūſtantijs ꝓhibitis peccat ⁊ non reddēs.

¶ Primo notādum. qꝺ ſit bigamꝰ. vñ bigamꝰ ſic diffinit̃. Eſt ꝑſona irregularis q̄ contrahit cum vna. ⁊ deīn cū reliq̄. Sȝ bigamia ſic definit̃. ē irregularitas ꝓcedēs ex ſedere ꝯiugali vel ex aliquo illo annexo: vel ē vicium ꝓueniēs ex diuiſione carnis. eo ꝙ vnio viri ⁊ mulier̃ ſꝫt vnionē chriſti cū eccleſia. que vnio omnino ē ſimplex. ⁊ ſic bigamus ꝺ꜠ a bis qꝺ ē due ⁊ gama mulier quaſi duas hñs mulieres. vel aliquis occupatus cū duabꝰ mulieribus. ¶ Scꝺo notandum. illꝺ vicium fit multiplicit̃. Primo quādo aliquis ꝯtrahit matrimonium cum vidua tunc talis ꝺ꜠ bigamꝰ. Secundo fit qñ aliquis recipit duas mulieres in diuerſis ꝑtibus ⁊ tēporibꝰ. ſic ꝙ qñ vna moritur ꝙ tunc aliā ducat. Tercio illꝺ vicium fit qñ aliquis ducͭ duas mulieres ſimul ⁊ ſemel ⁊ mittit ſibi eas copulare. Quarto fit qñ aliq̄s hȝ vnā vxorē ꝺ iure ⁊ aliā ſine iure. Verbi grã. vt ille q̄ hȝ vnā vxorē legittimā ⁊ aliā cui cõmiſcet̃ carnalit̃. ille ꝺ꜠ bigamꝰ. Quinto qñ aliq̄s cõmiſcet̃ ſue vxori quā ſcit eē adulterā. ſic ꝙ poſt adulteriū reddat illi iura ꝯiugalia ille erit bigamꝰ. Sexto qñ aliq̄s credit ſe ꝯtrahere cū ꝟgine ⁊ ꝯtrahit cū muliere: iſte error nõ excuſat eū q̄n vtiqȝ erit bigamꝰ. Et iſtis ſex mōis fit bigamus qui diligēter ſunt conſiderādi. naȝ ſunt neceſſarij. q꜠ nullus talium in ordinibus ſacris ꝓcedere pt̄. ¶ Ultime nota. dubitatur ſi aliq̄s cognoſceret ꝟginē añ mr̃imoniū cū q poſtea ꝯtraherȝ mr̃imoniū. vtrum ex hoc fiat bigamus. ⁊ videt̃ ꝙ ſic. q꜠ talis nõ duxit ꝟgineȝ ſȝ corruptā. g̊ talis erit bigamus. Ad hoc r̄ndetur ꝙ talis non ē bigamꝰ. quia talis non diuiſit carnem ſi ſaltem ſcit eam cognitam ſolum ab eo. ⁊ non ab aliquo alio viro. ſi ꝟo cognita eſt ab aliquo alio viro tunc cenſetur bigamus.

post hꝫ — dicere — ſortilegia
Hinc ego deberē recitare ſupſtitiones
ſupſtitōes — inſipiētes — ꝯdēnant̃
Quas faciunt homines ſtulti quibus inficiuntur
corrigi — hoim
Simplicitas poterit compeſci ſtulta virorum
doctoꝝ — .i. cõpellat — sc̃ incātatōe
Si quis ſortilegas compeſcat ab hac mulieres
neq̄cias — mulier
Sectas et truſas harum qui ſcribere vellet
sc̃ ille — truſas
Non compleret eas vitulorum pellibus octo
haꝝ mulieꝝ — inūerabiles — ſtulticijs mulieres
Stulticie mille vel plures ſunt quibus ille

potiunt̄ ꝓ mortali pcc̄o eſtimant̄
Utuntur mortis pro labe tamen reputant̄
.i.iratus mgr̄ compꝫhendere
Clericus aut ſcriba non eſt qui poſcit habere
incātationū mulierē
Harum noticiā tantū manet hec apud iſtam
ſtulticijs enūeratis
Non eſt conſilium de talibus enumerandis
ꝓ q2 tal̄ ſtulticia celi maris
Nanqꝫ caret numero veluti ſtelle vel arene
mulieres cōpellant̄ .i.ab illis incātationibꝰ
Ne compeſcantur deſiſtere talibus.et nil
iubet doctores ſacri vinculū excōicatōis
Quod docet eccleſia faciunt ſententia banni
incātatrices corrupte puniant̄
Has contra detur deprehenſe corripiantur
.i.artiꝰ mulieꝝ neq̄cie
Strictius vt harum ſtulticie reprimantur

¶ Iſtud eſt vltimū capl̄m huius tractatus.in quo mgr̄ ꝓſequit̄ determinare de ſortilegijs dicēs.ego deberē poſt illa iā dicta enumerare incātatōes quas aliqui ſtulti hōies faciunt quibus ipi inficiūt̄. ⁊ ipa ſimplex ſtulta ſimplicitas viroꝝ p̄t cōpeſci.ſꝫ q̄s tunc cōpeſcet incātatrices vt deſiſtant ab hac ſtulta ſimplicitate.q̄ſi diceret nullus. Etſi q̇s vellet ſcribere trufas haꝝ mulieꝝ.ille nō poſſet illas ſcribere in octo pellibꝰ vitulorū.q2 ſtulticie tales ſunt vltra numeꝝ. Et nō ē aliq̇s c'ericꝰ vel ſcriba tam doctus qui p̄t cognoſcere modos incātionū:⁊ iō non ē aliqđ ꝯſiliuꝫ ꝙ tales modi enumerant̄.⁊ iuxta illas incātatrices ꝓuant̄. q2 ſunt innūerabiles ſicut ſtelle celi ⁊ arene maris.⁊ tales incātatrices cōpeſcēde ⁊ cōpellende ſunt a talibus deſiſtere.⁊ niſi deſiſtāt debēt acriter anathematizari ⁊ corrigi vt eaꝝ malicia deꝓmatur.

¶ Notandū ꝓ illo quid ſit ſortilegiū.vn̄ ſortilegiū ſic diffinit̄. Eſt quedā ſupſticioſitas vel ars diuinādi vel futura inueſtigādi.vn̄ diuinare idē eſt qđ futura inueſtigare.⁊ ſic diuinatio ē ignoti ſeu futuri inueſtigatio. Et merito talis ſb̄tilitas non dr̄ ſcia.q2 ē đ numero maloꝝ.ſꝫ oīs ſcia ē de numero bonoꝝ honorabiliū.vt pꝫ in ꝓhemio libri đ aīa.

¶ Scđo notādū.autor vult ꝙ tot ſt̄ ſpēs ſortilegij q̄t ſt̄ ſtelle celi ⁊ arene maris.⁊ illas nō declarat ne audiētes opent̄ iſtas.iō tacite nob đ eis determinat.Et tn̄ ſciēdū ꝙ quoddā ſortilegiū fit in t̄ra.quoddam in aqua.q̄ddā in aere.quoddā in igne.q̄ddā in mortuis.q̄ddaꝫ in garritu auiū. ⁊ ꝯ̄ijs ſpēbus.Sortilegiū quod fit in terra dr̄ geomantia.⁊ dr̄ a ge grece qđ eſt terra latine.⁊ mātos diuinatio quaſi diuinatio facta in t̄ra Sed qđ fit in aqua dr̄ hydromātia.ab hydros grece quod ē aqua latine. ⁊ mātos diuinatio.q̄ſi diuinatio facta in aqua.Sꝫ qđ fit in aere dr̄ aremātia. ⁊ dr̄ ab

aere⁊ mātos diuinatio. Sʒ qḋ fit in igne ḋr piromātia. a pir qḋ ē ignis et mātos diuinatio. Sed qḋ ſit in morte ḋr nigromātia. ⁊ ḋr a nigros grece quod eſt mors latine⁊ mātos diuinatio. Et talis diuinatio fit qñ mortui coguntˀ ⁊ ꝯiurantˀ reſurgere⁊ ad interogata reſpōdere. Sʒ qḋ fit in aſpectu auiū ḋr auſpiciū. ⁊ ḋr ab auis⁊ ſpicio. qḋ in ſimplici non eſt in vſu. et valet intantū ſicut video q̄ſi futura videns ⁊ cognoſcēs in aſpectu auiuʒ Sed qḋ fit in garritu auiū ḋr auguriū. ⁊ ḋr ab auis⁊ garrio qḋ ē aue cla mare quaſi futura cognoſcēs ex garritu auiū. Et ſunt multe alie ſpēs q̄ ſcribi non pñt⁊ inhibite ſunt. ⁊ ergo oēs qui iſtis inſiſtūt peccāt mortalr. vñ ḋt ſctūs Augu⁹. qui oibus iſtis inſiſtunt ſciunt ſe fidē dei diminuiſſe ⁊ irā dei grauiter incurriſſe.

¶ Tercio notandū. dubitaˀ vtꝝ clericus pt facere experimētū. Rñdetˀ ſb diſtinctōe. q2 ſi illḋ ſeu tale expimentū fit ꝑ aliquā certā ſciam. vtputa ꝑ aſtronomiā⁊ non ꝑ inuocatōem demonū aut ſcias ꝓhibitas tūc licitū ē fieri. Sed ſi fit ꝑ inuocatōem diaboloꝝ vel ꝑ ꝯiuratōem tūc ē illicitū fie ri. q2 iſte qui facit tale expimentū obligat ſe etne pene.

¶ Quarto notandū. dubitaˀ ḋ laicis qui faciūt in medio chori⁊ mittūt cātare miſſam ꝓ defunctis. ⁊ hoc ꝓ tanto vt petāt mortē ſuoꝝ amicoruʒ vel inimicorum. vtꝝ ibi ſit ſortilegium. Rñdetur ꝙ talis laicus dʒ ab ec cleſia grauiter puniri ꝓ tali facto quia ē ſortilegiū. Sed ſi talis hoc faci ens ē ſacerdos tūc ipē dʒ incarcerari⁊ ab officio ſuo ſuſpendi

¶ Quinto notandū. dubitaˀ vtꝝ iſti cōmittūt ſortilegiū qui dicunt qñ eis obuiat lepus vel monachus in via tunc habent diſſortuniū. vel qñ de mane ſicut in cathedra ſcti petri ꝑmo apparet paſſer. tūc dicūt ſe hr̄e for tunā: ſed ſi apparet eis cornix. tunc dicunt ſe hr̄e diſſortuniū. Ibi rñdetˀ ꝙ ibi in veritate eſt magna ſpecies ſortilegij. ⁊ hoc credentes mortaliter peccant. ⁊ ſunt excōmunicandi⁊ debent ſatiſfacere ḋ illo. ⁊ niſi ſatiſfaciāt obligāt ſe eterni damnatōi.

¶ Ultio dubitaˀ ḋ mulierib⁹ q̄ dicūt angelū ꝑtrāſire cāpos ⁊ dianā deā paganoꝝ ſiluas⁊ ḋ innūerabili multitudine mulieꝝ ſuꝑ q̄ſdā beſtias eq̄ tare. ⁊ cū his truſis vtꝝ h̄ ſit ſpēs ſortilegij. Dōm ꝙ eſt ḡuis ſpēs ſortilegij. q2 angel⁹ ſathane triūphat in eis. ⁊ trāſfigurat ſe in angelū luc̄. ⁊ ſic mlieres decipiuntˀ ꝑ angelū ſathane⁊ nō ē mirꝝ. q2 mulieres ſit̄ debiles ⁊ inſtabi les in aīo. ⁊ compantˀ aque. q2 ſicut aq̄ facilitˀ tranſit⁊ labitˀ. ſic ⁊ mulieres facilitˀ ruunt ſeu labuntˀ in ſortilegiū⁊ in ſectas hereticas.

.i. puid⁹ .i. pctā ꝑ ꝯfeſſionē

Irit circūſpectus dum crimina p̄ſbyter audit

ꝯfitētes ꝑſona ſᵉ ſit ꝑſona

Circa ꝑſonas. que pauper. debilis. et que

ſciēs .i. ignara diues

Sana vel infirma locuples vel in ordine ſacro

.i. robuſta debilis .i. aliena

Fortis vel fragilis in corpore. que peregrina

ſᵉ ⁊ dʒ videre .i. portādo

Que ſit deuota. que ſit minus apta ferendo

i.pñiam .i.pccis ſc illō mēſuret pctis
Penam pro viciis totum moderetur in ipſis
ꝯfeſſor ſbueniēs pccis medicinas
Preſbyter occurrens viciis medicamina contra
ſc ꝯfitētes ad e penas purgatorij
Imponens et eos ad purgat oria mittens
ſc pſbyt .i.meli⁹ .i.ad celū ꝯfitētē
Si nequit vtilius et ad vlteriora reducat
.i.pcca ſꝫ corriget ppli publica
Crimina non zelet plebis manifeſta ſacerdos
.i.pñiam agat iuſtū emēdet pctā
Donec peniteat. et vt eſt dignum luet ipſa
.i.miſcdie pctōrib⁹
Preſbyter oſtendat vultu miſerantis. et iſtis
Leuia preponat ſi diſpenſat: aliiſqꝫ
Dulcia proponat quibus eſt leue fortia ferre
Sobrius et caſtus humilis pius atqꝫ pudicus
Simplex et prudens vt ſerpens atqꝫ columba
Pacificus mitis diſcretus preſbyter omnis
Hic mortem ſubeat citius qꝫ crimina prodat
Moribus et vita plebem ꝑluceat iſte

¶ Iſte eſt tractatus quintus ⁊ vltimus pñtis libri. in quo ꝓſeqt̃ de mis re ꝺ cōfeſſione. ⁊ pmo ꝺ circūſpectōe ⁊ ꝓuidentia ſacerdotꝫ ſeu cōfeſſoris. Quō aūt pñs tractatus diuidit̃ patebit in ꝓceſſu lr̃e. Primo dr̃ ſic ꝙ cōfeſſor audiēs ꝯfeſſionē dꝫ eē circūſpectus circa ꝑſonā ꝯfitētē. vtꝝ tal' ꝑſona ſit pauꝑ vel diues: debilis vel fortis. digna vel indigna. nobilis vl' ignobilis. ſtulta vel ſapiēs. Et vtrum ſit apta ad agendum pñiam difficilem vel non. Et ſm̄ has circūſtātias dꝫ pñiam moderare. ⁊ dꝫ ꝑſonis penitētibus dare remedia ꝯtra pctā. ⁊ dꝫ eas inducere ad agēdum penitētiam. Et ſi vlterius nequeat agere pñiam tunc dꝫ eas remittere ad purgatorium. Subdit alia documēta de prudētia ⁊ ſapientia confeſſoris dicens. ꝙ p̄ſbyter non debet reuelare crimina aliquoꝝ. ſicut vſurarioꝝ p̄donū et alioꝝ ꝯſimiliū. ſed debet eas inducere vt agant pñiam. ⁊ dꝫ eis oñdere faciem miſcdie. Et ſi quis deſperaret illi debet leuia p̄ponere. ſed firmis ⁊ ſtabilibus debet p̄ponere ardua ⁊ grauia. Subdit ꝙ qlibet p̄ſbyt̃ vel cōfeſſor dꝫ eē ſobrius. humilis. caſt⁹. pudicus. prudēs. mitis. pacific⁹. ⁊ diſcretus. Et ꝑus p̄ſbyter dꝫ penam mortꝫ ſbire añqꝫ crimina alicuius ſecreta

reuelaret: ⁊ dꝫ excellere alios in vita ſua: ⁊ ceteris bonis operibus.
¶ Notādum p̄mo q̄ in ꝯfeſſione due cõſecrant̄. Primo ipius ꝯfitentis debita diſpoſitio. Scḋo ipius audient ꝯfeſſione debita circũſpectio ⁊ ſic p̄mũ ſpectat ad ꝯfitentē. ſecundũ vo ad ꝯfeſſorem. q̄ntũ ad ꝯfitentē p̄mo requirit̄ ꝯtritio. ⁊ hꝫ fieri q̄n hō deplãgit ſua pctā vo dolore. q: ſine ꝯtritione nulla ē confeſſio ⁊ remiſſio. ſed dꝫ ea deplãgere p̄us in vniuerſali ⁊ poſtea ſingillatim in ſp̄ali nocte dieq̄ꝫ lachrymas ⁊ gemitus p̄ ipis effundendo. Vñ ps. Per ſingulas noctes lectũ meũ lachrymis ⁊c. Scḋo requirit̄ vera humilitas. eo q̄ ipe confitet̄ ſacerdoti qui ſedet in loco chriſti. Tercio requirit̄ v̄itas confitentis vt ipe intendat dicere veritatē ⁊ dimittere falſitatem. Quarto requirit̄ integritas vt nõ diuitat cõfeſſionē. ſcꝫ q̄ diuerſis ſacerdotibꝰ confiteret̄. Quinto requirit̄ ad ꝯfitētē q̄ eiꝰ ꝯfeſſio ſit lucida ſic q̄ ſit p̄ manifeſta v̄ba ⁊ nõ obſcura. Quãtũ ad ſecũdũ qḋ ꝯſiderat̄ in ꝯfeſſione eſt ipius audient ꝯfeſſioneꝫ debita circũſpectio. ſic q̄ confeſſor ſit ꝓuidus in audiēdo. ſagax in ponderãdo. diſtinctꝰ in iudicando. ſapiens in imponendo pn̄iam. Vnde eſt vlterius ſciēdũ q̄ multe circũſtãtie ſunt huãde in ꝯfeſſione circa confeſſorē ⁊ ꝯfitētē. Primo ſacerdos dꝫ inſpicere q̄ntitatē diſtinctã numerãdo peccata. Scḋo dꝫ reſpicere q̄ntitatē continuã que reſpicit diuturnitatē tp̄is. ſcꝫ vtꝝ tal̄ in vno anno ſit confeſſus vel in dimidio. vel in vno menſe vel in vna ſeptimana et ſm̄ illã q̄ntitatē aliã ⁊ aliã dꝫ iniungere pn̄iam.
¶ Itē notãdum. illud qḋ dictũ eſt ſic p̄t pſuaderi. q: ſicut eſt ḋ medico corpali. ſic etiã ē de medico ſp̄uali. ſed medicꝰ corpalis dꝫ inſpicere circũſtantias morbi. iḋo etiã medicꝰ ſp̄ũalis debet inſpicere circũſtantias pcc̄i. Maior pꝫ p̄ ſufficientē ſimilitudinē. Minor ꝓbat̄ ſic. q: medicus corpalis conſiderat ſi ſunt multi morbi vel vnus tm̄. ⁊ ſm̄ hoc porrigit medicinam. Sic ergo etiã debet facere medicus ſp̄ũalis. ſcꝫ ipe confeſſor iniungendo pn̄iam ſm̄ circũſtantias peccati. Scḋo ſacerdos dꝫ videre q̄litatē quare ⁊ q̄n̄o peccator peccauit. quia ſepe ex illo mõ aggrauat̄ pcc̄m. Tercio dꝫ inſpicere etatē peccant. ſcꝫ vtrum ſit p̄fecte etatis vel imperfecte. ⁊ ſm̄ hoc habet iniungere pn̄iam conformē. Quarto dꝫ conſiderare ſciaꝫ ꝯfitentis. ſcꝫ vtꝝ ſit ſciētificus vel ignarus. quia ſcientifico maior eſt iniũgēda pn̄ia q̄̃ ignaro. q: forte ignorat ignarus q̄ tale pctm̄ tãtum aggrauat. Quinto ꝯfeſſor dꝫ reſpicere ſexũ vtꝝ ſit vir vel mulier. q: ipi viro maior ē iniungēda pn̄ia q̄̃ mulieri. Sexto dꝫ reſpicere ꝯditõem p̄ſone. ſcilꝫ an ſit debil̄ vel ſana. an pauper vel diues. ⁊ an ſit in infimo medio l̄ ſummo gradu vel ſtatu. q: ſm̄ hoc aliter ⁊ aliter dꝫ illi pn̄ia iniungi. q: ſupbo dꝫ iniungi humilis oratio. auaro dꝫ iniungi elemoſynarꝫ largitio. luxurioſo carnis maceratio. iracũdo charitas ⁊ dilectio. ⁊c. Septimo ꝯfeſſor debet reſpicere tempus ſcꝫ in quo tempore ſit perpetratum pcc̄m. ſcilicꝫ vtrum peccauit in tempore ſacro vel in tempore non ſacro. Octauo dꝫ reſpicere locũ. ſcꝫ an peccator peccaſſet in loco ſacro vel in loco nõ ſacro. quia ſi peccatũ perpetraſſet in tempore ſacro vel in loco ſacro tũc maior penitentia eſſet peccatori iniungenda q̄̃ ſi p̄petraſſet pctm̄ in tp̄e nõ ſacro vel in loco non ſacro.
¶ Ultimo notãdum q̄ cõfeſſor debet celare peccata manifeſta. ſꝫ ſi nõ

velit aliqs pniam agere poſſet cũ mãifeſtare corã omĩ pplo ⁊ ipm rephẽ-
deret vt p hoc inducat̃ ad agendũ pniam. Et ſi eẽt aliqs magn⁹ pctõr qui
deſparet iſte deberet induci p ꝯfeſſorẽ ad pniam agẽdã allegãdo miam
dei. ſic dicendo. ds gl̃ioſus ẽ multũ miſ̃icors ⁊ non vult mortẽ peccatoris.
ſed vt agat pñiam ꝯuertat̃ ⁊ viuat.

mãifeſta. i. occulta ſc aliq̃
Ublica priuata ſolennis erit vicioꝝ

Pena modis eadem vult diſtingui tribus iſtis
ſc pnia
Eſt hec ſolemnis quam quadrageſima ſeruat
qñ .i. epũs inducit in tali clauſtro
Uel dum te pſul in clauſtro mittit vt illic
.i. pctã .i. mũdat
Impulſus ſua probra lauat. ſed clericus illam
degradat⁹
Non facit niſi puatus ab ordine ſacro
ſc pnia .i. ꝓpo prochiano
Publica quam quis oui propria dictat manifeſte
.i. faciat pniam publicã
Ut peregrinetur vel agat penam manifeſtam
ſc pnia delicta cõfiteris
Eſt qꝫ puata tua peccata qñ fateris
ſc ẽ ille hõ omĩ die ſc pñiam puatã
Secrete. felix qui quotidie facit illam
.i. ꝯfeſſio oris .i. pctm̃
Os cor opus labem vitiorum deſtruit omnem
ſc pnoĩatꝫ abſit ſc penitẽti ꝓdeſt
Si tribus his vnum deſit modicum valet illa
ſc in mõaſterio ſc ſacerdos
Incluſus monachus alienus religioſus
inſponãt. ſc ꝯfeſſionẽ audiẽdo
Non intromittant ſe de curis animarum
.i. vocati .i. pplõ
Si non electi fuerint de plebe vel eius
.i. epõ .i. in iſtis officijs
Preſule ſi ſit vt abbas his conſentiat hoꝝ
ꝯuenienẽ. ſc hõ ſc ſacerdote
Auditur licite vagus et peregrinus ab omni
ſc ꝓpus ſacerdos .i. pctã ſc ſacerdos
Dum tuus aſſentit tua crimina quilibet audit

¶ In iſta pte autoꝛ diſtinguit pniam dicēs ꝙ triplex eſt pnia.ſcʒ ſolemnis.publica.⁊ ꝑuata. Solēnis pnia eſt quā ꝗs facit corā ppl'o in ꝗdrageſima.vel qñ aliꝗs ꝑ epm̄ inducit ad clauſtꝝ vt ibi agat pniam ⁊ talē pniam non pt aliquis cleric⁹ pagere niſi ꝑus ſit ꝑuatus ſacro ordie. Pñia publica eſt quā quis ꝓprio ſuo oꝛe iniungit ſibi.ſcʒ facere ꝑegrinatiōem māifeſtam. Sed ꝑuata eſt qñ quis confitet̄ ſecreta pctā ſua. Et ſbdit felix ē ille hō qui talē pniam quotidie agit: Subdit os.i.confeſſio oꝛis:coꝛ.i.contritio coꝛdis.opus.i.ſatiſfactio.hec tria delent oīa pctā ⁊ maculas viciorum.⁊ ſi aliꝗd illoꝝ triū defuerit pnia erit modica.i.fruſtra. Subdit per modū doctrine aliō notabile dicens.ꝙ null⁹ monachus ſeu heremita dʒ ſe intromittere ḋ curꝫ animaꝝ niſi ipis ſpēalit a dño apl'ico fuerit ꝯceſſuꝫ vel ab epo.attamen ſi abbas coꝝ monachoꝝ ipis ꝑſentiat tunc pñt audire confeſſionē.⁊ hoc eſt veꝝ cū ſit ex cōſenſu plebani. Subdit vlteri⁹ ꝙ ꝗlibet ꝑegrinus pt confiteri cuilibet ſacerdoti. Subdit ꝙ licētiāte paſtoꝛe tuo quilibet ſacerdos pt audire ꝯfeſſionem tuam.

¶ Notādum ꝑmo:lrā dt ḋ pnia ſolēni.⁊ illa fit ꝓ pctis enoꝛmib⁹.vt ē patricidiū.matricidiū.fratricidiū.⁊c̄. Et modus huius penitentie hr̄ in canone.⁊ eſt talis.volentes penitere ſolenniter veniant in capite ieiunij vbi eſt ſedes epi.⁊ repſentant ſe ante foꝛes eccl'ie duris indutis veſtibus.nudis pedibus ⁊ capitibus.⁊ hoc eſt veꝝ ſi eſt vir.ſi aūt eſt mulier tunc ei indulgetur tonſura capitis ⁊ detectio.⁊ debet ſtare facie declinata ad traꝫ.⁊ ſic habitu ⁊ vultu ſtꝫ ꝓteſtantes ſe eē reos.⁊ eps eos ad eccl'iaꝫ introducat ⁊ legat cū miniſtro ſeptē pſalmos pñiales ꝓſtratos in trā ⁊ lachꝛymoſe poſt hoc ſurgens ponit aquā benedictā in manū confitentis ⁊ cineres capitibus imponit. Deinde eps lachꝛymabili voce ſic dicat.ſicut adā per pctm̄ eiectus fuit ḋ paradiſo.ſic tu eijciendus es ab eccl'ia.⁊ tunc precipit epiſcopus vt extra eccl'iam remoueatur.⁊ in trāſitu eps cū ſuo clero cantat hoc reſponſoꝛium.in ſudoꝛe vultus tui.⁊c̄.vt habetur in geneſi:⁊ tūc ille penitens manet eiectus extra eccleſiam vſqʒ ad diem cene.i.quintā feriam ante paſcha.tunc iterum eo redeunte ad eccl'iam a ꝓꝑo ſuo ſacerdote poteſt introduci.⁊ ipē poteſt intereſſe diuino officio vſqʒ ad octauā paſche.ſed non communicet nec oſculum pacis cum chꝛiſtianis ſumat. Poſt hoc iteꝝ debet manere extra eccl'iaꝫ vſqʒ ad diem cineꝝ ⁊ facit hoc tam diu omni anno donec epiſcopus cum eo miſericoꝛditer diſpenſat ⁊ diebus dominicꝫ ſe publice ante valuas eccleſie flagellat ⁊ in ciuitate ante crucem hoc idem faciat.⁊ talis dicitur ſolenniter penitēs vt innuit littera.cum dr Hec eſt ſolēnis.

¶ Scdo notādum.ꝙ quilibet agens pniam ſolēnem erit irregularꝫ.⁊ ꝗ eſt veꝝ ſi talis pnia ſit illi iniūcta a iudice.ſed ſecus eēt ſi aliꝗs ageret talem pniam ex ꝓꝑo nutu.ſic fecit ſctūs Joānes baptiſta ⁊ maria magdalena ꝓpter merā coꝛdis deuotōem.

¶ Tercio notādū.lrā dt felix eſt ille hō qui ꝑuatā pniam facit quotidie. qꝛ quotienſcunqʒ hō vulnerat̄ totiēs indiget remedia medicine.ſʒ homo ꝗtidie vulnerat̄ ex illo ꝙ quotidie peccat.qꝛ pctā ſtꝫ vulnera aīe:⁊ ſic hō ꝗtidie indiget remedia qꝺ remedium eſt pnia ꝑuata.qꝛ ꝑ pniam curatur aīa que ꝑ pctm̄ vulnerat̄.

¶ Quarto notandū ꝙ monachi et alieni ſacerdotes non dn̄t audire cō‑
feſſionē. qꝛ audire ꝯfeſſionē ꝑtinet ad ꝓpriū ſacerdotē. ſꝫ monachus non
eſt ꝓprius ſacerdos. qꝛ nō hꝫ curas aiaꝝ: Pro quo ſciendū ꝙ ꝓpriꝰ ſacer‑
dos dꝛ multiplr̄. Primo dꝛ ꝓpriꝰ ſacerdos q̇ hꝫ iuriſdictiōem ordinariaꝫ
ſicut epi vel ꝓprij plebani ſunt. Vn̄ quicunqꝫ confitetˀ epo ſuo a pctis ab
ſoluitˀ. Scd̄o ꝓpriꝰ ſacerdos ē q̇ hꝫ iuriſdictōem ꝑncipaliſſimā. ⁊ ſic papa
dꝛ ꝓprius ſacerdos. Tercio ꝓpriꝰ ſacerdos dꝛ qui hꝫ iuriſdictōem delega‑
tā. ſicut ſunt illi qui ſunt ꝑuilegiati ab epo vel papa. vt dꝛ de fratribꝰ mi‑
noribus ⁊ p̄dicatoribus. ſed tn̄ adhuc iſti fratres qn̄ volunt hr̄e ꝯfeſſores
mittunt eos ad epm̄ vt det eis autoritatem abſoluendi. Vltimo ꝓpꝰ
ſacerdos dꝛ qui hꝫ bn̄ficium aliqd̄ curatū. mō q̇libet parochianꝰ ad mi‑
nus ſemel in anno ꝓprio ſacerdoti tenetur confiteri. qꝛ illiꝰ ē portare cu‑
ras animaꝝ. Vn̄ nulli ſacerdotū eſt licitū de foro alterius aliquē recipere
ad pn̄iam niſi ſit cum ꝯſenſu ꝓprij plebani.

¶ Vltimo notādum. ꝙ quilibet ꝓpter ignorātiā ſui ꝓprij plebani p̄t aliū
magis intelligentē viſitare. vt in ꝯfeſſione meliꝰ expediatˀ. ſꝫ tn̄ hꝫ vtiqꝫ dꝫ
fieri cū licentia plebani ꝓprij. Ex quo tunc eliciṫ ꝙ nulli ſacerdotū eſt lici‑
tū d̄ foro alteriꝰ aliquē ad pn̄iam recipe niſi cū licētia ſui plebani.

s. hō s. curato
Preſbyter infirmus abſente ſuo petit omnem
s. hr̄e s. ſua pctā
Quem poterit ſibi p̄ſbyterum cui confiteatur
.i. p̄t hr̄e s. ſimplex
Non habet laicus confeſſor vel mulier ſit
s. aliquē s. crimina confitēdū
Ad baptiſandū vel probra cordis fatendum
.i. in extrema nc̄citate
Mortis in articulo ſufficit et omnis homo
s. hō ꝓ pctō
Quiuis conſilium dare pro facto valet illud
.i. autoritate ſupioris .i. infirmū
Nomine prelati ſit vt ille ratum tumat ꝙ
s. ꝓpriꝰ alias
Fecit confeſſor alioquin non valet illud

Si confeſſorem te fecit epiſcopus eſſe
.i. pctis iniūge
Pro viciis penas infllige. ſed excipiuntur
.i. excōicatōe ab corvicijs
Qui ſunt in banno quos non ſoluas aliquando

Nec de ſolemni pactu quid pertinet ad te

in articulo mortꝫ iponas iſirmā
Qui ſic in extremis tunc iniungas.et eundem
.i.ad papā - ds .i.ſanū ħ ē qñ ↄualuerit
Ire papam dñs dum ſaluum fecerit ipm
.i.grāde pcēm .i.abſoluat
Factum ſolēne ſibi ſolus papa reſoluat

¶ Hic autoꝛ oñdit quibus ſit confitēdum ſuo ꝓpꝛio p̄ſbytero abſente.qꝛ ſ̄p
us dictū eſt ꝙ nulli ſit confitēdū niſi ꝓpꝛio ſacerdoti.Et hoc idē mgr̄ de
clarat magis dicēs.ſi tuus p̄ſbyter ē abſens tunc tu infirmus exiſtēs po
tes confiteri cuilibet ſacerdoti.ꝛ dt ſi infirm⁹ non p̄t hr̄e clericū tūc ↄfite
ar̄ laico.ſi non p̄t hr̄e laicum tunc p̄t confiteri mulieri cā neceſſitatis.qꝛ ī
articulo mortis q̄libet p̄t baptizare ꝛ etiā confeſſionē audire. hoc tñ fieri
dꝫ in noie p̄lati.i.ſupioꝛis.alias cōfeſſio nō valet.Subdit dicēs:ſi ep̄s dat
tibi autoꝛitatē.tūc tu potes cuilibet iniungere pñiam ꝑ pctīs.ſꝫ alijs qui
ſunt excōicati in aliquib⁹ cauſis non potes dare abſolutōem nec etiā de
bes te ſolenno facto intromittere.niſi hoc fieret in articulo mortꝫ. qꝛ in
illo cāu potes te intromittere ſolēni facto iniūgendo pñiam ꝓ aliq̄ pctō
enoꝛmi.ſed tamen hoc dꝫ fieri ſb̄ conditione.vt ſi conualeat ꝙ papā ade
at ꝓ abſolutione ſeu ep̄m.

¶ Notādum.lr̄a dt ꝙ laici poſſunt audire confeſſionē.Cōtra nl̄li ē cō
fitendū niſi illi q̄ habet autoꝛitatē.ſed laicus non hꝫ autoꝛitatē.igitur.ꝛc̄.
Maioꝛ nota ē d ſe.qꝛ autoꝛitas requirit̄ in ↄfeſſione .Sed minoꝛ pꝫ in ħ
dicto.quoꝝ remiſeritis pctā.ꝛc̄.ꝛ hoc dictū ſolū intelligit̄ de Apl̄is ꝛ ſuc
ceſſoꝛibus eoꝛundē.ſcꝫ d p̄ſbyteris.In oppoſitū ē lr̄a.ꝛ etiā hr̄ Jacobi
caplo ſcdo vbi dr̄.confitemini alterutꝝ pcta vr̄a.ſup hoc dt gloſa.ꝙ ħ di
ctum non intelligit̄ ſolū d ſacerdotibus.ſed etiam d laicis:Propt̄ qd du
biū notādum ꝙ clauis eſt multiplex.Prima ē clauis autoꝛitatis.ꝛ illam
habet ſolus ds.quia ſolius dei eſt dimittere pctā:ꝛ illa eſt clauis ꝓpt̄ ob
ſtacula regni celeſtis.Scda ē clauis excellentie.ꝛ illa clauis debet̄ Jeſu
chꝛiſto qui nos liberauit a moꝛte eterna.ꝛ illa eſt clauis ꝓpter obſtaculū
reatus eterne pene.Tercia ē clauis miniſtralis.ꝛ illa debetur ſacerdoti
bus ꝛ p̄latis eccl̄iarum qui habent ſoluere ꝛ ligare:ꝛ illa ē clauis ꝓpter ob
ſtaculū pene tpal̄is.Quarta clauis eſt ex virtute dei.ꝛ illā hꝫ quilibꝫ bo
nus chꝛiſtianus.ꝛ g̊ ne homo moꝛiatur incōfeſſus hō p̄t confiteri cuilibꝫ
chꝛiſtiano.Ex hoc ſequit̄ coꝛrelarie ꝙ hereticꝭ ꝛ pagan:s nō ē confitēdū.
ſꝫ quādo non pñt haberi chꝛiſtiani homines tunc ſufficit ſola ↄtritio coꝛ
dis cum ꝓpoſito confitēdi. ¶ Scdo notandum.diceret aliquis.q̄re lai
co eſt confitendum.Reſpondetur ꝙ articulo neceſſitatis incumbēte nō
gratꝫ eſt confitendū laico.ſed multꝭ d cauſis.Primo vt ↄfitens infoꝛmet̄.
qꝛ ſi in tp̄e neceſſitatꝭ non eſt ſacerdos preſens.ſi tūc ↄfiteret̄ laico. tūc ip̄e
ab eo aliqualit̄ poſſet infirmari ad ↄtritōem coꝛdis.q̄ ↄtritio oia ſua pcc̄a
delerꝫ.Scdo ꝓpt̄ oꝛ oem.qꝛ tal̄ ↄfeſſoꝛ tenet̄ rogare ꝛ oꝛare deū ꝓ eo.Ter
tio ꝓpt̄ ſatiſfactōeꝫ.qꝛ oꝫ eū hr̄e ſcādalū ꝛ erubeſcētiā erga laicū. q̄ erube
ſcētia ē maxima ps pñie.q̄re pꝫ ꝙ tp̄e neceſſitatꝭ nō gratꝭ ē ↄfitendū laico.
¶ Tercio notādū.dubitaret aliq̄s an ꝑ ſcriptū nūciū vl̄ ꝑ ꝓcuratoꝛē ali

quis poſſit cõfiteri. Et videt᷑ q̄ ſic. q2 ꝯfeſſio ē ſuo ꝓprio ſacerdoti pc̄ti reuelatio. ſ3 h̄ pt fieri ꝑ nũciũ vl̄ ꝑ lr̄as: g̊ tc̄. Scd̄o ſic ꝓbat᷑ idē. cõfeſſio dꝫ fieri ꝓprio ſacerdoti vt ꝑus dictũ ē ſ3 ſacerdote exn̄te longe ab infirmo pn̄t illi pcc̄a ſcribi ꝓpter nimiam diſtãtiã loci. igit᷑ ſequit᷑ q̄ pt ꝑ ſcp̄tũ confiteri. In oppoſitũ ē ſcr̄us Aug⁹. dicēs. q̄ ꝑ ſeipm̄ peccauerit ꝑ ſeipm̄ peniteat. Itē ꝓ ꝑpo ore fit ꝯfeſſio fidei ad Romãos. vij. vbi ſic dr̄. ꝑpo ore fit cõfeſſio pc̄ti. R̄ndetur inq̄ntũ cõfeſſio ē actus ſacr̄al̄ diuine inſtitutionis tunc non dꝫ fieri ꝑ ſcp̄tũ nec ꝑ nunciũ. ſ3 tp̄e nc̄citatis ille act⁹ ē meritorius. Per hoc ad argumētũ ꝓmũ r̄ndet᷑. ſ3 cõfeſſio eſt pc̄ti reuelatio. tñ vltra hoc requirit᷑ debit⁹ mod⁹ ꝑ circũſtantias cauſat⁹. Ad ſecundũ argumētum dr̄ q̄ ꝓpt̄ nimiã diſtãtiã ſeu abſentiã ꝓprij ſacerdotis q̄libꝫ hō pt ꝯfiteri cuilibet ſacerdoti quē hr̄e pt in articulo mortis.

¶ Quarto ē notãdum. ſi ſacerdos ſciret pcc̄a cõfitentꝭ tũc dubitat᷑ vtrũ ille ꝯfitens dꝫ illa pcc̄a adhuc manifeſtare illi. q2 ꝯſuetudo ē iã mlt̄oꝝ hominũ q̄ ſolēt dicere. q̄ ego ſoleo facere oĩa ſūt vob nota. R̄ndet᷑ q̄ dꝫ manifeſtare. q2 l3 ſacerdos ſciuit illa pcc̄a. tñ hoc nō fuit ꝑ modũ iudicis ⁊ ñ ſciuit ea ꝑ ꝯfeſſionē. iō tal̄ hō d̄ nouo ſua pcc̄a tãq̄ꝫ vo iudici dꝫ mãifeſtare.

¶ Vltimo notãdũ. ſacerdos hn̄s executōem abſolutōis ab ep̄o ñ dꝫ ſoluere ex ſn̄ia excōicatōis. q2 null⁹ dꝫ ſoluere ex ſn̄ia excōicatōis niſi q̄ fert ſn̄iã3 excōicatōis. ſ3 tñ ſi eēt in ſn̄ia canōis. tũc ep̄s hꝫ eũ abſoluere Vñ ex illo ſequit᷑ q̄ ſimplex ſacerdos hn̄s autoritatē ab ep̄o ñ pt ſoluere aliquē ab interdicto vl̄ ab irregularitate vl̄ a ſn̄ia excōicatōis niſi peteret q̄ abſoluat eũ a ſn̄ia excōicatōis. ſ3 ille caſus ñ nōialit᷑ exp̄mit᷑. tñ ñ trãſit cũ autoritate. Et g̊ dicũt oēs iuriſte q̄ null⁹ dꝫ abſolui niſi ſit in articl̄o mortꝭ poſit⁹. q2 tũc q̄libet ſimplex ſacerdos pt eũ abſoluere ſb̄ tali ꝯditōe q̄ ſi ꝯualeat q̄ tũc vadat ad ep̄m vel ad dñm ap̄licũ q̄ abſoluat᷑.

.i. pcc̄a ptinēt .i. ep̄i autoritatē
Rima ſunt quedam que ſpectant p̄ſulis ad vim
dñi ap̄lici ſacerdoti abſoluēdi
Vel pape quorum tibi non datur vlla poteſtas
.q̄ coit cũ ſanguinea v̄ginē interfector
Inceſtũ faciens. deflorans. aut homicida
deſtructor ſacraꝝ reꝝ
Sacrilegus. patris ꝑcuſſor. vel zodomita
.i. ep̄m adibis ſi fuiſti incēdiari⁹ ſacri loci
Pontificem queras. papam ſi miſeris ignem
.i. leſiſti clericũ .i. ſymoniacus
Si ꝑcuſſiſti cleꝝ: ſymon ve fuiſti
.i. lr̄as ap̄licas ad papã
Vel ſi falſaſti bullam pape ſimul ibis
hō fetum opp̄mit
Qui partũ ſuffocat. aut que neglexerit eius
i. ꝓpriũ fructũ s᷑ talis infans mō moriat᷑
Infantem mater quocunq3 mō moriatur

aliqui⁹ cū violētia ſc ꝑ ꝓlem
Si pater aut mater violenter leditur. aut ſi
ſc hō pctm̄ extra ſpēm traditōem
Qui brutale nephas facit. aut infert ꝓditōem
.i. hereꝫ .i. occidit
Si ꝓpriū dn̄m perimit. vel in eccl'ia ſic qui
.i. q̄ facit ſacrilegiū in eccl'ia
Sacra ledit grauiter. vel qui mechatur. et ille
ꝓpriam ꝯſanguineā carnal'r cognoſcit
Qui matrem cognatam polluit atq3 ſororem
.i. ep̄i ꝑtātem pctā talia egerūt
Preſulis arbitrium licet occulte ſubeant hi
ſc aliquē ꝓpriū pſbyterꝫ inuenire
Si confeſſorem ꝑter te poſſit habere
.i. pctā pſbytero ꝯſanguinea vel focaria
Non ſua probra tibi tua confiteatur amica
qd̄ dictū eſt miniſtrādis
De ſacramentis idem intellige dandis

¶ Hic autor ponit alios caſus ſpectātes ad papā vl' ep̄m dicēs. ꝙ q̄dā ſūt crimina q̄b⁹ ſe null⁹ cleric⁹ ſimplex h3 intromittere. ſ3 ſpectant ad papam vel ep̄m. Quoꝝ ꝑmū ē. faciēs inceſtū. ſ̄m deflorās vgīnē aliquā nō ꝑt abſolui a ſimplici ſacerdote. Itē nec homicida nec ſacrileg⁹ nec ꝑcuſſor patr3 vl' mr̄is. nec zodomita. nec ꝑcutiēs cleꝝ. nec falſari⁹ q̄ falſificat bullas pape. nec mulier q̄ ſuf. ocat ꝓpriū pueꝝ. nec iſte q̄ coḡuit carnal'r ſuā ꝯſanguineā. oēs tales iā enumerati nō ꝑn̄t abſolui a ſimplici ſacerdote. ſ3 dn̄t mitti ad papā vl' ep̄m. Et ſciēdū ꝙ illa metra (Nō ſua ꝓbra. ⁊c) h3 aliqs ſtāt in fine. ſic ꝙ autor innuit talē doctrinā ꝑ ea ꝙ null⁹ d3 audire ꝯfeſſionē ſue ancille vl' amice vel amaſie dūmō ille ꝑn̄t hr̄e aliū ꝯfeſſorē. Et eodē mō intelligēdū ē d oibus alijs ſacris conferēdis. Alij textus illa metra hn̄t circa ꝑncipiū ſic ꝙ autor ꝑus ꝑmittit notabile ꝑ modū doctrine. ⁊ deinde caſus enumerat; Et rō illi⁹ notabilis eſt iſta. q2 amaſia vel amica ſi confiteret' amico tūc nō haberēt erubeſcētiā vel vecundiā. ⁊ q2 erubeſcētia ſeu vecūdia ē maxima ꝑs pn̄ie. iō alteri poti⁹ dn̄t confiteri.

¶ Notādum. magiſter enumerat plura peccata quoꝝ ſolutio non pertinet ad ſimplicē ſacerdotē. vn̄ d vno pctō magis ē penitēdum q̄3 de alio. q2 d quāto peccatum ē enormius d tāto homo plus ligat' ad confeſſionē. vt ad ſatiſfactōem illius peccati.

¶ Itē notādum. triplex ē pctm̄. ſc3 pctm̄ culpe. pctm̄ pene. ⁊ pctm̄ damni. ⁊ huic triplici pctō opponitur triplex bonum. ſc3. bonum honeſtū. bonū delectabile. ⁊ bonū vtile. quia pctō culpe opponitur bonum honeſtū. ⁊ peccato pene opponitur bonum delectabile. ⁊ pctō damni opponitur bonum vtile. ⁊ de tali triplici bono habet' ꝑmo ethicoꝝ

¶ Tercio notādum. ꝙ malum d vtile dupl'r. ꝑmo ꝓpt ei⁹ conſideratio

nem.qꝛ dū malū conſideratur.tūc bonū in eo citiꝰ eligit̃ qꝛ duo oppoſita iuxta ſe poſita magꝭ elucеſcunt.Scḋo malū eſt vtile ad ordinatiōem.qꝛ bñ ordinat:qꝛ ordinat ꝙ punit̃ iniuſticia ꝛ diabolꝰ in inferno.

¶ Quarto notādū.in lr̃a dr̃ ꝙ nullꝰ dꝫ audire cōfeſſionē ſue ancille vel ſue amaſie ſi ipa poſſꝫ hr̃e alibi ꝯfeſſorē.tñ illo ñ obſtāte ſi ħ fierꝫ ꝙ abſolueret eā abſolutio ſtarzit .iō illḋ dictū ſolū ē ꝯſultū.qꝛ ꝙ ħ non fiat ē vtile ꝓpt̃ ħ.qꝛ ipa ꝯfiteret̃ ſine verecūdia ꝛ erubeſcētia.qḋ non dꝫ fieri.

¶ Vltimo notādū.multi ſūt caſus in quibꝰ homo non tenetur ꝓpꝰo ſacerdoti cōfiteri.Primo tp̃e neceſſitatꝭ.vt in articulo mortis.qꝛ vt ſic hō poteſt confiteri vt ſupra dictum eſt.Scḋo tp̃e peregrinationis.qꝛ pegrinꝰ ad quēcunqꝫ locum venerit p̃t petere abſolutōem ſi confitetur.Tercio quādo hōies ſunt obceſſi in aliqua ciuitate.vel quādo quis intrat iuſtū bellū.vel qñ vadit ꝓ mercemonijs.quia iſti non pñt hr̃e ꝓprium ſacerdotem.igit̃ pñt alijs confiteri.Quarto:ſi ſacerdos non ſit verꝰ paſtor ſꝫ forte ſymoniace eſt adeptus.Quinto.ſi ſacerdos ē ſuſpēſus ab officio.Sexto.ſi ſacerdos eēt excōicatꝰ.Septimo qñ ſacerdos cōmittit luxuriā cū aliq̄ mlr̃ere.tūc illā pſonā ñ dꝫ abſoluere nͤ tal̃ dꝫ illi ꝯfiteri.Rō:qꝛ ſi tal̃ ꝯfiteret̃ illi nullā hr̃et erubeſcētiā q̄ ē maxia ps pñie:ġ tal̃ dꝫ ꝯfiteri alteri: Octauo.ſi aliq̄ pſona p̄ſumpſerit ḋ ſacerdote ꝙ forte eā affectarꝫ in ħ cāu etiā non tenet̃ ꝓpꝰo ſacerdoti ꝯfiteri.ſꝫ dꝫ petere licētiā ꝙ apḋ aliū ſacerdotē ꝯfiteat̃ ꝓpt̃ hoc ne illḋ qḋ dat̃ in medicinā det̃ in periculū.

.i.crimina ꝯfiteris tua
Dum tua peccata dicis confeſſio ꝙ ſit
plena nos raymundus
Integra conſulimus feſtina frequens et amara
.i.partita confitearis
Integra ꝙ non ſit diuiſa ſimul fatearis
.i.oīne pctm̃ .i.omittas sͤ ē factū sͤ hoīes
Omne ſcelus.nil abſcondas.quo tp̃e.per quos
.i.feciſti pctm̃ feciſti in q̄ loco cū q̄ pſona feciſti
Egeris hoc quotiens vbi cum quo qūo quare
sͤ cōfeſſio .i.pctm̃ ꝑpetratū
Si ſit amara ſcelus factum ꝙ non iteretur
sͤ ꝯfeſſio velox .i.deceſſeris
Sit et feſtina quia neſcis quādo morieris
augmētat̃ .i.cū pñia pigre pñiam
Creſcit et peccatū cum pena.tardius illam
crudelior .i.ad
Si facis.et grauior venerit conuerſio chriſtū
sͤ ḋ vita gr̃e ꝑueniat .i.hora mortꝭ ꝯſcia maculata
Proijciens ſi te rapit hora nouiſſima tunc mens
tormētoꝝ locꝰ pena .i.ꝓpt̃ quā cām
Detrahit ad loca qui tuus eſt dolor.vnde morandum

.i.velox   pñiam   ꝯplendā
Nil tibi quin fueris feſtinus ad hanc faciendam
ꝯfeſſio   .i.ſedula   ſᶜ pctm̄   ꝯfeſſionē
Iſta frequens tibi ſit. quia dum cadis hanc iterando
ꝑ pñiam   .i.a ſacra cōmunione
Surgis atqꝫ nouus humo ſis a corpore chriſti
.i.in dictamine
Te ſcelus enorme compellit iudiciqꝫ
ꝯfeſſoris   .i.cogeris   .i.in egreſſu eccl'ie
Preſbyteri ſtabis arceris limine templi
tā diu   recōciliatōis   cōplere   .i.pctā   mūdata
Donec eat tempus quo fuit digne probra lapſa
ſᶜ ꝛ confeſſor ſit
Accuſans munda directa ſit et manifeſta
ſᶜ confeſſio   diſtribuēs
Et ſit diſcreta diſcernens pura moroſa
ſᶜ erꝗ hō cecidit ꝑ ſupbiā   .i.i fide
Sit ſimplex humilis confeſſio plena fidelis

¶ In iſta pte ponit quoſdā caſus obſuandos in ꝯfeſſione dicens .nos ꝯſulimus ꝙ quādo aliqs ꝯfiteat̄ ſua peccata clerico. ꝙ talis ꝯfeſſio dꝫ eē integra feſtina frequēs ꝛ amara. ſit integra ita ꝙ nihil ꝑmittat̄ et; ſit abſcondita. ſcꝫ vt nō reueleť ꝑ ꝯfeſſorē etiā exꝑmat̄ quo tpe fuit factuꝫ tale pctm̄. Etiā ꝑ quos ꝛ q̄tiens ꝛ in quo loco. ꝛ cū quo. quare ꝛ quō. Et ipa etiā ſit amara. ſic ꝙ pctm̄ ꝯfeſſum non reiteret̄. Et ſic etiā feſtina. qꝛ nulli nota eſt hora mortis. Et etiā in mora creſcit pctm̄. ꝛ eodē mō creſcit ꝛ pena ꝛ ſic aggrauat̄. qꝛ oportꝫ eū aliquotiēs corpus chr̄i omittere. ꝛ ſi illo mō morit̄ hō trahit̄ ad locū ꝑpetui doloris. ꝛ etiā ꝯfeſſio ſit freq̄ns illo mō ꝙ ſtatim quādo hō cadit ꝑ pctm̄ ꝙ ſurgat per pñiam. ꝛ non manet in pctō enormi. ꝛ h̄ omino repellit hoiem a cōmunione chr̄i. Etiā ꝯfeſſio dꝫ eſſe integra feſtina accuſans nuda directa ꝛ manifeſta. Silr dꝫ eē ſecreta diſcernens pura ꝛ moroſa.

¶ Notandū primo. lr̄a dt̄ d̄ conditionibꝰ requiſitꝫ ad ꝯfeſſionē. Prima ē ꝙ ꝯfeſſio dꝫ eē integra ſic ꝙ vni fatetur om̄ia ſua pctā. qꝛ talis cōfeſſio nō eſt integra quādo aliquis diuidit eā cōfitēdo vni ſacerdoti vnā ptē ꝛ alteri aliā ptē, ꝓpter erubeſcentiam. Scd̄o requirit̄ ad ꝯfeſſionē ꝙ ſit feſtina. id eſt velox. ꝛ hoc pluribꝰ de cauſis. Primo ne hō morte ꝑueniat̄. quia nihil certius morte. ꝛ nihil incertiꝰ hora mortis. Un̄ in euāgelio d̄r. vigilate ꝛ orate quia neſcitis diem neqꝫ horā. Item ex alio. qꝛ neſcitis q̄ hora dn̄s veſter vēturus ſit. Exēplū legit̄ d̄ quodā ſancto ꝙ illi reuelatū fuit ꝙ anima alicuiꝰ eēt dānata. ille dixit ad aiam. Ach q̄re neglexiſti tp̄s miſcdie. ita rn̄dit Ach nullꝰ fuit q̄ ꝓpoſuit corrigere vitā ſicut iā hoies faciūt fideles. Scd̄o confeſſio debet eſſe feſtina ideo. quia ex dilatōe peccati et culpe creſcit dilatatio pene. Exemplū hō exercens vnū actū ſupbie ſta-

tim aſſumit irã ⁊ inuidiã.⁊cꝭ. Tercio ꝯfeſſio dꝫ eſſe feſtina.i.ō vt homo ñ
nimiũ tardaret ⁊ in pctõ ꝑſeueraret. tunc tarde vel forte nunꝙ̃ ad miam
dei conuerteret. qꝛ conſueta derelinquere eſt difficile. Quarto dꝫ cẽ fe-
ſtina ideo. qꝛ tpe ſanitatis ⁊ facultatis hõ tenet̃ confiteri. vñ ſctũs Augꝰ.
Illic em̃ repitur intentio mentis vbi ſtat vis dolorꝫ. mõ in extremis pe
nitẽtia ẽ difficilis. vt ſupra viſum ẽ. qꝛ tũc non ſolũ vnũ membꝝ patitur
qꝛ om̃ia membra ſimul. ⁊ ꝗ̃ hõ ꝑuentꝰ tali dolore non multũ recordatur
d pnĩa. vñ dt btũs Augꝰ. pnĩa ſera raro eſt vera. ⁊ ſi eſt vera nõ eſt ſera. Quin
to debet eſſe feſtina. i. dꝫ fieri in tpe iuuẽtutis. Vnde quintuplex eſt etas
hõis: ſcꝫ. puericia. adoleſcentia. iuuentꝰ. virilitas. ⁊ ſenectꝰ. mõ ad ꝓpoſitũ
hõ debet penitere in q̃ttuor etatibꝰ pmis ſed qui penitet in q̇nta etate eſt
ſil'is illi qui hꝫ q̃ttuor bonas naues ⁊ vnã malã. ⁊ hꝫ bona mercimonia ⁊
mittit illa deferre ꝑ mare. mõ ſi ille accipit malã nauim ⁊ imponit merci-
monia ſua ⁊ mittit ſtare illas q̃ttuor naues bonas ocioſas ille om̃ino dr̃
fatuus. qꝛ tunc mercimonia cuꝫ mala naui ſbmergunt̃. Sic ſil'r ⁊ ille dr̃
fatuus q̇ ptrãſit illas q̃ttuor etates ſine pnĩa. ⁊ pmo in q̇nta etate incipit
penitere. Item notãdum ꝙ tcio ad ꝯfeſſionem requirit̃ ꝙ ſit amara ſic
ꝙ hõ pterita deplãgat cũ cordis amaritudine. ⁊ vlteriꝰ cum ꝓpoſito nũ-
ꝙ̃ intẽdit ea cõmittere. qꝛ ſi hꝫ ꝓpoſitũ reſumẽdi pctm̃ tunc nõ ẽ verꝰ pe
nitens. ſed dr deriſor pnĩe. ⁊ ꝗ̃ ꝯfeſſio dꝫ cẽ amara ſic ꝙ non reiteret̃ ipm̃
pctm̃ ꝯfeſſum. Quarto requirit̃ ad ꝯfeſſionẽ ꝙ dꝫ cẽ freq̃ns. quia quoti
ens labit̃ ꝑ pctã totiens reſurgere dꝫ ꝑ pniam. ⁊ pncipal'r de pctõ mortali.
Item q̇nto req̇ritur ad ꝯfeſſionẽ ꝙ dꝫ cẽ accuſans. qꝛ in ꝯfeſſiõe hõ dꝫ
ſe accuſare ⁊ non excuſare. ſicut faciũt aliqui q̇ in cõfeſſione culpãt alios
hõies ⁊ dicunt ſe hoc pctm̃ feciſſe ꝑ ſuggeſtionẽ diabolicã ⁊ ꝑ inductõem
alteriꝰ. ⁊ hec non eſt vera cõfeſſio. qꝛ qui dꝫ ſe accuſare ſe excuſat. vñ ſapiẽs
Juſtus pmo eſt accuſator ſuiipſius. ⁊ ꝗ̃ ſacerdos volẽs celebrare miſſam
pmo facit ꝯfeſſionẽ generalẽ in ſignũ illius ꝙ pmo ſeipm̃ accuſat. Itẽ
ſexto ad ꝯfeſſionẽ requirit̃ ꝙ dꝫ cẽ nuda. i. manifeſta vt hõ total'r cor ſuũ
effundat ſicut aquã. vñ Pſalmiſta. effunde cor tuũ ſicut aquã. Et dicit
notãter (ſicut aquã) ⁊ non ſicut lac vel vinum vel oleũ. rõ eſt qꝛ lac vinuꝫ
⁊ oleũ relinquunt poſt ſe colorẽ. odorẽ. ⁊ ſaporẽ. ſed hoc non facit aq̃. Sic
etiã ꝯfitens dꝫ effundere cor ſuũ ſicut aquã ⁊ non ſicut lac qḋ relinquit
poſt ſe colorem. nec ſicut oleum quod relinquit poſt ſe odorem. nec ſic̃ vi
num quod relinquit poſt ſe saporẽ. Vnde ſciendũ: color tũc manet in cõ-
feſſione qñ pctõr dt pctã ⁊ occaſiones pcc̃i omittit. i. cãs q̃re talia peccata
ꝑpetrata ſtꝫ vel q̃ intentione. Odor aũt tunc manet in ꝯfeſſione quãdo
quis cõfitetur pctã ſua ⁊ omittit ſcãdala acta circa talia pctã. qꝛ peccans
multipl'r cõmittit ſcandala. pmo ad ſui ꝑſonã. quia tunc pronior reddit̃
ad peccandum. Scdo cõmittit ſcandalum quo ad ꝑſonaꝫ cum eo com-
mittentem peccatum. Tercio committit ſcandalum quo ad homines q̇
vident vel audiunt. quia tunc tales etiam mouentur ad peccãduꝫ. mo-
do quando aliquis omittit illa ſcandala ⁊ ſola peccata confitet̃. tunc ibi
manet odor in cõfeſſione. Sapor etiam manet in confeſſione. vñ tũc ſa-
por dicitur manere in ꝯfeſſione quando quis cõfitetur peccata ⁊ diutur
nitatem peccati emittit. Itẽ ſeptimo requirit̃ ꝙ ꝯfeſſio debet cẽ directa

Vñ ſciendū ꝙ duplex ē ꝯfeſſio. quedā ē directa ⁊ vera. ⁊ quedā indirecta et non vera. Directa confeſſio eſt quādo quis confitetur ꝑ ſeipm. Indirecta aūt eſt quādo quis confitetur ꝑ alium. Octauo ⁊ vltimo requiritur. ꝙ cōfeſſio ſit ſecreta. Sed circa illud dubitatur. nam diceret quis tamen etiā dictum eſt ꝙ debet eſſe manifeſta: quō ergo ſimul poſſunt ſtare duo oppoſita. ſcꝫ ſecretum ⁊ manifeſtum. Reſpondetur ꝙ ſic debet intelligi. cōfeſſio debet eſſe manifeſta quo ad eradicatōem intētionis. ⁊ non debꝫ eē ſophiſtica. quia nudis ⁊ eradicatis vbis confitens debet ſua peccata exprimere. ⁊ confeſſio dꝫ eē ſecreta ⁊ non clamoroſa quo ad ꝓlatōem vborꝝ. q̄ nullꝰ dꝫ clamare qñ vult ꝯfiteri.

s͛ ꝯñtes itez pctā ꝯfiteri
Hi caſus tibi dant tua rurſus probra fateri
inexꝑtus ꝯfeſſoꝛ ꝓprij ſacerdotis
Si tuus indoctus eſt p̄ſbyter. eius adibis
.i. licētia ſacerdotē exꝑtioꝛ ꝓprio ſacerdote
Conſenſu reliquum qui ſit ſapientioꝛ illo
s͛ ꝓpriꝰ ſacerdos ſcꝫ epm vel aliū p̄latū
Si non conſentit maioꝛem querere ſuper ſe
ꝓ pctis ꝯfeſſis refutat itez ꝯfiteaꝛ
Quicꝙ ſatiſfacere ſpernit rurſum fateatur
pctm̄ s͛ ꝙ nō ſpectat ad ſimplicē ſacerdotē
Si ſcelus enoꝛme fuerit tunc altioꝛ illud
pñiam iponat .i. ꝓ hmōi ḡndi pctō
Audiat. et penam dictat pro crimine dignam
.i. cū volūtate pctm̄ reiterādi
Incꝙ voluntate peccandi qui remanebit
s͛ p̄us rurſus
Confeſſus quod erat iterato confiteatur
enoꝛme viciū grauē pniam exigit
Prauum peccatum prauam penamcꝙ requirit
.i. in agone s͛ hōībꝰ iponere pniam
Moꝛtis in articulo poſitis infigere penam
s͛ tu ꝯfeſſoꝛ pccīs demīas s͛ illis faciendū
Noli pro viciis. tamen oſtendas quid ſit agendum
.i. ſani efficianꝛ egrꝭ ſi moꝛiunꝛ eoꝝ
Sit. ſi conualeant his ſubueniant et amici
deuota hūiles elẏna corꝑm caſtigatio
Miſſa. p̄ces. dona. ieiunia quattuoꝛ iſta
redimūt .i. purgatoriū
Abſoluunt animas quas purgans detinet ignis

¶ Hic magiſter ponit quoſdā caſus in quibus hō pctā p̄us ꝯfeſſa teneꝛ ſcdario ꝯfiteri dicēs. ꝙ p̄ꝰ oꝫ hoīez iterato ꝯfiteri qñ ꝓpriꝰ p̄ſbyꝛ eſt ignarꝰ

⁊ indoctus.tunc dꝫ trāſire ad aliū magis ſcientē.ſic ꝙ hoc fiat cū licētia
ꝓprij plebani.⁊ ſi ipe nō dederit tibi licentiā.tūc potes capere licētiā a ſu
periori.ſilr̄ qui ſpernit pn̄iam iniunctā ſibi ꝓ peccatis ſuis tal' dꝫ illa pec
cata rurſus confiteri.⁊ etiā ille qui fuit in voluntate ſua pctā velle iterare
ille illa pctā iterato dꝫ ꝯfiteri.Subdit ꝙ in articulo mortꝭ alicuiꝰ infirmi
nullꝰ pſbyter dꝫ illi pn̄iaꝫ iniūgere.ſed pt̄ illi dicere q̇d agere debeat ſi cō
ualuerit.⁊ poterit illi dicere ꝙ ſi veniat ḋ illo morbo ꝯveniat ad ipſum.
Subdit ꝙ illa q̄ttuor.miſſa.p̄ces.elemoſyna.⁊ ieiunia abſoluūt aīas de
¶ Primo notādū.ꝙ in q̇nqꝫ caſibꝰ aliq̇s pt̄ iterare ꝯfeſſi (purgatorio.
onem.ꝑmo ſi ꝓpriꝰ ſacerdos eſt ignarꝰ.Scđo ſi ꝓpriꝰ ſacerdos non habu
erit autoritatē.Tercio ſi iteꝝ ꝓponit peccare. Quarto ſi diuidit ꝯfeſſio
nem.Quinto ſi pn̄iam ſibi iniunctā non ſuauit.
¶ Scđo notādū ꝙ triplex eſt pctm̄.ſcꝫ in deū.in ꝓximū.⁊ in ſemetip̄m.
iſta tria pctā hn̄t tria opa ſatiſfactōis.ſicut ſunt or̄ones:elemoſyne ⁊ ieiu
nia.q: qui peccat in deū pt̄ ſatiſfacere ꝑ or̄oes.q: ꝑ or̄oes aliquis reconci
liet̄ deo.Sed q̇ peccat in ꝓximum pt̄ ſatiſfacere ꝑ elemoſynas dāda eas
paupibꝰ ⁊ ꝓximo ſuo.Sed q̇ peccat in ſemetip̄m pt̄ ſatiſfacere ꝑ ieiunia
⁊ maceratōem corꝑis.ſic eodē modo in pn̄ia tria occurruut. Primo cul
pa deletur.ſcđo gr̄a diuina infundit̄:tercio pcc̄a remittunt̄.⁊ ſic iſtꝭ tribꝰ
correſpondent tria opa ſatiſfactionis.ſcꝫ elemoſyna.or̄o.⁊ ieiuniū.nā de
let om̄i culpe corrn̄det or̄o.q: or̄o fit ad delēdū culpā.ſꝫ infuſiōi gr̄e cor
rn̄det elemoſyna:ſꝫ remiſſione pcc̄i corrn̄det ieiuniū ⁊ corꝑis maceratio.
¶ Tercio notādum.lrā ḋt ꝙ illa q̄ttuor.miſſe.p̄ces.⁊c̄.valent ad ſatiſfa
ctōem.Pro quo notādū ꝙ ſatiſfactio ē triplex.q̇dā ē ꝓpria ⁊ voluntaria
quedā voluntaria tm̄.⁊ quedā ꝓpria ⁊ non voluntaria.Satiſfactio ꝓpa
⁊ voluntaria ſimul eſt iſta quā facimus in pn̄ti vita ꝓ peccatis nr̄is.naꝫ
dr̄ ꝓpa.quia ꝓ nobiſmetip̄is fit.Et dr̄ voluntaria.q: homo volūtarie fa
cit eā.Scđa eſt voluntaria ⁊ non ꝓpria.⁊ eſt illa quā nos facimus ꝓ redē
ptione animaꝝ in purgatorio exn̄tiū:q: aīe exn̄tes in purgatorio iuuant̄
ſuffragijs amicoꝝ ⁊ chriſtifideliū.⁊ ſic eſt voluntaria ⁊ non ꝓpria.q: hō vo
luntarie facit.ſed non ꝓ ſemetip̄o.⁊ ſic non ē ꝓpa.Tercia eſt ꝓpa ⁊ nō vo
luntaria.⁊ ē illa quā anime faciūt in purgatorio exn̄tes.⁊ dr̄ ꝓpa.q: pro
peccatis ꝓprijs ſuſtinent.ſed nō ē volūtaria.q: cū velle coꝝ eēt tunc libē
tius ip̄am non vellent hr̄e.Itē nota.lrā ḋt ꝙ bona ſeu elemoſyne or̄oes
⁊ ieiunia valent ꝓ redemptōe animaꝝ in purgatorio exn̄tiū. ¶ Pro quo
notādū.ꝙ om̄ia peccata mūdi reducunt̄ ad tria.ſcꝫ ad ſupbiā.auariciā
⁊ luxuriā.vn̄ Ioānes in canonica ſic inquit.om̄e em̄ pctm̄ aut ē ꝯcupiſcē
tia oculoꝝ aut ſupbia vite:Concupiſcētia carnis ē luxuria.⁊ ad illā redu
cit̄ gula.ſed ꝯcupiſcentia oculoꝝ ē auaricia ad quā reducit̄ accidia.Ter
cium pctm̄ eſt ſupbia vite.ad quā reducit̄ ira ⁊ inuidia.ſed ḋ iſtꝭ tribꝰ mo
dis poſſumus ſatiſfacere ꝑ tria opa ſatiſfactōis.ſcꝫ ꝑ ieiuniū.or̄oes.ele
moſynā.q: ꝑ or̄oem ſatiſfacimꝰ pctō ſupbie.ſꝫ ꝑ elemoſynā ſatiſfacimꝰ
pctō auaricie.ſcꝫ dādo ip̄is paupibꝰ.ſꝫ ꝑ ieiuniū ſatiſfacimꝰ pctō luxurie
⁊ ex ꝯn̄ti gule.mō ad ꝓpoſitū ſi aīe ſtꝭ inuolute his tribꝰ peccatꝭ tunc bonū
eſt vt ſꝰueniamus eis his tribus.ſcꝫ or̄oe.elemoſyna: ⁊ ieiunio vt citius
liberent̄ a purgatorio.quia in quātum plus impēdimꝰ eis ſuffragia tāto

citius liberatur de penis purgatorij. Vñ miſcđiam quã facim⁹ magis in
digentibus plus ē ponderanda q̃ʒ illa q̃ʒ facimus iſtis qui tm̄ non indi
gent. Vñ Pſal. btūs vir qui intelligit ſup egenū ⁊ paupem. Vñ ſciēdum
ꝙ ille đr paup qui ſeipm iuuare non pt: ſicut ſunt aīe in purgatorio. ille
eñ nullo mō pñt ſeipas iuuare đ pena eaꝝ niſi veniente voluntate đi. ꝑ
eis magis faciendū ē iuuamē đ amicis ſuis ⁊ đ bonis que miſerunt ꝗ.

.ā. ſecreta manifeſtat pcc̄a
Preſbyter occulta non prodat crimina plebis
ſᶜ pctā manifeſtauerit ꝑuat̄ diuino officio
Que ſi prodiderit ſpoliatur ordine ſacro
pnīa .i. delicti
In populo pena peccati ſic moderetur
nimis paꝝ pctō ꝗuāt ſᶜ pcc̄m
Ne nimis aut nimiū pro crimine ſortiant iſtum
ſatiſē .i. iteꝝ dicas
Sufficit ne vnq̄ʒ replices confeſſa niſi ſis
ſᶜ pctm̄ .i. reſumptio pcti
Lapſus in hoc iterum tunc hac replicatio penam
ſᶜ pcti ſcʒ i ꝯfitēdo
Minuit et culpam. dū mutas pſbyterum tunc
repics grām pccoꝝ ſᶜ eadē pctā
Inuenies veniam ſcelerū totū replicando

¶ Hic autor ponit alia documēta dicens. nullus ſacerdos pt publicare
ſecreta pctā hoim. ⁊ quicunq̄ʒ hoc fecerit ē ꝑuand⁹ officio ⁊ dignitate ſa
cerdotali. Subdit etiā ꝙ pnīa q̄ ē hoib⁹ iniūgēda ꝓ pctis dʒ eſſe modera
ta ſic ꝙ penitens non nimiū aggrauet̄ nec etiā nimiū alleuiat̄. Subdit di
cens ſufficit ꝙ ſemel ꝯfitet̄ ſua pctā ⁊ non replicet ea ī aliq̄ confeſſione niſ
ſi perpetraſſet iterato. ſed quando aliquis replicet eadē pctā que ꝑus cō
feſſus eſt tunc erit ei maior venia ⁊ hoc ē verum ſi cōfitens hoc fecerit ex
nimia cura timens aliqua pctā negligere.

¶ Primo notandū. littera innuit ꝙ confeſſio non ē reuelāda. Rō hui⁹ ē
multiplex. Primo rōne honeſtatis. Scđo rōne nccītatis. Tercio rōe vti
litatis. Primo rōne honeſtatis. que ꝓuenit ex pte ꝯfeſſoris. qr hoc ē ho
neſtū in hoie ꝙ ipe celat que debet ſecrete ſeruari. qr non honeſt⁹ đr q̄ re
uelat non reuelanda. Scđo. ꝯfeſſio non eſt reuelanda cā nccītatis. qr illa
eſt neceſſitas obligatōis. nam quilibet ſacerdos tenet̄ ⁊ obligat̄ celare cō
feſſionē ſibi factā. Tercio ꝯfeſſio non eſt reuelāda cā vtilitatis nā vtilitas
eſt talis ꝙ eo magis eſt dilectio ⁊ ꝓmptiores ſunt ad ꝯfitēdū: qr q̄s hoim
vellet ꝯfiteri ſi confeſſio eius manifeſtaret̄. q̄ſi diceret nullus ⁊ ꝗ ſacdos
non pt reuelare ꝯfeſſionē: qr dat̄ hoib⁹ ꝓmptitudo ꝯfitēdi.

¶ Scđo notandū. dubitat̄ ſi aliq̄s ꝯfiteret̄ aliqđ ſecretū qđ nō eēt pctm̄.
vtꝝ ſacerdos poſſit hoc reuelare. Rñdet̄ ꝙ nō ꝓpt̄ duplicē cām. Primo
ꝓpt̄ remouere cām diffidētie. qr ſi ſacerdos reuelaret tūc creſcerʒ diffidē
tia. Scđa cā ē ꝓnitas reuelādi. qr ex reuelatōe redderet̄ ſuſpicioſus.

¶ Tercio notandū ſi aliquis ſacerdos citaret̄ ad iudicē pro teſtimonio. tunc dubitat̄ vtꝝ ibi poſſet detegere ꝯfeſſionē. vt ſi aliq̄ ꝓmiſerat alicui ꝙ velit eū ducere in maritū ⁊ poſtea hoc negat. ⁊ ꝙ iſta ꝯfiteat̄ hoc ſacerdoti ⁊ poſtmodū dū citat̄ ad iudicē ⁊ etiā ſacerdos cui ꝯfeſſa ē ꝓ teſtionio tunc ex illo iā querit̄ vtꝝ ſacerdos debet ibi detegere ꝯfeſſionē vl̄ nō. Et videt̄ ꝙ ſic. q꞉ ſi non detegeret in teſtimonio tūc fierꝫ ꝑiur⁹. q꞉ aliť dicerꝫ ꝙ̄ ſciret. ğ videt̄ ꝙ incurreret ꝑiuriū qḋ eſt magnū peccatū. Rn̄det̄ per diſtinctōem. vel ergo iſte ſacerdos tm̄ ſcit ꝑ ꝯfeſſionē. vel non. ſi ꝑmo mō. tunc nullo mō debet reuelare. Et rō eſt. q꞉ ſigillū ꝯfeſſiōis nullo⁰ dꝫ infringi qḋ tm̄ fieret ſi reuelaret. Si aūt non tm̄ ſcit ꝑ ꝯfeſſionē. h̾ ē duplici vel ergo ſcit ante ꝯfeſſionē. vel poſt ꝯfeſſionē. ſi ſcit an̄ ⁊ poſtea in ꝯfeſſione. tūc illa obſtruit ei os ſic ꝙ poſtea hoc nō poteſt manifeſtare Si āt ſcit poſt ꝯfeſſionē tūc ip̄e tp̄e nec̄citatis p̄t detegere. Alij āt dicūt ſimpl̄r oppoſitū licet ſacerdos ſcit ante ꝯfeſſionē vel poſt tm̄ nunꝙ̄ debet reuelare. Et tūc qn̄ arguit̄ ꝙ ip̄e fiat ꝑiurus. ibi dicūt ꝙ non. q꞉ ip̄e ſcit hoc ſicut de⁹ ⁊ non ſicut hō: modo deus noluit prodere pctā hoim. ſic nec ip̄e ſacerdos ꝓdere dꝫ. Qn̄ tunc dr̄ ꝙ falſum iurat. Rn̄det̄ ꝙ ipſe iurat ſe hoc neſcire inq̄ntum homo. ⁊ ſic ip̄e neſcit ꝓ quo iurat. idō ꝑiurus non redditur ſ; ſcit hoc tanꝙ̄ vicarius dei. ⁊ ğ reuelare non tenet̄.

¶ Quarto notandū. ſi aliq̄s ꝯfeſſor ꝑciperet pctm̄ nocens toti cōmunitati. ſcꝫ ꝙ aliq̄s ꝯfiteret̄ ꝙ vellet ſbuertere caſtꝝ clauſtꝝ vel eccl̄iaꝫ vl̄ vellet tradere ciuitatē vel vellet incurrere hereſim. tūc videt̄ ꝙ ille talē caſuꝫ poſſet reuelare. q꞉ cōe bonū eſt plus tenendū ꝙ̄ bonū paucoꝝ Rn̄detur ꝙ lucite hoc peccatū nō eſt manifeſtandū. ſed poſſet dicere ſupiorib⁹ ꝙ vigilarent ſuꝑ gregē vel ciuitatē. ⁊c̄. ne damnū incurrerēt. tm̄ dꝫ obticere ꝑſonā nec illo mō ꝓferre v̾ba vt ſic deueniant ad noticiā ꝑſone. q꞉ al̄s tal̄ ꝑſona periculū mortꝭ incurreret. ⁊ ſic ꝯfeſſor fieret irregularis.

¶ Ultimo notandū ꝑ modū dubij ſi aliq̄s ꝯfitens eēt heretic⁹ vtrum ſacerdos deberet reuelare ip̄m: Rn̄detur ſub diſtinctōe. q꞉ vl̄ iſte acceptat⁹ eſt hereſim vel eſt inclinatus ad hereſim. ſi ſolū inclinat⁹ ē ad hereſim tūc ſacerdos dꝫ tacere ⁊ eū auertere ſ̾m poſſe. Sꝫ ſi acceptat⁹ ē ſic ꝙ eū auertere non p̄t. tunc ip̄e p̄t dicere dioceſano ꝙ vigilet ſuꝑ gregē ſuū. ⁊ tūc ip̄e dioceſan⁹ vigilare dꝫ ⁊ inq̇rere hereticos ne ſbuertūt ppl̄m.

genitrix — s^c mulieri
Si puerum mater oppreſſum repperit illi
reddat — deo — s^c talis mulier
Conſule ꝙ faciat domino ſatis. dubium ſi
.i. euētū — securi⁹ — peniteat. s^c euētū
Caſum p̄tendat eſt tutius vt luat iſtum
imponēdo — s^c mulieri
Iniungēdo tamen ſibi penam. parce ſi audes
s^c mulier — cōmiſit — .i. ſecretū
Talis adulterium ſi fecit non manifeſtum
.i. ſpreta. s^c ſuo — .i. nō faciat publicā pn̄iam
Ne ſuſpecta viro ſit non luat hoc manifeſte

ſcꝫ ſui mariti ſ^c adulteriū
Huius poſt mortem luat illud ſufficienter
mulieres .i.adiplere tp̄s pnie
Matrone iuuenes poſſunt explere carenas
in mā̄ſionib⁹ ſ^c mulieres
In domibus proprijs licet he non egredientur
talē pniam vel ſiſem agāt
Jeiunant orant iaceant in ſtramina nudis
.i.trā̄ſeant .i.ſilicijs indute
Incedant pedibus et vadant ſiliciate
p̄ter illos labores
Pretera plures ſunt emendando labores
ſ^c laborib⁹ ſ^c mulierib⁹ ſ^c mod⁹ penitē̄di
Iſtis vtantur eſt his via talis honeſta

¶ Hic ponit alios caſus de pnia dicens. ſi aliq̄ mulier iuenerit puer̄ oppreſſum iuxta ſe. iſti mulieri iniungē̄da eſt penitē̄tia vt ſatiſfaciat ꝓ oppreſſione pueri. licet etiam ſit dubiū vtrum ille puer eſt oppreſſus vel ſit mortuus morte naturali. ſemꝑ tamen tutius ē ꝙ agat penitē̄tiā. Subdit conſequenter. ſi aliqua mulier cō̄miſit adulteriū ſecrete: tūc illi mulieri iniungenda eſt penitentia occulta. ſed poſt mortē̄ mariti ſui dꝫ portare dignum onus penitentie. Item ſubdit ꝙ iuuenes matrone pn̄t carenas adimplere in domibus ꝓprijs. ⁊ licet he non egredianꝰ de domo debent tamē̄ ieiunare in pane ⁊ aqua ⁊ in ſtraminibus iacere. ⁊ nudis pedibus ambulare ⁊ multos alios labores facere.

¶ Primo notandū. ꝙ licet mulier dubiū habeat d̄ oppreſſione pueri tn̄ nihilominus illi iniungē̄da eſt penitē̄tia ꝓpter cautōem. q꞉ i duob⁹ dubijs ſemꝑ tutior via eſt eligenda. ⁊ etiam penitentia illi iniūcta iuuat eā q̄ntum ad tp̄alia bona ſi ꝑ ipā̄m ille puer non ē̄ oppreſſus.

¶ Scd̄o notandū. ꝙ mulieri ꝓ adulterio non ē̄ iniungē̄da publice penitentia. ⁊ hoc eſt ver̄ ſi adulteriū non ſit manifeſtuꝫ. ſed tn̄ poſt mortem mariti ſui legitimi p̄t illi iniūgi penitē̄tia publica. Et rō ē̄. q꞉ ex publica pnia marit⁹ ei⁹ poſſet eā̄ cognoſcere eē̄ adulterā qd̄ eē̄t malū.

¶ Tercio notandū. ꝙ iuuenes mulieres poſſunt adimplere carenas in proprijs manſionibus. ſcꝫ ieiunando. orando. in ſtraminib⁹ dormiē̄do. nudis pedib⁹ ambulā̄do. ſilicia induendo. ⁊ ſimilia faciendo. ſed non debē̄t tranſire ad partes faciendo peregrinatōes. q꞉ ſi peregrinatōes in longinquas partes facerent. tunc plura poſſunt eis ꝑuenire. ſic ꝙ pn̄t defraudari ꝑ viros ad actum luxurie exercendum ⁊ ſic d̄ alijs malis. ido non debꝫ eis iniungere ꝑegrinatōes facere.

infirm⁹ mulier
Eger parturiens et pregnans femina nullum
ſ^c pnie dei
Portat onus quia lex et gratia ſubleuat illud

sc mulierib9 sc mulieres aliq̄ ḡuamie
Hiis non eſt poſita lex ſint ergo ſine lege
sc vel i ieiunio .i. iacēs i puerpio
In feriis ſextis edat oua puerpa queuis
.i. optunū ſit .i. īfirmis .i. egenis
Quando neceſſe ſubeſt vt in egris paupibus ve
sc hoiem multi sc homo
Unū ſi plures occidant quilibet horum
.i. vnanimit̄ .i. īfector
Hoc luat inſolidū quia quilibet eſt homicida
.i. patit̄ sc idē ad occidēdū
Quod luit occiſor luat hoc qui conſiliu m dat
sc aliq̄ sc hoibus
Uirgo ſi rapitur a pluribus et violenter
sc ex iſt̄, carnalr̄ .i. emēdat
Unus cognoſcat cauſa quiuis conluat illud
sc ſiīlibus
Sic eſt de reliquis in caſibus omnibus iſtis

¶ Hic ponit alia documēta dicēs. q infirmus hō ⁊ mlier pturiens ſiue impregnata nullū onus ieiunij habet. qꝛ tales in his caſib9 abſoluūt a lege. Subdit q talis mulier pt in ſextis ferijs oua ⁊ lacticinia comedere ⁊ in cā ncc̄itat̄ paupes ⁊ infirm ī hoc etiā poſſunt comedere. Subdit ſi plures hoies inficiūt vnū tūc quilibet hoꝝ tenet̄ agere pniam ⁊ luere huc ⁊ deplāgere illud pctm̄. qꝛ qlibet illoꝝ ē homicida. ⁊ ſicut occiſor punit̄ ſic ⁊ ille qui pbuit conſiliū ad hoc vel auxiliū. Subdit ſi aliq̄ vgo fuerit rapta a pluribꝰ ⁊ ab vno ſolo carnaliter cognita. tunc quilibet illoꝝ tenet̄ agere pniam ⁊ deplāgere illō pctm̄. Et ſic intelligit̄ in ſiīlib9 caſibus.

¶ Primo notādū. ſicut lr̄a innuit: tūc plura ſunt genera hoim que non obligant̄ ad ieiuniū. Vn̄ ſciendū. q ieiuniū triplr̄ ſoluit̄. Primo q̄ ad nutrimētū. Scdo quo ad eēntiā. Tercio q̄ ad nutrimētū ⁊ eēntiā. Quantum ad nutrimentū tunc iſti ſoluunt qui pueniunt tp̄s debitū ꝯmedēdi vel qui nimis delicate preparāt cibaria vel qui magnū ſolicitudinē ventris hn̄t. Sed illi ſoluunt ieiuniū q̄ntū ad eſſentiā q poſtq̄ comedere inceperūt ſurgūt ō menſa ad aliqō tp̄s ⁊ poſtea redeunt ⁊ iteꝝ comedere reincipiūt ſicut. ⁊ hoc facere pn̄t ſui ⁊ ancille q̄ non ſunt ſui iuriꝫ. Sed q̄ ad vtrūqꝫ ſoluit̄ qn̄ qs ſine ncc̄itate cōmedit. ⁊c.

¶ Scdo notandū p modū dubij. vtrum illi ſoluūt ieiuniū q̄ comedunt ſucaꝝ vel herbas. Rn̄det̄ q aliquis comedit ꝯfectū duplr̄. Primo cauſa reſuatōis nature. Scdo cauſa voracitatis. pmo modo admittit̄. quia ſic ieiuniū non ſoluit̄ dūmodo ſaltem moderatim ſumitur. ſꝫ ſcdo mō ſoluit̄ ieiunium. qꝛ comedunt ea cōmuniter hoies vt magis valent bibere vel vt potus reddat̄ eis magis ſapidus.

¶ Tercio notādū p modū dubij. vtrum iſti potatores q̄ bibūt mane an̄

pꝛādiū etiā ſoluūt ieiuniū. Rūdeť ꝙ ſi talis potatoꝛ a iuuētute ſic ꝯſue-
uit facere ⁊ nō cōmodoſe dimittere poſſet. ſic ꝙ ſi dimitteret timeret ca
dere in infirmitatē. tūt tali bñ admittiť vn⁹ hauſt⁹. ⁊ dicūt doctores iurꝫ
ꝙ ſolū deberꝫ eē vn⁹ hauſt⁹ aq̄. Sꝫ tñ ſec⁹ ē ꝺ iſtiꝫ q̄ nō ꝯſueuerūt ſic facere
a iuuētute ſua: nā tales nō ſoluūt ieiuniū q̄tieſcūqꝫ bibunt añ ꝑndium.
¶ Quarto notādū. lr̄a ꝺt ſi plures occidāt vnū: ūc q̄liqet illoꝝ teneť ſa-
tiſfacere. Pro q̄ ſciēdū ꝙ homicidiū ē duplex. ſcꝫ. coꝛꝑale ⁊ ſp̄ ūale. Coꝛpa-
le homicidiū ē duplex. qðdā a lingua ⁊ qððū a facto. Homicidiū a lingua
fit tripl'r. ſcꝫ. ꝑcepto. ꝯſilio. ⁊ defenſiōe. Precepto ſic pylat⁹ fuit homicida
xp̄i. q꞉ ꝑcepit crucifigere. Cōcilio ſic iudei fuerť homicide. q꞉ manifeſtuꝫ
ꝯſiliū dederť ad crucifigēdū xp̄m. Tercio ꝯtingit ex defenſiōe. vt ſi aliq̄s
vellet īterficere illū cū q̄ trāſires ⁊ poſſes ħ auerterer ⁊ nō faceres tunc eris
homicida: q꞉ nō impediuiſti qð bñ impedire potuiſti. Sed ex facto aliq̄s
ꝺꝛ homicida q̄ttuoꝛ mōis. Primo ꝓpť iuſticiaꝫ. ſicut iudex ꝺꝛ homicida
q̄ñ ꝓpť delictū iudicat aliquē ad moꝛtē. ⁊ ħ homicidiū fit ſine pcc̄o. ſed tñ
nihilominꝰ incurrit irregularitatē. Scð̄o fit cā nc̄citatꝫ. ⁊ illa ē duplex. q̄
dā ē euitabil' ⁊ illa nō excuſat aliquē ab homicidio. Alia ē cā nc̄citatꝫ in-
euitabilis ⁊ talis adhuc ē duplex. q̄dā em̄ ē ꝓpť ꝓpriā ꝑſonā defendēdaꝫ.
quedā em̄ eſt ꝓpter res tp̄ales defendentas. ſi ꝑmo mō ſic excuſať ab ho-
micidio. vt ſi aliq̄s trāſiret campos cui occurreret inimicus vl' latro q̄ eū
niteret interficere ⁊ ip̄e non poſſet euadere ſi tūc talis inimicū vl' latronē
interficeret non incurreret homicidiū. q꞉ vim vi repellere lꝫ. Si aūt fit ꝓ-
pter res tp̄ales defendēdas tunc ip̄a nō excuſať ab homicidio. vt ſi aliq̄s
ꝑtranſiret viam ⁊ videret raptoꝛē volens ſibi auferre res tp̄ales tunc iſte ſi
occideret raptorē nō excuſať ab homicidio. Et rō eſt: q꞉ ꝓxim⁹ tuus plus
diligendus eſt q̄ꝫ res tp̄alis. attamē ſ̄m iuriſtas hoc fallit in vno cāu vt ſi
aliquis intraret heremū ⁊ remote eēt ab hominū ꝯmunione ⁊ haberꝫ ſo-
lum vnū panē. mō ſi aliquis vellet ab illo cap̄e panē illū. tūc tal' poſſet eū
defendere tanq̄ꝫ ꝓpriā ꝑſonam. ⁊ ſi aliū interficeret excuſareť ab homici
dio. q꞉ ſi panis reciperet ab eo ſine defenſiōe poſſꝫ forte moꝛi fame qð eēt
magnū periculū. Terciū homicidiū ex facto ē caſuale ⁊ ē duplex. quod-
dam adheret rei licite. ⁊ ſic adheret rei licite. quoddā adheret rei illicite. ⁊
tale non excuſať. Quartū homicidium eſt a facto volūtario. ⁊ illō nullo
modo excuſať. vt cū homo voluntarie ⁊ deliberatōe ꝑhabita occiderꝫ ali-
quem hominē: ⁊ hoc eſt graue peccatū. ⁊ aliquis faciens tale homicidiuꝫ
niſi magnā ageret pniam viſione dei eternaliter carebit. ⁊ hoc eſt verꝫ de
fideli homine. ſed ſecus eſt ſi aliquis interficeret infidelē ſaracenū. tur-
cū. ſeu hereticū. Sꝫ homicidiū ſp̄ūale ē q̄druplex. quoddā fit a coꝛde. ⁊ eſt
quādo aliquis odit ꝓximum ſuuꝫ. Uñ ꝺt ſcꝑtura. Qui odit ꝓximū ſu-
um homicida eſt. Secundū fit ex volūtate. vt quādo aliquis ſuffocat bo-
nam intentionem. ⁊ de quāto inuentio eſt melioꝛ de tāto ꝺꝛ pl⁹ homici-
da. Terciū fit quādo aliquis diffamat ꝓximum ſuū vbis. Unð dicit qui-
dam doctoꝛ. O q̄ꝫ horribile homicidium in quo proximus ꝑ malefica pro-
ximi honoꝛe ꝑuatur. Quartū ſpirituale homicidiū fit ex facto quādo ali

quis in extrema neceſſitate nō paſcit eſurientē. Vñ btūs Hieronymus. ſi nō pauiſti tpe ncĉitatis tūc occidiſti illū q̄ morit fame.

pñijs ſBleuari
Nolumus a penis iniunctis exonerari
oͤ ſctā cruce. .i. viā habeāt cōpleāt
Signatus. donec iter rapiāt et reclināt illud
Pro ſe mittēdo reliquos. et eis ſua dādo
Debilis atqꝫ ſenex claudus cecus mulierqꝫ
A cruce ſe redimant. ait hoc diſcretio prudens
Qui ſancti iacobi vel petri limen adire
Vouerit aut ſimile ꝙ crux hec omnia tollit
Corpore ſi proprio votū ſancte crucis impleret
Soluitur omnibus his intrādo religionē
Nō compeccātes prodas tua dum proba dicis
Horum cōfeſſor cognoſcat cōditōem
Et nō pſonas. parat hoc penas grauiores
Ut cum cōingibus affinibus eccleſiarum
Perſonis ſanctis viduis et ſanguine iunctis
Sed mater et pater frater ſoror excipiātur

¶ Hic autor determinat de penis cruce ſignatoꝝ ſm aliq̄s dicēs aliquē ſignatū cruce nō dꝫ pnia illi iniūcta exonerari donec iter pegrinationis ad ſctām terrā rapuerit vel ꝓ ſe mittat aliquē dādo illi expēſas ⁊ pmium laboris qđ ipe exponeret ſi met iret. Subdit hō ſenex debilis. claudꝰ. cecus. ⁊ mulier debet ſe redimere a pegrinatōe mittēdo aliquē ad trā ſanctā loco ipoꝝ. Subdit ſi aliq̄s vult ire ad limina ſctōꝝ ſcꝫ ad ſctm̄ Iacobū vel ad ſctm̄ Petꝝ vel ad aliqđ aliud limē ſctōꝝ ille ab oibꝰ his ſoluit ſi intrauerit religionē. Subdit aliud documētū dicēs. ſi aliq̄s facit confeſſionē ille nō dꝫ ꝓdere ſecū ꝯpeccātē. ſic ꝙ diceret ille fuit meꝰ cōpeccās nōiando pſonā nōie. ſꝫ dꝫ notificare ꝯfeſſori ꝯditiōem illiꝰ peccātꝭ. qꝛ talis ꝯditio multotiens aggrauat peccatū. vt ſi aliquis fecit inceſſū cū ali

qua ſibi non copulata matrimonialiter. vt cū ꝯſanguinea vel cū moniali. Subdit vlterius ꝙ ab illo dicto excipiūtur pater ⁊ mater. qꝛ ſi filij peccant cum eis vel econuerſo debēt ꝓdi in ꝯfeſſione.

¶ Primo notādū ꝙ illi qui repetūt crucē ⁊ vouerūt ire ad ſctām trā vel ſi ſit eis hoc iniunctū pnia. tales tenent̄ in ꝓpa perſona hoc votū. vel talē pniam adimplere niſi obſtaret rōnabile impedimētū. qꝛ tūc ex licētia cōfeſſoris pnt̄ loco eoꝝ alios mittere. ⁊ h̓ ē veꝝ ſi illō impedimētū eſt ppetuum. ſi āt eēt trēſitoriū ⁊ nō diu durabile. tūc ipi dn̄t expectare donec illō impedimētū ceſſauerit ⁊ tūc illā peregrinatōem met adimplere.

¶ Scōo notādū. lr̄a dr̄ ꝙ qui vult abſolui a voto pegrinatiōis pt̄ abſolui per ingreſſum religionis Rō huiꝰ ē: qꝛ meliꝰ ē penitere re ꝑ totū tpꝰs vite q̄ȝ ad vnū annū. ſed q̄ intrāt religionē oīu tpe vite ſtāt in pnia. ḡ qlibet ſoluit̄ a voto peregrinatōis ꝑ ingreſſum religiōis. qđ intēdit lr̄a.

¶ Tercio notādū ꝙ aliquis faciens ꝯfeſſionē non dȝ cōpeccātē manifeſtare niſi ꝯditio ſui cōpeccātis aggrauat pccm̄. Vn̄ ſi aliqs facit inceſtuȝ cū ꝯſanguinea vel alia pſona cū q̄ fierent nuptie indebite. ibi ꝯdicio compeccātis aggrauat pccm̄. ⁊ ſic in tali caſu ꝯfitēs non dȝ alicuius nomen exꝓmere ſimpliciter. ſed ſolū conditionaliter. ſcȝ. dicat ſe feciſſe pccm̄ cū moniali. vel cū cōſanguinea ſua. ⁊cꝭ.

¶ Ultimo notādū. ex quo hō ſatiſfacere dȝ ꝑ pccīs ſuis: tūc ſciēdū ꝙ bona ſūt duplicia. qđā ſunt ſimplr̄ mortua. qđā nō mortificāda. Bona ſimplr̄ mortua ſunt q̄ fiūt in pcc̄o mortali. qꝛ hō exn̄s in pccō mortali q̄uis poſuerit ſe ad mortis pericula ꝓpt̄ xp̄m nō meret̄ vitā eťnā. Sȝ diceres btūs Augꝰ. ⁊ Boetiꝰ de ꝯſolatōe phīe dicūt ꝙ nullū malū manet impunitū ⁊ nullū bonū iremuneratū. ⁊ ḡ videt̄ ꝙ hō in pcc̄o exn̄s faciens aliqđ bonū opus meret̄ aliqđ. Rn̄det̄ ꝙ nullū bonū manet iremuneratū. qꝛ q̄uis illa bona nō ꝓſunt illi ꝓ vita eterna tn̄ valēt illi ad impetrādum grām terrene ſortis. i. ꝓ bonis tpalibus ⁊ ꝓ minutōe ťrene pene Sȝ bona mortificāda ſunt qn̄ aliquis eſt ꝯfeſſus ⁊ facit bona opa. ⁊ aliquādo relabitur in pcc̄m tunc illa opera ſunt mortificāda. quia per peccatum mortificātur bona opa. ⁊ hm̄ōi bona opera reſurgunt quo ad vitā eternā ſi pcc̄m dimiſerit ⁊ penituerit. ſed mortua ſimpliciter. nec ꝓſunt nec reſurgunt quo ad vitā eternā.

ſacerdos indicādo pcc̄m ſcȝ ꝑ ꝯfeſſionē pcc̄oris
Cōfeſſor nō mōſtrādo ſcelus imo notādo
facetū ꝯſuetos
Eſt ſatis vrbanū ſolitos inquirere curſus
foramine i. ſpentē
Ex antro trahere colubrem nimis eſt oneroſum
ſ. cū diſcretōe in ueſtigāda pcc̄a i. auditor
Nō informator vicij ſis ſed ſpeculator
i. innocens dānate
Egros tu ſanes ſanos occidere noli

venisset .i.pcc̄m
Sed nō trāſiſſet hominū ſcelus illud in vſum
articulare eſſet
Scribere crudele nimis foret et vicioſum
s. pcc̄m enorme ſcꝫ zodomiticū
Hoc paucos homines quꝫ uis corrumpat abſit
s. pcc̄m s. ex ſcpto s. pctōrib⁹
Quod ſit cōmune nimis eſt quod ſit ſpeciale
ꝯfeſſore ſecurius
Coram pſbytero cōfundi tutius eſſet
s. toto s. eťnalit .i.iudicāte
Quā corā mūdo dānari iudice chriſto
s. in pñti.in futuro .i.pccā
Omne quod eſt quod erit tunc tua probra vi debit
s. pccores.s. dolor s. dolor
Te grauis et grauior immo grauiſſimus illic
.i.pctō .i.recedas
Expectat niſi de facto citius reſipiſcas
.i.in tua ꝯſciētia s. in facie
Atqꝫ tuis oculis ſis qualiſcunqꝫ videbis
s. ꝛ gl'ia s. ꝓ nob̄ pccorib⁹
Laus tibi ſit chriſte qui tot tormēta ſubiſti

¶ Hic autor pōit alia documēta dicēs ꝙ ipe ꝯfeſſor in ꝯfeſſiōe n̄ dꝫ mō-ſtrare ſcel⁹ pctōrꝫ ſꝫ magꝫ inq̇rere ſm debitū curſum.i.ꝙ in ꝯfeſſiōe dꝫ in-ſtigare ꝯfitētē vt ꝯfiteať ſua pctā.ꝛ h̄ videť ſatꝫ eē vrbanū qꝛ ſatꝫ laborioſū ē ſpētē ex antro trahere ſꝫ magꝫ dꝫ eē ſpectatore ꝛ auditor pcti q̄ꝫ informa-tor vicij.Deinde ſb̄dit dicēs ꝙ ipe ꝯfitēs dꝫ oīa ſua pctā māifeſtare ſacer-doti.qꝛ tuti⁹ ē ꝯfundi corā ſacerdoti q̄ꝫ corā om̄i pplo in die iudicij.naꝫ oē qd̄ ē qd̄ erat ꝛ qd̄ erit tūc videbunt tua pctā.qꝛ in die iudicij pctā vnicuiqꝫ manifeſtātur.vt ex ꝓpa ꝯſcia det ſe iuſte ꝯdēnatū.ꝛ iō reſpicias tutius de tuo facto.qꝛ poſt ꝯtritōem dimittit dn̄s pctōri oia pctā ſua.ſꝫ pnia rema-nebit donec homo eā ꝯdigne luat h̄ ſeu in purgatorio. Subdit o chriſte ſit tibi laus ꝛ gloria:qꝛ tot tormēta ſubiſti ꝓ nob̄ pctōrib⁹.iūge nos ꝑ tuā miſcdiam verꝫ gaudijs. ¶ Primo notādū ꝙ ſacerdos nō dꝫ indicare ſcel⁹ pctōris.ꝑ h̄ ipe vult ꝙ ꝯfeſſor nō dꝫ dicere pctā hōim .ſꝫ ꝯfitēs met dꝫ ꝯfi-teri.qꝛ ſicut peccator peccauit ꝛ pctā pfecit. ita etiā ea ordinate ꝯfiteatur ꝓpo ore. ꝛ ipe pctōr pmo ꝯfiteať de qnqꝫ ſenſib⁹.deinde de ſeptem pec-catis mortalib⁹ ꝛ ſic de alijs ſm ordinē.vt pꝫ in ſumma auguſtini d̄ peni-tentijs.ꝛ ibidē dr prout hic in textu ſatis eſt oſtenſum ꝙ graue ē colubrē ſeu ſerpētem trahere ex antro ꝓprio.qꝛ tūc ſit ſtrictū ꝛ longū.ex q̊ elicitur ꝙ ꝯfeſſor nō dꝫ mōſtrare peccata ꝯfitentis.ſed magis debꝫ inquirere illa

Summula Raymundi

que ſunt ſm cōem curſum. Etiā ex iſtis vbis elicit̄ ꝙ ipe ſacerdos nō poteſt ſcire pctā confitentiū in ſpēali. niſi pus ipe ꝯfitea̅t ipa pctā. ⁊ ſi tunc ꝯfeſſor audit ſcelus ꝯfitentiū. tunc debet hoc bene ꝯſiderare vt ipis penā ꝯdignam ꝓ ipoꝝ pctis iniungat. ⁊ vlterius poſtq̄ ipe hō tacꝫ dicēs ſe nō plura pctā ꝑpetraſſe. tunc ſacerdos poteſt licite dicere aliq̄ pctā querens a ꝯfitente vtꝝ fuit reus in iſtis peccatis. ita tamē ꝙ ipemet ore ſuo ꝯfiteat̄ talia q̄ illi ꝯfeſſor ꝓdixit. q2 ad remiſſionē pctōꝝ reqrit̄ ous ꝯfeſſio.

¶ Scdo notandū. querit̄ vtꝝ homo teneat̄ pctā venialia cōfiteri. Rn̄detur quando homo dubitat de aliquo pctō an ſit veniale vel mortale. tūc tenet̄ ꝯfiteri. vnde homo ad min⁹ ſemel in anno tenet̄ ꝯfiteri oia ſua peccata ſimul tā venialia q̄ mortalia. Itē nota. ꝙ pctā venialia multiſ modis delent̄. pmo ꝑ generalem ꝯfeſſionem poſt ſmonē. ſcdo ꝑ orōem dominicam. tercio quādo hō ꝑcutit ſe ad pectus cū cordis deuotōe. qrto ꝑ aſpſionē aque benedicte. qnto ꝑ verā ꝯtritōem. ſexto ꝑ bn̄dictōeꝫ epi. ⁊c.

¶ Tercio notandū. dubitatur vtrum peccata venialia puniant̄ in inferno. Rn̄det̄ ꝙ peccata venialia ꝑ ſe nō puniunt̄ in iferno. ſed ꝑ accn̄s eo ꝙ accn̄talit̄ adijciunt̄ ⁊ adherēt alijs pctis.

.i. pctā multa .i. luxurie
Rimina ſunt plura carnis ſecreta. legentem
ꝑturbet manifeſtare
Indoctū ne confundāt ea ſcribere nolo
.i. gn̄al̄ hoib⁹
Et quia cōmunis eſt omnibus iſte libellus
.i. modoꝫ pccādi ſimplicib⁹ reſerare
Nolo vias turpes communibus hic aperire
intelligere vias merito
Scire tenetur eas licet omnis iure ſacerdos
gn̄is hūani diabolus
Inuector carnis ſathanas q̄ pluribus iſtam
pctis s. hō depmit maculas
Infecit maculis felix extorqueat iſtas
ꝯfeſſor s. ſe talit̄
Inueſtigator caueat ne ſimplicitatem
hoim .i. iſiciat hoim
Simpliciū frangat et corda fidelium ledat
.i. diuerſas .i. ſpēs ꝯtinet
Multas luxuria radices protulit ex ſe
s. ſpēs .i. enucliare apte
Quas hic detegere formido tibi manifeſte
.i. qdā ſūt ſm curſum nature naturā manifeſtare
Quedā nature ſunt quedā contra. reſerare
pctōꝝ modos .i. circūdet fragilē
Horū nolo vias ſcelus ne circūuallat egrum

Summula Raymundi

¶ In p̄cedentib⁹ autoꝛ fecit mentōem virtualem ꝺ pcō enoꝛmi. videlꝫ zodomitico. hic excuſat ſe ꝺ ptractatōe eorundē peccatoꝝ. Et pōt diuidꝭ lr̄a. p̄mo facit quod dictū eſt. Scōo aſſignat cauſas q̄re illa pctā non debent ſcribi ꝛ diuulgari. dicēs p̄mo ꝙ mlt̄a ſunt pctā carnis occl̄ta ne iſta faciant ꝯfuſionem lectoꝛib⁹ imperitꝭ tūc nolo ip̄a ſcribere. qꝛ iſte libell⁹ ē cōis ꝛ vſu oim cōpoſitus. ḡ nolo ip̄as turpes vias luxurie aſſignare. tam̄ om̄is ſacerdos tenet̄ iſtas vias ſcire. qꝛ felix ꝯfeſſoꝛ dꝫ penitētes exquirere de quibuſdā vicijs ꝛ maculis diabolicis. nā diabolus carnē inficit ꝛ cuꝫ ſacerdos ſic inueſtigat de pctō dꝫ cauere vt non ꝯfundat ſimplicitatem ſimpliciū hoim. ꝛ vt coꝛda fideliū nō ꝯfundat nec ledat. Vn̄ luxuria mlt̄as habet ſpecies quas non audeo manifeſtare. quia q̄dam vicia luxurie ſunt naturalia: ꝛ q̄dam contra naturam.

¶ Pꝛio notandū: ꝙ autoꝛ ſpēaliter intendit aliqua ptractare ꝺ luxuria quod eſt peccatū moꝛtale. ꝛ eſt inter om̄ia immūdiſſimū. qꝛ non ſolū maculat aiam: immo maculat ꝛ coꝛpus. vn̄ ab iſta luxuria multa mala trahūt oꝛiginē. ip̄a em̄ luxuria ē multū dānoſa. qꝛ ē delectatio momētanea amaritudo ꝑpetua. ꝑ quam ſenſus debilitantur. intellectus obūbꝛatur. ꝓpꝛia caro confundit. ꝛ tutum coꝛpus deſtruitur.

¶ Scōo notandū ex quo multe ſunt ſpecies luxurie quas recitare piculoſum eſſet. quia a tali recitatōe ſimplices poſſunt trahere occaſionē peccādi. ḡ mgr̄ Raymund⁹ oēs illas ſpēs rennuit ꝛ omittit recitare nullꝫ ponēs tractatū ſpēalē ꝺ eis vel ptem p̄ncipalē ſꝫ incidētalr̄ in q̄buſdā metris docet modū ſꝫm quem ſacerdos debet ſe regere circa iſta pctā in confeſſione: vt manifeſte pꝫ in lr̄a. ꝛ innuit in lr̄a q̄ndā diſtinctōnem pctōꝝ illi⁹ luxurie. videlꝫ. q̄dam ſunt hmōi pctā naturalia. q̄dā ꝯtra naturam.

¶ Vltimo nota. mgr̄ in lr̄a ponit vnū documentū. videlꝫ ꝙ ſacerdos a lōge pt inueſtigare talia pctā. ſꝫ tn̄ in tali inueſtigatōe n̄ dꝫ plane illa pcā detegere. ne vt ſic ſimplices in vicijs infoꝛmet. ſꝫ ꝺ pctis cōib⁹ ꝛ ꝯſuetis pōt magis expꝛeſſe interrogare vt ꝯuenientius poſſet p̄niam ꝯdignā iniungere. qꝛ nulli⁹ medic⁹ pt ſanare vulnera niſi p̄us q̄ntitatē vulneꝝ ꝛ cū h̄ q̄litatē ꝛ diſpoſitōem cognoſcat ꝛ ꝯfoꝛmiter eſt de ꝯfeſſione. qꝛ nullā p̄niaꝫ pt q̄s iniungere niſi p̄us ſciat q̄ntitatē ꝛ q̄litatē peccati.

criminoſam
Ocia diuitie crapule potus vicioſum
s' hoiem iā enumeratis s' bona opa
Te faciunt. et ab his niſi ceſſas nil tibi pꝛoſunt
modos oſtendam .i. interius
Articulos paucos monſtrabo. tu tamen intra
ꝯſideras diuerſa vicia
Si ſapis inuenias diffuſa per omnia membꝛa
maculat in nocte .ſcꝫ illi⁹ pollutōis
Polluitur quandoqꝫ caro. ſed cauſa triplex eſt
mala cogitatio .i. ſupfluitas s' ingn̄tū ad naturā retentiuā
Mens turpis crapula. natura ſupflua carnem

maculāt due pollutōes criminoſe
Inficiunt prime.non vltime ſunt vicioſe
miſſam aliq̄ p̄mar pollutionū
Non inconfeſſus celebres dum pollueris ſic
ꝯfeſſorē hr̄e non potes miſſam
Habueris ſi non habeas vel eū qui celebrat pro te
s[c] bonū diuinū officium
Fac aliquid ꝑ quod digne poſſis celebrare

¶ In iſta pte magiſter aſſignat quaſdā cauſas inducētes hmōi vicia.p̄mo facit hoc.ſcd̄o ponit vnā diſtinctōem.ꝛ annectit quoddā documētū ibi(Polluit.ꝛc̄)Primo dicit ſic.ocia voluptates ꝛ etiā diuitie crapule ꝛ potatōes ſupflue reddūt hoiem vicioſum ꝛ niſi hō ceſſat ab iſtꝫ nihil illi ꝓſunt ſua bona opera.Subdit.ego mōſtrabo paucos articl̄os.q̄s ſi conſiderabis multa ex his inuenias ꝛ diuerſa vicia.Subdit ꝙ aliq̄n fit pollutio in nocte.ꝛ fit ꝓpter tres cauſas.p̄mo ꝓpter turpes cogitatōes habitas in die ꝺ mulierib⁹.Scd̄o ꝓpter nimias crapulas.Tercio ꝓpter ſupfluitatē nature.qꝛ forte virt⁹ retentiua eſt ita debilis ꝙ nō p̄t retinere.et ſic natura ſagax purgat ſeipam.ꝛ p̄me due pollutōes inducūt pctm̄.ſed tcia nō.Sꝫ ſi talis pollutio ꝯtingit p̄ſbytero ꝺ nocte tūc ſeq̄nti die non celebret miſſaꝫ niſi p̄us ꝯfiteat̄ vel aliqꝺ ferat ſeu faciat ꝓpt̄ qꝺ celebrare poterit.

¶ Notādū.autor p̄us tetigit aliq̄ de luxuria.ꝛ illorum diuerſe poſſunt eē cauſe inducētes talia.vt ḡ poſſim⁹ talia fugere cū malū non euitat̄ niſi cognitū.ergo mgr̄ vult ꝙ luxuria cauſet̄ ex ocio delicijs diuitijs crapulis ꝛ potationib⁹ ſupfluis q̄ enumerata non ſunt vicia q̄ntū in ſe.ſed ſunt vicia q̄ntū ad penitētē.Primū viciū ē ociū.vnꝺ cum ipſe ocioſus aliqꝺ opari nō poteſt tunc peccatis inſiſtit:ḡ ꝺt Floriſta.Ocia dant vicia.ꝛ ergo ſancti patres vitabāt ſꝑ ocia.qꝛ ꝑ orōnib⁹ bonis ſmonib⁹ ꝛ alijs hmōi opibus occupati fuerunt.ꝛ ab illo ocio cauſatur luxuria ꝛ rō naturalr̄.quia tpe ocij humidū qꝺ eſt materia luxurie nō ꝯſumitur.ergo inſtigat luxuriam ꝛ ſuſcitat eam.vn̄ dilicie inducunt luxuriā vt pꝫ ꝑ exꝑientiā ꝺ actib⁹ ꝛ viſionib⁹ delicioſis q̄ inducunt magnam luxuriam.Sed diuitie faciunt hoiem vicioſum.ꝛ hoc eſt intelligendū ꝺ iſtis q̄ abutuntur diuitijs.ꝛ ergo ꝺt ph̄s.Multi perierūt ꝓpt̄ diuitias.ſil̄r dominus in euāgelio dicit.Sicut impoſſibile eſt camelū ꝑ foramē ac⁹ trāſire.ſic diuitē intrare regnū celoꝝ.ꝛ hoc etiā patet de diuite de quo loq̄t̄ dn̄s in euāgelio dicēs.hō quidā erat diues ꝛ induebat̄ purpura q̄ petijt guttā aque porrigi de manu lazari ſuꝑ linguā ſuā.Itē crapule faciūt hoiem vicioſum.qꝛ quādo venter delicatꝫ cibarijs ſatiat̄ tūc ꝯtinue ad libidineꝫ laborat.Itē potatōnes faciūt hoiem vicioſum.qꝛ ebrietas maxie viciat hoieꝫ ꝛ ebri⁹ duplici pena puniēd⁹ ē vt ꝺt ph̄s.iij.ethicoꝝ.Et ḡ ꝺt Aplūs.ſobrij eſtote ꝛ vigilate.crapule ꝛ potus inducunt luxuriā ex abūdantia ſuꝑfluoꝝ humoꝝ q̄ humores luxuriā inducūt. ¶ Item notandū.hō diligēter dꝫ cuſtodire ſenſus ſuos ne cū eis peccet.ne mors ꝑ feneſtras q̄nꝫ ſenſuū ingrediat̄.qꝛ ꝺt ſcp̄tura.q̄ corꝑis ſenſus n̄ cuſtodit mortꝫ additū ſibi reſuat.qꝛ q̄nqꝫ ſenſus ſunt porte mortꝫ.hoc pꝫ maxime ꝑ euā in q̄ omēs

quinqȝ ſenſus mors ſbintrauit. Primo per viſum. qꝛ vidēdo eſuȝ pomi acq̇ſiuit. Scd̄o ꝑ auditum. qꝛ ꝯſilijs diaboli acquieuit. Et ſm ei⁹ ꝯſiliuȝ accepit. Tercio ꝑ odoratū. qꝛ ꝑ eius eſum ⁊ oderatū infecta fuit. Quarto ꝑ guſtum. qꝛ ꝑ ip̄m guſtum dei p̄ceptū infringebat. ſilr̄ dr̄ d̄ tactu. ⁊ h̄ dictum non eſt ſolum reptum in eua. ſed in om̄ib⁹ pctōrib⁹ mūdi. naȝ q̇cunqȝ dānatur illi mors ſbintrat p̄ oēs q̄nqȝ ſenſus. id̄ maxime cuſtodiendi ſunt ne ꝑ eos mors etn̄a ſbintrat.

¶ Item notandum. magiſter dicit ꝙ triplex eſt pollutio carnis. vt pȝ in littera. ⁊ quādo ſacerdos aliqua illaꝝ pollutionū fuerit infect⁹ vel pollutus. tunc nō debet celebrare miſſam niſi ꝑus ſit ꝯfeſſus. ⁊ hoc dc̄m maxime eſt intelligendū d̄ p̄mis duabus pollutionib⁹. Sed tn̄ ꝑpter reuerētiam ſacramenti. tūc etiā poteſt intelligi d̄ t͡cia. ſcȝ q̄ fit ex ſupfluitate nature ſed ſi quis confeſſorē non poſſet habere ſtatim ſequenti die. nec etȝ ꝓ ſe celebrantē. tunc dȝ aliq̇d facere ad laudē dei. rō cui⁹ dignificat ad celebrandū miſſam. ⁊ poſtea ſtatim ꝯfeſſore habito dȝ confiteri.

¶ Ultimo notandū. homo debet cuſtodire cor ſuum ne aliq̄ cogitatiōe peruerſa maculetur: iuxta dictum ſapientis. cum omni cuſtodia cor tuum cuſtodi. quia. ab ip̄o vita procedit ſi bene cuſtodiatur. ſi aūt cuſtodia ab ip̄o trahitur mors intrat. ⁊ ergo dr̄ beatus Auguſtin⁹. Si q̇s vult ſaluari dȝ om̄ia illa vitare que alliciunt ip̄m ad pcm̄. vtputa ludi diuitie. et ſic d̄ alijs. qꝛ ſi a talibus non deſiſtat a peccatis deſiſtere non poteſt. vn̄d Cū ſancto ſanctus eris. cū ꝑuerſo ꝑuerteris.

Reter nature curſum vir cum muliere
Excedit propria varios modos coeundi
Quorum ſunt mlti nec dimittuuntur multi
Ore modus proprio ſceleris reus exp̄mat iſtos
Mandando leſor fieres et non medicina
Qualiter iſte vel hec exurgit et vel agitetur
Luxuriis ſtimulis niſi conſcius hic homo neſcit
Hi zodomie ciues ſunt hi molles reliquiqȝ
Sunt in exercitio carnis turpes et ab vſu
Deſcendunt. vir fit femina. femina quoqȝ fit vir
Uir per ſe peccat. peccat ſecum mulierqȝ

Beſtiat ille ſuum corpus ſed beluat illa
Iſta viri ſit vir et hic mulier mulieris
Provice ſic vicem reddunt ſic ſexus vterqꝫ
Mortis in interitū cadit heu ꝙ nemo ruinā
Horū cognoſcit ſternuntur vulnere ceco
Semen vterqꝫ necat nullo puero pariente
Menſtrua ſi tua ſit vel forte puerpera cōiunx
Hanc non cognoſcas nec tangas turpiter illam
Hi pueri inde nec tamen eis valet vxor
Proiiciunt ſemen alias nec et illud in agrum
Quō curares quorū non vulnera ſcires
Sufficit ecce pudor obſtat procedere nolo
Reſtat longa via ſatis eſt dictum ſapienti
Qui ſtimulos carnis nouerit vel quis numerauit
Cetera committo confeſſori ſapienti

¶ Hic determinat autor de peccatis enormibꝰ que pn̄t contingi hōibꝰ in matrimonio vel etiā inter quēcunqꝫ virꝫ ꝛ mulierē. dicens ꝙ nullꝰ hō debet exercere cum muliere ꝑter curſum nature cōez. quia tales modi variātes curſum nature ſunt multi q̇ non manebūt ſine vindicta. ꝛ oia talia penitens debet reuelare ſacerdoti ore ſuo ꝓprio. qꝛ nullꝰ nouit talia melius niſi ip̄e qui ꝑpetrauit illa. Deinde ſubdit rep̄hendēdo zodomitas dicens. O vos ciues zodomite qui ex ceteris exercitia carnis vobis ē ꝯdolendum. Subdit ꝙ quilibet ꝓiiciens ſemen ad locū indebitū. i. ad locum aliū ꝙ̄ in mulierem cadit in interitū mortꝭ. ꝛ heu nemo ꝯſ̄cat ruinam illoꝝ. Deinde declarat illa pcc̄a zodomitica dicens ꝙ tale pcc̄m zodomiticum fit quādo femina coit cū femina ꝛ vir cū viro. vel homo cuꝫ animali irrationabili. qꝛ in tali caſu vir beſtiat corpus ſuū ꝛ ſilr mulier: et ſic aſſimulant̄ beſtijs: ꝛ ꝯtingit aliquotiens ꝙ vir cū muliere mutant loca ſua ita ſcꝫ ꝙ mulier obtinet locū viri: ꝛ vir obtinet locum mulieris. et in hoc facto ambo incurrunt mortem quātum ad anima qꝛ peccāt mortaliter. Deinde ſubdit alloquendo confeſſorem dicens. quomodo tu cō-

feſſor potes ſanare vulnera tibi non nota: q̄ſi diceret nullo mō. Deiñ ex
cuſat ſe autor dicens q̄ vlterius non eſt ꝓcedendū in enarratōe talis pec
cati q̄uis adhuc multa eſſent dicenda d̄ talibus peccatis enormib⁹ ꝓpt
eoꝝ enormitatē. tamē hec dicta ſufficiunt ſapienti. ¶ Tūc ibi (Mēſtrua
ſi tua) autor vult q̄ vir non debet coire cum vxore ſua mēſtruo vel in pu
erperio exiſtente. q2 ſi cognoſceret eum ꝛ fetum produceret. talis aut fie
ret leproſus. aut d̄formis. aut continua ſcabioſus. ꝛ pulchritudo mlierꝫ
non prodeſt ſibi quia qui talia faciunt non ꝓiciunt ſemē eoꝝ in agꝝ re
tē ſicut iudas fecit. ǵ dicunt̄ filij iude. Subdit autor ꝛ reſpondit tacite q̄
ſtioni. poſſet aliquis dicere quare non enarrat autor plura vicia cōtra na
turā cū multa plura ſunt. Reſpondet autor q̄ p̄ nimia verecundia plura
enarrare nequit nec vult magis ind̄ dicere. ſꝫ cōmittit hoc conſiderāduꝫ
Diſcreto confeſſori qui ꝯfitētem d̄ſuper inſtruere habet.

¶ Primo notandū q̄ licet autor hic tangit aliquos modos abominabi
les tamen manifeſte nō debent recitari ne indocti eis informarent̄ ꝛ ma
lis occaſio peccandi daretur. ſꝫ debꝫ confeſſor conſiderare conditōes ꝯfi
tētis ſm̄ hoc modrate ꝛ Diſcrete inquirere ꝯfitentē.

¶ Scd̄o notand̄. lr̄a d̄t q̄ vir ꝑ ſe peccat in ſe. Pro quo notanduꝫ. q̄ ali
quis peccat tripliciter ſcꝫ. in deum. in ꝓximū. ꝛ in ſeipm̄. tunc aliquis pec
cat i deum qn̄ facit contra eius precepta. In proximum peccat qn̄ aliq̄s
hominum aliquē defamat vel innocenteꝫ punit. Sꝫ in ſeipm̄ peccat qn̄
aliquis nocet ſibi ꝑpi. ſcꝫ q̄ reſecat vires corporis. ꝛ ſic d̄ alijs vt pꝫ i luxuria
id̄o d̄r btūs Paulus q̄ oīs fornicator peccat i ꝓpꝛium ſuū corpus.

¶ Vltimo notandū. q̄ quedā ſunt peccata que fiunt ꝑ ꝯcupiſcētiā natu
ralē in fornicationē. ꝛ quedā fiunt contra naturā. Vn̄ ſciendū q̄ pcc̄m ꝑ
ꝯcupiſcentiā carnalē in fornicatōe fit inter viꝝ ꝛ mulierē ſꝫ curſuꝫ natu
re. ſꝫ tn̄ talis oꝑatio eſt nobiliſſima cuꝫ regulatim fit iuxta ſtatuta mr̄is
eccl̄ie. qd̄ pꝫ ꝑ Areſtotilē dicentē. naturaliſſimū opꝫ ē generare ſibi ſil̄e
Idem etiā d̄t. In naturalibus d̄ſiderijs pauci peccant. Sꝫ pcc̄m ꝑ ꝯcu
piſcētiā inaturalē. i. ꝯtra naturā fit qn̄ aliquis hō appetit exercere coituꝫ
cū ſibi non d̄putato. quia maſculus mulieri eſt d̄putatus. ꝛ mulier ma
ſculo mō ſi contigerit q̄ vir d̄ſideraret exercere coitū cū viro vel cum be
ſtia. tunc tale pcc̄m d̄r contra naturā ꝛ ē pctm̄ zodomiticū ꝛ multū enor
me ꝛ talis homo d̄r eſſe peior beſtia. vn̄ Ariſto. in Ethicis. homo p̄uus
peior ē beſtia.

talꝭ iſirmitas ſanabilꝭ
O ſpecies lepre nunq̄ꝫ curabilis aut vix
.i. ſinglꝭare pcc̄m .i. ꝓpono inimicus
O ſpeciale malum mors prompta domeſticus hoſtis
.i. crudelꝭ obit⁹ hoim̄ pcc̄oꝝ .i. putredis
O fera mors mortis ſcelerum ſcelus et fecis o fex
.i. d̄teſtabꝭ neq̄cia ſͨ hoim̄
O deteſtanda rabies hōim nec in vſum
peſſima putredo ſuꝑ oīa vicia
Deteſtandꝫ lues turpiſſima vex viciorum

captiuas sc hoies .i.isernū
Jn quos illa queas hos in foueam iacis et illos
oglutꝫ sc pctōres .i.iſerna mittꝫ
Abſordes et ſic viuos ad tartara ducis
.i.non loq̄ntes
Tu mutos reddis quos inſicis ora eorum
.i.claudis .i.pccis .i.vecūbis
Concludis nimis vicijs obſtante pudore
sc ipoꝝ .i.pcēm diaboloꝝ
Tu neceras hōim viciū ſed demoniorum
ꝯceſſit imitare hāc peſtē
Dic homo quis mihi tibi dedit inſidiari
.i.remittere .i.tā ḡnde pcēm
Jndulgere deus tibi vix debet ſeclus illud
.i.pulchritudo sc deiſica sc ſpēm creauit
O decus o ſpecies hōim quam condidit ex ſe
oīm rex in pn̄ti .i.inq̄rere
Conditor ipe deus nunc expergiſcere ſi te
sc pccis .i.pccoꝝ illoꝝ pniam
Ex his quem tetigit ſcelerum queras medicinam
cū diabol' dānarꝫ sc pcca
Ne cū demonibus pereas quia demonis hec ſunt
sc ſunt .i.pſeuerādo
Crimina non hōim. reſtat non ergo morandum
.i.miſer sc gn̄alia fis confeſſus
Te pudet infelix ſi crimina confitearis
sc pctis .i.iconſueta pgis
Uſus cōmunibus et ad incōmunia tranſis
sc pcēm icōmune .i.occiderꝫ
Uix hoc vel nunq̄ȝ dicis proprio cadis enſe
sc pcēm .i.occultas.sc tuo
Tu fetidum turpe ſepelis in corde ſepulchrum
facꝫ.sc tue sc tu sc hoim sc tā vili ſepulchro
Uile creas anime maledicte quis extrahet a te
sc hō .i.miſer his enormibꝰ pctis
Es nimis infelix his qui furiis agiteris
sc hoim.i.pondꝰ sc es
Quis lapidem tollit ſub quo depreſſus. aut quis
.i.gr̄a dī adiuuāte sc enormi ſuſcitabit
Te niſi volente deo tali de morte vocabit

ſc de ea i. vita actia. vita ꝯtēplatiua
Non ſurges niſi ſint martaqꝫ maria ſorores

Coram pſbytero confundi tutius eſſet

Quā coram mundo damnari iudice chriſto
cognoſcat .i. pcc̃oꝛ ſc veram
Sentiat omnis hō peccans poſt contritōem
pcc̃m pñia
Q̄ dñs culpā tollit ſed pena manebit
ſc ſufficient in h̄ mūdo in purgatorio
Donec eam luat hic vel in igne futuro
ſc pcc̃a oblita ꝑ qbꝰ pñia nō ē cōpleta in hoc mūdo.
Illic qui purgat non eſt via certioꝛ iſta

¶ In iſta pte mgr̄ ſpecialiter facit exclamatiōem ꝯtra zodomitaꝫ ſeu ꝯtra peccatū zodomiticū dicēs. O ſpēs lepre ⁊ o grande ⁊ enoꝛme pcc̃m tu vix vel nunq̄ͣ es curabile. o ſpēale malū ⁊ moꝛs ⁊ hoſtis domeſticus et crudelis moꝛs hominū. o ſcelus omniū ſcelerꝝ. o immūdicia oīm immūdiciarꝝ. o deteſtabilis rabies non deducēda in vſum hōim. o fex oīm viciorꝝ tu es lues turpiſſima. tu em̄ aliquos illaqueas .i. captiuas ⁊ eos abſoꝛbes ⁊ in ꝓfunduꝫ inferni iaces ⁊ illos quos inficis reddis ſurdos ⁊ mutos ⁊ oꝛa corꝝ claudis rōne nimij pudoꝛis. ⁊ tñ nō eris dūtaxat viciū hominū ſed magis diabolorꝝ. Subdit em̄ quis dedit tibi inſidiare hōibus. ds glorioſus habet vix homini indulgere tale pcc̃m. Subdit vlteriꝰ. o decus hominū o ſpēs humana quā ip̄e deꝰ creatoꝛ ex ſe creauit nūc expgiſſe .i. cogita ſi aliquid ex iſtis peccatis te maculauit. tūc q̄ras medicinas deſuper vt nō pereas cum dyabolo cōmoraris. qꝛ illa pcc̃a ſunt demonū. ḡ nō debent morari in ip̄is hōibus. Subdit vlteriꝰ dicens. o miſer pcc̃oꝛ re pudꝫ confiteri peccata cōmunia. ſi ergo trāſis ad incōmunia tu vix vel nunq̄ͣ cōfitearis illa. ⁊ ſic ꝓpꝛio gladio interficis teip̄m. tu em̄ hoc turpe pcc̃m ⁊ fetidum ſepelis in coꝛde tuo ⁊ facis aīe vile ſepulchꝝ. q̇s extrahet te ex illo ſepulchꝛo quaſi dicat nullus. ⁊ quis remouebit lapidē ſb̄ quo es ſepultus ⁊ q̇s reuocabit te a tali moꝛte niſi deus cū de peccatꝭ ploꝛas ⁊ penites Et tu nunq̄ͣ reſurges de iſtis peccatis niſi marta ⁊ maria .i. vita actia et ꝯtemplatiua ſint ſoroꝛes tue. Subdit etiaꝫ ꝙ om̄is pcc̃oꝛ dꝫ hoc ſcire ꝙ q̄uis poſt ꝯtritōem ⁊ ꝯfeſſionē dñs tollit culpā; tñ nō tollit penā donec peccatoꝛ luat maliciam ſuam hic in p̄ſenti vita vel in purgatoꝛio

¶ Primo notandū ꝙ autoꝛ ꝯpat peccatū zodomiticū lepre ꝓpt̄ aliq̄s ſimi tudines. Prima eſt. qꝛ lepꝛa inter oēs infirmitates excellentioꝛ eſt infirmitas. ſic etiā int̄ oīa pc̄tā pcc̃m zodomiticū ē q̄ſi vnū d̄ peſſimis. Secūda: qꝛ ſicut lepꝛa eſt moꝛbꝰ ꝯtagioſus ⁊ venenoſus. ſic etiā pcc̃m zodomiticum eſt ꝯtagioſum ⁊ venenoſum. Tercia eſt. qꝛ ſicut lepꝛa difficulr̄ curat̄. ſic peccatū zodomiticū q̄ntuꝫ ad aīam difficulter p̄t curari. Et illud pcc̃m eſt p̄mū de q̄tuoꝛ peccatꝭ q̄ clamitāt de t̄ra ad dnm deū ꝓ vindicta

¶ Uñ ſciēdū ꝙ q̄ttuoꝛ ſtꝫ pccā clamātia in celū. Primū eſt pccm̄ zodomiticū.ꝛ ē illō qd vltra naturā laboꝛat.ꝛ huic pcc̄o nihil ē grauiꝰ vel turpius.vñ in leuitico ſcribit̄.Maſculꝰ cū maſculo.nō cōmiſcebit̄ in coitu.qꝛ abominabile ē.Scd̄m pcc̄m ē homicidiū.vñ legit̄ in Geneſ̄.de Abel ꝛ Cayn.Ecce vox ſanguinis fr̄is tui Abel clamat ad me de terra.Terciū e vox oppreſſoꝝ que clamat ad dn̄m deum. Vñ legitur in eccleſiaſtico.Nonne lachꝛyme viduarum ad maxillas deſcēdunt.Quartū ꝛ vltimū eſt vox ſuoꝛum clamās ꝓ detēto premio.Uñ bt̄ūs Jacobꝰ in canonica ſua.Ecce merces operarioꝝ q̇ meſſuerūt regiones vr̄as.q̇ fraudati ſtꝫ a vob̄ clamāt.ꝛ clamoꝛ eoꝝ in aures dn̄i intrabit.ꝛ ſic ō pluribꝰ alijs.

¶ Scd̄o notādū autoꝛ ex lr̄a vult ꝙ nullꝰ hōim p̄t ex illo pcc̄o zodomitico reſurgere niſi marta ꝛ maria ſint ſoꝛores eiꝰ.vbi ꝑ martā intelligit̄ vita actiua.Uñ in euāgelio.Marta marta ſollicita es ... ꝛ vita actiua ꝯſiſtit in bonis operibꝰ.ſcꝫ in pn̄ia q̄ adimplet̄ per bona opa.ido ſi hō vult reſurgere a tali pcc̄o zodomitico opoꝛtet ꝙ hēat martā.i.vitā actiuā.Sꝫ ꝑ Mariā intelligit̄ vita ꝯtēplatiua q̄ ꝯſiſtit in or̄onibꝰ ꝛ in diuinis ſpeculationibꝰ.ꝛ g̊ ſi q̇s vult reſurgere a tali pcc̄o opoꝛtet ꝙ habeat illā ſoꝛorē ſcꝫ Mariā.Et dicūt doctores ꝙ vita actiua fructuoſioꝛ eſt.ſed vita ꝯtēplatiua tutioꝛ ꝛ ſecurioꝛ eſt.Vñ dr̄ in Euāgelio Mariā optimā ꝑtē elegit q̄ non auferetur ab ea.i.vitā ꝯtemplatiuā.

¶ Tercio notādū:lr̄a dr̄ ꝙ dn̄s culpā tollit ſed pena remanebit.h̄ eſt intelligēdū ꝙ poſt ꝯfeſſionē pcc̄a confeſſa mutāt penā et̄nā in penā tp̄alē qꝛ ꝓ pcc̄o moꝛtali eternalit̄ dānamur.ſed q̄cito ſumus cōfeſſi hoc pcc̄m moꝛtale cum verecundia ꝛ ꝯtritōe tunc pena eternalis eſt mutata in penā tp̄alē.ideo dr̄ lr̄a (ſed pena manebit) et hoc ē ꝙ aliqui dicunt licet peccata deleātur.tn̄ reliquie peccatoꝝ remanebūt.

¶ Ultimo notādū.ꝙ lꝫ adulteriū ſit maiꝰ pcc̄m q̄ ſimplex foꝛnicatio tn̄ int̄ oia pcc̄a luxurie pcc̄m zodomiticū qd ē ꝯtra naturā ē peſſimū pcc̄m qꝛ ē abominabile.qꝛ in illo pcc̄o hō beſtiat ſuū coꝛpꝰ.imo nō eſt diabolus in toto inferno incluſus q̇n h̄ pcc̄m abhoꝛret.merito g̊ hōies h̄ abhoꝛrēt.

s[c] pcc̄oꝛes
Felix cōfeſſoꝛ et prudens hos tibi trado

Seruādos tua ſit diſcretio qūo quare

Cur quādo vel vbi per quos vel cū quibus ex quo
.i.impone .i.ꝯueniētiā pn̄iam
Tu dicta penā cōdignam pro crimine ſimplex
s[c] hōi s[c] pn̄ia
Iſti debetur alteri duplex grauis illis
.i.meliꝰ s[c] eternā .i.pcc̄o
Eſt magis ad vitā talem de labe vocare

s^c in inferno obiturū iteꝝ
Quā ſic defunctū moriturū viuere rurſum
.i. pctm̄ grāde delicti
Nō ſcelus enorme vicii ſoluas ſine papa
s^c ſicut ſcꝫ priſvꝫ mr̄is
Sacrilegus cleri ꝑcuſſoꝛ ſiue parētum
s^c ſui .i. feminaꝝ
Occiſoꝛ fratris puerorum vel mulierum
ſcꝫ mediāte .i. gladio
Eccleſie ſancte violatoꝛ igne vel enſe
.i. luxuria ſcꝫ cū ꝯſanguinea
Aut coitu duplex inceſtus et omnis adulter
clarius infectoꝛ
Plenius et doceant iūgatur et his homicida
faciēs periuriū ſcꝫ cū ſacro
Periurus dn̄i cū corpe cril mate turpi
aliquid ſcādali
Quid faciunt. iſti penas ineunt grauiores
s^c exceſſores ad autoritatē papalē
Tales vel ſimiles rhomam vadūt niſi ſexus
vꝫ ꝓpē mai⁹ icōueniēs ꝓpꝫ ipotētiā
Obſtat femineus aut debilis aut ſenis etas
s^c platoꝝ ſuoꝝ
Tūc ne diſpēſetur de cōſilio ſeniorum
s^c per pniam magꝭ s^c pctm̄
Puniat eccleſia plus occulto manifeſtum
s^c trāſgreſſiōes. s^c ꝯfeiſores
Dictas qui poſſunt qui pape ſoluere ſoluant
s^c ſacerdotes s^c caſus ꝑdictos .i. autoritate
Quidā maiorum ſoluant hos claue ſuorum

¶ In iſta pte autoꝛ pōit remedia ꝯtra illa iādicta dicens. O felix ꝛ prudēs ꝯfeſſoꝛ ego trado tibi illos pctōres ad ſanādū a talib⁹ crimib⁹ qb⁹ aia coꝝ ē leſa. Et ſiſis diſcret⁹ ꝺ circūſtātijs agguātib⁹ illa pctā. ꝛ deiñ iueſtiga quō tale pctm̄ ē ꝑpetratū ꝛ q̄ntū ſit ipm ꝛ q̄r ſit fcm̄. ꝛ vbi. ꝛ cū qb⁹ ē perpetratū. ꝛ ſm̄ h̄ dictab ꝯdignā pniā ꝫ ꝓ hmōi pctis ꝛ crimib⁹ qꝛ aliqb⁹ datꝫ duplex pena. ꝛ aliquib⁹ ſimplex. aliquib⁹ em̄ datꝫ pena facilis ſeu leuis ꝛ aliqb⁹ grauis. meli⁹ em̄ ē a morte ad vitā reuocare q̄ꝫ ꝙ ipi etnalitꝫ dānarentꝫ Subdit tu q̄ es ſimplex ſacerdos n̄ debes aliquē ſoluere ab enormi pcō ſine papa. ſicut ē vicijs ſacrilegi. ꝑcuſſoꝝ clericoꝝ ſiue parētū: occiſoꝛ pueroꝝ. maritoꝝ. ſiue vxoꝝ. vꝫ violatoꝛ ecc̄ie ꝑ ignē vꝫ gladiū vꝫ ꝑ coitū. vꝫ bo

micida plur⁹.⁊ ille q̄ turpe pctm̄ ꝑpetrauit cū eucharistia vł criſmate ſa
cro.q² q̄cūq₃ talia cōmiſerit d₃ ire ad dn̄z apl̄icū niſi fuerit mulier vł hō de
bil.q² tūc tu ꝯfeſſor ſcḋm ꝯſiliū ſapiētū poter ſcū eis diſpēſare. Itē hn̄s au
toritatē papalē pt oēs abſoluere. ¶ Prio notādū ꝙ i ꝯi ꝯfeſſione ꝯfeſſor
d₃ inq̇rere circūſtātias pcti.q² circūſtātie ſepe aggꝰuāt pctm̄ ⁊ alleuāt ⁊ ſcḋz
h̄ iniūgēda ē pnia. ¶ Scḋo notādū.autor ſcḋm aliq̄s volēs reddere rōez q̄re
ꝯfeſſor d₃ eē ſollicit⁹ circa ꝯfitētē dr̄ ꝙ pl⁹ ē reuocare aliquē a pctis q̄ᷓ reſu
ſcitare a mortuis. Rō p₃ ex iſto.q² maior ē mors aie q̄ᷓ corpis.ḡ maior ē
reſuſcitatio aie a mortuis q̄ᷓ reſuſcitatio corpis.⁊ ſcḋm h̄ in lr̄a d₃ ſtare vi
uere.alij āt text⁹ h̄nt credere. ¶ Tercio notandū.ꝙ aliq̄s ꝯſtitut⁹ in pctō
enormi ſicut ē ſacrilegiū ⁊ ꝯſilē n̄ pt abſolui niſi a papa vł ab aliq̄ gerēte vi
cē pape.tn̄ excipiūt hōies ſenes debiles ⁊ mulieres q̄ pn̄t in patria abſolui.
dūmō ſatiſfaciāt ḋ tali pctō.⁊ q̄libz in articulo mortꝭ pt abſolui a ſimplici
ſacerdote.tn̄ illi iniūgēdū ē ꝙ ſi ꝯualuerit vt Papā ꝓ abſolutōe accedat.⁊c̄.
¶ Ultio notādū ꝙ ꝓ oi pctō iniūgēda ē pnia occulta. Et rō ē.q² ex pnia
publica pctōri fit ſcādalū.per qḋ poſſz deuenire ad mai⁹ crimē.⁊ pctōri ꝓ
pctōri publico in eodē crimie iniūgēda ē maior pnia q̄ᷓ ꝓ occulto. Rō eſt
q² pctōr public⁹ n̄ ſolū vtit̄ malicia ſua q̄ntū ad ſe.imo etiā q̄ntū ad alios q̄
bus ipe pbz malū exēplū.ſz pctōr occult⁹ ſolū vtit̄ malicia q̄ntū ad ſe ⁊ nō
(q̄ntū ad alios.

.i.excōicatōe nullo mō ſcz officiū miſſe
In banno ſi ſit nullo caſu celebrabit
ſ. ecīīs .i.diuinis officijs
Preſbyter.hūc etiam ſacris prohibemus ineſſe
ſ. ſacerdotali ſ. quo ad ei⁹ geſta
Nil ex officio faciat totus laicus ſit
ſ. eccl̄ie excluſus vt ē lex eccl̄ie
Si ſit ab ingreſſu ſuſpēſus ſeruet vt eſt ius
ſ. ſacerdos ſ. diuinū officiū
Nullus in eccliſiis interdictis celebrabit
ꝑncipes ſ. aliquo interdicti
Si dn̄i terre fuerint pro crimine clauſi
ſ. ſacerdoti ſeptimanā
Cuiq₃ ꝑ ebdomadā licet vnā dicere miſſam
.i.euchariſtiā ꝯſecrādū
Ad chriſti corpus infirmis conficiēdum
ſ. interdictꝭ ſ. ſacerdos
Omnibus excluſis et ꝑuatim legat horas
ſ. publice ſ. pctā.publice
Baptizat pueros.ſcelus audit: viſitat egros
ſ. publice.ſacerdos ſuis ꝑpl̄is .i.ceſſat ab alijs
Predicat iſte ſue plebi.nec quid faciat plus

s^c ſacerdotē s^c laicoꝝ
Nunc et ad exequias veluti laicū licet ire
excōicata ꝓ criminib⁹
Gens inbānita pro labe ſua benefactis
iuramēta fecerit ſcꝫ ꝙ velit ſatiſfacere
Is caret eccleſie niſi iurat iura tenere
ꝑncipis s^c eius
S. comitis culpa fuerit prouincia tota
s^c ſit s^c eius
Interdicta ſacerdotes ei us tenant ſe
s^c corā eis valēt
Sic vt nō celebrēt ꝑuatim dicere poſſunt
s^c eis depudatas
Horas canonicas abſqꝫ vocis auditu pro criminibus
s^c ꝑt ca pere s^c excōicati
Infirm us corpus dn̄i. non ſi moriā tur
s^c in cimiterio ſcꝫ extra cimiteriū
Hos tumulant licite pn̄t alios ſepelire
tp̄e interdicti
Sermones faciūt pueris baptiſma miniſtrent
.i. ſꝑ fieri ꝑt tale ſacramētū
In nullo caſu cōfeſſio fons prohibetur
ſeptimana licet ſemel celebrare
Semꝑ in ebdomoda licet vnā dicere miſſam
ianuis clauſis pp̄lo nō pn̄te s^c pp̄lo
Incluſis foribus eiecta plebe. ſed iſti
s^c ꝯditōe eccl̄ie
Nō dabitur corpus dn̄i niſi ſub ſpeciali
trāſgreſſione ꝓꝑa
Eccleſie forma ꝓpoſito pro crimine ſi ſit
s^c plebs excōicata s^c cautele
Hec in bannita forte tres eccleſie ſunt
s^c ꝑncipe
Pro re cōiuncta aut ſi lis pendeat ex te
facta ꝑ pignora .i. iubētis
Pignoris eſt prima cautela. ſecūda cauētis
s^c eadē s^c cautela
Pro cauſa. ſed poſterior iurata fides eſt

Pro ſatiſfaciendo eger ſi nil habet vnde
ſatiſfaciat .i.nec pignora nec fideiuſſor
Soluat.nec pro ea quicqꝫ ſibi nulla negentur
ꝛ ſignat corpꝰ xp̄i .i.paupem excuſāt indigentia
Sacramenta.quia miſerum defendit egeſtas
ſacer mr̄imoniū baptiſmus corpus chriſti
Ordo.coniugium.fons.confirmatio panis
.i.ſacr̄a eccl̄ie catholice
Unctio poſtrema.confeſſio ſunt ſacra ſeptem
.i.plꝛibꝰ curis p̄eſſe potes ſequētibus
Tribus eccleſiis preſis in caſibus iſtis
.i.ſi ē ita miſera ſi vna depēdet ab alia .i.ſi ꝓpriꝰ ſacerdos ē excōicatꝰ
Si non hn̄s.pendens.ſi raro paſtor adherens
.i.ſi ꝓpriꝰ p̄ſbyt̄ deḡderet̄ addit vicino plebano
Si vtce depoſiti.traditur vna tibi

¶ Iſta ē alia ꝑticula.in q̄ autor oñdit quō ſit tenēdū in locꝭ intꝰdictꝭ.Et p̄mo quō ſacerdotes excōicati ſe regere dn̄t volēs ꝙ nullꝰ p̄ſbyt̄ excōicatꝰ dꝫ celebrare diuinū officiū i excōicatiōe.nec dꝫ inteſſe dīnio officio .ſꝫ dꝫ ſe regere vt laycꝰ nō faciēdo q̄cq̄ ex officio ſac̄dotale.nec dꝫ itrare eccl̄iaꝫ ſi fuerit ſuſpēſus Tūc ſb̄dit doctrinas d̄ loco intꝰdicto dicēs.ꝙ nullꝰ p̄ſbyter dꝫ celebrare i eccleſijs violatꝭ ſiue intꝰdictꝭ.ꝛ ſi aliq̄ ꝓuincia fuerit intꝰdicta ꝓpt̄ dn̄ꝫ illiꝰ ꝓuincie tūc nullꝰ p̄ſbyt̄ dꝫ ibi diuia celebrare.tn̄ q̄libꝫ p̄ſbyt̄ in hebdomata p̄t ſel̄ celebrare vt ꝯficiat corpꝰ dn̄icū.qd̄ ſi opꝰ eēt ifirmis poſſꝫ miſtrare Silr̄ ſac̄dos horas canonicas dꝫ legere ꝑuatim.ſꝫ publice p̄t p̄dicare.baptizare ꝛ ꝯfeſſionē audire.Et ſi ſac̄dos t̄pe intꝰdicti voluerit inteſſe exequijs laicoꝝ nō dꝫ inteſſe vt clericꝰ ſꝫ vt laycꝰ.Subdit aliā doctrinā de intꝰdicto volens qn̄ populus eſt excōicatꝰ ꝑ ꝓprijs criminibus tūc tal̄ ppl̄s dꝫ carere bn̄ficijs eccl̄iaſticꝭ.niſi tūc fecerit iuramētū ꝙ velle ſatiſfacere.ſed ſi locꝰ fuerit interdictus ꝓpter crimē ꝑncipis ſiue dn̄i t̄re.tūc ſacerdotes in tali loco nō dn̄t celebrare ſed ꝑuatim horas canonicas dicere pn̄t ꝛ ꝯfeſſionem audire.ꝛ infirmis corpꝰ dn̄i miſtrare.ꝛ ſi moriantur pn̄t ſepeliri extra cimiteriū. etiaꝫ pn̄t ſmocinari ſacerdotes ꝛ pueros baptizare.qꝛ in nl̄lo cāu ꝓhibetur baptiſmus aut ꝯfeſſio. ꝛ ſemꝑ in hebdomada licet ſacerdoti vnā miſſam dicere clauſis ianuis abſente ppl̄o.ꝛ tali ppl̄o nō dꝫ corpꝰ dn̄i dari.niſi ſb̄ ſp̄ali ꝯditōe.quia vel talis excōmunicatio dependet a dn̄o vel ex ꝑte ppl̄i tūc ſꝑ ꝑ cautionē ſufficientem factā ꝑ pignora vel ꝑ fideiuſſores exinde iubētes ꝙ ppl̄s dꝫ ſatiſfacere tūc p̄t ppl̄o miniſtrare corpꝰ chriſti. Sꝫ ſi aliq̇s eēt pauper in cumulo q̇ non haberet pignora vel fideiuſſores illi ꝓpterea non dꝫ negari corpꝰ chriſti. qꝛ pauꝑtas non excuſat eū. Tūc ſubdit enumerādo ſeptē ſacr̄a q̄ patēt in l̄ra.Dehinc dicit ꝙ vnꝰ ſacerdos aliq̄n p̄t duabꝰ vel plurībꝰ eccleſijs curatus p̄eſſe ꝓpter tres cauſas quaꝝ p̄ma eſt qn̄ vna eccl̄ia eſt ita miſera. ꝙ ſacerdos de fructibꝰ eius nō p̄t ſe nutrire tūc idem ſacerdos poteſt illas ambas habere vel tres vel plures.Secūda cauſa.ſi vna eccl̄ia haberꝫ

dependentiā a reliqua. ſic φ vna eēt mr̄ ⁊ reliq̄ filia: tūc vn⁹ ſacerdos iterū poteſt illas habere. Tercia cauſa eſt. ſi aliquis ſacerdos caderꝫ in irregularitatē vel ꝺgraderet. ſic φ non poſſet p̄eſſe ſue eccl̄ie. tunc alı̄ plebanus vicinus ei⁹ p̄t hr̄e eccl̄iam ipſius ꝺgradati cum ſua eccl̄ia.

¶ Primo notandū φ p̄ſbyt̄ excōicatus non dꝫ ſe iungere diuinis officiis. eodē mō ſi p̄ſbyt̄ fuerit ſuſpēſus ab officio ſuo ꝓpt̄ ꝺlictum ꝓpꝛium nō dꝫ celebrare. qꝛ alias icurreret irregularitatē:

¶ Scđo notandū. φ intꝺictum eſt duplex. vnum eſt in pplo quando caput populi interdicitur cū adherētibus ꝓ violatōem eccl̄ie. ſpoliū vl̄ rapinā. vel ꝓ ſimile. ⁊ ſic dicimus ppl̄s ē interdictus ⁊ hoc fieri p̄t dupl̄r ſꝫ autoritatē maiorē ſcꝫ ⁊ minorē. qꝛ ſi nephas eēt ita grande tunc p̄t intꝺictū fieri φ pplo nihil debet vendi vel emi. nec dꝫ ppl̄s ſepeliri i cimiterijs: ſꝫ talis cā ſemꝑ dꝫ eſſe criminalis ꝓpt̄ quā ſequatur tale intꝺictum Alio mō ppl̄s poteſt interdici ſolum. ⁊ hoc ſic φ non debeat vti diuinis. ⁊ illꝺ fit ꝯtra autoritatē minorē. Aliꝺ interdictum fit quo ad locū. puta φ ppl̄s interdicit̄ tali loco. ⁊ in tali poſſunt fieri talia que autor exp̄mit i lr̄a. ſꝫ ꝺ iure non dn̄t hoīes ſepeliri. ⁊ tale intꝺictum eſt admiſſum ꝓpt̄ iobediētiā ꝓncipum. qꝛ ſi ip̄e excōicarentur non curarēt. ⁊ g̊ locus dꝫ intꝺici. nā tūc a ſubditis informant̄ vt faciant iuſticiā; ⁊ tale interdictū dꝫ fieri qn̄ ꝓncipes ꝓ vim ⁊ ſine iuſticia impugnant eccl̄iam.

¶ Tercio notādū. autoꝛ dicit φ qn̄ locus eſt interdictus tūc in illo null⁹ debet celebrare niſi in hebdomada ſemel. ⁊ hoc ē verū ſi ꝓncipes ⁊ eoꝝ adherētes non appellāt a tali mādato. Quia aliqn̄ ep̄s non hꝫ legittimam cauſaꝫ locū intꝺicere. ⁊ tūc p̄t fieri appellatio ad ſuꝑiorē ep̄m ſeu iudiceꝫ Et tunc licite poſſunt celebrare adherētes appellationi.

¶ Quarto notandū. ſi tp̄e interdicti ꝯtingerꝫ aliquē intēſſe exequijs laicoꝝ. tūc iſte nō dꝫ intēſſe tanꝗ̄ cleric⁹ puta in religione dicēdo vigilias. ſꝫ intēſſe dꝫ vt laicus: ¶ Ultimo nota: φ excōicatus non dꝫ ab excōicatōne abſolui niſi ꝑius ſatiſfaciat ꝓ iſto ꝓ quo ē excōicatus aut ꝺ ſatiſfactōe cautōem ſufficiētē p̄ſtat. Et hoc fieri p̄t trib⁹ mōis vt pꝫ in lr̄a. Et hoc itelligendū ē ſi ꝺ ſatiſfactōe ē potēs. ſi aūt non p̄t ſatiſfacere nihilomin⁹ eſt abſoluēdus ⁊ ſacr̄a dn̄t ei miniſtrari ſicut docet lr̄a.

oim ſctōꝝ miſſam cantas
Omnibus officium de ſanctis dum canis. ip̄a
ſ ͨ i tali miſſa
Cantatur tamen prefatio quotidiana
.i. venit .i. i die dn̄ica .i. cōmemoratio
Si cadit in lucem domini requies animarum
ſ ͨ diē aiaꝝ trāſponere
In feriam debes illam transferre ſecundam
ſ ͨ aliqꝺ diē aiaꝝ
Si funus eſt preſens non eſt transferre neceſſe

¶ Iſtꝺ ē capitulū penultimū toti⁹ libri: in q̊ dētminat̄ ꝺ eccl̄iaſtico oꝛdīe Et p̄t diuidi in tot ꝑtes q̄t ponit documēta ꝺ eccl̄iaſtico oꝛdīe. Pro ꝑmo

ꝑte vult ꝙ qn̄ celebrat̄ miſſa ⁊ officiū ꝺ omīb⁹ ſcis in die oim̄ ſctōꝝ tp̄e an
nui deputato. tūc ad illā miſſaꝫ dꝫ dici p̄fatio ꝗtidiana. Subiūgit q cele
brat miſſaꝫ i craſtino poſt feſtū oim̄ ſctōꝝ ſi tal̄ dies ceciderit in diē dn̄icā
ſcꝫ dies aiāꝝ. ita ꝙ tal̄ dies oim̄ ſcōꝝ ſit ſab bo ⁊ dies aiāꝝ i die ꝓxia tūc tal̄
dies aiāꝝ dꝫ trāſferri ad ſcdam feriā ꝓximā ⁊ dꝫ ꝑagi officiuꝫ ꝺ dn̄ica: et ħ
eſt veꝝ. ſi fun⁹ nō fuerit pn̄s tūc illꝺ feſtū aiāꝝ lapſum i diē dn̄icā dꝫ tranſ
ſferri. Sꝫ ſi funus eſt pn̄s tūc non dꝫ trāſferri. imo tūc ipa die dn̄ica ꝓxia
poſt feſtū oim̄ ſctōꝝ dꝫ celebrari feſtiuitas oim̄ aiarum ⁊ dimittat̄ offici
um dn̄icale vſqꝫ ad ſcdam feriam vel ad aliam feriā eiuſdē ſeptimane.
¶ Primo notandū: lr̄a dt. ꝙ in die oim̄ ſctōꝝ dꝫ dici p̄fatio ꝗtidiana. rō ē
iſta. qꝛ in illa die celebratur feſtū ſcē trinitatis ⁊ feſtū btē marie ꝟginis ⁊
oim̄ ſctōꝝ ac electoꝝ dei. ſi ḡ ad miſſam diceret̄ p̄fatio i honorē btē ꝟgis
tūc videret̄ ꝙ tm̄ ꝑageret̄ officiū ꝺ btā ꝟgine. Et eodē mō dꝛ ꝺ ſctā trinita
te ⁊ ꝺ alijs feſtiuitatib⁹. ¶ Scdo notandū ꝙ illꝺ dictū non ſolū eſt intelli
gēdum ꝺ feſto oim̄ ſctōꝝ. imo etiam veꝝ eſt ꝺ alijs feſtiuitatib⁹ ſcōꝝ exce
pto die aplōꝝ. ſctē crucis: ⁊ btē ꝟginis. qꝛ quocunqꝫ die talia feſta cecide
rint ſꝑ eoꝝ p̄fatio ſpēalis ē dicēda. ſꝫ in oib⁹ alijs feſtiuitatib⁹ p̄fatio quoti
diana ē dicenda. ¶ Tercio notandū. ex quo hic fit mentio ꝺ officio mor
tuoꝝ. tunc ꝗrit̄ vnꝺ hoc habuit initiū. Rn̄detur ꝙ habuit initiū ab apo
ſtolis ꝺiꝛ in vſum fuit ꝺductū ꝑ btm̄ Yſidoꝝ. Scdo ꝗritur. vbi habuit ini
tium officiū mortuoꝝ an in nouo vel in veteri teſtamēto. Rn̄det̄ ꝙ habu
it initiū in veteri teſtamēto. Et hoc ꝺclarat̄ triꝑr. p̄mo ſic. legitur em̄ in
Geneſi. cū Jacob eēt mortuus tunc Joſeph ⁊ fratres ei⁹ tulerunt ⁊ de
planxerūt eum ꝑ quattuor dies. ⁊ poſtea ſepelierunt eum. Scdo ꝺclara
tur. quia legitur ꝙ poſtꝗꝫ moyſes fuit mortu⁹. tūc populus iſrahelitic⁹
deplorauit eum per triginta dies. Tercio ꝺclarat̄ hoc autoritate ſapient̄
qui dicit. luctus ſapientis filij ſunt ſeptēꝫ dies. luctus aūt filij ſtulti ſunt
ſempiterni. ⁊ in eternum anima eius peribit. ¶ Tercio querit̄ quō mor
tuus ſit ſepeliendus. Reſpondetur ꝙ illo modo quando aliquis tēdit ad
mortem tunc poni debet ſuper paleas. ⁊ manus eius ſuper ventrē ad in
ſtar ſancti martini. qui cum deberet mori petijt vt poneretur ſuꝑ paleas
propter humilitatem. ⁊ ſi tunc ille eſt clericus debet legi paſſio ſuꝑ euꝫ. ſi
autem eſt laicus. tunc crux chriſti ſuper eum ponatur vt eo facili⁹ icitet̄
ad contritionem. Deinde quando moritur porrigatur illi lumen ad ma
nus. in ſignum illius ꝙ morientes pro nomie chriſti eternā videbūt lucē
Quando tunc mortuus eſt debent pulſare campanā que ſunt tube di.
ꝑ quas reueletur hominibus deceſſus illi⁹ hois. vt ꝓ eo hoies orēt: iuxta
dictum apl̄i. alter alteri⁹ onera portabit. Deinꝺ debet lauari aqua mūda
⁊ aqua benedicta aſpergi. ad ꝺſignandū ꝙ poſt confeſſionē ⁊ ꝯtritōeꝫ de
hac vita ad vitam eternam trāſiturus eſt. Deinꝺ corpus portari dꝫ ad ſe
pulchrum. ⁊ ſi eſt laicus portatur a laicis. ſi cleric⁹ a clericis. ⁊ cōis. Deīn
debet poni ad ſepulchrum. ita ꝙ caput vertatur verſus occidētē ⁊ pedes
verſus orientem. vt quaſi iacendo adorat hunc qui eſt oriens ex alto. De
inde ponatur ad caput corporis mortui crux. quam maxime fugiūt dia
boli. quia dn̄s noſter Jeſus chriſtus in cruce vicit diabolum. ⁊ oem̄ eius
poteſtatem annihilauit.

ſcȝ.ntitas.paſcha.pēthecoſte.aſſumptio
In ſummis feſtis que quattuor eſſe memento
nulla cadauera mortuoꝝ hōim ſepelieuī
Corpa non aliqua defunctorū tumulentur
.i.te deū gl̃ia in excelſ dn̄i habent
Te. glo. nec aduentus.nec ſeptuageſima ſeruent
feſtū crucis feſta marie feſta apl̃oꝝ .ſ.te deū ⁊ gl̃ia
Crux et virgo ſuis feſtis et apoſtolus omne
credo canit̄ feſtū michael̄ .i.feſtū
Illud habent.nec cre.michael baptiſta ioannes
feſtū dedicatōis .i.cū feſto marie v̓ginis
Et terribilis chriſtus cum virgine matre
feſtū magdalene .i.feſtis.xij.apl̃oꝝ
Magdala cre.canit cū apoſtolis duodenis
ꝓthomartyris innotētum
Credo caret ſtephani feſtum ſimul et puerorum
.i.nō canit̄ credo in feſto michael̄ etȝ n̄ canit̄ credo niſi venerit i dn̄ica.
Non credit michael confeſſor virgoqȝ martyr
feſtū ſcti marci infra octauā paſche feſtum
Marcus in hebdomadā paſchalem ſi cadit idem
de ſctō marco .i.non ieiunatur
Collectā teneat ad miſſam.carnes comeduntur
circa eccl̃iam ſc conſueta
Sit circa templū proceſſio reliquiarum
ſc ſcti marci feſtū niſi eēt dn̄icus dies
Si poſt octauam venerit.niſi ſit dn̄i lux
.i.ieiunamus .i.qualiſcunqȝ ſit illa dies
Carnes nos edimus lux qualiſcunqȝ ſit illa
ſc in feſto paſce ntitate xp̄i in aſcenſione dn̄i
Miſſa reſurrexi.puer atqȝ viri galilei
ſc hȝ dn̄e ne longe in purificatōe ſc dixit ad me
Feſtum palmarum.candelarum.dn̄s lux
ſc illa officia in aliis dieb⁹ .i.ill̄ ab eccl̃ia deputatis
Non decantari debent niſi tp̄e certo
ſc illi ſacerdotes .i.lucꝝ ſtatua eccl̃ie
Hoc faciunt qui plus obulū q̄ȝ iura ſequuntur
.i.cū feſtū ntitatis cadit in illo die
Q feria ſexta chriſto nato comedūtur
[illegible] .i.cauſant hmōi leticie
Carnes hoc faciunt pietas et gaudia feſti

s^e heretice ſcȝ ꝯtra fidē
Cede ſophiſta quia falſum preponis et inferes
s^c argumētū hmōi ordinatōeȝ
Nil valet ergo tuum tua nulla probatio contra
.i.locū hn̄t in omiſſione ꝯſueti ieiunij
Non gula nec venter comedunt ſed ſanctior ille
ſcȝ dn̄s ds .i.mādat
Sanctus ſanctorum ſanctiſſimus hoc iubet eſſe

¶ Hic mgr̄ ponit aliud documentū ſeruandum in ordine eccleſiaſtico qd̄ contingit circa ſepulturas mortuoꝝ ꝙ in iſtis quattuor feſtiuitatib⁹ ſcȝ in natiuitate xp̄i.in reſurrectōe ipius.in aſcenſione.⁊ i feſto pēthecoſtes non dn̄t ſepeliri funera.q2 illi dies ſunt dies gaudij⁊ leticie Nā in natiuitate dn̄i noſtri ieſu chriſti gaudere debemus ꝙ pater in diuis ei⁹ vnicum filiū ad incarnatōem pro noſtra redemptiōe miſit.Et ifeſto paſche gaudere debemus quia filius eterni patris Jeſus chr̄s dominus noſter nos ſua paſſione liberauit⁊ ab inferis reſurrexit. In feſto aūt aſcēſiōis gaudere debemus quia chriſtus filius dī carne aſſumpta ꝓpa v̄tute ſua ſup̄ celos aſcendit.inſignū hui⁹ ꝙ oēs hoies p̄cepta eius cuſtodientes in celi gaudijs⁊ letitijs eternaliter exultabūt. In feſto aūt pēthecoſtes gaudere debemus q2 pater⁊ filius in diuinis deus ⁊ hō dignatus eſt nobis ſpm̄ſanctum mittere.Ex quo ergo iſti dies ſunt dies exultatōis idō merito in iſtis diebus gaudere debem⁹.q2 in ipis aliqua dōa ſpūalia cū magno gaudio ſuſcipimus.ſed tumulare funera non eſt gaudiū.imo magis triſticia.ideo ſi fuerint aliqua funera in his quattuor feſtiuitatib⁹ n̄ ſunt tumulanda.ſed talis tumulatio in craſtinū eſt ſeruāda. Itē in miſſis defunctoꝝ n̄ dicit̄ gloria in excelſis nec alleluya nec ſeq̄ntia nec credo.Rō huius eſt.q2 in illis quattuor feſtis vtit̄ vocib⁹ letitie exultatōis ⁊ iocūditatis.ſȝ circa funera nō ſunt aliq̄ gaudia ſed om̄is triſticia⁊ dolor.⁊ ad h̄ deſignandū tūc miſſa defunctoꝝ lamentabiliter celebrat̄⁊ cantat̄.Tunc ibi(Ille glo.⁊c̄)ponit aliud documentū dicens.Te deū laudam⁹ ⁊ gloria in excelſis in aduentu⁊ in ſeptuageſima vſq3 ad feſtū paſche n̄ cātāt̄ Tunc ſubdit ꝙ in feſtiuitatib⁹ beate virginis⁊ ſancte crucis⁊ oim apl̄oꝝ cantat̄.te deū laudam⁹.⁊ gloria in excelſis.Sed in die michaelis ⁊ ioannis baptiſte credo non cantatur:ſed in die dedicationis templi .⁊ in die natiuitatis chriſti.⁊ in feſtiuitatibus virginis marie.⁊ in ſolēnitatib⁹ marie magdalene.⁊ in die ſancte crucis.⁊ in ſolēnitate oim apl̄orum⁊ euangeliſtarum credo cantatur.ſed in feſto martyꝝ non cantat̄. Deinde dicit ꝙ in die ſancti ſtephani.pueroꝝ.michaelis.⁊ ꝯſequēter oim ſanctorū confeſſorum virginum⁊ martyꝝ credo non canitur⁊ hoc eſt verum niſi talia feſta ceciderint in dominicū diem.nā tunc cantabit̄ credo. Dehinc dicit ſi feſtum marce euangeliſte ceciderit infra octauas paſche tūc nl̄la memoria fit de eo niſi collecta dicetur ad miſſam.⁊ carnes ipa die comedentur.et proceſſio que fieri ſolet circa ſegetes fiat circa eccl̄iam Si vero venit poſt octauas paſche tunc vero illa die carnes non dn̄t comedi niſi fuerit dominicus dies.De hinc ſubiungit aliam doctrinam dicens ꝙ q̄

dam ſunt officia miſſe que nunq̄ debent legi ſiue cantari in āno niſi cer
tis dieb⁹ qb⁹ talia feſta ſunt appropata. vt ſunt iſta officia reſurrexi i feſto
paſche. puer natus in natiuitate domini. dominus dixit in nocte natiui
tatis domini. Lux fulgebit in gallicantu eiuſdem feſti. Uiri galilei i fe
ſto aſcenſionis. Domine ne longe in die palmarum. Suſcepimus de⁹ in
die purificationis: Sed qui legunt iſta officia extra tempus deputatū
illi plus diligunt pecuniā q̄ iuſticiam ⁊ ſtatuta eccleſie Quinta doctrīa
quādo feſtum natiuitatis cadit in ſextam feriam tūc licitū ē comedere
carnes ꝓpter ſolennitatem diei ⁊ gaudia feſti. ergo nullus ſophiſta debꝫ
contra hoc diſputare. quia ſua ſophiſtria tantūmodo extat appentia Ut
dicit Areſtotiles in elencis ꝙ quilibet ſophiſta dr̄ apparenter ſciētificus
⁊ non vere ſciēs. ⁊ ergo non debet aliquis replicare ꝯtra hoc vt tūc come
dātur carnes. q: ſanctus ſanctorum imo ſanctiſſimus iubet hoc fieri. Et
hoc non fit gratia gule: ſed quia deus in ſexta feria hoīez creauit. ⁊ eodē
die ipm̄ hominē redemit. videlꝫ in ſexta bona feria. ⁊ ergo quando feſtū
natiuitatis domini Jeſu chriſti in ſexta feria venerit illa libertas prero-
gatiue hoibus confertur.

¶ Notandū p̄mo per modum dubij a quo ſit inſtitutus aduentus chri
ſti. Reſpōdetur ꝙ a beato petro papa. Sꝫ quando queritur ſub quot ſe-
ptimanis reſpōdetur ſub quattuor Sꝫ quando queritur quare ſꝫ quat
tuor ſeptimanis. Reſpondet ad d̄ſignandum quadruplicē aduētum dn̄i
noſtri ieſu chriſti. Primus aduētus ē in carne. ⁊ d̄ illo legitur in Euāge-
lio Joannis vbi dr̄. Oſanna fili Dauid. Scd̄s aduentus eſt in mēte vn̄d
in Euāge° Joānis legitur. Ad dn̄m veniem⁹ ⁊ mānſionē apd̄ eum facie-
mus. Tercius aduētus ē in morte cuiuſlibet hominis. d̄ quo legitur in
Euāge° Matth. vbi dr̄. Si ſciret paťfamilias qua hora fur venturus eſ-
ſet vigilaret vtiqꝫ ⁊ non ſineret domum ſuā pfodi. Quart⁹ aduētus ē ad
iuditium vniuerſale. d̄ quo cātat ſancta mr̄ eccl̄ia. Ecce dn̄s veniet ⁊ oēs
ſancti eius cum eo. ⁊ erit in die illa lux magna. ſcꝫ iuſtis.

¶ Scd̄o notādum ꝑ modum dubij. quare in aduētu domini nō cātat:
Te deum. nec Gloria in excelſis. Reſpondetur ꝙ gloria in excelſis nō ca
nitur id̄o ad deſignādum ꝙ iſte hymnus angelicus primo fuit cantat⁹
in nocte natiuitatis chriſti. ⁊ id̄o omittitur vſqꝫ ad diē natiuitatis vt tunc
eo deuotius ⁊ ſolēnius cantetur Sꝫ te deum id̄o omittitur quia ſoluꝫ vti-
mur eo ad p̄ſentes. ſꝫ in aduentu domini expectamus Jhm chr̄m adue
nientem: Sꝫ quare non cantatur in ſeptuageſima ⁊ quadrageſima. Re
ſpondetur ꝙ in iſtis feſtiuitatib⁹ fit memoria penitētie ⁊ paſſiōis dn̄i. ⁊ ſic
tunc obtinētur omnia cātica letitie. ſꝫ illa p̄fata ſunt cātica letitie. id̄o ſan
cta eccl̄ia omittit talia cātica letitie.

¶ Ultimo notandū ꝙ d̄ vltima doctrina d̄r Guilbertus ꝙ dn̄s in fine
anni naſci voluit vt oſtēderet in vltima etate mūdi ſe ventuꝝ In ſexta eīn
feria hominē plaſmauit. ꝓdidit. ⁊ liberauit. id̄o ꝓrogatiua libertas huic di
ei ꝯceſſa ē. vt ſi feſtū natiuitatꝭ ceciderit in ſextā feriā carnib⁹ vtamur: ſi
tn̄ ex voto ferijs ſextis ⁊ ſabbatinis carnes vitares. tunc etiā tali die vitare
deberes. Et ſi aliq̄s ſine voto in ꝯtēptū hui⁹ feſti mortalit̄ peccaret quia
formā eccl̄ie infringeret. Alia aūt dubia nota ſunt ex ſe.

ſcꝫ ieſu chr̄i illō cāticū
Paſſio quando venit domini tunc gloria patri
s. eccl̄ia s. in officio diuino
Exceptis pſalmis clerus dimittat vbiqꝫ
s. paſſione ꝓhiberē
Gloria qua caneres patri ſi non inhiberem
s. rn̄ſorij .i. reſumas
Poſt verſum repetas huic reſponſoria ſemꝑ
h̄ cāticū s. dn̄i
Te deum nec aduentus nec ſeptuageſima ſeruant
.i. agnus dī s. ſꝫ miſerere nobis
In cena dn̄i agnoſcentes ſine pace
in collecta eiuſdē miſſe nō flectātur genua
Ad miſſam genua collecte flectere noli
s. in bona q̇nta feria .i. ꝯſecra
Dum cantas miſſam cene tunc confice binas
.i. hoſtias s. illaꝝ s. eccl̄ie
Oblatas dn̄i ſumas vnam velut eſt mos
s. ꝯſecrato s. hoſtiā
Cum toto calice. reliquam ponas vbi ſanctos
.i. lumine p̄cedente
Sit locus. incenſa candela tn̄ preeunte
hoc cāticū ſcꝫ in bona ſexta feria
Portando cantes hoc corpus. mane pacto
.i. reportas s. ſacr̄m
Officio toto reddas ſolenniter illud
s. ſacerdos .i. altare
Ferte ſuper menſam calici domini quoqꝫ vinum
iuxta ritū eccl̄ie inclinabilis .i. altare
Infundas et aquam. tunc te curabis ad aram
erigēdum figurā crucifixi
Poſt medium noctis ad tollendum crucifixum
veſtibꝰ indutos ſcꝫ dn̄e ꝓbaſti
Albis veſtitos. pſalmum lege domine probas

Surgas atqꝫ duas vel tres aſſumere micas
illō cāticū ſic dictū
Hinc exurge canas verſum deus auribus addas
s. cū redolētia thuris
Antiphonam repetes exalta crucem ſemel aut ter

Summula Raymundi

.i.eccl'iam .i.illā antiphonā
Fer circa templū cane cum rex glorie chriſte

¶ Hec eſt alia particula in qua autor ponit alias doctrinas circa diuinū officiū pagendas.quaꝝ pͥma eſt talis. Quādo inſtat paſſio que eſt dñica qua cantatur iudica me deus.tunc ſacerdos in diuino officio non debꝫ cantare gloria patri niſi ad pſalmos.ſed ad reſponſoria ꝛ ad alia que ſolꝫ cantari gloria tunc non debet cantari.imo poſt repetitōem reſpoſoriuꝫ debet reſumi: Sed a bona quarta vſqꝫ ad ſabbatū paſche nec ad officiuꝫ miſſe nec ad pſalmos dicat̄ gloria patri. ¶ Subdit aliā doctrinā d̉ aduētu ꝛ ſeptuageſima dicens. In aduentu dñi ꝛ in ſeptuageſima nō cātat̄ Te deū.nec Gloria in excelſis. Et in miſſa que canitur in cena domini non cantatur. Agnus dei cū illa ꝯcluſione dona nobis pacem:ſed cū illa miſerere nobis. Itē in collecta eiuſdē miſſe ñ flectant̄ genua ꝛ in trib⁹ dieb⁹ non detur pax.qꝛ pax tradita fuit iudeis ¶ Tunc ſbdit ꝙ ſacerdos celebrans miſſam in bona quinta feria debet ꝯſecrare duas hoſtias vnā debet ſumere illo die.reliquā dꝫ reſeruare in craſtinū. ꝛ debet eaꝫ ponere ad locum ſanctuarioꝝ candela accenſa p̄cedente.ꝛ cū portat cātat.Hͦ corpus qd̉ pro vobis.ꝛc.ſed craſtino officio pacto p̄dictam hoſtiā ſumat ſolēniter ferendo ſuper altare.ꝛ ſumat vinū ꝛ aquā ad calicem ꝯſecrādo ꝛ pagendo ſm̄ ſtatuta eccleſie. Nūc.ibi (Poſt mediuꝫ noctꝭ) Subdit doctrinam de diuino officio in nocte paſche peragēdo. volēs ꝙ ī nocte paſche plebanus debet ſtatim ſurgere poſt medium noctis ꝛ aſſumere duos vl' tres miniſtros indutos albis ꝛ legere iſtum pſalmum Dñe ꝓbaſti.quofacto cantat. Exurge quare obdormis domine.ꝛc.cū verſu. De⁹ aurib⁹.repetēdo Exurge.quofacto accedat cum thure ꝛ cū redolentia turis leuat crucifixum d̉ ſepulchro circuitum faciens bis vel ter cantando deuote cum rex glorie chriſte.ꝛc ¶ Pro quo Notandum.ꝙ per hoc ꝙ ſacerdos debet ſurgere in medio noctis datur intelligi reſurrectio dñi q̄ mediante trāſim⁹ ab et̄na dānatōe ad vitā et̄nā. Et p albedinē veſtiū dant̄ intelligi angeli induti ſtola claritatꝭ q̄ reſurrectōeꝫ xpi annūciauer̄t. Et p redolētiā thurꝭ intelligūt̄ nr̄a bona opa in q̄b⁹ debem⁹ reſurgere cū xpo vt nr̄e or̄oes ſint acceptabiles in ꝯſpectu dei ꝛ nos mediantib⁹ illis exaudiri mereamur a datore ꝛ gubernatore oīm gentium.a quo celū ꝛ oīa depēdent:

ordo totius anni cognoſcit̄
Qualis ſcripto ſub tali noſcitur ordo
in illo tpe anni .i.p̄cipit
Septuageſima ſic lege ꝙ deus omnia mandat
ſ^c ꝛ tu lege cū hͦ in q̄drageſima ſ^c libros
Quinqꝫ libros moyſi quos clauſit paſſio chriſti
paſſiōis xpi .i.lamētatōes
Tpe meſticie leges verba hieremie
.i.in octauis paſche
Poſt paſcha legimus quod lucas exemplificauit

.i.ꝙ liber regū dꝫ legi poſt pēthecoſtē, videlꝫ in octaua trinitatis
Poſt penthecoſten regum liber exit in hoſtem
.i.vſqꝫ ad kal.auguſti .i.ab kal.auguſti vſqꝫ ad kallendas
Donec ad auguſtum.ſalomon tunc argue ſtultum
ſeptēbris legunť parabole ſalomonis
Per totum menſem.ſapientia proferat enſem
.i.tali mēſe .i.tales libros
Job lege ſeprembri.tobiam.iudith.et heſter
.i.in octobri .i.libꝝ machabeoꝝ .i.lege
Octobris menſe machabeus atqꝫ recenſe
.i.dicta duodecim ꝓphaꝝ .i.in nouēbri
Verba prophetarum bis ſex lege menſe nouembris
.i.ad tale tp̄s .i.ad locū decēbris
Donec ad aduentum domini veniesqꝫ decembris
.i.lege s^c dn̄i illi⁹ ꝓphe .i.inferijs
Profer in aduentu yſaie verba diebus
.i.poſt feſtū ntitatꝭ xp̄i epl̄as pauli .i.t̄mino hui⁹ libri
Poſt natale legas paulum.ſic fine quieſcas

¶ Iſtud eſt capitulū vltimū iſtius libri.in quo poſtqꝫ mgr̄ in p̄cedēti determinauit d̄ eccl̄aſticoꝝ diuio officio in miſſa ol' ꝓuādo. ꝓñr determiat d̄ īpoſitōib⁹ hyſtoriaꝝ p circulū anni. Et illd̄ vltimū ca^m p̄t diuidi in tot ptes qt ponit documēta d̄ ipoſitōib⁹ hyſtoriaꝝ p circulū anni.ptes patebūt in ꝓceſſu lr̄e. Prio d̄t ſic,ordo iponēdi hyſtorias p totū annū cogſcit̄ ſb tali ſcptu ſequēti.quia poſt octauā epyphanie iponunť epl̄e pauli cū hyſtoria dn̄e ne in furore.ꝛ legiť vſqꝫ ad ſeptuageſimā. Subdit d̄ ſeptuageſima ꝛ poniť ſcdam hyſtoriā.ꝛ d̄t ſic.ꝙ in ſeptuageſima dn̄t legi quinqꝫ libri moyſi.ꝛ decātari cant⁹ iſti.in p̄ncipio creauit deus celū ꝛ terrā. Sed a ſeptuageſima vſqꝫ ad paſſionē dn̄i ſp ſp̄eales hyſtorie ſunt iponēde: ſꝫ tn̄ ſp legunť q̇nqꝫ libri moyſi veteris teſtamēti. Rō eſt.qꝛ illd̄ qd̄ dauid p lōgū tp̄s an̄ natiuitatē chriſti ꝓphetauit illd̄ paul⁹ in ſuis epl̄is ꝯcordauit ꝛ coordinauit.ꝛ poſt incarnatōem ad laudē ꝛ ad gl̄iam p̄dicauit. Subdit tp̄s meſtice ponēs t̄ciā hyſtoriā.ſcꝫ ꝙ tp̄e paſſionis xp̄i.ſcꝫ an̄ feſtum paſche legunť lamētatōes qs Jeremias apta ꝛ lamētabili voce lōgo tp̄e an̄ natiuitatē xp̄i paſſionē ipi⁹ deplārit ꝛ ꝓphauit dicēs.plāgite vos.ꝛc̄ Subdit(Poſt paſcha.ꝛc̄)vbi autoꝛ docet inuenire aliā hyſtoriā.ꝛ vult ꝙ in paſcha legiť omel̄.tm̄ d̄ die p totā hebdomadā īfra octauā paſche.ſꝫ poſt octauā vſqꝫ ad feſtū pēthecoſtes legūť act⁹ Luce euāgeliſte ꝛ alioꝝ apl̄oꝝ Tūc ſb̄dit ꝙ poſt feſtū pēthecoſtes p totā hebdomadam agiť d̄ ſpū ſctō Et in octaua pēthecoſtes d̄ ſctā trinitate ſil̄r p totā hebdomadā. Sꝫ tūc in octaua trinitatꝭ imponiť hyſtoria.d̄s oīm exauditor.ꝛc̄. Et legunť libri regū vſqꝫ ad kl̄as auguſti. Tūc d̄r in lr̄a (Salomō tūc argue ſtultū) vbi docet imponere aliā hyſtoriā dicens. Poſt kl̄as auguſti vſqꝫ ad kal. ſeptembrꝭ legunť pabole ſalomonis.ꝛ tūc cātať hyſtoria.in p̄ncipio anq̄

ꝺs tram faceret. Tunc ſbdit (Tob lege) vbi docet nos iponere aliã hy-
ſtoriã dicens. ꝙ in ſeptẽbri cãtatur ꝺ ſancto Job. ſcꝫ ſi bona ſuſcepimus.
Tũc ſbdit (Octobris mẽſe) vbi docꝫ iponere aliã hyſtoriã dicẽs. ꝙ i octo
bri legit̃ libꝝ machabeoꝝ. Et cãtat̃ hyſtoria. Adapiat dñs cor vr̃m Tunc
ſbdit (Verba ꝓpharꝝ) vbi autor docet iponere aliã hyſtoriã dicens. a kal
novẽbris legit̃ ezechiel ꝓpha ⁊ alij ꝓphe duodecim. ⁊ cãtat̃ hyſtoria Vidi
dñm ſedentẽ ſuꝑ ſoliũ. Subdit. ab aduẽtu dñi legit̃ Jſaias ꝓpha. ⁊ etiã cã
tat̃ vltima ⁊ decima hyſtoria vſqꝫ ad natiuitatẽ chriſti cum cãticis ſpẽali
bꝰ ſuis. ⁊ ſingulis diebꝰ dñicis imponit̃ vna noua hyſtoria in aduẽtu dñi

¶ Circa primã ꝑtẽ notãdum. ꝙ rõ illius lr̃e ẽ iſta. qꝛ tp̃s paſſionis dñi
pluſqȝ alio tp̃e cũ chriſto dolere ꝺbemus ipius mortẽ maxime honorãdo
cãtãdo. pſallẽdo ⁊ flẽdo. eccc̃liam nudis pedibꝰ intrãdo. miſſas audiendo
elemoſynas danda. ⁊ ↄſilia ꝓ ꝺlictis faciẽdo. vt eo citius nob̃ miſerꝫ par-
cat ⁊ ignoſcat nr̃a pcc̃a. Jtẽ rõ illius lr̃e (ſalomõ tũc argue ſtultũ) ẽ iſta
qꝛ ſicut Dauid ↄtrariebat̃ philiſteis ⁊ alij ꝓphe ꝓ lege coꝝ pugnauer̃t. ſic
⁊ nos poſtqȝ ſpm̃ ſctm̃ recipimus ꝺbemꝰ contra dyabolũ pugñre. ⁊ vicijs ip
ſius ꝺuictis ꝺo ſuire ꝺbemus. vt celeſtẽ curiã attingere mereamur

¶ Jtẽ notandũ circa illã ꝑtẽ (Verba ꝓpharꝝ) ꝙ ezechiel vidit in ſpũ q̃t-
tuor aialia. i. q̃ttuor euãgeliſtas. q̇ q̃ttuor formis aialiũ ꝺpingunt̃. qꝛ chr̃i
natiuitatẽ. paſſionẽ. reſurrectõem. ⁊ aſcẽſionẽ ore ⁊ ſcripto notificabant.
Vñ notanꝺ Matheus ꝺpingitur ſb forma hõis iõ. qꝛ ipe plus tractat de
hũanitate chr̃i qȝ aliꝰ euãgeliſta. puta ꝺ eiꝰ natiuitate quo fuit incarnatꝰ
⁊ hõ factus. Sꝫ Lucas ꝺpingit̃ ſb ſpẽ bouis: qꝛ recte ſic bos ducit̃ ad ma
ctãdum. ſic lucas ſcribit paſſionẽ chr̃i q̇ mactatus ẽ ſicut bos. Sꝫ marcꝰ
ꝺpingitur ſb forma leonis. qꝛ leo hꝫ talẽ naturã. cũ parit in mõte pullos
ſuos mortuos trãſit ab eis: ⁊ ꝑ triduum redit ad eos ⁊ fac̃ magnũ rugitũ
ita ꝙ reſuſcitant̃ ⁊ viui ſurgũt a morte. ſic chr̃s viuus ſurrexit a mortuis.
mõ marcus plus tractat ꝺ reſurrectõe chr̃i qȝ aliq̇s alioꝝ. Sꝫ Johẽs de-
pingit̃ ſub ſpẽ aq̇le. qꝛ aq̇la altius volat qȝ aliq̃ alia volucꝝ. ſic etiaꝫ ſanctꝰ
Johẽs altiꝰ volauit ⁊ multũ plus tractauit ꝺ diuinitate qȝ alꝭ euãgeliſta

¶ Jtẽ notãdũ. Daniel xp̃m vẽturꝝ p̃dixit. cũ dixit. aſpiciẽs a lõge: ſimili
ter alij ꝓphe xp̃m naſciturꝝ p̃dixerunt ꝺ vgine Marie. Vñ canit ſctã ec
cleſia. ꝓphe dixerunt xp̃m naſci ꝺ vgine.

¶ Vltimo notãdũ. impõ hyſtoriaꝝ habet̃ etiã ꝑ alios vt in ↄputo manu
ali ⁊ ecc̃liaſtico. ⁊ in qȝplurib' alijs locis. q̃re hic breuit̃ dicta ſufficiũt ꝺ hy
ſtorijs imponẽdis ꝑ circulũ anni. ¶ Et ſic breuit̃ pꝫ editio ⁊ cõpẽdiũ Ut
lucide ⁊ clare ⁊ valꝺ vtilit̃ docꝫ ꝑla nccaria circa ſacr̃a ecc̃ie occurrẽtia Et
vocat̃ ſummula Raymũdi: qꝛ Raymundꝰ edidit ⁊ cõpilauit. ⁊ a pl̃ibꝰ li-
bris canonicis eã extraxit. ⁊ etiã vocat̃ ſumma pauꝑm. qꝛ paupibꝰ ↄpoſi
ta ẽ q̇ nõ pñt ſtudere iura ꝓpt̃ ꝺfectũ pecuniaꝝ. Et ſi ſuas illa q̃ ego Ra-
ymundꝰ ↄſulo ⁊ pſuado. ⁊ q̃ inhibeo ſpnis. tũc mererꝫ vidre dñm Jhm
chr̃m in ſua maieſtate ſumma. qui cum ſua mr̃e virgine Maria ſingu-
liſqȝ ſuꝑioꝝ ciuibus in ſeculoꝝ ſecula bñdictus. Amẽ.

¶ Explicit ſumma Raymundi diligẽter correcta et emẽ-
data. Impreſſ. Delf. Anno dñi. M. cccc. xcvij.

Tabula

Incipit tabula libri radiorū minoris mūdi. hoc eſt hōim. et p̄cipue pauperū: quorū gratia hec ſumma eſt collecta.

Tabula ſtatim intuentiū oculis (q̄ in ipa ꝯtinent̄) manifeſtat. q̄pꝛopter vt legim⁹ Exodi. xxxij. decalogi mādata in tabul̄ moyſi tradidit d̄s vt ſe ab illoꝝ obſ̄uātia (q̄ſi laterent) nullus excuſaret. Sꝫ ſ̄m ph̄m ſc̄do d̄ aīa. ſicut corꝑis ocul⁹ ſine lumine nihil vid̄re p̄t. ita ꝙ ſine vitatis p̄ime cognitōe ē q̄ſi noctue oculus noſter intellect⁹ niſi luminis fontē aſpiciat queꝫ Raymund⁹ in hac ſumma ſinceriter manifeſtauit. Quare ſ̄m ſui nōis interp̄tatōeꝫ radi⁹ hui⁹mōi appellat̄. Vt ergo lucidi⁹ appareāt q̄ſtiones ꝛ dubitatōes in hoc libro tradite ponit̄ tabula ſeq̄ns. In q̄ p̄mo ponent̄ q̄ſtiones ꝛ notata. ꝛ ſc̄do quota cuiuſlibet in quo talis poſſet inueniri queſtio. propter quod ē edita. Eſt ḡ p̄ma queſtio iſta.

Sacra ſcp̄tura excellat oēs alias ſcientias	folio p̄mo
Sacra ſcp̄tura docet vna	eod̄
Sacra ſcp̄tura inducit ꝛ inuitat ad patriā celeſtē	eod̄
Que ſcientie ſunt p̄ſbyterꝭ neceſſarie	eod̄
Quattuor ſunt cauſe hui⁹ libri	fo. ij.
Quis eſt titul⁹ libri	eod̄.
Quid eſt ſacr̄m	eod̄
Quid eſt diuiſio ſacr̄oꝝ	eod̄
De quolibet ſacr̄o in p̄ticulari	eod̄
Que ſacr̄a ſunt iterabilia ꝛ que non	fo. iij.
De magnitudine euchariſtie	eod̄
De figuris euchariſtie	eod̄
Septem ſunt ſacr̄a	fo. iiij
Qd̄ ſacramentorum eſt digniſſimum	fo. v.
Ius canonicum eſt hic ſbiectum	eod̄
Miſſa hꝫ multas p̄rogatiuas	fo. vj.
In q̄ lingua fuit celebrata p̄ma miſſa	fo. vij.
In q̄ virtute celebratur miſſa	eod̄.
Euchariſtia q̄uō definitur	eod̄
Aliud eſt in euchariſtia quod creditur ꝛ cernitur	eod̄.
Q̄uō intelligitur qn̄ d̄r. homo vidit corpus chriſti	eod̄.
An aliquis ſanguis chriſti mā̄ſit in terra	eod̄
Quare chriſtus ſemel celebrauit. nunc ſepius celebratur	fo. viij.
Vtrum hoſtia in triduo eleuata fuiſſet adorāda	eod̄
Quis ſacerdos magis peccat. an celebrās in p̄ctō vel ſimulās ſe celebrare ꝛ tn̄ non celebrat.	eodem
Una collecta in ſummis feſtis d̄r	eod̄.
Solus ſacerdos p̄t celebrare	eod̄.
Quid eſt ſacerdos	eod̄.
Quot ſunt virtutes miſſe	eod̄.
Angelus non poteſt celebrare	fo. ix.

Tabula

Irregularis ⁊ excōīcatus non p̄t celebrare	eodem
Sacerdos mortuꝰ ⁊ iterū resuscitatꝰ p̄t celebrare	eodē
Utrū degradatꝰ cismaticꝰ ⁊ ꝯcubinariꝰ p̄t celebrare	folio.x.
Utrū misse ꝓsint mortuis defunctis	eode
Quō bona opa valēt ꝓ defunctis	eodē
Heretici quā opinionē hn̄t ð suffragijs	eoð
In quo loco ē purgatoriū	fo.xj
Que sunt illa suffragia q̄ ꝓsunt defunctis	eoð
Quō differt pena purgatorij ab īfernali pena	eoð
An pena purgatorij sit maior pena totiꝰ mūdi	eoð
An ignis purgatorij sit corpalis	eoð
Utrū purgatoriū manebit post extremū iuditiū	eoð
An missa celebrata ꝓ vna aīa iuuat pluribꝰ	eoð
An purgatoriū sit ps inferni	eoð
Quare xp̄s descēdit ad infernū	fo.xij
An defuit angelis ī celo	eoð
Nō iplens pniam in pn̄ti ī futuro implebit	eoð
Quare sacerdos ðt dn̄s vobiscū. Quare ðt oremꝰ	eoð
Quare collecta sequit̄ kyrieleyson	eoð
Quō sunt collecte ꝯcludēde	fo.xiij.
Quō sunt cognoscēde ille ꝯclusiōes	eoð
Quare ðr collecta	eoð
Quis ē numerꝰ collectarū in missa	fo.xiiij.
Casus ꝯtingētes in missa	eoð
Quot sunt ordines	fo.xv.
Qui sunt casus qui impediunt a sacramento tam celebrantem q̄ communicantē.	eoð
De preparatione calicis ⁊ ꝑcatōe illorū	fo.xvij
Quare in nouo vino celebrat̄ in festo trāsfiguratōis	eoð
Qui sunt casus ꝯtingentes circa preparatōem calicis	eoð
Qualit erit hostia disposita	fo.xviij.
De ritu figura ⁊ materia altaris	fo.xix
De canone ⁊ eiꝰ interp̄tatōe ⁊ de mō ip̄m legēdi	fo.xx
De casibꝰ ꝯtingentibꝰ circa hostiā	eoð
Quid faciet sacerdos si est venenum in calice vel aliquod aliud post consecratōem.	fo.xxij
Quātū valet missa deuote audiēti	eoð
Si effunderet̄ calix qd agat̄	eoð
An aqua in consecratōe annihilet̄	eoð
An xp̄s moueat̄ in hostia cū alijs casibꝰ	fo.xxiij
Quare post eleuatōem eucharistie digiti sacerdotis celebrantis erūt cōiuncti.	fo.xxv
Quot missas p̄t celebrare sacerdos vno die	eoð
Si sanguis congelat̄. Si sacerdos infirmat̄	fo.xxvj
Si hostia est cruentata	eoð
An de spelta p̄t ꝯficere	eodem.

Tabula

Uetula vendens corpus chriſti iudeis eſt cremāda fo.xxvij.
Quid ſi hoſtia in eleuādo frāgat eodem
Quid ſi ſacerdos ante altare occiditur eodem.
Quid ſi ſtercus auis cadat in calicē eodē
Miſſa in die paraſceues nec hꝫ ꝓncipiū nec finē eodem
In die paraſceues altaria ſunt denudata eodeꝫ
Sine pc̄co debet eſſe qui vult recipe euchatiſtiā fo.xxviij.
Quare eccl̄ia in.xl.diebus mortē xp̄i deplāgit eodeꝫ
Quare paſſio ſctōꝝ celebrat̄ cū gaudio.paſſio chriſti cū lachrymis.eodē
An alicui denegabit̄ corpus chriſti eodē
Quare iudei admittunt̄ ab eccl̄ia fo.xxix
Quibꝰ nō dꝫ dare corpꝰ xp̄i.Quadrupl̄r ſumit̄ euchariſtia eodeꝫ
Carentibꝰ vſu rōis vt pueri nō recipiēt hoc ſacr̄m .fo.xxx.
Que ſunt vitāda poſt ſumptōem corpis xp̄i eodē
Quare d̄s poſt paſcha plagauit romanos eodem
Quis effectus ſequit̄ ex ſumptōe euchariſtie fo.xxxj.
Euchariſtia qūo ꝓſentabit̄ infirmo fo.xxxij.
An hoſtia non conſecrata poſſet porrigi eodem
Qūo ſacerdos peccat in ꝓferēdo canonē eodem.
Tercia die infirmitatis ſuſcipitur euchariſtia fo.xxxiij.
In die dn̄ica ꝯſecrabit̄ Leproſis p̄t dare euchariſtia eodeꝫ.
Deuotus ꝛ mūdus ſuſcipiet euchariſtiā eodem
Bruta animalia non ſuſcipiunt euchariſtiā eodem
Quādo hoſtie deficiūt ſacerdos diuidat fo.xxxiiij.
Sacerdos leproſus p̄t celebrare miſſam eodem.
An hiſtriōi vl̄ iudici l̄ ꝓuiētibꝰ iudeis dabit̄ euchariſtia cū alijs caſibꝰ.eo.
An excōicatis dabit̄ euchariſtia fo.xxxv.
Semel dabit̄ laicis infirmis in mēſe.ſecus ē de religioſis eodem
Manifeſto peccatori non dabitur eodem
Quare ſub duplici ſpecie conſecrabit̄ eodeꝫ.
An infirmo carēti vſu rōis dabit̄ fo.xxxvj.
Mortuis non dabit̄ hoc ſacr̄m eodem.
Quid ſi iudeus accedat ad euchariſtiā cū chriſtianis eodeꝫ.
Mulieribus ꝛ latronibus penitētibus dabit̄ eoden.
Quid de euchariſtia q̄ euomitur eodē
Quid ſi ſacerdos dimittat hoc ꝓnomē meū eodeꝫ.
Tp̄e neceſſitatis non ē celebrādū in ordio fo.xxxvij
Extrema vnctio q̇bꝰ dāda ē.qn̄ dāda ē.q̄ꝫ differenť dabit̄ ſacerdotibus ꝛ laicis.ꝛ in quibꝰ ptibꝰ corpis dabit̄ fo.xxxviij.
An infirmi vidēt angelos pn̄tes ꝛ iuditium fo.xxxix
Quotiens dabitur vnctio eodeꝫ.
Intrās bellum nō p̄t inungi cum alijs q̄ſtionibus eodeꝫ
Quare viā intrādi celū docebit ſacerdos eodem
An ꝑcuſſus in torneamētis p̄t inungi fo.xl.
An intrās bellum p̄t ſuſcipe ſacramēta fo.xl.
Licitū ē audire fures ꝛ latrones eodem

Tabula

Sacerdos an debeat gaudere de morte malefactoris fo.xlj
Pro furib⁹ ⁊ latronib⁹ in facto occiſis non eſt orandū eodeꝫ.
Corpa ſuſpēſoꝝ pñt admitti ad ſepulcꝝ ſi penituerūt eodeꝫ.
Clerici non ſcribant litteras pro vindicta ſanguinis. Cum caſibus alijs
bonis ibidem notatis: fo.xlj.
Definitio baptiſmi fo.xlij
Triplex eſt baptiſmus eodem.
Quadruplex inſtitutio baptiſmi eodem.
Quis inſtituit. in quo loco fiet. quot ſunt bona baptiſmi eodem.
Baptizādus habebit tres patrinos eodem.
Cathecismus ⁊ exorciſmus p̄cedunt baptiſma fo.xliiij
Statim poſt exorciſmū puulus baptizabitur eodem
Mulier in neceſſitate baptizat eodem
Tria ſunt in baptiſmo eodem
Baptiſmus imprimit characterem eodem
Chriſtus eſt principalis cauſa baptiſmi. ſacerdos inſtrumētalis eodeꝫ
Baptiſmus delet pc̄ca in adulto fo.xliiij.
Verba non interponant̄ ad formā baptiſmi eodem.
Reqrit̄ ad baptizantē cognitio vboꝝ forme baptiſmi ꝓpt intētōeꝫ. eod.
Paruulus baptizatur eodem.
Paruulo ↄfertur grã eodem.
Ad ↄfirmatōem q̄nqꝫ requirunt̄ fo.xlv
In ↄfirmatōe tria notātur eodeꝫ
Non ↄfirmat⁹ non p̄t ↄfirmare eodeꝫ.
An ſimplex ſacerdos p̄t ↄfirmare eodem
Confirmatio confert nouā grām eodem.
Baptiſmus non p̄t iterari fo.xlvj.
Hoc ꝓnomen ego non eſt de forma babtiſmi eodem
In omī lingua p̄t baptizari eodem
Loco (baptizo) non ponat̄ mergo eodem.
Loco ꝓnōis (te) non p̄t poni ꝓpriū nomen eodem.
Nomini p̄t poni in nominib⁹ fo.xlvij.
Intentio baptizātis eſt neceſſaria eodem
Queſtio de duobus pueris eodem.
Baptiſmus ↄfertur equaliter a bono ⁊ malo miniſtro eodem
Abortiuus quid eſt fo.xlvij.
Abortiuus dupl̄r generatur eodem
Muliere moriente in partu quid agēdum eſt eodem
Non baptizatus non ſepelietur in cimiterio eodem
Forma baptiſmi non p̄t variari fo.xlviij.
Qñ forma eius viciat̄ ⁊ quotupliciter eodem.
Tria requirunt̄ ad baptiſmū fo.xlix.
Vnus non p̄t immergere ⁊ alter baptizare eodeꝫ
Si duo ꝓferant vba vnus immergit eodem.
Iudeus ⁊ infidelis poſſet baptizare eodeꝫ
Diabolus non p̄t baptizare eodem.

Tabula

Aqua ē materia baptiſmatis fo.l
Triplex ē baptiſmus eodē
Nullus p̄t ſeip̄m baptizare eod̄
Principalis ps pueri in egreſſu dȝ baptizari eodē
Q̄uo excidit vel non a mr̄e fo.lj
An baptizādus immergi debeat eod̄
Tria dātur in baptiſmate eodē
An vnus p̄t ſimul duos baptizare eod̄
Ille de cuiꝰ baptiſmo dubitat̄ q̄uo dȝ baptizari fo.lij.
Baptiſmſts non iterabit̄ eod̄
Character baptiſmi non erat in chr̄o Ieſu eodē
Triplex ē fides baptizātis eod̄
Iudei pſequunt̄ eccl̄iam eodē
Triplex ē baptiſmꝰ ⁊ q̄uo pn̄t ſufficere ad ſalutē fo.liij.
Quare baptiſmus fiet in aqua fo.liiij.
In terra aere aut igne non p̄t fieri baptiſmus eod̄
Vtꝫ in ſanguine aut in oleo baptizatur eod̄
An in aqua alia liquore mixta ē baptizādus eod̄
Duo requiruntur ad baptiſmum fo.lv
Tres ſunt immerſiones eodē
Quid fiat qn̄ baptizās pdat loquelā plata pte forme eod̄
Quare baptiſmus hȝ triplicē immerſionē eod̄.
Euchariſtie ſacr̄m hȝ duplicem ſpēm eodeȝ
Quo nōie hermofroditus debet baptizari eod̄
In confirmatione p̄t nomē imponi ⁊ variari eodē
Triplex eſt cognatio ſpn̄alis fo.lvj.
Ex q̄bus ſacr̄is cauſatur talis cognatio eod̄
Inter leuātes non ꝯtrahit̄ cognatio ſpūalis eod̄
In confeſſione ꝯtrahit̄ aliq̄ affinitas eod̄
Compatres p quos non ē deuētum ad compaternitatē pn̄t adinuiceȝ contrahere mr̄imoniū fo.lvj.
Cognatio cōtrahit̄ in duobus ſacr̄is fo.lvij
Et ponunt̄ ibidē caſus impediētes mr̄imoniū eodē
Diaconus non p̄t dare corpus chr̄i fo.lviij.
Multiplex ordo ē neceſſarius eod̄.
In ordine impmitur character eod̄
Et ē ſolum vnus. Ibidē
Mulier mēſtruoſa q̄uo ſe habeat ad virꝫ fo.lix.
Quid ē mēſtruum eodeȝ
Utrum mulier menſtruoſa reddere poteſt viro debitum aut ab eo poſſit petere fo.lx
Mulier piendo patitur eod̄
Mulier poſt ptum purgabitur eod̄.
Mulier ante ptem communicabit̄ eod̄
Q̄uo puulus naſcitur ex vtero fo.lxj.
Quid ſunt ſpōſalia. eod̄.

Tabula

Verba contrahendi matrimonium ſunt duplicia fo.lxij.
Ecclesia eſt duplex Qui pñt contrahere ſponſalia eod
An ſponſaliati compellant ad matrimonium eod
Sunt octo caſus in quibus ſoluunt ſponſalia fo.lxiii.
Drña inter ſponſalia ⁊ matrimonium fo.lxiiij
De matrimonio ⁊ eius quiditate ⁊ multis queſtionibus eod.
Duodecim caſus ſunt impedientes mrimoniũ fo.lxv.
Matrimonium eſt sacrm eod
Matrimoniũ quot modis eſt illegitimum eod
Prima vxore mortua pt contrahi cum ſecunda fo.lxvij
Tria feſta impediunt matrimonium fo.lxviij
Mrimoniũ eſt duplex.ſcz clādeſtinũ ⁊ manifeſtum fo.lxix
In quibus vbis contrahitur matrimonium fo.lxx
Votum eſt duplex.ſcz ſimplex ⁊ ſolemne eod.
Simplex votũ impedit ſed non dirimit mrimonium eod
Quid eſt conſanguinitas Conſanguinitas eſt duplex fo.lxxj
Triplex eſt linea conſanguinitatis eod
In quibus gradibus ꝓhibitum eſt ꝯtrahere eod
Tripl'r contrahitur affinitas fo.lxxij.
Multa impediunt ⁊ dirimunt mrimonium eod.
Que conſanguinitas fuit inter adam ⁊ euam eod
Vtrꝫ ſacrm matrimonij conferat grām fo.lxxiij.
Pueri illegittimi habent in ſe tres conditiones.ſcz.ſunt ſuperbi.pompoſi.luxurioſi.⁊ bleſi.
Crimen impedit matrimoniũ fo.lxxiiij.
Qñ ſurdi ⁊ muti contrahunt eod.
Duplex eſt votum Simplex votum eſt duplex eod
An vxor poſſet vouere So.lxxvj.
Non celebrat ſcdas nuptias vxor niſi mortuo vir cũ qbuſdā caſibꝰ.lxxvj eod
De impedientibus executōem matrimonij Fo.lxxvij.
An ⁊ quādo vxor pt ingredi religionem Fo:lxxx
An papa poſſꝫ diſpēſ.ꝙ vxor ſine ꝯſenſu viri poſſꝫ igredi religionē.lxxx.
An reptꝰ apd mlierē ⁊ coactꝰ ad ꝯtrahēdũ cũ ea teneat mrimoᵐ eod
An pueri ſunt legittimi ſnīa diuortij lata inter coniuges eod.
Caſus.rex ⁊ regina non generant ſed acceptant puerꝫ alienũ in ꝓlē ⁊ poſtea generant in octauo anno filiũ.qs illorꝫ erit heres fo.lxxx
An diaconus poſſet dimittere vxorem cōpulſum ꝑ epm eod.
An ambulans ſup terrā in calceis ꝓmittit aliquā ducere ⁊ poſtea deponit illā ⁊ idē ꝓmittit teneat illā recipe So.lxxx.
Mulier ſi ſtricta eſt quid agēdum eſt eod
Una pſona non pt hre plures vxores So.lxxxj.
Matrimoniũ eſt ſignificatiũ vnionis hũane nature cũ diuina eod.
Paganus habens plures vxores conuerſus ad fidem dꝫ illā tenere q pmo ꝯuertitur eod.
An mulier cognita ab alio in ſpē ſui viri ſit adultera fo.lxxxj.
Mulier leproſa aut infecta veneno tenet ſoluere debitū So.lxxxij

Tabula

Mulier leproſa non tenet cohabitare viro eod
Sponſalia ſoluunt̃ p̱ lepram ſupuenientẽ eod
Vir tenet̃ muliere leproſe puidere de neceſſarijs eod
Impedimentũ ſupueniens non ſoluit mr̃imonium eod
Quis dr̃ piurus Fo.lxxxiij
Spõſalia firmata iuramẽto ſoluunt̃ p̱ ſbſequẽs mr̃imoniũ eod.
Matrimoniũ non debet fieri p̱ coactõem eod
Votum ſolẽne impedit matrimonium contrahendum ⁊ dirimit matri
monium contractũ Fo.lxxxiiij
Abiurans pus ⁊ poſtea cõmittens tenet̃ dupl'r penitere eod
Pccã que ſunt confeſſa non reuiuiſcunt eod.
Iurans gñaliter non tenet̃ ad caſum inopinatũ eod
Mulier nõ potens ꝯtinenter viuere nõ dꝫ iurare ꝯtinẽtiam eod
Iurãs non velle reddere debitum viro dꝫ cũ timore reddere eod.
Interdictũ eccl'ie interdũ impedit ſed non dirimit eod
Que ſunt tria tp̄a ꝓhibita in quibꝰ non celebrat̃ mr̃imoniũ eod
Iuramẽtum ⁊ votum p̄ſupponũt poſſibilitatẽ eodẽ
Actus cõtractꝰ pt̄ impubes reuocare poſt annos pubertatis fo.lxxxv.
Copula carnalis reuocat vxorẽ ex clauſtro eod
Qñ maſculus ⁊ qñ femina dr̃ pubes eod
Conditio impedit mr̃imoniu quo ad ignorãtes fo.lxxxvj.
Seruus ꝯtrahens cũ libera non p̄t petere ſepatõem eod
Liber ſcienter ꝯtrahens vel cognoſcens ancillam contractã non p̄t ſepa
ri ab ea. eodẽ.
Mulier tenet̃ ſequi virum eod
Per aſpectũ corpis ꝓbat̃ virginitas eod
Cognatio ſpũalis ſupueniens nõ frangit mr̃imoniũ Fo.lxxxvij.
Perſona vouens dꝫ eſſe libera eod
Votũ quõ diffinitur Fo.lxxxviij
Votũ ſolẽne fit tripl'r eod
Ad votũ tria requirunt̃ eod
Aliqui obligant̃ ad votũ, aliqui non eod.
Votũ augmẽtat iuramẽtũ eod
Ordinũ alicuiꝰ ſunt alicuiꝰ nõ ſunt eod.
Votũ tripl'r p̄t in meliꝰ cõmutari Fo.lxxxix
In voto ſunt tria notanda eod
Quis ſit iudex clerici criminoſi eod
Clericꝰ nõ degradatus nõ dꝫ publice puniri eodẽ
Clericꝰ ordinatꝰ abſqꝫ vxoris ꝯſenſu eſt ſibi reſtituẽdus eod
Irregularis ⁊ poſtea excommunicatus ſi talis ordinatur ad ſacros ordi
nes ẽ degradãdus eod
Vir p̄t ordinari cũ ꝯſenſu vxoris eodẽ
Ante ordinatõem iurabũt ambo ꝯiuges caſtitatẽ Fo.xc.
Ordinatus p̱ ſaltũ eſt irregularis eod
Qui ſitus dr̃ legittimi qui naturales Fo.xcj.
Quo filij legitimant̃ eod

Tabula

Illegitimi ex triplici cā non pn̄t ordinari	eodē
Excōicatus ⁊ poſtea ordinatus ꝑuatur beneficio habito	eod̄
Excōicatus qui ordinat̄ efficit̄ irregularis	eod̄.
Excōicatus ſcient̄ ordinatus ꝑpetuo ſuſpēditur	eod̄
Seruus ordinabitur cum conſenſu dn̄i	fo.xci
Propter quos caſus ſuus non ordinabitur	eod̄
Cum ſuo furtiue recipiente ordines quis diſpenſat	eod̄
Monachus fugiens clauſtꝝ eſt ſuſpenſus	eodē
Profeſſus exiens clauſtrum cogitur redire	fo.cxiij
Triplex eſt bonum mr̄imonij	eod̄.
Triplex ē actus ꝯiugalis mr̄imonij	eod̄.
Cognoſcēs ſororē vxoris ſue non p̄t petere debitum	eod̄
Mulier inhoneſta non dꝫ habitare in domo ſacerdotis	fo.xciiij.
Sacerdotes dn̄t ſubuenire pauperibus	eodē
Sacerdotes non debent ludere	eod̄
Sacerdotes debent ſtudere ⁊ q̄lia	fo.xcv
Sacerdotes curati cuſtodiāt aīas parrochianoꝝ diligēter	eod̄
Contractus mr̄imonij eſt ſacerdotibus ꝓhibitus	eod̄
Clericus non dꝫ vocare clamoroſe	fo.xcvj.
Sacerdos nō dꝫ exercere negocia ſecularia	eod̄
Clerici non debent ducere coreas	fo.xcvij
Chorea quō diffinitur	eod̄
Clerici con intrabunt tabernas	eod̄
Cleri debent vitare crapulā	eod̄
Sacerdos dꝫ eſſe caſtus ⁊ cautus	eod̄.
Filij ſacerdotū non ſuccedunt in bn̄ficijs patꝝ ſuoꝝ	fo.xcviij
Quis diſpenſat cum talibus	eod̄
Clericorum bona debent diuidi in q̄ttuor ꝑtes	eod̄
Speciebus q̄ttuor ſunt capienda bona aliena	fo.xcix.
Ablatum dꝫ reſtitui	eod̄
Cur dn̄t reſtitui. ⁊ q̄ntum ⁊ q̄ꝫ cito	fo.c.
Sacerdos non dꝫ manifeſtare furtū ſibi ꝯfeſſuꝫ	fo.cj.
Quot modis manifeſtatur crimen ꝯfeſſum	eod̄
Ciens ſcienter furtum ē ꝑticeps	fo.cij.
Et tenetur talis ad reſtitutōem	eod̄.
Quid eſt pati naufragium	fo.ciij
Drn̄a inter naufragium. iacturā. ruinā. ⁊ diluuiū	eodē
Tria ſunt gn̄a hoīm que licite poſſunt ſpoliari	eodē.
Rex inuente quō ſunt reſtituende	eod̄
Quid agēdum eſt d̄ theſauro abſcondito	fo.ciiij
Damnatus ad mortem non p̄t facere aliquē actū legitimū	eod̄
Quō res ablata ē reſtituēda	fo.cv.
Qn̄ bellū eſt iuſtū ⁊ que ſunt ꝯditōes ad hoc requiſite	eod̄.
Clericis non conuenit bellare	fo.cvj.
Qui tenentur ſequi ad bellum ⁊ qui non	fo.cvij.
Quid de ſuis captis	eodē

Tabula

Quid eſt ſymonia Fo.cviij
Triplex eſt munus eod
Contra voluntatẽ collatoris non tenebitur bñficium Fo.cix.
Patronus quõ diffinitur eodẽ
Patronus fit tribus modis eodẽ
Patrono debetur aliquid honoris ꝛ oneris eod
Jus patronatus alienatur tribus mõis eod
Pater pt pſentare filiũ ad beneficium eod
Nullus pt pſentare ſeipm eod
Quid fiet ſi ſunt duo collatores clerici vel laici eod
Pro ingreſſu religiõis an pt aliquid recipi Fo.cx.
An cum ſymoniaco diſpenſatur eod.
Pro ordinibus nihil dabit̃ eodẽ
Symoniace intrans clauſtrum exibit eod.
Symonia cõmittitur dupl'r eod
Sub mala conditõe non dz conferri ecclia Fo.cxj
Si ꝯſanguineo reſignat ſymonia ẽ eod.
Symonia eſt maximũ pccm eodẽ.
Meretricibus ꝛ hyſtrionibus non dabit̃ aliquid de patrimonio chri nec debent ſpũales tales locare eod.
Vſura eſt duplex.ſcz.ſpũalis ꝛ corpalis Fo.cxij.
Vſura quõ diffinitur eod
Fructus cõputabunt̃ in ſortem Fo.cxiij.
Vſurarij tenent̃ ad reſtitutõem eodem
Manifeſtis vſurarijs ꝓhibent̃ officia eodez
Heredes tenent̃ ad reſtitutõem vſure eodẽ
Vſurarij ꝛ raptores compantur eodẽ.
Vſurarius vnus publicus alius ꝑuatus Fo.cxiiij
An vſura ſit poſſibilis eodez
An mgr̃ dz accipe ꝯmodũ de lectionib⁹ eodẽ.
Pecunia pt ab aliquo recipi ad negotiandũ licite eodẽ
In traditõe aialiũ triplex ẽ contractus Fo.cxv.
Mutuans pro magna pecunia ꝛ redimens pro parua pecunia cõmittit vſuram Fo.cxvj.
Res vſurarij perdita inuenta ab eo qui dedit ſibi vſuram non eſt vſurario reſtituenda eo.
Concedens alicui pecuniam ad illum finem vt tpe neceſſitatis iterũ ſibi concedatur vſura eſt eo.
An ꝯcedens annonã antiquã aliqui ꝓ noua cõmittat vſuram eo.
An veteres denarios mutuãs ꝓ nouis cõmittit vſurã eo.
Triplex reuertere ht̃ ꝯuenſionis cordis, locutõis: ꝛ opis eodez
Penitentia vñ dicitur eo.
Penitenia an ſit ſacrm eo.
Quid eſt penitẽtia Fo.cxvij.
Fletus duplex eſt eodez.
Penitentia ꝓcedit ex dictamine iuſticie eodem.

Tabula

Pctõ cogitatõis corrñdet ꝯtritio.or ꝫ cõfeſſio.opis ſatiſfactio eod
Peccatoꝝ aliud actuale aliud originale eod
Penitẽtia alia canonica alia arbitraria eod
Quõ taxat̃ ieiuniũ anni ꝓ pñia eod
Per ſtatõem dr ſpũalis grã Fo.xviij.
Indulgẽtie ſolum valent cõfeſſis ⁊ cõtritis eod.
Infirmus nõ agẽs pñiam poteſt tamen a deo ſaluari ⁊ hoc ſi debitã habuerit contritõem eod.
Nullus peccabit ꝓpter ſpem venie eod
Homo dꝫ confiteri corde.ore.⁊ ope eod.
Pñia ſerotina ꝓdeſt eod
Ad agendũ pñiam quid nos mouet Fo.xix
Quid ſi parrochianus moriatur ⁊ ſepeliat̃ in clauſtro eod.
Quãta dabit̃ plebano portio eod.
Fures latrones vſurarij nõ ſunt ſepeliendi in cimiterio eodẽ
Quid ſi fur latro.⁊c̃.non pñt loqui in extremitate eod
Sepultus in cimiterio vſurarius latro interficiens ſeipm ⁊ ſic de alijs ſimilibus dñt exhumari eod
Moriens in duello non ſepelietur in cimiterio Fo.xx.
Peregrinus ſepelitur vbi moritur eod
Sepulturã p̃t quilibet eligere eod
Tria ſunt que faciunt aliquẽ parrochianũ eod
Excõmunicatio quõ deſcribit eod
Excõmunicationũ alia maior alia minor Fo.xxi.
Caſus qñ aliquis incidit in excõmunicationem eod
Que ſunt ꝑſone que pñt excõmunicatis cõmunicare eod
Occidere pr̃em vel mr̃em deteſtabilius eſt ꝙ̃ occidere vxorẽ eod
Excõmunicatus an poſſit intrare eccl̃iam .xxij
Clericum ꝑcutiens eſt excõicatus Fo.xxiij
Excõmunicato non p̃t quis cõmunicare comedendo eod.
Clericũ p̃t quis ꝑcutere in caſu ſine excõicatione eod
Sacrilegiũ quid eſt Fo.xxiiij
Latro ⁊ publicus ſpoliator non gaudet emunitate eod
An religioſus ꝑcutiens clericũ tantũ peniteat ſicut laicus Fo.xxv.
An mulier ꝑcutiens clericũ cõmittit ſacrilegium eod
An ꝑcutiens ruſticũ credẽs clericũ ſit excõicatus eod.
Teſtamẽtum quid eſt eod
Teſtamentũ duobus modis fit eod
An mulieres pñt facere teſtamentũ eod
Res teſtande ſunt triplices eodeꝫ
An carens loquela poſſet deteſtari.⁊c̃ Fo.xxvj.
An ſacerdos poſſit deteſtari eod.
Bigamus quõ diffinitur eod
Bigamia quot modis fit Fo.xxvij
Corrũpens virginẽ ⁊ poſtea contrahẽs cũ eadẽ aut ſit bigamus eod
Sortilegium quid eſt eodẽ
eod

Tabula

Sacrilegij ſpẽs quot ſunt eodez

Quid de clerico ſortilego Fo.cxxviij.

Faciens legere miſſam vt aliquis moriatur an ſit ſortilegus eod

Habens obuiam leporem credens infortunium ſibi fieri.an ſit ſortileg9

Solutio maximus eod

Mulier equitans ſup̄ beſtiam an cõmittit ſortilegiũ eod.

In ɔfeſſione ſunt duo conſideranda.cũ q̇b9 mlt̃a ibidẽ ponunt̃ .cxxix.

Medicus ſpiritualis ⁊ corpalis quõ compantur eod

An ſacerdos poſſet manifeſtare pcc̃m eod.

Pnia alia eſt publica alia p̄uata Fo.cxxx

Pnia solẽnis fit ꝓ pcc̃is enormib9 eod.

Solemnis pnia inducit irregularitatem eod

Pnia agit̃ totiens quotiens q̇s pcc̃m cõmittit eod

An monachi pñt audire ɔfeſſionem eod

Quot modis dicitur ꝓp̄us ſacerdos eodẽ

Propter ignorantiã plebani p̄t ali9 eligi in ɔfeſſorem eodẽ.

An laicus poſſet audire confeſſionẽ Fu.cxxxi.

Quare laico eſt confitẽdum eodẽ

An p̄ ſcriptum vel nunciũ aliquis poſſet confiteri eodẽ

An pcc̃a ſcita p̄ uſa ſacerdote ſunt ſibi confitenda eodez

An ſimplex ſacerdos p̄t abſoluere excõmunicatũ eodẽ

A quibus pctis non p̄t ſimplex ſacerdos abſoluere Fo.cxxxij.

Pctm̃ culpe vel ⁊ damni eodẽ

Malũ vtile eſt dupl̃r eodẽ.

An ſacerdos poſſet audire confeſſionẽ ſue amaſie eodẽ

Caſus in quib9 non tenet̃ q̇s confiteri ꝓprio ſacerdoti eodẽ.

Conditões requiſite ad confeſſionẽ que ſunt Fo.cxxxiij.

Confeſſio p̄t iterari eodem

Peccatũ in deũ.p̄ximũ.⁊ ſemetip̄m eodẽ

Satiſfactio triplex eſt eodẽ

Pctã mũdi reducunt̃ ad ſupbiã.luxuriã.⁊ auariciam eodẽ

Confeſſio non dꝫ reuelari ex tribus cauſis Fo.cxxxv.

Quõ ſacerdos citatus ad iudicẽ poſſet reuelare ɔfeſſionem eodez.

An ſacerdos poſſet reuelare peccatum ex quo poſſet contingere periculum ciuitatis vel caſtri eodem

An hereſim confeſſam poſſet reuelare eodem.

Oppreſſor puerorꝫ pnia eſt iniungenda Fo.cxxxvj.

Pro adulterio occulto non iniunget̃ publica pnia eod

Quas pñias pñt facere mulieres eodez

Jeiuniũ tripl̃r ſoluit̃ eod

Homicidium eſt duplex Fo.cxxxvj.

Quot modis cõmittit̃ homicidiũ eodez.

Votũ terre ſancte vel talis pñia obligat p̄ſonã Fo.cxxxviij

Per ingreſſum religionis quis abſoluit̃ a tali voto eodẽ

Confitens non debet in ſua confeſſione alterius peccata (niſi ſub cõditione manifeſtare. eodez

97 6697

Tabula

Sunt bona mortua ſimplr̄ ⁊ mortificāda	eod̄.
Confitēs dȝ dicere ſua pcc̄a met	eod̄.
An hō teneatur venialia pcc̄a confiteri	fo.cxxxix.
Luxuria ꝙ mala eſt	eod̄.
Luxuria ex quibus cauſatur	fo.cxl.
Ocium diuitie delitie cauſant luxuriā	eodē
Cuſtodia ſenſuum iuuat ad cuſtodiā caſtitatis	eod̄
Carnis pollutio eſt triplex	eod̄.
Cor cuſtodiri dȝ a mala cogitatōe	eod̄.
Tripl̄r aliquis peccat in deū ꝓximum ⁊ ſeipm	fo.cxlj.
Pcc̄a aliq̄ ſunt ſm naturalē concupiſcentiā	eod̄
Pcc̄m zodomiticū compatur lepre	fo.cxlij.
Quattuor ſ[t]ꝫ pcc̄a clamātia in celum	fo.cxliij
Nullus hominuȝ poteſt ex zodomitico peccato reſurgere niſi martha ⁊ maria ſint ſorores	eod̄.
Pcc̄a confeſſa mutāt penā eternā in penā tpalem	eodē
Peccatum zodomie (qd̄ eſt contra naturam) eſt peſſimum int̄ omnia pcc̄a luxurie	eod̄.
In omi ꝯfeſſione ꝯfeſſor dȝ inquirere circumſtātias pcc̄i	fo.cxliiij
Plus ē reuocare aliquē a pcc̄is ꝙ reſuſcitare a mortuis	eod̄
Aliquis conſtitutus in pcc̄o enormi (ſicut ē ſacrilegium vel conſimile) non p̄t abſolui niſi a papa	eod̄
Pro omi pcc̄o iniūgēda eſt pnia occulta	eod̄
Preſbyter excōicatus non dȝ ſe ingerere diuinis officijs	fo.cxlv.
Duplex eſt interdictum	eod̄.
In loco interdicto nullus dȝ celebrare niſi in hebdomada ſcē	eod̄
Si tpe interdicti ꝯtingeret aliquē intereſſe exequijs laicoꝝ non dȝ intereſſe tāꝙ clericus ſed tāꝙ laycus.	eod̄
Excōicatus nō dȝ ab excōicatōe abſolui niſi ꝑus ſatiſfaciat	eod̄
In feſto oim ſctōꝝ dȝ dici pfatio quotidiana	fo.cxlvj
Illud dictū nō ē ſoluȝ intelligēdum ď feſto oim ſctōꝝ	eod̄
Vn̄ officium mortuoꝝ habuit initium	eodē
Quō mortuus ſit ſepeliēdus	eodē
A quo inſtitutus eſt aduētus chr̄i	fo.cxlvij.
Quare in aduētu dn̄i non cātat̄ Te deū. nec Gl̄ia in excel	eod̄
Dominus Jeſus in fine anni naſci voluit vt oſtēderet in vltia etate mūdi ſe vēturum	eodē
Quid dat̄ intelligi p hoc ꝙ ſacerdos in nocte dȝ ſurgere	fo.cxlviij.
Tpe paſſionis chr̄i plus dolere debemꝰ ꝙ alio tpe	fo.cxlix.
Ezechiel vidit in ſpū q̄ttuor aialia	eodē
Daniel chr̄m vēturum p̄dixit	eod̄
Impoſitio hyſtoriaꝝ hr̄ etiā p alios	eodē.

Explicit Tabula queſtionum et Notabilium totius libri.

20645